။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

ဧကကနိပာတ-ဋီကာ

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ

အနန္တဉာဏံ ကရုဏာနိကေတံ၊
နမာမိ **နာထံ** ဇိတပဉ္စမာရံ။
ဓမ္မံ ဝိသုဒ္ဓံ ဘဝနာသဟေတုံ၊
သင်္ဃဉ္စ သေဋ္ဌံ ဟတသဗ္ဗပါပံ။

ကဿပံ တံ မဟာထေရံ၊ သင်္ဃဿ ပရိဏာယကံ။
ဒီပသ္မိံ တမ္ဗပဏ္ဏိမှိ၊ သာသနောဒယကာရကံ။

ပဋိပတ္တိပရာဓီနံ၊ သဒါရညနိဝါသိနံ။
ပါကဋံ ဂဂနေ စန္ဒ-မဏ္ဍလံ ဝိယ သာသနေ။

သင်္ဃဿ ပိတရံ ဝန္ဒေ၊ ဝိနယေ သုဝိသာရဒံ။
ယံ နိဿာယ ဝသန္တောဟံ၊ ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တောသ္မိ သာသနေ။

အနုထေရံ မဟာပညံ၊ **သုမေဓံ** သုတိဝိဿုတံ။
အဝိခဏ္ဍိတသီလာဒိ-ပရိသုဒ္ဓဂုဏောဒယံ။

ဗဟုဿုတံ သတိမန္တံ၊ ဒန္တံ သန္တံ သမာဟိတံ။
နမာမိ သိရသာ ဓီရံ၊ ဂရုံ မေ ဂဏတစကံ။

အာဂတာဂမတက္ကေသု၊ သဒ္ဒသတ္ထနယညုသု။
ယဿ န္တေဝါသိဘိက္ခူသု၊ သာသနံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ။

ယော သီဟဠိန္ဒော ဓိတိမာ ယသဿီ၊
ဥဠာရပညော နိပုဏော ကလာသု။
ဇာတော ဝိသုဒ္ဓေ ရဝိသောမဝံသေ၊
မဟာဗလော အဗ္ဘုတဝုတ္တိတေဇော။

ဇိတ္ဝာတရိဝဂ္ဂံ အတိဒုပ္ပသယှံ၊
အနညသာဓာရဏဝိက္ကမေန။
ပတ္တာဘိသေကော ဇိနဓမ္မသေဝီ၊
အဘိပ္ပသန္နော ရတနတ္တယမှိ။

စိရံ ဝိဘိန္နေ ဇိနသာသနသ္မိံ၊
ပစ္စတ္ထိကေ သုဋ္ဌု ဝိနိဂ္ဂဟေတွာ။
သုခံဝ သာမဂ္ဂိရသံ ပသတ္ထံ၊

ဟယေသိ ဘိက္ခူ ပရိသုဒ္ဓသီလေ။

ကတ္ွတ ဝိဟာရေ ဝိပုလေ စ ရမ္မေ၊
တတ္ရပ္ပိတေနေကသဟဿသင္ဃေ။
ဘိက္ခူ အသေသေ စတုပစ္စယေဟိ၊
သန္တပ္ပယန္တော သုစိရံ အခဏ္ဍံ။

သဒ္ဓမ္မဝုဒ္ဓိံ အဘိကင်္ခမာနော၊
သယမ္ပိ ဘိက္ခူ အနုသာသယိတ္ွတ။
နိယောဇယံ ဂန္ထဝိပဿနာသု၊
အကာသိ ဝုဒ္ဓိံ ဇိနသာသနဿ။

တေနာဟမစ္စန္တမနုဂ္ဂဟိတော၊
အနညသာဓာရဏသင်္ဂဟေန။
ယသ္မာ ပရက္ကန္တဘုဇဝ္ွဟယေန၊
အဇ္ဈေသိတော ဘိက္ခုဂဏဿ မဇ္ဈေ။

တသ္မာ အနုတ္တာနပဒာနမတ္ထံ၊
သေဋ္ဌာယ အင်္ဂုတ္တရဝဏ္ဏနာယ။
သန္ဒဿယိဿံ သကလံ သုဗောဒ္ဓုံ၊
နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယပ္ပဘာဝံ။

ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ

၁. သံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေ ရတနတ္တယံ နမဿိတုကာမော တဿ ဝိသိဋ္ဌဂုဏယောဂသန္ဒဿနတ္ထံ **“ကရုဏာသီတလဟဒယ”**န္တိအာဒိမာဟ။ ဝိသိဋ္ဌဂုဏယောဂေန ဟိ ဝန္ဒနာရဟဘာဝေါ, ဝန္ဒနာရဟေ စ ကတာ ဝန္ဒနာ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ သာဓေတိ။ ဧတ္ထ စ သံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေ ရတနတ္တယပ္ပဏာမကရဏပ္ပယောဇနံ တတ္ထ တတ္ထ ဗဟုဓာ ပပဉ္စေန္တိ အာစရိယာ, မယံ ပန ဣဓာဓိပ္ပေတမေဝ ပယောဇနံ ဒဿယိဿာမ, တသ္မာ သံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေ ရတနတ္တယပ္ပဏာမကရဏံ ယထာပဋိညာတသံဝဏ္ဏနာယ အနန္တရာယေန ပရိသမာပနတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒမေဝ ဟိ ပယောဇနံ အာစရိယေန ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ –

“ဣတိ မေ ပသန္နမတိနော၊ ရတနတ္တယဝန္ဒနာမယံ ပုညံ။
ယံ သုဝိဟတန္တရာယော၊ ဟုတ္ွတ တဿာနုဘာဝေနာ”တိ။

ရတနတ္တယပ္ပဏာမကရဏေန စေတ္ထ ယထာပဋိညာတသံဝဏ္ဏနာယ အနန္တရာယေန ပရိသမာပနံ ရတနတ္တယပူဇာယ ပညာပာဋဝဘာဝတော, တာယ ပညာပာဋဝဘာဝေါ့ ရာဂါဒိမလဝိဓမနတော။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ယသ္မိံ, မဟာနာမ, သမယေ အရိယသာဝကော တထာဂတံ အနုဿရတိ, နေဝဿ တသ္မိံ သမယေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န ဒောသပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ဥဇုဂတမေဝဿ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ ဟောတီ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၆.၁၀; ၁၁.၁၁)။

တသ္မာ ရတနတ္တယပူဇနေန ဝိက္ခာလိတမလာယ ပညာယ ပာဋဝသိဒ္ဓိ။

အထ ဝါ ရတနတ္တယပူဇနဿ ပညာပဒဋ္ဌာနသမာဓိဟေတုတ္တာ ပညာပာဋဝံ။ ဝုတ္တဉှိ တဿ သမာဓိဟေတုတ္တံ –

“ဥဇုဂတစိတ္တော ခော ပန, မဟာနာမ, အရိယသာဝကော လဘတိ အတ္ထဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မူပသံဟိတံ ပါမောဇ္ဇံ, ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတိ, ပီတိမနဿ ကာယော ပဿမ္ဘတိ, ပဿဒ္ဓကာယော သုခံ ဝေဒိယတိ, သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတီ”တိ (အ. နိ. ၆.၁၀; ၁၁.၁၁)။

သမာဓိဿ စ ပညာယ ပဒဋ္ဌာနဘာဝေ ဝုတ္တောယေဝ – “သမာဟိတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၅; ၄.၉၉; ၅.၁၀၇၁)။ တတော ဧဝံ ပဇ္ဇူဘူတာယ ပညာယ ပဋိညာမဟတ္တကတံ ခေဒမဘိဘုယျ အနန္တရာယေန သံဝဏ္ဏနံ သမာပယိဿတိ။

အထ ဝါ ရတနတ္တယပူဇာယ အာယုဝဏ္ဏသုခဗလဝဍ္ဎနတော အနန္တရာယေန ပရိသမာပနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရတနတ္တယပဏာမေန ဟိ အာယုဝဏ္ဏသုခဗလာနိ ဝဍ္ဎန္တိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

“အဘိဝါဒနသီလိဿ၊ နိစ္စံ ဝုဍ္ဎာပစာယိနော။
စတ္တာရော ဓမ္မာ ဝဍ္ဎန္တိ၊ အာယု ဝဏ္ဏော သုခံ ဗလ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၁၀၉) –

တတော အာယုဝဏ္ဏသုခဗလဝုဒ္ဓိယာ ဟောတေဝ ကာရိယနိဋ္ဌာနံ။

အထ ဝါ ရတနတ္တယဂါရဝဿ ပဋိဘာနာပရိဟာနာဝဟတ္တာ။ အပရိဟာနာဝဟဉ္ဟိ တီသုပိ ရတနေသု ဂါရဝံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

“သတ္တိမေ, ဘိက္ခဝေ, အပရိဟာနီယာ ဓမ္မာ။ ကတမေ သတ္တ? သတ္ထုဂါရဝတာ, ဓမ္မဂါရဝတာ, သင်္ဃဂါရဝတာ, သိက္ခာဂါရဝတာ, သမာဓိဂါရဝတာ, သောဝစဿတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ”တိ (အ. နိ. ၇.၃၄)။

ဟောတေဝ စ တတော ပဋိဘာနာပရိဟာနေန ယထာပဋိညာတပရိသမာပနံ။

အထ ဝါ ပသာဒဝတ္ထူသု ပူဇာယ ပုညာတိသယဘာဝတော။ ဝုတ္တဉ္ဟိ တဿာ ပုညာတိသယတ္တံ –

“ပူဇာရဟေ ပူဇယတော၊ ဗုဒ္ဓေ ယဒိ ဝ သာဝကေ။
ပပဉ္စသမတိက္ကန္တေ၊ တိဏ္ဏသောကပရိဒ္ဒဝေ။

တေ တာဒိသေ ပူဇယတော၊ နိဗ္ဗုတေ အကုတောဘယေ။
န သက္ကာ ပုညံ သင်္ခာတုံ၊ ဣမေတ္တမပိ ကေနစီ”တိ။ (ဓ. ပ. ၁၉၅-၁၉၆; အပ. ထေရ ၁.၁၀.၁-၂)။

ပုညာတိသယော စ ယထာဓိပ္ပေတပရိသမာပနူပါယော။ ယထာဟ –

“ဧသ ဒေဝမနုဿာနံ၊ သဗ္ဗကာမဒဒော နိဓိ။
ယံ ယဒေဝါဘိပတ္ထေန္တိ၊ သဗ္ဗမေတေန လဗ္ဘတီ”တိ။ (ခု. ပါ. ၈.၁၀)။

ဥပါယေသု စ ပဋိပန္နဿ ဟောတေဝ ကာရိယနိဋ္ဌာနံ။ ရတနတ္တယပူဇာ ဟိ နိရတိသယပုညက္ခေတ္တသမ္ဗုဒ္ဓိယာ အပရိမေယျပုပ္ဖဘာဝေ ပုညာတိသယောတိ ဗဟုဝိဓန္တရာယေပိ လောကသန္နိဝါသေ အန္တရာယနိဗန္ဓနသကလသံကိလေသဝိဒ္ဓံသနာယ ပဟောတိ, ဘယာဒိဥပဒ္ဒဝဉ္စ နိဝါရေတိ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ – “သံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေ ရတနတ္တယပ္ပဏာမကရဏံ ယထာပဋိညာတသံဝဏ္ဏနာယ အနန္တရာယေန ပရိသမာပနတ္ထ”န္တိ။

ဝေဉ္စ သပ္ပယောဇနံ ရတနတ္တယဝန္ဒနံ ကတ္တုကာမော ပဌမံ တာဝ ဘဂဝတော ဝန္ဒနံ ကာတုံ တမ္မူလကတ္တာ သေသရတနာနံ **“ကရုဏာသီတလဟဒယံ။ပေ။ ဂတိဝိမုတ္တ”**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ ယဿာ ဒေသနာယ သံဝဏ္ဏနံ ကတ္တုကာမော, သာ န ဝိနယဒေသနာ ဝိယ ကရုဏာပဓာနာ, နာပိ အဘိဓမ္မဒေသနာ ဝိယ ပညာပဓာနာ, အထ ခော ကရုဏာပညာပဓာနာတိ တဒုဘယပ္ပဓာနမေဝ တာဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ထောမနံ ကာတုံ **“ကရုဏာသီတလဟဒယံ, ပညာပဇ္ဇောတဝိဟ

တမောဟတမ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ကိရတီတိ ကရုဏာ, ပရဒုက္ခံ ဝိက္ခိပတိ အပနေတီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ကိဏာတီတိ ကရုဏာ, ပရဒုက္ခေ သတိ ကာရုဏိကံ ဟိံသတိ ဝိဗာဓတီတိ အတ္ထော။ ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ ကမ္ပနံ ဟဒယခေဒံ ကရောတီတိ ဝါ ကရုဏာ။ အထ ဝါ ကမိတိ သုခံ, တံ ရုန္ဓတီတိ ကရုဏာ။ ဧသာ ဟိ ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာလက္ခဏာ အတ္တသုခနိရပေက္ခတာယ ကာရုဏိကာနံ သုခံ ရုန္ဓတိ ဝိဗန္ဓတီတိ အတ္ထော။ ကရုဏာယ သီတလံ ကရုဏာသီတလံ, ကရုဏာသီတလံ ဟဒယံ အဿာတိ ကရုဏာသီတလဟဒယော, တံ **ကရုဏာသီတလဟဒယံ**။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပရေသံ ဟိတောပသံဟာရသုခါဒိအပရိဟာနိစ္ဆနသဘာဝတာယ, ဗ္ယာပာဒာရတီနံ ဥဇုဝိပစ္စနီကတာယ စ သတ္တသန္တာနဂတသန္တာပဝိစ္ဆေဒနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ မေတ္တာမုဒိတာနမ္ပိ စိတ္တသီတလဘာဝကာရဏတာ ဥပလဗ္ဘတိ, တထာပိ ဒုက္ခာပနယနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ ပရူပတာပာသဟနရသာ အဝိဟိံသဘူတာ ကရုဏာ ဝိသေသေန ဘဂဝတော စိတ္တဿ စိတ္တပ္ပဿဒ္ဓိ ဝိယ သီတိဘာဝနိမိတ္တန္တိ ဝုတ္တံ – **“ကရုဏာသီတလဟဒယ”**န္တိ။ ကရုဏာမုခေန ဝါ မေတ္တာမုဒိတာနမ္ပိ ဟဒယသီတလဘာဝကာရဏတာ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ ဝါ အသာဓာရဏဉာဏဝိသေသနိဗန္ဓနဘူတာ သာတိသယံ နိရဝသေသဉ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဝိယ သဝိသယဗ္ယာပိတာယ မဟာကရုဏာဘာဝံ ဥပဂတာ ကရုဏာဝ ဘဂဝတော အတိသယေန ဟဒယသီတလဘာဝဟေတူတိ အာဟ – **“ကရုဏာသီတလဟဒယ”**န္တိ။ အထ ဝါ သတိပိ မေတ္တာမုဒိတာနံ သာတိသယေ ဟဒယသီတိဘာဝနိဗန္ဓနတ္တေ သကလဗုဒ္ဓဂုဏဝိသေသကာရဏတာယ တာသမ္ပိ ကာရဏန္တိ ကရုဏာဝ ဘဂဝတော “ဟဒယသီတလဘာဝကာရဏ”န္တိ ဝုတ္တာ။ ကရုဏာနိဒါနာ ဟိ သဗ္ဗေပိ ဗုဒ္ဓဂုဏာ။ ကရုဏာနုဘာဝနိဗ္ဗာပိယမာနသံသာရဒုက္ခသန္တာပဿ ဟိ ဘဂဝတော ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာယ အနေကာနိပိ အသင်္ချေယ္ယာနိ ကပ္ပာနံ အကိလန္တရူပဿေဝ နိရဝသေသဗုဒ္ဓကရဓမ္မသမ္ဘရဏနိရတဿ သမဓိဂတဓမ္မာဓိပတေယ္ယဿ စ သန္နိဟိတေသုပိ သတ္တသင်္ခါရသမုပနီတဟဒယူပတာပနိမိတ္တေသု န ဤသကမ္ပိ စိတ္တသီတိဘာဝဿ အညထတ္တမဟောသီတိ။ ဧတသ္မိဉ္စ အတ္ထဝိကပ္ပေ တီသုပိ အဝတ္ထာသု ဘဂဝတော ကရုဏာ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပဇာနာတီတိ ပညာ, ယထာသဘာဝံ ပကာရေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ ပညာဝ ဉေယျာဝရဏပ္ပဟာနတော ပကာရေဟိ ဓမ္မသဘာဝဇောတနဋ္ဌေန ပဇ္ဇောတောတိ ပညာပဇ္ဇောတော။ သဝာသနပ္ပဟာနတော ဝိသေသေန ဟတံ သမုဂ္ဃာတိတံ ဝိဟတံ။ ပညာပဇ္ဇောတေန ဝိဟတံ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတံ , မုယှန္တိ တေန, သယံ ဝါ မုယှတိ, မောဟနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ မောဟော, အဝိဇ္ဇာ။ သွေဝ ဝိသယသဘာဝပ္ပဋိစ္ဆာဒနတော အန္ဓကာရသရိက္ခတာယ တမော ဝိယာတိ မောဟတမော, ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတော မောဟတမော ဧတဿာတိ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမော, တံ **ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ** ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဟိ ခီဏာသဝါနံ သတိပိ ပညာပဇ္ဇောတေန အဝိဇ္ဇန္ဓကာရဿ ဝိဟတဘာဝေ သဒ္ဓါဓိမုတ္တေဟိ ဝိယ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တာနံ သာဝကေဟိ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ စ သဝါသနပ္ပဟာနေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ကိလေသပ္ပဟာနဿ ဝိသေသော ဝိဇ္ဇတီတိ သာတိသယေန အဝိဇ္ဇာပဟာနေန ဘဂဝန္တံ ထောမေန္တော အာဟ – **“ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ”** န္တိ။

အထ ဝါ အန္တရေန ပရောပဒေသံ အတ္တနော သန္တာနေ အစ္စန္တံ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရဝိဂမဿ နိဗ္ဗတ္တိတတ္တာ, တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတာယ ဗလေသု စ ဝသီဘာဝဿ သမဓိဂတတ္တာ, ပရသန္တတိယဉ္စ ဓမ္မဒေသနာတိသယာနုဘာဝေန သမ္မဒေဝ တဿ ပဝတ္တိတတ္တာ ဘဂဝါဝ ဝိသေသတော မောဟတမဝိဂမေန ထောမေတဗ္ဗောတိ အာဟ – **“ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ”**န္တိ။ ဣမသ္မိဉ္စ အတ္ထဝိကပ္ပေ “ပညာပဇ္ဇောတော”တိ ပဒေန ဘဂဝတော ပဋိဝေဓပညာ ဝိယ ဒေသနာပညာပိ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသနယေန ဝါ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အထ ဝါ ဘဂဝတော ဉာဏဿ ဉေယျပရိယန္တိကတ္တာ သကလဉေယျဓမ္မသဘာဝါဝဗောဓနသမတ္ထေန အနာဝရဏဉာဏသင်္ခါတေန ပညာပဇ္ဇောတေန သဗ္ဗဉေယျဓမ္မသဘာဝစ္ဆာဒကဿ မောဟန္ဓကာရဿ ဝိဓမိတတ္တာ အနညသာဓာရဏော ဘဂဝတော မောဟတမဝိနာသောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ – **“ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ”**န္တိ။ ဧတ္ထ စ မောဟတမဝိဓမနန္တေ အဓိဂတတ္တာ အနာဝရဏဉာဏံ ကာရဏောပစာရေန သသန္တာနမောဟတမဝိဓမနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဘိနီဟာရသမ္ပတ္တိယာ သဝါသနပ္ပဟာနမေဝ ဟိ ကိလေသာနံ ဉေယျာဝရဏပ္ပဟာနန္တိ, ပရသန္တာနေ ပန မောဟတမဝိဓမနဿ ကာရဏဘာဝတော အနာဝရဏဉာဏံ “မောဟတမဝိဓမန”န္တိ ဝုစ္စတီတိ။

ကိံ ပန ကာရဏံ အဝိဇ္ဇာသမုဋ္ဌာနတောယေဝေကော ပဟာနသမ္ပတ္တိံဝသေန ဘဂဝတော ထောမနာနိမိတ္တံ ဂယှတိ, န ပန သာတိသယနိရဝသေသကိလေသပ္ပဟာနန္တိ? တပ္ပဟာနဝစနေနေဝ တဒေကဋ္ဌတာယ သကလသံကိလေသဂဏာ သမုဋ္ဌာတဿ ဝုတ္တတ္တာ။ န ဟိ သော တာဒိသော ကိလေသော အတ္ထိ, ယော နိရဝသေသအဝိဇ္ဇာပဟာနေန န ပဟီယတီတိ။

အထ ဝါ ဝိဇ္ဇာ ဝိယ သကလကုသလဓမ္မသမုပ္ပတ္တိယာ, နိရဝသေသာကုသလဓမ္မနိဗ္ဗတ္တိယာ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ စ အဝိဇ္ဇာ ပဓာနကာရဏန္တိ တဗ္ဗိဃာတဝစနေန သကလသံကိလေသဂဏသမုဋ္ဌာတော ဝုတ္တော ဧဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ – **“ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ”** န္တိ။

နရာ စ အမရာ စ နရာမရာ, သဟ နရာမရေဟီတိ သနရာမရော, သနရာမရော စ သော လောကော စာတိ သနရာမရလောကော, တဿ ဂရူတိ သနရာမရလောကဂရု, တံ **သနရာမရလောကဂရုံ**။ ဧတေန ဒေဝမနုဿာနံ ဝိယ တဒဝသိဋ္ဌသတ္တာနမ္ပိ ယထာရဟံ ဂုဏဝိသေသာဝဟတာယ ဘဂဝတော ဥပကာရတံ ဒဿေတိ။ န စေတ္ထ ပဓာနပ္ပဓာနဘာဝေ စောဒေတဗ္ဗော။ အညော ဟိ သဒ္ဒက္ကမော, အညော အတ္ထက္ကမော။ ဤဒိသေသု ဟိ သမာသပဒေသု ပဓာနမ္ပိ အပ္ပဓာနံ ဝိယ နိဒ္ဒိသီယတိ ယထာ “သရာဇိကာယ ပရိသာယာ”တိ (စူဠဝ. ၃၃၆)။ ကာမဥ္စေတ္ထ သတ္တသင်္ခါရဘာဇနဝသေန တိဝိဓော လောကော, ဂရုဘာဝဿ ပန အဓိပ္ပေတတ္တာ ဂရုကရဏသမတ္ထဿေဝ ယုဇ္ဇနတော သတ္တလောကဿဝသေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ သော ဟိ လောကီယန္တိ ဧတ္ထ ပုညပာပါနိ တဗ္ဗိပါကော စာတိ “လောကော”တိ ဝုစ္စတိ။ အမရဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ဥပပတ္တိဒေဝါ အဓိပ္ပေတာ။

အထ ဝါ သမူဟတ္ထော လောကသဒ္ဒေါ သမုဒါယဝသေန လောကီယတိ ပညာပီယတီတိ။ သဟ နရေဟီတိ သနရာ, သနရာ စ တေ အမရာ စာတိ သနရာမရာ, တေသံ လောကောတိ သနရာမရလောကောတိ ပုရိမနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အမရသဒ္ဒေန စေတ္ထ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါပိ သင်္ဂယှန္တိ။ တေပိ ဟိ မရဏာဘာဝတော ပရမတ္ထတော အမရာ။ နရာမရာနံ ယေဝ စ ဂဟဏံ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝသေန ယထာ “သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာန”န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၅၇)။ တထာ ဟိ သဗ္ဗာနတ္ထပရိဟရဏပုဗ္ဗင်္ဂမာယ နိရဝသေသဟိတသုခဝိဓာနတပ္ပရာယ နိရတိသယာယ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ အစ္စန္တုပကာရိတာယ အပရိမိတနိရုပမပ္ပဘာဝဂုဏဝိသေသသမင်္ဂိတာယ စ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော ဘဂဝါ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ ဥတ္တမကရဝဋ္ဌာနံ။ တေန ဝုတ္တံ – **“သနရာမရလောကဂရု”**န္တိ။

သောဘနံ ဂတံ ဂမနံ ဧတဿာတိ သုဂတော။ ဘဂဝတော ဟိ ဝေနေယျဇနူပသင်္ကမနံ ဧကန္တေန တေသံ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒနတော သောဘနံ, တထာ လက္ခဏာနုဗျဉ္ဇနပ္ပဋိမဏ္ဍိတရူပကာယတာယ ဒုတဝိလမ္ဗိတခလိတာနုကဍ္ဍနနိပ္ပီဠနုက္ကုဋိကကုဋိလာကုဋိလတာဒိ- ဒေါသရဟိတမဝဟသိတရာဇဟံသဝသဘဝါရဏမိဂရာဇဂမနံ ကာယဂမနံ ဉာဏဂမနဉ္စ ဝိပုလနိမ္မလကရုဏာသတိဝီရိယာဒိဂုဏဝိသေသသဟိတမဘိနီဟာရတော ယာဝ မဟာဗောဓိ အနဝဇ္ဇတာယ သောဘနမေဝါတိ။ အထ ဝါ သယမ္ဘုဉာဏေန သကလမ္ပိ လောကံ ပရိညာဘိသမယဝသေန ပရိဇာနန္တော ဉာဏေန သမ္မာ ဂတော အဝဂတောတိ သုဂတော, တထာ လောကသမုဒယံ ပဟာနာဘိသမယဝသေန ပဇဟန္တော အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပာဒေန္တော သမ္မာ ဂတော အတီတောတိ သုဂတော, လောကနိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန သမ္မာ ဂတော အဓိဂတောတိ သုဂတော, လောကနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒံ ဘာဝနာဘိသမယဝသေန သမ္မာ ဂတော ပဋိပန္နောတိ သုဂတော။ “သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟီနာ, တေ ကိလေသေ န ပုနေတိ န ပစ္စေတိ န ပစ္စာဂစ္ဆတီတိ သုဂတော”တိ အာဒိနာ (စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၂၇) နယေန အယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ အထ ဝါ သုန္ဒရံ ဌာနံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ, နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ ဂတော အဓိဂတောတိ သုဂတော, ယသ္မာ ဝါ ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသံဟိတံ ဝေနေယျာနံ ယထာရဟံ ကာလယုတ္တမေဝ စ ဓမ္မံ ဘာသတိ, တသ္မာ သမ္မာ ဂဒတီတိ သုဂတော, ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ။ ဣတိ သောဘနဂမနတာဒီဟိ သုဂတော, တံ **သုဂတံ**။

ပုညပါပကမ္မေဟိ ဥပပဇ္ဇနဝသေန ဂန္တဗ္ဗတော ဂတိယော, ဥပပတ္တိဘဝဝိသေသာ။ တာ ပန နိရယာဒိဝသေန ပဉ္စဝိဓာ။ တာဟိ သကလဿပိ ဘဝကမိကမ္မဿ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမေန အဝိပါကာရဟဘာဝကရဏေန နိဝတ္တိတတ္တာ ဘဂဝါ ပဉ္စဟိပိ ဂတီဟိ သုဋ္ဌု မုတ္တော ဝိသံယုတ္တောတိ အာဟ – **“ဂတိဝိမုတ္တ”**န္တိ။ ဧတေန ဘဂဝတော ကတ္ထစိပိ ဂတိယာ အပရိယာပန္နတံ ဒဿေတိ, ယတော ဘဂဝါ “ဒေဝါတိဒေဝေါ”တိ ဝုစ္စတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

‘‘ယေန ဒေဝူပပတျဿ၊ ဂန္ဓဗ္ဗော ဝါ ဝိဟင်္ဂမော။
ယက္ခတ္တံ ယေန ဂစ္ဆေယျံ၊ မနုဿတ္တဉ္စ အဗ္ဗဇေ။
တေ မယှံ အာသဝါ ခီဏာ၊ ဝိဒ္ဓဿာ ဝိနဠီကတာ’’တိ။ (အ. နိ. ၄.၃၆)။

တံတံဂတိသံဝတ္တနိကာနဉ္ဟိ ကမ္မကိလေသာနံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ဗောဓိမူလေယေဝ သုပ္ပဟီနတ္တာ နတ္ထိ ဘဂဝတော ဂတိပရိယာပန္နတာတိ အစ္စန္တမေဝ ဘဂဝါ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသသတ္တနိကာယေဟိ သုပရိမုတ္တော, တံ **ဂတိဝိမုတ္တံ။ ဝန္ဒေ** တိ နမာမိ, ထောမေမီတိ ဝါ အတ္ထော။

အထ ဝါ **ဂတိဝိမုတ္တ**န္တိ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုပ္ပတ္တိယာ ဘဂဝန္တံ ထောမေတိ။ ဧတ္ထ ဟိ ဒွီဟိ အာကာရေဟိ ဘဂဝတော ထောမနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိတော ပရဟိတပဋိပတ္တိတော စ။ တေသု အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ အနာဝရဏဉာဏာဓိဂမတော သဝါသနာနံ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ အစ္စန္တပ္ပဟာနတော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိတော စ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ပရဟိတပဋိပတ္တိ လာဘသက္ကာရာဒိနိရပေက္ခစိတ္တဿ သဗ္ဗဒုက္ခနိယျာနိကဓမ္မဒေသနတော ဝိရုဒ္ဓေသုပိ နိစ္စံ ဟိတဇ္ဈာသယတော ဉာဏပရိပါကကာလာဂမနတော စ။ သာ ပနေတ္ထ အာသယတော ပယောဂတော စ ဒုဝိဓာ, ပရဟိတပဋိပတ္တိ တိဝိဓာ စ, အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ ပကာသိတာ ဟောတိ။ ကထံ? ‘‘ကရုဏာသီတလဟဒယ’’န္တိ ဧတေန အာသယတော ပရဟိတပဋိပတ္တိ , သမ္မာဂဒနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန ပယောဂတော ပရဟိတပဋိပတ္တိ, ‘‘ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ ဂတိဝိမုတ္တ’’န္တိ ဧတေဟိ စတုသစ္စသမ္ပဋိဝေဓနတ္ထေန စ သုဂတသဒ္ဒေန တိဝိဓာပိ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ, အဝသိဋ္ဌေန ‘‘ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ’’န္တိ ဧတေန စာပိ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ ပရဟိတပဋိပတ္တိ ပကာသိတာ ဟောတီတိ။

အထ ဝါ တီဟိ အာကာရေဟိ ဘဂဝတော ထောမနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ဟေတုတော, ဖလတော, ဥပကာရတော စ။ တတ္ထ **ဟေတု** မဟာကရုဏာ, သာ ပဌမပဒေန ဒဿိတာ။ **ဖလံ** စတုဗ္ဗိဓံ ဉာဏသမ္ပဒါ, ပဟာနသမ္ပဒါ, အာနုဘာဝသမ္ပဒါ, ရူပကာယသမ္ပဒါ စာတိ။ တာသု ဉာဏပ္ပဟာနသမ္ပဒါ ဒုတိယပဒေန သစ္စပ္ပဋိဝေဓနတ္ထေန စ သုဂတသဒ္ဒေန ပကာသိတာ ဟောန္တိ, အာနုဘာဝသမ္ပဒါ တတိယပဒေန, ရူပကာယသမ္ပဒါ ယထာဝုတ္တကာယဂမနသောဘနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန လက္ခဏာနုဗျဉ္ဇနပါရိပူရိယာ ဝိနာ တဒဘာဝတော။ **ဥပကာရော** အနန္တရံ အဗာဟိရံ ကရိတွာ တိဝိဓယာနမုခေန ဝိမုတ္တိဓမ္မဒေသနာ။ သော သမ္မာဂဒနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန ပကာသိတော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ ‘‘ကရုဏာသီတလဟဒယ’’န္တိ ဧတေန သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ မူလံ ဒဿေတိ။ မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတမာနသော ဟိ ဘဂဝါ သံသာရပင်္ကတော သတ္တာနံ သမုဒ္ဓရဏတ္ထံ ကတာဘိနီဟာရော အနုပုဗ္ဗေန ပါရမိယော ပူရေတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတောတိ ကရုဏာ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ မူလံ။ ‘‘ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ’’န္တိ ဧတေန သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ဒဿေတိ။ အနာဝရဏဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္ဟိ မဂ္ဂဉာဏံ, မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ အနာဝရဏဉာဏံ ‘‘သမ္မာသမ္ဗောဓီ’’တိ ဝုစ္စတီတိ။ သမ္မာဂမနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနကာမသုခလ္လိကတ္တကိလမထာနုယောဂသဿတုစ္ဆေဒာဘိနိဝေသာဒိအန္တဒွယရဟိတာယ ကရုဏာပညာပရိဂ္ဂဟိတာယ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပတ္တိယာ ပကာသနတော သုဂတသဒ္ဒဿ။ ဣတရေဟိ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ပဓာနပ္ပဓာနဘေဒံ ပယောဇနံ ဒဿေတိ။ သံသာရမဟောဃတော သတ္တသန္တာရဏဉ္စေတ္ထ ပဓာနံ ပယောဇနံ, တဒညမပ္ပဓာနံ။ တေသု ပဓာနေန ပရဟိတပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ, ဣတရေန အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိံ။ တဒုဘယေန အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နာဒီသု စတူသု ပုဂ္ဂလေသု ဘဂဝတော စတုတ္ထပုဂ္ဂလဘာဝံ ဒဿေတိ။ တေန စ အနုတ္တရဒက္ခိဏေယျဘာဝံ ဥတ္တမဝန္ဒနေယျဘာဝံ အတ္တနော စ ဝန္ဒနကိရိယာယ ခေတ္တင်္ဂတဘာဝံ ဒဿေတိ။

ဧတ္ထ စ ကရုဏာဂဟဏေန လောကိယေသု မဟဂ္ဂတဘာဝပ္ပတ္တာသာဓာရဏဂုဏဒီပနတော ဘဂဝတော သဗ္ဗလောကိယဂုဏသမ္ပတ္တိ ဒဿိတာ ဟောတိ, ပညာဂဟဏေန သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနမဂ္ဂဉာဏဒီပနတော သဗ္ဗလောကုတ္တရဂုဏသမ္ပတ္တိ။ တဒုဘယဂ္ဂဟဏသိဒ္ဓော ဟိ အတ္ထော ‘‘သနရာမရလောကဂရု’’န္တိအာဒိနာ ပပဉ္စီယတီတိ ။ ကရုဏာဂဟဏေန စ ဥပဂမနံ နိရုပက္ကိလေသံ ဒဿေတိ, ပညာဂဟဏေန အပဂမနံ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန လောကသမညာနုရူပံ ဘဂဝတော ပဝတ္တိံ ဒဿေတိ လောကဝေါဟာရဝိသယတ္တာ ကရုဏာယ, ပညာဂဟဏေန သမညာယ အနတိဓာဝနံ။ သဘာဝာနဝဗောဓေန ဟိ ဓမ္မာနံ သမညံ အတိဓာဝိတွာ သတ္တာဒိပရာမသနံ ဟောတီတိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန မဟာ

ကရုဏာသမာပတ္တိဝိဟာရံ ဒဿေတိ, ပညာဂဟဏေန တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏံ စတုသစ္စဉာဏံ, စတုပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏံ, စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ။ ကရုဏာဂဟဏေန မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏဿ ဂဟိတတ္တာ သေသာသာဓာရဏဉာဏာနိ, ဆ အဘိညာ, အဋ္ဌသု ပရိသာသု အကမ္ပနဉာဏာနိ, ဒသ ဗလာနိ, စုဒ္ဒသ ဗုဒ္ဓဉာဏာနိ, သောဠသ ဉာဏစရိယာ, အဋ္ဌာရသ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ, စတုစတ္တာလီသ ဉာဏဝတ္ထူနိ, သတ္တသတ္တတိ ဉာဏဝတ္ထူနီတိ ဧဝမာဒီနံ အနေကေသံ ပညာပဘေဒါနံ ဝသေန ဉာဏစာရံ ဒဿေတိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန စရဏသမ္ပတ္တိံ, ပညာဂဟဏေန ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိံ။ ကရုဏာဂဟဏေန အတ္တာဓိပတိတာ, ပညာဂဟဏေန ဓမ္မာဓိပတိတာ။ ကရုဏာဂဟဏေန လောကနာထဘာဝေ, ပညာဂဟဏေန အတ္တနာထဘာဝေ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန ပုဗ္ဗကာရိဘာဝေ, ပညာဂဟဏေန ကတညုတာ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန အပရန္တပတာ, ပညာဂဟဏေန အနတ္တန္တပတာ။ ကရုဏာဂဟဏေန ဝါ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မသိဒ္ဓိ, ပညာဂဟဏေန ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန ပရေသံ တာရဏံ, ပညာဂဟဏေန သယံတရဏံ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန သဗ္ဗသတ္တေသု အနုဂ္ဂဟစိတ္တတာ, ပညာဂဟဏေန သဗ္ဗဓမ္မေသု ဝိရတ္တစိတ္တတာ ဒဿိတာ ဟောတိ။

သဗ္ဗေသဉ္စ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ကရုဏာ အာဒိ တန္နိဒါနဘာဝတော, ပညာ ပရိယောသာနံ တတော ဥတ္တရိကရဏီယာဘာဝတော။ ဣတိ အာဒိပရိယောသာနဒဿနေန သဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန သီလက္ခန္ဓပုဗ္ဗင်္ဂမော သမာဓိက္ခန္ဓော ဒဿိတော ဟောတိ။ ကရုဏာနိဒါနဉှိ သီလံ တတော ပါဏာတိပါတာဒိဝိရတိပ္ပဝတ္တိတော, သာ စ ဈာနတ္တယသမ္ပယောဂိနီတိ။ ပညာဝစနေန ပညာက္ခန္ဓော။ သီလဉ္စ သဗ္ဗေသံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ အာဒိ, သမာဓိ မဇ္ဈေ, ပညာ ပရိယောသာနန္တိ ဧဝမ္ပိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနကလျာဏာ သဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ နယတော ဒဿိတတ္တာ။ ဧသော ဧဝ ဟိ နိရဝသေသတော ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ဒဿနုပါယော, ယဒိဒံ နယဂ္ဂဟဏံ, အညထာ ကော နာမ သမတ္ထော ဘဂဝတော ဂုဏေ အနုပဒံ နိရဝသေသတော ဒဿေတုံ? တေနေတဟ –

“ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ၊
ကပ္ပမ္ပိ စေ အညမဘာသမာနော။
ခီယေထ ကပ္ပော စိရဒီဃမန္တရေ၊
ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတဿာ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၄; ၃.၁၄၁; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၂၅; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၅၃;
ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၄.၄; အပ. အဋ္ဌ. ၂.၇.ပရပ္ပသာဒကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ)။

တေနေဝ စ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တတ္ထေရေနပိ ဗုဒ္ဓဂုဏပရိစ္ဆေဒနံ ပတိ အနုယုတ္တေန “နော ဟေတံ, ဘန္တေ”တိ ပဋိက္ခိပိတ္ဝာ “အပိစ မေ, ဘန္တေ, ဓမ္မန္ဝယော ဝိဒိတော”တိ ဝုတ္တံ။

၂. ဧဝံ သင်္ခေပေန သကလသဗ္ဗညုဂုဏေဟိ ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝိတ္ဝာ ဣဒါနိ သဒ္ဓမ္မံ ထောမေတုံ **“ဗုဒ္ဓေါပီ”**တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဗုဒ္ဓေါ**တိ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော။ **ဗုဒ္ဓဘာဝ**န္တိ ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဘာဝေတ္ဝာ သစ္ဆိကတ္ဝာ**တိ စ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော။ **ယ**န္တိ အနိယမတော ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဥပဂတော**တိ အပရကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော။ **ဝန္ဒေ**တိ ကိရိယာနိဒ္ဒေသော။ **တ**န္တိ နိယမနံ။ **ဓမ္မ**န္တိ ဝန္ဒနကိရိယာယ ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဂတမလံ အနုတ္တရ**န္တိ စ တဗ္ဗိသေသနံ။

တတ္ထ ဗုဒ္ဓသဒ္ဒဿ တာဝ “ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ”တိအာဒိနာ (မဟာနိ. ၁၉၂; စူဠနိ. ပါရာယနတ္ထုတိဂါထာနိဒ္ဒေသော ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၂) နိဒ္ဒေသနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ ဝါ သဝါသနာယ အညာဏနိဒ္ဒာယ အစ္စန္တဝိဂမတော, ဗုဒ္ဓိယာ ဝါ ဝိကသိတဘာဝတော ဗုဒ္ဓဝါတိ **ဗုဒ္ဓေါ** ဇာဂရဏဝိကသနတ္ထဝသေန။ အထ ဝါ ကဿစိပိ ဉေယျဓမ္မဿ အနဝဗုဒ္ဓဿ အဘာဝေန ဉေယျဝိသေသဿ ကမ္မဘာဝေန အဂ္ဂဟဏတော ကမ္မဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝေန အဝဂမနတ္ထဝသေန ကတ္တုနိဒ္ဒေသော လဗ္ဘတီတိ ဗုဒ္ဓဝါတိ ဗုဒ္ဓေါ ယထာ “ဒိက္ခိတော န ဒဒါတီ”တိ။ အတ္ထတော ပန ပါရမိတာပရိဘာဝိတော သယမ္ဘုဉာဏေန သဟ ဝါသနာယ ဝိဟတဝိဒ္ဓံသိတနိရဝသေသကိလေသော မဟာကရုဏာသဗ္ဗညုတဉာဏာဒိအပရိမေယျဂုဏဂဏာဓာရော ခန္ဓသန္တာနော ဗုဒ္ဓေါ။ ယထာဟ –

“ဗုဒ္ဓောတိ ယော သော ဘဂဝါ သယမ္ဘူ အနာစရိယကော ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု သာမံ သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိ, တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော ဗလေသု စ ဝသီဘာဝ”န္တိ (မဟာနိ. ၁၉၂; စူဠနိ. ပာရာယနတ္ထု တိကထာနိဒ္ဒေသော ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၁)။

အပိ-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနေ။ တေန “ဧဝံ ဂုဏဝိသေသယုတ္တော သောပိ နာမ ဘဂဝါ”တိ ဝက္ခမာနဂုဏဓမ္မေ သမ္ပိဏ္ဍနံ ဒီပေတိ။ **ဗုဒ္ဓဘာဝ**န္တိ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ။ **ဘာဝေတွာ**တိ ဥပ္ပာဒေတွာ ဝဍ္ဎေတွာ စ။ **သစ္ဆိကတွာ** တိ ပစ္စက္ခံ ကတွာ။ **ဥပဂတော**တိ ပတ္တော, အဓိဂတောတိ အတ္ထော။ ဧတဿ ဗုဒ္ဓဘာဝန္တိ ဧတေန သမ္ဗန္ဓော။ **ဂတမလ**န္တိ ဝိဂတမလံ, နိဒ္ဒောသန္တိ အတ္ထော။ **ဝန္ဒေ** တိ ပဏာမာမိ, ထောမေမိ ဝါ။ **အနုတ္တရ**န္တိ ဥတ္တရရဟိတံ, လောကုတ္တရန္တိ အတ္ထော။ **ဓမ္မ**န္တိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ အပာယတော စ သံသာရတော စ အပတမာနေ ကတွာ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော။ အယဉ္ဟေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ဧဝံ ဝိဝိဓဂုဏဂဏသမန္နာဂတော ဗုဒ္ဓေါပိ ဘဂဝါ ယံ အရိယမဂ္ဂသင်္ခါတံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ, ဖလနိဗ္ဗာနံ ပန သစ္ဆိကတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတော, တမေဝံ ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ ဗုဒ္ဓဘာဝဟေတုဘူတံ သဗ္ဗဒောသမလရဟိတံ အတ္တနော ဥတ္တရိတရာဘာဝေန အနုတ္တရံ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မံ နမာမီတိ။ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မမ္ပိ တပ္ပကာသနတ္တာ ဣဓ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အထ ဝါ “အဘိဓမ္မနယသမုဒ္ဒံ အဓိဂစ္ဆိ, တီဏိ ပိဋကာနိ သမ္မသီ”တိ စ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တတ္တာ ပရိယတ္တိဓမ္မဿပိ သစ္ဆိကိရိယာသမ္မသနပရိယာယော လဗ္ဘတီတိ သောပိ ဣဓ ဝုတ္တော ဧဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ “ယံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ သစ္ဆိကတွာ”တိ စ ဝုတ္တတ္တာ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မဘူတာဟိ ပါရမိတာဟိ သဟ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိသီလသိက္ခာဒယောပိ ဣဓ ဓမ္မသဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တာပိ ဟိ ဝိဂတပဋိပက္ခတာယ ဂတမလာ, အနညသာဓာရဏတာယ အနုတ္တရာ စာတိ။ တထာ ဟိ သတ္တာနံ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏာယ ကတမဟာဘိနီဟာရော မဟာကရုဏာဓိဝါသန ပေသလဇ္ဈာသယော ပညာဝိသေသပရိယောဒာတနိမ္မလာနံ အနဒမသညမာဒီနံ ဥတ္တမဓမ္မာနံ သတသဟဿာဓိကာနိ ကပ္ပာနံ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ နိရဝသေသာနံ ဘာဝနာပစ္စက္ခကရဏေဟိ ကမ္မာဒီသု အဓိဂတ ဝသီဘာဝေ အစ္ဆရိယာစိန္တေယျမဟာနုဘာဝေ အဓိသီလအဓိစိတ္တာနံ ပရမုက္ကံသဟာရမိပ္ပတ္တော ဘဂဝါ ပစ္စယာကာရေ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿမုခေန မဟာဝဇိရဉာဏံ ပေသေတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ။

ဧတ္ထ စ “ဘာဝေတွာ”တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါယ ဓမ္မံ ထောမေတိ, “သစ္ဆိကတွာ”တိ ဧတေန ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါယ။ တထာ ပဌမေန ဈာနသမ္ပဒါယ, ဒုတိယေန ဝိမောက္ခသမ္ပဒါယ။ ပဌမေန ဝါ သမာဓိသမ္ပဒါယ, ဒုတိယေန သမာပတ္တိသမ္ပဒါယ။ အထ ဝါ ပဌမေန ခယဉာဏဘာဝေန, ဒုတိယေန အနုပ္ပာဒဉာဏဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ ဝိဇ္ဇူပမတာယ, ဒုတိယေန ဝဇိရူပမတာယ။ ပုရိမေန ဝါ ဝိရာဂသမ္ပတ္တိယာ, ဒုတိယေန နိရောဓသမ္ပတ္တိယာ။ တထာ ပဌမေန နိယျာနဘာဝေန, ဒုတိယေန နိဿရဏဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ ဟေတုဘာဝေန, ဒုတိယေန အသင်္ခတဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ ဒဿနဘာဝေန, ဒုတိယေန ဝိဝေကဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ အဓိပတိဘာဝေန, ဒုတိယေန အမတဘာဝေန ဓမ္မံ ထောမေတိ။ အထ ဝါ “ယံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဥပဂတော”တိ ဧတေန သွာက္ခာတတာယ ဓမ္မံ ထောမေတိ, “သစ္ဆိကတွာ”တိ ဧတေန သန္ဒိဋ္ဌိကတာယ။ တထာ ပုရိမေန အကာလိကတာယ, ပစ္ဆိမေန ဧဟိပဿိကတာယ။ ပုရိမေန ဝါ ဩပနေယျိကတာယ, ပစ္ဆိမေန ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗတာယ ဓမ္မံ ထောမေတိ။ “ဂတမလ”န္တိ ဣမိနာ သံကိလေသာဘာဝဒီပနေန ဓမ္မဿ ပရိသုဒ္ဓတံ ဒဿေတိ, “အနုတ္တရ”န္တိ ဧတေန အညဿ ဝိသိဋ္ဌဿ အဘာဝဒီပနေန ဝိပုလပရိပုဏ္ဏတံ။ ပဌမေန ဝါ ပဟာနသမ္ပဒံ ဓမ္မဿ ဒဿေတိ, ဒုတိယေန ပဘာဝသမ္ပဒံ။ ဘာဝေတဗ္ဗတာယ ဝါ ဓမ္မဿ ဂတမလဘာဝေါ ယောဇေတဗ္ဗော။ ဘာဝနာဂုဏေန ဟိ သော ဒေါသာနံ သမုဂ္ဃာတကော ဟောတီတိ။ သစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေန အနုတ္တရဘာဝေါ ယောဇေတဗ္ဗော။ သစ္ဆိကိရိယာနိဗ္ဗတ္တိတော ဟိ တဒုတ္တရိကရဏီယာဘာဝတော အနညသာဓာရဏတာယ အနုတ္တရောတိ။ တထာ “ဘာဝေတွာ”တိ ဧတေန သဟ ပုဗ္ဗဘာဂသီလာဒီဟိ သေက္ခာ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ “သစ္ဆိကတွာ”တိ ဧတေန သဟ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ အသေက္ခာ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓာ ဒဿိတာ ဟောန္တီတိ။

၃. ဧဝံ သင်္ခေပေနေဝ သဗ္ဗဓမ္မဂုဏေဟိ သဒ္ဓမ္မံ အဘိတ္ထဝိတွာ ဣဒါနိ အရိယသံဃံ ထောမေတုံ **“သုဂတဿ ဩရသာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုဂတဿာ** တိ သမ္ဗန္ဓနိဒ္ဒေသော။ “တဿ ပုတ္တာန”န္တိ ဧတေန သမ္ဗန္ဓော။ **ဩရသာ**

နန္တိ ပုတ္တဝိသေသနံ။ **မာရသေနမထနာန**န္တိ ဩရသပုတ္တဘာဝေ ကာရဏနိဒ္ဒေသော တေန ကိလေသပ္ပဟာနမေဝ
ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တဘာဝေ ကာရဏံ အနုဇာနာတီတိ ဒဿေတိ။ **အဋ္ဌန္န** န္တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော။ တေန စ
သတိပိ တေသံ သတ္တဝိသေသဘာဝေန အနေကသတသဟဿဘာဝေ ဣမံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒံ နာတိဝတ္တန္တီတိ ဒဿေ
တိ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝတနတိဝတ္တနတော။ **သမူဟာ**န္တိ သမုဒါယနိဒ္ဒေသော။ **အရိယသင်္ဃ** န္တိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသံဟတ
ဘာဝနိဒ္ဒေသော။ တေန အသတိပိ အရိယပုဂ္ဂလာနံ ကာယသာမဂ္ဂိယံ အရိယသင်္ဃဘာဝံ ဒဿေတိ ဒိဋ္ဌိသီလသာမ
ညေန သံဟတဘာဝတော။

တတ္ထ ဥရသိ ဘဝ ဇာတာ သံဝဍ္ဎာ စ ဩရသာ။ ယထာ ဟိ သတ္တာနံ ဩရသပုတ္တာ အတ္တဇတာယ ပိတု သန္တ
ကဿ အာယတ္တဿ ဝိသေသေန ဘာဂိနော ဟောန္တိ, ဧဝမေတေပိ အရိယပုဂ္ဂလာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သဝနန္တေ
အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတာယ ဘဂဝတော သန္တကဿ ဝိမုတ္တိသုခဿ အရိယဓမ္မရတနဿ စေကန္တေန ဘာဂိနော
တိ ဩရသာ ဝိယ ဩရသာ။ အထ တ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာနုဘာဝေန အရိယဘူမိံ ဩက္ကမမာနာ ဩက္ကန္တာ စ အရိ
ယသာဝကာ ဘဂဝတော ဥရေ တယာမဇနိတာဘိဇာတိတာယ နိပ္ပရိယာယေန ဩရသပုတ္တာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟန္တိ။
သာဝကေဟိ ပဝတ္တိယမာနာပိ ဟိ ဓမ္မဒေသနာ "ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ"ဣစ္စေဝ ဝုစ္စတိ တံမူလကတ္တာ လက္ခဏာဒိဝိသေ
သာဘာဝတော စ။

ယဒိပိ အရိယသာဝကာနံ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမသမယေ ဘဂဝတော ဝိယ တဒန္တရာယကရဏတ္ထံ ဒေဝပုတ္တမာရော ,
မာရတဟိနီ တ န စေကန္တေန အပသာဒေတိ, တေဟိ ပန အပသာဒေတဗ္ဗတာယ ကာရဏေ ဝိမထိတေ တေပိ ဝိမထိတာ ဧဝ
နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ – "မာရသေနမထနာန"န္တိ။ ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ "မာရမာရသေနမထနာန"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ
"မာရသေနမထနာန"န္တိ ဧကဒေသသရူပေကသေသော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ တ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရမာရာနံ ဝိယ ဒေဝပု
တ္တမာရဿပိ ဂုဏမာရဏေ သဟာယဘာဝူပဂမနတော ကိလေသဗလကာယော "သေနာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ –
"ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ"တိအာဒိ (သု. နိ. ၄၃၈; မဟာနိ. ၂၈, ၆၈, ၁၄၉)။ သာ စ တေဟိ ဒိယဍ္ဎသဟဿဘေဒာ,
အနန္တဘေဒာ တ ကိလေသတဟိနီ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယသမထာဒိဂုဏပ္ပဟရဏေဟိ ဩဓိသော ဝိမထိတာ ဝိဟတာ ဝိဒ္ဓသ္
တာ စာတိ **မာရသေနမထနာ,** အရိယသာဝကာ။ ဧတေန တေသံ ဘဂဝတော အနုဇာတပုတ္တတံ ဒဿေတိ။

အာရကတ္တာ ကိလေသေဟိ, အနယေ န ဣရိယနတော, အယေ စ ဣရိယနတော အရိယာ နိရုတ္တိနယေန။ အထ တ
သဒေဝကေန လောကေန သရဏန္တိ အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော, ဥပဂတာနဉ္စ တဒတ္ထသိဒ္ဓိတော အရိယာ,
အရိယာနံ သင်္ဃောတိ အရိယသင်္ဃော, အရိယော စ သော သင်္ဃော စာတိ တ အရိယသင်္ဃော, တံ **အရိယသင်္ဃံ** ။ ဘဂ
ဝတော အပရဘာဂေ ဗုဒ္ဓဓမ္မရတနာနမ္ပိ သမဓိဂမော သင်္ဃရတနာဓီနောတိ အဿ အရိယသင်္ဃဿ ဗဟူပကာရတံ ဒ
ဿေတုံ ဣဓေဝ **"သိရသာ ဝန္ဒေ"** တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧတ္ထ စ "သုဂတဿ ဩရသာနံ ပုတ္တာန"န္တိ ဧတေန အရိယသင်္ဃဿ ပဘဝသမ္ပဒံ ဒဿေတိ, "မာရသေ
နမထနာန"န္တိ ဧတေန ပဟာနသမ္ပဒံ သကလသံကိလေသပ္ပဟာနဒီပနတော။ "အဋ္ဌန္နမ္ပိ သမူဟ"န္တိ ဧတေန ဉာဏ
သမ္ပဒံ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝဒီပနတော။ "အရိယသင်္ဃ"န္တိ ဧတေန ပဘဝသမ္ပဒံ ဒဿေတိ သဗ္ဗသင်္ဃာနံ အဂ္ဂဘာဝ
ဒီပနတော။ အထ တ "သုဂတဿ ဩရသာနံ ပုတ္တာန"န္တိ အရိယသင်္ဃဿ ဝိသုဒ္ဓနိဿယဘာဝဒီပနံ, "မာရသေ
နမထနာန"န္တိ သမ္မာဥဇုဉာယသာမီစိပ္ပဋိပန္နဘာဝဒီပနံ, "အဋ္ဌန္နမ္ပိ သမူဟ"န္တိ အာဟုနေယျာဒိဘာဝဒီပနံ, "အရိ
ယသင်္ဃ"န္တိ အနုတ္တရပုညက္ခေတ္တဘာဝဒီပနံ။ တထာ "သုဂတဿ ဩရသာနံ ပုတ္တာန"န္တိ ဧတေန အရိယသင်
ဃဿ လောကုတ္တရသရဏဂမနသဗ္ဘာဝံ ဒီပေတိ။ လောကုတ္တရသရဏဂမနေန ဟိ တေ ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တာ
ဇာတာ။ "မာရသေနမထနာန"န္တိ ဧတေန အဘိနီဟာရသမ္ပဒါသိဒ္ဓံ ပုဗ္ဗဘာဂေ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ။ ကတာဘိနီ
ဟာရာ ဟိ သမ္မာပဋိပန္နာ မာရံ မာရပရိသံ တ အဘိဝိဇိနန္တိ။ "အဋ္ဌန္နမ္ပိ သမူဟ"န္တိ ဧတေန ဝိဒ္ဓသ္တဝိပက္ခေ သေ
က္ခာသေက္ခဓမ္မေ ဒဿေတိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန မဂ္ဂဖလဓမ္မာနံ ပကာသိတတ္တာ။ "အရိယသင်္ဃ"န္တိ အဂ္ဂဒက္ခိ
ဏေယျဘာဝံ ဒဿေတိ။ သရဏဂမနဉ္စ သာဝကာနံ သဗ္ဗဂုဏာနံ အာဒိ, သပုဗ္ဗဘာဂပ္ပဋိပဒါ သေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒ
ယော မဇ္ဈေ, အသေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော ပရိယောသာနန္တိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနကလျာဏာ သင်္ခေပတော သ
ဗ္ဗေ အရိယသင်္ဃဂုဏာ ပကာသိတာ ဟောန္တိ။

၄. ဇဝံ ကထာတ္တယေန သင္ေပတော သကလဂုဏသံကိတ္တနမုခေန ရတနတ္တယဿ ပဏာမံ ကတွာ ဣဒါနိ တံနိပစ္စကာရံ ယထာဓိပ္ပေတေ ပယောဇနေ ပရိဏာမေန္တော **"ဣတိ မေ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ရတိဇနနဋ္ဌေန **ရတနံ,** ဗုဒ္ဓဓမ္မသင်္ဃာ။ တေသဉှိ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"တိအာဒိနာ ယထာဘူတဂုဏေ အာဝဇ္ဇေန္တဿ အမတာဓိဂမဟေတုဘူတံ အနပ္ပကံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယထာဟ –

"ယသ္မိံ, မဟာနာမ, သမယေ အရိယသာဝကော တထာဂတံ အနုဿရတိ, နေဝဿ တသ္မိံ သမယေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န ဒေါသ။ပေ.။ န မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ဥဇုဂတမေဝဿ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ ဟောတိ တထာဂတံ အာရဗ္ဘ။ ဥဇုဂတစိတ္တော ခေါ ပန, မဟာနာမ, အရိယသာဝကော လဘတိ အတ္ထဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မူပသံဟိတံ ပါမောဇ္ဇံ, ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတီ"တိအာဒိ (အ. နိ. ၆.၁၀; ၁၁.၁၁)။

စိတ္တီကတာဒိဘာဝေါ ဝါ ရတနဋ္ဌော။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"စိတ္တီကတံ မဟဂ္ဃဉ္စ၊ အတုလံ ဒုလ္လဘဒဿနံ။
အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စတီ"တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၂၂၃; ခု. ပါ. အဋ္ဌ. ၆.၃; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂၆)။

စိတ္တီကတဘာဝါဒယော စ အနညသာဓာရဏာ ဗုဒ္ဓါဒီသု ဧဝ လဗ္ဘန္တီတိ။

ဝန္ဒနာဝ **ဝန္ဒနာမယံ** ယထာ "အနမယံ, သီလမယ"န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; ဣတိဝု. ၆၀)။ ဝန္ဒနာ စေတ္ထ ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဂုဏနိန္နတာ, ထောမနာ ဝါ။ ပုဇ္ဇဘာဝဖလနိဗ္ဗတ္တနတော **ပုညံ,** အတ္တနော သန္တာနံ ပုနာတီတိ ဝါ။ **သုဝိဟတန္တရာယော**တိ သုဋ္ဌု ဝိဟတန္တရာယော။ ဧတေန အတ္တနော ပသာဒသမ္ပတ္တိယာ, ရတနတ္တယဿ စ ခေတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိယာ တံ ပုညံ အတ္ထပ္ပကာသနဿ ဥပဃာတကဥပဒ္ဒဝါနံ ဝိဟနနေ သမတ္ထန္တိ ဒဿေတိ။ **ဟုတွာ**တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ။ တဿ "အတ္ထံ ပကာသယိဿာမီ"တိ ဧတေန သမ္ဗန္ဓော။ **တဿာ** တိ ယံ ရတနတ္တယဝန္ဒနာမယံ ပုညံ, တဿ။ **အာနုဘာဝေနာ**တိ ဗလေန။

၅. ဧဝံ ရတနတ္တယဿ နိပစ္စကာရကရဏေ ပယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယဿာ ဓမ္မဒေသနာယ အတ္ထံ သံဝဏ္ဏေတုကာမော, တဿာ တာဝ ဂုဏာဘိတ္ထဝနဝသေန ဥပညာပနတ္ထံ **"ဧကကဒုကာဒိပဋိမဏ္ဍိတဿာ"** တိ အာဒိမာဟ, ဧကကာဒီနိ အင်္ဂါနိ ဥပရူပရိ ဝဍ္ဎေတွာ ဒေသိတေဟိ သုတ္တန္တေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတဿ ဝိသိဋ္ဌဿာတိ အတ္ထော။ ဧတေန "အင်္ဂုတ္တရော"တိ အယံ ဣမဿ အာဂမဿ အတ္ထာနုဂတာ သမညာတိ ဒဿေတိ။ နနု စ ဧကကာဒိဝသေန ဒေသိတာနိ သုတ္တာနိယေဝ အာဂမော။ ကဿ ပန ဧကကဒုကာဒီဟိ ပဋိမဏ္ဍိတဘာဝေါတိ? သစ္စမေတံ ပရမတ္ထတော, သုတ္တာနိ ပန ဥပာဒါယ ပညတ္တော အာဂမော။ ယထေဝ ဟိ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမုဒါယေ သုတ္တန္တိ ဝေါဟာရော, ဧဝံ သုတ္တသမုဒါယေ အာဂမောတိ ဝေါဟာရော။ ဧကကာဒီဟိ အင်္ဂေဟိ ဥပရူပရိ ဥတ္တရော အဓိကောတိ အင်္ဂုတ္တရော, အာဂမိဿန္တိ ဧတ္ထ, ဧတေန, ဧတသ္မာ ဝါ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒယောတိ အာဂမော, အာဒိကလျာဏာဒိဂုဏသမ္ပတ္တိယာ ဥတ္တမဋ္ဌေန တံတံအဘိပတ္ထိတသမိဒ္ဓိဟေတုတာယ ပဏ္ဍိတေဟိ ဝရိတဗ္ဗတော ဝရော, အာဂမော စ သော ဝရော စ သေဋ္ဌဋ္ဌေနာတိ အာဂမဝရော, အာဂမသမ္မတေဟိ ဝါ ဝရောတိ အာဂမဝရော။ အင်္ဂုတ္တရော စ သော အာဂမဝရော စာတိ **အင်္ဂုတ္တရာဂမဝရော,** တဿ။

ပုင်္ဂဝ ဝုစ္စန္တိ ဥသဘာ, အသန္တသနပရိဿယသဟနဿ ပရိပါလနာဒိဂုဏေဟိ တံသဒိသတာယ ဓမ္မကထိကာ ဧဝ ပုင်္ဂဝါတိ **ဓမ္မကထိကပုင်္ဂဝါ,** တေသံ။ ဟေတုပမာဒိပ္ပဋိမဏ္ဍိတနာနာဝိဓဒေသနာနယဝိစိတ္တတာယ **ဝိစိတ္တပဋိဘာနဇနနဿ။ သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ**အာဒီသု (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ) ပန "ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတဿာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဗုဒ္ဓါနဉှိ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ အနုဂမ္မ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာ အဂ္ဂသာဝကာဒယော အရိယာ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါ။ အယမ္ပိ အာဂမော တေဟိ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဝသေန ဂုဏသံဝဏ္ဏနာဝသေန စ သံဝဏ္ဏိတော ဧဝ။ အထ ဝါ ဗုဒ္ဓါ စ အနုဗုဒ္ဓါ စ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနေဝ ဟိ တိဏ္ဏံ ပိဋကာနံ အတ္ထဝဏ္ဏနာက္ကမော ဘာသိတော, ယာ "ပကိဏ္ဏကဒေသနာ"တိ ဝုစ္စတိ။ တတော သင်္ဂါယနာဒိဝသေနေဝ

သာဝကေဟီတိ အာစရိယာ ဝဒန္တိ။ ဣဓ ပန ''ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂလာနံ ဝိစိတ္တပဋိဘာနဇနနသ္သ''ဣစ္စေဝ ထောမနာ ကတာ။ သံဝဏ္ဏနာသု စာယံ အာစရိယသ္သ ပကတိ, ယာ တံတံသံဝဏ္ဏနာသု အာဒိတော တသ္သ တသ္သ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ သ္သ ဓမ္မသ္သ ဝိသေသဂုဏကိတ္တနေန ထောမနာ။ တထာ ဟိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနီပပဉ္စသူဒနီသာရတ္ထပ္ပကာသနီသု အဋ္ဌသာလိနီအာဒီသု စ ယထာက္ကမံ ''သဒ္ဓါဝဟဂုဏသ္သ, ပရဝါဒမထနသ္သ, ဉာဏပ္ပဘေဒဇနနသ္သ, တသ္သ ဂမ္ဘီရဉာဏေဟိ ဩဂါဠ္ဟသ္သ အဘိဏှသော နာနာနယဝိစိတ္တသ္သာ''တိအာဒိနာ ထောမနာ ကတာ။

၆. အတ္ထော ကထီယတိ ဧတာယာတိ အတ္ထကထာ, သာ ဧဝ **အဋ္ဌကထာ,** တ္ထ-ကာရသ္သ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ ယထာ ''ဒုက္ခသ္သ ပီဠနဋ္ဌော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၇; ၂.၈)။ **အာဒိတော**တိအာဒိမှိ ပဌမသင်္ဂီတိယံ ။ ဆဠဘိညတာယ ပရမေန စိ တ္တဝသီဘာဝေန သမန္နာဂတတ္တာ ဈာနာဒီသု ပဉ္စဝိဓဝသိတာသဗ္ဘာဝတော စ **ဝသိနော,** ထေရာ မဟာကသ္သပာဒ ယော, တေသံ **သတေဟိ ပဉ္စဟိ။ ယာ**တိ ယာ အဋ္ဌကထာ။ **သင်္ဂီတာ** တိ အတ္ထံ ပကာသေတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနေ ''အယံ ဧတ သ္သ အတ္ထော, အယံ ဧတသ္သ အတ္ထော''တိ သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ။ **အနုသင်္ဂီတာ စ** ယသတ္ထေရာဒီဟိ **ပစ္ဆာပိ** ဒုတိယတတိယသင်္ဂီတီသု။ ဣမိနာ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ အာဂမနဝိသုဒ္ဓိံ ဒသ္သေတိ။

၇. သီဟသ္သ လာနတော ဂဟဏတော သီဟဠော, သီဟကုမာရော။ တံဝံသဇာတတာယ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ခတ္တိယာ နံ, တေသံ နိဝါသတာယ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပသ္သ စ သီဟဠဘာဝတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အာဘတာ**တိ ဇမ္ဗုဒီပတော အာနီတာ။ **အထာ**တိ ပစ္ဆာ။ အပရဘာဂေ ဟိ အသင်္ကရတ္ထံ သီဟဠဘာသာယ အဋ္ဌကထာ ဌပိတာတိ။ တေန သာ မူလဋ္ဌကထာ သဗ္ဗသာဓာရဏာ န ဟောတီတိ ဣဒံ အတ္ထပ္ပကာသနံ ဧကန္တေန ကရဏီယန္တိ ဒသ္သေတိ။ တေနေတဟ – **''ဒီပဝါသီ နမတ္ထာယာ''**တိ။ တတ္ထ **ဒီပဝါသီနန္တိ** ဇမ္ဗုဒီပဝါသီနံ, **ဒီပဝါသီနန္တိ** တ သီဟဠဒီပဝါသီနံ အတ္ထာယ သီဟဠ ဘာသာယ ဌပိတာတိ ယောဇနာ။

၈. **အပနေတွာ**တိ ကဉ္စုကသဒိသံ သီဟဠဘာသံအပနေတွာ။ **တတော**တိ အဋ္ဌကထာတော။ **အဟန္တိ** အတ္တာ နံ နိဒ္ဒိသတိ။ **မနောရမံ ဘာသန္တိ** မာဂဓဘာသံ။ သာ ဟိ သဘာဝနိရုတ္တိဘူတာ ပဏ္ဍိတာနံ မနံ ရမယတီတိ။ တေနေတဟ – **''တန္တိနယာနုစ္ဆဝိက''** န္တိ, ပာဠိဂတိယာ အနုလောမိကံ ပာဠိစ္ဆာယာနုဝိဓာယိနိန္တိ အတ္ထော။ **ဝိဂတဒေါသ**န္တိ အသဘာဝနိရုတ္တိဘာသန္တရရဟိတံ။

၉. **သမယံ အဝိလောမေန္တော** တိ သိဒ္ဓန္တံ အဝိရောဓေန္တော။ ဧတေန အတ္ထဒေါသာဘာဝမာဟ။ အဝိရုဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ဟိ ထေရဝါဒါပိ ဣဓ ပကာသီယိသ္သန္တိ။ **ထေရဝံသဒီပါန**န္တိ ထိရေဟိ သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ သမန္နာဂတတ္တာ ထေရာ , မဟာကသ္သပာဒယော, တေဟိ အာဂတာ အာစရိယပရမ္ပရာ ထေရဝံသော။ တပ္ပရိယာပန္နာ ဟုတွာ အာဂမာဓိ ဂမသမ္ပန္နတ္တာ ပညာပဇ္ဇောတေန တသ္သ သမုဇ္ဇလနတော ထေရဝံသဒီပါ, မဟာဝိဟာရဝါသိနော ထေရာ, တေသံ။ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နိစ္ဆိယတီတိ ဝိနိစ္ဆယော, ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနေသု ခီလမဒ္ဒနာကာရေန ပဝတ္တာ ဝိမတိစ္ဆေဒကထာ။ သုဋ္ဌု နိပုဏော သဏှော ဝိနိစ္ဆယော ဧတေသန္တိ **သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာ** ။ အထ တ ဝိနိစ္ဆိနောတီတိ ဝိနိစ္ဆယော, ယ ထာဝုတ္တတ္ထဝိသယံ ဉာဏံ။ သုဋ္ဌု နိပုဏော ဆေကော ဝိနိစ္ဆယော ဧတေသန္တိ **သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာ** ။ ဧတေန မဟာက သ္သပာဒိတ္ထေရပရမ္ပရာဘတော, တတောယေဝ စ အဝိပရီတော သဏှသုခုမော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိနိစ္ဆယောတိ တသ္သ ပမာဏဘူတတံ ဒသ္သေတိ။

၁၀. **သုဇနသ္သ စာ**တိ **စ**-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ တေန ''န ကေဝလံ ဇမ္ဗုဒီပဝါသီနံယေဝ အတ္ထာယ, အထ ခေါ သာဓုဇနာနံ တောသနတ္ထဉ္စာ''တိ ဒသ္သေတိ။ တေန စ ''တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပဝါသီနမ္ပိ အတ္ထာယာ''တိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ ဥဂ္ဂဟဏာဒိသုကရတာယ တေသမ္ပိ ဗဟူပကာရတ္တာ။ **စိရဋ္ဌိတတ္ထ** န္တိ စိရဋ္ဌိတိအတ္ထံ, စိ ရကာလာဝဋ္ဌာနာယာတိ အတ္ထော။ ဣဒဉ္စ အတ္ထပ္ပကာသနံ အဝိပရီတဗျဉ္ဇနသုနိက္ခေပသ္သ အတ္ထသုနီတသ္သ စ ဥပာယဘာဝတော သဒ္ဓမ္မသ္သ စိရဋ္ဌိတိယာ သံဝတ္တတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

''ဒွေမေ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သဒ္ဓမ္မသ္သ ဌိတိယာ အသမ္မောသာယ အနန္တရဓာနာယ သံဝတ္တန္တိ။ ကတ မေ ဒွေ? သုနိက္ခိတ္တဉ္စ ပဒဗျဉ္ဇနံ, အတ္ထော စ သုနီတော''တိ (အ. နိ. ၂.၂၁)။

၁၁-၁၂. ယံ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကတ္တုကာမော, တသ္သာ မဟန္တတ္တံ ပရိဟရိတုံ **"သာဝတ္ထိပဘုတီန"** န္တိအာဒိမာဟ။ တေနာဟ – ''န ဣ္ခ ဝိတ္ထာရကထံ ကရိဿာမိ, န တံ ဣ္ခ ဝိစာရယိဿာမီ''တိ စ။ တတ္ထ **ဒီဃဿာ** တိ ဒီဃနိကာယဿ။ **မဇ္ဈိမဿာ** တိ မဇ္ဈိမနိကာယဿ။ ''သင်္ဂီတီနံ ဒွိဝိန္နံ ယာ မေ အတ္ထံ ဝဒန္တေနာ''တိပိ ဟဥ္ဇော။ တတ္ထပိ **သင်္ဂီတီနံ ဒွိဝိန္နံ** န္တိ ဒီဃမဇ္ဈိမနိကာယာနန္တိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ **မေ**တိ ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ, မယာတိ အတ္ထော။ **သုဒ**န္တိ နိပာတမတ္တံ။ ဟေဋ္ဌာ ဒီဃဿ မဇ္ဈိမဿ စ အတ္ထံ ဝဒန္တေန သာဝတ္ထိပဘုတီနံ နဂရာနံ ယာ ဝဏ္ဏနာ ကတာ, တဿာ ဝိတ္ထာရကထံ န ဣ္ခ ဘိယျော ကရိဿာမီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ယာနိ စ တတ္ထ ဝတ္ထူနိ ဝိတ္ထာရဝသေန ဝုတ္တာနိ, တေသမ္ပိ ဝိတ္ထာရကထံ န ဣ္ခ ဘိယျော ကရိဿာမီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၁၃. ဣ္ခအနိ ''န ဣ္ခ ဝိတ္ထာရကထံ ကရိဿာမီ''တိ သာမညတော ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ ပဝရံ ဒဿေတုံ – **''သုတ္တာနံ ပနာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သုတ္တာနံ ယေ အတ္ထာ ဝတ္ထူဟိ ဝိနာ န ပကာသန္တီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

၁၄. ယံ အဋ္ဌကထံ ကတ္တုကာမော, တဒေကဒေသဘာဝေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ စ ဂဟေတဗ္ဗောတိ ကထိကာနံ ဥပဒေသံ ကရောန္တော တတ္ထ ဝိစာရိတဓမ္မေ ဥဒ္ဒေသဝသေန ဒဿေတိ – **''သီလကထာ''**တိအာဒိနာ။ တတ္ထ **သီလကထာ** တိ စာရိတ္တဝါရိတ္တာဒိဝသေန သီလဿ ဝိတ္ထာရကထာ။ **ဓုတဓမ္မာ** တိ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂါဒယော တေရသ ကိလေသဓုနနကဓမ္မာ။ **ကမ္မဋ္ဌာနာနိ သဗ္ဗာနိ** တိ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာနိ အဋ္ဌတိံသ, အဋ္ဌကထာယံ ဒွေဝတိ နိရဝသေသာနိ ယောဂကမ္မဿ ဘာဝနာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနာနိ။ **စရိယာဝိဓာနသဟိတော**တိ ရာဂစရိတာဒီနံ သဘာဝါဒိဝိဓာနေန သဟိတော။ **ဈာနာနိ** စတ္တာရိ ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ, **သမာပတ္တိယော** စတဿော အာရုပ္ပသမာပတ္တိယော ။ အဋ္ဌပိ တ ပဋိလဒ္ဓမတ္တာနိ **ဈာနာနိ** သမာပဇ္ဇနဝသီဘာဝပ္ပတ္တိယာ **သမာပတ္တိယော။ ဈာနာနိ** တ ရူပာရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ, **သမာပတ္တိယော** ဖလသမာပတ္တိနိရောဓသမာပတ္တိယော။

၁၅. လောကိယလောကုတ္တရဘေဒာ ဆ အဘိညာယော **သဗ္ဗာ အဘိညာယော** ။ ဉာဏဝိဘင်္ဂါဒီသု အာဂတနယေန ဧကဝိဓာဒိနာ ပညာယ သံကလေတွာ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ နိစ္ဆယော **ပညာသင်္ကလနနိစ္ဆယော** ။

၁၆. ပစ္စယဓမ္မာနံ ဟေတုအာဒီနံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဟေတုပစ္စယာဒိဘာဝေ ပစ္စယာကာရော, တဿ ဒေသနာ **ပစ္စယာကာရဒေသနာ,** ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကထာတိ အတ္ထော။ သာ ပန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂဿ သုဒုက္ကရတာယ သဏှာသုခုမာ, နိကာယန္တရလဒ္ဓိသင်္ကရရဟိတာ, ဧကတ္တနယာဒိသဟိတာ စ တတ္ထ ဝိစာရိတာတိ အာဟ – **''သုပရိသုဒ္ဓနိပုဏနယာ''**တိ။ ပဋိသမ္ဘိဒာဒီသု အာဂတနယံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ ဝိစာရိတတ္တာ **အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂ** ။

၁၇. **ဣတိ ပန သဗ္ဗ**န္တိ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ပရိသမာပနေ, **ပန**-သဒ္ဒော ဝစနာလင်္ကာရေ, ဧတံ သဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **ဣဓာ**တိ ဣမိဿာ အဋ္ဌကထာယ **န ဝိစာရယိဿာမိ** ပုနရုတ္တိဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

၁၈. ဣ္ခအနိ တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏံ နိဒ္ဒါရေန္တော **''မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ''မဇ္ဈေ ဌတွာ''တိ ဧတေန မဇ္ဈဘာဝဒီပနေန ဝိသေသတော စတုန္နံ အာဂမာနံ သာဓာရဏဋ္ဌကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ, န သုမင်္ဂလဝိလာသိနီအာဒယော ဝိယ အသာဓာရဏဋ္ဌကထာတိ ဒဿေတိ။ ''ဝိသေသတော''တိ စ ဣဒံ ဝိနယာဘိဓမ္မာနမ္ပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ယထာရဟံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟောတိ ဧတတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။

၁၉. **ဣစ္စေဝ** တိ ဣတိ ဧဝ။ **တမ္ပိ** တိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမ္ပိ။ **ဧတာယာ**တိ မနောရထပူရဏိယာ။ ဧတ္ထ စ ''သီဟဠဒီပံ အာဘတာ''တိအာဒိနာ အတ္ထပ္ပကာသနဿ နိမိတ္တံ ဒဿေတိ, ''ဒီပတသီနမတ္ထာယ သုဇနဿ စ တုဋ္ဌတ္ထံ စိရဋ္ဌိ တတ္ထဥ္စ ဓမ္မဿာ''တိ ဧတေန ပယောဇနံ, အပနေတွာတန တတောဟံ, သီဟဠဘာသ''န္တိအာဒိနာ။ ''သာဝတ္ထိပဘုတီန''န္တိအာဒိနာ စ ကရဏပ္ပကာရံ။ ဟေဋ္ဌိမနိကာယေသု ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ စ ဝိစာရိတာနံ အတ္ထာနံ အဝိစာရဏမ္ပိ ဟိ ဣ္ခ ကရဏပ္ပကာရော ဧတတိ။

ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁. ရူပာဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

နိအနဝဏ္ဏနာ

ဝိဘာဂဝန္တာနံ သဘာဝဝိဘာဝနံ ဝိဘာဂဒဿနဝသေနေဝ ဟောတီတိ ပဌမံ တာဝ နိပာတသုတ္တဝသေန ဝိဘာဂံ ဒသ္သေတုံ **“တတ္ထ အင္ဂုတ္တရာဂမော နာမာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တတ္ထာ** တိ “အင္ဂုတ္တရာဂမဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမီ”တိ ယဒိဒံ ဝုတ္တံ, တသ္မိံ ဝစနေ, “ယဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမီ”တိ ပဋိညာတံ, သော အင္ဂုတ္တရာဂမော နာမ နိပာတသုတ္တဝသေန ဧဝံ ဝိဘာဂေတိ အတ္ထော။ အထ တ **တတ္ထာ** တိ “အင္ဂုတ္တရနိဿိတံ အတ္ထ”န္တိ ဧတသ္မိံ ဝစနေ ယော အင္ဂုတ္တရာဂမော ဝုတ္တော, သော နိပာတသုတ္တာဒိဝသေန ဧဒိသောတိ အတ္ထော။

က္ကအနိ တံ အာဒိတော ပဌာယ သံဝဏ္ဏိတုကာမော အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ ပဌမမဟာသင္ဂီတိယံ နိက္ခိတ္တာနုက္ကမေန ပဝတ္တဘာဝဒဿနတ္ထံ **“တဿ နိပာတေသု။ပေ။ ဝုတ္တံ နိအနမာဒီ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယထာပစ္စယံ တတ္ထ တတ္ထ ဒေသိတတ္တာ ပညတ္တတ္တာ စ ဝိပ္ပကိဏ္ဏာနံ ဓမ္မဝိနယာနံ သင္ဂဟေတွာ ကထနံ ကထနံ သင္ဂီတိ။ ဧတေန တံတံသိက္ခာပအနံ သုတ္တာနဉ္စ အာဒိပရိယောသာနေသု အန္တရန္တရာ စ သမ္ဗန္ဓဝသေန ဌပိတံ သင္ဂီတိကာရဝစနံ သင္ဂဟိတံ ဟောတိ။ သင္ဂီယမာနဿ အတ္ထဿ မဟန္တတာယ ပူဇနီယတာယ စ မဟတီ သင္ဂီတိ မဟာသင္ဂီတိ, ပဌမာ မဟာသင္ဂီတိ ပဌမမဟာသင္ဂီတိ, တဿာ ပဝတ္တိကာလော ပဌမမဟာသင္ဂီတိကာလော, တသ္မိံ **ပဌမမဟာသင္ဂီတိကာလေ**။ နိဒအတိ ဒေသနံ ဒေသကာလာဒိဝသေန အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒသ္သေတီတိ **နိအနံ**။ ယော လောကိယေဟိ ဥပေဂ္ဃာတောတိ ဝုစ္စတိ, သွတယမေတ္ထ “ဧဝံ မေ သုတ”န္တိအာဒိကော ဂန္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ န “သနိအနာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မံ ဒေသေမီ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁၂၆) ဝိယ အဇ္ဈာသယာဒိဒေသနုပ္ပတ္တိဟေတု။ တေနေတဟ – **“ဧဝံ မေ သုတန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမမဟာသင္ဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ နိအနမာဒီ”**တိ။

၁. “သာ ပနေသာ”တိအာဒိနာ ဗာဟိရနိအနေ ဝတ္တဗ္ဗံ အတိဒိသိတွာ က္ကအနိ အဇ္ဈတ္တိကနိအနံ အာဒိတော ပဌာယ သံဝဏ္ဏိတုံ **“ယံ ပနေတ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယသ္မာ သံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တေန သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ပအနိ ပဒဝိဘာဂံ တဒတ္ထဉ္စ ဒသ္သေတွာ တတော ပရံ ပိဏ္ဍတ္ထာဒိနိဒဿနဝသေန စ သံဝဏ္ဏနာ ကာတဗ္ဗာ, တသ္မာ ပအနိ တာဝ ဒသ္သေန္တော **“ဧဝန္တိ နိပာတပဒ”** န္တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ **ပဒဝိဘာဂေ**တိ ပအနံ ဝိသေသော, န ပဒဝိဂ္ဂဟော။ အထ တ ပအနိ စ ပဒဝိဘာဂေ စ **ပဒဝိဘာဂေ,** ပဒဝိဂ္ဂဟော စ ပဒဝိဘာဂေ စ **ပဒဝိဘာဂေ**တိ တ ဧကသေသဝသေန ပဒပဒဝိဂ္ဂဟာ ပဒဝိဘာဂသဒ္ဒေန ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ပဒဝိဂ္ဂဟော “ဇေတဿ ဝနံ ဇေတဝန”န္တိအာဒိနာ သမာသပဒေသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အတ္ထတော တိ ပဒတ္ထတော။ တံ ပန ပဒတ္ထံ အတ္ထုဒ္ဓာရက္ကမေန ပဌမံ ဧဝံ-သဒ္ဒဿ ဒသ္သေန္တော **“ဧဝံ-သဒ္ဒော တာဝ”**တိအာဒိမာဟ။ **အဝဓာရဏာဒီ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန က္ကဒမတ္ထပုစ္ဆာပရိမာဏာဒိအတ္ထာနံ သင္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တထာ ဟိ “ဧဝံဂတာနိ ပုထုသိပ္ပာယတနာနိ, ဧဝမာဒီနီ”တိအာဒီသု က္ကဒံ-သဒ္ဒဿ အတ္ထေ ဧဝံ-သဒ္ဒော။ ဂတ-သဒ္ဒော ဟိ ပကာရပရိယာယော, တထာ ဝိဓာကာရ-သဒ္ဒာ စ။ တထာ ဟိ ဝိဓယုတ္တဂတသဒ္ဒေ လောကိယာ ပကာရတ္ထေ ဝဒန္တိ။ “ဧဝံ သု တေ သုန္ဟာတာ သုဝိလိတ္တာ ကပ္ပိတကေသမဿု အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာဘရဏာ ဩအာတဝတ္ထဝသနာ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတာ သမင္ဂီဘူတာ ပရိစာရေန္တိ သေယျထာပိ တွံ ဧတရဟိ သာစရိယကောတိ။ နော ဟိဒံ, ဘော ဂေတမာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၈၆) ပုစ္ဆာယံ။ “ဧဝံ လဟုပရိဝတ္တံ (အ. နိ. ၁.၄၈), ဧဝမာယုပရိယန္တော”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄; ပာရာ. ၁၂) စ အာဒီသု ပရိမာဏေ။

နနု စ “ဧဝံ သု တေ သုန္ဟာတာ သုဝိလိတ္တာ ဧဝမာယုပရိယန္တော”တိ ဧတ္ထ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ပုစ္ဆနာကာရပရိမာဏာကာရာနံ ဝုတ္တတ္တာ အာကာရတ္ထော ဧဝ ဧဝံ-သဒ္ဒောတိ? န, ဝိသေသသဗ္ဘာဝတော။ အာကာရမတ္တတစကော ဟိ ဧဝံ-သဒ္ဒော အာကာရတ္ထောတိ အဓိပ္ပေတော ယထာ “ဧဝံ ဗျာခေါ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၃၄; ပာစိ. ၄၁၇; စူဠဝ. ၆၅), န ပန အာကာရဝိသေသတစကော။ ဧဝဉ္စ ကတွာ “ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေနာ”တိအာဒီနိ (ဓ. ပ. ၅၃) ဥပမာဒိဥအာဟရဏာနိ ဥပပန္နာနိ ဟောန္တိ။ တထာ ဟိ “ယထာ ဟိ။ပေ။ ဗဟု”န္တိ (ဓ. ပ. ၅၃) ဧတ္ထ ပုပ္ဖရာသိဋ္ဌာနိယတော မနုဿုပပတ္တိသပ္ပုရိသူပနိဿယသဒ္ဓမ္မဿဝနယောနိသောမနသိကာရဘောဂသမ္ပတ္တိ- အာဒိအနာဒိပုညကိရိယာဟေတုသမုအာယ

တော သောဘာသုဂန္ဓတာဒိဂုဏယောဂတော မာလာဂုဏသဒိသိယော ပဟူတာ ပုညကိရိယာ မရိတဗ္ဗသဘာဝတာယ မစ္စေန
သတ္တေန ကတ္တဗ္ဗာတိ ဇောတိတတ္တာ ပုပ္ဖရာသိမာလာဂုဏာဝ ဥပမာ။ တေသံ ဥပမာကာရော ယထာ-သဒ္ဒေန အနိ
ယမတော ဝုတ္တောတိ "ဧဝံ-သဒ္ဒော ဥပမာကာရနိဂမနတ္ထော"တိ ဝတ္တုံ ယုတ္တံ, သော ပန ဥပမာကာရော နိယမိယမာ
နော အတ္ထတော ဥပမာဝ ဟောတီတိ အာဟ – **"ဥပမာယံ အာဂတော"**တိ။ တထာ "ဧဝံ ဣမိနာ အာကာရေန အဘိက္ကမိ
တဗ္ဗ"န္တိအာဒိနာ ဥပဒိသိယမာနာယ သမဏသာရုပ္ပာယ အာကပ္ပသမ္ပတ္တိယာ ယော တတ္ထ ဥပဒိသနာကာရော, သော
အတ္ထတော ဥပဒေသော ဧဝာတိ ဝုတ္တံ – **"ဧဝံ တေ။ပေ.။ ဥပဒေသေ"**တိ။ တထာ **ဧဝမေတံ ဘဂဝါ, ဧဝမေတံ သုဂတာ**
တိ ဧတ္ထ ဘဂဝတာ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ အဝိပရီတတော ဇာနန္တေဟိ ကတံ တတ္ထ သံဝိဇ္ဇမာနဂုဏာနံ ပကာရေဟိ ဟံ
သနံ ဥဒဂ္ဂတာကရဏံ သမ္ပဟံသနံ, ယော တတ္ထ သမ္ပဟံသနာကာရောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဧဝမေဝံ ပနာယန္တိ ဧတ္ထ ဂရဟဏာကာရောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ, သော စ ဂရဟဏာကာရော "ဝသလီ"တိအာဒိခုံ
သနသဒ္ဒသန္နိဓာနတော ဣဓ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ပကာသိတောတိ ဝိညာယတိ။ ယထာ စေတ္ထ, ဧဝံ ဥပမာကာရာဒယောပိ ဥပမာ
ဒိဝသေန ဝုတ္တာနံ ပုပ္ဖရာသိအာဒိသဒ္ဒာနံ သန္နိဓာနတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဧဝံ, ဘန္တေတိ ခော** တိအာဒီသု ပန ဓမ္မဿ
သာဓုကံ သဝနမနသိကာရေန နိယောဇိတေဟိ ဘိက္ခူဟိ အတ္တနော တတ္ထ ဌိတဘာဝဿ ပဋိဇာနနဝသေန ဝုတ္တတ္တာ
ဧတ္ထ ဧဝံ-သဒ္ဒော ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထော ဝုတ္တော, တေန "ဧဝံ, ဘန္တေ, သာဓု ဘန္တေ, သုဋ္ဌု ဘန္တေ"တိ ဝုတ္
တံ ဟောတိ။ **ဧဝဉ္စ ဝဒေဟိ** တိ "ယထာဟံ ဝဒာမိ, ဧဝံ သမဏံ အာနန္ဒံ ဝဒေဟီ"တိ ဝဒနာကာရော ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗော
ဧဝံ-သဒ္ဒေန နိဒဿီယတီတိ နိဒဿနတ္ထော ဝုတ္တော။ **ဧဝံ နောတိ** ဧတ္ထာပိ တေသံ ယထာဝုတ္တဓမ္မာနံ အဟိတဒု
က္ခာဝဟဘာဝေ သန္နိဋ္ဌာနဇနနတ္ထံ အနုမတိဂ္ဂဟဏဝသေန "နော ဝါ, ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတီ"တိ ပုစ္ဆာယ ကတာ
ယ "ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတီ"တိ ဝုတ္တတ္တာ တဒာကာရသန္နိဋ္ဌာနံ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ဝိဘာဝိတန္တိ ဝိညာယတိ။ သော ပန
တေသံ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနာကာရော နိယမိယမာနော အဝဓာရဏတ္ထော ဟောတီတိ အာဟ – **"ဧဝံ
နော ဧတ္ထ ဟောတီတိအာဒီသု အဝဓာရဏေ"**တိ။

နာနာနယနိပုဏန္တိ ဧကတ္တနာနတ္တအဗျာပါရဧဝံဓမ္မတာသင်္ခါတာ, နန္ဒိယာဝဋ္ဋတိပုက္ခလသီဟဝိက္ကီဠိတ
အင်္ကုသဒိသာလောစနသင်္ခါတာ ဝါ အာဓာရာဒိဘေဒဝသေန နာနာဝိဓာ နယာ နာနာနယာ။ နယာ ဝါ ပါဠိဂတိယော, တာ စ
ပညတ္တိအာဒိဝသေန သံကိလေသဘာဂိယာဒိလောကိယာဒိတဒုဘယဝေါမိဿကတာဒိဝသေန ကုသလာဒိဝသေန ခန္ဓာဒိဝ
သေန သင်္ဂဟာဒိဝသေန သမယဝိမုတ္တာဒိဝသေန ပဌာနာဒိဝသေန ကုသလမူလာဒိဝသေန တိကပဋ္ဌာနာဒိဝသေန စ နာနပ္
ပကာရာတိ နာနာနယာ, တေဟိ နိပုဏံ သဏှံ သုခုမန္တိ နာနာနယနိပုဏံ။ အာသယောဝ အဇ္ဈာသယော, တေ စ သဿ
တာဒိဘေဒေန တတ္ထ စ အပ္ပရဇက္ခတာဒိဘေဒေန စ အနေကေ, အတ္တဇ္ဈာသယာဒယော ဝါ တ သမုဋ္ဌာနံ ဥပ္ပတ္တိ
ဟေတု ဧတဿာတိ **အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္န** န္တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏံ ဥပနေတ
ဗ္ဗာဘာဝတော။ သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇနဥတ္တာနီကရဏပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ အက္ခရပဒ
ဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ စ သမန္နာဂတန္တိ ဝါ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဝိဝိဓပါဋိဟာရိယန္တိ ဧတ္ထ ပါဋိဟာရိယပဒဿ ဝစနတ္ထံ "ပဋိပက္ခဟရဏတော ရာဂါဒိကိလေသာပနယနတော
စ ပါဋိဟာရိယ"န္တိ ဝဒန္တိ။ ဘဂဝတော ပန ပဋိပက္ခာ ရာဂါဒယော န သန္တိ, ယေ ဟရိတဗ္ဗာ။ ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဝိဂတူပ
က္ကိလေသေ အဋ္ဌဂုဏသမန္နာဂတေ စိတ္တေ ဟတပဋိပက္ခေ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ တတ္ထ ပဝတ္တဝေါ
ဟာရေန စ န သက္ကာ ဣဓ "ပါဋိဟာရိယ"န္တိ ဝတ္တုံ။ သစေ ပန မဟာကာရုဏိကဿ ဘဂဝတော ဝေနေယျဂတာ စ
ကိလေသာ ပဋိပက္ခာ, တေသံ ဟရဏတော "ပါဋိဟာရိယ"န္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ သတိ ယုတ္တမေတံ။ အထ ဝါ ဘဂဝတော စ
သာသနဿ စ ပဋိပက္ခာ တိတ္ထိယာ, တေသံ ဟရဏတော ပါဋိဟာရိယံ။ တေ ဟိ ဒိဋ္ဌိဟရဏဝသေန စ ဒိဋ္ဌိပ္ပကာသနေ
အသမတ္ထဘာဝေန စ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနီဟိ ဟရိတာ အပနီတာ ဟောန္တီတိ။ "ပဋိ"တိ ဝါ အယံ သဒ္ဒော "ပစ္
ဆာ"တိ ဧတဿ အတ္ထံ ဗောဓေတိ "တသ္မိံ ပဋိပဝိဋ္ဌမ္ဟိ, အညော အာဂစ္ဆိ ဗြာဟ္မဏော"တိအာဒီသု (သု. နိ.
၉၈၅; စူဠနိ. ပါရာယနဝဂ္ဂေ, ဝတ္ထုဂါထာ ၄) ဝိယ, တသ္မာ သမာဟိတေ စိတ္တေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ ကတကိစ္စေန
ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပါဋိဟာရိယံ, အတ္တနော ဝါ ဥပက္ကိလေသေသု စတုတ္ထဇ္ဈာနမဂ္ဂေဟိ ဟရိတေ
သု ပစ္ဆာ ဟရဏံ ပါဋိဟာရိယံ, ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိယော စ ဝိဂတူပက္ကိလေသေန ကတကိစ္စေန စ သတ္တဟိတတ္
ထံ ပုန ပဝတ္တေတဗ္ဗာ, ဟရိတေသု စ အတ္တနော ဥပက္ကိလေသေသု ပရသတ္တာနံ ဥပက္ကိလေသဟရဏာနိ ဟောန္တီ
တိ ပါဋိဟာရိယာနိ ဘဝန္တိ။ ပါဋိဟာရိယမေဝ ပါဋိဟာရိယံ, ပါဋိဟာရိယေ ဝါ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိသမုဒာယေ ဘဝံ

ကေမေကံ ဟဒ္ဒိုဟာရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိဟာရိယံ တ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ မဂ္ဂေ စ ပဋိပက္ခဟရဏတော, တတ္ထ ဇာတံ, တ
သ္မိံ တ နိမိတ္တဘူတေ, တတော တ အာဂတန္တိ ဟဒ္ဒိုဟာရိယံ။ တဿ ပန ကုဒ္ဓိအာဒိဘေဒေန ဝိသယဘေဒေန စ ဗဟုဝိ
ဓဿ ဘဂဝတော ဒေသနာယံ လဗ္ဘမာနတ္တာ အာဟ – **“ဝိဝိဓဟေဒ္ဒိုဟာရိယ”**န္တိ။

န အညထာတိ ဘဂဝတော သမ္မုခါ သုတာကာရတော န အညထာတိ အတ္ထော, န ပန ဘဂဝတော ဒေသိတာကာရ
တော။ အစိန္တေယျာနုဘာဝါ ဟိ ဘဂဝတော ဒေသနာ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ “သဗ္ဗပ္ပကာရေန ကော သမတ္ထော ဝိညာ
တု”န္တိ ဣဒံ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဘဝတိ, ဓာရဏဗလဒဿနဉ္စ န ဝိရုဇ္ဈတိ သုတာကာရာဝိရုဇ္ဈနဿ အဓိပ္ပေတတ္တ
တာ။ န ဟေတ္ထ အတ္ထန္တရတာပရိဟာရော ဒွိန္နံ အတ္ထာနံ ဧကဝိသယတ္တာ, ဣတရထာ ထေရော ဘဂဝတော
ဒေသနာယ သဗ္ဗထာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ သမတ္ထော အသမတ္ထော စာတိ အာပဇ္ဇေယျာတိ။

“ယော ပရော န ဟောတိ, သော အတ္တာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တာယ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတာယ သသန္တတိယံ ဝတ္တန
တော တိဝိဓောပိ မေ-သဒ္ဒော ကိဉ္စာပိ ဧကေသ္မိံယေဝ အတ္ထေ ဒိဿတိ, ကရဏသမ္ပဒာနသာမိနိဒ္ဒေသဝသေန ပန ဝိဇ္ဇ
ဇမာနဘေဒံ သန္ဓာယာဟ – **“မေ-သဒ္ဒော တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ”** တိ။

ကိဉ္စာပိ ဥပသဂ္ဂေ ကိရိယံ ဝိသေသေတိ, ဇောတကဘာဝတော ပန သတိပိ တသ္မိံ သုတ-သဒ္ဒော ဧဝ တံ တမတ္ထံ
ဝဒတီတိ အနုပသဂ္ဂဿ သုတ-သဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေ သဥပသဂ္ဂဿ ဂဟဏံ န ဝိရုဇ္ဈတီတိ ဒဿေန္တော **“သ
ဥပသဂ္ဂေ စ အနုပသဂ္ဂေ စာ”**တိ အာဟ။ **အဿာ** တိ သုတသဒ္ဒဿ။ ကမ္မဘာဝသာဓနာနိ ဣဓ သုတသဒ္ဒေ သမ္ဘ
ဝန္တီတိ ဝုတ္တံ – **“ဥပဓာရိတန္တိ ဝါ ဥပဓာရဏန္တိ ဝါ အတ္ထော”** တိ။ **မယာတိ အတ္ထေ သတိ** တိ ယဒါ မေ-သဒ္ဒ
ဿ ကတ္တုဝသေန ကရဏနိဒ္ဒေသော, တဒါတိ အတ္ထော။ **မမာတိ အတ္ထေ သတိ** တိ ယဒါ သမ္ဗန္ဓဝသေန သာမိနိဒ္ဒေ
သော, တဒါ။

သုတသဒ္ဒသန္နိဓာနေ ပယုတ္တေန **ဧဝံ-**သဒ္ဒေန သဝနကိရိယာဇောတကေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ – **“ဧဝန္တိ
သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော”**တိ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန သမ္ပဋိစ္ဆနာဒီနံ သောတဒွါရိကဝိညာဏာနံ တဒဘိနီ
ဟဋာနဉ္စ မနောဒွါရိကဝိညာဏာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ တေသံ ဧကာရတ္ထသဟိတတ္တာ “သုတ”န္တွ
တိ ဧတဿ သုတမေတတိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ – **“အဿဝနဘာဝပ္ပဋိက္ခေပတော”** တိ။ ဧဝေန အဝ
ဓာရဏေန နိယာမတံ ဒဿေတိ။ ယထာ စ သုတံ သုတမေဝါတိ နိယာမေတဗ္ဗံ, **တံ** သမ္မာ သုတံ ဟောတီတိ အာဟ – **“အ
နူနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသော”**တိ။ အထ ဝါ သဒ္ဒန္တရတ္ထာပောဟနဝသေန သဒ္ဒော အတ္ထံ ဝဒတီတိ သုတန္တွ
တိ အဿုတံ န ဟောတီတိ အယမေတဿ အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ – **“အဿဝနဘာဝပ္ပဋိက္ခေပတော”** တိ။ ဣမိနာ ဒိ
ဋ္ဌာဒိဝိနိဝတ္တနံ ကရောတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – န ဣဒံ မယာ ဒိဋ္ဌံ, န သယမ္ဘုဉာဏေန သစ္ဆိကတံ, အထ ခော သု
တံ, တဉ္စ သမ္မဒေဝါတိ။ တေနေဝါဟ – **“အနူနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသော”** တိ။ အဝဓာရဏတ္ထေ ဝါ **ဧဝံ-**သဒ္ဒ
ဒေ အယမတ္ထယောဇနာ – “ကရီယတီ”တိ တဒပေက္ခဿ **သုတ-**သဒ္ဒဿ အယမတ္ထော ဝုတ္တော “အဿဝန
ဘာဝပ္ပဋိက္ခေပတော”တိ။ တေနေဝါဟ – **“အနူနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသော”** တိ။ သဝန-သဒ္ဒော စေတ္ထ ကမ္မ
မတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော “သုယျတီ”တိ။

ဧဝံ သဝနဟေတုသဝနဝိသေသဝသေန ပဒတ္တယဿ ဧကေန ပကာရေန အတ္ထယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ
ပကာရန္တရေဟိ တံ ဒဿေတုံ – **“တထာ ဧဝ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တဿာ** တိ ယာ သာ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဓ
မ္မဿဝနာကာရေန ပဝတ္တာ မနောဒွါရဝိညာဏဝီထိ, တဿာ။ သာ ဟိ နာနပ္ပကာရေန အာရမ္မဏေ ပဝတ္တိတုံ သမ
တ္ထာ။ တထာ စ ဝုတ္တံ – **“သောတဒွါရာနုသာရေန”**တိ။ **နာနပ္ပကာရေန** တိ ဝက္ခမာနာနံ အနေကဝိဟိတာနံ ဗျဉ္
ဇနတ္ထဂ္ဂဟဏာနံ နာနာကာရေန။ ဧတေန ဣမိဿာ ယောဇနာယ အာကာရတ္ထော ဧဝံ-သဒ္ဒော ဂဟိတောတိ ဒီပေတိ။
ပဝတ္တိဘာဝပ္ပကာသန န္တိ ပဝတ္တိယာ အတ္ထိဘာဝပ္ပကာသနံ။ **သုတန္တိ ဓမ္မပ္ပကာသန** န္တိ ယသ္မိံ အာရမ္မဏေ ဝုတ္
တပ္ပကာရာ ဝိညာဏဝီထိ နာနပ္ပကာရေန ပဝတ္တာ, တဿ ဓမ္မတ္တာ ဝုတ္တံ, န သုတသဒ္ဒဿ ဓမ္မတ္ထတ္တာ။
ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ပာကဋီကရဏံ **“အယဉ္ဟေတ္ထ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဝိညာဏဝီထိယာ**တိ ကရဏတ္ထေ
ကရဏဝစနံ, **မယာ**တိ ကတ္တုအတ္ထေ။

ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗပ္ပကာသနန္တိ နိဒ္ဒဿနတ္ထံ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ နိဒ္ဒဿေတဗ္ဗဿ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာဘာဝတော ။ တေန ဧဝံ-သဒ္ဒေန သကလမ္ပိ သုတ္တံ ပစ္စာမဋ္ဌန္တိ ဒဿေတိ။ သုတသဒ္ဒဿ ကိရိယာသဒ္ဒတ္တာ သဝနကိရိယာယ စ သာဓာရဏဝိညာဏပ္ပဗန္ဓပ္ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ တတ္ထ စ ပုဂ္ဂလဝေါဟာရောတိ ဝုတ္တံ – "**သုတန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသန**"န္တိ။ န ဟိ ပုဂ္ဂလဝေါဟာရရဟိတေ ဓမ္မပ္ပဗန္ဓေ သဝနကိရိယာ လဗ္ဘတီတိ။

ယဿ စိတ္တသန္တာနဿာတိအာဒိပိ အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ပုရိမယောဇနာယ အညထာ အတ္ထယောဇနံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အာကာရပညတ္တီ**တိ ဥပါဒါပညတ္တိ ဧဝ ဓမ္မာနံ ပဝတ္တိအာကာရုပါဒါနဝသေန တထာ ဝုတ္တာ။ **သုတန္တိ ဝိသယနိဒ္ဒေသော**တိ သောတဗ္ဗဘူတော ဓမ္မော သဝနကိရိယာကတ္တုပုဂ္ဂလဿ သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ စိတ္တသန္တာနဝိနိမုတ္တဿ ပရမတ္ထတော ကဿစိ ကတ္တုအဘာဝေပိ သဒ္ဒဝေါဟာရေန ဗုဒ္ဓိပရိကပ္ပိတဘေဒဝစနိစ္ဆာယ စိတ္တသန္တာနတော အညံ ဝိယ တံသမင်္ဂိံ ကတွာ ဝုတ္တံ – "**စိတ္တသန္တာနေန တံသမင်္ဂိနော**"တိ။ သဝနကိရိယာဝိသယောပိ သောတဗ္ဗဓမ္မော သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တစိတ္တသန္တာနဿ ဣဓ ပရမတ္ထတော ကတ္တုဘာဝတော, သဝနဝသေန စိတ္တပဝတ္တိယာ ဧဝ ဝါ သဝနကိရိယာဘာဝတော တံကိရိယာကတ္တု စ ဝိသယော ဟောတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ – "**တံသမင်္ဂိနော ကတ္တုဝိသယေ**"တိ။ သုတာကာရဿ စ ထေရဿ သမ္မာနိစ္ဆိတဘာဝတော အာဟ – "**ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာန**"န္တိ။ ဧတေန ဝါ အဝဓာရဏတ္ထံ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ အယမတ္ထယောဇနာ ကတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပုဗ္ဗေ သုတာနံ နာနာဝိဟိတာနံ သုတ္တသင်္ခါတာနံ အတ္ထဗျဉ္ဇနာနံ ဥပဓာရိတရူပဿ အာကာရဿ နိဒဿနဿ, အဝဓာရဏဿ ဝါ ပကာသနသဘာဝေါ ဧဝံ-သဒ္ဒေါတိ တဒာကာရာဒိဥပဓာရဏဿ ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ ဥပါဒါနဘူတဓမ္မပ္ပဗန္ဓဗျာပါရတာယ ဝုတ္တံ – "**ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော**"တိ။ သဝနကိရိယာ ပန ပုဂ္ဂလဝါဒိနောပိ ဝိညာဏနိရပေက္ခာ နတ္ထီတိ ဝိသေသတော ဝိညာဏဗျာပါရောတိ အာဟ – "**သုတန္တိ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော**"တိ။ မေတိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ ဧကန္တေနေဝ သတ္တဝိသယတ္တာ ဝိညာဏကိစ္စဿ စ တတ္ထေဝ သမောဒဟိတဗ္ဗတော "**မေတိ ဥဘယကိစ္စယုတ္တပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော**"တိ ဝုတ္တံ။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိသဘာဝတာ ယထာက္ကမံ ဧဝံသဒ္ဒသုတသဒ္ဒာနံ အတ္ထာတိ တေ တထာရူပပညတ္တိဥပါဒါနဗျာပါရဘာဝေန ဒဿေန္တော အာဟ – "**ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော, သုတန္တိ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော**"တိ။ ဧတ္ထ စ ကရဏကိရိယာကတ္တုကမ္မဝိသေသပ္ပကာသနဝသေန ပုဂ္ဂလဗျာပါရဝိသယပုဂ္ဂလဗျာပါရနိဒဿနဝသေန ဂဟဏာကာရဂ္ဂါဟကတဗ္ဗိသယဝိသေသနိဒ္ဒေသဝသေန ကတ္တုကရဏဗျာပါရကတ္တုနိဒ္ဒေသဝသေန စ ဒုတိယာဒယော စတဿော အတ္ထယောဇနာ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သဗ္ဗဿပိ သဒ္ဒာဓိဂမနီယဿ အတ္ထဿ ပညတ္တိမုခေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ သဗ္ဗပညတ္တီနဉ္စ ဝိဇ္ဇမာနာဒိဝသေန ဆသု ပညတ္တိဘေဒေသု အန္တောဂဓတ္တာ တေသု "ဧဝ"န္တိအာဒီနံ ပညတ္တီနံ သရူပံ နိဒ္ဒါရေန္တော အာဟ – "**ဧဝန္တိ စ မေတိ စာ**"တိအာဒိ။ တတ္ထ ဧဝန္တိ စ မေတိ စ ဝုစ္စမာနဿတ္ထဿ အာကာရာဒိနော ဓမ္မာနံ အသလ္လက္ခဏဘာဝတော အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝေါတိ အာဟ – "**သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တီ**"တိ။ တတ္ထ **သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေနာ**တိ ဘူတတ္ထဥတ္တမတ္ထဝသေန။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယော မာယာမရီစိအာဒယော ဝိယ အဘူတတ္ထော, အနုဿဝါဒီဟိ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိယ အနုတ္တမတ္ထော စ န ဟောတိ, သော ရူပသဒ္ဒာဒိသဘာဝေါ, ရုပ္ပနာနုဘဝနာဒိသဘာဝေါ ဝါ အတ္ထော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော စာတိ ဝုစ္စတိ, န တထာ "ဧဝံ မေ"တိပဒါနံ အတ္ထောတိ။ ဧတမေဝတ္ထံ ပါကဋတရံ ကာတုံ "**ကိဉှေတ္ထ တံ**"န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သုတန္တိ ပန သဒ္ဒါယတနံ သန္ဓာယာဟ – "**ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တီ**"တိ။ တေနေဝ ဟိ "**ယဉှိ တံ ဧတ္ထ သောတေန ဥပလဒ္ဓ**"န္တိ ဝုတ္တံ။ "သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပလဒ္ဓ"န္တိ ပန ဝုတ္တေ အတ္ထဗျဉ္ဇနာဒိ သဗ္ဗံ လဗ္ဘတိ။ **တံ တံ ဥပါဒါယ ဝတ္တဗ္ဗတော**တိ သောတပထမာဂတေ ဓမ္မေ ဥပါဒါယ တေသံ ဥပဓာရိတာကာရာဒိနော ပစ္စာမသနဝသေန ဧဝန္တိ, သသန္တတိပရိယာပန္နေ ခန္ဓေ ဥပါဒါယ မေတိ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာတိ အတ္ထော။ ဒိဋ္ဌာဒိသဘာဝရဟိတေ သဒ္ဒါယတနေ ပဝတ္တမာနောပိ သုတဝေါဟာရော "ဒုတိယံ တတိယ"န္တိအာဒိကော ဝိယ ပဌမာဒီနိ ဒိဋ္ဌမုတဝိညာတေ အပေက္ခိတွာ ပဝတ္တောတိ အာဟ – "**ဒိဋ္ဌာဒီနိ ဥပနိဓာယ ဝတ္တဗ္ဗတော**"တိ။ အသုတံ န ဟောတီတိ ဟိ သုတန္တိ ပကာသိတော အယမတ္ထောတိ။

အတ္တနာ ပဋိဝိဒ္ဓာ သုတ္တဿ ပကာရဝိသေသာ ဇေတ္တိ ထေရေန ပစ္စာမဋ္ဌာတိ အာဟ – **“အသမ္မောဟံ ဒီပေတီ”**တိ။ **နာနပ္ပကာရပ္ပဋိဝေဓသမတ္ထော ဟောတီ** တိ ဧတေန ဝက္ခမာနဿ သုတ္တဿ နာနပ္ပကာရတံ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတဉ္စ ဒဿေတိ။ **သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတီ** တိ သုတာကာရဿ ယာထာဝတော ဒဿိယမာနတ္တာ ဝုတ္တံ။ **အသမ္မောဟေနာ** တိ သမ္မောဟာဘာဝေန, ပညာယ ဧဝ တ သဝနကာလသမ္ဘူတာယ တဒုတ္တရိကာလပညာသိဒ္ဓိ။ ဧဝံ **အသမ္မောသေနာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဗျဉ္ဇနာနံ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော အာကာရော နာတိဂမ္ဘီရော, ယထာသုတဓာရဏမေဝ တတ္ထ ကရဏီယန္တိ သတိယာ ဗျာပာရော အဓိကော, ပညာ တတ္ထ ဂုဏီဘူတာတိ ဝုတ္တံ – **“ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယာ”**တိအာဒိ “ပညာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ”တိ ကတွာ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ စေတ္ထ ပဓာနဘာဝေ “မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁, ၂) ဝိယ, ပုဗ္ဗင်္ဂမတာယ တ စက္ခုဝိညာဏာဒီသု အာဝဇ္ဇနာဒီနံ ဝိယ အပ္ပဓာနတ္တေ ပညာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဧတိဿာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ, ဧဝံ **သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ယထာသမ္ဘဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿာ** တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏဿ, သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇနဥတ္တာနီကရဏပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ စ သမန္နာဂတဿာတိ တ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယောနိသောမနသိကာရံ ဒီပေတိ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ဝုစ္စမာနာနံ အာကာရနိဒ္ဒိဿနာဝဓာရဏတ္ထာနံ အဝိပရီတသဒ္ဓမ္မဝိသယတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ **အဝိက္ခေပံ ဒီပေတီ** တိ “စိတ္တပရိယာအနံ ကတ္ထ ဘာသိတ”န္တိအာဒိပုစ္ဆာဝသေ ပကရဏပ္ပတ္တဿ ဝက္ခမာနဿ သုတ္တဿ သဝနံ သမာဓာနမန္တရေန န သမ္ဘဝတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿာ**တိအာဒိ တဿေဝတ္ထဿ သမတ္ထနဝသေန ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ**တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနဒေသကပယောဇနာဒိသမ္ပတ္တိယာ။ အဝိပရီတသဒ္ဓမ္မဝိသယေဟိ ဝိယ အာကာရနိဒ္ဒိဿနာဝဓာရဏတ္ထေဟိ ယောနိသောမနသိကာရဿ, သဒ္ဓမ္မဿဝနေန ဝိယ စ အဝိက္ခေပဿ ယထာ ယောနိသောမနသိကာရေန ဖလဘူတေန အတ္တသမ္မာပဏိဓိပုဗ္ဗေကတပုညတာနံ သိဒ္ဓိ ဝုတ္တာ တဒဝိနာဘာဝတော။ ဧဝံ အဝိက္ခေပေန ဖလဘူတေန ကာရဏဘူတာနံ သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယာနံ သိဒ္ဓိ ဒဿေတဗ္ဗာ သိယာ အဿုတဝတော သပ္ပုရိသူပနိဿယရဟိတဿ စ တဒဘာဝတော။ **န ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော** တိအာဒိနာ သမတ္ထနဝစနေန ပန အဝိက္ခေပေန ကာရဏဘူတေန သပ္ပုရိသူပနိဿယေန စ ဖလဘူတဿ သဒ္ဓမ္မဿဝနဿ သိဒ္ဓိ ဒဿိတာ။ အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပာယော ယုတ္တော သိယာ, သဒ္ဓမ္မဿဝနသပ္ပုရိသူပနိဿယာ န ဧကန္တေန အဝိက္ခေပဿ ကာရဏံ ဗာဟိရင်္ဂတ္တာ, အဝိက္ခေပော ပန သပ္ပုရိသူပနိဿယော ဝိယ သဒ္ဓမ္မဿဝနဿ ဧကန္တကာရဏန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အဝိက္ခေပေန သပ္ပုရိသူပနိဿယသိဒ္ဓိဇောတနာ န သမတ္ထိတာဝ။ နော န သမတ္ထိတာ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တာနံ သပ္ပုရိသပယိရုပါသနာဘာဝဿ အတ္ထသိဒ္ဓတ္တာ။ ဧတ္ထ စ ပုရိမံ ဖလေန ကာရဏဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ နဒီပူရေန ဝိယ ဥပရိ ဝုဋ္ဌိသဗ္ဘာဝဿ, ဒုတိယံ ကာရဏေန ဖလဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဧကန္တဝဿိနာ ဝိယ မေဃဝုဋ္ဌာနေန ဝုဋ္ဌိပ္ပဝတ္တိယာ။

ဘဂဝတော ဝစနဿ အတ္ထဗျဉ္ဇနပ္ပဘေဒပရိစ္ဆေဒဝသေန သကလသာသနသမ္ပတ္တိဩဂါဟနာကာရော နိရဝသေ သပရဟိတပရိပူရိတာကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ – **“ဧဝံ ဘဒ္ဒကော အာကာရော”** တိ။ ယသ္မာ န ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဝယသမ္ပတ္တိ**န္တိ အတ္တသမ္မာပဏိဓိပုဗ္ဗေကတပုညတာသင်္ခာတဂုဏဒ္ဝယံ။ အပရာပရံ ဝုတ္တိယာ စေတ္ထ စက္ကဘာဝေ, စရန္တိ ဧတေဟိ သတ္တာ သမ္ပတ္တိဘဝေသူတိ တ။ ယေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – “စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, စက္ကာနိ, ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ ဒေဝမနုဿာနံ စတုစက္ကံ ဝတ္တတီ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၄.၃၁)။ ပုရိမပစ္ဆိမဘာဝေ စေတ္ထ ဒေသနာက္ကမဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဝယသိဒ္ဓိယာ** တိ ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဝယဿ အတ္ထိတာယ။ သမ္မာပဏိဟိတတ္တော ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညော သုဒ္ဓါသယော ဟောတီ တဒသိဒ္ဓိဟေတူနံ ကိလေသာနံ ဒူရီဘာဝတောတိ အာဟ – **“အာသယသုဒ္ဓိ သိဒ္ဓါ ဟောတီ”**တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ – “သမ္မာပဏိဟိတံ စိတ္တံ, သေယျသော နံ တတော ကရေ”တိ (ဓ. ပ. ၄၃), “ကတပုညောသိ တွံ, အာနန္ဒ, ပဓာနမနုယုဉ္ဇ, ခိပ္ပံ ဟောဟိသိ အနာသဝေ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၀၇) စ။ တေနေတဟ – **“အာသယသုဒ္ဓိယာ အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ”** တိ။ **ပယောဂသုဒ္ဓိယာ** တိ ယောနိသောမနသိကာရပုဗ္ဗင်္ဂမဿ ဓမ္မဿဝနပ္ပယောဂဿ ဝိသဒဘာဝေန။ တထာ စာဟ – **“အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ”** တိ , သဗ္ဗဿ တ ကာယဝစီပယောဂဿ နိဒ္ဒောသဘာဝေန။ ပရိသုဒ္ဓကာယဝစီပယောဂေ ဟိ ဝိပ္ပဋိသာရာဘာဝတော အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ပရိယတ္တိယံ ဝိသာရဒေါ ဟောတီတိ။

နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓဒီပကေနာ တိအာဒိနာ အတ္ထဗ္ယဉ္ဇနေသု ထေရဿ ဧဝံ-သဒ္ဒသုတ-သဒ္ဒာနံ အသမ္မောဟ ဒီပနတော စတုပ္ပဋိသမ္ဘိဒါဝသေန အတ္ထယောဇနံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **သောတပ္ပဘေဒပဋိဝေဓဒီပကေနာ** တိ ဧတေန အယံ သုတ-သဒ္ဒေါ ဧဝံ-သဒ္ဒသန္နိဓာနတော, ဝက္ခမာနာပေက္ခာယ တ သာမညေနေဝ သောတဗ္ဗဓမ္မဝိသေသံ အာမသတီတိ ဒဿေတိ။ မနောဒိဋ္ဌိကရဏာနံ ပရိယတ္တိဓမ္မာနံ အနုပေက္ခနသုပ္ပဋိဝေဓာ ဝိသေသတော မနသိကာရပ္ပဋိဗဒ္ဓါတိ တေ ဝုတ္တနယေန ယောနိသောမနသိကာရဒီပကေန ဧဝံ-သဒ္ဒေန ယောဇေတွာ, သဝနဓာရဏဝစီပရိစယာ ပရိယတ္တိဓမ္မာ ဝိသေသေန သောတာဝဓာနပ္ပဋိဗဒ္ဓါတိ တေ အဝိက္ခေပဒီပကေန သုတ-သဒ္ဒေန ယောဇေတွာ ဒဿေန္တော သာသနသမ္ပတ္တိယာ ဓမ္မဿဝနေ ဥဿာဟံ ဇနေတိ။ တတ္ထ **ဓမ္မာ** တိ ပရိယတ္တိဓမ္မာ။ **မနသာ အနုပေက္ခိတာ**တိ "ဣဓ သီလံ ကထိတံ, ဣဓ သမာဓိ, ဣဓ ပညာ, ဧတ္တကာ ဧတ္ထ အနုသန္ဓယော"တိအာဒိနာ နယေန မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ။ **ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ** တိ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိဘူတာယ, ဉာတပရိညာသင်္ခါတာယ တ ဒိဋ္ဌိယာ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တရူပာရူပဓမ္မေ "ဣတိ ရူပံ, ဧတ္တကံ ရူပ"န္တိအာဒိနာ သုဋ္ဌု ဝဝတ္ထပေတွာ ပဋိဝိဒ္ဓါ။

သကလေန ဝစနေနာတိ ပုဗ္ဗေ တီဟိ ပဒေဟိ ဝိသုံ ဝိသုံ ယောဇိတတ္တာ ဝုတ္တံ။ **အသပ္ပုရိသဘူမိ**န္တိ အကတညုတံ, "ဣဓေကစ္စော ပာပဘိက္ခု တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ ဓမ္မဝိနယံ ပရိယာပုဏိတွာ အတ္တနော ဒဟတီ"တိ (ပာရာ. ၁၉၅) ဧဝံ ဝုတ္တံ အနရိယဝေါဟာရာဝတ္ထံ။ သာ ဧဝ အနရိယဝေါဟာရဝတ္ထာ အသဒ္ဓမ္မော။ နနု စ အာနန္ဒတ္ထေရဿ "မမေဒံ ဝစန"န္တိ အဓိမာနဿ, မဟာကဿပတ္ထေရာဒီနဉ္စ တအာသင်္ကာယ အဘာဝတော အသပ္ပုရိသဘူမိသမတိက္ကမာဒိ ဝစနံ နိရတ္ထကန္တိ? နယိဒမေဝံ, "ဧဝံ မေ သုတ"န္တိ ဝဒန္တေန အယမ္ပိ အတ္ထော ဝိဘာဝိတောတိ ဒဿနတော။ ကေစိ ပန "ဒေဝတာနံ ပရိဝိတက္ကာပေက္ခံ တထာဝစနန္တိ ဧဒိသီ စောဒနာ အနဝကာသာ"တိ ဝဒန္တိ။ တသ္မိံ ကိရ ခဏေ ဧကစ္စာနံ ဒေဝတာနံ ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ "ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗုတော, အယဉ္စ အာယသ္မာ ဒေသနာကု သလော ဣဒါနိ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, သက္ကကုလပ္ပသုတော တထာဂတဿ ဘာတာ စူဠပိတုပုတ္တော, ကိံ နု ခော သယံ သစ္ဆိကတံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဥဒါဟု ဘဂဝတော ဧဝ ဝစနံ ယထာသုတ"န္တိ, ဧဝံ တအာသင်္ကိတပ္ပကာရတော အသပ္ပုရိသ ဘူမိသမောက္ကမာဒိတော အတိက္ကမာဒိ ဝိဘာဝိတန္တိ။ **အတ္တနော အဒဟန္တော** တိ "မမေဒ"န္တိ အတ္တနိ အဋ္ဌပေန္တော။ **အပ္ပေတီ** တိ နိဒဿေတိ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေသု ယထာရဟံ သတ္တေ နေတီတိ နေတ္တိ, ဓမ္မောယေဝ နေတ္တိ **ဓမ္မနေတ္တိ** ။

ဒဋ္ဌဗ္ဗတရန္နိဝိဋ္ဌာ ဝိစိကိစ္ဆာ **ကင်္ခာ** ။ နာတိသံသပ္ပနံ မတိဘေဒမတ္တံ **ဝိမတိ။ အဿဒ္ဓိယံ ဝိနာသေတီ** ဘဂဝတော ဘာသိတတ္တာ သမ္မုခာ စဿ ပဋိဂ္ဂဟိတတ္တာ ခလိတဒုရုတ္တာဒိဂ္ဂဟဏာဘာဝတော စ။ ဧတ္ထ စ ပဉ္စမာဒယော တိဿော အတ္ထယောဇနာ အာကာရာဒိအတ္ထေသု အဂ္ဂဟိတဝိသေသမေဝ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဒဿိတာ, တတော ပရာ စတဿော အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဝိဘာဝိတာ, ပစ္ဆိမာ ပန တိဿော ယထာက္ကမံ အာကာရတ္ထံ နိဒဿနတ္ထံ အဝဓာရဏတ္ထဉ္စ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ယောဇိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧက-သဒ္ဒေါ အညသေဋ္ဌအသဟာယသင်္ခါဒီသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟေသ "သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ, ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ ဣတ္ထေကေ အဘိဝဒန္တီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၇) အညတ္ထေ ဒိဿတိ, "စေတ သော ဧကောဒိဘာဝ"န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၈; ပာရာ. ၁၁) သေဋ္ဌေ, "ဧကော ဝူပကဋ္ဌော"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၄ဝ၅; ၂.၂၁၅; မ. နိ. ၁.၈ဝ; သံ. နိ. ၃.၆၃; စူဠဝ. ၄၄၅) အသဟာယေ "ဧကောဝ ခော, ဘိက္ခဝေ, ခဏော စ သမယော စ ဗြဟ္မစ ရိယဝါသာယာ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၂၉) သင်္ခါယံ။ ဣဓာပိ သင်္ခါယန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ – **"ဧကန္တိ ဂဏန ပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော"**တိ။ **ကာလဉ္စ သမယဉ္စာ** တိ ယုတ္တကာလဉ္စ ပစ္စယသာမဂ္ဂိဉ္စ။ **ခဏော**တိ ဩကာသော။ တထာဂ တုပ္ပာဒါဒိကော ဟိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ ဩကာသော တပ္ပစ္စယပ္ပဋိလာဘဟေတုတ္တာ။ ခဏော ဧဝ စ သမယော။ ယော ခဏောတိ စ သမယောတိ စ ဝုစ္စတိ, သော ဧကော ဧဝါတိ ဟိ အတ္ထော။ **မဟာသမယော**တိ မဟာသမူဟော။ **သမ ယောပိ ခေါ**တိ သိက္ခာပဒပူရဏဿ ဟေတုပိ။ **သမယပ္ပဝါဒကေ** တိ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒကေ။ တတ္ထ ဟိ နိသိန္နာ တိတ္ထိယာ အတ္တနော အတ္တနော သမယံ ပဝဒန္တီတိ။ **အတ္ထာဘိသမယာ** တိ ဟိတပ္ပဋိလာဘာ။ အဘိသမေတဗ္ဗောတိ အဘိသမ ယော, အဘိသမယော အတ္ထော **အဘိသမယဋ္ဌော** တိ ပီဠနာဒီနိ အဘိသမေတဗ္ဗဘာဝေန ဧကီဘာဝံ ဥပနေတွာ ဝုတ္တာ နိ။ အဘိသမယဿ တ ပဋိဝေဓဿ ဝိသယဘူတော အတ္ထော **အဘိသမယဋ္ဌော** တိ တာနေဝ တထာ ဧကတ္တေန ဝုတ္တာနိ။ တတ္ထ **ပီဠနံ** ဒုက္ခသစ္စဿ တံသမင်္ဂိနော ဟိံသနံ အဝိပ္ဖာရိကတာကရဏံ။ **သန္တာပေါ** ဒုက္ခဒုက္ခတာဒိဝသေန သန္တပနံ ပရိဒဟနံ။

တတ္ထ သဟကာရိကာရဏော သန္နိဇ္ဈံ သမေတိ သမဝေတီတိ **သမယော,** သမဝါယော။ သမေတိ သမာဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယံ တဒါဓာရပုဂ္ဂလေဟီတိ **သမယော,** ခဏော။ သမေတိ ဧတ္ထ, ဧတေန ဝါ သံဂစ္ဆတိ သတ္တော, သဘာဝဓမ္မော ဝါ သဟဇာတာဒီဟိ, ဥပ္ပါဒါဒီဟိ ဝါတိ **သမယော,** ကာလော။ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိမတ္တတာယ အတ္ထတော အဘူတောပိ ဟိ ကာလော ဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ အဓိကရဏံ ကရဏံ ဝိယ စ ကပ္ပနာမတ္တသိဒ္ဓေန ရူပေန ဝေါဟရီယတီတိ။ သမံ, သဟ ဝါ အဝယဝါနံ အယနံ ပဝတ္တိ အဝဋ္ဌာနန္တိ **သမယော,** သမူဟော ယထာ ''သမုဒါယော''တိ။ အဝယဝသဟာဝဋ္ဌာနမေဝ ဟိ သမူဟောတိ။ အဝသေသပစ္စယာနံ သမာဂမေ ဧတိ ဖလံ ဧတသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတိ စာတိ **သမယော,** ဟေတု ယထာ ''သမုဒယော''တိ။ သမေတိ သံယောဇနဘာဝတော သမ္ဗန္ဓော ဧတိ အတ္တနော ဝိသယေ ပဝတ္တတိ, ဒဠှဂ္ဂဟဏဘာဝတော ဝါ သံယုတ္တာ အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ယထာဘိနိဝေသံ ဧတေနာတိ **သမယော,** ဒိဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနေန ဟိ သတ္တာ အတိဝိယ ဗဇ္ဈန္တီတိ။ သမိတိ သင်္ဂတိ သမောဓာနန္တိ **သမယော,** ပဋိလာဘော။ သမဿ ယာနံ, သမ္မာ ဝါ ယာနံ အပဂမောတိ **သမယော,** ပဟာနံ။ အဘိမုခံ ဉာဏေန သမ္မာ ဧတဗ္ဗော အဘိသမေတဗ္ဗောတိ **အဘိသမယော,** ဓမ္မာနံ အဝိပရီတော သဘာဝေါ။ အဘိမုခဘာဝေန သမ္မာ ဧတိ ဂစ္ဆတိ ဗုဇ္ဈတီတိ **အဘိသမယော,** ဓမ္မာနံ အဝိပရီတသဘာဝါဝဗောဓော။ ဧဝံ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ သမယသဒ္ဒဿ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမယသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရေ အဘိသမယသဒ္ဒဿ ဥဒါဟရဏံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဿာ** တိ သမယသဒ္ဒဿ။ **ကာလော အတ္ထော** သမဝါယာဒီနံ အတ္ထာနံ ဣဓ အသမ္ဘဝတော, ဒေသဒေသကပရိသာနံ ဝိယ သုတ္တဿ နိဒါနဘာဝေန ကာလဿ အပဒိသိတဗ္ဗတော စ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ အနိယမိတဝသေနေဝ ကာလော နိဒ္ဒိဋ္ဌော, န ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိဝသေန နိယမေတွာတိ အာဟ – **''တတ္ထ ကိဉ္စာပိ''** တိအာဒိ။ ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိဝသေန နိယမံ အကတွာ သမယသဒ္ဒဿ ဝစနေ အယမ္ပိ ဂုဏော လဒ္ဓော ဟောတီတိ ဒဿေန္တော **''ယေ ဝါ ဣမေ''**တိအာဒိမာဟ။ သာမညဇောတနာ ဟိ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတီတိ။ တတ္ထ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယော** ဒေဝသိကံ ဈာနသမာပတ္တီဟိ ဝီတိနာမနကာလော, ဝိသေသတော သတ္တသတ္တာဟာနိ။ **သုပ္ပကာသာ** တိ ဒသသဟဿိလောကဓာတုယာ ပကမ္ပနဩဘာသပါတုဘာဝါဒီဟိ ပါကဋာ။ ယထာဝုတ္တဘေဒေသု ဧဝ သမယေသု ဧကဒေသံ ပကာရန္တရေဟိ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတုံ **''ယော စာယ''**န္တိအာဒိမာဟ။ တထာ ဟိ ဉာဏကိစ္စသမယော အတ္တဟိတပဋိပတ္တိသမယော စ အဘိသမ္ဗောဓိသမယော, အရိယတုဏှီဘာဝသမယော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယော, ကရုဏာကိစ္စပရဟိတပဋိပတ္တိဓမ္မိကထာသမယော ဒေသနာသမယောယေဝ။

ကရဏဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တတ္ထာ** တိ အဘိဓမ္မဝိနယေသု။ **တထာ**တိ ဘုမ္မကရဏေဟိ။ **အဓိကရဏတ္ထော** အာဓာရတ္ထော။ ဘာဝေါ နာမ ကိရိယာ, ကိရိယာယ ကိရိယန္တရလက္ခဏံ **ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏံ** ။ တတ္ထ ယထာ ကာလော သဘာဝဓမ္မပရိစ္ဆိန္နော သယံ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနောပိ အာဓာရဘာဝေန ပညာတော တံ ခဏပ္ပဝတ္တာနံ တတော ပုဗ္ဗေ ပရတော စ အဘာဝတော ''ပုဗ္ဗဏှေ ဇာတော, သာယဏှေ ဂစ္ဆတီ''တိ စ အာဒီသု, သမူဟော စ အဝယဝဝိနိမုတ္တော အဝိဇ္ဇမာနောပိ ကပ္ပနာမတ္တသိဒ္ဓော အဝယဝါနံ အာဓာရဘာဝေန ပညာပီယတိ ''ရုက္ခေ သာခါ, ယဝရာသိယံ သမ္ဘူတော''တိအာဒီသု, ဧဝံ ဣဓာပီတိ ဒဿေန္တော အာဟ – **''အဓိကရဏံ။ပေ။ ဓမ္မမာန''**န္တိ။ ယသ္မိံ ကာလေ, ဓမ္မပုဉ္ဇေ ဝါ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ, တသ္မိံ ဧဝ ကာလေ, ဓမ္မပုဉ္ဇေ စ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တီတိ အယဉှိ တတ္ထ အတ္ထော။ ယထာ ''ဂါဝီသု ဒုယှမာနာသု ဂတော, ဒုဒ္ဓါသု အာဂတော''တိ ဒောဟနကိရိယာယ ဂမနကိရိယာ လက္ခီယတိ, ဧဝံ ဣဓာပိ ''ယသ္မိံ သမယေ, တသ္မိံ သမယေ''တိ စ ဝုတ္တေ ''သတိ''တိ အယမတ္ထော ဝိညာယမာနော ဧဝ ဟောတိ ပဒတ္ထဿ သတ္တာဝိရဟာဘာဝတောတိ သမယဿ သတ္တာကိရိယာယ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒကိရိယာ, ဖဿာဒီနံ ဘဝနကိရိယာ စ လက္ခီယတီတိ။ **ယသ္မိံ သမယေ** တိ ယသ္မိံ နဝမေ ခဏေ, ယသ္မိံ ယောနိသောမနသိကာရာဒိဟေတုမှိ, ပစ္စယသမဝါယေ ဝါ သတိ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ, တသ္မိံယေဝ ခဏေ ဟေတုမှိ ပစ္စယသမဝါယေ စ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တီတိ ဥဘယတ္ထ သမယသဒ္ဒေ ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော ကတော လက္ခဏဘူတဘာဝယုတ္တောတိ ဒဿေန္တော အာဟ – **''ခဏ။ပေ။ လက္ခီယတီ''** တိ။

ဟေတုအတ္ထော ကရဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ ''အန္နေန ဝသတိ, အဇ္ဈေနေန ဝသတိ, ဖရသုနာ ဆိန္ဒတိ, ကုဒါလေန ခဏတီ''တိအာဒီသု ဝိယ။ ဝီတိက္ကမဉှိ သုတွာ ဘိက္ခုသင်္ဃံ သန္နိပါတာပေတွာ ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိံ တံ ပုဂ္ဂလံ ပဋိပုစ္ဆိတွာ ဝိဂရဟိတွာ စ တံ တံ ဝတ္ထုံ ဩတိဏ္ဏကာလံ အနတိက္ကမိတွာ တေနေဝ ကာလေန သိက္ခာပဒါနိ ပညာပေန္တော ဘဂဝါ ဝိဟရတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ အပေက္ခမာနော တတိယပါရာဇိကာဒီသု ဝိယ။

အစ္စတ္တမေဝ အာရမ္ဘတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဒေသနာနိဋ္ဌာနံ ပရဟိတပဗ္ဗိုပတ္တိသင်္ခါတေန **ကရုဏာဝိဟာရေန။ တဒတ္ထဇောတနတ္တဲ့** အစ္စန္တသံယောဂတ္တဇောတနတ္ထံ။ **ဥပယောဂဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော** ယထာ ''မာသံ အဇ္ဈေတိ''တိ။ **ဟေရာဏာ**တိ အဋ္ဌကထာစရိယာ။ **အဘိလာပမတ္တဘေဒအော**တိ ဝစနမတ္တေန ဝိသေသော။ တေန သုတ္တဝိနယေသု ဝိဘတ္တိဗျတ္တယော ကတောတိ ဒဿေတိ။

ဣဒါနိ ''ဘဂဝါ''တိ ဣမဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ – **''ဘဂဝါတိ ဂရု''**တိအာဒိ။ **ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌ**န္တိ သေဋ္ဌဝါစကံ ဝစနံ, သေဋ္ဌဂုဏသဟစရဏံ သေဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ ဝုစ္စတီတိ ဝစနံ, အတ္ထော။ ယသ္မာ ယော ''ဘဂဝါ''တိ ဝစနေန ဝစနီယော အတ္ထော, သော သေဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ **ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဂါရဝယုတ္တော**တိ ဂရုဘာဝယုတ္တော ဂရုဂုဏယောဂတော။ ဂရုကရဏံ ဝါ သာတိသယံ အရဟတီတိ ဂါရဝယုတ္တော, ဂါရဝါရဟောတိ အတ္ထော။ သိပ္ပာဒိသိက္ခာပကာ ဂရူ ဟောန္တိ, န စ ဂါရဝယုတ္တာ, အယံ ပန တာဒိသော န ဟောတိ, တသ္မာ ဂရူတိ ဝတွာ ဂါရဝယုတ္တောတိ ဝုတ္တန္တိ ကေစိ။ **ဝုတ္တောယေဝ,** န ဣဓ ဝတ္တဗ္ဗော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ဣမိဿာ အဋ္ဌကထာယ ဧကဒေသဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

ဓမ္မသရီရံ ပစ္စက္ခံ ကရောတီတိ ''ယော ဝေ, အာနန္ဒ, မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော, သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္ထာ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၆) ဝစနတော ဓမ္မဿ သတ္ထုဘာဝပရိယာယော ဝိဇ္ဇတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ဝဇိရသင်္ဃာတသမာနကာယော** ပရေဟိ အဘေဇ္ဇသရီရတ္တာ။ န ဟိ ဘဂဝတော ရူပကာယေ ကေနစိ သက္ကာ အန္တရာယော ကာတုန္တိ။ **ဒေသနာသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ** ဝက္ခမာနဿ သကလသုတ္တဿ ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသနတော။ **သာဝကသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ** ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တေန ပဉ္စသု ဌာနေသု ဘဂဝတာ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတေန မယာ မဟာသာဝကေန သုတံ, တဉ္စ ခေါ မယာ သုတံ, န အနုဿုတိကံ, န ပရမ္ပရာဘတန္တိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဒီပနတော။ **ကာလသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ** ''ဘဂဝါ''တိ ပဒဿ သန္နိဓာနေ ပယုတ္တဿ သမယသဒ္ဒဿ ကာလဿ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒပဋိမဏ္ဍိတဘာဝဒီပနတော ။ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒပရမာ ဟိ ကာလသမ္ပဒါ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

''ကပ္ပကသာယေ ကလိယုဂေ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒော အဟော မဟစ္ဆရိယံ။
ဟုတာဝဟမဇ္ဈေ ဇာတံ၊ သမုဒိတမကရန္ဒမရဝိန္ဒ''န္တိ။ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁ ဒေဝတာသံယုတ္တ)။

ဘဂဝါတိ ဒေသကသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တမဂရုဂါရဝါဓိဝစနဘာဝတော။

ဇေံနာမကေ နဂရေတိ ကထံ ပနေတံ နဂရံ ဇေံနာမကံ ဇာတန္တိ? ဝုစ္စတေ, ယထာ ကာကန္ဒဿ ဣသိနော နိဝာသဋ္ဌာနေ မာပိတာ နဂရီ ကာကန္ဒီ, မာကန္ဒဿ နိဝာသဋ္ဌာနေ မာပိတာ မာကန္ဒီ, ကုသမ္ဗဿ နိဝာသဋ္ဌာနေ မာပိတာ ကောသမ္ဗီတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ သဝတ္ထဿ ဣသိနော နိဝာသဋ္ဌာနေ မာပိတာ နဂရီ သာဝတ္ထီတိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ တာဝ အက္ခရစိန္တကာ ဝဒန္တိ။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပန ဘဏန္တိ – ''ယံ ကိဉ္စိ မနုဿာနံ ဥပဘောဂပရိဘောဂံ, သဗ္ဗမေတ္ထ အတ္ထီ''တိ သာဝတ္ထိ။ သတ္ထသမာယောဂေ စ 'ကိံ ဘဏ္ဍမတ္ထိ'တိ ပုစ္ဆိတေ 'သဗ္ဗမတ္ထိ'တိ ဝစနမုပာဒါယ သာဝတ္ထိ။

''သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗူပကရဏံ၊ သာဝတ္ထိယံ သမောဟိတံ။
တသ္မာ သဗ္ဗမုပာဒါယ၊ သာဝတ္ထီတိ ပဝုစ္စတိ။ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄; ခု. ပာ. အဋ္ဌ. ၅.မင်္ဂလသုတ္တဝဏ္ဏနာ; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၅; ပဋိ. မ. ၂.၁.၁၈၄)။

''ကောသလာနံ ပုရံ ရမ္မံ၊ ဒဿနေယျံ မနောရမံ။
ဒသဟိ သဒ္ဒေဟိ အဝိဝိတ္တံ၊ အန္နပါနသမာယုတံ။

''ဝုဒ္ဓိံ ဝေပုလ္လတံ ပတ္တံ၊ ဣဒ္ဓံ ဖီတံ မနောရမံ။
အာဠကမန္ဒာဝ ဒေဝါနံ၊ သာဝတ္ထိပုရမုတ္တမ''န္တိ။ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄; ခု. ပာ. အဋ္ဌ. ၅.မင်္ဂလသုတ္တဝဏ္ဏနာ)။

အဝိသေသေနာတိ န ဝိသေသေန, ဝိဟာရဘာဝသာမညေနာတိ အတ္ထော။ **ကလ္လရိယာပထဝိဟာရော။ပေ။ ဝိဟာရေသူ**
တိ ကလ္လရိယာပထဝိဟာရော ဒိဗ္ဗဝိဟာရော ဗြဟ္မဝိဟာရော အရိယဝိဟာရောတိ ဧတေသု စတူသု ဝိဟာရေသု။ **သမင်္ဂိပရိ
ဒီပနတ္ထံ** သမင်္ဂိဘာဝပရိဒီပနံ။ **ဧတန္တိ** ဝိဟရတီတိ ဧတံ ပဒံ။ တထာ ဟိ တံ “ဣဓေကစ္စော ဂိဟိသံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ
သဟာနန္ဒီ သဟသောကီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၄၁) ကလ္လရိယာပထဝိဟာရေ အာဂတံ, “ယသ္မိံ သမယေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု
ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၄၉၉; ဝိဘ. ၆၂၄) ဒိဗ္ဗဝိဟာရေ, “သော
မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; ၃.၃၀၈; မ. နိ. ၁.၇၇, ၄၅၉, ၅၀၉;
၂.၃၀၉, ၃၁၅, ၄၅၁, ၄၇၁; ၃.၂၃၀, ဝိဘ. ၆၄၂, ၆၄၃) ဗြဟ္မဝိဟာရေ, “သော ခေါဟံ, အဂ္ဂိဝေဿန, တဿာယေဝ က
ထာယ ပရိယောသာနေ တသ္မိံယေဝ ပုရိမသ္မိံ သမာဓိနိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေမိ သန္နိသာဒေမိ ဧကောဒိံ
ကရောမိ, သမာဒဟာမိ, ယေန သုဒံ နိစ္စကပ္ပံ ဝိဟရာမီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၈၇) အရိယဝိဟာရေ။

တတ္ထ ကလ္လရိယနံ ပဝတ္တနံ ကလ္လရိယာ, ကာယပ္ပယောဂေါ။ တဿာ ပဝတ္တနူပာယဘာဝတော ဌာနာဒိ **ကလ္လရိယာပ
ထော**။ ဌာနသမင်္ဂီ ဝါ ဟိ ကာယေန ကိဉ္စိ ကရေယျ ဂမနာဒီသု အညတရသမင်္ဂီ ဝါ။ အထ ဝါ ကလ္လရိယတိ ပဝတ္တတိ ဧ
တေန အတ္တဘာဝေ, ကာယကိစ္စံ ဝါတိ ကလ္လရိယာ, တဿာ ပဝတ္တိယာ ဥပါယဘာဝတော ပထောတိ ကလ္လရိယာပထော, ဌာနာ
ဒိ ဧဝ။ သော စ အတ္ထတော ဂတိနိဝတ္တိအာဒိအာကာရေန ပဝတ္တော စတုသန္တတိရူပပ္ပဗန္ဓော ဧဝ။ ဝိဟရဏံ, ဝိဟရ
တိ ဧတေနာတိ ဝါ **ဝိဟာရော**။ ဒိဝိ ဘဝေါ ဒိဗ္ဗော, တတ္ထ ဗဟုလပ္ပဝတ္တိယာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဒိဒေဝလောကေ ဘဝေါ
တိ အတ္ထော။ တတ္ထ ယော ဒိဗ္ဗာနုဘာဝေါ, တဒတ္ထာယ သံဝတ္တတီတိ ဝါ ဒိဗ္ဗော, အဘိညာဘိနီဟာရဝသေန မဟာ
ဂတိကတ္တာ ဝါ ဒိဗ္ဗော, ဒိဗ္ဗော စ သော ဝိဟာရော စာတိ **ဒိဗ္ဗဝိဟာရော,** စတဿော ရူပါဝစရသမာပတ္တိယော။ အရူပ
သမာပတ္တိယောပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဗြဟ္မာနံ, ဗြဟ္မာနော ဝါ ဝိဟာရာ **ဗြဟ္မဝိဟာရာ,** စတဿော
အပ္ပမညာယော။ အရိယော, အရိယာနံ ဝါ ဝိဟာရော **အရိယဝိဟာရော,** စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ။ **သော ဟိ ဧကံ ကလ္လရိယာပ
ထဗာဓနတ္ထံ**အာဒိ ယဒိပိ ဘဂဝါ ဧကေနပိ ကလ္လရိယာပထေန စိရတရံ ကာလံ အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ, တထာပိ
ဥပါဒိန္နကသရီရဿ အယံ သဘာဝေါတိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝါ ဘဂဝါ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝသန္တော ဝေနေ
ယျာနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော နာနာသမာပတ္တီဟိ စ ကာလံ ဝီတိနာမေန္တော ဝသတီတိ သတ္တာနံ အတ္တနော စ ဝိဝိဓေဟိတ
သုခံ ဟရတိ ဥပနေတိ ဥပ္ပာဒေတိ, တသ္မာ ဝိဝိဓံ ဟရတီတိ ဝိဟရတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဇေတဿ ရာဇကုမာရဿာ တိ ဧတ္ထ အတ္တနော ပစ္စတ္ထိကဇနံ ဇိနာတီတိ ဇေတော။ သောတသဒ္ဒေါ ဝိယ ဟိ
ကတ္တုသာဓနော ဇေတသဒ္ဒေါ။ အထ ဝါ ရညာ ပသေနဒိကောသလေန အတ္တနော ပစ္စတ္ထိကဇနေ ဇိတေ ဇာတောတိ
ဇေတော။ ရညော ဟိ ဇယံ အာရောပေတွာ ကုမာရော ဇိတတတိ ဇေတောတိ ဝုတ္တော။ မင်္ဂလကာမတာယ ဝါ တဿ ဧ
ဝံနာမမေဝ ကတန္တိ ဇေတော။ မင်္ဂလကာမတာယ ဟိ ဇေယျောတိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ ဇေတောတိ ဝုတ္တံ။ **ဝိတ္ထာ
ရော ပနာ**တိအာဒိနာ “အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ”တိ ဧတ္ထ သုဒတ္တော နာမ သော, ဂဟပတိ, မာတာပိတူဟိ ကတ
နာမဝသေန, သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓတာယ ပန ဝိဂတမစ္ဆေရတာယ ကရုဏာဒိဂုဏသမင်္ဂိတာယ စ နိစ္စကာလံ အနာထာနံ ပိဏ္ဍမ
ဒါသိ။ တေန အနာထပိဏ္ဍိကောတိ သင်္ခံ ဂတော။ အာရမန္တိ ဧတ္ထ ပါဏိနော, ဝိသေသေန ဝါ ပဗ္ဗဇိတာတိ **အာရာ
မော,** တဿ ပုပ္ဖဖလာဒိသောဘာယ နာတိဒူရနစ္စာသန္နတာဒိပဉ္စဝိဓသေနာသနင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ စ တတော တတော အာဂ
မ္မ ရမန္တိ အဘိရမန္တိ, အနုက္ကဏ္ဌိတာ ဟုတွာ နိဝသန္တီတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ဝါ သမ္ပတ္တိယာ တတ္ထ
တတ္ထ ဂတေပိ အတ္တနော အဗ္ဘန္တရံယေဝ အာနေတွာ ရမေတီတိ အာရာမော။ သော ဟိ အနာထပိဏ္ဍိကေန ဂဟပတိ
နာ ဇေတဿ ရာဇကုမာရဿ ဟတ္ထတော အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋီဟိ သန္ထာရေန ကိဏိတွာ အဋ္ဌာရသဟိရည
ကောဋီဟိ သေနာသနာနိ ကာရာပေတွာ အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋီဟိ ဝိဟာရမဟံ နိဋ္ဌာပေတွာ ဧဝံ စတုပညာသဟိရည
ကောဋိပရိစ္စာဂေန ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ နိယျာတိတော, တသ္မာ “အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမော”တိ ဝု
စ္စတီတိ ဣမမတ္ထံ နိဒဿေတိ။

တတ္ထာ တိ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ”တိ ယံ ဝုတ္
တံ တက္ကံ, တတ္ထ။ **သိယာ**တိ ကဿစိ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကော သိယာ, ဝက္ခမာနာကာရေန ကအစိ စောဒေယျ ဝါတိ အ
တ္ထော။ **အထ တတ္ထ ဝိဟရတီ** တိ ယဒိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ ဝိဟရတိ။ **န ဝတ္တဗ္ဗ** န္တိ နာနာ
ဌာနဘူတတ္တာ သာဝတ္ထိဇေတဝနာနံ, “ဧကံ သမယ”န္တိ စ ဝုတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဣဒါနိ စောဒကော တမေ
ဝ အတ္တနော အဓိပ္ပာယံ **“န ဟိ သက္ကာ”** တိအာဒိနာ ဝိဝရတိ။ ဣတရော သဗ္ဗမေတံ အဝိပရီတံ အတ္ထံ အဇာနန္တေန

တယာ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **“န ခော ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧတေန္တိ** “သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရ
တိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ”တိ ဧတံ ဝစနံ။ **ဧဝန္တိ** “ယဒိ တာဝ ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ ယံ တံ ဘဝတာ
စောဒိတံ, တံ အတ္ထတော ဧဝံ န ခော ပန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န ဥဘယတ္ထ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဝိဟာရဒဿနတ္ထန္တိ အတ္ထော။
ဣဒါနိ အတ္တနာ ယထာဓိပ္ပေတံ အဝိပရီတမတ္ထံ, တဿ စ ပဋိကစ္စေဝ ဝုတ္တဘာဝံ, တေန စ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတံ ပကာသေန္တ
တော **“နနု အဝေါစုမှ။ပေ။ ဇေတဝနေ”**တိ အာဟ။ ဧဝမ္ပိ “ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ ဝိဟရတိ”စ္စ
စေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ, န “သာဝတ္ထိယ”န္တိ စောဒနံ မနသိ ကတွာ ဝုတ္တံ – **“ဂေါစရဂါမနိဒဿနတ္ထ”** န္တိအာဒိ။

အဝဿဉ္စေတ္ထ ဂေါစရဂါမကိတ္တနံ ကတ္တဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ တံ ယထာ ဇေတဝနာဒိကိတ္တနံ ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟ
ကရဏာဒိအနေကပ္ပယောဇနံ, ဧဝံ ဂေါစရဂါမကိတ္တနမ္ပိ ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏာဒိဝိဝိဓပယောဇနန္တိ ဒဿေန္တော
“သာဝတ္ထိဝစနေနာ” တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပစ္စယဂ္ဂဟဏေန ဥပသင်္ကမပယိရုပါသနာနံ ဩကာသဒါနေန ဓမ္မ
ဒေသနာယ သရဏေသု သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပနေန ယထူပနိဿယံ ဥပရိဝိသေသာဓိဂမာဝဟနေန စ **ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရ
ဏံ,** ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာနံ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဿ စ အနုရူပဝသနဋ္ဌာနပရိဂ္ဂဟေနေတ္ထ **ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟကရဏံ** ဝေဒိ
တဗ္ဗံ။ **ကရုဏာယ ဥပဂမနံ,** န လာဘာဒိနိမိတ္တံ။ **ပညာယ အပဂမနံ,** န ဝိရောဓာဒိနိမိတ္တန္တိ ဥပဂမနာပဂမနာနံ နိရုပက္က
ကိလေသတံ ဝိဘာဝေတိ။ **ဓမ္မိကသုခံ** နာမ အနဝဇ္ဇသုခံ။ **ဒေဝတာနံ ဥပကာရဗဟုလတာ** ဇနဝိဝိတ္တတာယ။ ပစုရဇနဝိဝိ
တ္တဉှိ ဌာနံ ဒေဝတာ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗံ မညန္တိ။ **တဒတ္ထပရိနိပ္ဖာဒန**န္တိ လောကတ္ထနိပ္ဖာဒနံ, ဗုဒ္ဓကိစ္စသမ္ပာဒနန္တိ
အတ္ထော။ **ဧဝမာဒိနာ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သာဝတ္ထိကိတ္တနေန ရူပကာယဿ အနုဂ္ဂဏှနံ ဒဿေတိ, ဇေတဝနာဒိ
ကိတ္တနေန ဓမ္မကာယဿ။ တထာ ပုရိမေန ပရာဓီနကိရိယာကရဏံ, ဒုတိယေန အတ္တာဓီနကိရိယာကရဏံ။ ပုရိမေန တ
ကရုဏာကိစ္စံ, ဣတရေန ပညာကိစ္စံ။ ပုရိမေန စဿ ပရမာယ အနုကမ္ပာယ သမန္နာဂမံ, ပစ္ဆိမေန ပရမာယ ဥပေက္ခာ
ယ သမန္နာဂမံ ဒီပေတိ။ ဘဂဝါ ဟိ သဗ္ဗသတ္တေ ပရမာယ အနုကမ္ပာယ အနုကမ္ပတိ, န စ တတ္ထ သိနေဟဒေါသာနု
ပတိတော ပရမုပေက္ခကဘာဝတော။ ဥပေက္ခကော စ န ပရဟိတသုခကရဏေ အပ္ပေါဿုက္ကော မဟာကာရုဏိက
ဘာဝတော။ တဿ မဟာကာရုဏိကတာယ လောကနာထတာ, ဥပေက္ခကတာယ အတ္တနာထတာ။

တထာ ဟေသ ဗောဓိသတ္တဘူတော မဟာကရုဏာယ သဉ္စောဒိတမာနသော သကလလောကဟိတာယ ဥဿုက္ကမာ
ပန္နော မဟာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ တဒတ္ထနိပ္ဖာဒနတ္ထံ ပုညဉာဏသမ္ဘာရေ သမ္ဘရန္တော အပရိမိတံ ကာလံ အန
ပ္ပကံ ဒုက္ခမနုဘောသိ, ဥပေက္ခကတာယ သမ္မာ ပတိတေဟိ ဒုက္ခေဟိ န ဝိကမ္ပိတတာ။ မဟာကာရုဏိကတာယ သံသာရာ
ဘိမုခတာ, ဥပေက္ခကတာယ တတော နိဗ္ဗိန္ဒနာ။ တထာ ဥပေက္ခကတာယ နိဗ္ဗာနာဘိမုခတာ, မဟာကာရုဏိကတာယ
တဒဓိဂမော။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ ပရေသံ အဟိံသာပနံ, ဥပေက္ခကတာယ သယံ ပရေဟိ အဘာယနံ။ မဟာကာ
ရုဏိကတာယ ပရံ ရက္ခတော အတ္တနော ရက္ခဏံ, ဥပေက္ခကတာယ အတ္တာနံ ရက္ခတော ပရေသံ ရက္ခဏံ။ တေနသ္
သ အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နာဒီသု စတုတ္ထပုဂ္ဂလဘာဝေ သိဒ္ဓော ဟောတိ။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ သစ္စာဓိဋ္ဌာန
ဿ စ စာဂါဓိဋ္ဌာနဿ စ ပါရိပူရီ, ဥပေက္ခကတာယ ဥပသမာဓိဋ္ဌာနဿ စ ပညာဓိဋ္ဌာနဿ စ ပါရိပူရီ ။ ဧဝံ ပုရိသု
ဒ္ဓါသယပ္ပယောဂဿ မဟာကာရုဏိကတာယ လောကဟိတတ္ထမေဝ ရဇ္ဇသမ္ပဒါဒိဘဝသမ္ပတ္တိယာ ဥပဂမနံ, ဥပေက္
ခကတာယ တိဏာယပိ အမညမာနဿ တတော အပဂမနံ။ ဣတိ သုဝိသုဒ္ဓဥပဂမာပဂမဿ မဟာကာရုဏိကတာယ
လောကဟိတတ္ထမေဝ အနဝသေသ သမ္ပတ္တီနံ ပရိစ္စဇနာ, ဥပေက္ခကတာယ စဿ ဖလဿ အတ္တနော အပစ္စာသီ
သနာ။ ဧဝံ သမုဒါဂမနတော ပဋ္ဌာယ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဂုဏသမန္နာဂတဿ မဟာကာရုဏိကတာယ ပရေသံ ဟိတသုခ
တ္ထံ အတိဒုက္ကရကာရိတာ, ဥပေက္ခကတာယ ကာယမ္ပိ အနလင်္ကာရိတာ။

တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ စရိမတ္တဘာဝေ ဇိဏ္ဏာတုရမတဒဿနေန သဉ္ဇာတသံဝေဂေ, ဥပေက္ခကတာယ
ဥဠာရေသု ဒေဝဘောဂသဒိသေသု ဘောဂေသု နိရပေက္ခော မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိ။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ “ကိစ္
ဆံ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၅၇; သံ. နိ. ၂.၄, ၁၀) ကရုဏာမုခေနေဝ ဝိပဿနာရမ္ဘော, ဥပေ
က္ခကတာယ ဗုဒ္ဓဘူတဿ သတ္တ သတ္တာဟာနိ ဝိဝေကသုခေနေဝ ဝီတိနာမနံ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ဓမ္မဂမ္ဘီရတံ ပစ္
စဝေက္ခိတွာ ဓမ္မဒေသနာယ အပ္ပေါဿုက္ကတံ အာပဇ္ဇိတွာပိ မဟာဗြဟ္မုနော အဇ္ဈေသနာပဒေသေန ဩကာသက
ရဏံ, ဥပေက္ခကတာယ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာဒိဝေနေယျာနံ အနနုရူပသမုဒါစာရေပိ အနညထာဘာဝေါ။ မဟာကာရုဏိကတာယ
ကတ္ထစိ ပဋိဃာတာဘာဝေန သဗ္ဗတ္ထ အမိတ္တသညာဘာဝေါ, ဥပေက္ခကတာယ ကတ္ထစိပိ အနုရောဓာဘာ
ဝေန သဗ္ဗတ္ထ သိနေဟသန္ထဝါဘာဝေါ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ပရေသံ ပသာဒနာ, ဥပေက္ခကတာယ ပသန္နာကာရေ

ဟိ န ဝိကမ္ပနာ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ဓမ္မာနုရာကဘာဝေန တတ္ထ အာစရိယမုဋ္ဌိအဘာဝေ, ဥပေက္ခကတာယ သာ ဝဇ္ဇာနုရာကဘာဝေန ပရိတရပရိကမ္မတာဘာဝေ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ ပရေဟိ သံသဂ္ဂမုပဂစ္ဆတော ပိ ဥပေက္ခကတာယ န တတ္ထ အဘိရတိ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ကမာဒီနံ အာသန္နဋ္ဌာနေ ဝသတောပိ ဥပေက္ခကတာ ယ အရညဋ္ဌာနေ ဧဝ ဝိဟရဏံ။ တေန ဝုတ္တံ – **"ပုရိမေနဿ ပရမာယ အနုကမ္ပာယ သမန္နာဂမံ ဒီပေတိ"** တိ။

တန္တိ တတြာတိ ပဒံ။ "ဒေသကာလပရိဒီပန"န္တိ ယေ ဒေသကာလာ ဣဓ ဝိဟရဏကိရိယာဝိသေသနဘာဝေန ဝုတ္တာ, တေသံ ပရိဒီပနန္တိ ဒဿေန္တော **"ယံ သမယံ။ပေ။ ဒီပေတီ"**တိ အာဟ။ တံ-သဒ္ဒေါ ဟိ ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော, တသ္မာ ဣဓ ကာလဿ ဒေသဿ တ ပဋိနိဒ္ဒေသော ဘဝိတုမရဟတိ, န အညဿ။ အယံ တာဝ တတြ-သဒ္ဒဿ ပဋိနိဒ္ဒေသဘာဝေ အတ္ထဝိဘာဝနာ။ ယသ္မာ ပန ဤဒိသေသု ဌာနေသု တတြ-သဒ္ဒေါ ဓမ္မဒေသနာဝိ သိဋ္ဌံ ဒေသကာလဋ္ဌ ဝိဘာဝေတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **"ဘာသိတဗ္ဗယုတ္တေ တ ဒေသကာလေ ဒီပေတီ"** တိ။ တေန **တတြာ**တိ ယတ္ထ ဘဂဝတ ဓမ္မဒေသနတ္ထံ ဘိက္ခူ အာလပတိ ဘာသတိ, တာဒိသေ ဒေသေ, ကာလေ တတိ အတ္ထော။ **န ဟိ** တိအာဒိနာ တမေဝတ္ထံ သမတ္ထေတိ။ နနု စ ယတ္ထ ဌိတော ဘဂဝတ "အကာလော ခေါ တာဝ"တိအာဒိနာ ဗာဟိယဿ ဓမ္မဒေသနံ ပဋိက္ခိပိ, တတ္ထေဝ အန္တရဝီထိယံ ဌိတော တဿ ဓမ္မံ ဒေသေသီတိ? သစ္စမေတံ, အဒေသေတဗ္ဗကာ လေ အဒေသနာယ ဣဒံ ဥဒာဟရဏံ။ တေနေတဟ – **"အကာလော ခေါ တာဝ"**တိ။

ယံ ပန တတ္ထ ဝုတ္တံ – "အန္တရဃရံ ပဝိဋ္ဌမှာ"တိ, တမ္ပိ တဿ အကာလဘာဝဿေဝ ပရိယာယေန ဒဿ သနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တဿ ဟိ တအ အဒ္ဓာနပရိဿမေန ရူပကာယေ အကမ္မညတာ အဟောသိ, ဗလဝပီတိဝေဂေန နာမ ကာယေ။ တဒုဘယဿ ဝူပသမံ အာဂမေန္တော ပပဥ္စပရိဟာရတ္ထံ ဘဂဝတ "အကာလော ခေါ"တိ ပရိယာယေန ပဋိက္ခိ ပိ။ အဒေသေတဗ္ဗဒေသေ အဒေသနာယ ပန ဥဒာဟရဏံ "အထ ခေါ ဘဂဝတ မဂ္ဂ ဩက္ကမ္မ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိ သီဒိ (သံ. နိ. ၂.၁၅၄), ဝိဟာရပစ္ဆာယာယံ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၆၃) စ ဧဝမာဒိကံ ဣဓ အာဒိသဒ္ဒေ န သင်္ဂဟိတံ။ "အထ ခေါ သော, ဘိက္ခဝေ, ဗာလော ဣဓ ပုဗ္ဗေ နေသာအေ ဣဓ ဟဟနိ ကမ္မာနိ ကရိတ္ဝာ"တိအာဒီ သု (မ. နိ. ၃.၂၅၁) ပဒပူရဏမတ္တေ ခေါ-သဒ္ဒေါ, "ဒုက္ခံ ခေါ အကရတော ဝိဟရတိ အပ္ပတိဿော"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၂၁) အဝဓာရဏေ, "ကိတ္တာဝတာ နု ခေါ, အာဝုသော, သတ္ထု ပဝိဝိတ္တဿ ဝိဟရတော သာဝကာ ဝိဝေကံ နာနုသိ က္ခန္တီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၁) အာဒိကာလတ္ထေ, တက္ကာရမ္ဘေတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ပဒပူရဏေန ဝစနာလင်္ကာရ မတ္တံ ကတံ ဟောတိ, အာဒိကာလတ္ထေန တက္ကဿ ဥပညာသမတ္တံ။ အဝဓာရဏတ္ထေန ပန နိယမဒဿနံ, တသ္မာ အာမန္တေသိ ဧဝါတိ အာမန္တနေ နိယမော ဒဿိတော ဟောတိ။

ဘဂဝါတိ လောကဂရုဒီပနန္တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု ပုဗ္ဗေပိ ဘဂဝါသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တောတိ? ယဒိပိ ဝုတ္တော, တံ ပနဿ ယထာဝုတ္တေ ဌာနေ ဝိဟရဏကိရိယာယ ကတ္တု ဝိသေသဒဿနတ္ထံ ကတံ, န အာမန္တနကိရိယာ ယ, ဣဓ ပန အာမန္တနကိရိယာယ, တသ္မာ တဒတ္ထံ ပုန "ဘဂဝါ"တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တန္တိ တဿတ္ထံ ဒဿေတုံ "ဘဂဝါတိ လောကဂရုဒီပန"န္တိ အာဟ။ တေန လောကဂရုဘာဝတော တဒနုရူပံ ပဋိပတ္တိံ ပတ္တေန္တော အတ္တနော သ န္တိကံ ဥပဂတာနံ ဘိက္ခူနံ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ တေ အာမန္တေသီတိ ဒဿေတိ။ **ကထာသဝနယုတ္တပုဂ္ဂလဝစန**န္တိ ဝက္ခမာနာယ စိတ္တပရိယာယဒေသနာယ သဝနယောဂ္ဂပုဂ္ဂလဝစနံ။ စတူသုပိ ပရိသာသု ဘိက္ခူ ဧဝ ဒေသနာနံ ဝိသေသေန ဘာဇနဘူတာတိ သာတိသယံ သာသနသမ္ပဋိဂ္ဂဟကဘာဝဒဿနတ္ထံ ဣဓ ဘိက္ခုဂ္ဂဟ ဏန္တိ ဒဿေတ္ဝာ ဣဓာနိ သဒ္ဒတ္ထံ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘိက္ခကောတိ ဘိက္ခူ** တိ ဘိက္ခ နဓမ္မတာယ ဘိက္ခူတိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတော** တိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အဇ္ဈုပဂတံ ဘိက္ခာစရိယံ, ဥဉ္ဆာစရိယံ, အဇ္ဈုပဂတတ္တာ အနုဋ္ဌိတတ္တာ ဘိက္ခူ။ ယော ဟိ အပ္ပံ တ မဟန္တံ တ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ အကရသ္မာ အနကရိ ယံ ပဗ္ဗဇိတော, သော ကသိကေရက္ခာဒိဇီဝိကာကပ္ပနံ ဟိတ္ဝာ လိင်္ဂသမ္ပဋိစ္ဆနေနေဝ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတတ္တာ ဘိက္ခူ, ပရပ္ပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကတ္တာ တ ဝိဟာရမဇ္ဈေ ကာဇဘတ္တံ ဘုဥ္ဇမာနောပိ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခူ, ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဥဿာဟဇာတတ္တာ တ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခူတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အာဒိနာ နယေနာ**တိ "ဆိန္နဘိန္နပဋဓရောတိ ဘိက္ခူ, ဘိန္ဒတိ ပာပကေ အကုသလေ ဓ မ္မေတိ ဘိက္ခူ, ဘိန္နတ္တာ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘိက္ခူ"တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၁၀) **ဝိဘင်္ဂေ** အာဂတနယေန။ **ဉာပနေ**တိ အဝဗောဓနေ, ပဋိဝေဒနေတိ အတ္ထော။

ဘိက္ခနသီလတာ တိ ဘိက္ခနေန ဇီဝနသီလတာ, န ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိနာ ဇီဝနသီလတာ။ **ဘိက္ခနဓမ္မတာ** တိ "ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တီ"တိ (ဇာ. ၁.၇.၅၉) ဧဝံ ဝုတ္တာ ဘိက္ခနသဘာဝတာ, န ယာစနကောဟညသဘာဝတာ။ **ဘိက္ခနေ သာဓုကာရိတာ**တိ "ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျ"တိ (ဓ. ပ. ၁၆၈) ဝစနံ အနုဿရိတွာ တတ္ထ အပ္ပမဇ္ဇနာ။ အထ ဝါ **သီလံ** နာမ ပကတိသဘာဝတော, ဣဓ ပန တဒဓိဋ္ဌာနံ။ **ဓမ္မော** တိ ဝတံ။ **သာဓုကာရိတာ**တိ သက္ကစ္စကာရိတာ အာဒရကိရိယာ။ **ဟီနာဓိကဇနသေဝိတ**န္တိ ယေ ဘိက္ခုဘာဝေ ဌိတာပိ ဇာတိမဒါဒိဝသေန ဥဒ္ဓတာ ဥန္နဠာ, ယေ စ ဂိဟိဘာဝေ ပရေသံ အဓိကဘာဝမ္ပိ အနုပဂတတ္တာ ဘိက္ခာစရိယံ ပရမကာရုညတံ မညန္တိ, တေသံ ဥဘယေသမ္ပိ ယထာက္ကမံ "ဘိက္ခဝေ"တိ ဝစနေန ဟီနဇနေဟိ ဒလိဒ္ဒေဟိ ပရမကာရုညတံ ပတ္တေဟိ ပရကုလေသု ဘိက္ခာစရိယာယ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တေဟိ သေဝိတံ ဝုတ္တိံ ပကာသေန္တော **ဥဒ္ဓတဘာဝနိဂ္ဂဟံ ကရောတိ**။ အဓိကဇနေဟိ ဥဠာရဘောဂခတ္တိယကုလာဒိတော ပဗ္ဗဇိတေဟိ ဗုဒ္ဓာဒီဟိ အာဇီဝဝိသောဓနတ္ထံ သေဝိတံ ဝုတ္တိံ ပကာသေန္တော ဒီနဘာဝနိဂ္ဂဟံ ကရောတီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ "ဘိက္ခဝေ"တိ ဝစနံ အာမန္တနဘာဝတော အဘိမုခီကရဏံ, ပကရဏတော သာမတ္ထိယတော စ သုဿူသာဇနနံ သက္ကစ္စသဝနမနသိကာရနိယောဇနဉ္စ ဟောတိ, တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **"ဘိက္ခဝေ တိ ဣမိနာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သာဓုကံ သဝနမနသိကာရေ**တိ သာဓုကသဝနေ သာဓုကမနသိကာရေ စ။ ကထံ ပန ပဝတ္တိတာ သဝနာဒယော သာဓုကံ ပဝတ္တိတာ ဟောန္တီတိ? "အဒ္ဓာ ဣမာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သကလသာသနသမ္ပတ္တိ ဟတ္ထဂတာ ဘဝိဿတီ"တိ အာဒရဂါရဝယောဂေန ကထာဒီသု အပရိဘဝါဒိနာ စ။ ဝုတ္တဉ္ဟိ "ပဉ္စဟိ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော သုဏန္တော သဒ္ဓမ္မံ ဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တံ။ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ကထံ န ပရိဘောတိ, ကထိကံ န ပရိဘောတိ, န အတ္တာနံ ပရိဘောတိ, အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဓမ္မံ သုဏာတိ ဧကဂ္ဂစိတ္တော, ယောနိသော စ မနသိကရောတိ။ ဣမေဟိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော သုဏန္တော သဒ္ဓမ္မံ ဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တ"န္တိ (အ. နိ. ၅.၁၅၁)။ တေနေဝါဟ – **"သာဓုကံ သဝနမနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တီ"**တိ။

ပုဗ္ဗေ သဗ္ဗပရိသာသာဓာရဏတ္တေပိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာယ "ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌာ"တိအာဒိနာ ဘိက္ခူနံ ဧဝ အာမန္တနေ ကာရဏံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဘိက္ခူ အာမန္တေတွာဝ ဓမ္မဒေသနာယ ပယောဇနံ ဒဿေတုံ **"ကိမတ္ထံ ပန ဘဂဝါ"**တိ စောဒနံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တတ္ထ **အညံ စိန္တေန္တာ** တိ အညဝိဟိတာ။ **ဝိက္ခိတ္တစိတ္တာ** တိ အသမာဟိတစိတ္တာ။ **ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တာ** တိ ဟိယျော တတော ပရံ ဒိဝသေသု ဝါ သုတဓမ္မံ ပတိ ပတိ မနသာ အဝေက္ခန္တာ။ ဘိက္ခူ အာမန္တေတွာ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဒေသနံ သလ္လက္ခေတုံ သက္ကောန္တီတိ ဣမမတ္ထံ ဗျတိရေကမုခေန ဒဿေတုံ **"တေ အနာမန္တေတွာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဘိက္ခဝေ တိ စေတ္ထ သန္ဓိဝသေန ဣ-ကာရလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဘိက္ခဝေ ဣတိ** တိ အယံ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ဟေတုပရိသမာပနာဒိအတ္ထပဒတ္ထဝိပရိယာယပကာရာဝဓာရဏနိဒဿနာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ။ တထာ ဟေသ "ရုပ္ပတီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ ရူပန္တိ ဝုစ္စတီ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဟေတုဝတ္ထေ ဒိဿတိ။ "တသ္မာတိဟ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မဒါယာဒါ ဘဝထ, မာ အာမိသဒါယာဒါ။ အတ္ထိ မေ တုမှေသု အနုကမ္ပာ။ ကိန္တိ မေ သာဝကာ ဓမ္မဒါယာဒါ ဘဝေယျုံ, နော အာမိသဒါယာဒါ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၉) ပရိသမာပနေ။ "ဣတိ ဝါ ဣတိ ဧဝရူပါ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနာ ပဋိဝိရတော"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၃) အာဒိအတ္ထေ။ "မာဂဏ္ဍိယောတိ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ သင်္ခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာရော နာမံ နာမကမ္မံ နာမဓေယျံ နိရုတ္တိ ဗျဉ္ဇနမဘိလာပေါ"တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၇၃, ၇၅) ပဒတ္ထဝိပရိယာယေ။ "ဣတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, သပ္ပဋိဘယော ဗာလော, အပ္ပဋိဘယော ပဏ္ဍိတော, သဥပဒ္ဒဝေါ ဗာလော, အနုပဒ္ဒဝေါ ပဏ္ဍိတော, သဥပသဂ္ဂေါ ဗာလော, အနုပသဂ္ဂေါ ပဏ္ဍိတော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၁၂၄) ပကာရေ။ "အတ္ထိ ဣဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ပုဋ္ဌေန သတာ, 'အာနန္ဒ, အတ္ထီ'တိဿ ဝစနီယံ။ 'ကိံပစ္စယာ ဇရာမရဏ'န္တိ ဣတိ စေ ဝဒေယျ။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ ဣစ္စဿ ဝစနီယ"န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၉၆) အဝဓာရဏေ။ "အတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယမေကော အန္တော, နတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယံ ဒုတိယော အန္တော"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၅; သံ. နိ. ၃.၉၀) နိဒဿနေ။ ဣဓာပိ နိဒဿနေ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဘိက္ခဝေတိ ဟိ အာမန္တနာကာရော။ တမေဝေသ ဣတိ-သဒ္ဒော နိဒဿေတိ "ဘိက္ခဝေတိ အာမန္တေသီ"တိ။ ဣမိနာ နယေန "ဘဒ္ဒန္တေ"တိအာဒီသုပိ ယထာရဟံ ဣတိ-သဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗေ "ဘဂဝါ အာမန္တေသီ"တိ ဝုတ္တတ္တာ "ဘဂဝတော ပစ္စဿောသု"န္တိ ဣဓ "ဘဂဝတော"တိ သာမိဝစနံ အာမန္တနမေဝ သမ္ဗန္ဓိအန္တရံ အပေက္ခတီတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန **"ဘဂဝတော အာမန္တနံ ပဋိအဿောသု"**န္တိ ဝုတ္တံ။ "ဘဂဝတော"တိ ပန ဣဒံ ပဋိဿဝသမ္ဗန္ဓေန သမ္ပဒာ

နဝစနံ ယထာ “ဒေဝဒတ္တာယ ပဋိသ္သုဏောတီ”တိ။ ယံ နိအနံ ဘာသိတန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဣမသ္သ သုတ္တသ္သ သုခါဝကာဟဏတ္ထန္တိ** ကမလကုဝလယုဇ္ဇလဝိမလသာဒုရသသလိလာယ ပေါက္ခရဏိယာ သုခါဝတရဏတ္ထံ နိမ္မလသိလာတလရစနာဝိလာသသောဘိတရတနသောပာနံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏမုတ္တာတလသဒိသဝါလုကာစုဏ္ဏပဏ္ဍရဘူမိဘာဂံ တိတ္ထံ ဝိယ သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဝိစိတ္ရဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တသ္သ နက္ခတ္တပထံ ဖုသိတုကာမတာယ ဝိယ ပဋိဝိဇမ္ဘိတသမုသ္သယသ္သ ပာသာဒဝရသ္သ သုခါရောဟနတ္ထံ ဒန္တမယသဏှမုဒုဖလကဉ္စနလတာဝိနဒ္ဓမဏိဂဏပ္ပဘာသမုဒယုဇ္ဇလသောဘံ သောပာနံ ဝိယ သုဝဏ္ဏဝလယနူပုရာဒိသင်္ဃဋ္ဋနသဒ္ဒသမ္မိသ္သိတသ္သ ကထိတဟသိတမဓုရသ္သရဂေဟဇနဝိဇမ္ဘိတဝိစရိတသ္သ ဥဠာရဣသ္သရိယဝိဘဝသောဘိတသ္သ မဟာဃရသ္သ သုခပ္ပဝေသနတ္ထံ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တာပဝါဠာဒိဇုတိဝိသ္သရိတဝိဇ္ဇောတိတသုပ္ပတိဋ္ဌိတဝိသာလဒွါရဗာဟံ မဟာဒွါရံ ဝိယ စ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နသ္သ ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာဉာဏဂမ္ဘီရဘာဝသံသူစကသ္သ ဣမသ္သ သုတ္တသ္သ သုခါဝကာဟတ္ထံ။

ဧတ္ထာဟ – “ကိမတ္ထံ ပန ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟေ ကယိရမာနေ နိအနဝစနံ, နနု ဘဂဝတာ ဘာသိတဝစနသ္သေဝ သင်္ဂဟော ကာတဗ္ဗော”တိ? ဝုစ္စတေ, ဒေသနာယ ဌိတိအသမ္မောသသဒ္ဓေယျဘာဝသမ္ပာဒနတ္ထံ။ ကာလဒေသဒေသကနိမိတ္တပရိသာပဒေသေဟိ ဥပနိဗန္ဓိတွာ ဌပိတာ ဟိ ဒေသနာ စိရဋ္ဌိတိကာ ဟောတိ အသမ္မောသဓမ္မာ သဒ္ဓေယျာ စ။ ဒေသကာလကတ္တုဟေတုနိမိတ္တေဟိ ဥပနိဗဒ္ဓော ဝိယ ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယော။ တေနေဝ စ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန “စိတ္တပရိယာအနသုတ္တံ, အာဝုသော အာနန္ဒ, ကတ္ထ ဘာသိတ”န္တိအာဒိနာ ဒေသာဒိပုစ္ဆာသု ကတာသု တာသံ ဝိသ္သဇ္ဇနံ ကရောန္တေန ဓမ္မဘဏ္ဍာကရိကေန “ဧဝံ မေ သုတ”န္တိအာဒိနာ ဣမဿ သုတ္တဿ နိအနံ ဘာသိတံ။ အပိစ သတ္ထုသမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ နိအနဝစနံ။ တထာဂတဿ ဟိ ဘဂဝတော ပုဗ္ဗစရဏာနုမာနာဂမတက္ကာဘာဝတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ။ န ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပုဗ္ဗစရဏာဒီဟိ အတ္ထော အတ္ထိ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ဧကပ္ပမာဏတ္တာ စ ဉေယျဓမ္မေသု။ တထာ အာစရိယမုဋ္ဌိဓမ္မမစ္ဆရိယသာသနသာဝကာနာနုရာကဘာဝတော ခီဏာသဝဘာဝသိဒ္ဓိ။ န ဟိ သဗ္ဗသော ခီဏာသဝဿ တေ သမ္ဘဝန္တီတိ သုဝိသုဒ္ဓဿ ပရာနုဂ္ဂဟပ္ပဝတ္တိ။ ဧဝံ ဒေသကသံကိလေသဘူတာနံ ဒိဋ္ဌိသီလသမ္ပဒါဒူသကာနံ အဝိဇ္ဇာတဏှာနံ အစ္စန္တာဘာဝသံသူစကေဟိ ဉာဏပ္ပဟာနသမ္ပဒါဘိဗျဉ္ဇနကေဟိ စ သမ္ဗုဒ္ဓဝိသုဒ္ဓဘာဝေဟိ ပုရိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသိဒ္ဓိ, တတော စ အန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မေသု သမ္မောဟာဘာဝသိဒ္ဓိတော ပစ္ဆိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသိဒ္ဓီတိ ဘဂဝတော စတုဝေသာရဇ္ဇသမန္နာဂမော အတ္တဟိတပရဟိတပ္ပဋိပတ္တိ စ နိအနဝစနေန ပကာသိတာ ဟောတိ။ တတ္ထ တတ္ထ သမ္ပတ္တပရိသာယ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဌာနုပ္ပတ္တိကပ္ပဋိဘာနေန ဓမ္မဒေသနာဒီပနတော, ဣဓ ပန ရူပဂရုကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဌာနုပ္ပတ္တိကပ္ပဋိဘာနေန ဓမ္မဒေသနာဒီပနတောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ – “သတ္ထုသမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ နိအနဝစန”န္တိ။

တထာ သာသနသမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ နိအနဝစနံ။ ဉာဏကရုဏာပရိဂ္ဂဟိတသဗ္ဗကိရိယဿ ဟိ ဘဂဝတော နတ္ထိ နိရတ္ထကာ ပဋိပတ္တိ, အတ္တဟိတတ္ထာ ဝါ။ တသ္မာ ပရေသံ ဧဝ အတ္ထာယ ပဝတ္တသဗ္ဗကိရိယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သကလမ္ပိ ကာယဝစီမနောကမ္မံ ယထာပဝတ္တံ ဝုစ္စမာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ သတ္တာနံ အနုသာသနဋ္ဌေန သာသနံ, န ကပ္ပရစနာ။ တယိဒံ သတ္ထုစရိတံ ကာလဒေသဒေသကပရိသာပဒေသေဟိ သဒ္ဓိံ တတ္ထ တတ္ထ နိအနဝစနေဟိ ယထာရဟံ ပကာသီယတိ။ “ဣဓ ပန ရူပဂရုကာနံ ပုဂ္ဂလာန”န္တိအာဒိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသမေဝ။ တေန ဝုတ္တံ – “သာသနသမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ နိအနဝစန”န္တိ။ အပိစ သတ္ထုနော ပမာဏဘာဝပ္ပကာသနေန ဝစနေန သာသနဿ ပမာဏဘာဝဒဿနတ္ထံ နိအနဝစနံ, တဉ္စ ဒေသကပ္ပမာဏဘာဝဒဿနံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယာနုသာရေန “ဘဂဝါ”တိ စ ဣမိနာ ပဒေန ဝိဘာဝိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဘဂဝါတိ ဟိ တထာဂတဿ ရာဂဒေါသမောဟာဒိသဗ္ဗကိလေသမလဒုစ္စရိတဒေါသပ္ပဟာနဒီပနေန ဝစနေန အနညသာဓာရဏသုပရိသုဒ္ဓဉာဏကရုဏာဒိဂုဏဝိသေသယောဂပရိဒီပနေန တတော ဧဝ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဘာဝဒီပနေန အယမတ္ထော သဗ္ဗထာ ပကာသိတော ဟောတီတိ။ ဣဒမေတ္ထ နိအနဝစနပ္ပယောဇနဿ မုခမတ္တနိဒဿနံ။

နိက္ခိတ္တဿာ တိ ဒေသိတဿ။ ဒေသနာ ဟိ ဒေသေတဗ္ဗဿ သီလာဒိအတ္ထဿ ဝေနေယျသန္တာနေသု နိက္ခိပနတော “နိက္ခေပေါ”တိ ဝုစ္စတိ။ **သုတ္တနိက္ခေပံ ဝိစာရေတွာဝ ဝုစ္စမာနာ ပာကဋာ ဟောတီ** တိ သာမညတော ဘဂဝတော ဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနဿ ဝိဘာဂံ ဒဿေတွာ “ဧတ္ထာယံ ဒေသနာ ဧဝံသမုဋ္ဌာနာ”တိ ဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနေ ဒဿိတေ သုတ္တဿ သမ္မဒေဝ နိအနပရိဇာနနေန ဝဏ္ဏနာယ သုဝိညေယျတ္တာ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ

အနေကသတအနေကသဟဿဘေဒနိပိ သုတ္တန္တာနိ သံကိလေသဘာဂိယာဒိပဋ္ဌာနနယဝသေန သောဠသဝိဓတံ နာတိဝတ္တန္တိ, ဧဝံ အတ္တဇ္ဈာသယာဒိသုတ္တနိက္ခေပဝသေန စတုဗ္ဗိဓဘာဝန္တိ အာဟ – **"စတ္တာရော ဟိ သုတ္တနိက္ခေပာ"**တိ။ ဧတ္ထ စ ယထာ အတ္တဇ္ဈာသယဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ စ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဟိ သဒ္ဓိံ သံသဂ္ဂဘေဒော သမ္ဘဝတိ "အတ္တဇ္ဈာသယော စ ပရဇ္ဈာသယော စ, အတ္တဇ္ဈာသယော စ ပုစ္ဆာဝသိကော စ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော စ ပရဇ္ဈာသယော စ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော စ ပုစ္ဆာဝသိကော စာ"တိ အဇ္ဈာသယပုစ္ဆာနုသန္ဓိသမ္ဘဝတော, ဧဝံ ယဒိပိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ အတ္တဇ္ဈာသယေနပိ သံသဂ္ဂဘေဒော သမ္ဘဝတိ, အတ္တဇ္ဈာသယာဒီဟိ ပန ပုရတော ဌိတေဟိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ သံသဂ္ဂေါ နတ္ထီတိ န က္ကမ နိရဝသေသော ဝိတ္ထာရနယော သမ္ဘဝတီတိ "စတ္တာရော သုတ္တနိက္ခေပာ"တိ ဝုတ္တံ။ တဒန္တောဂဓတ္တာ တ သေသနိက္ခေပာနံ မူလနိက္ခေပဝသေန စတ္တာရောဝ ဒဿိတာ။ ယထာဒဿနဉ္စေဟ တ္ထ အယံ သံသဂ္ဂဘေဒော ဂဟေတဗ္ဗောတိ။

တတ္ရာယံ ဝစနတ္ထော – နိက္ခိပီယတီတိ နိက္ခေပေါ, သုတ္တံ ဧဝ နိက္ခေပေါ **သုတ္တနိက္ခေပေါ**။ အထ ဝါ နိက္ခိပနံ နိက္ခေပေါ, သုတ္တဿ နိက္ခေပေါ **သုတ္တနိက္ခေပေါ,** သုတ္တဒေသနာတိ အတ္ထော။ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော အတ္တဇ္ဈာသယော, သော အဿ အတ္ထိ ကာရဏဘူတောတိ **အတ္တဇ္ဈာသယော**။ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော ဧတဿာတိ ဝါ **အတ္တဇ္ဈာသယော။ ပရဇ္ဈာသယေပိ** ဧသေဝ နယော။ ပုစ္ဆာယ ဝသော ပုစ္ဆာဝသော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **ပုစ္ဆာဝသိကော**။ သုတ္တဒေသနာဝတ္ထုဘူတဿ အတ္ထဿ ဥပ္ပတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ, အတ္ထုပ္ပတ္တိယေဝ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ တ္ထ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ။ သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော**။ အထ ဝါ နိက္ခိပီယတိ သုတ္တံ ဧတေနာတိ **သုတ္တနိက္ခေပေါ,** အတ္တဇ္ဈာသယာဒိ ဧဝ။ ဧတသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော **အတ္တဇ္ဈာသယော**။ ပရေသံ အဇ္ဈာသယော **ပရဇ္ဈာသယော**။ ပုစ္ဆီယတီတိ ပုစ္ဆာ, ပုစ္ဆိတဗ္ဗော အတ္ထော။ ပုစ္ဆာဝသေန ပဝတ္တံ ဓမ္မပ္ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ဝစနံ ပုစ္ဆာဝသိကံ, တဒေဝ နိက္ခေပသဒ္ဒာပေက္ခာယ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ – **"ပုစ္ဆာဝသိကော"**တိ။ တထာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ဧဝ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော**တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပိစေတ္ထ ပရေသံ က္ကန္ဒြိယပရိပါကာဒိကာရဏနိရပေက္ခတ္တာ အတ္တဇ္ဈာသယဿ ဝိသုံ သုတ္တနိက္ခေပဘာဝေါ ယုတ္တော ကေဝလံ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ဓမ္မတန္တိဋ္ဌပနတ္ထံ ပဝတ္တိတဒေသနတ္တာ။ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကာနံ ပန ပရေသံ အဇ္ဈာသယပုစ္ဆာနံ ဒေသနာပဝတ္တိဟေတုဘူတာနံ ဥပ္ပတ္တိယံ ပဝတ္တိတာနံ ကထမဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ အနဝရောဓော, ပုစ္ဆာဝသိကအဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာနံ ဝါ ပရဇ္ဈာသယာနုရောဓေန ပဝတ္တိတာနံ ကထံ ပရဇ္ဈာသယေ အနဝရောဓောတိ? န စောဒေတဗ္ဗမေတံ။ ပရေသဉှိ အဘိနီဟာရပရိပုစ္ဆာဒိဝိနိမုတ္တဿေဝ သုတ္တဒေသနာကာရဏုပ္ပာဒဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကာနံ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ တထာ ဟိ ဗြဟ္မဇာလဓမ္မဒါယာဒသုတ္တာဒီနံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏအာမိသုပ္ပာဒဒေသနာနိမိတ္တံ "အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ"တိ ဝုစ္စတိ။ ပရေသံ ပုစ္ဆံ ဝိနာ အဇ္ဈာသယံ ဧဝ နိမိတ္တံ ကတွာ ဒေသိတော ပရဇ္ဈာသယော, ပုစ္ဆာဝသေန ဒေသိတော ပုစ္ဆာဝသိကောတိ ပါကဋောယမတ္ထောတိ။ **အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေသီ**တိ ဓမ္မတန္တိဋ္ဌပနတ္ထံ ကထေသိ။ **ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ ဓမ္မာ** သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒယော။ **အဇ္ဈာသယန္တိ** အဓိမုတ္တိံ။ **ခန္တိံ** န္တိ ဒိဋ္ဌိံ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိံ။ **မနန္တိ** ပညတ္တိစိတ္တံ။ **အဘိနီဟာရန္တိ** ပဏိဓာနံ။ **ဗုဇ္ဈနဘာဝန္တိ** ဗုဇ္ဈနသဘာဝံ, ပဋိဝိဇ္ဈနာကာရံ ဝါ။ **ရူပဂရုကာနန္တိ** ပဉ္စသု အာရမ္မဏေသု ရူပါရမ္မဏဂရုကာ ရူပဂရုကာ။ စိတ္တေန ရူပနိန္နာ ရူပပေါဏာ ရူပပဗ္ဘာရာ ရူပဒဿနပ္ပသုတာ ရူပေန အာကမ္ပိတဟဒယာ, တေသံ ရူပဂရုကာနံ။

ပဋိသေဓတ္ထော တိ ပဋိက္ခေပတ္ထော။ ကဿ ပန ပဋိက္ခေပတ္ထောတိ? ကိရိယာပဓာနဉှိ တက္ကံ, တသ္မာ "န သမနုပဿာမီ"တိ သမနုပဿနာကိရိယာပဋိသေဓတ္ထော။ တေနာဟ – **"က္ကမဿ ပန ပဒဿာ"** တိအာဒိ။ ယော ပရော န ဟောတိ, သော အတ္တာတိ လောကသမညာမတ္တသိဒ္ဓံ သတ္တသန္တာနံ သန္ဓာယ – "အဟ"န္တိ သတ္ထာ ဝဒတိ, န ဗာဟိရကပရိကပ္ပိတံ အဟံကာရဝိသယံ အဟံကာရဿ ဗောဓိမူလေယေဝ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ လောကသမညာနတိက္ကမန္တာ ဧဝ ဟိ ဗုဒ္ဓာနံ လောကိယေ ဝိသယေ ဒေသနာပဝတ္တိ။ **ဘိက္ခဝေ** တိ အာလပနေ ကာရဏံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ အညန္တိ အပေက္ခာသိဒ္ဓတ္တာ အညတ္ထဿ **"က္ကအနိ ဝတ္တဗ္ဗက္ကတ္ထိရူပတော အည"** န္တိ အာဟ။ **ဧကမ္ပိ ရူပ** န္တိ ဧကံ ဝဏ္ဏာယတနံ။ သမံ ဝိသမံ သမ္မာ ယာထာဝတော အနု အနု ပဿတီတိ **သမနုပဿနာ,** ဉာဏံ။ သံကိလိဿနဝသေန အနု အနု ပဿတီတိ **သမနုပဿနာ,** ဒိဋ္ဌိ။ **နော နိစ္စတော**တိ ဧတ္ထ **က္ကတိ**-သဒ္ဒေါ အာဒိအတ္ထော, ဧဝမာဒိကောတိ အတ္ထော။ တေန "ဒုက္ခတော သမနုပဿတီ"တိ ဧဝမာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဩလောကေန္တောပိ** တိ ဒေဝမနုဿသဝိမာနကပ္ပရုက္ခမဏိကနကာဒိဂတာနိ ရူပါနိ အနဝသေသံ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဩလောကေန္တောပိ။ သာမညဝစနောပိ

ယံ-သဒ္ဒော ''ကေရူပမ္ပိ''တိ ရူပသဒ္ဒ အဓိဂတတ္တာ ရူပဝိသယော ဉာတဗ္ဗောတိ **''ယံ ရူပ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ပုရိသ
သဒ္ဒော ပရိယာဒိယိတဗ္ဗစိတ္တပုဂ္ဂလဝိသယောတိ **ရူပဂရုကဿ** တိ ဝိသေသိတံ။ **ဂဟဏံ** ''ခေပန''န္တိ စ အဓိပ္
ပေတံ, **ပရိယာအနုဋ္ဌ** ဥပ္ပတ္တိနိံတရဏန္တိ အာဟ – **''စတုဘူမကကုသလစိတ္တ''** န္တိ။ တဉှိ ရူပံ တာဒိသဿ ပရိ
တ္တကုသလဿပိ ဥပ္ပတ္တိံ နိံတရေတိ, ကိမင်္ဂ ပန မဟဂ္ဂတာနုတ္တရစိတ္တဿာတိ လောကုတ္တရကုသလစိတ္
တဿပိ ဥပ္ပတ္တိယာ နိံတရဏံ ဟောတုံ သမတ္ထံ, လောကိယကုသလုပ္ပတ္တိယာ နိံတရကတ္တေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ န
တ္ထီတိ **''စတုဘူမကကုသလစိတ္တံ ပရိယာဒိယိတွတ''** တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ကာမဂုဏဿာဒပ္ပသုတဿ ပုရိသဿ အ
နာဒိဝသေန သဝိပ္ဖာရိကာ ကုသလုပ္ပတ္တိ သမ္ဘဝတိ။ **ဂဏှိတွတ ခေပေတွတ**တိ အတ္တာနံ အဿာဒေတွတ ပဝတ္
တမာနဿ အကုသလစိတ္တဿ ပစ္စယော ဟောန္တံ ပဝတ္တိနိံတရဏေန မုဋ္ဌိဂတံ ဝိယ ဂဟေတွတ အနုပ္ပာဒနိရောခေ
န ခေပေတွတ ဝိယ တိဋ္ဌတိ။ တာဝ မဟတိ လောကသန္နိတသေ တဿ ပရိယာဒိယဋ္ဌာနံ အဝိစ္ဆေဒတော လဗ္ဘတီတိ
အာဟ – **''တိဋ္ဌတီ''** တိ ယထာ ''ပဗ္ဗတာ တိဋ္ဌန္တိ, နဇ္ဇော သန္ဒန္တီ''တိ။ တေနာဟ – **''ဉာဏ ဥဘာယမ္ပိ ဝဋ္ဋတီ''** တိ
အာဒိ။

ယထယိဒန္တိ သန္ဓိဝသေန အာကာရဿ ရဿတ္တံ ယကာရာဂမော စာတိ အာဟ – **''ယထာ ဣဒ''**န္တိ။ **ဣတ္ထိ
ယာ ရူပ**န္တိ ဣတ္ထိသရီရဂတံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဋ္ဌ ရူပာယတနံ။ ပရမတ္ထဿ နိရုဠှေဟာ, ပဌမံ သာဓာရဏတော သဒ္ဒသတ္
ထလက္ခဏာနိ ဝိဘာဝေတဗ္ဗာနိ, ပစ္ဆာ အသာဓာရဏတောတိ တာနိ ဟဋ္ဌိဝသေန ဝိဘာဝေတုံ – ''ရုပ္ပတီတိ ခေါ။ပေ။ ဝေ
ဒိတဗ္ဗ''န္တိ အာဟ။ တတ္ထ **ရုပ္ပတီ** တိ သီတာဒိဝိရောဓိပစ္စယေဟိ ဝိကာရံ အာဟာဒီယတိ, အာပဇ္ဇတီတိ တ အတ္ထော။
ဝိကာရုပ္ပတ္တိ စ ဝိရောဓိပစ္စယသန္နိဟာတေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ ဝိဘူတတရာ, ကုတော ပနာယံ ဝိသေသောတိ စေ? ''သီတေ
နာ''တိအာဒိဝစနတော။ ဝေဋ္ဌ ကတွတ ဝေဒနာဒီသု အနဝသေသရူပသမညာ သာမညလက္ခဏန္တိ သဗ္ဗရူပဓမ္မသာဓာရဏံ
ရုပ္ပနံ။ ဉာအနိ အတ္ထုဒ္ဓာရနယေန ရူပသဒ္ဒံ သံဝဏ္ဏေန္တော **''အယံ ပနာ''**တိအာဒိမာဟ။ **ရူပက္ခန္ဓေ ဝတ္တတီ** တိ
''ဩဋ္ဌာရိကံ တ သုခုမံ တ''တိအာဒိဝစနတော (မ. နိ. ၁.၃၆၁; ၂.၁၁၃; ၃.၈၆, ၈၉; ဝိဘ. ၂)။ **ရူပူပပတ္တိယာ** တိ ဧတ္ထ ရူပ
ဘဝေ ရူပံ ဥတ္တရပဒလောပေန။ ရူပဘဝူပပတ္တိယာတိ အယမေ့ဟတ္ထ အတ္ထော။ **ကသိဏနိမိတ္တေ** တိ ပထဝီကသိ
ဏာဒိသညိတေ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ။ ရုပ္ပတိ အတ္တနော ဖလဿ သဘာဝံ ကရောတီတိ ရူပံ, သဘာဝဟေတူတိ အာဟ –
''သရူပာ။ပေ။ ဧတ္ထ ပစ္စယေ'' တိ။ ကရစရဏာဒိအဝယဝသင်္ဌာတဘာဝေန ရူပီယတိ နိရူပီယတီတိ ရူပံ, ရူပကာယော
တိ အာဟ – **''အာကာသော။ပေ။ ဧတ္ထ သရီရေ''** တိ။

ရူပယတိ ဝဏ္ဏဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ ရူပံ, ဝဏ္ဏာယတနံ။ အာရောဟပရိဏာဟာဒိ
ဘေဒရူပဂတံ သဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိံ နိဿာယ ပသာဒံ အာပဇ္ဇမာနော ရူပပ္ပမာဏောတိ ဝုတ္တောတိ အာဟ – **''ဧတ္ထ
သဏ္ဌာနေ''**တိ။ **ပိယရူပ**န္တိအာဒီသု သဘာဝတ္တော ရူပသဒ္ဒော။ အာဒိသဒ္ဒေန ရူပဇ္ဈာနာဒီနံ သင်္ဂဟော။ ''ရူပီ ရူပာနိ
ပဿတီ''တိ ဧတ္ထ အဇ္ဈတ္တံ ကေသာဒီသု ပရိကမ္မသညာဝသေန ပဋိလဒ္ဓရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ, တံ အဿ အတ္ထီတိ ရူ
ပီတိ ဝုတ္တော။ **ဣတ္ထိယာ စတုသမုဋ္ဌာနေ ဝဏ္ဏေ** တိ ဣတ္ထိသရီရပရိယာပန္နမေဝ ရူပံ ဂဟိတံ, တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝတ္
ထာလင်္ကာရာဒိရူပမ္ပိ ပန ပုရိသစိတ္တဿ ပရိယာဒါယကံ ဟောတီတိ ဒဿေတုံ – **''အပိစာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဂန္ဓဝဏ္
ဏကဂ္ဂဟဏေန ဝိလေပနံ ဝုတ္တံ။ ကာမံ ''အသုကာယ ဣတ္ထိယာ ပသာဓနေ''န္တိ သလ္လက္ခိတဿ အကာယပ္ပဋိဗဒ္ဓ
ဿပိ ဝဏ္ဏော ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တဿ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌေယျ, တံ ပန န ဧကန္တိကန္တိ ဧကန္တိကံ ဒ
ဿေန္တော **''ကာယပ္ပဋိဗဒ္ဓော''** တိအာဟ။ **ဥပကပ္ပတီတိ** စိတ္တဿ ပရိယာဒါနာယ ဥပကပ္ပတိ။ **ပုရိမဿေဝ**
တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တအတ္ထဿေဝ ဒဋ္ဌဟီကရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ ယထာ ''ဒွိက္ခတ္တုံ ဗဒ္ဓံ သုဗဒ္ဓ''န္တိ။ နိဂမနဝသေန တ
ဇေ၀ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဩပမ္မဝသေန ဝုတ္တ** န္တိ ''ယံ ဧဝံ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌတီ''တိ သကလမေ
ဝိဒံ ပုရိမဝစနံ ဥပမာဝသေန ဝုတ္တံ, တတ္ထ ပန ဥပမာဘူတံ အတ္ထံ ဒဿေတုံ – **''ယထယိဒံ။ပေ။ ဣတ္ထိရူပ''** န္တိ ဝု
တ္တံ။ ပရိယာအနေ အာနုဘာတေ သမ္ဘာတေ **ပရိယာအနာနုဘာတေ,** တဿ ဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။

ဣဒံ ပန ''ဣတ္ထိရူပ''န္တိအာဒိဝစနံ **ပရိယာအနာနုဘာဝေ** သာဓေတဗ္ဗေ ဒီပေတဗ္ဗေ **ဝတ္ထု** ကာရဏံ။ **နာဂေ** နာမ
သော ရာဇာ, ဒီဃအဋ္ဌကထာ ပန ''မဟာအဋ္ဌကနာဂရာဇာ''တိ ဝုတ္တော။ **အသံဝရနိယာမေနာ**တိ စက္ခုဒွါရိကေန အသံဝ
ရနီဟာရေန။ **နိမိတ္တံ ဂဟေတွတ** တိ ရာဂုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ ရူပံ သုဘနိမိတ္တံ ဂဟေတွတ။ **ဝိသိကာဒဿနံ ဂန္တွတ**
တိ သိဝထိကဒဿနံ ဂန္တွတ။ တတ္ထ ဟိ အာဒီနတနုပဿနာ ဉာဏျတိ။ ဝတ္ထုလောဘေန ကုတော တာဒိသာယ မရဏန္
တိ အသဒ္ဒဟန္တော **''မုခံ တုမှာကံ ရူမဝဏ္ဏာ''**န္တိ တေ ဒဟရသာမဏေရေ ဥပ္ပဏ္ဍေန္တော ဝဒတိ။

ရတနတ္တယေ သုပ္ပသန္နတ္တာ ကာကဝဏ္ဏတိဿာဒီဟိ ဝိသေသနတ္တဥ္စ သော တိဿမဟာရာဇာ သဒ္ဓာသဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ ဝုစ္စတိ။ **ဒဟရဿ စိတ္တံ ပရိယာဒာယ** **တိဋ္ဌတီ** တိ အဓိကာရဝသေန ဝုတ္တံ။ **နိဋ္ဌိတုဒ္ဒေသကိစ္စော**တိ ကမေ အသပ္ပာယရူပဒဿနံ ဣမဿ အနတ္ထာယ သိယာတိ အာစရိယေန နိတရိတကမပ္ပဝေသော ပဏ္ဍာ နိဋ္ဌိတုဒ္ဒေသကိစ္စော ဟုတွာ ဌိတော။ တေန ဝုတ္တံ – **"အတ္ထကာမာနံ ဝစနံ အဂ္ဂဟေတွာ"** တိ ။ **နိဝတ္ထဝတ္ထံ သဥ္ဇာနိတွာ**တိ အတ္တနာ ဒိဋ္ဌဒိဝသေ နိဝတ္ထဝတ္ထံ တဿာ မတဒိဝသေ သိဝထိကဒဿနတ္ထံ ဂတေန လဒ္ဓံ သဥ္ဇာနိတွာ။ **ဝေမိ** တိ ဗေံ မရဏသမ္ဘာပနဝသေနပိ။ အယံ တာဝေတ္ထ အဋ္ဌကထာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ။

နေတ္တိနယဝဏ္ဏနာ

ဣအနိ ပကရဏနယေန ဟဋ္ဌိယာ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။ သာ ပန အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ယသ္မာ ဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနပ္ပယောဇနဘာဇနေသု ပိဏ္ဍတ္ထေသု စ နိဒ္ဓာရိတေသု သုကရာ ဟောတိ သုဝိညေယျာ စ, တသ္မာ သုတ္တဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနာဒီနိ ပဌမံ နိဒ္ဓာရယိဿာမ။ တတ္ထ **သမုဋ္ဌာနံ** နာမ ဒေသနာနိဒာနံ, တံ သာဓာရဏမသာဓာရဏန္တိ ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ သာဓာရဏမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဘေဒတော ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ **သာဓာရဏံ အဇ္ဈတ္တိကသမုဋ္ဌာနံ** နာမ လောကနာထဿ မဟာကရုဏာ။ တာယ ဟိ သမုဿာဟိတဿ ဘဂဝတော ဝေနေယျာနံ ဓမ္မဒေသနာယ စိတ္တံ ဥဒပါဒိ, ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – "သတ္တေသု စ ကာရုညတံ ပဋိစ္စ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေလောကေသီ"တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂၈၃; မဟာဝ. ၉; သံ. နိ. ၁.၁၇၃)။ ဧတ္ထ စ ဟေတာဝတ္တာယပိ မဟာကရုဏာယ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ယာဝဒေဝ သံသာရမဟောဃတော သဒ္ဓမ္မဒေသနာဟတ္ထဒာနေဟိ သတ္တသန္တာရဏတ္ထံ တဒုပ္ပတ္တိတော။ ယထာ စ မဟာကရုဏာ, ဧဝံ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဒသဗလဉာဏာဒယော စ ဒေသနာယ အဇ္ဈတ္တိကသမုဋ္ဌာနဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗာ။ သဗ္ဗဉ္ဟိ ဉေယျဓမ္မံ တေသံ ဒေသေတဗ္ဗာကာရံ သတ္တာနဥ္စ အာသယာနုသယာဒိံ ယာထာဝတော ဇာနန္တော ဘဂဝာ ဌာနာဋ္ဌာနာဒီသု ကောသလ္လေန ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဝိစိတ္တနယဒေသနံ ပဝတ္တေသီတိ။ **ဗာဟိရံ** ပန **သာဓာရဏံ သမုဋ္ဌာနံ** ဒသသဟဿမဟာဗြဟ္မပရိဝါရဿ သဟမ္ပတိဗြဟ္မုနော အဇ္ဈေသနံ။ တဒဇ္ဈေသနုတ္တရကာလဉ္ဟိ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာပစ္စဝေက္ခဏာဇနိတံ အပ္ပောဿုက္ကတံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတွာ ဓမ္မဿာမီ ဓမ္မဒေသနာယ ဥဿာဟဇာတော အဟောသိ။ အသာဓာရဏမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဘေဒတော ဒုဝိဓမေဝ။ တတ္ထ **အဇ္ဈတ္တိကံ** ယာယ မဟာကရုဏာယ ယေန စ ဒေသနာဉာဏေန ဣဒံ သုတ္တံ ပဝတ္တိတံ, တဒုဘယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဗာဟိရံ** ပန ရူပဂရုကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယော။ သွာယမတ္ထော အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တော ဧဝ။

ပယောဇနမ္ပိ သာဓာရဏာသာဓာရဏတော ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ **သာဓာရဏံ** ယာဝ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံ ဝိမုတ္တိရသတ္တာ ဘဂဝတော ဒေသနာယ။ တေနေတဟ – "ဧတဒတ္ထာ ကထာ, ဧတဒတ္ထာ မန္တနာ"တိအာဒိ။ **အသာဓာရဏံ** ပန တေသံ ရူပဂရုကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ ရူပေ ဆန္ဒရာဂဿ ဇဟာပနံ, ဥဘယမ္ပေတံ ဗာဟိရမေဝ။ သစေ ပန ဝေနေယျသန္တာနဂတမ္ပိ ဒေသနာဖလသိဒ္ဓိသင်္ခါတံ ပယောဇနံ အဓိပ္ပာယသမိဇ္ဈနဘာဝတော ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသိဒ္ဓိယာ မဟာကာရုဏိကဿ ဘဂဝတောပိ ပယောဇနမေဝါတိ ဂဏှေယျ, ဣမိနာ ပရိယာယေနဿ အဇ္ဈတ္တိကတာပိ သိယာ။

အပိစ တေသံ ရူပဂရုကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ ရူပသ္မိံ ဝိဇ္ဇမာနဿ အာဒီနဝဿ ယာထာဝတော အနဝဗောဓော ဣမိဿာ ဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနံ, တဒဝဗောဓော ပယောဇနံ။ သော ဟိ ဣမာယ ဒေသနာယ ဘဂဝန္တံ ပယောဇေတိ တန္နိဗ္ဗတ္တနပရာယံ ဒေသနာတိ ကတွာ။ ယဥ္ဟိ ဒေသနာယ သာဓေတဗ္ဗံ ဖလံ, တံ အာကင်္ခိတဗ္ဗတ္တာ ဒေသကံ ဒေသနာယ ပယောဇေတီတိ ပယောဇနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တထာ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ တဒညေသဥ္စ ဝေနေယျာနံ ရူပမုခေန ပဥ္စသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု အာဒီနဝဒဿနဥ္စေတ္ထ ပယောဇနံ။ တထာ သံသာရစက္ကနိဝတ္တိသဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တိသဿတာဒိမိစ္ဆာဝါဒနိရာကရဏံ သမ္မာဝါဒပုရေက္ခာရော အကုသလမူလသမူဟနနံ ကုသလမူလသမာရောပနံ အပာယဒွါရပိဓာနံ သဂ္ဂမဂ္ဂဒွါရဝိဝရဏံ ပရိယုဋ္ဌာနဝူပသမနံ အနုသယသမုဂ္ဃာတနံ "မုတ္တော မောစေဿာမီ"တိ ပုရိမပဋိညာဝိသံဝါဒနံ တပ္ပဋိပက္ခမာရမနောရထဝိသံဝါဒနံ တိတ္ထိယဓမ္မနိမ္မထနံ ဗုဒ္ဓဓမ္မပတိဋ္ဌာပနန္တိ ဧဝမာဒီနိပိ ပယောဇနာနိ ဣမ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ယထာ တေ ပုဂ္ဂလာ ရူပဂရုကာ, ဧဝံ တဒညေ စ သက္ကာယဂရုကာ သက္ကာယသ္မိံ အလ္လီနာ သင်္ခတမ္မော်နံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ စ ပဋိပတ္တိံ အဇာနန္တာ အသဒ္ဓမ္မဿဝနသာဓာရဏပရိစရိယမနသိကာရပရာ သဒ္ဓမ္မဿဝနဓာရဏပရိစယပဋိဝေဓဝိမုခါ စ ဘဝိပ္ပမောက္ခေသိနော ဝေနေယျာ ဣမိဿာ ဒေသနာယ **ဘာဇနံ**။

ပိဏ္ဍတ္ထာ စေတ္ထ ရူပဂ္ဂဟဏေန ရူပဓာတုရူပဟယတနရူပက္ခန္ဓပရိဂ္ဂဏှဟနံ ရူပမုခေန စတုဓမ္မာနံ ဝဋ္ဋတ္တယဝိစ္ဆေဒနူဟယော အာသတေဃာဒိဝိဝေစနံ အဘိနန္ဒနနိတရဏာသင်္ဂတိက္ကမော ဝိတဒမူလပရိစ္စာဂေ သိက္ခတ္တယာနုယောဂေ ပဟာနတ္တယဒီပနာ သမထဝိပဿနာနုဋ္ဌာနံ ဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယာသိဒ္ဓိတိ ဧဝမာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣတော ပရံ ပန သောဠသ ဟာရာ ဒဿေတဗ္ဗာ။ တတ္ထ "ရူပ"န္တိ သဟဇာတာ တဿ နိဿယဘူတာ တပ္ပဋ္ဌိပဒ္ဓာ စ သဗ္ဗေ ရူပာရူပဓမ္မာ တဏှာဟာဝဇ္ဇာ ဒုက္ခသစ္စံ။ တံသမုဋ္ဌာပိကာ တအာရမ္မဏာ စ တဏှာ သမုဒယသစ္စံ။ တဒုဘယေသံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ။ နိရောဓပ္ပဇာနနာ ပဋ္ဌိပဒာ မဂ္ဂသစ္စံ။ တတ္ထ သမုဒယေန အဿာဒော, ဒုက္ခေန အာဒီနဝေ, မဂ္ဂနိရောဓေဟိ နိဿရဏံ, ရူပာရမ္မဏဿ အကုသလစိတ္တဿ ကုသလစိတ္တဿ စ ပရိယာအနံ ဖလံ။ ယဥ္ပဟိ ဒေသနာယ သာဓေတဗ္ဗံ ပယောဇနံ, တံ ဖလန္တိ ဝုတ္တောတယမတ္တော။ တဒတ္ထံ ဟိဒံ သုတ္တံ ဘဂဝတာ ဒေသိတန္တိ။ ယထာ တံ ကုသလစိတ္တံ န ပရိယာဒိယတိ, ဧဝံ ပဋ္ဌိသင်္ခာနဘာဝနာဗလပရိဂ္ဂဟိတာ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဒတရတာ ဥပဟယော။ ပုရိသဿ ကုသလစိတ္တပရိယာအနေနဿ ရူပဿ အညရူပာသာဓာရဏတာဒဿနာပဒေသေန အတ္တကာမေဟိ တတော စိတ္တံ သာဓုကံ ရက္ခိတဗ္ဗံ။ အယမေတ္ထ ဘဂဝတော အာဏတ္တီတိ အယံ **ဒေသနာဟာရော**။ အဿာအာဒိသန္ဒဿနဝိဘာဝနလက္ခဏော ဟိ ဒေသနာဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ **နေတ္တိပ္ပကရဏေ** –

"အဿာအာဒီနဝတာ၊ နိဿရဏမ္ပိ စ ဖလံ ဥပဟယော စ။
အာဏတ္တိ စ ဘဂဝတော၊ ယောဂီနံ ဒေသနာဟာရော"တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ဒေသီယတိ သံဝဏ္ဏီယတိ ဧတာယ သုတ္တတ္တောတိ ဒေသနာ, ဒေသနာယ သဟစရဏတော တ ဒေသနာ။ နနု စ အညေပိ ဟာရာ ဒေသနာသင်္ခာတဿ သုတ္တဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာတော ဒေသနာယ သဟစာရိနော တတိ? သစ္စမေတံ, အယံ ပန ဟာရော ယေဘုယ္ယေန ယထာရုတဝသေနေဝ ဝိညာယမာနော ဒေသနာယ သဟ စရတီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ, န တထာပရေ။ န ဟိ အဿာအာဒီနဝနိဿရဏာဒိသန္ဒဿနရဟိတာ သုတ္တဒေသနာ အတ္ထိ။ ကိံ ပန တေသံ အဿာအာဒီနံ အနဝသေသာနံ ဝစနံ ဒေသနာဟာရော, ဥဒာဟု ဧကစ္စာနန္တိ? နိရဝသေသာနံယေဝ။ ယသ္မိဥ္ပဟိ သုတ္တေ အဿာအာဒီနဝနိဿရဏာနိ သရူပတော အာဂတာနိ, တတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ယတ္ထ ပန ဧကဒေသေန အာဂတာနိ, န စ သရူပေန, တတ္ထ အနာဂတံ အတ္ထဝသေန နိဒ္ဓာရေတွတ ဟာရော ယောဇေတဗ္ဗော။

သယံ သမန္တစက္ခုဘာဝတော တံဒဿနေန သဘာဝတော စ **"အဟ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဘိက္ခနသီလတာဒိဂုဏယောဂတော အဘိမုခီကရဏတ္ထဉ္စ, **"ဘိက္ခဝေ"** တိ ဝုတ္တံ။ အတ္တာဘာဝတော အပရတာဒဿနတ္ထဉ္စ **"အည"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဧကဿ အနုပလဗ္ဘဒဿနတ္ထံ အနေကဘာဝပ္ပဋ္ဌိသေဓနတ္ထဉ္စ **"ဧကရူပမ္ပိ"** တိ ဝုတ္တံ။ တာဒိသဿ ရူပဿ အဘာဝတော အဒဿနတော စ **"န သမနုပဿာမိ"** တိ ဝုတ္တံ။ တဿ ပစ္စာမသနတော အနိယမတော စ **"ယ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဣအာနိ ဝုစ္စမာနာကာရပရာမသနတော တဒညာကာရနိသေဓနတော စ **"ဧဝ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိသဘာဂိန္ဒြိယဝတ္ထုတော သဘာဂဝတ္ထုသ္မိံ တဒဘာဝတော စ **"ပုရိသဿာ"** တိ ဝုတ္တံ။ နိမိတ္တဂ္ဂဟဿ ဝတ္ထုဘာဝတော တထာ ပရိကပ္ပိတတ္တာ စ **"စိတ္တံ ပရိယာအာယ တိဋ္ဌတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝန္တိ ဝုတ္တာကာရပရာမသနတ္ထဉ္စေဝ နိဒဿသနတ္ထဉ္စ **"ယထာ"**တိ ဝုတ္တံ။ အတ္တနော ပစ္စက္ခဘာဝတော ဘိက္ခူနံ ပစ္စက္ခကရဏတ္ထဉ္စ **"ဣဒ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဣတ္ထိသန္တာနပရိယာပန္နတော တပ္ပဋ္ဌိဗဒ္ဓဘာဝတော စ **"ဣတ္ထိရူပ"** န္တိ ဝုတ္တန္တိ ဧဝံ အနုပဒဝိစယတော **ဝိစယော ဟာရော**။ ဝိစီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တ ပဒပဥ္ပဟာဒယောတိ ဝိစယော, ဝိစိတိ ဧဝ တ တေသန္တိ ဝိစယော။ ပဒပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနပုဗ္ဗာပရာနုဂ္ဂဟနံ အဿာအာဒီနဉ္စ ဝိသေသနိဒ္ဓာရဏဝသေန ပဝိစယလက္ခဏော ဟိ ဝိစယော ဟာရော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

"ယံ ပုစ္ဆိတဉ္စ ဝိဿဇ္ဇိတဉ္စ၊ သုတ္တဿ ယာ စ အနုဂီတိ။
သုတ္တဿ ယော ပဝိစယော၊ ဟာရော ဝိစယောတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော"တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

အနာဒိမတိ သံသာရေ ဣတ္ထိပုရိသာနံ အညမညရူပာဘိရာမတာယ "ဣတ္ထိရူပံ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာအာယ တိဋ္ဌတီ"တိ ယုဇ္ဇတီတိ အယံ **ယုတ္တိဟာရော**။ ဗုဒ္ဓနုတ္တာနံ ယုတ္တာယုတ္တဝိဘာဂဝိဘာဝနလက္ခဏော ဟိ ယုတ္တိ

ဟာရော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''သဗ္ဗေသံ ဟာရာနံ၊ ယာ ဘူမီ ယော စ ဂောစရော တေသံ။
> ယုတ္တာယုတ္တိပရိက္ခာ၊ ဟာရော ယုတ္တီတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

ယုတ္တိ တိ စ ဥပပတ္တိ သာဓနယုတ္တိ, ဣဓ ပန ယုတ္တိဝိစာရဏာ ယုတ္တိ ဥတ္တရပဒလောပေန ''ရူပဘဝေ ရူပ''န္တိ ယထာ။ ယုတ္တိသဟစရဏတော တ ယုတ္တိ။

ဣတ္ထိရူပံ အယောနိသော ဩလောကိယမာနံ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒ္ဝါရတာယ ပဒဋ္ဌာနံ, သာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အဘာဝနာယ ပဒဋ္ဌာနံ, သာ သဗ္ဗသ္သပိ သံကိလေသပက္ခဿ ပရိဝုဒ္ဓိယာ ပဒဋ္ဌာနံ။ ဣတိရေဂကတော ပန ဣတ္ထိ ရူပံ ယောနိသော ဩလောကိယမာနံ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာယ ပဒဋ္ဌာနံ, သာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာနံ ဘာဝနာဟရိပူရိယာ ပဒဋ္ဌာနံ, သာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိနံ ဟရိပူရိယာ ပဒဋ္ဌာနံ, ကုသလဿ စိတ္တဿ ပရိယာဒာနံ သမ္မောဟာဘိနိဝေသဿ ပဒဋ္ဌာနံ, သော သဋ္ဌာရာနံ ပဒဋ္ဌာနံ, သဋ္ဌာရာ ဝိညာဏဿာတိ သဗ္ဗံ အာဝတ္တတိ ဘဝစက္ကံ။ ဣတိရေဂကတော ပန ကုသလ ဿ စိတ္တဿ အပရိယာဒာနံ တေသံ တေသံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒာယ ဟရိပူရိယာ ပဒဋ္ဌာနန္တိ အယံ တာဝ အ ဝိသေသတော နယော။ ဝိသေသတော ပန သီလဿ အပရိယာဒာနံ အဝိပ္ပဋိသာရဿ ပဒဋ္ဌာနံ, အဝိပ္ပဋိသာရော ဟ မောဇ္ဇဿာတိအာဒိနာ ယာဝ အနုပာဒာပရိနိဗ္ဗာနံ နေတဗ္ဗံ။ အယံ **ပဒဋ္ဌာနော ဟာရော** ။ သုတ္တေ အာဂတဓမ္မာနံ ပဒဋ္ဌ ဋ္ဌာနဘူတေ ဓမ္မေ တေသဥ္စ ပဒဋ္ဌာနဘူတေတိ သမ္ဘဝတော ပဒဋ္ဌာနဘူတဓမ္မနိဒ္ဓာရဏလက္ခဏော ဟိ ပဒဋ္ဌာနော ဟာရော။ ဝုတ္တဥ္စေတံ –

> ''ဓမ္မံ ဒေသေတိ ဇိနော၊ တဿ စ ဓမ္မဿ ယံ ပဒဋ္ဌာနံ။
> ဣတိ ယာဝ သဗ္ဗဓမ္မာ၊ ဧသော ဟာရော ပဒဋ္ဌာနော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

ပဒဋ္ဌာန န္တိ အာသန္နကာရဏံ။ ဣဓ ပန ပဒဋ္ဌာနဝိစာရဏာ ပဒဋ္ဌာနောတိအာဒိ ယုတ္တိဟာရေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေ ဒိတဗ္ဗံ။

ဧကရူပန္တိ စ ရူပာယတနဂ္ဂဟဏေန ဆန္နမ္ပိ ဗာဟိရာနံ အာယတနာနံ ဂဟဏံ ဗာဟိရာယတနဘာဝေန ဧကလက္ခ ဏတ္တာ။ **စိတ္တ** န္တိ မနာယတနဂ္ဂဟဏေန ဆန္နမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကာနံ အာယတနာနံ ဂဟဏံ အဇ္ဈတ္တိကာယတနဘာဝေန ဧကလက္ခဏတ္တာ။ ဧဝံ ခန္ဓာဓာတာဒိဝသေနပိ ဧကလက္ခဏတာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ အယံ **လက္ခဏော ဟာရော** ။ လက္ခီယန္ တိ ဧတေန, တ္တေ တ ဧကလက္ခဏဓမ္မာ အဝုတ္တာပိ ဧကစ္စဝစနေနာတိ လက္ခဏော။ သုတ္တေ အနာဂတေပိ ဓမ္မေ ဝုတ္တပ္ပကာရေ အာဂတေ ဝိယ နိဒ္ဓာရေတ္ဝာ ယာ သံဝဏ္ဏနာ, သော လက္ခဏော ဟာရော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဝုတ္တမှိ ဧကဓမ္မေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ ကေစိ။
> ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ သဗ္ဗေ၊ သော ဟာရော လက္ခဏော နာမာ''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

နိဒာနေ ဣမိဿာ ဒေသနာယ ရူပဂရုကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ ရူပသ္မိံ အနာဒီနဝဒဿိတာ ဝုတ္တာ, ''ကထံ နု ခေါ ဣမေ ဣမံ ဒေသနံ သုတ္ဝာ ရူပေ အာဒီနဝဒဿနမုခေန သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ ခန္ဓပဥ္စကေ သဗ္ဗသော ဆန္ဒရာဂံ ပဟာယ သကလဝဋ္ဋ ဒုက္ခတော မုစ္စေယျုံ, ပရေ စ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာပေယျု''န္တိ အယမေတ္ထ ဘဂဝတော **အဓိပ္ပာယော** ။ ပဒနိဗ္ဗစနံ **နိရုတ္တံ,** တံ ''ဝေ''န္တိအာဒိနိဒာနပဒာနံ ''နာဟ''န္တိအာဒိပါဠိပဒာနဥ္စ အဋ္ဌကထာယံ တဿာ လီနတ္ထဝဏ္ဏနာယ စ ဝုတ္ တနယာနုသာရေန သုကရတ္တာ န ဝိတ္ထာရယိမှ။

ပဒပဒတ္ထဒေသနာဒေသနာနိက္ခေပသုတ္တသန္ဓိဝသေန ပဥ္စဝိဓာ သန္ဓိ။ တတ္ထ ပဒဿ ပဒန္တရေန သမ္ဗန္ဓော ပ **ဒသန္ဓိ**။ ပဒတ္ထဿ ပဒတ္ထန္တရေန သမ္ဗန္ဓော **ပဒတ္ထသန္ဓိ,** ယော ''ကိရိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော''တိ ဝုစ္စတိ။ နာနာ နုသန္ဓိကဿ သုတ္တဿ တံတံအနုသန္ဓီဟိ သမ္ဗန္ဓော, ဧကာနုသန္ဓိကဿ စ ပုဗ္ဗာပရသမ္ဗန္ဓော **ဒေသနာသန္ဓိ,** ယာ အဋ္ဌကထာယံ ''ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ, အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ, ယထာနုသန္ဓီ''တိ တိဓာ ဝိဘတ္တာ။ အဇ္ဈာသယော စေတ္ထ အတ္တဇ္ ဈာသယော ပရဇ္ဈာသယောတိ ဒွိဓာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဒေသနာနိက္ခေပသန္ဓိ** စတုန္နံ သုတ္တနိက္ခေပာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္

ဗာ။ **သုတ္တသန္ဓိ** ကွာစ ပဌမနိက္ခေပဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ''ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဣဒမေဝ စိတ္တပရိယာအနသုတ္တံ ပဌမံ နိက္ခိတ္တ''န္တိ နာယမနုယောဂေ ကတ္ထစိ န ပဝတ္တတိ။ အပိစ ဣမေ သတ္တာ အနာဒိမတိ သံသာရေ ပရိဗ္ဘမန္တာ ဣတ္ထိပုရိသာ အညမညေသံ ပဥ္စကာမဂုဏသင်္ခာတရူပာဘိရာမာ, တတ္ထ ဣတ္ထီ ပုရိသဿ ရူပေ သတ္တာ ဂိဒ္ဓာ ဂဓိတာ လဂ္ဂာ လဂ္ဂိတာ အာသတ္တာ, သာ စဿာ တတ္ထ အာသတ္တိ ဒုဗ္ဗိဝေစနီယာ ။ တထာ ပုရိသော ဣတ္ထိယာ ရူပေ, တတ္ထ စ ဒဿနသံသဂ္ဂေ ဂရုတရော ဣတရေသဥ္စ မူလဘူတော။ တေနေဝ ဟိ ဘဂဝတ ''ကထံ နု ခော မာတုကမေ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၀၃) ပုဋ္ဌော ''အဒဿနမေတ''တိ အတောစ။ တသ္မာ ဘဂဝတ ပဥ္စသု ကာမဂုဏေသု ရူပေ ဆန္ဒရာဂပဟာပနတ္ထံ ဣဒမေဝ သုတ္တံ ပဌမံ ဒေသေသိ။ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ပဋိပတ္တိယာ အာဒိ ရေသာ ပဋိပတ္တီတိ။ ယံ ပန ဧကိဿာ ဒေသနာယ ဒေသနန္တရေန သံသန္ဒနံ, အယမ္ပိ ဒေသနာသန္ဓိ။ သာ ဣွာစ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ။ပေ။ တိဋ္ဌတီ''**တိ အယံ ဒေသနာ။ ''ယေ ခော, ဘိက္ခဝေ, စက္ခုဝိညေယျာ ရူပာ ဣဋ္ဌာ ကန္တာ မနာပာ ပိယရူပာ ကာမူပသံဟိတာ ရဇနီယာ , တဉ္စေ ဘိက္ခု အဘိနန္ဒတိ အဘိဝဒတိ အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတိ, တဿ တံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝဒတော အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ''တိ (သံ. နိ. ၄.၁၁၈) ဣမာယ ဒေသနာယ သံသန္ဒတိ။ တထာ ''ရူပေ မညတိ, ရူပေသု မညတိ, ရူပတော မညတိ, ရူပံ 'မေ'တိ မညတိ။ ရူပံ, ဘိက္ခဝေ, အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယာ''တိ (သံ. နိ. ၄.၁၁၂) ဧဝမာဒီဟိ ဒေသနာဟိ သံသန္ဒတီတိ အယံ **စတုဗျူဟော ဟာရော** ။ ဝိယူဟီယန္တိ ဝိဘာဂေန ပိဏ္ဍီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တတိ ဗျူဟော, နိဗ္ဗစနာဒီနံ စတုန္နံ ဗျူဟောတိ စတုဗျူဟော, စတုန္နံ တ ဗျူဟော ဧတ္ထာတိ စတုဗျူဟော။ နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပာယာဒီနံ စတုန္နံ ဝိဘာဂလက္ခဏော ဟိ စတုဗျူဟော ဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

> ''နေရုတ္တမဓိပ္ပာယော၊ ဗျဉ္ဇနမထ ဒေသနာနိဒါနဉ္စ။
> ပုဗ္ဗာပရာနုသန္ဓီ၊ ဧသော ဟာရော စတုဗျူဟော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ။ပေ။ ဣတ္ထိရူပ''န္တိ ဧတေန အယောနိသောမနသိကာရော ဒီပိတော။ ယံ တတ္ထ စိတ္တံ ပရိယာဒိယတိ, တေန ယောနိသောမနသိကာရော။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကရောတော တဏှာဝိဇ္ဇာ ပရိဝဍ္ဎန္တိ, တာသု တဏှာဂဟဏေန နဝ တဏှာမူလကာ ဓမ္မာ အာဝဋ္ဋန္တိ, အဝိဇ္ဇာဂဟဏေန အဝိဇ္ဇာမူလကံ သဗ္ဗံ ဘဝစက္ကံ အာဝဋ္ဋတိ, ယောနိသောမနသိကာရဂ္ဂဟဏေန စ ယောနိသောမနသိကာရမူလကာ ဓမ္မာ အာဝဋ္ဋန္တိ, စတုဗ္ဗိဓဉ္စ သမ္မတ္တိစက္ကန္တိ။ အယံ **အာဝဋ္ဋော ဟာရော** ။ အာဝဋ္ဋယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တ သဘာဂဝိသဘာဂ စ ဓမ္မာ, တေသံ တ အာဝဋ္ဋနန္တိ အာဝဋ္ဋော။ ဒေသနာယ ဂဟိတဓမ္မာနံ သဘာဂသဘာဂဓမ္မဝသေန အာဝဋ္ဋနလက္ခဏော ဟိ အာဝဋ္ဋော ဟာရော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဧကမှိ ပဒဋ္ဌာနေ၊ ပရိယေသတိ သေသကံ ပဒဋ္ဌာနံ။
> အာဝဋ္ဋတိ ပဋိပက္ခေ၊ အာဝဋ္ဋော နာမ သော ဟာရော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ရူပံ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, တထာ ဣဋ္ဌံ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တံ အနိဋ္ဌံ အနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တန္တိ။ ဣွာစ ပန ဣဋ္ဌံ အဓိပ္ပေတံ။ စိတ္တံ ကုသလစိတ္တမေတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တံ ကာမာဝစရံ, ရူပာဝစရံ, အရူပာဝစရံ, လောကုတ္တရန္တိ စတုဗ္ဗိဓံ။ ဝေဒနာဒိသမ္ပယုတ္တဓမ္မဘေဒတော အနေကဝိဓန္တိ အယံ **ဝိဘတ္တိဟာရော**။ ဝိဘဇီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တ သာဓာရဏာသာဓာရဏာနံ သံကိလေသတေအနဓမ္မာနံ ဘူမိယောတိ ဝိဘတ္တိ။ ဝိဘဇနံ တ ဧတေသံ ဘူမိယောတိ ဝိဘတ္တိ။ သံကိလေသဓမ္မေ တေအနဓမ္မေ စ သာဓာရဏာသာဓာရဏတော ပဒဋ္ဌာနတော ဘူမိတော ဝိဘဇနလက္ခဏော ဟိ ဝိဘတ္တိဟာရော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဓမ္မဉ္စ ပဒဋ္ဌာနံ၊ ဘူမိဉ္စ ဝိဘဇ္ဇတေ အယံ ဟာရော။
> သာဓာရဏေ အသာဓာရဏေ စ နေယျော ဝိဘတ္တီ''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ဣတ္ထိရူပံ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာအယ တိဋ္ဌတိ အယောနိသော မနသိကရောတော, ယောနိသော မနသိကရောတော န ပရိယာဒိယတိ သုသံဝုတိန္ဒြိယတ္တာ သီလေသု သမာဟိတဿာတိ အယံ **ပရိဝတ္တော ဟာရော** ။ ပဋိပက္ခဝသေ

န ပရိဝတ္တိယန္တိ ဣမိနာ, ဧတ္ထ တ သုတ္တေ ဝုတ္တဓမ္မာ, ပရိဝတ္တနံ တ တေသန္တိ ပရိဝတ္တော။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ ဓမ္မာနံ ပဋိပက္ခတော ပရိဝတ္တနလက္ခဏော ဟိ ပရိဝတ္တော ဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

> ''ကုသလာကုသလေ ဓမ္မေ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌေ ဘာဝိတေ ပဟီနေ စ။
> ပရိဝတ္တတိ ပဋိပက္ခေ၊ ဟာရော ပရိဝတ္တနော နာမာ''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ဘိက္ခဝေ, သမဏာ ပဗ္ဗဇိတာတိ ပရိယာယဝစနံ။ အညံ ပရံ ကိဥ္စိတိ ပရိယာယဝစနံ။ ရူပံ ဝဏ္ဏံ စက္ခုဝိညေယျန္တိ ပရိယာယဝစနံ။ သမနုပဿာမိ ဩလောကေဿာမိ ဇာနာမီတိ ပရိယာယဝစနံ။ ဇဝံ ဣတ္ထံ ဣမံ ပကာရန္တိ ပရိယာယဝစနံ။ ပုရိသဿ ပုဂ္ဂလဿာတိ ပရိယာယဝစနံ။ စိတ္တံ ဝိညာဏံ မနောတိ ပရိယာယဝစနံ။ ပရိယာဒာယ ဂဟေတွာ ခေပေတွာတိ ပရိယာယဝစနံ။ တိဋ္ဌတိ ဇရတိ ဌာတီတိ ပရိယာယဝစနံ။ ယထာ ယေန ပကာရေန ယေနာကာရေနာတိ ပရိယာယဝစနံ။ ဣတ္ထိ နာရီ မာတုကမောတိ ပရိယာယဝစနန္တိ အယံ **ဝေဝစနော ဟာရော**။ ဝိဝိဓံ ဝစနံ ဧကေဿဝတ္ထဿ တစကမေဝတ္ထာတိ ဝိဝစနံ, ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ။ ဝိဝိဓံ ဝုစ္စတိ ဧတေန အတ္ထောတိ တ ဝိဝစနံ, ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ။ ဧကသ္မိံ အတ္ထေ အနေကပရိယာယသဒ္ဒပ္ပယောဇနလက္ခဏော ဟိ ဝေဝစနော ဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

> ''ဝေဝစနာနိ ဗဟူနိ တု၊ သုတ္တေ ဝုတ္တာနိ ဧကဓမ္မဿ။
> ယော ဇာနာတိ သုတ္တဝိဒူ၊ ဝေဝစနော နာမ သော ဟာရော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ရူပံ ကာဋ္ဌသာမာဒိဝသေန အနေကဓာ ပညတ္တံ။ ပုရိသော ခတ္တိယာဒိဝသေန အနေကဓာ ပညတ္တော။ စိတ္တံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတာဒိဝသေန အနေကဓာ ပညတ္တံ။ ''ပရိယာဒာယ''တိ ဧတ္ထ ပရိယာဒနံ ပရိယာဒာယကာနံ ဟာပဓမ္မာနံ ဝသေန ဝီတိက္ကမပရိယုဋ္ဌာနာဒိနာ စ အနေကဓာ ပညတ္တံ။ အယံ **ပညတ္တိဟာရော** ။ ပကာရေဟိ, ပဘေဒတော တ ဉာပိယန္တိ ဣမိနာ, ဧတ္ထ တ အတ္ထာတိ ပညတ္တိ။ ဧကေကဿ ဓမ္မဿ အနေကာဟိ ပညတ္တီဟိ ပညာပေတဗ္ဗာကာရဝိဘာဝနလက္ခဏော ဟိ ပညတ္တိဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

> ''ဧကံ ဘဂဝါ ဓမ္မံ၊ ပညတ္တီဟိ ဝိဝိဓာဟိ ဒေသေတိ။
> သော အာကာရော ဉေယျော၊ ပညတ္တီ နာမ သော ဟာရော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ဝိရောဓိပစ္စယသမတယေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိရုပ္ပနဝဏ္ဏဝိကာရာပတ္တိယာ တံသမင်္ဂိနော ဟဒယင်္ဂတဘာဝပ္ပကာသနံ ရူပဋ္ဌောတိ အနိစ္စတာမုခေန ဩတရဏံ, အနိစ္စဿ ပန ဒုက္ခတ္တာ ဒုက္ခတာမုခေန, ဒုက္ခဿ စ အနတ္တကတ္တာ သုညတာမုခေန ဩတရဏံ။ စိတ္တံ မနောဝိညာဏဓာတု, တဿာ ပရိယာဒာယိကာ တဏှာ တဒေကဋ္ဌာ စ ဟာပဓမ္မာ ဓမ္မဓာတူတိ ဓာတုမုခေန ဩတရဏံ။ ဇဝံ ခန္ဓာယတနာဒိမုခေဟိပိ ဩတရဏံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ အယံ **ဩတရဏော ဟာရော**။ ဩတာရီယန္တိ အနုပ္ပဝေသီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တ သုတ္တာဂတာ ဓမ္မာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒာဒီသူတိ ဩတရဏော။ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒိမုခေန သုတ္တတ္ထဿ ဩတရဏလက္ခဏော ဟိ ဩတရဏော ဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

> ''ယော စ ပဋိစ္စုပ္ပာဒော၊ ဣန္ဒြိယခန္ဓာ စ ဓာတုအာယတနာ။
> ဧတေဟိ ဩတရတိ ယော၊ ဩတရဏော နာမ သော ဟာရော''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

နာဟံ, ဘိက္ခဝေ။ပေ။ သမနုပဿာမီ တိ အာရမ္ဘော။ **ဇဝံ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒာယ တိဋ္ဌတီ** တိ ပဒသုဒ္ဓိ, န ပန အာရမ္ဘသုဒ္ဓိ။ **ယထယိဒန္တိ**အာဒိ ပဒသုဒ္ဓိ စေဝ အာရမ္ဘသုဒ္ဓိ စာတိ အယံ **သောဓနော ဟာရော**။ သောဓီယန္တိ သမာဓီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တ သုတ္တေ ပဒပဒတ္ထပဉှာရမ္ဘာတိ သောဓနော။ သုတ္တေ ပဒပဒတ္ထပဉှာရမ္ဘာနံ သောဓနလက္ခဏော ဟိ သောဓနော ဟာရော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

> ''ဝိဿဇ္ဇိတမှိ ပဉှေ၊ ဂါထာယံ ပုစ္ဆိတာယမာရဗ္ဘ။
> သုဒ္ဓာသုဒ္ဓပရိက္ခာ၊ ဟာရော သော သောဓနော နာမာ''တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

အညတ္တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ ကသ္သစိ ဝိသေသသ္သ အနာမဋ္ဌတ္တာ။ **ကေရူပမ္ပိ** တိ တံ အဝိကပ္ပေတွာတ ဝိသေသဝစနံ။ **ယထယိဒန္တိ** သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ အနိယမဝစနဘာဝတော။ **ဣတ္တိရူပ** န္တိ တံ အဝိကပ္ပေတွာတ ဝိသေသဝစနန္တိ အယံ **အဓိဋ္ဌာနော ဟာရော** ။ အဓိဋ္ဌီယန္တိ အနုပ္ပဝတ္တီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ တ သာမညဝိသေသ ဘူတာ ဓမ္မာ ဝိနာ ဝိကပ္ပေနာတိ အဓိဋ္ဌာနော။ သုတ္တာဂတာနံ ဓမ္မာနံ အဝိကပ္ပနဝသေနေဝ သာမညဝိသေသနိဒ္ဒါရဏ လက္ခဏော ဟိ အဓိဋ္ဌာနော ဟာရော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“ဧကတ္တတာယ ဓမ္မာ၊ ယေပိ စ ဝေမတ္တတာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။
တေန ဝိကပ္ပယိတဗ္ဗာ၊ သော ဟာရော အဓိဋ္ဌာနော”တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ရူပသ္သ ကမ္မာဝိဇ္ဇာဒယော ကမ္မစိတ္တာဒယော စ ဟေတု။ သမနုပဿနာယ အာဝဇ္ဇနာဒယော။ ကုသလသ္သ စိတ္တ တသ္သ ယောနိသော မနသိကာရာဒယော။ **ပရိယာအယာ**တိ ဧတ္ထ ပရိယာအနသ္သ အယောနိသောမနသိကာရာဒယောတိ အယံ **ပရိက္ခာရော ဟာရော**။ ပရိကရောတိ အဘိသင်္ခရောတိ ဖလန္တိ ပရိက္ခာရော, ဟေတု ပစ္စယော စ။ ပရိက္ခာရံ အာစိက္ခတီတိ ပရိက္ခာရော, ဟာရော။ ပရိက္ခာရဝိသယတ္တာ, ပရိက္ခာရသဟစရဏတော တ ပရိက္ခာရော။ သုတ္တေ အာဂတဓမ္မာနံ ပရိက္ခာရသင်္ခာတဟေတုပစ္စယေ နိဒ္ဒါရေတွာတ သံဝဏ္ဏနာလက္ခဏော ဟိ ပရိက္ခာရော ဟာရော။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ –

“ယေ ဓမ္မာ ယံ ဓမ္မံ၊ ဇနယန္တိပ္ပစ္စယာ ပရမ္ပရတော။
ဟေတုမဝကမ္မယိတွာတ၊ သော ဟာရော ပရိက္ခာရော”တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ပုရိသသ္သ စိတ္တံ ပရိယာအယ တိဋ္ဌတီ တိ ဧတ္ထ ပရိယာအယိကာ ဝိသေသတော တဏှာဟာဝိဇ္ဇာ ဝေဒိတဗ္ဗာ တာ သံ ဝသေန ပရိယာအနသမ္ဘဝတော။ တာသု တဏှာဟာယ ရူပမဓိဋ္ဌာနံ, အဝိဇ္ဇာယ အရူပံ။ ဝိသေသတော တဏှာဟာယ သမ ထော ပဋိပက္ခော, အဝိဇ္ဇာယ ဝိပဿနာ။ သမထသ္သ စေတောဝိမုတ္တိ, ဖလဝိပဿနာယ ပညာဝိမုတ္တိ။ တထာ ဟိ တာ ရာဂဝိရာဂ အဝိဇ္ဇာဝိရာဂတိ ဝိသေသေတွာတ ဝုစ္စန္တီတိ အယံ **သမာရောပနော ဟာရော**။ သမာရောပီယန္တိ ဧတေန, ဧ တ္ထ တ ပဒဋ္ဌာနာဒိမုခေန ဓမ္မာတိ သမာရောပနော။ သုတ္တေ အာဂတဓမ္မာနံ ပဒဋ္ဌာနဝေဝစနဘာဝနာပဟာနသမာရော ပနဝိစာရဏလက္ခဏော ဟိ သမာရောပနော ဟာရော။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ –

“ယေ ဓမ္မာ ယံ မူလာ၊ ယေ စေကတ္ထာ ပကာသိတာ မုနိနာ။
တေ သမာရောပယိတဗ္ဗာ၊ သေ သမာရောပနော ဟာရော”တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသတရ)။

ဧတ္တာဝတာ စ –

“ဒေသနာ ဝိစယော ယုတ္တိ၊ ပဒဋ္ဌာနော စ လက္ခဏော။
စတုဗ္ယူဟော စ အာဝဋ္ဋော၊ ဝိဘတ္တိ ပရိဝတ္တနော။

ဝေဝစနော စ ပညတ္တိ၊ ဩတရဏော စ သောဓနော။
အဓိဋ္ဌာနော ပရိက္ခာရော၊ သမာရောပနော သောဠသော”တိ။ (နေတ္တိ. ၁ ဥဒ္ဒေသတရ) –

ဧဝံ ဝုတ္တာ သောဠသ ဟာရာ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဟရီယန္တိ ဧတေဟိ, ဧတ္ထ တ သုတ္တဂေယျာဒိဝိသယာ အညာဏသံသယဝိပလ္လာသာတိ ဟာရာ။ ဟရန္တိ တ သယံ တာနိ, ဟရဏမတ္တမေဝ တတိ ဟာရာ ဖလူပစာရေန။ အထ တ ဟရီယန္တိ တေဟရီယန္တိ ဓမ္မသံဝဏ္ဏကမ္မေပ္ပဋ္ဌိဂ္ဂဟကေဟိ ဓမ္မသ္သ အနုဂ္ဂဟဏဝသေနာတိ ဟာရာ။ အထ တ ဟာ ရာ ဝိယာတိ ဟာရာ။ ယထာ ဟိ အနေကရတနာဝလိသမူဟော ဟာရသင်္ခာတော အတ္တနော အဝယဝဘူတရတနသမ္ဖဿေ ဟိ သမုပဇနိယမာနဟိလာဒသုခော ဟုတွာတ တဒုပဘောဂိဇနသရီရသန္တာပံ နိဒာဃပရိဠာဟူပဇနိတံ ဝူပသမေတိ, ဧဝမေဝ တေပိ နာနာဝိပေရမတ္ထရတနပ္ပဗန္ဓာ သံဝဏ္ဏနာဝိသေသာ အတ္တနော အဝယဝဘူတပရမတ္ထရတနာဓိဂမေန သမုပ္ပာဒိ ယမာနနိဗ္ဗုတိသုခာ ဓမ္မပ္ပဋ္ဌိဂ္ဂဟကဇနဟဒယပရိတာပံ ကာမရာဂာဒိကိလေသဟေတုကံ ဝူပသမေန္တီတိ။ အထ တ ဟာ ရယန္တိ အညာဏာဒိနီဟာရံ အပဂမံ ကရောန္တိ အာစိက္ခန္တီတိ တ ဟာရာ။ အထ တ သောတုဇနစိတ္တသ္သ ဟရဏတော

ရမဏတော စ ဟာရာ နိရုတ္တိနယေန ယထာ “ဘဝေသု ဝန္တဂမနော ဘဂဝတ”တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၄; ဟာရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ)။

ဣတော ပရံ ပန နန္ဒိယာဝဋ္ဋာဒိပဉ္စဝိဓနယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ – တတ္ထ တဏှာဟာဝိဇ္ဇာ သမုဒယသစ္စံ, တာသံ အဓိဋ္ဌာနာဒိဘူတာ ရူပဓမ္မာ ဒုက္ခသစ္စံ, တေသံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ, နိရောဓပ္ပဇာနနာ ပဋိပဒာ မဂ္ဂသစ္စံ။ တဏှာဂဟဏေန စေတ္ထ မာယာသာဌေယျမာနာတိမာနမဒပ္ပမာဒပာပိစ္ဆတာပာပမိတ္တတာအဟိရိကအနောတ္တပ္ပာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော။ အဝိဇ္ဇာဂဟဏေန ဝိပရီတမနသိကာရကောဓူပနာဟမက္ခပဠာသဣဿာမစ္ဆရိယ- သာရမ္ဘဒောဝစဿတာဘဝဒိဋ္ဌိဝိဘဝဒိဋ္ဌိအာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဝိပရိယာယတော ကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော။ ကထံ? အမာယာအသာဌေယျာဒိဝသေန အဝိပရီတမနသိကာရာဒိဝသေန စ။ တထာ သမထပက္ခိယာနံ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနံ , ဝိပဿနာပက္ခိယာနံ အနိစ္စသညာဒီနဉ္စ ဝသေန တေအနုပက္ခော နေတဗ္ဗောတိ အယံ **နန္ဒိယာဝဋ္ဋဿ နယဿ ဘူမိ**။ ယော ဟိ တဏှာအဝိဇ္ဇာဟိ သံကိလေသပက္ခဿ သုတ္တတ္ထဿ သမထဝိပဿနာဟိ တေအနုပက္ခဿ စ စတုသစ္စယောဇနမုခေန နယနလက္ခဏော သံဝဏ္ဏနာဝိသေသော, အယံ နန္ဒိယာဝဋ္ဋနယော နာမ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“တဏှဉ္စ အဝိဇ္ဇမ္ပိ စ၊ သမထေန ဝိပဿနာယ ယော နေတိ။
သစ္စေဟိ ယောဇယိတွာ၊ အယံ နယော နန္ဒိယာဝဋ္ဋော”တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

နန္ဒိယာဝဋ္ဋဿ ဝိယ အာဝဋ္ဋော ဧတဿာတိ နန္ဒိယာဝဋ္ဋော။ ယထာ ဟိ နန္ဒိယာဝဋ္ဋော အန္တော ဌိတေန ပဓာနာဝယဝေန ဗဟိဒ္ဓါ အာဝဋ္ဋတိ, ဧဝမယမ္ပိ နယောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ နန္ဒိယာ တဏှာယ ပမောဒဿ ဝါ အာဝဋ္ဋော ဧတ္ထာတိ နန္ဒိယာဝဋ္ဋော။

ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဂဟိတေသု တဏှာဝိဇ္ဇာတပ္ပက္ခိယဓမ္မေသု တဏှာ လောဘော, အဝိဇ္ဇာ မောဟော, အဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တော လောဟိတေ သတိ ပုဗ္ဗော ဝိယ တဏှာယ သတိ သိဇ္ဈမာနော အာဃာတော ဒေါသော ဣတိ တီဟိ အကုသလမူလေဟိ ဂဟိတေဟိ, တပ္ပဋိပက္ခတော ကုသလစိတ္တဂ္ဂဟဏေန စ တီဏိ ကုသလမူလာနိ ဂဟိတာနိ ဧဝ ဟောန္တိ။ ဣဓာပိ လောဘော သဗ္ဗာနိ ဝါ သာသဝကုသလမူလာနိ သမုဒယသစ္စံ, တန္နိဗ္ဗတ္တာ တေသံ အဓိဋ္ဌာနဂေါစရဘူတာ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခသစ္စန္တိ အာဒိနာ သစ္စယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဖလံ ပနေတ္ထ ဝိမောက္ခတ္တယဝသေန နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗံ, တီဟိ အကုသလမူလေဟိ တိဝိဓဒုစ္စရိတသံကိလေသမလဝိသမအကုသလသညာဝိတက္ကာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော, တထာ တီဟိ ကုသလမူလေဟိ တိဝိဓသုစရိတသမကုသလသညာဝိတက္ကသဒ္ဓမ္မသမာဓိဝိမောက္ခမုခာဒိဝသေန တေအနုပက္ခော နေတဗ္ဗောတိ အယံ **တိပုက္ခလဿ နယဿ ဘူမိ** ။ ယော ဟိ အကုသလမူလေဟိ သံကိလေသပက္ခဿ ကုသလမူလေဟိ တေအနုပက္ခဿ သုတ္တတ္ထဿ စ စတုသစ္စယောဇနာမုခေန နယနလက္ခဏော သံဝဏ္ဏနာဝိသေသော, အယံ **တိပုက္ခလနယော** နာမ။ တီဟိ အဝယဝေဟိ လောဘာဒီဟိ သံကိလေသပက္ခေ, အလောဘာဒီဟိ စ တေအနုပက္ခေ ပုက္ခလော သောဘနောတိ တိပုက္ခလော။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ယော အကုသလေ သမူလေဟိ၊
နေတိ ကုသလေ စ ကုသလမူလေဟိ။
ဘူတံ တထံ အဝိတထံ၊
တိပုက္ခလံ တံ နယံ အာဟူ”တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

ဝုတ္တနယေန ဂဟိတေသု တဏှာဝိဇ္ဇာတပ္ပက္ခိယဓမ္မေသု ဝိသေသတော တဏှာဒိဋ္ဌီနံ ဝသေန အသုဘေ “သုဘ”န္တိ, ဒုက္ခေ “သုခ”န္တိ စ ဝိပလ္လာသာ, အဝိဇ္ဇာဒိဋ္ဌီနံ ဝသေန အနိစ္စေ “နိစ္စ”န္တိ, အနတ္တနိ “အတ္တာ”တိ ဝိပလ္လာသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသံ ပဋိပက္ခတော ကုသလစိတ္တဂ္ဂဟဏေန သဒ္ဓေဟိ သတိဝီရိယသမာဓိပညိန္ဒြိယေဟိ စတ္တာရိ သတိပဋ္ဌာနာနိ သိဒ္ဓါနိယေဝ ဟောန္တိ။

တတ္ထ စတူဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ စတ္တာရော ပုဂ္ဂလာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗာ။ ကထံ? ဒုဝိဓော ဟိ တဏှာစရိတော မုဒိန္ဒြိယော တိက္ခိန္ဒြိယောတိ, တထာ ဒိဋ္ဌိစရိတော။ တေသု ပဌမော အသုဘေ “သုဘ”န္တိ ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟီ သတိဗလေန

ယထာဘူတံ ကာယသဘာဝံ သလ္လက္ခေန္တော ဘာဝနာဗလေန တံ ဝိပလ္လာသံ သမုဋ္ဌာတေတွာ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ ဒုတိယော အသုခေ "သုခ"န္တိ ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟီ "ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝါသေတီ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၄; ၆.၅၈) ဝုတ္တေန ဝီရိယသံဝရဘူတေန ဝီရိယဗလေန ပဋိပက္ခံ ဝိနောဒေန္တော ဘာဝနာဗလေန တံ ဝိပလ္လာသံ ဝိဓမေတွာ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ တတိယော အနိစ္စေ "နိစ္စ"န္တိ ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟီ သမထဗလေန သမာဟိတစိတ္တော သင်္ခါရာနံ ခဏိကဘာဝံ သလ္လက္ခေန္တော ဘာဝနာဗလေန တံ ဝိပလ္လာသံ သမုဋ္ဌာတေတွာ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ စတုတ္ထော သန္တတိသမူဟကိစ္စာရမ္မဏဃနဝဉ္စိတတာယ ဖဿာဒိဓမ္မပုဉ္ဇမတ္တေ အနတ္တနိ "အတ္တာ"တိ မိစ္ဆာဘိနိဝေသီ စတုကောဋိကသုညတာမနသိကာရေန တံ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ ဝိဒ္ဓံသေန္တော သာမညဖလံ သစ္ဆိကရောတိ။ သုဘသညာဒီဟိ စတူဟိပိ တ ဝိပလ္လာသေဟိ သမုဒယသစ္စံ, တေသမဓိဋ္ဌာနာရမ္မဏဘူတာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခသစ္စန္တိအာဒိနာ သစ္စယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဖလံ ပနေတ္ထ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ, စတူဟိ စေတ္ထ ဝိပလ္လာသေဟိ စတုရာသဝောဃယောဂဂန္ထအဂတိတဏှုပါဒါနသလ္လဝိညာဏဋ္ဌိတိအပရိညာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော, တထာ စတူဟိ သတိပဋ္ဌာနေဟိ စတုဗ္ဗိဓဈာနဝိဟာရာဓိဋ္ဌာနသုခဘာဂိယဓမ္မအပ္ပမညာ သမ္မပ္ပဓာနဣဒ္ဓိပါဒါဒိဝသေန ဝေါဒါနပက္ခော နေတဗ္ဗောတိ အယံ **သီဟဝိက္ကီဠိတဿ နယဿ ဘူမိ** ။ ယော ဟိ သုဘသညာဒီဟိ ဝိပလ္လာသေဟိ သကလဿ သံကိလေသပက္ခဿ သဒ္ဒိန္ဒိယာဒီဟိ စ ဝေါဒါနပက္ခဿ စတုသစ္စယောဇနာဝသေန နယနလက္ခဏော သံဝဏ္ဏနာဝိသေသော, အယံ သီဟဝိက္ကီဠိတော နာမ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"ယော နေတိ ဝိပလ္လာသေဟိ၊
ကိလေသေ ဣန္ဒြိယေဟိ သဒ္ဓမ္မေ။
ဧတံ နယံ နယဝိဒူ၊
သီဟဝိက္ကီဠိတံ အာဟူ"တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

အသန္တာသနဇဝပရက္ကမာဒိဝိသေသယောဂေန သီဟော ဘဂဝါ, တဿ ဝိက္ကီဠိတံ ဒေသနာ ဝဇီကမ္မဘူတော ဝိဟာရောတိ ကတွာ ဝိပလ္လာသတပ္ပဋိပက္ခပရိဒီပနတော သီဟဿ ဝိက္ကီဠိတံ ဧတ္ထာတိ သီဟဝိက္ကီဠိတော, နယော။ ဗလဝိသေသယောဂဒီပနတော တ သီဟဝိက္ကီဠိတသဒိသတ္တာ နယော သီဟဝိက္ကီဠိတော။ ဗလဝိသေသော စေတ္ထ သဒ္ဓါဒိဗလံ, ဒသဗလာနိ ဧဝ တ။

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏံ အတ္ထနယာနံ သိဒ္ဓိယာ ဝေဟာရနယဒွယံ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ တထာ ဟိ အတ္ထနယတ္တယဒိသာဘာဝေန ကုသလာဒိဓမ္မာနံ အာလောစနံ **ဒိသာလောစနံ**။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"ဝေယျာကရဏေသု ဟိ ယေ၊
ကုသလာကုသလာ တဟိံ တဟိံ ဝုတ္တာ။
မနသာ ဩလောကယတေ၊
တံ ခု ဒိသာလောစနံ အာဟူ"တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

တထာ အာလောစိတာနံ တေသံ ဓမ္မာနံ အတ္ထနယတ္တယယောဇနေ သမာနယနတော အင်္ကုသော ဝိယ **အင်္ကုသော**။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"ဩလောကေတွာ ဒိသလောစနေန၊ ဥက္ခိပိယ ယံ သမာနေတိ။
သဗ္ဗေ ကုသလာကုသလေ၊ အယံ နယော အင်္ကုသော နာမာ"တိ။ (နေတ္တိ. ၄ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

တသ္မာ မနသာဝ အတ္ထနယာနံ ဒိသာဘူတဓမ္မာနံ လောစနံ ဒိသာလောစနံ, တေသံ သမာနယနံ အင်္ကုသောတိ ပဉ္စပိ နယာနိ ယုတ္တာနိ ဟောန္တိ။

ဧတ္တာဝတာ စ –

"ပဉ္စမော နန္ဒိယာဝဋ္ဋော၊ ဒုတိယော စ တိပုက္ခလော။

သီဟဝိက္ကီဠိတော နာမ၊ တတိယော နယလဋ္ဌကော။

ဒိသာလောစနမာဟံသု၊ စတုတ္ထံ နယမုတ္တမံ။
ပဉ္စမော အင်္ကုသော နာမ၊ သဗ္ဗေ ပဉ္စ နယာ ဂတာ''တိ။ (နေတ္တိ. ၁ ဥဒ္ဒေသဝါရ) –

ဧဝံ ဝုတ္တပဉ္စနယာပိ တွေ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နယတိ သံကိလေသံ ဝေါဒါနဉ္စ ဝိဘာဂတော ဉာပေတီတိ နယော, လဉ္ဆေတိ ပကာသေတီ သုတ္တတ္ထန္တိ လဉ္ဆကော, နယော စ သော လဉ္ဆကော စာတိ **နယလဉ္ဆကော** ။ ဣဒဉ္စ သုတ္တံ သောဠသဝိဓေ သုတ္တန္တပဋ္ဌာနေ သံကိလေသဘာဂိယံ ဗ္ဗတိရေကမုခေန နိဗ္ဗေဓာသေက္ခဘာဂိယန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဋ္ဌဝီသတိဝိဓေ ပန သုတ္တန္တပဋ္ဌာနေ လောကိယလောကုတ္တရံ သတ္တဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံ ဉာဏဉေယျံ ဒဿနဘာဝနံ သကဝစနံ ဝိဿဇ္ဇနီယံ ကုသလာကုသလံ အနုညာတံ ပဋိက္ခိတ္တဉ္စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ သောဠသဝိဓသုတ္တန္တံ ပဋ္ဌာနံ နာမ ''သံကိလေသဘာဂိယံ သုတ္တံ, ဝါသနာဘာဂိယံ သုတ္တံ, နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ သုတ္တံ, အသေက္ခဘာဂိယံ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, သံကိလေသဘာဂိယဉ္စ ဝါသနာဘာဂိယဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဉ္စ အသေက္ခဘာဂိယဉ္စ သုတ္တံ, နေဝ သံကိလေသဘာဂိယံ န ဝါသနာဘာဂိယံ န နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ န အသေက္ခဘာဂိယံ သုတ္တ''န္တိ (နေတ္တိ. ၈၉) ဧဝံ ဝုတ္တသောဠသသာသနပဋ္ဌာနာနိ။

တတ္ထ သံကိလိဿန္တိ ဧတေနာတိ သံကိလေသော, သံကိလေသဘာဂေ သံကိလေသကောဋ္ဌာသေ ပဝတ္တံ **သံကိလေသဘာဂိယံ**။ ဝါသနာ ပုညဘာဝနာ, ဝါသနာဘာဂေ ပဝတ္တံ **ဝါသနာဘာဂိယံ,** ဝါသနံ ဘဇာပေတီတိ ဝါ **ဝါသနာဘာဂိယံ**။ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ လောဘက္ခန္ဓာဒီနံ ပဒာလနံ နိဗ္ဗေဓော, နိဗ္ဗေဓဘာဂေ ပဝတ္တံ, နိဗ္ဗေဓံ ဘဇာပေတီတိ ဝါ **နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ**။ ပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခာ ဓမ္မာ အသေက္ခာ, အသေက္ခဘာဂေ ပဝတ္တံ, အသေက္ခေ ဘဇာပေတီတိ ဝါ **အသေက္ခဘာဂိယံ**။ တေသု ယတ္ထ တဏှာဒိသံကိလေသော ဝိဘတ္တော, ဣဒံ သံကိလေသဘာဂိယံ။ ယတ္ထ အနာဒိပုညကိရိယဝတ္ထု ဝိဘတ္တံ, ဣဒံ ဝါသနာဘာဂိယံ။ ယတ္ထ သေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဝိဘတ္တာ, ဣဒံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ။ ယတ္ထ ပန အသေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဝိဘတ္တာ, ဣဒံ အသေက္ခဘာဂိယံ။ ဣတရာနိ တေသံ တေမိဿကနယဝသေန ဝုတ္တာနိ။ သဗ္ဗာသဝသံဝရပရိယာယာဒီနံ ဝသေန သဗ္ဗဘာဂိယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ဟိ သံကိလေသဓမ္မာ လောကိယသုစရိတဓမ္မာ သေက္ခာ ဓမ္မာ အသေက္ခာ ဓမ္မာ စ ဝိဘတ္တာ။ သဗ္ဗဘာဂိယံ ပန ''ပဿံ န ပဿတီ''တိအာဒိကံ ဥဒကာဒိ အနုတဒဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဋ္ဌဝီသတိဝိဓံ သုတ္တန္တပဋ္ဌာနံ ပန ''လောကိယံ, လောကုတ္တရံ, လောကိယဉ္စ လောကုတ္တရဉ္စ, သတ္တာဓိဋ္ဌာနံ, ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံ, သတ္တာဓိဋ္ဌာနဉ္စ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဉ္စ, ဉာဏံ, ဉေယျံ, ဉာဏဉ္စ ဉေယျဉ္စ, ဒဿနံ, ဘာဝနာ, ဒဿနဉ္စ ဘာဝနာ စ, သကဝစနံ, ပရဝစနံ, သကဝစနဉ္စ ပရဝစနဉ္စ, ဝိဿဇ္ဇနီယံ, အဝိဿဇ္ဇနီယံ, ဝိဿဇ္ဇနီယဉ္စ အဝိဿဇ္ဇနီယဉ္စ, ကမ္မံ, ဝိပါကော, ကမ္မဉ္စ ဝိပါကော စ ကုသလံ, အကုသလံ, ကုသလဉ္စ အကုသလဉ္စ အနုညာတံ, ပဋိက္ခိတ္တံ, အနုညာတဉ္စ ပဋိက္ခိတ္တဉ္စ, ထဝေါ''တိ (နေတ္တိ. ၁၁၂) ဧဝမာဂတာနိ အဋ္ဌဝီသတိ သာသနပဋ္ဌာနာနိ။ တတ္ထ **လောကိယ**န္တိ လောကေ နိယုတ္တော, လောကေ တ ဝိဒိတော လောကိယော။ ဣဓ ပန လောကိယော အတ္ထော ယသ္မိံ သုတ္တေ ဝုတ္တော, တံ သုတ္တံ လောကိယံ။ တထာ **လောကုတ္တရံ** ။ ယသ္မိံ ပန သုတ္တေ ပဒေသေန လောကိယံ, ပဒေသေန လောကုတ္တရံ ဝုတ္တံ, တံ **လောကိယဉ္စ လောကုတ္တရဉ္စ** ။ သတ္တအဓိပ္ပာယသတ္တပညတ္တိမုခေန ဒေသိတံ **သတ္တာဓိဋ္ဌာနံ** ။ ဓမ္မဝသေန ဒေသိတံ **ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံ** ။ ဥဘယဝသေန ဒေသိတံ **သတ္တာဓိဋ္ဌာနဉ္စ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဉ္စ**။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗပဒေသု အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗုဒ္ဓာဒီနံ ပန ဂုဏာဘိတ္ထဝနဝသေန ပဝတ္တံ သုတ္တံ **ထဝေါ** နာမ –

‘‘မဂ္ဂနုဋ္ဌိကော သေဋ္ဌော၊ သစ္စာနံ စတုရော ပဒါ။
ဝိရာဂေါ သေဋ္ဌော ဓမ္မာနံ၊ ဒွိပဒါနဉ္စ စက္ခုမာ’’တိ။ (ဓ. ပ. ၂၇၃; နေတ္တိ. ၁၇၀; ပေဋကော. ၃၀) အာဒိကံ ဝိယ –

နေတ္တိနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. **သဒ္ဒဂရုကာဒီန** န္တိ အာဒိသဒ္ဒေန ဂန္ထရသဖေဋ္ဌဗ္ဗဂရုကေ သင်္ဂဏှာတိ။ **အာသယဝသေနာ**တိ အဇ္ဈာသယ ဝသေန။ ဥတုသမုဋ္ဌာနောပိ ဣတ္ထိသဒ္ဒါနုဂတော သဒ္ဒော လဗ္ဘတိ, သော ဣဓ နာဓိပ္ပေတောတိ **‘‘စိတ္တသမုဋ္ဌာ နော’’**တိ ဝုတ္တံ။ **ကထိတသဒ္ဒော** အာလာပာဒိသဒ္ဒော။ **ဂီတသဒ္ဒော** သရေန ကာယနသဒ္ဒော။ ဣတ္ထိယာ ဟသနသဒ္ဒ အပေက္ခ သင်္ဂဟေတဗ္ဗော တသ္သာပိ ပုရိသေန အဿာဒေတဗ္ဗတော။ တေနာဟ – ‘‘အပိစ ခေါ မာတုကမဿ သ ဒ္ဒံ သုဏာတိ တိရောကုဋ္ဋာ တ တိရောပာကာရာ တ ဟသန္တိယာ တ ဘဏန္တိယာ တ ကယန္တိယာ တ, သော တဒဿ သာဒေတီ’’တိအာဒိ။ **နိဝတ္ထနိတသနဿာ** တိ ခလိတ္ထဒ္ဒဿ နိတသနဿ။ **အလင်္ကာရဿာ** တိ နူပုရာဒိကဿ အလင်္ကာရဿ။ **ဣတ္ထိသဒ္ဒောတွေဝဝ ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ ဣတ္ထိပဋိဗဒ္ဓဘာဝတော ဝုတ္တံ။ တေနာဟ – **‘‘သဗ္ဗော ပီ’’**တိအာဒိ။ **အဝိဒူရဋ္ဌာနေ** တိ တဿ ဟတ္ထိကုလဿ ဝသနဋ္ဌာနတော အဝိဒူရဋ္ဌာနေ။ **ကာယူပပန္နော** တိ သမ္ပန္န ကာယော ထိရကထိနမဟာကာယော။ **မဟာဟတ္ထီ** တိ မဟာနုဘာဝေ ဟတ္ထီ။ **ဇေဋ္ဌကံ ကတ္တွာ** တိ ယူထပတိံ ကတွာ။

ကထိနတိက္ခဘာဝေန သိင်္ဂသဒိသတ္တာ အဋ္ဌသင်္ခါတာနိ သိင်္ဂါနိ ဧတဿ အတ္ထီတိ **သိင်္ဂီ,** သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏတာယ မဟာဗလတာယ စ သီဟဟတ္ထိအာဒိမိဂသဒိသတ္တာ မိဂေ ဝိယာတိ **မိဂေ**။ တတ္ထ တတ္ထ ဂိစ္စံ နေတုဘာဝေန စက္ခု ယေဝ နေတ္တံ, တံ ဥဂ္ဂတဋ္ဌေန အာယတံ ဧတဿာတိ **အာယတစက္ခုနေတ္တော** ။ အဋ္ဌိ ဧဝ တစော ဧတဿာတိ **အဋ္ဌိတ္တစော**။ **တေနာဘိဘူတော**တိ တေန မိဂေန အဘိဘူတော အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌော နိစ္စလဂ္ဂဟိတော ဟုတွာ။ **ကရုဏံ ရုဒါမီ**တိ ကာရုညပတ္တော ဟုတွာ ရောဒါမိ ဝိရဝါမိ။ ပစ္စတ္ထိကဘယတော မုတ္တိ နာမ ယထာ တထာ သဟာယဝတော ဟောတိ, န ကောကိနောတိ အာဟ – **‘‘မာ ဟေဝ မံ ပာဏသမံ ဇဟေယျာ’’** တိ။ တတ္ထ **မာ ဟေဝ မန္တိ** မံ ဧဝရူပံ ဗျ ယသနံ ပတ္တံ အတ္တနော ပာဏသမံ ပိယသာမိကံ တွံ မာဟေဝ ဇဟိ။

ကုဉ္စေ ဂိရိကူဉ္စေ ရမတိ အဘိရမတိ, တတ္ထ တ ဝိစရတိ, ကောဉ္စနာဒံ နဒန္တော တ ဝိစရတိ, ကု တ ပထဝီ, တဒဘိ ယာတေန ဇီရတီတိ **ကုဉ္စရော**။ **သဋ္ဌိဟာယန** န္တိ ဇာတိယာ သဋ္ဌိဝဿကာလသ္မိံ ကုဉ္စရာ ထာမေန ပရိဟာယန္တိ, တံ သန္ဓာယ ဧဝမာဟ။ **ပထဗျာ စာတုရန္တာယာ** တိ စတူသု ဒိသာသု သမုဒ္ဒံ ပတွာ ဌိတာယ စာတုရန္တာယ ပထဝိယာ။ **သုပ္ပိယောတိ** သုဋ္ဌု ပိယော။ **တေသံ တွံ ဝံ တရိဇော သေဋ္ဌော** တိ ယေ သမုဒ္ဒေ တ ဂင်္ဂါယ တ ယမုနာယ တ နမ္မဒါနဒိယာ တ ကုဠီရာ, တေသံ သဗ္ဗေသံ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယာ မဟန္တတ္တေန စ တရိမ္ပိ ဇာတတ္တာ တရိဇော တွံဝမေဝ သေဋ္ဌော ပ သတ္ထတရော။ **မုဉ္စ ရောဒန္တိယာ ပတိ** န္တိ သဗ္ဗေသံ သေဋ္ဌတ္တာ တမေဝ ယာစာမိ, ရောဒမာနာယ မယှံ သာမိကံ မုဉ္စ။ **အထာ**တိ ဂဟဏဿ သိထိလကရဏသမနန္တရမေဝ။ **တေဿာ** တိ ပဋိသတ္တုမဒ္ဒနဿ။

ပဗ္ဗတဂဟနံ နိဿာယာ တိ တိဿော ပဗ္ဗတရာဇိယော အတိက္ကမိတွာ စတုတ္ထာယ ပဗ္ဗတရာဇိယံ ပဗ္ဗတဂ ဟနံ ဥပနိဿာယ။ **ဇဝံ ဝဒတီ**တိ ‘‘ဥဒေတယံ စက္ခုမာ’’တိအာဒိနာ (ဇာ. ၁.၂.၁၇) ဣမံ ဗုဒ္ဓမန္တံ မန္တေန္တော ဝဒတိ။

တတ္ထ **ဥဒေတီ**တိ ပာစီနလောကဓာတုတော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ။ **စက္ခုမာ**တိ သကလစက္ကဝာဠဝါသီနံ အန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ တ စက္ခုပ္ပဋိလာဘကရဏေန ယန္တေန တေသံ ဒိန္နံ စက္ခု, တေန စက္ခုနာ စက္ခုမာ။ **ဧကရာဇာ**တိ သကလစက္ကဝါဠေ အာလောကကရာနံ အန္တရေ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ရဉ္ဇနဋ္ဌေန စ ဧကရာဇာ။ **ဟရိဿဝဏ္ဏော** တိ ဟရိသမာနဝဏ္ဏော, သုဝဏ္ဏ ဝဏ္ဏောတိ အတ္ထော။ ပထဝိံ ပဘာသေတီတိ **ပထဝိပ္ပဘာသော**။ **တံ တံ နမဿာမီ** တိ တသ္မာ တံ ဧဝရူပံ ဘဝန္တံ နမဿာမိ ဝန္ဒာမိ။ **တယာဇ္ဇ ဂုတ္တာ ဝိဟရေမ္မု ဟ ဒိဝသ** န္တိ တယာ အဇ္ဇ ရက္ခိတာ ဟုတွာ ဣမံ ဒိဝသံ စတုဣရိယာပထ ဝိဟာရေန သုခံ ဝိဟရေယျာမ။

ဇဝံ ဗောဓိသတ္တော ဣမာယ ကထာယ သူရိယံ နမဿိတွာ ဒုတိယကထာယ အတီတေ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဗုဒ္ဓေ စေဝ ဗုဒ္ဓ ဂုဏေ စ နမဿတိ **‘‘ယေ ဗြာဟ္မဏာ’’** တိအာဒိနာ။ တတ္ထ **ယေ ဗြာဟ္မဏာ** တိ ယေ ဗာဟိတပာပ ပရိသုဒ္ဓါ ဗြာဟ္မဏာ။ **ဝေဒဂူ**တိ ဝေဒါနံ ပါရံ ဂတာ, ဝေဒေဟိ ပါရံ ဂတာတိ တ ဝေဒဂူ။ ဣဓ ပန သဗ္ဗေ သင်္ခတမ္မေ ဝိဒိတေ ပါကဋ္ဌေ

ကတ္ဝာ ကတာတိ ဝေဒဂူ။ တေနေတဟ – **“သဗ္ဗဓမ္မေ”** တိ။ သဗ္ဗေ ခန္ဓာယတနဓာတုဓမ္မေ သလက္ခဏသာမညလက္ခဏဝသေန အတ္တနော ဉာဏာသ္သ ဝိဒိတေ ပာကဋေ ကတ္ဝာ တိဏ္ဏံ မာရာနံ မတ္ထကံ မဒ္ဒိတ္ဝာ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ပတ္တာ, သံသာရံ တ အတိက္ကန္တာတိ အတ္ထော။ **တေ မေ နမောတိ** တေ မမ ဣမံ နမက္ကာရံ ပဋိစ္ဆန္တု။ **တေ စ မံ ဟလယန္တု**တိ ဧဝံ မယာ နမဿိတာ စ တေ ဘဂဝန္တော မံ ဟလယန္တု ရက္ခန္တု။ **နမတ္ထု ဗုဒ္ဓါနံ။ပေ။ ဝိမုတ္တိယာ** တိ အယံ မမ နမက္ကာရော အတီတာနံ ပရိနိဗ္ဗုတာနံ ဗုဒ္ဓါနံ အတ္ထု, တေသံယေဝ စတူသု ဖလေသု ဉာဏသင္ခါတာယ ဗောဓိယာ အတ္ထု, တထာ တေသညေဝ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တာနံ အတ္ထု, ယာ စ နေသံ တဒင္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏသင္ခါတာ ပဉ္စဝိဓာ ဝိမုတ္တိ, တာယ ဝိမုတ္တိယာပိ အယံ မယှံ နမက္ကာရော အတ္ထူတိ အတ္ထော။
ဣမံ သော ပရိတ္တံ ကတ္ဝာ, မောရော စရတိ ဧသနာ တိ ဣဒံ ပန ပဒဒ္ဝယံ သတ္ထာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟုတ္ဝာ အာဟ။ တဿတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, သော မောရော ဣမံ ပရိတ္တံ ဣမံ ရက္ခံ ကတ္ဝာ အတ္တနော ဂောစရဘူမိယံ ပုပ္ဖဖလာဒီနံ အတ္ထာယ နာနပ္ပကာရာယ ဧသနာယ စရတီတိ။

ဧဝံ ဒိဝသံ စရိတ္ဝာ သာယံ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ နိသီဒိတ္ဝာ အတ္ထံ ဂစ္ဆန္တံ သူရိယံ ဩလောကေန္တော ဗုဒ္ဓဂုဏေ အာဝဇ္ဇေတ္ဝာ နိဝာသဋ္ဌာနေ ရက္ခာဝရဏတ္ထာယ ပုန ဗ္ရဟ္မမန္တံ ဝဒန္တော **“အပေတယ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တေနေတဟ – **“ဒိဝသံ ဂောစရံ ဂဟေတ္ဝာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အပေတီ**တိ အပယာတိ အတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ **ဣမံ သော ပရိတ္တံ ကတ္ဝာ မောရော ဝါသမကပ္ပယီ**တိ ဣဒမ္ပိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟုတ္ဝာ အာဟ။ တဿတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, သော မောရော ဣမံ ပရိတ္တံ ဣမံ ရက္ခံ ကတ္ဝာ အတ္တနော နိဝာသဋ္ဌာနေ ဝါသံ သံကပ္ပယိတ္ထာတိ။ **ပရိတ္တကမ္မတော ပုရေတရ မေတ**တိ ပရိတ္တကမ္မကရဏတော ပုရေတရမေဝ။ **မောရကုက္ကုဋိကာယ** တိ ကုက္ကုဋိကာသဒိသာယ မောရစ္ဆာပိကာယ။

၃. တတိယေ ရူပယတနဿ ဝိယ ဂန္ဓာယတနဿပိ သမုဋ္ဌာပကပစ္စယဝသေန ဝိသေသော နတ္ထီတိ အာဟ – **“စတုသမုဋ္ဌာနိက”** န္တိ။ ဣတ္ထိယာ သရီရဂန္ဓဿ ကာယာရုဠှာဂန္ဓာနုလေပနာဒိဂန္ဓဿ စ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဘာဝတော အဝိသေသေန ဂဟဏပ္ပသင်္ဂေ ဣတ္ထာဓိပ္ပေတဂန္ဓံ နိဒ္ဒါရေန္တော **“သ္ဝတယ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဣတ္ထိယာ** တိ ပာကတိကာယ ဣတ္ထိယာ။ **ဒုဂ္ဂန္ဓော** တိ ပာကတိကာယ ဣတ္ထိယာ သရီရဂန္ဓဘာဝတော ဒုဂ္ဂန္ဓော ဟောတိ။ **ဣဓာဓိပ္ပေတော**တိ ဣဋ္ဌဘာဝတော အဿာဒေတဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တံ။ ကထံ ပန ဣတ္ထိယာ သရီရဂန္ဓဿ ဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝတေတိ အာဟ – **“ကေစ္စာ ဟိ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ အဿဿ ဝိယ ဂန္ဓော အဿာ အတ္ထီတိ **အဿဂန္ဓိနီ** ။ မေဏ္ဍကဿ ဝိယ ဂန္ဓော အဿာ အတ္ထီတိ **မေဏ္ဍကဂန္ဓိနီ** ။ သေဒဿ ဝိယ ဂန္ဓော အဿာ အတ္ထီတိ **သေဒဂန္ဓိနီ** ။ သောဏိတဿ ဝိယ ဂန္ဓော အဿာ အတ္ထီတိ **သောဏိတဂန္ဓိနီ။ ရဇ္ဇတေဝ** တိ အနာဒိမတိ သံသာရေ အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသတသနာယ ပရိကမိတဟဒယတ္တာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဿာဒဂဓိတစိတ္တတာယ စ အန္ဓဗာလော ဧဝရူပာယပိ ဒုဂ္ဂန္ဓသရီရာယ ဣတ္ထိယာ ရဇ္ဇတိယေဝ။ ပာကတိကာယ ဣတ္ထိယာ သရီရဂန္ဓဿ ဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝံ ဒဿေတ္ဝာ ဣဒာနိ ဝိသိဋ္ဌာယ ဧကစ္စာယ ဣတ္ထိယာ တဒဘာဝံ ဒဿေတုံ – **“စက္ကဝတ္တိနော ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ယဒိ ဧဝံ ဤဒိသာယ ဣတ္ထိယာ သရီရဂန္ဓောပိ ဣဓ ကသ္မာ နာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ – **“အယံ န သဗ္ဗာသံ ဟောတီ”** တိအာဒိ။ တိရစ္ဆာနဂတာယ ဣတ္ထိယာ ဧကစ္စာယ စ မနုဿိတ္ထိယာ သရီရဂန္ဓဿ အတိဝိယ အဿာဒေတဗ္ဗဘာဝဒဿနတော ပုန တမ္ပိ အဝိသေသေန အနုဇာနန္တော **“ဣတ္ထိကာယေ ဂန္ဓော တ ဟောတူ”** တိအာဒိမာဟ။ **ဣတ္ထိဂန္ဓောတေ္ဝဝ ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဘာဝတော ဝုတ္တံ။

၄. စတုတ္ထာဒီသု **ကိံ တေနာ**တိ ဗိဠာဟာဝိညေယျရသေ ဣဓာဓိပ္ပေတေ ကိံ တေန အဝယဝရသာဒိနာ ဝုတ္တေန ပယောဇနံ။ ဩဋ္ဌမံသံ သမ္မက္ခေတီတိ **ဩဋ္ဌမံသသမ္မက္ခနော,** ခေဠာဒီနိ။ အာဒိသဒ္ဒေန ဩဋ္ဌမံသမက္ခနော တမ္ဗူလမုခတာသာဒိရသော ဂယှတိ။ **သဗ္ဗော သော ဣတ္ထိရသော** တိ ဣတ္ထိယာဝဿ ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ။

၅. **ဣတ္ထိဖောဋ္ဌဗ္ဗော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ယဒိ ပနေတ္ထ ဣတ္ထိဂတာနိ ရူပာရမ္မဏာဒီနိ အဝိသေသ တော ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒာယ တိဋ္ဌန္တိ, အထ ကသ္မာ ဘဂဝတာ တာနိ ဝိသုံ ဝိသုံ ဂဟေတ္ဝာ ဒေသိတာနီတိ အာဟ – **“ဣတိ သတ္ထာ”** တိအာဒိ။ **ယထာ ဟီ**တိအာဒိနာ တမေဝတ္ထံ သမတ္ထေတိ။ **ဂမေတီ**တိ ဝိကျေပံ ဂမေတိ, အယမေဝ တ ဟာဌော။ **ဂမေတီ**တိ စ သင်္ဂမေတိ။ **န တထာ သေသာ သဒ္ဒါဒယော, န တထာ ရူပာဒီနိ အာရမ္မဏာနိ** တိ ဧတေန သတ္တေသု ရူပာဒိဂရုကတာ အသံကိဏ္ဏာ ဝိယ ဒဿိတာ, န ခော ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ အနေကဂဝိတ္တော သတ္

တာနံ အဇ္ဈာသယသ္မာတိ ဒဿေတုံ – **“ကေစ္စဿ စာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဉ္စဂရုကဝသေနာ**တိ ပဉ္စာရမ္မဏဂရုကဝသေန။ ကေစ္စဿ ဟိ ပုရိသဿ ယထာဝုတ္တေသု ပဉ္စသုပိ အာရမ္မဏေသု ဂရုကတာ ဟောတိ, ကေစ္စဿ တတ္ထ ကတိပယေသု, ကေသုဉ္စိ ဧဝ တ, တေ သဗ္ဗေပိ ပဉ္စဂရုကာတေ့ဝဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ ယထာ ‘‘သတ္တိသယော အင္ဂဝိမောက္ခာ’’တိ။ **န ပဉ္စဂရုကဇာတကဝသေန** ဧကေကာရမ္မဏေ ဂရုကဿေဝ နာဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဧကေကာရမ္မဏဂရုကာနဉ္ဟိ ပဉ္စန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ တတ္ထ အာဂတတ္တာ တံ ဇာတကံ **“ပဉ္စဂရုကဇာတက”**န္တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ဧဝံ တေန က္လေ ပယောဇနံ နတ္ထီတိ အာဟ – **“သက္ခိဘာဝတ္တာယာ”** တိ။ **အာဟရိတ္ဗ္ဗတ ကထေတဗ္ဗ** န္တိ ရူပဒိဂရုကတာယ ဧတေ အနယဗ္ဗ ယသနံ ပတ္တာတိ ဒဿေတုံ ကထေတဗ္ဗံ။

၆-၈. တေသန္တိ သုတ္တာနံ။ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနတ္ဗတ ဂဏ္ဍဟိတုံ န က္လစ္ဆိ** တိ တဿ ထောကံ ဝိရူပဓာတုကတ္တာ န က္လစ္ဆိ။ **အနတိက္ကမန္တော** တိ သံသန္ဒေန္တော။ **ဒွေဝ ဟတ္ထံ ပတ္တာနီ** တိ ဒွေဝ ဥပ္ပလာနိ ဟတ္ထံ ဂတာနိ။ **ပဟဋ္ဌာကာရံ ဒဿေတ္ဗတ**တိ အပရာပိ က္လတ္ထီတိ ဧကေကံ လဒ္ဓံ, မယာ ဒွေဝ လဒ္ဓာနီတိ သန္တုဋ္ဌာကာရံ ဒဿေတ္ဗတ။ **ပရောဒီ**တိ တဿာ ပုဗ္ဗသာမိကဿ မုခဂန္ဓံ သရိတ္ဗတ။ တဿ ဟိ မုခတော ဥပ္ပလဂန္ဓော တယတိ။ **ဟာရေတ္ဗတ**တိ တဿာ ဌာနာ အပနေတ္ဗတ, ‘‘ဟရာပေတ္ဗတ’’တိ တ ဟဌော, အယမေဝတ္ထော။

သာဓု သာဓူတိ ဘာသတောတိ ဓမ္မကထာယ အနုမောဒနဝသေန ‘‘သာဓု သာဓူ’’တိ ဘာသတော။ **ဥပ္ပလံဝ ယထောဒကေ**တိ ယထာ ဥပ္ပလံ ဥပ္ပလဂန္ဓော မုခတော နိဗ္ဗတ္တောတိ။ **ဝဏ္ဏမေဝ ကထိတ** န္တိ ယထာရုတဝသေန ဝုတ္တံ။ ယဒိပိ ဧဝံ ဝုတ္တံ, တထာပိ ယထာရုတမတ္တေ အဝတ္ဗတ ဝိဝဋ္ဋံ နီဟရိတ္ဗတ ကထေတဗ္ဗံ ဝိမုတ္တိရသတ္တာ ဘဂဝတော ဒေသနာယ။

ရူပာဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

က္လတိ မနောရထပူရဏိယာ အင္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. နီဝရဏပ္ပဟာနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ တိ ဒုတိယဝဂ္ဂဿ။ **ကေဓမ္မဳ** တိ တွေ "ကေသဘာဝဳ"တိ ဣမိနာ သဘာဝတ္တောယံ
ဓမ္မသဒ္ဒေါ "ကုသလာ ဓမ္မာ"တိအာဒီသု ဝိယာတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ ယဒဂ္ဂေန စ သဘာဝတ္တော, တဒဂ္ဂေန နိဿ
တ္တတ္တော သိဒ္ဓေါ ဧဝါတိ **"နိဿတ္တဋ္ဌေန ဓမ္မော ဝေဒိတဗ္ဗော"** တိ ဝုတ္တံ။ **သုဘနိမိတ္တ** န္တိ ဓမ္မပရိယာယေ
န ဝုတ္တံ။ တဉှိ အတ္ထတော ကာမစ္ဆန္ဒော တ သိယာ။ သော ဟိ အတ္တနော ဂဟဏာကာရေန သုဘန္တိ, တေနာကာရေ
န ပဝတ္တနကဿ အညဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ နိမိတ္တတ္တာ "သုဘနိမိတ္တ"န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ တဿ အာရမ္မဏံ
တ သုဘနိမိတ္တံ။ ဣဋ္ဌဉှိ ဣဋ္ဌာကာရေန တ ဂယှ့ဟမာနံ ရူပာဒိအာရမ္မဏံ "သုဘနိမိတ္တ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ အာရမ္မဏာ
မေဝ စေတ္ထ နိမိတ္တံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ – "သုဘနိမိတ္တန္တိ ရာဂဋ္ဌာနိယံ အာရမ္မဏာ"န္တိ။ သမုစ္စယတ္ထော တ-
သဒ္ဒေါ အနေကတ္ထတ္တာ နိပါတာနံ။ **ဘိယ္ယောဘာဝါယ** တိ ပုနပ္ပုနံ ဘာဝါယ။ **ဝေပုလ္လာယ** တိ ဝိပုလဘာဝါယ,
ဝမိုယာတိ အတ္ထော။ **အဇ္ဈတော** နိဇ္ဈတော။ သေသပဒါနိ တဿေဝ ဝေဝစနာနိ။ **ကာမေသူ**တိ ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု။
ကာမစ္ဆန္ဒော တိ ကာမသင်္ခါတော ဆန္ဒော, န ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော န ဓမ္မစ္ဆန္ဒော။ ကာမနဝသေန ရဇ္ဇနဝ
သေန စ ကာမော ဧဝ ရာဂေ **ကာမရာဂေ**။ ကာမနဝသေန နန္ဒနဝသေန စ ကာမော ဧဝ နန္ဒီတိ **ကာမနန္ဒီ**။ ကာမနဝသေန
တဏှာယနဝသေန စ **ကာမတဏှာ**။ အာဒိသဒ္ဒေန "ကာမသ္နေဟော ကာမပရိဠာဟော ကာမမုစ္ဆာ ကာမဇ္ဈောသာ
န"န္တိ ဧတေသံ ပဒါနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ကာမတ္ထံ ဝိဒိတွာ သိနေဟနဋ္ဌေန **ကာမသ္န
နေဟော,** ပရိဠာဟနဋ္ဌေန **ကာမပရိဠာဟော,** မုစ္ဆနဋ္ဌေန **ကာမမုစ္ဆာ,** ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌာပနဋ္ဌေန **ကာမဇ္ဈောသာနံ**
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကာမစ္ဆန္ဒော ဧဝ ကုသလပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တဿ နီဝရဏဋ္ဌေန **ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ, သော** တိ ကာမစ္ဆန္ဒ
ော။ **အသမုဒာစာရဝသေနာ**တိ အသမုဒာစာရဘာဝေန။ **အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေနာ** တိ "ဣဒံ နာမေတ"န္တိ ဝတ္ထုဝသေန
ဥတုွတ တဿိမ် အတ္တဘာဝေ အနနုဘူတဿ အာရမ္မဏဿ ဝသေန။ ရူပသဒ္ဒါဒိဘေဒံ ပန အာရမ္မဏံ ကေဿမိပ္ပိ
အတ္တဘာဝေ အနနုဘူတံ နာမ နတ္ထေဝ, ကိမင်္ဂ ပန အနာဒိမတိ သံသာရေ။

ယံ ဝုတ္တံ – "အသမုဒာစာရဝသေန စာ"တိအာဒိ, တံ အတိသံခိတ္တန္တိ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ – **"တတ္ထာ"** တိ
အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဘဝဂ္ဂဟဏေန မဟဂ္ဂတဘဝေ ဂဟိတော။ သော ဟိ ဩဠာရိကကိလေသသမုဒာစာရရဟိတော။ တ
ဇ္ဇနီယကမ္မကတာဒိကာလေ ဟရိတသိကကာလေ စ စရိတဗ္ဗာနိ **ဒွေဝအသီတိ ခုဒ္ဒကဝတ္တာနိ** နာမ။ န ဟိ တာနိ သဗ္ဗာ
သု အဝတ္ထာသု စရိတဗ္ဗာနိ, တသ္မာ တာနိ န မဟာဝတ္တေသု အန္တောဂဓာနီတိ **"စုဒ္ဒသ မဟာဝတ္တာနီ"** တိ ဝုတ္တံ။
တထာ အာဂန္တုကဝတ္တအာတသိကဂမိက-အနုမောဒနဘတ္တဂ္ဂ- ပိဏ္ဍစာရိကအာရညကသေနာသနဇန္တာဃရဝစ္စကု
ဋိဥပဇ္ဈာယ- သဒ္ဓိဝိဟာရိကအာစရိယ-အန္တေဝါသိကဝတ္တာနီတိ ဧတာနိ စုဒ္ဒသ မဟာဝတ္တာနိ နာမာတိ ဝုတ္တံ။ ဣ
တရာနိ ပန "ဟရိတသိကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝတ္တံ ပညာပေဿာမီ"တိ (စူဠဝ. ၇၅) အာရဘိတွာ "န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗံ, န
ဆမာယံ စင်္ကမန္တေ စင်္ကမေ စင်္ကမိတဗ္ဗ"န္တိ (စူဠဝ. ၈၁) ဝုတ္တာနိ ပကတတ္တေ စရိတဗ္ဗဝတ္တာနိ ဆသဋ္ဌိ, တ
တော ပရံ "န, ဘိက္ခဝေ, ဟရိတသိကေန ဘိက္ခုနာ ဟရိတသိကဝုမုတရေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ, မူလာယပဋိကဿနာရဟေ
န, မာနတ္တာရဟေန, မာနတ္တစာရိကေန, အဗ္ဘာနာရဟေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဧကစ္ဆန္နေ အာဝါသေ ဝတ္ထဗ္ဗ"န္တိ
အာဒီနိ ပကတတ္တေ စရိတဗ္ဗေဟိ အနညတ္တာ ဝိသုံ ဝိသုံ အဂဏေတွာ ဟရိတသိကဝုမုတရာဒီသု ပုဂ္ဂလန္တရေသု စ
ရိတဗ္ဗတ္တာ ဧတေသံ ဝသေန သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ဧကေကံ ကတွာ ဂဏိတာနိ ပဉ္စာတိ ဧကသတ္တတိဝတ္တာနိ။ ဥက္ခေပနီ
ယကမ္မကတဝတ္တေသု ဝတ္တပညာပနဝသေန ဝုတ္တံ – "န ပကတတ္တဿ ဘိက္ခုနော အဘိဝါဒနံ ပစ္စုဋ္ဌာနံ။ပေ.။ ပိဋ္ဌိ
ပရိကမ္မံ သာဒိတဗ္ဗ"န္တိ ဣဒံ အဘိဝါဒနာဒီနံ အဿာဒိယနံ ဧကံ, "န ပကတတ္တော ဘိက္ခု သီလဝိပတ္တိယာ အနုဒ္ဒ
ံသေတဗ္ဗော"တိအာဒီနိ (စူဠဝ. ၅၁) စ ဒသာတိ ဧဝံ ဒွာသီတိ ဟောန္တိ။ ဧတေသွေဝ ပန ကာနိစိ တဇ္ဇနီယကမ္မကတာဒိ
ဝတ္တာနိ ကာနိစိ ဟရိတသိကာဒိဝတ္တာနီတိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ဒွာသီတိဝတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ "စုဒ္ဒသ မဟာဝ
တ္တာနီ"တိ ဝတွာပိ "အာဂန္တုကဂမိကဝတ္တာနိ စာ"တိ ဣမေသံ ဝိသုံ ဂဟဏံ ဣမာနိ အဘိဏှံ သမ္ဘဝန္တီတိ ကတွာ
တ။ **ကိလေသော ဩကာသံ န လဘတိ** သဗ္ဗဒါ ဝတ္တပ္ပဋိပတ္တိယံယေဝ ဗျာဝဋစိတ္တတာယ။ **အ
ယောနိသောမနသိကာရ**န္တိ အနိစ္စာဒီသု "နိစ္စ"န္တိအာဒိနာ ပဝတ္တံ အနုပါယမနသိကာရံ။ **သတိတေဿဂ္ဂ** န္တိ သတိ
ယာ ဝိဿဇ္ဇနံ, သတိဝိရဟန္တိ အတ္ထော။ **ဧဝမ္မိ** တိ ဝက္ခမာနာပေက္ခာယ အဝုတ္တသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော ပိ-သဒ္ဒေါ။

အနုသန္ဓိဝသေနာတိ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိအာဒိအနုသန္ဓိဝသေန။ **ပုဗ္ဗာပရဝသေနာ** တိ ပုဗ္ဗာပရဂန္ထသလ္လက္ခဏဝသေန။ **ဂဏ္ဌိဟန္တဿာ**တိ အာစရိယမုခတော ဂဏ္ဌိဟန္တဿ။ **သဇ္ဈာယန္တဿာ** တိ အာစရိယမုခတော ဥဂ္ဂဟိတဂန္ထံ သဇ္ဈာယန္တဿ။ **တစေန္တဿာ** တိ ဟဒ္ဒိ တဒတ္ထဥ္စ ဥဂ္ဂဏှဟာပနဝသေန ပရေသံ တစေန္တဿ။ **ဒေသေန္တဿာ** တိ ဒေသနာဝသေန ပရေသံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တဿ။ **ပကာသေန္တဿာ** တိ အတ္တနော အတ္တနော သံသယဌာနေ ပုစ္ဆနတာနံ ယာထာဝတော အတ္ထံ ပကာသေန္တဿ။ **ကိလေသော ဩကာသံ န လဘတိ** ရတ္တိန္ဒိဝံ ဂန္ထကမ္မေသုယောဝ ဗျာဝဋစိတ္တတာယ။ **ဇေမ္မိ** တိ ဝုတ္တသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော ပိ-သဒ္ဒော။ ဇံ သေသေသုပိ။

ခုတင်္ဂဓရော ဟောတီ တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပကာသေတိ **"တေရသ ခုတင်္ဂဂုဏေ သမာဒာယ ဝတ္တတီ"** တိ။ **ဗာဟုလ္လာယာ**တိ စီဝရာဒိပစ္စယဗာဟုလ္လာယ။ ယထာ စီဝရာဒယော ပစ္စယာ ဗဟုလံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တထာ **အာဝတ္တဿ** ပဝတ္တဿာတိ အတ္ထော။ **ပရိဟီနဇ္ဈာနဿာ** တိ ဈာနန္တရာယကရေန ဝိသဘာဂရူပဒဿနာဒိနာ ကေနစိ နိမိတ္တေန ပရိဟီနဇ္ဈာနဿ။ **ဝိဿဋ္ဌဇ္ဈာနဿာ** တိ အသမာပဇ္ဇနဝသေန ပရိစ္စတ္တဇ္ဈာနဿ။ **ဘဿာဒီသု** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဂဏသင်္ဂဏိကနိဒ္ဒါနဝကမ္မာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ **သတ္တသု တ အနုပဿနာသု** တိ တွေ သတ္တ အနုပဿနာ နာမ အနိစ္စာနုပဿနာ ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ ဝိရာဂါနုပဿနာ နိရောဓာနုပဿနာ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ ခယာနုပဿနာ ဝယာနုပဿနာ ဝိပရိဏာမာနုပဿနာ အနိမိတ္တာနုပဿနာ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ သုညတာနုပဿနာ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ အာဒီနဝါနုပဿနာ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာတိ ဣမာသု အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု အာဒိတော ဝုတ္တာ အနိစ္စာနုပဿနာဒိ-ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာပရိယန္တာ သတ္တ။ တွေ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာတော** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၇၄၁) ဂဟေတဗ္ဗံ။

အနာသေဝနတာယာတိ ပုရိမတ္တဘာဝေ ဈာနေန ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသဿ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိအာသေဝနာယ အဘာဝတော။ **အနနုဘူတပုဗ္ဗန္တိ** တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အနနုဘူတပုဗ္ဗံ။ **ဇာတော**တိ တေသ္ဝေ ဝေဝစနံ **သဥ္ဇာတော** တိအာဒိ။ နနု စ ခဏိကတ္တာ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဥပ္ပန္နဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ တင်္ခဏံယေဝ အဝဿံ နိရောဓသမ္ဘဝတော နိရုဒ္ဓေ စ တသ္မိံ ပုန အညဿေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော စ ကထံ တဿ ပုနပ္ပုနဘာဝတေ ရာသိဘာဝတေ စာတိ အာဟ – **"တတ္ထ သကိံ ဥပ္ပန္နော ကာမစ္ဆန္ဒော"**တိအာဒိ။ **အဋ္ဌာနမေတ** န္တိ အကာရဏမေတံ။ ယေန ကာရဏေန ဥပ္ပန္နော ကာမစ္ဆန္ဒော န နိရုဇ္ဈတိ, နိရုဒ္ဓော စ သော ဝ ပုန ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ, တာဒိသံ ကာရဏံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။

ရာဂဋ္ဌာနိယ န္တိ ရာဂဇနကံ။ အနိစ္စာဒီသု နိစ္စာဒိဝသေန ဝိပရီတမနသိကာရော, ဣဓ အယောနိသောမနသိကာရော တိ အာဟ – **"အနိစ္စေ နိစ္စ"** န္တိအာဒိ။ **အယောနိသောမနသိကာရော**တိ အနုပာယမနသိကာရော, ကုသလဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ အကာရဏဘူတော မနသိကာရောတိ အတ္ထော။ **ဥပ္ပထမနသိကာရော** တိ ကုသလဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ အမဂ္ဂဘူတော မနသိကာရော။ **သစ္စဝိပ္ပဋိကူလေနာ** တိ သစ္စာဘိသမယဿ အနနုလောမဝသေန။ **အာဝဇ္ဇနာ** တိအာဒိနာ အာဝဇ္ဇနာယ ပစ္စယဘူတာ တတော ပုရိမုပ္ပန္နာ မနောဒွါရိကာ အကုသလဇဝနပ္ပဝတ္တိ ဖလတေဟာရေန တထာ ဝုတ္တာ။ တဿ ဟိ ဝသေန သာ အကုသလပ္ပဝတ္တိယာ ဥပနိဿယော ဟောတိ။ **အာဝဇ္ဇနာ** တိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ အာဝဇ္ဇယတီတိ အာဝဇ္ဇနာ။ အနု အနု အာဝဇ္ဇေတီတိ **အန္ဝာဝဇ္ဇနာ** ။ ဘဝင်္ဂါရမ္မဏတော အညံ အာဘုဇတီတိ **အာဘောဂေ**။ သမန္နာဟရတီတိ **သမန္နာဟာရော**။ တဒေဝါရမ္မဏံ အတ္တာနံ အနုဗန္ဓိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော မနသိ ကရောတိ ဌပေတီတိ **မနသိကာရော။ အယံ ဝုစ္စတိ အယောနိသောမနသိကာရော**တိ အယံ အနုပာယဥပ္ပထမနသိကာရလက္ခဏော အယောနိသောမနသိကာရော နာမ ဝုစ္စတိ။

၁၂. ဒုတိယေ **ဘတ္တဗျာပတ္တိ ဝိယာ** တိ ဘတ္တဿ ပူတိဘာဝေန ဝိပ္ပကာရပ္ပတ္တိ ဝိယ, **စိတ္တဿ ဗျာပဇ္ဇနန္တိ** စိတ္တဿ ဝိကာရဘာဝတဟာဒနံ။ တေနေတဟ – **"ပကတိဝိဇဟနဘာဝေ"**တိ။ ဗျာပဇ္ဇတိ တေန စိတ္တံ ပူတိကုမ္မာသာဒယော ဝိယ ပုရိမပကတိံ ဇဟတီတိ **ဗျာပါဒေ** ။ ပဋိဃောယေဝ ဥပရူပရိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ ပဋိဃဿ နိမိတ္တဘာဝတော **ပဋိဃနိမိတ္တံ,** ပဋိဃဿ စ ကာရဏဘူတံ အာရမ္မဏံ ပဋိဃနိမိတ္တန္တိ အာဟ – **"ပဋိဃဿပိ ပဋိဃာရမ္မဏဿပိ တေံ အဓိဝစန"**န္တိ။ **အဋ္ဌကထာယန္တိ** မဟာအဋ္ဌကထာယံ။

၁၃. တတိယေ ထိနတာ **ထိနံ,** သပ္ပိပိဏ္ဍော ဝိယ အဝိပ္ဖာရိကတာယ စိတ္တဿ ဃနဘာဝေ ဗဒ္ဓတာတိ အတ္ထော။ မေဓတီတိ **မိဒ္ဓံ,** အကမ္မညဘာဝေန ဟိံသတီတိ အတ္ထော။ "ယာ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တဿ အကလ္လတာ"တိ အာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၂) ထိနဿ, "ယာ တသ္မိံ သမယေ ကာယဿ အကလ္လတာ"တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၃) စ မိဒ္ဓဿ အဘိဓမ္မေ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ – **"စိတ္တဿ အကမ္မညတာ ထိနံ, တိဏ္ဏံ ခန္ဓာနံ အကမ္မညတာ မိဒ္ဓ"**န္တိ။ သတိပိ အညမညာဝိပ္ပယောဂေ စိတ္တကာယလဟုတာဒီနံ ဝိယ စိတ္တစေတသိကာနံ ယထာက္ကမံ တံတံဝိသေသော သိယာ, ယာ တေသံ အကလ္လတာဒီနံ ဝိသေသပစ္စယတာ, အယမေတေသံ သဘာဝေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ကပိမိဒ္ဓဿာ**တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဘာဝေတိ **"ပစလာယိကဘာဝဿာ"**တိ။ အက္ခိဒလာနံ ပစလဘာဝံ ကရောတီတိ ပစလာယိကော, ပစလာယိကဿ ဘာဝေ **ပစလာယိကဘာဝေ,** ပစလာယိကတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥဘိန္န**န္တိ ထိနမိဒ္ဓာနံ။ "ဝိတ္ထာရော ဝေဒိတဗ္ဗော"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **စိတ္တဿ အကလ္လတာ**တိ စိတ္တဿ ဂိလာနဘာဝေါ။ ဂိလာနော ဟိ အကလ္လကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိနယေပိ ဝုတ္တံ – "နာဟံ, ဘန္တေ, အကလ္လကော"တိ (ပာရာ. ၁၅၁)။ ကာလံ ခမတီတိ ဟိ ကလ္လံ, အရောဂတာ, တဿံ နိယုတ္တော ကလ္လကော, န ကလ္လကော **အကလ္လကော။ အကမ္မညတာ**တိ စိတ္တဂေလညသင်္ခါတော ဝ အကမ္မညတာကာရော။ **ဩလီယနာ**တိ ဩလီယနာကာရော။ ဣရိယာပထူပတ္ထမ္ဘိတဉ္ဟိ စိတ္တံ ဣရိယာပထံ သန္ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တံ ရုက္ခေ ဝဂ္ဂုလိ ဝိယ ခီလေ လဂ္ဂိတဖာဏိတဝါရကော ဝိယ စ ဩလီယတိ လမ္ဗတိ, တဿ တံ အာကာရံ သန္ဓာယ – "ဩလီယနာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒုတိယပဒံ ဥပသဂ္ဂေန ဝဍ္ဎိတံ။ **ကာယဿာ**တိ ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္တယသင်္ခါတဿ နာမကာယဿ။ **အကလ္လတာ အကမ္မညတာ**တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ မေဃော ဝိယ အာကာသံ ဩနယှတီတိ **ဩနာဟော။ ဩနယှတီ**တိ စ ဆာဒေတိ အဝတ္ထရတိ တတိ အတ္ထော ။ သဗ္ဗတောဘာဂေန ဩနာဟောတိ **ပရိယောနာဟော။ အရတိ**အာဒီနံ အတ္ထော **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၈၅၆) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ တတ္ထ ဝုတ္တပဋိယာ ဒဿေတုံ – **"ဝုတ္တံ ဟေတ"**န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ပန္တေသူ**တိ ဒူရေသု, ဝိဝိတ္တေသု ဝါ။ **အဓိကုသလေသူ**တိ သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု။ **အရတီ**တိ ရတိပဋိက္ခေပေါ။ **အရတိတာ**တိ အရမနာကာရော။ **အနဘိရတီ**တိ အနဘိရတဘာဝေါ။ **အနဘိရမနာ**တိ အနဘိရမနာကာရော ။ **ဥက္ကဏ္ဌိတာ**တိ ဥက္ကဏ္ဌနာကာရော။ **ပရိတဿိတာ**တိ ဥက္ကဏ္ဌနဝသေနေဝ ပရိတဿနာ, ဥက္ကဏ္ဌိတဿေဝ တတ္ထ တတ္ထ တဏှာယနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပရိတဿိတာ**တိ တ ကမ္ပနာ။ **တန္ဒီ**တိ ဇာတိအာလသိယံ, ပကတိအာလသိယန္တိ အတ္ထော။ တထာ ဟိ ကုသလကရဏေ ကာယဿ အဝိပ္ဖာရိကတာ လီနတာ ဇာတိအာလသိယံ တန္ဒီ နာမ, န ရောဂဥတုဇာဒီဟိ ကာယဂေလညံ။ **တန္ဒိယနာ**တိ တန္ဒိယနာကာရော။ **တန္ဒိမနတာ**တိ တန္ဒိယာ အဘိဘူတစိတ္တတာ။ အလသဿ ဘာဝေါ **အာလဿံ,** အာလဿာယနာကာရော **အာလဿာယနာ** ။ အာလဿာယိတဿ ဘာဝေါ **အာလဿာယိတတ္တံ** ။ ဣတိ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ကိလေသဝသေန ကာယာလသိယံ ကထိတံ။ ထိနမိဒ္ဓကာရဏာနဉှိ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ဝသေန နာမကာယဿ အာလသိယံ, တဒေဝ ရူပကာယဿာပီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဇမ္ဘနာ**တိ ဖန္ဒနာ။ ပုနပ္ပုနံ ဇမ္ဘနာ **ဝိဇမ္ဘနာ။ အာနမနာ**တိ ပုရတော နမနာ။ **ဝိနမနာ**တိ ပစ္ဆတော နမနာ။ **သန္နမနာ**တိ သမန္တတော နမနာ။ **ပဏာမနာ**တိ ယထာ တန္တတော ဥဋ္ဌိတပေသကာရော ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဂဟေတွာ ဥဇုံ ကာယံ ဥဿာပေတိ, ဧဝံ ကာယဿ ဥဒ္ဓံ ဌပနာ။ **ဗျာဓိယက**န္တိ ဥပ္ပန္နဗျာဓိတာ။ ဣတိ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ထိနမိဒ္ဓကာရဏာနံ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ဝသေန ကာယဖန္ဒနမေဝ ကထိတံ။ **ဘုတ္တာဝိဿာ**တိ ဘုတ္တဝတော။ **ဘတ္တမုစ္ဆာ**တိ ဘတ္တဂေလညံ။ ဗလဝဘတ္တေန ဟိ မုစ္ဆာပတ္တော ဝိယ ဟောတိ။ **ဘတ္တကိလမထောတိ** ဘတ္တေန ကိလန္တဘာဝေါ။ **ဘတ္တပရိဠာဟော**တိ ဘတ္တဒရထော။ တသ္မိဉှိ သမယေ ပရိဠာဟုပ္ပတ္တိယာ ဥပဟတိန္ဒြိယော ဟောတိ, ကာယော ဇီရတိ။ **ကာယဒုဋ္ဌုလ္လ**န္တိ ဘတ္တံ နိဿာယ ကာယဿ အကမ္မညတံ။ **အကလ္လတာ**တိအာဒိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ **လီန**န္တိ အဝိပ္ဖာရိကတာယ ပဋိကုဋိတံ။ ဣတရေ ဒွေ အာကာရဘာဝနိဒ္ဒေသာ။ **ထိန**န္တိ သပ္ပိပိဏ္ဍော ဝိယ အဝိပ္ဖာရိကတာယ ဃနဘာဝေန ဌိတံ။ **ထိယနာ**တိ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ ထိယိဘာဝေါ **ထိယိတတ္တံ** , အဝိပ္ဖာရဝသေနေဝ ဗဒ္ဓတာတိ အတ္ထော။ ဣမေဟိ ပန သဗ္ဗေဟိပိ ပဒေဟိ ထိနမိဒ္ဓကာရဏာနံ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ဝသေန စိတ္တဿ ဂိလာနာကာရော ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပုရိမာ စတ္တာရော ဓမ္မာ**တိ အရတိ, တန္ဒီ, ဝိဇမ္ဘိတာ, ဘတ္တသမ္မဒောတိ ဧတေ စတ္တာရော ဓမ္မာ။ ယဿ ထိနမိဒ္ဓံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ, တဿ အရတိအာဒီနမ္ပိ သမ္ဘဝတော **"ဥပနိဿယကောဋိ ယာ ပန ဟောတီ"**တိ ဝုတ္တံ, ဥပနိဿယကောဋိယာ ပစ္စယော ဟောတီတိ အတ္ထော။

၁၄. စတုတ္ထေ ဥဒ္ဓတဿ ဘာဝေါ **ဥဒ္ဓစ္စံ** ။ ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန ဥဒ္ဓတံ ဟောတိ စိတ္တံ, တံသမ္ပယုတ္တတာ ဝါ ဓမ္မာ, သော ဓမ္မော **ဥဒ္ဓစ္စံ** ။ ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကုကတံ, ဒုစ္စရိတံ သုစရိတဉ္စ။ အကတမ္ပိ ဟိ ကုကတမေဝ။ ဝေဠု

ဟိ ဝတ္တာရော ဟောန္တိ ''ယံ မယာ န ကတံ, တံ ကုကတ''န္တိ။ ဧဝံ ကတာကတံ ဒုစ္စရိတံ သုစရိတဥ္စ ကုကတံ, တံ အာ ရဗ္ဘ ဝိပ္ပဋိသာရဝသေန ပဝတ္တံ ပန စိတ္တံ ကုက္ကုစ္စ ကုကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဿ ဘာဝေ **ကုက္ကုစ္စံ။ စိတ္တဿ ဥဒ္ဒတာကာရောတိ** စိတ္တဿ အဝူပသမာကာရော ဝုတ္တော။ အဝူပသမလက္ခဏဉှိ ဥဒ္ဒစ္စံ။ ယထာပဝတ္တဿ ကတာကတာကာရဝိသိဋ္ဌဿ ဒုစ္စရိတသုစရိတဿ အနုသောစနဝသေန ဝိရူပံ ပဋိသရဏံ **ဝိပ္ပဋိသာရော** ။ ကုက္ကုစ္စ ဿပိ ကတာကတာနုသောစနဝသေန စိတ္တဝိက္ခေပဘာဝတော အဝူပသမာကာရော သမ္ဘဝတီတိ အာဟ – **''စေတသော အဝူပသမောတိ ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စဿေဝတံ နာမ''**န္တိ။ သေ့ဝံ စ စေတသော အဝူပသမောတိ ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စမေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တဥ္စ အတ္တနော အတ္တနာ သဟဇာတံ န ဟောတီတိ အာဟ – **''အယံ ပန ဥပနိဿယကောဋိယာ ပစ္စယော ဟောတီ''**တိ။ ဥပနိဿယပစ္စယတာ စ ပုရိမပုပ္ပန္နဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၁၅. ပဥ္စမေ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ အဿာတိ **ဝိစိကိစ္ဆာ**။ သဘာဝံ ဝိစိနန္တော တာယ ကိစ္ဆတီတိ တ **ဝိစိကိစ္ဆာ**။

၁၆. ဆဋ္ဌေ **ဟေတုံ တ ပစ္စယံ တ န လဘတီ** တိ ဧတ္ထ ဟေတုဂ္ဂဟဏေန ဇနကံ ကာရဏမာဟ, ပစ္စယဂ္ဂဟဏေ န အနုပာလနကံ ကာရဏံ။ **ဟေတုန္တိ** တ ဥပာဒာနကာရဏံ။ **ပစ္စယန္တိ** သဟကာရဏံ ဝုတ္တံ။ **တန္တိ** ကိလေသံ။ **ဝိဝဋ္ဋေ တွတ အရဟတ္တံ ဂဏှာတီ**တိ ဝိဝဋ္ဋာဘိမုခံ စိတ္တံ ပေသေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တော အရဟတ္တဖလံ ဂဏှာ တိ။ ဘိက္ခာယ စရန္တိ ဧတ္တောတိ **ဘိက္ခာစာရော,** ကေစရကမဒ္ဒေတံ အဓိဝစနံ, တသ္မိံ ဘိက္ခာစာရေ။ **ဝယံ အာဂမ္မာ**တိ အရဟာရဏာနုရူပံ ဝယံ အာဂမ္မ။ **အာယူဟန္တော** တိ ဥပစိနန္တော။ **အင်္ဂာရပက္က** န္တိ ဝီတစ္စိကင်္ဂာရေသု ပက္ကံ။ **ကိံ နာမေတန္တိ** ဘိက္ခူ ဂရဟန္တော အာဟ။ **ဇီဝမာနပေတကသတ္တော** တိ ဇီဝမာနော ဟုတွာ ''တေနေဝ အတ္တဘာ ဝေန ပေတဘာဝံ ပတ္တသတ္တော ဘဝိဿတီ''တိ ပရိကပ္ပဝသေန ဝုတ္တံ။ **ကုဋ္ဌန္တိ** ဟာနီယဃဋ္ဌံ။ **ယာဝ အရုဏန္တိ** အတိဝိယ အရုဏံ။ **ဝိဟကော ကီဒိသော ဘဝိဿတီ** တိ တယာ ကတကမ္မဿ အာယတိံ အနုဘဝိတဗ္ဗဝိဟကော ကီဒိ သော ဘဝိဿတိ။

ဝိသင်္ခရိတွတ တိ ဆေဒနဘေဒနာဒီဟိ ဝိနာသေတွတ။ **ဒီပကမိဂပက္ခိနော** တိ အတ္တနော နိသိန္နဘာဝဿ ဒီပနတော ဧဝံလဒ္ဓနာမာ မိဂပက္ခိနော, ယေန အရည့် နေတွာ နေသာဒေ တေသံ သဒ္ဒေန အာဂတာဂတေ မိဂပက္ခိနော ဝဓိတွတ ဂ ဏှာတိ။ **ထေရန္တိ** စူဠပိဏ္ဍပာတိကတိဿတ္ထေရံ။ **ဣန္ဒိယာ အဘိသင်္ခရိတွတ** တိ အဓိဋ္ဌာနာဒိဝသေန ဣန္ဒြိ အဘိ သင်္ခရိတွာ။ ဥပယောဂတ္ထေ စေတံ ကရဏဝစနံ။ **အဂ္ဂိပပဋိက** န္တိ အစ္စိကရဏံ, ဝိပ္ဖုလိင်္ဂန္တိ အတ္ထော။ **ပဿန္တ တဿေတ**တိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ။ **တဿ ထေရဿာ** တိ တဿ မိလက္ခတိဿတ္ထေရဿ။ **တဿာ** တိ တ ဿာ အဂ္ဂိပပဋိကာယ။ **ပဋိဗလဿာ** တိ ဥဂ္ဂဟဏသဇ္ဈာယာဒီသု ပဋိဗလဿ။ ဒုက္ခံ ဥပနိသာ ကာရဏမေတိဿာတိ **ဒုက္ခူပနိသာ,** ဒုက္ခနိဗ္ဗနာ ဒုက္ခဟေတုကာ သဒ္ဓာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝတ္တမုခေန ကမ္မဋ္ဌာနဿ ကထိတတ္တာ **''ဝတ္တသီသေ ဌတွတ''** တိ ဝုတ္တံ။ **ပလာလဝရဏကန္တိ** ပလာလပုဥ္ဇံ။

အာရဗ္ဘတာ တိ သမထဝိပဿနာဒီသု ဝီရိယံ ကရောထ။ **နိက္ကမထာ** တိ ကောသဇ္ဇတော နိက္ခမထ, ကာမာနံ တ ပ နူဒနာယ နိက္ခမထ, ဥဘာယေနပိ ဝီရိယမေဝ ဝုတ္တံ။ ဝီရိယဉှိ အာရမ္ဘနကဝသေန အာရမ္ဘော, ကောသဇ္ဇတော နိက္ခမန ဝသေန ''နိက္ကမော''တိ ဝုစ္စတိ။ **ယုဉ္စထ ဗုဒ္ဓသာသနေ** တိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓသင်္ခာ တေ တိဝိဓသာသနေ ယုဉ္စထ ယောဂံ ကရောထ။ ဧဝမနုယုဥ္စန္တာ **မစ္စုနော သေနံ ဓုနာထ** ဝိဒ္ဓံသေထ။ တတ္ထ **မစ္စုနော သေနန္တိ** –

''ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ၊ ဒုတိယာ အရတိ ဝုစ္စတိ။
တတိယာ ခုပ္ပိပာသာ တေ၊ စတုတ္ထီ တဏှာ ပဝုစ္စတိ။

''ပဥ္စမံ ထိနမိဒ္ဓံ တေ၊ ဆဋ္ဌာ ဘီရူ ပဝုစ္စတိ။
သတ္တမီ ဝိစိကိစ္ဆာ တေ၊ မက္ခော ထမ္ဘော တေ အဋ္ဌမော။

''လာဘော သိလောကော သက္ကာရော၊
မိစ္ဆာလဒ္ဓော စ ယော ယသော။
ယော စတ္တာနံ သမုက္ကံသေ၊

ပရေ စ အဝဇာနာတိ။

“သော နမုစိ တေ သေနာ၊ ကဏှဿာဘိပ္ပဟာရိနီ။
န နံ အသူရော ဇိနာတိ၊ ဇေတွာ စ လဘတေ သုခ”န္တိ။ (သု. နိ. ၄၃၈-၄၄၁) –

ဝေမာဂတံ ကာမာဒိဘေဒံ မစ္စုနော သေနံ။ တ္တေ စ ယသ္မာ အာဒိတောဝ အကရိယဘူတေ သတ္တေ ဝဋ္ဋကာမေသု ကိ လေသကာမာ မောသယန္တိ, တေ အဘိဘုယ္ယ အနကရိယဘာဝံ ဥပဂတာနံ ပန္တေသု သေနာသနေသု အညတရညတရေသု တ အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု အရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – “ပဗ္ဗဇိတေန ခေါ, အာဝုသော, အဘိရတိ ဒုက္က ရာ”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၃၁)။ တတော တေ ပရပ္ပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကတ္တာ ခုပ္ပိပာသာ ဗာဓတိ, တာယ ဗာဓိတာနံ ပရိယေသနတဏှာ စိတ္တံ ကိလမယတိ။ အထ နေသံ ကိလန္တစိတ္တာနံ ထိနမိဒ္ဓံ ဩက္ကမတိ, တတော ဝိသေသမနဓိဂစ္ဆန္တာနံ ဒုရဘိသ မ္ဘဝေသု အရညဝနပတ္ထေသု ပန္တေသု သေနာသနေသု ဝိဟရတံ ဥတ္တာသသညိတာ ဘီရု ဇာယတိ။ တေသံ ဥဿင်္ကိ တပရိသင်္ကိတာနံ ဒီဃရတ္တံ ဝိဝေကရသမနဿာဒယမာနာနံ ဝိဟရတံ “န သိယာ နု ခေါ ဧသ မဂ္ဂေါ”တိ ပဋိပတ္တိယံ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တံ ဝိနောဒေတွာ ဝိဟရတံ အပ္ပမတ္တကေန ဝိသေသာဓိဂမေန မာနမက္ခထမ္ဘာ ဇာယန္တိ။ တေပိ ဝိ နောဒေတွာ ဝိဟရတံ တတော အဓိကတရံ ဝိသေသာဓိဂမံ နိဿာယ လာဘသက္ကာရသိလောကာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ လာ ဘာဒီဟိ မုစ္ဆိတွာ ဓမ္မပ္ပတိရူပကာနိ ပကာသေန္တော မိစ္ဆာယသံ အဓိဂန္တွာ တတ္ထ ဌိတာ ဇာတိအာဒီဟိ အတ္တာနံ ဥက္ကံသေန္တိ, ပရံ ဝမ္ဘေန္တိ, တသ္မာ ကာမာဒီနံ ပဌမသေနာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နဋ္ဌာကရ**န္တိ နဋ္ဌေဟိ ဝိနဋ္ဌတိ ဏာစ္ဆန္နဂေဟံ။

ဝိဟဿတီ တိ ဥဂ္ဂဟဏသဇ္ဈာယနမနသိကာရာဒီဟိ ဝိဟရိဿတိ။ **ဇာတိသံသာရ**န္တိ ပုနပ္ပုနံ ဇာတိသင်္ခါတသံ သာရဝဋ္ဋံ။ **ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီ** တိ ဒုက္ခဿ အန္တသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရိဿတိ။ **ပလာလပုဉ္ဇာဟ** န္တိ ပလာလပုဉ္ဇံ အဟန္တိ ပဒစ္ဆေဒေါ။ **တတိယံ ဌာန**န္တိ အနာဂါမိဖလံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

တိဝဿဘိက္ခုကာလေ တိ ဥပသမ္ပဒတော တီဏိ ဝဿာနိ အဿာတိ တိဝဿော, တိဝဿော စ သော ဘိက္ခု စာတိ တိဝဿဘိက္ခု, တဿ, တေန တ ဥပလက္ခိတော ကာလော တိဝဿဘိက္ခုကာလော, တသ္မိံ။ ယဒ သော တိဝဿ သော ဘိက္ခု နာမ ဟောတိ, တဒာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကမ္မံ ကရောတီ** တိ ဘာဝနာကမ္မံ ကရောတိ။ **ဂန္ထကမ္မ** န္တိ ဂန္ထဝိ သယံ ဥဂ္ဂဟဏာဒိကမ္မံ။ **ပိဏ္ဍာပစိတိံ ကတွာ** တိ အန္တေဝါသိဘဿ တေမာသံ ဒိန္နပိဏ္ဍဿ ကိလေသက္ခယကရ ဏေန အပစိတိံ ပူဇံ ကတွာ။ ပိဏ္ဍာပစိတိံ ကရောန္တော ဟိ ဘိက္ခု ယေဟိ အတ္တနော ယော ပိဏ္ဍပါတော ဒိန္နော, တေသံ တဿ မဟပ္ဖလဘာဝံ ဣစ္ဆန္တော အတ္တနော သန္တာနမေဝ ကိလေသက္ခယကရဏေန ဝိသောဓေတွာ အရဟတ္တံ ဂ ဏှာတိ။

မဟာဘူတီတိ တ္တေ ပူဇာဝစနော မဟန္တသဒ္ဒော, ဘူတီတိ စ နာမေကဒေသေန တိဿဘူတိတ္ထေရံ အာလပတိ။ ဘဝတိ ဟိ နာမေကဒေသေနပိ တေဟာရော ယထာ “ဒေဝဒတ္တော ဒတ္တော”တိ။ **မဟာဘူတီ**တိ တ ပိယသမုဒာဟာရော, သော မဟတိ ဘူတိ ဝိဘူတိ ပုညဉာဏာဒိသမ္ပဒာ အဿာတိ မဟာဘူတိ။ **ဆန္နံ သေပဏ္ဏိဂစ္ဆမူလ** န္တိ သာခါပလာ သာဒီဟိ ဆန္နံ ဃနစ္ဆာယံ သေပဏ္ဏိဂစ္ဆမူလံ။ **အသုဘကမ္မဋ္ဌာနံ ဟဒကံ ကတွာ** တိ ကေသာဒိအသုဘကောဋ္ဌာသ ဘာဝနာယ ပဋိလဒ္ဓံ ဥပစာရသမာဓိံ အပ္ပနာသမာဓိံ တ ဟဒကံ ကတွာ။ အသုဘဝိသယံ ဥပစာရဇ္ဈာနာဒိကမ္မမေဝေတ္ထ ဥ ပရိ ပဝတ္တေတဗ္ဗဘာဝနာကမ္မဿ ကာရဏဘာဝတော ဌာနန္တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ။

သဟဿဒ္ဒဝိသဟဿသင်္ခါမတ္တတ္တာ **“မဟာဂဏော”**တိ ဝုတ္တံ။ **အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနတော ထေရဿ သ န္တိကံ ဂန္တွာ**တိ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနတော အာကာသေန ဂန္တွာ ဝိဟာရသမီပေ ဩတရိတွာ ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသိန္နတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ **ကိံ အာဂတောသီ**တိ ကိံကာရဏာ အာဂတောသိ။ **သဗ္ဗေသု ရတ္တိဒိဝသဘာဂေသု ဩ ကာသံ အလဘန္တော**တိ သော ကိရ ထေရော “တုယ္ဟံ ဩကာသော န ဘဝိဿတိ, အာဝုသော”တိ ဝုတ္တေပိ “ဝိတက္က မာဠကေ ဌိတကာလေ ပုစ္ဆိဿာမိ, ဘန္တေ”တိ ဝတွာ “တသ္မိံ ဌာနေ အညေ ပုစ္ဆိဿန္တီ”တိ ဝုတ္တေ “ဘိက္ခာ စာရမဂ္ဂေ, ဘန္တေ”တိ ဝတွာ “တတ္ထာပိ အညေ ပုစ္ဆန္တီ”တိ ဝုတ္တေ ဒုပဋ္ဋနိဝာသနဋ္ဌာနေ, သင်္ဃာဋိပါရုပနဋ္ ဌာနေ, ပတ္တနီဟရဏဋ္ဌာနေ, ကမေ စရိတွာ အာသနသာလာယ ယာဂုပီတကာလေ, ဘန္တေတိ။ တတ္ထာပိ ထေရာ

အတ္တနော ကင်္ခ ဝိနောဒေန္တော, အာဝုသောတိ။ အန္တောကမတော နိက္ခမနကာလေ ပုစ္ဆိသ္သာမိ, ဘန္တေတိ။ တတ္ရာပိ အညေ ပုစ္ဆန္တိ, အာဝုသောတိ။ အန္တရာမဂ္ဂေ, ဘန္တေတိ။ ဘောဇနသာလာယ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ, ဘန္တေ။ ဒိတဋ္ဌာနေ ဟဒဓောဝနကာလေ, ဘန္တေတိ။ တတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရုဏာ အပရေ ပုစ္ဆန္တိ, အာဝုသောတိ။ ဒန္တကဋ္ဌံ ဂဟေတ္ဝာ မုခဓောဝနတ္ထံ ဂမနကာလေ, ဘန္တေတိ။ တဒါပိ အညေ ပုစ္ဆန္တီတိ။ မုခံ ဓောဝိတ္ဝာ အာဂမနကာလေ, ဘန္တေတိ။ တတ္ရာပိ အညေ ပုစ္ဆိသ္သန္တီတိ။ သေနာသနံ ပဝိသိတ္ဝာ နိသိန္နကာလေ, ဘန္တေတိ။ တတ္ရာပိ အညေ ပုစ္ဆန္တိ, အာဝုသောတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗေသု ရတ္တိဒိဝသဘာဂေသု ယာစမာနော ဩကာသံ န လဘိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – “ဧဝံ ဩကာသေ အသတိ မရဏသ္သ ကထံ ဩကာသံ လဘိသ္သထာ”တိ။ ဘန္တေ, နနု မုခံ ဓောဝိတ္ဝာ သေနာသနံ ပဝိသိတ္ဝာ တယော စတ္တာရော ပလ္လင်္ကေ ဥဏှာပေတ္ဝာ ယောနိသောမနသိကာရကမ္မံ ကရောန္တာနံ ဩကာသလာဘေန ဘဝိတဗ္ဗံ သိယာတိ အဓိပ္ပာယေန ဝဒတိ။ **မဏိဝဏ္ဏော** တိ ကုန္ဒနီလမဏိဝဏ္ဏော။

ဃမ္မေန္တသ္သေဝ တိ တယာမန္တသ္သေဝ။ **ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာ** န္တိ “ပရိသုဒ္ဓော အဟ”န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏံ။ အရဟတ္တာနမေဝ ဟောသာ ပဝါရဏာ။ **ကာဋ္ဌကံ ဝ**တိ မဟန္တံ ကာဋ္ဌကံ သန္ဓာယ ဝဒတိ, **တိလကော ဝ**တိ ခုဒ္ဒကံ သန္ဓာယ။ ဥဘယေနပိ သီလသ္သ ပရိသုဒ္ဓဘာဝမေဝ ဝိဘာဝေတိ။

ပဓာနကမ္မိကာ တိ ပဓာနကမ္မေ နိယုတ္တာ။ **လဒ္ဓမဂ္ဂ** န္တိ လဒ္ဓူပာယံ, ပဌမမေဝ လဒ္ဓူပဒေသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပတ္တာနီ**တိ ဆဍ္ဍိတာနိ။ **အလာဗူနေဝ သာရဒေ**တိ သရဒကာလေ တတာတပဟတာနိ တတ္ထ တတ္ထ ဝိပ္ပကိဏ္ဏာ အလာဗူနိ ဝိယ။ **ကာပောတကာနီ**တိ ကပောတကဝဏ္ဏာနိ။ **တာနိ ဒိသ္ဝာန ကာ ရတီ**တိ တာနိ ဧဝရူပါနိ အဋ္ဌီနိ ဒိသ္ဝာ တုမှာကံ ကာ နာမ ရတိ, နနု အပ္ပမတ္တကာပိ ရတိ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတီတိ ယေတတိ အတ္ထော။ **ဒုတိယကထံ အကထိတပုဗ္ဗော** တိ အတ္တနော ဝုဍ္ဎတရေန သဒ္ဓိံ ဝုတ္တဝစနသ္သ ပစ္စနီကံ ဒုတိယကထံ အကထိတပုဗ္ဗော။

တဒင်္ဂေန, တဒင်္ဂသ္သ ပဟာနံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** ။ ယဥ္ဟိ ရတ္တိဘာဂေ သမုဇ္ဇလိတေန ဒီပေန အန္ဓကာရသ္သ ဝိယ တေန တေန ဝိပဿနာယ အဝယဝဘူတေန ဉာဏင်္ဂေန ပဋိပက္ခဝသေနေဝ တသ္သ တသ္သ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မသ္သ ပဟာနမိဒံ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ နာမ။ ယထာ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော န စိတ္တံ ပရိယုဋ္ဌာယ တိဋ္ဌန္တိ, ဧဝံ ပရိယုဋ္ဌာနသ္သ နိသေဓနံ အပ္ပဝတ္တိကရဏံ ဝိက္ခမ္ဘနံ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** ။ ယဥ္ဟိ သသေဝါလေ ဥဒကေ ပက္ခိတ္တေန ဃဋေန သေဝါလသ္သ ဝိယ တေန တေန လောကိယသမာဓိနာ နီဝရဏာဒီနံ ပစ္စနီကဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနမိဒံ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ နာမ။ သမ္မာ ဥပစ္ဆိဇ္ဇန္တိ ဧတေန ကိလေသာတိ သမုစ္ဆေဒော, ပဟီယန္တိ ဧတေန ကိလေသာတိ ပဟာနံ, သမုစ္ဆေဒသင်္ခါတံ ပဟာနံ နိရဝသေသပ္ပဟာနန္တိ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** ။ ယဥ္ဟိ အသနိဝိစက္ကာဘိဟတသ္သ ရုက္ခသ္သ ဝိယ အရိယမဂ္ဂဉာဏေန သံယောဇနာဒီနံ ဓမ္မာနံ ယထာ န ပုန ဝတ္တန္တိ, ဧဝံ ပဟာနမိဒံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ နာမ။ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ ဝူပသမ္မတိ ကိလေသဒရထော ဧတာယာတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ, ဖလံ, သာယေဝ ပဟာနန္တိ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ** ။ သဗ္ဗေ ကိလေသာ သဗ္ဗသင်္ခတာ ဝ နိဿရန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ, နိဗ္ဗာနံ, တဒေဝ ပဟာနန္တိ **နိဿရဏပ္ပဟာနံ။** **ပဋိပ္ပဿမ္ဘယမာန**န္တိ ပဋိပ္ပဿမ္ဘံ ကိလေသဝူပသမံ ကုရုမာနံ။ **လောကိယလောကုတ္တရေဟီ** တိ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနာနံ လောကိယတ္တာ, ဣတရေသံ လောကုတ္တရတ္တာ ဝုတ္တံ။

နိမီယတိ ဖလံ ဧတေန ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနေ ပက္ခိပမာနံ ဝိယ ဟောတီတိ နိမိတ္တံ, ကာရဏသ္သေတံ အဓိဝစနံ။ အသုဘသ္သ နိမိတ္တံ, အသုဘမေဝ ဝါ နိမိတ္တန္တိ **အသုဘနိမိတ္တံ** ။ အသုဘနိဿိတမ္ပိ ဟိ ဈာနံ နိဿိတေ နိဿယတေ ဟာရေန အသုဘန္တိ ဝေဟရီယတိ ယထာ “မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီ”တိ။ တေနေတဟ – **“ဒသသု အသုဘေသု ဥပ္ပန္နံ သာရမ္မဏံ ပဌမဇ္ဈာန”**န္တိ။ **အနိစ္စေ အနိစ္စန္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တသ္သာ** တိ ဣမိနာ စတုဗ္ဗိဓံ ယောနိသောမနသိကာရံ ဒသ္သေတိ။ ဟေဋ္ဌာ စေတ္ထ ဣမေ စ စတုဗ္ဗိဓသ္သ အယောနိသောမနသိကာရသ္သ ယောနိသောမနသိကာရသ္သ စ ဂဟဏံ နိရဝသေသဒဿနတ္ထံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေသု ပန အသုဘေ “အသုဘ”န္တိ မနသိကာရော ဣဓာဓိပ္ပေတော, တဒနုကူလတ္တာ ဝ ဣတရေသမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ကောဒသသု အသုဘေသု ပဋိကူလာကာရသ္သ ဥဂ္ဂဏှနံ, ယထာ ဝ တတ္ထ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တထာ ပဋိပတ္တိ **အသုဘနိမိတ္တသ္သ ဥဂ္ဂဟော** ။ ဥပစာရပ္ပနာဝဟာယ အသုဘဘာဝနာယ အနုယုဉ္ဇနံ **အသုဘဘာဝနာနုယောဂေ**။ ဘောဇနေ မတ္တညုနော ထိနမိဒ္ဓာဘိဘဝဘာဝေ ဩတာရံ အလဘမာနော ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတီတိ ဝဒန္တိ။

ဘောဇနေနိဿိတံ ပန အာဟာရေ ပဋိကူလသညံ, တဗ္ဗိပရိဏာမဿ တအာဓာရဿ တဿ စ ဥဒရိယဘူတဿ အသုဘတာဒဿနံ, ကာယဿ စ အာဟာရဋ္ဌိတိကတာဒဿနံ ယော ဥပ္ပာဒေတိ, သော ဝိသေသတော ဘောဇနေ ပမာဏညူ နာမ, တဿ စ ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတေဝ။ **ဒသဝိဓဥ္ဟိ အသုဘနိမိတ္တ** န္တိ ဟာကဋ္ဌဝသေန ဝုတ္တံ။ ကာယဂတာသတိံ ပန ဂဟေတွာ ဧကာဒသဝိဓမ္ပိ အသုဘနိမိတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဘုတွာ ဥဒကံ ပိဝေတိ ဟာနိယဿ ဩကာသအနုတ္တံ စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ အဘုတွာ ဟာနိယံ ပိဝေယျာတိ အတ္ထော။ တေန ဝုတ္တံ – **"စတုန္နံ ပဉ္စန္နံ အာလောပာနံ ဩကာသေ သတီ"** တိ။ အဘိဓမ္မဋီကာကာရေန ပနေတ္ထ "စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ, ဘုတွာန ဥဒကံ ပိဝေ"တိ ပာဌံ ပရိကပ္ပေတွာ အညထာ အတ္ထော ဝဏ္ဏိတော, သော အဋ္ဌကထာယ န သမေတိ။ **အသုဘကမ္မိကတိဿတ္ထေရော** ဒန္တဋ္ဌိဒဿာဝီ။

၁၇. သတ္တမေ မိဇ္ဇတိ ဟိတဖရဏဝသေန သိနိယှတီတိ မိတ္တော, ဟိတေသီ ပုဂ္ဂလော, တသ္မိံ မိတ္တေ ဘဝါ, မိတ္တဿ ဝါ ဧသာတိ **မေတ္တာ,** ဟိတေသိတာ။ တတ္ထ "မေတ္တာ"တိ ဝုတ္တေ အပ္ပနာပိ ဥပစာရောပိ ဝဋ္ဋတိ သာဓာရဏဝစနဘာဝတောတိ အာဟ – **"မေတ္တာတိ ဝုတ္တေ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ ဝဋ္ဋတီ"** တိ။ **အပိ**-သဒ္ဒော အပ္ပနံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တာယ မေတ္တာယ သုဋ္ဌု မုစ္စနဿ အဘာဝတော စေတောဝိမုတ္တီတိ **"အပ္ပနာဝ အဓိပ္ပေတာ"** တိ ဝုတ္တံ။

သတ္တေသု မေတ္တာယနဿ ဟိတူပသံဟာရဿ ဥပ္ပာဒနံ ပဝတ္တနံ **မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော**။ ပဌမုပ္ပန္နော မေတ္တာမနသိကာရော ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ကာရဏဘာဝတော မေတ္တာမနသိကာရောဝ မေတ္တာနိမိတ္တံ။ ကမ္မံယေဝ သကံ ဧတေသန္တိ ကမ္မဿကာ, သတ္တာ, တဗ္ဘာဝေါ **ကမ္မဿကတာ,** ကမ္မဒါယာဒတာ။ ဒေါသမေတ္တာသု ယာထာဝတော အာဒီနဝါနိသံသာနံ ပဋိသင်္ခါနဝီမံသာ ဧတ္ထ **ပဋိသင်္ခါနံ**။ မေတ္တာဝိဟာရီကလျာဏမိတ္တဝန္တတာ ဧတ္ထ **ကလျာဏမိတ္တတာ။ ဩဒိဿကအနောဒိဿကဒိသာဖရဏာန** န္တိ အတ္တအတိပိယမဇ္ဈတ္တဝေရိဝသေန ဩဒိဿကတာ, သီမာသမ္ဘေဒေ ကတေ အနောဒိဿကတာ, ဧကာဒိဒိသာဖရဏဝသေန ဒိသာဖရဏတာ မေတ္တာယ ဥဂ္ဂဟဏေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဟာရရစ္ဆကမာဒိဝသေန ဝါ ဩဒိဿကဒိသာဖရဏံ။ ဝိဟာရာဒိဥဒ္ဒေသရဟိတံ ပုရတ္ထိမာဒိဒိသာဝသေန အနောဒိဿကဒိသာဖရဏံ။ ဧဝံ ဒွိဝိဓာ ဥဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယ – "ဩဒိဿကအနောဒိဿကဒိသာဖရဏာ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဥဂ္ဂဟော စ ယာဝ ဥပစာရာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဥဂ္ဂဟိတာယ အာသေဝနာ ဘာဝနာ။ တတ္ထ သဗ္ဗေ သတ္တာ, ပါဏာ, ဘူတာ, ပုဂ္ဂလာ, အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာတိ ဧတေသံ ဝသေန ပဉ္စဝိဓာ။ ဧကေကသ္မိံ အဝေရာ ဟောန္တု, အဗျာပဇ္ဇာ, အနီဃာ, သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူတိ စတုဓာ ပဝတ္တိတော ဝီသတိဝိဓာ **အနောဓိသောဖရဏာ** မေတ္တာ။ သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော, ပုရိသာ, အရိယာ, အနရိယာ, ဒေဝါ, မနုဿာ, ဝိနိပါတိကာတိ သတ္တောဓိကရဏဝသေန ပဝတ္တာ သတ္တဝိဓာ အဋ္ဌဝီသတိဝိဓာ ဝါ, ဒသဟိ ဒိသာဟိ ဒိသောဓိကရဏဝသေန ပဝတ္တာ ဒသဝိဓာ စ, ဧကေကာယ ဝါ ဒိသာယ သတ္တာဒိဣတ္ထာဒိအဝေရာဒိဘေဒေန အသီတာဓိကစတုသတပ္ပဘေဒာ စ **ဩဓိသောဖရဏာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **မေတ္တံ ဘာဝေန္တဿာ** တိ မေတ္တာဈာနံ ဘာဝေန္တဿ။ **တွံ ဧတဿ ကုဒ္ဓော** တိအာဒိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိဓိဒဿနံ။ **အပ္ပဋိသင်္ခါနတော ပဟောဏကံ ဝိယာ**တိ အသမ္ပဋိသင်္ခါနပဏ္ဏာကာရံ ဝိယ။ **ပဋိသင်္ခါနေ** တိ ဝီမံသာယံ။ ဝတ္တနိအဋ္ဌဝိယံ **အတ္တဂုတ္တတ္ထေရသဒိသေ**။

၁၈. အဋ္ဌမေ ကုသလဓမ္မသမ္ပဋိပတ္တိယာ ပဋ္ဌပနသဘာဝတာယ တပ္ပဋိပက္ခာနံ ဝိသောသနသဘာဝတာယ စ အာရမ္ဘဓာတုအာဒိတော ပဝတ္တဝီရိယန္တိ အာဟ – **"ပဌမာရမ္ဘဝီရိယ"** န္တိ။ ယသ္မာ ပဌမာရမ္ဘမတ္တဿ ကောသဇ္ဇဝိဓမနံ ထာမဂမနဥ္စ နတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **"ကောသဇ္ဇတော နိက္ခန္တတ္တာ တတော ဗလဝတရ"** န္တိ။ ယသ္မာ ပန အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ လဒ္ဓာသေဝနံ ဥပရူပရိ ဝိသေသံ အာဝဟန္တံ အတိဝိယ ထာမဂတမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **"ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနတော တတောပိ ဗလဝတရ"** န္တိ။ **ပနူဒနာယာ**တိ နီဟရဏာယ။ ယထာ မဟာတော ပလိဃဿ ဥက္ခိပနကဇနဿ မဟန္တော ဥဿာဟော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော, ဧဝမိဓာပီတိ **"နိက္ကမော စေတသော ပလိဃုဂ္ဃာဋနာယာ"**တိ ဝုတ္တံ။ မဟာပရက္ကမော ဧဝ ပရေန ကတံ ဗန္ဓနံ ဆိန္ဒေယျ, ဧဝမိဓာပီတိ ဝုတ္တံ – **"ပရက္ကမော စေတသော ဗန္ဓနစ္ဆေဒနာယာ"**တိ။

အာရဒ္ဓံ သံသာဓိတံ ပရိပူရိတံ ဝီရိယံ ဧတေဿာတိ **အာရဒ္ဓဝီရိယော,** နိပ္ဖန္နဝီရိယော, အာရဒ္ဓံ ပဋ္ဌပိတံ ဝီရိယံ ဧတေဿာတိ **အာရဒ္ဓဝီရိယော။** ဝီရိယာရမ္ဘပ္ပသုတောတိ အာဟ – **"အာရဒ္ဓဝီရိယဿာတိ ပရိပုဏ္ဏဝီရိယဿစေဝ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယဿ စာ"**တိ။ **စတုဒေါသာပဂတ**န္တိ အတိလီနတာဒီဟိ စတူဟိ ဒေါသေဟိ အပဂတံ။ စတုဒေါသာပဂတ

တ္တမေဝ ဝိဘာဝေတိ **“န စ အတိလီန”**န္တိအာဒိနာ။ အတိလီနဥ္ဟိ ဘာဝနာစိတ္တံ ကောသဇ္ဇပက္ခိကံ သိယာ, အတိပဂ္ဂဟိတဥ္စ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကံ။ ဘာဝနာဝီထိံ အနဇ္ဈောကဟေတွာတ သင်္ကောစာပတ္တိ **အတိလီနတာ**။ အဇ္ဈောကဟေတွာတ အန္တောသင်္ကောစော **အဇ္ဈတ္တံ သံခိတ္တတာ။ အတိပဂ္ဂဟိတတာ** အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာ။ **ဗဟိဒ္ဓာ ဝိက္ခိတ္တတာ** ဗဟိဝိသဋဝိတက္ကာနုဓာဝနာ။ တဒေတံ ဝီရိယံ စင်္ကမာဒိကာယိကပယောဂဝဟံ **ကာယိကံ,** တဒညံ **စေတသိကံ။ ရတ္တိဒိဝသ္သ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသေ**တိ ပုဗ္ဗဏှပသာယနှပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမယာမသင်္ခာတေ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသေ။ **တဒုဘယမ္ပီ** တိ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ ဝီရိယံ။ **မိလက္ခုတိဿတ္ထေရဿ မဟာသီဝတ္ထေရဿ** စ ဝတ္ထု ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတမေဝ။

ပီတိမလ္လကတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ပန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သော ကိရ ဂိဟိကာလေ မလ္လယုဒ္ဓာယ အာဟိဏ္ဍန္တော တီသု ရဇ္ဇေသု ပဋာကံ ဂဟေတွာ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ အာဂမ္မ ရာဇာနံ ဒိသွာ ရညာ ကတာနုဂ္ဂဟော ဧကဒိဝသံ ကိလဉ္စကာသနသာလာဒွါရေန ဂစ္ဆန္တော “ရူပံ, ဘိက္ခဝေ, န တုမှာကံ, တံ ပဇဟထ, တံ ဝေ ပဟီနံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခာယ ဘဝိဿတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၃၃-၃၄; ၄.၁၀၂; မ. နိ. ၁.၂၄၇) နတုမှာကဝဂ္ဂံ သုတွာ စိန္တေသိ – “နေဝ ကိရ ရူပံ အတ္တနော, န ဝေဒနာ”တိ။ သော တံယေဝ အင်္ကုသံ ကတွာ နိက္ခမိတွာ မဟာဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ ပဗ္ဗဇိတော ဥပသမ္ပန္နော ဒွေမာတိကာ ပဂုဏံ ကတွာ တိံသ ဘိက္ခူ ဂဟေတွာ အဝရတလိယအင်္ဂဏံ ဂန္တွာ သမဏဓမ္မံ အကာသိ။ ပါဒေသု အဝဟန္တေသု ဇဏ္ဏုကေဟိ စင်္ကမတိ။ တမေနံ ရတ္တိံ ဧကော မိဂလုဒ္ဒကော “မိဂေ”တိ မညမာနော ပဟရိ, သတ္တိ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ ဂတာ။ သော တံ သတ္တိံ ဟရာပေတွာ ပဟာရမုခါနိ တိဏဝဋ္ဋိယာ ပူရာပေတွာ ပာသာဏပိဋ္ဌိယံ အတ္တာနံ နိသီဒါပေတွာ ဩကာသံ ကာရေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပတွာ ဥက္ကာသိတသဒ္ဒေန အာဂတာနံ ဘိက္ခူနံ ဗျာကရိတွာ ဣမံ ဥဒာနံ ဥဒာနေသိ –

“ဘာသိတံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ, သဗ္ဗလောကဂ္ဂဝါဒိနော။
န တုမှာကံ ဣဒံ ရူပံ, တံ ဇဟေယျာထ ဘိက္ခဝေါ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၆)။

“အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ, ဥပ္ပာဒဝယဓမ္မိနော။
ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ, တေသံ ဝူပသမော သုခေါ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၆; ထေရဂါ. ၁၁၆၈)။

ကုဋုမ္ဗိယပုတ္တတိဿတ္ထေရဿပိ ဝတ္ထု ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာဝတ္ထိယံ ကိရ တိဿော နာမ ကုဋုမ္ဗိယပုတ္တော စတ္တာလီသ ဟိရညကောဋိယော ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ အဂာမကေ အရညေ ဝိဟရတိ, တဿ ကနိဋ္ဌဘာတုဘရိယာ “ဂစ္ဆထ, နံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေထာ”တိ ပဉ္စသတေ စောရေ ပေသေသိ, တေ ဂန္တွာ ထေရံ ပရိဝါရေတွာ နိသီဒိံသု။ ထေရော အာဟ – “ကသ္မာ အာဂတတ္ထ ဥပါသကာ”တိ? တံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေဿာမာတိ။ ပါဋိဘောဂံ မေ ဥပါသကာ ဂဟေတွာ အဇ္ဇေကရတ္တိံ ဇီဝိတံ ဒေထာတိ။ ကော တေ, သမဏ, ဣမသ္မိံ ဌာနေ ပါဋိဘောဂေါ ဘဝိဿတီတိ? ထေရော မဟန္တံ ပါသာဏံ ဂဟေတွာ ဦရုဋ္ဌိနိ ဘိန္ဒိတွာ “ဝဋ္ဋတိ ဥပါသကာ ပါဋိဘောဂေါ”တိ အာဟ။ တေ အပက္ကမိတွာ စင်္ကမနသီသေ အဂ္ဂိံ ကတွာ နိပဇ္ဇိံသု။ ထေရဿ ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ သီလံ ပစ္စဝေက္ခတော ပရိသုဒ္ဓံ သီလံ နိဿာယ ပီတိပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ တတော အနုက္ကမေန ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တော တိယာမရတ္တိံ သမဏဓမ္မံ ကတွာ အရုဏုဂ္ဂမနေ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဣမံ ဥဒာနံ ဥဒာနေသိ –

“ဥဘော ပါဒါနိ ဘိန္ဒိတွာ, သညပေဿာမိ ဝေါ အဟံ။
အဋ္ဋိယာမိ ဟရာယာမိ, သရာဂမရဏံ အဟံ။

“ဧဝါဟံ စိန္တယိတွာန, ယထာဘူတံ ဝိပဿိသံ။
သမ္ပတ္တေ အရုဏုဂ္ဂမှိ, အရဟတ္တံ အပါပုဏိ”န္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၀; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၆)။

အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော တိ အတိဘောဇနေ ထိနမိဒ္ဓဿ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော, “ဧတ္တကေ ဘုတ္တေ တံ ဘောဇနံ ထိနမိဒ္ဓဿ ကာရဏံ ဟောတိ, ဧတ္တကေ န ဟောတီ”တိ ထိနမိဒ္ဓဿ ကာရဏာကာရဏဂ္ဂါဟော ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဗျတိရေကဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဧတ္တကေ ဘုတ္တေ တံ ဘောဇနံ ထိနမိဒ္ဓဿ ကာရဏံ န

ဟောတီတိ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ၀ အတ္တတော ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ – **“စတုပဉ္စ။ပေ။ တံ န ဟောတီ”**တိ။ **ဒိတ္တ သူရိယာလောကန္တိ** ဒိတ္တ ဂဟိတနိမိတ္တံ သူရိယာလောကံ ရတ္တိယံ မနသိကရောန္တဿပီတိ ဧ၀မေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခုတင်္ဂါနံ ဝီရိယနိဿိတတ္တာ ဝုတ္တံ – **“ခုတင်္ဂနိဿိတသပ္ပာယကထာယပီ”** တိ။

၁၉. နဝမေ **ဈာနေန စ ဝိပဿနာယ စ ဝူပသမိတစိတ္တဿာ** တိ ဈာနေန စ ဝိပဿနာယ စ အဝူပသမကရကိလေသဝိဂမနေန ဝူပသမိတစိတ္တဿ။ ကုက္ကုစ္စမ္ပိ ကတာကတာနုသောစန၀သေန ပဝတ္တမာနံ စေတသော အဝူပသမာ၀ဟတာယ ဥဒ္ဓစ္စေန သမာနလက္ခဏန္တိ ဥဘယဿ ပဟာနကာရဏံ အဘိန္နံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဗဟုဿုတဿ ဂန္ထတော အတ္ထတော စ သုတ္တာဒီနိ ဝိစာရေန္တဿ တဗ္ဗဟုလဝိဟာရိနော အတ္ထဝေဒာဒိပ္ပဋိလာဘသမ္ဘဝတော ဝိက္ခေပေါ န ဟောတိ။ ယထာ ဝိဓိပ္ပဋိပတ္တိယာ ယထာနုရူပပတ္တိကာရပ္ပဝတ္တိယာ စ ဝိက္ခေပေါ စ ကတာကတာနုသောစနဉ္စ န ဟောတီတိ **“ဗာဟုသစ္စေနပိ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတီ”** တိ အာဟ။ ယဒဂ္ဂေန ဗာဟုသစ္စေန ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတိ, တဒဂ္ဂေန ပရိပုစ္ဆကတာဝိနယပကတညုတာဟိပိ တံ ပဟီယတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝုဒ္ဓသေဝိတာ စ ဝုဒ္ဓသီလိတံ အာ၀ဟတီတိ စေတသော ဝူပသမကရတ္တာ ‘‘ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စပ္ပဟာနကာရီ’’တိ ဝုတ္တံ, ဝုဒ္ဓတံ ပန အနပေက္ခိတွာ ကုက္ကုစ္စဝိနောဒကာ ဝိနယဓရာ ကလျာဏမိတ္တာတိ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိက္ခေပေါ စ ပဗ္ဗဇိတာနံ ယေဘုယျေန ကုက္ကုစ္စဟေတုကော ဟောတီတိ **“ကပ္ပိယာကပ္ပိယပရိပုစ္ဆာဗဟုလဿာ”** တိအာဒိနာ ဝိနယနယေနေ၀ ပရိပုစ္ဆကတာဒယော နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။

၂၀. ဒသမေ ဗဟုဿုတာနံ ဓမ္မသဘာဝ၀ဗောဓသမ္ဘဝတော ဝိစိကိစ္ဆာ အန၀ကာသာ ဧဝါတိ အာဟ – **“ဗာဟုသစ္စေနပိ။ပေ။ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတီ”**တိ။ ကာမံ ဗာဟုသစ္စပရိပုစ္ဆကတာဟိ သဗ္ဗာပိ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ, တထာပိ ရတနတ္တယဝိစိကိစ္ဆာမူလိကာ သေသဝိစိကိစ္ဆာတိ အာဟ – **“တီဏိ ရတနာနိ အာရဗ္ဘ ပရိပုစ္ဆာဗဟုလဿပီ”** တိ။ ရတနတ္တယဂုဏာ၀ဗောဓေဟိ ‘‘သတ္ထရိ ကင်္ခတီ’’တိအာဒိဝိစိကိစ္ဆာယ အသမ္ဘဝတော။ ဝိနယေ ပကတညုတာ ‘‘သိက္ခာယ ကင်္ခတီ’’တိ (ဓ. သ. ၁၀၀၈; ဝိဘ. ၉၁၅) ဝုတ္တာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနံ ကရောတီတိ အာဟ – **“ဝိနယေ စိဏ္ဏ၀သီဘာဝဿပီ”**တိ။ **ဩကပ္ပနိယသဒ္ဓါသင်္ခါတအဓိမောက္ခဗဟုလဿာ** တိ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုနော အနုပ္ပဝိသန သဒ္ဓါသင်္ခါတအဓိမောက္ခေန အဓိမုစ္စနဗဟုလဿ။ အဓိမုစ္စနဉ္စ အဓိမောက္ခုပ္ပာဒနမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သဒ္ဓါယ ဝါ တံနိန္နပေါဏတာ အဓိမုတ္တိ အဓိမောက္ခော ။ နီဝရဏာနံ ပစ္စယဿ စေဝ ပစ္စယဃာတဿ စ ဝိဘာဝိတတ္တာ ဝုတ္တံ – **“ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတ”** န္တိ။

နီဝရဏပ္ပဟာနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အကမ္မနိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယသ္မိံ ပဌမေ **အဘာဝိတန္တိ** သမထဝိပဿနာဘာဝနာဝသေန န ဘာဝိတံ တထာ အဘာဝိတတ္တာ။ တဉ္ဟိ ''အဝဓိတ''န္တိ ဝုစ္စတိ ပဋိပက္ခာဘိဘဝေန ပရိဗျူဟနာဘာဝတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – **''အကမ္မနိယံ ဟောတီ''**တိ။

၂၂. ဒုတိယေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပဌမေတိ** တတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမသုတ္တေ။ **ဝဋ္ဋဝသေနာတိ** ဝိပာကဝဋ္ဋဝသေန။ **တေဘူမကဝဋ္ဋန္တိ** တေဘူမကဝိပာကဝဋ္ဋံ။ **ဝဋ္ဋပဋိလာဘာယ ကမ္မန္တိ** ဝိပာကဝဋ္ဋဿ ပဋိလာဘာယ ဥပနိဿယဘူတံ ကမ္မံ, တဿ သဟာယဘူတံ ကိလေသဝဋ္ဋမ္ပိ ကမ္မဂ္ဂဟဏေနေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝိဝဋ္ဋပဋိလာဘာယ ကမ္မန္တိ** ဝိဝဋ္ဋာဓိဂမဿ ဥပနိဿယဘူတံ ကမ္မံ။ ယံ ပန စရိမဘဝနိဗ္ဗတ္တကံ ကမ္မံ, တံ ဝိဝဋ္ဋူပပဋိလာဘာယ ကမ္မံ ဟောတိ, န ဟောတီတိ? န ဟောတိ ဝဋ္ဋဟေတုကဘာဝတော။ စရိမဘဝပဋိသန္ဓိ ပန ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ န ဟိ ကဒါစိ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိယာ ဝိနာ ဝိသေသာဓိဂမော သမ္ဘဝတိ။ **ဣမေသု သုတ္တေသူတိ** ဣမေသု ပန ပဌမဒုတိယသုတ္တေသု ယထာက္ကမံ ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋမေဝ ကထိတံ။

၂၃. တတိယေ **အဘာဝိတန္တိ** ဧတ္ထ ဘာဝနာ နာမ သမာဓိဘာဝနာ။ သာ ယတ္ထ အာသင်္ကိတဗ္ဗာ, တံ ကာမာဝစရ ပဌမမဟာကုသလစိတ္တာဒိအဘာဝိတန္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ – **''ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော''** တိအာဒိ။

၂၄. စတုတ္ထေ ယသ္မာ **စိတ္တ** န္တိ ဝိဝဋ္ဋဝသေနေဝ ဥပ္ပန္နစိတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏ သောကာဒိဒုက္ခဿ အနိဗ္ဗတ္တနတော မဟတော အတ္ထာယ သံဝတ္တတီတိ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၂၅-၂၆. ပဉ္စမဆဋ္ဌေသု **ဥပ္ပန္န** န္တိ အဝိဂတုပ္ပာဒါဒိခဏတ္တယမ္ပိ အဘာဝိတံ ဘာဝနာရဟိတံ အဟေတုဘူတမေဝ ပဏ္ဍိတသမ္မတဿ ဥပ္ပန္နကိစ္စဿ အသာဓနတော ယထာ ''အပုတ္တော''တိ။ သော ဟိ သမတ္ထော ဟုတ္တ ပိတု ပု တ္တကိစ္စံ အသာဓေန္တော အပုတ္တောတိ လောကေ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ သမ္ပဒမိဒံ။ တေနာဟ – **''ကသ္မာ''** တိအာဒိ။ **တေသု ခမ္မေသူတိ** လောကုတ္တရဟေဒကဇ္ဈာနာဒီသု။ ထေရော ပန မတ္တကပ္ပတ္တမေဝ ဘာဝိတံ စိတ္တံ ဒဿေန္တော **''မဂ္ဂ ဂစိတ္တမေဝ''**တိ အာဟ။

၂၇-၂၈. သတ္တမဋ္ဌမေသု **ပုနပ္ပုနံ အကတ** န္တိ ဘာဝနာဗဟုလီကာရဝသေန ပုနပ္ပုနံ န ကတံ။ **ဣမာနိပိ ဒွေဝတိ** ဣမေသု ဒွီသု သုတ္တေသု အာဂတာနိ ဣမာနိပိ ဒွေ စိတ္တာနိ။

၂၉-၃၀. နဝမေ **အဓိဝဟတီတိ** အာနေတိ။ **ဒုက္ခေနာ** တိ ကိစ္ဆေန။ **ဒုပ္ပေသနတော** တိ ဒုက္ခေန ပေသေတဗ္ဗတော။ မတ္တကပ္ပတ္တံ ဝိပဿနာသုခံ ဟကတိကဇ္ဈာနသုခတော သန္တတရပဏီတတရမေဝါတိ အာဟ – **''ဈာနသုခတော ဝိပဿနာသုခ''**န္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> ''သုညာဂါရံ ပဝိဋ္ဌဿ၊ သန္တစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော။
> အမာနုသီ ရတိ ဟောတိ၊ သမ္မာ ဓမ္မံ ဝိပဿတော။
>
> ''ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
> လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ''န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄)။

တဉ္ဟိ စိတ္တံ ဝိသုဒ္ဓက္ကန္တဝဇိရသဒိသံ အမောဃဘာဝတော။

အကမ္မနိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အဒန္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၁-၃၆. စတုတ္ထသ္သ ပဌမေ **အဒန္တ** န္တိ စိတ္တဘာဝနာယ ဝိနာ န ဒန္တံ။ တေနာဟ – **“သတိသံဝရရဟိတ”**န္တိ။ စတုတ္ထေ တတိယေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဥ္စမဆဋ္ဌေသု **ပုရိမသဒိသောယေဝ**တတိ တတိယစတုတ္ထသဒိသော ဧဝ။

၃၇-၃၈. သတ္တမဌမေသု **ဥပမာ ပနေတ္ထ** တိ ယထာ ပဌမာဒီသု အဒန္တဟတ္ထိအသ္သာဒယော ဥပမာဘာဝေန ဂ ဟိတာ, ဧဝမေတ္ထ သတ္တမဌမေသု **“အသံဝုတဃရဒ္ဝါရာဒိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ”** တိ ဝုတ္တံ။

၃၉-၄၀. နဝမဒသမေသု **စတူဟိပိ ပဒေဟီ**တိ အဒန္တာဒီဟိ စတူဟိ ပဒေဟိ ယောဇေတ္ဝာ နဝမဒသမာနိ သုတ္တာနိ ဝုတ္တာနီတိ ယောဇနာ။

အဒန္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဏိဟိတအစ္ဆဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၄၁. ပဥ္စမဿ ပဌမေ ဥပမာဝ ဩပမ္မံ, သော ဧဝ အတ္ထော, တသ္မိံ **ဩပမ္မတ္ထေ** ဗောဓေတဗ္ဗေ **နိဟတော။** **သေယျထာပီ**တိ ယထာတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ တတ္ထ ဘဂဝတာ ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတိ ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယ, **ဟာရိဒ္ဒူတ္တကောပမ** (အ. နိ. ၇.၆၉) **အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမာ**ဒိ (အ. နိ. ၇.၇၂) သုတ္တေသု ဝိယ စ။ ကတ္ထစိ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတိ **လောဏမ္ဗိလသုတ္တေ** (အ. နိ. ၃.၁၀၁) ဝိယ, **သုဝဏ္ဏကာရသုတ္တသူရိယောပမာဒိ**သုတ္တေသု (အ. နိ. ၇.၆၆) ဝိယ စ။ ဣမသ္မိံ ပန သာလိသူကောပမေ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွတ ဒဿေန္တော **"သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ"** တိအာဒိမာဟာတိ ဟေတ္ထကေသု လိခန္တိ, တံ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယ ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာယ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၀) န သမေတိ။ တတ္ထ ဟိ ဣဒံ ဝုတ္တံ –

> သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ဝတ္ထန္တိ ဥပမာဝစနမေဝေတံ။ ဥပမံ ကရောန္တော စ ဘဂဝာ ကတ္ထစိ ပဌမံယေဝ ဥပမံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ အတ္ထံ ဒဿေတိ, ကတ္ထစိ ပဌမံ အတ္ထံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ ဥပမံ, ကတ္ထစိ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတိ, ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ။ တထာ ဟေသ "သေယျထာပိဿု, ဘိက္ခဝေ, ဒွေ အကာရာ သဒွာရာ, တတ္ထ စက္ခုမာ ပုရိသော မဇ္ဈေ ဌိတော ပဿေယျာ"တိ သကလမ္ပိ ဒေဝဒူတသုတ္တံ (မ. နိ. ၃.၂၆၁ အာဒယော) ဥပမံ ပဌမံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ။ "တိရောကုဋ္ဋံ တိရောပါကာရံ တိရောပဗ္ဗတံ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ, သေယျထာပိ, အာကာသေ"တိအာဒိနာ ပန နယေန သကလမ္ပိ ဣဒ္ဓိဝိဓံ အတ္ထံ ပဌမံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ ဥပမံ ဒဿေန္တော အာဟ။ "သေယျထာပိ, ဗြာဟ္မဏပုရိသော သာရတ္ထိကော သာရဂဝေသီ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၁၄) နယေန သကလမ္ပိ စူဠသာရောပမသုတ္တံ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွတ ဒဿေန္တော အာဟ။ "ဣဓ ပန, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စေ ကုလပုတ္တာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ သုတ္တံ။ပေ.။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော အလဂဒ္ဒတ္ထိကော"တိအာဒိနာ နယေန သကလမ္ပိ အလဂဒ္ဒသုတ္တံ (မ. နိ. ၁.၂၃၈) မဟာသာရောပမသုတ္တန္တိ ဧဝမာဒီနိ သုတ္တာနိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတွတ ဒဿေန္တော အာဟ။ သွတယံ ဣဓ ပဌမံ ဥပမံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ အတ္ထံ ဒဿေတီတိ။

ဧတ္ထ ဟိ **စူဠသာရောပမာဒီ**သု (မ. နိ. ၁.၃၁၂) ပဌမံ ဥပမံ ဝတွတ တဒနန္တရံ ဥပမေယျတ္ထံ ဝတွတ ပုန ဥပမံ ဝဒန္တော ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတီတိ ဝုတ္တော။ အလဂဒ္ဒူပမသုတ္တာဒီသု ပန အတ္ထံ ပဌမံ ဝတွတ တဒနန္တရံ ဥပမံ ဝတွတ ပုန အတ္ထံ ဝဒန္တော အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတီတိ ဝုတ္တော။ တေနေဝေတ္ထ လီနတ္ထပ္ပကာသိနိယံ ဝုတ္တံ – "ဥပမေယျတ္ထံ ပဌမံ ဝတွတ တဒနန္တရံ အတ္ထံ ဝတွတ ပုန ဥပမံ ဝဒန္တော ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတီ"တိ ဝုတ္တော။ **အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတွတ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယောတိ။ ဣဓ ပန ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတိ။ "ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယ ဟာရိဒ္ဒူတ္တကောပမအဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမာဒိသုတ္တေသု ဝိယ စာ"တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဝတ္ထသုတ္တေ တာဝ "သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ဝတ္ထံ သံကိလိဋ္ဌံ မလဂ္ဂဟိတံ, တမေနံ ရဇကော ယသ္မိံ ယသ္မိံ ရင်္ဂဇာတေ ဥပသံဟရေယျ။ ယဒိ နီလကာယ, ယဒိ ပီတကာယ, ယဒိ လောဟိတကာယ, ယဒိ မဉ္ဇိဋ္ဌကာယ, ဒုရတ္တဝဏ္ဏမေဝဿ အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏမေဝဿ။ တံ ကိဿ ဟေတု? အပရိသုဒ္ဓတ္တာ, ဘိက္ခဝေ, ဝတ္ထဿ။ ဧဝမေဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တေ သံကိလိဋ္ဌေ ဒုဂ္ဂတိ ပာဋိကင်္ခါ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၇၀) ပဌမံ ဥပမံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ ဥပမေယျတ္ထော ဝုတ္တော, န ပန ပဌမံ အတ္ထံ ဝတွတ တဒနန္တရံ ဥပမံ ဒဿေတွတ ပုန အတ္ထော ဝုတ္တော။ ယေန ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတွတ ဒဿေတိ။ ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယာတိ ဝဒေယျ။

တထာ ဟာရိဒ္ဒူတ္တကောပမေပိ "ယသ္မိံ, ဘိက္ခဝေ, သမယေ ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနံ ဟာရိဒ္ဒူတ္တကော ကောဝိဠာရော ပဏ္ဍုပလာသော ဟောတိ, အတ္တမနာ, ဘိက္ခဝေ, ဒေဝါ တာဝတိံသာ, တသ္မိံ သမယေ ဟောန္တိ ပဏ္ဍုပလာသော အနိ ဟာရိဒ္ဒူတ္တကော ကောဝိဠာရော, န စိရဿေဝ အနိ ပန္နပလာသော ဘဝိဿတီ။ပေ.။ ဧဝမေဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ယသ္မိံ သမယေ အရိယသာဝကော အကာရသ္မာ အနကာရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စေတေတိ။ ပဏ္ဍုပလာသော, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော တသ္မိံ သမယေ ဟောတီ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၆၉) ပဌမံ ဥပမံ ဒဿေတွတ ပစ္ဆာ အတ္ထော ဝုတ္တော။

အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမေ "ပဿထ နော တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, အမုံ မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ အာဒိတ္တံ သမ္ပဇ္ဇလိတံ သဇောတိဘူတန္တိ။ ဧဝံ, ဘန္တေတိ။ တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ကတမံ နု ခော ဝရံ ယံ အမုံ မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ အာဒိတ္တံ သမ္ပဇ္ဇလိတံ သဇောတိဘူတံ အာလိင်္ဂေတွာ ဥပနိသီဒေယျ ဝါ ဥပနိပဇ္ဇေယျ ဝါ, ယံ ခတ္တိယကညံ ဝါ ဗြာဟ္မဏကညံ ဝါ ဂဟပတိကညံ ဝါ မုဒုတလုနဟတ္ထပါဒံ အာလိင်္ဂေတွာ ဥပနိသီဒေယျ ဝါ ဥပနိပဇ္ဇေယျ ဝါ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၇၂) ပဉ္စမံ ဥပမံယေဝ ဒဿေတွာ ပစ္ဆာ အတ္ထော ဝုတ္တော, န ပန ပဉ္စမံ အတ္ထံ ဝတွာ တဒနန္တရံ ဥပမံ ဒဿေတွာ ပုန အတ္ထော ဝုတ္တော, တသ္မာ "ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိဝါရေတွာ ဒဿေတိ ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယ ဟာရိဿတ္တကောပမအဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမာဒိသုတ္တေသု ဝိယ စ"တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။

ကေစိ ပနေတ္ထ ဧဝံ ဝဏ္ဏယန္တိ "အတ္ထံ ပဉ္စမံ ဝတွာ ပစ္ဆာ စ ဥပမံ ဒဿေန္တော အတ္ထေန ဥပမံ ပရိဝါရေတွာ ဒဿေတိ နာမ, ဥပမံ ပန ပဉ္စမံ ဝတွာ ပစ္ဆာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိဝါရေတွာ ဒဿေတိ နာမ, တဒုဘယမ္ပိ အာဂတဋ္ဌာနံ နိဒဿေန္တော 'ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယာ'တိအာဒိမာဟာ"တိ။ တမ္ပိ "ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိဝါရေတွာ ဒဿေတိ ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယ ဟာရိဿတ္တကောပမအဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမာဒိသုတ္တေသု ဝိယ စ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ, ဧဝဉ္စ ဝုစ္စမာနေ "ကတ္ထစိ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိဝါရေတွာ ဒဿေတိ လောဏမ္ဗိလသုတ္တေ ဝိယာ"တိ ဝိသုံ န ဝတ္တဗ္ဗံ "အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမာဒိသုတ္တေ ဝိယာ"တိ ဧတ္ထ အာဒိသဒ္ဒေနေဝ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ လောဏမ္ဗိလသုတ္တေပိ ဟိ –

"သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော သူဒော ရာဇာနံ ဝါ ရာဇမဟာမတ္တံ ဝါ နာနစ္စယေဟိ သူပေဟိ ပစ္စုပဋ္ဌိတော အဿ အမ္ဗိလဂ္ဂေဟိပိ တိတ္တကဂ္ဂေဟိပိ ကဋုကဂ္ဂေဟိပိ မဓုရဂ္ဂေဟိပိ ခါရိကေဟိပိ အခါရိကေဟိပိ လောဏိကေဟိပိ အလောဏိကေဟိပိ။

"သ ခော သော, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော သူဒော သကဿ ဘတ္တုဿ နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှာတိ 'ဣဒံ ဝါ မေ အဇ္ဇ ဘတ္တုသူပေယျံ ရုစ္စတိ, ဣမဿ ဝါ အဘိဟရတိ, ဣမဿ ဝါ ဗဟုံ ဂဏှာတိ, ဣမဿ ဝါ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ အမ္ဗိလဂ္ဂံ ဝါ မေ အဇ္ဇ ဘတ္တုသူပေယျံ ရုစ္စတိ, အမ္ဗိလဂ္ဂဿ ဝါ အဘိဟရတိ, အမ္ဗိလဂ္ဂဿ ဝါ ဗဟုံ ဂဏှာတိ, အမ္ဗိလဂ္ဂဿ ဝါ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ပေ။ အလောဏိကဿ ဝါ ဝဏ္ဏံ ဘာသတီ'တိ။ သ ခော သော, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော သူဒော လာဘီ စေဝ ဟောတိ အစ္ဆာဒနဿ, လာဘီ ဝေတနဿ, လာဘီ အဘိဟာရာနံ။ တံ ကိဿ ဟေတု? တထာ ဟိ သော, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော သူဒော သကဿ ဘတ္တုနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ဧဝမေဝ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဣဓေကစ္စော ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ပေ။ ဝေဒနာသု။ပေ။ စိတ္တေ။ပေ။ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿံ။ တဿ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿိနော ဝိဟရတော စိတ္တံ သမာဓိယတိ, ဥပက္ကိလေသာ ပဟီယန္တိ, သော တံ နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။

"သ ခော, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော ဘိက္ခု လာဘီ စေဝ ဟောတိ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ သုခဝိဟာရာနံ, လာဘီ ဟောတိ သတိသမ္ပဇညဿ။ တံ ကိဿ ဟေတု? တထာ ဟိ သော, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ကုသလော ဘိက္ခု သကဿ စိတ္တဿ နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှာတီ"တိ (သံ. နိ. ၅.၃၇၄) –

ဧဝံ ပဉ္စမံ ဥပမံ ဒဿေတွာ ပစ္ဆာ အတ္ထော ဝုတ္တော။ "သုဝဏ္ဏကာရသူရိယောပမာဒိသုတ္တေသု ဝိယ စ"တိ ဣဒဉ္စ ဥဒာဟရဏမတ္တေန သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ သုဝဏ္ဏကာရသုတ္တာဒီသု ပဉ္စမံ ဥပမာယ အဒဿိတတ္တာ။ ဧတေသု ဟိ သုဝဏ္ဏကာရောပမသုတ္တေ (အ. နိ. ၃.၁၀၃) တာဝ –

"အဓိစိတ္တမနုယုတ္တေန, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနာ တီဏိ နိမိတ္တာနိ ကာလေန ကာလံ မနသိ ကာတဗ္ဗာနိ, ကာလေန ကာလံ သမာဓိနိမိတ္တံ မနသိ ကာတဗ္ဗံ, ကာလေန ကာလံ ပဂ္ဂဟနိမိတ္တံ မနသိ ကာတဗ္ဗံ, ကာလေန ကာလံ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော ဘိက္ခု ဧကန္တံ သမာဓိနိမိတ္တံယေဝ မနသိ ကရေယျ, ဌာနံ တံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တေယျ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, အဓိစိတ္တမ

နုယုတ္တော ဘိက္ခု ဧကေန္တံ ပဂ္ဂဟာနိမိတ္တံယေဝ မနသိ ကရေယျ, ဌာနံ တံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စာယ သံဝတ္တေယျ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော ဘိက္ခု ဧကန္တံ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံယေဝ မနသိ ကရေယျ, ဌာနံ တံ စိတ္တံ န သမ္မာ သမာဓိယေယျ အာသဝါနံ ခယာယ။ ယတော စ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော ဘိက္ခု ကာလေန ကာလံ သမာဓိနိမိတ္တံ။ပေ။ ပဂ္ဂဟာနိမိတ္တံ။ပေ။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မနသိ ကရောတိ, တံ ဟောတိ စိတ္တံ မုဒုဉ္စ ကမ္မနိယဉ္စ ပဘဿရဉ္စ, န စ ပဘင်္ဂု, သမ္မာ သမာဓိယတိ အာသဝါနံ ခယာယ။

"သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, သုဝဏ္ဏကာရော ဝါ သုဝဏ္ဏကာရန္တေဝါသီ ဝါ ဥက္ကံ ဗန္ဓေယျ, ဥက္ကံ ဗန္ဓိတွာ ဥက္ကာမုခံ အာလိမ္ပေယျ, ဥက္ကာမုခံ အာလိမ္ပိတွာ သဏ္ဍာသေန ဇာတရူပံ ဂဟေတွာ ဥက္ကာမုခေ ပက္ခိပေယျ, ဥက္ကာမုခေ ပက္ခိပိတွာ ကာလေန ကာလံ အဘိဓမတိ, ကာလေန ကာလံ ဥဒကေန ပရိပ္ဖောသေတိ, ကာလေန ကာလံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, သုဝဏ္ဏကာရော ဝါ သုဝဏ္ဏကာရန္တေဝါသီ ဝါ တံ ဇာတရူပံ ဧကန္တံ အဘိဓမေယျ, ဌာနံ တံ ဇာတရူပံ ဒဟေယျ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, သုဝဏ္ဏကာရော ဝါ သုဝဏ္ဏကာရန္တေဝါသီ ဝါ တံ ဇာတရူပံ ဧကန္တံ ဥဒကေန ပရိပ္ဖောသေယျ, ဌာနံ တံ ဇာတရူပံ နိဗ္ဗာပေယျ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, သုဝဏ္ဏကာရော ဝါ သုဝဏ္ဏကာရန္တေဝါသီ ဝါ တံ ဇာတရူပံ ဧကန္တံ အဇ္ဈုပေက္ခေယျ, ဌာနံ တံ ဇာတရူပံ န သမ္မာ ပရိပါကံ ဂစ္ဆေယျ။ ယတော စ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သုဝဏ္ဏကာရော ဝါ သုဝဏ္ဏကာရန္တေဝါသီ ဝါ တံ ဇာတရူပံ ကာလေန ကာလံ အဘိဓမတိ, ကာလေန ကာလံ ဥဒကေန ပရိပ္ဖောသေတိ, ကာလေန ကာလံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ, တံ ဟောတိ ဇာတရူပံ မုဒုဉ္စ ကမ္မနိယဉ္စ ပဘဿရဉ္စ, န စ ပဘင်္ဂု, သမ္မာ ဥပေတိ ကမ္မာယ။ ယဿာ ယဿာ စ ပိဠန္ဓနဝိကတိယာ အာကင်္ခတိ, ယဒိ ပဋ္ဋိကာယ ယဒိ ကုဏ္ဍလာယ ယဒိ ဂီဝေယျကေန ယဒိ သုဝဏ္ဏမာလာယ, တဉ္စဿ အတ္ထံ အနုဘောတိ။

"ဧဝမေဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အဓိစိတ္တမနုယုတ္တေန ဘိက္ခုနာ။ပေ။ သမ္မာ သမာဓိယတိ အာသဝါနံ ခယာယ။ ယဿ ယဿ စ အဘိညာသစ္ဆိကရဏီယဿ ဓမ္မဿ စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေတိ အဘိညာသစ္ဆိကိရိယာယ, တတြ တတြေဝ သက္ခိဘဗ္ဗတံ ပာပုဏာတိ သတိ သတိအာယတနေ"တိ (အ. နိ. ၃.၁၀၃) –

ဧဝံ ပဌမံ အတ္ထံ ဒဿေတွာ တဒတန္တရံ ဥပမံ ဝတွာ ပုနပိ အတ္ထော ဧဝံ ပဌမံ အတ္ထံ ဒဿေတွာ တဒနန္တရံ ဥပမံ ဝတွာ ပုနပိ အတ္ထော ဝုတ္တော။

သတ္တသူရိယောပမေ စ –

"အနိစ္စာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ, အဓုဝါ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ, အနဿာသိကာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ, ယာဝဉ္စိဒံ, ဘိက္ခဝေ, အလမေဝ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒိတုံ အလံ ဝိရဇ္ဇိတုံ အလံ ဝိမုစ္စိတုံ။ သိနေရု, ဘိက္ခဝေ, ပဗ္ဗတရာဇာ စတုရာသီတိယောဇနသဟဿာနိ အာယာမေန, စတုရာသီတိယောဇနသဟဿာနိ ဝိတ္ထာရေန, စတုရာသီတိယောဇနသဟဿာနိ မဟာသမုဒ္ဒေ အဇ္ဈောဂါဠှော, စတုရာသီတိယောဇနသဟဿာနိ မဟာသမုဒ္ဒာ အစ္စုဂ္ဂတော။ ဟောတိ သော ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သမယော, ယံ ကဒါစိ ကရဟစိ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ဗဟူနိ ဝဿာနိ ဗဟူနိ ဝဿသတာနိ ဗဟူနိ ဝဿသဟဿာနိ ဗဟူနိ ဝဿသတသဟဿာနိ ဒေဝေါ န ဝဿတိ, ဒေဝေ ခေါ ပန, ဘိက္ခဝေ, အဝဿန္တေ ယေ ကေစိမေ ဗီဇဂါမဘူတဂါမာ ဩသဓိတိဏဝနပ္ပတယော, တေ ဥဿုဿန္တိ ဝိသုဿန္တိ န ဘဝန္တိ။ ဧဝံ အနိစ္စာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ, ဧဝံ အဓုဝါ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၆၆) –

ပဌမံ အတ္ထံ ဒဿေတွာ တဒနန္တရံ ဥပမံ ဝတွာ ပုနပိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ အထ ဝါ "သူရိယဿ, ဘိက္ခဝေ, ဥဒယတော ဧတံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဧတံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, ယဒိဒံ အရုဏုဂ္ဂံ။ ဧဝမေဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော အရိယဿ အဋ္ဌင်္ဂိကဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒာယ ဧတံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဧတံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, ယဒိဒံ ကလျာဏမိတ္တတာ"တိ ယဒေတံ **သံယုတ္တနိကာယေ** (သံ. နိ. ၅.၄၉) အာဂတံ, တံ ဣမေ သူရိယောပမသုတ္တန္တံ အဓိပ္ပေတံ သိယာ။ တမ္ပိ "ကတ္ထစိ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိတရေတွာ ဒဿေတီ"တိ ဣမိနာ န သမေတိ ပဌမံ ဥပမံ ဝတွာ တဒနန္တရံ အတ္ထံ ဒဿေတွာ ပုန ဥပမာယ အဝုတ္တတ္တာ။ ပဌမမေဝ ဟိ တတ္ထ ဥပမာ ဒဿိတာ, "ဣမသ္မိံ ပန သာလိသူကောပမေ ဥပမာယ အတ္ထံ

ပရိတရေတ္တ ဒဿေန္တော သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေတိ အာဒိမာဟာ''တိ။ ဣဒမ္ပိ ဝစနမသင်္ဂဟိတံ ဝတ္ထုသုတ္တ ဿ ဣမဿ စ ဝိသေသာဘာဝတော။ ဥဘယတ္ထာပိ ဟိ ပဌမံ ဥပမံ ဒဿေတ္တ ပစ္ဆာ အတ္တော ဝုတ္တော , တသ္မာ ဧဝမေတ္ထ ဟာဒ္ဒေန ဘဝိတဗ္ဗံ ''တတ္ထ ဘဂဝတ ကတ္ထစိ ပဌမံယေဝ ဥပမံ ဒဿေတွာ ပစ္ဆာ အတ္ထံ ဒဿေတိ ဝတ္ထသုတ္တေ ဝိယ **ဟာရိဉ္စတ္တကောပမ-** (အ. နိ. ၇.၆၉) **အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမာဒိ** သုတ္တေသု (အ. နိ. ၇.၇၂) ဝိယ စ, ကတ္ထစိ အတ္ထေန ဥပမံ ပရိတရေတ္တ ဒဿေတိ **သုဝဏ္ဏကာရသုတ္တသူရိယောပမာဒိ**သုတ္တေသု (အ. နိ. ၇.၆၆) ဝိယ, ဣမသ္မိံ ပန သာလိသူကောပမေ ပဌမံ ဥပမံ ဒဿေတွာ ပစ္ဆာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေတိ အာဒိမာဟာ''တိ။ အညထာ **မဇ္ဈိမဌကထာယ** ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဣဓာပိ စ ပုဗ္ဗေနာပရံ န သမေတိ။ မဇ္ဈိမဌကထာယ ဝုတ္တနယေနေဝ တ ဣဓာပိ ဟဒ္ဒေါ ဂဟေတဗ္ဗော။

ကဏ္ဍသဒိသော သာလိဖလဿ တုဏ္ဍော ဥပ္ပဇ္ဇနကတလော **သာလိသူကံ,** တထာ **ယဝသူကံ**။ သူကဿ တနုက ဘာဝတော ဘေဒဝတော ဘေအော နာတိမဟာ ဟောတီတိ အာဟ – **''ဘိန္ဒိဿတိ, ဆဝိံ ဆိန္ဒိဿတီတိ အတ္တော''** တိ။ ယထာ မိစ္ဆာဌပိတသာလိသူကာဒိ အက္ကန္တမ္ပိ ဟတ္ထာဒိံ န ဘိန္ဒတိ ဘိန္ဒိတုံ အယောဂ္ဂဘာဝေန ဌိတတ္တာ, ဧဝံ အာစ ယကမိစိတ္တံ အဝိဇ္ဇံ န ဘိန္ဒတိ ဘိန္ဒိတုံ အယောဂ္ဂဘာဝေန ဥပ္ပန္နတ္တာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **''မိစ္ဆာဌပိတေ နာ''**တိအာဒိနာ။ **အဌသု ဌာနေသု** တိ ''ဒုက္ခေ အညာဏ''န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တေသု ဒုက္ခာဒီသု စတူသု သစ္စေသု ပုဗ္ဗန္တာဒီသု စတူသု စာတိ အဌသု ဌာနေသု။ **ဃနဗဟလ**န္တိ စိရကာလပရိဘာဝနာယ အတိဝိယ ဗဟလံ။ မဟာဝိသယတာယ မဟာပဋိပက္ခတာယ ဗဟုပရိတရတာယ ဗဟုဒုက္ခတာယ စ မဟတီ အဝိဇ္ဇာတိ မဟာအဝိဇ္ဇာ။ တံ **မဟာအဝိဇ္ဇံ** ။ မဟာသဒ္ဒော ဟိ ဗဟုဘာဝတ္တောပိ ဟောတိ ''မဟာဇနော''တိအာဒီသု ဝိယ။ **တဏှာဟာတနတော နိက္ခန္တဘာဝေနာ** တိ တတ္ထ တဏှာယ အဘာဝမေဝ ဝဒတိ။

၄၂. ဒုတိယေ ဟာဒေနေဝ အဝမဒ္ဒိတေ အက္ကန္တံ ဝုတ္တမာနေ ဟတ္ထေန အဝမဒ္ဒိတံ အက္ကန္တံ ဝိယ အက္ကန္တန္တိ ရုဠှီ ဟောသာတိ အာဟ – **''အက္ကန္တန္တေဝ ဝုတ္တ''** န္တိ။ **အရိယတေဟာရောတိ** အရိယဒေသတာသီနံ တေဟာရော။ မဟန္တံ အဂ္ဂဟေတ္တ အပ္ပမတ္တကဿေဝ ဂဟဏေ ပယောဇနံ ဒဿေတုံ – **''ကသ္မာ ပနာ''** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တေန ''ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယကုသလံ နာမ ယောနိသော ဥပ္ပာဒိတံ အပ္ပက''န္တိ န စိန္တေတဗ္ဗံ, အနုက္ကမေန လဒ္ဓပစ္စ ယံ ဟုတ္တ ဝဓုမာနံ ခုဒ္ဒကနဒီ ဝိယ ပက္ခန္ဒမဟောဃာ သမုဒ္ဒံ, အနုက္ကမေန နိဗ္ဗာနမဟာသမုဒ္ဒမေဝ ပုရိသံ ဟပေတီ တိ ဒီပေတိ။ **ပစ္စေကဗောဓိံ ဗုဒ္ဓဘူမိ** န္တိ စ ပစ္စတ္တေ ဥပယောဂဝစနံ။ **ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတ** န္တိ ယထာက္ကမေန ဝုတ္တံ။

၄၃. တတိယေ **အောသေန ပဒုဋ္ဌစိတ္တ** န္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ, ယသ္မိံ သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ စ ဒူသနေန ဝိသသံသဋ္ဌပူတိမုတ္တသဒိသေန အောသေန ပဒူသိတစိတ္တံ။ **အတ္တနော စိတ္တေနာ** တိ အတ္တနော စေတောပရိယညာဏေန သဗ္ဗညုတညာဏေန တ သဟိတေန စိတ္တေန။ **ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တတ** တိ ဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တတ ။ ဣဌာကာရေန ဇဝီတိ အယော, သုခံ။ သဗ္ဗသော အပေတော အယော တေသ္မာ, တေသ္မာတိ တ **အပဟယော,** ကာယိကဿ စေတသိကဿ စ ဒုက္ခဿ ဂတိ ပဝတ္တိဌာနန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ,** ကာရဏာဝသေန ဝိဝိဓံ ဝိကာရေန စ နိပတတိယန္တိ တ္တောတိ **ဝိနိပါတော,** အပ္ပကောပိ နတ္ထိ အယော သုခံ တ္တောတိ **နိရယော**တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၄၄. စတုတ္ထေ **သဒ္ဓာပသာဒေန ပသန္န** န္တိ သဒ္ဓာသင်္ခါတေန ပသာဒေန ပသန္နံ, န ဣန္ဒြိယာနံ အဝိပ္ပသန္န တာယ။ **သုခဿ ဂတိ** န္တိ သုခဿ ပဝတ္တိဌာနံ။ သုခမေဝေတ္ထ ဂစ္ဆန္တိ, န ဒုက္ခန္တိ တ **သုဂတိ**။ မနာပိယရူပါဒိ တာယ သဟ အဂ္ဂေဟီတိ **သဂ္ဂံ,** လောကံ။

၄၅. ပဌမေ ပရိဌာဟဝူပသမကရော ရဟအော တ္တောတိ ရဟအော, ဥဒကပုဏ္ဏော ရဟအော **ဥဒကရဟအော**။ ဥဒကံ ဒ ဟတိ ဓာရေတီတိ **ဥဒကဒဟော။ အာဝိလောတိ** ကလလဗဟုလတာယ အာကုလော။ တေနာဟ – **''အဝိပ္ပသန္နော''** တိ။ **လုဠိတော**တိ တတေန အာလောဠိတော။ တေနာဟ – **''အပရိသဏ္ဍိတော''** တိ။ တတာဘိဃာတေန ဝီစိတရင်္ဂမလသမာကု လတာယ ဟိ ပရိတော န သဏ္ဍိတော တ **အပရိသဏ္ဍိတော** ။ တတာဘိဃာတေန ဥဒကဿ စ အပ္ပဘာဝေန ကလလီဘူ တော ကဒ္ဒမဘာဝပ္ပတ္တောတိ အာဟ – **''ကဒ္ဒမီဘူတော''** တိ။ **သိပ္ပိယော** မုတ္တသိပ္ပိအာဒယော။ **သမ္ဗုကာ** သင်္ခသလာ ကဝိသေသာ။ **စရန္တမ္ပိ တိဋ္ဌန္တမ္ပိ** တိ ယထာလာဘဝစနမေတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တမေဝ ဟိ ယထာလာဘဝစနတံ ဒဿေတုံ – **''တ္တော''** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။

ပရိယောနဒ္ဓေနာ တိ ပဋိစ္ဆာဒိတေန။ တယိဒံ ကာရဏေန အာဝိလဘာဝဿ ဒဿနံ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ကာမသိ အတ္တဘာဝေ ဘတေ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော,** သော ပန လောကိယောပိ ဟောတိ လောကုတ္တရောပီတိ အာဟ – **"လောကိယလောကုတ္တရမိဿကော"**တိ။ ပေစ္စ သမ္ပရေတဗ္ဗတော **သမ္ပရာယော,** ပရလောကော။ တေနာဟ – **"သော ဟိ ပရတ္ထ အတ္ထောတိ ပရတ္ထော"**တိ။ ဣတိ ဒွိဓာပိ သကသန္တတိပရိယာပန္နော ဧဝ ဂဟိတောတိ ဣတရမ္ပိ သင်္ဂဟေတုံ့တ ဒဿေတုံ – **"အပိစာ"**တိအာဒိမာဟ။ **အယန္တိ** ကုသလကမ္မပထသင်္ခါတော ဒသဝိဓော ဓမ္မော။ **သတ္တန္တရကပ္ပဝသာနေတိ** ဣဒံ တဿ အာသန္နဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ယဿ ကဿစိ အန္တရကပ္ပဿာဝသာနေတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အရိယာနံ ယုတ္တ** န္တိ အရိယာနံ အရိယဘာဝာယ ယုတ္တံ, တတော ဧဝ **အရိယဘာဝံ ကာတုံ သမတ္ထံ** ။ ဉာဏမေဝ ဉေယ့ဿ ပစ္စက္ခကရဏဋ္ဌေန **ဒဿန** န္တိ အာဟ – **"ဉာဏမေဝ ဟီ"**တိအာဒိ။ ကိံ ပန တန္တိ အာဟ – **"ဒိဗ္ဗစက္ခု"** တိအာဒိ။

၄၆. ဆဋ္ဌေ **အစ္ဆော** တိ တနုကော။ တနုဘာဝမေဝ ဟိ သန္ဓာယ **"အဗဟလော"**တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပသန္နော နာမ အစ္ဆော န ဗဟလော, တသ္မာ **"ပသန္နောတိပိ ဝဋ္ဋတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဝိပ္ပသန္နော** တိ ဝိသေသေန ပသန္နော ။ သော ပန သမ္မာ ပသန္နော နာမ ဟောတီတိ အာဟ – **"သုဋ္ဌု ပသန္နော"** တိ။ **အနာဝိလောတိ** အကလုသော။ တေနာဟ – **"ပရိသုဒ္ဓော"**တိအာဒိ။ **သင္ခ** န္တိ ခုဒ္ဒကသေတလံ, ယံ "တိလဗီဇက"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **သေတလန္တိ** ကဏ္ဏိကသေတလံ။ **ပဏကန္တိ** ဥဒကမလံ။ စိတ္တဿ အာဝိလဘာဝေ နီဝရဏဟေတုကောတိ အာဟ – **"အနာဝိလေနာတိ ပဉ္စနီဝရဏဝိမုတ္တေနာ"**တိ။

၄၇. သတ္တမေ **ရုက္ခဇာတာနီ**တိ ဇွေ့ ဇာတသဒ္ဒေန ပဒဝမုနမေဝ ကတံ ယထာ "ကောသဇာတ"န္တိ အာဟ – **"ရုက္ခာနမေဝေတံ အဓိဝစန"**န္တိ။ **ကောစိ ဟိ ရုက္ခော ဝဏ္ဏေန အဂ္ဂေါ ဟောတိ** ယထာ တံ ရတ္တစန္ဒနာဒိ။ **ကောစိ ဂန္ဓေန** ယထာ တံ ကေသီတစန္ဒနံ။ **ကောစိ ရသေန** ခဒိရာဒိ။ **ကောစိ ထဒ္ဓတာယ** စမ္ပကာဒိ။ မဂ္ဂဖလာဝဟတာယ ဝိပဿနာဝသေန **ဘာဝိတမ္ပိ** ဂဟိတံ။ "တတ္ထ တတ္ထေဝ သကိစ္စဘာဗ္ဗတံ ဟာပုဏာတီ"တိ (အ. နိ. ၃.၁၀၃) ဝစနတော **"အဘိညာဟာဒကစတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တမေဝ, အာဝုသော"** တိ ဖုဿမိတ္တတ္ထေရော ဝဒတိ။

၄၈. အဋ္ဌမေ စိတ္တဿ ပရိဝတ္တနံ ဥပ္ပာဒနိရောဓာ တေတိ အာဟ – **"ဧဝံ လဟုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ လဟုံ နိရုဇ္ဈနက"**န္တိ။ **အဓိမတ္တုပမာဏတ္ထေ** တိ အတိက္ကန္တပမာဏတ္ထေ, ပမာဏာတီတတာယန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ – **"အတိဝိယ န သုကရာ"**တိ။ **စက္ခုဝိညာဏမ္ပိ အဓိပ္ပေတမေဝ** တိ သဗ္ဗဿပိ စိတ္တဿ သမာနခဏတ္တာ ဝုတ္တံ။ စိတ္တဿ အတိဝိယ လဟုပရိဝတ္တိဘာဝံ ထေရဝာဒေန ဒီပေတုံ – **"ကာမသိ ပနတ္ထေ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **စိတ္တသင်္ခာရာတိ** သသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ဝဒတိ။ **တဟာသတာနံ ခေါ, မဟာရာဇ, ဝီဟီနန္တိ** ဟေတ္ထကေသု လိခန္တိ, "တဟာသတံ ခေါ, မဟာရာဇ, ဝီဟီန"န္တိ ပန ဟဋ္ဌေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ **မိလိန္ဒပဉ္ဟေပိ** (မိ. ပ. ၄.၁.၂) ဟိ ကတ္ထစိ အယမေဝ ဟဌော ဒိဿတိ။ "တဟာသတာန"န္တိ တ ပစ္စတ္တေ သာမိဝစနံ ဗျတ္တယေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အမုစုဋ္ဌ** န္တိ ထောကေန ဦနံ ဥပမုံ။ ကဿ ပန ဥပမုန္တိ? အဓိကာရတော တဟာဿာတိ ဝိညာယတိ။ "အမုစုဒ္ဒသ"န္တိ ကေစိ။ "အမုစတုတ္ထ"န္တိ အပရေ။ သာဓိကံ ဒိယမုသတံ တဟာတိ ဒဋ္ဌဟံ ကတွာ ဝဒန္တိ, ဝီမံသိတဗ္ဗံ။ စတုနာဠိကော **တုမ္ဗော။ ပုဉ္စာယ အဘာဝေနာတိ** "သက္ကာ ပန, ဘန္တေ, ဥပမံ ကာတု"န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တာယ ပုဉ္စာယ အဘာဝေန **န ကတာ ဥပမာ။ ဓမ္မဒေသနာပရိယောသာနေတိ** သန္ဓိပတိတပရိသာယ ယထာရဒ္ဓဓမ္မဒေသနာယ ပရိယောသာနေ။

၄၉. နဝမေ **ပဘဿရ** န္တိ ပရိယောဒာတံ သဘာဝပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန။ တေနာဟ – **"ပဏ္ဍရံ ပရိသုဒ္ဓ"** န္တိ။ ပဘဿရတာဒယော နာမ ဝဏ္ဏဓာတုယံ လဗ္ဘနကဝိသေသာတိ အာဟ – **"ကိံ ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္ထီ"** တိ? ဣတရော အရူပတာယ "နတ္ထီ"တိ ပဋိက္ခိပိတွာ ပရိယာယကထာ အယံ တာဒိသဿ စိတ္တဿ ပရိသုဒ္ဓဘာဝဒီပနာယာတိ ဒဿေန္တော **"နီလာဒီန"**န္တိအာဒိမာဟ။ တထာ ဟိ "သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒာတေ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၃-၂၄၄; မ. နိ. ၁.၃၈၄-၃၈၆, ၄၃၁-၄၃၃; ပါရာ. ၁၂-၁၃) ဝုတ္တံ ။ တေနေတဟ – **"ဣဒမ္ပိ နိရုပက္ကိလေသတာယ ပရိသုဒ္ဓန္တိ ပဘဿရ"**န္တိ။ ကိံ ပန ဘဝင်္ဂစိတ္တံ နိရုပက္ကိလေသန္တိ? အာမ သဘာဝတော နိရုပက္ကိလေသံ, အာဂန္တုကဥပက္ကိလေသဝသေန ပန သိယာ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ။ တေနာဟ – **"တဉ္စ ခေါ"** တိအာဒိ။ တတ္ထ အတ္တနော တေသဉ္စ ဘိက္ခူနံ ပစ္စက္ခဘာဝတော ပုဗ္ဗေ "ဣဒ"န္တိ ဝတွာ ဣဒါနိ ပစ္စာမသနဝသေန **"တ"**န္တိ အာဟ။ စ-သဒ္ဒေါ အတ္ထူပနယနေ။ ခေါ-သဒ္ဒေါ ဝစနာလင်္ကာရေ, အဝဓာရဏေ ဝါ။ ဝက္ခမာနဿ အတ္ထဿ နိစ္ဆိတဘာဝ

တော ဘဝင်္ဂစိတ္တေန သဟာဝဋ္ဌာနာဘာဝတော ဥပက္ကိလေသာနံ အာဂန္တုကတာတိ အာဟ – **“အသဟဇာတေဟီ”**တိ အာဒိ။ ရာကဒယော ဥပေစ္စ စိတ္တသန္တာနံ ကိလိဿန္တိ ဝိဗာဓေန္တိ ဥပတာပေန္တိ စာတိ အာဟ – **“ဥပက္ကိလေသေ ဟီတိ ရာကဒီဟီ”**တိ။ ဘဝင်္ဂစိတ္တဿ နိပ္ပရိယာယတော ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌတာ နာမ နတ္ထိ အသံသဋ္ဌ ဘာဝတော, ဧကသန္တတိပရိယာပန္နတာယ ပန သိယာ ဥပက္ကိလိဋ္ဌတာပရိယာယောတိ အာဟ – **“ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမာ တိ ဝုစ္စတီ”**တိ။ ဣာအနိ တမတ္ထံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိမာဟ။ တေန ဘိန္နသန္တာနဂတာယပိ နာမ ဣ ရိယာယ လောကေ ကရယွဟတာ ဒိဿတိ, ပဂေဝ ဧကသန္တာနဂတာယ ဣရိယာယာတိ ဣမံ ဝိသေသံ ဒဿေတိ။ တေနာ ဟ – **“ဇဝနက္ခဏေ။ပေ။ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမ ဟောတီ”** တိ။

၅၀. ဒသမေ **ဘဝင်္ဂစိတ္တမေဝ စိတ္တ** န္တိ ‘‘ပဘဿရမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တ’’န္တိ ဝုတ္တံ ဘဝင်္ဂစိတ္တမေဝ။ ယဒဂ္ဂေန ဘဝင်္ဂစိတ္တံ တာဒိသပစ္စယသမတယေ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမ ဝုစ္စတိ, တဒဂ္ဂေန တဗ္ဗိဓုရပစ္စယသမတယေ ဥပ က္ကိလေသတော ဝိမုတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ – **“ဥပက္ကိလေသေဟိ ဝိပ္ပမုတ္တံ နာမ ဟောတီ”** တိ။ သေသမေတ္ထ နဝမသုတ္တေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဏိဟိတအစ္ဆဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အစ္ဆရာသင်္ဃာတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၅၁. ဆဋ္ဌသ္သ ပဌမေ **အသ္သုတတ** တိ ဧတ္ထ ''သာဓု ပညာဏတ နရော''တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၁၈.၁၀၁) အတ္ထိတာ မတ္တသ္သ ဇောတကော တ-သဒ္ဒော။ ''သီလတ ဟောတိ ကလ္လာဏမ္မော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၈၁) ပသံသာဝိသိဋ္ဌ ဌာယ အတ္ထိတာယ။ ''ပညတ ဟောတိ ဥဒယတ္ထကမိနိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၇; မ. နိ. ၂.၂၅) အတိသယတ္ထဝိသိဋ္ဌာယ အတ္ထိတာယ, တသ္မာ ယသ္သ ပသတ္ထံ အတိသယေန တ သုတံ အတ္ထိ, သော သု တတ, သံကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ ပရိယတ္တိဓမ္မသ္သဝနံ, တံ သုတ္တတ တဆတ္တာယ ပဋိပတ္တိ စ ''သုတတ''တိ ဣမိနာ ပဒေန ပကာသိတာ။ သောတဗ္ဗယုတ္တံ သုတ္တတ ကတ္တဗ္ဗနိပ္ဖတ္တိဝသေန သုဏာတိ တ သုတတ, တပ္ပဋိက္ခေ ပေန န သုတတတိ **အသ္သုတတ** ။

အယဉ္ဟိ အကာရော ''အဟေတုကာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ၂ ဒုကမာတိကာ), အဘိက္ခုကော အာတသော''တိအာဒီသု (ဟစိ. ၁၀၄၇) တံသမာယောဂနိဝတ္တိယံ ဒိဋ္ဌော။ ''အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၇ ဒုကမာတိကာ) တံသမ္ဗန္ဓိဘာဝနိဝတ္တိ ယံ။ ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္ဟိ ပစ္စယသမ္ဗန္ဓီတိ အပစ္စယုပ္ပန္နတ္တာ အတံသမ္ဗန္ဓိတာ ဧတ္ထ ဇောတိတာ။ ''အနိဒဿနာ ဓမ္ မာ''တိ (ဓ. သ. ၉ ဒုကမာတိကာ) တံသဘာဝနိဝတ္တိယံ။ နိဒဿနဉ္ဟိ ဧတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗတာ။ အထ တ ပဿတီတိ နိဒဿ သနံ, စက္ခုဝိညာဏံ။ တဂ္ဂဟေတဗ္ဗတာနိဝတ္တိယံ, တထာ ''အနာသဝ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၁၅ ဒုကမာတိကာ)။ ''အပ္ပဋိ ဃာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ၁၀ ဒုကမာတိကာ) အနာရမ္မဏာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၅၅ ဒုကမာတိကာ) တံကိစ္စနိဝတ္တိယံ။ ''အရူပိနော ဓမ္မာ အစေတသိကာဓမ္မာ''တိ တံသဘာဝနိဝတ္တိယံ။ တဒညတာ ဟိ ဣဓ ပကာသိတာ။ ''အမနုဿော''တိ တဗ္ဘာဝ မတ္တနိဝတ္တိယံ။ မနုဿတ္တမတ္တံ နတ္ထိ, အညံ တံသဒိသန္တိ။ သဒိသတာ ဟိ ဧတ္ထ သူစိတာ။ ''အဿမဏော သမဏပ ဋိညော အဗ္ရဟ္မစာရီ ဗ္ရဟ္မစာရိပဋိညော''တိ (အ. နိ. ၃.၁၃) စ တံသမ္ဘာဝနီယဂုဏနိဝတ္တိယံ။ ဂရဟာ ဟိ ဣဓ ဉာယတိ။ ''ကစ္စိ ဘောတော အနာမယံ (ဇာ. ၁.၁၅.၁၄၆; ၂.၂၀.၁၂၉) အနုဒရာ ကညာ''တိ စ တဒနုပ္ပဘာဝနိဝတ္တိယံ။ ''အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၁၇ တိကမာတိကာ) တံသဒိသဘာဝနိဝတ္တိယံ။ အတီတာနဉ္ဟိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗတ္တာ ဥပ္ပာဒိဓမ္မာနဉ္စ ပ စ္စယေကဒေသသိဒ္ဓိယာ အာရဒ္ဓုပ္ပာဒဘာဝတော ကာလဝိနိမုတ္တသ္သ စ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ဥပ္ပန္နာနုကူလတာ, ပဂေဝ ပ စ္စုပ္ပန္နာနန္တိ တဗ္ဗိဓုရတာ ဟေတ္ထ ဝိညာယတိ။ ''အသေက္ခာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၁၁ တိကမာတိကာ) တဒပရိယော သာနနိဝတ္တိယံ။ တန္နိဋ္ဌာနဉ္ဟေတ္ထ ပကာသိတန္တိ ဧဝံ အနေကေသံ အတ္ထာနံ ဇောတကော။ ဣဓ ပန ''အရူပိနော ဓ မ္မာ (ဓ. သ. ၁၁ ဒုကမာတိကာ), အစေတသိကာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၅၇ ဒုကမာတိကာ) ဝိယ တံသဘာဝနိဝတ္တိယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, အညတ္ထေတိ အတ္ထော။ ဧတေနသ္သ သုတာဒိဉာဏဝိရဟံ ဒဿေတိ။ တေန ဝုတ္တံ – **''အာဂမာဓိဂမာဘာ တ ဉေယ္ယော အသ္သုတတ ဣတီ''**တိ။

ဣအနိ တဿတ္တံ ဝိဝရန္တော **''ယော ဟိ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ ခန္ဓဓာတာဒိကောသလ္လေနပိ ဥပက္က ကိလေသဥပက္ကိလိဋ္ဌာနံ ဇာနနဟေတုဘူတံ ဗာဟုသစ္စံ ဟောတိ။ ယထာဟ – ''ကိတ္တာဝတာ နု ခော, ဘန္တေ, ဗဟုသ္သ သုတော ဟောတိ? ယတော ခော, ဘိက္ခု, ခန္ဓကုသလော ဟောတိ။ ဓာတု။ပေ။ အာယတန။ပေ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကုသလော ဟောတိ။ ဧတ္တာဝတာ ခော, ဘိက္ခု, ဗဟုသ္သုတော ဟောတီ''တိ။ တသ္မာ **''ယသ္သ စ ခန္ဓဓာတုအာယတနပစ္စယာကာ ရသတိပဋ္ဌာနာဒီသူ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ တစုဂ္ဂတကရဏံ **ဥဂ္ဂဟော** ။ အတ္ထပရိပုစ္ဆနံ **ပုရိပုစ္ဆာ**။ ကုသလေဟိ သဟ စောဒနာပရိဟရဏဝသေန ဝိနိစ္ဆယကရဏံ **ဝိနိစ္ဆယော** ။ အာစရိယေ ပန ပယိရုပာသိတ္တတ အတ္ထဓမ္မာနံ အာဂမ နံ သုတမယဉာဏဝသေန အဝဗုဇ္ဈနံ **အာဂမော**။ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနံ သစ္ဆိကိရိယာ **အဓိဂမော**။

ဗဟူနံ နာနပ္ပကာရာနံ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ အဝိဟတတ္တာ တာ ဇနေန္တိ, တာဟိ တ ဇနိတာတိ **ပုထုဇ္ဇနာ** ။ အဝိဃာ တမေဝ တ ဇန-သဒ္ဒော ဝဒတိ။ **ပုထု သတ္ထာရာနံ မုခုလ္လောကိကာ** တိ ဧတ္ထ ပုထူ ဇနာ သတ္ထုပဋိညာ ဧတေသန္တိ **ပု ထုဇ္ဇနာ။ သဗ္ဗဂတီဟိ အဝုဋ္ဌိတာ**တိ ဧတ္ထ ဇနေတဗ္ဗာ, ဇာယန္တိ တ ဧတ္ထ သတ္တာတိ ဇနာ, ဂတိယော, တာ ပုထူ ဧ တေသန္တိ **ပုထုဇ္ဇနာ** ။ ဣတော ပရေ ဇာယန္တိ ဧတေဟီတိ ဇနာ, အဘိသင်္ခါရာဒယော, တေ ဧတေသံ ပုထူ ဝိဇ္ဇန္တီတိ **ပုထုဇ္ဇနာ** ။ အဘိသင်္ခါရာဒိအတ္ထော ဧဝ တ ဇန-သဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဩဃာ** ကာမောဃာဒယော။ ရာဂဂ္ဂိအာဒယော **သ န္တာပာ**။ တေ ဧဝ သဗ္ဗေပိ တ ကိလေသာ **ပရိဋ္ဌာဟာ။ ပုထု ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ရတ္တာ** တိ ဧတ္ထ ဇာယတီတိ ဇနော,

ရာဂေ ဂေဓောတိ ဝေမာဒိကော, ပုထု ဇနော ဧတေသန္တိ **ပုထုဇ္ဇနာ** ။ ပုထူသု ဇနာ ဇာတာ ရတ္တာတိ ဇံ ရာကဒိအတ္
ထော ဝေ တ ဇန-သဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ရတ္တာ တိ ဝတ္ထံ ဝိယ ရင်္ဂဇာတေန စိတ္တဿ ဝိပရိဏာမကရေန ဆန္ဒရာဂေန ရတ္တာ သာရတ္တာ။ **ဂိဒ္ဓာ** တိ
အဘိကင်္ခနသဘာဝေန အဘိဂိဇ္ဈနေန ဂိဒ္ဓာ ဂေဓံ အာပန္နာ။ **ဂဓိတာ**တိ ဂန္ထိတာ ဝိယ ဒုမ္မောစနီယဘာဝေန တတ္ထ ပ
ဋိဗဒ္ဓါ။ **မုစ္ဆိတာ** တိ ကိလေသဝသေန ဝိသညိဘူတာ ဝိယ အနညကိစ္စာ မောဟမာပန္နာ။ **အဇ္ဈောပန္နာ** တိ အနညသာဓာ
ရဏေ ဝိယ ကတ္ွာ ဂိလိတ္ွာ ပရိနိဋ္ဌာပေတ္ွာ ဌိတာ။ **လဂ္ဂာ** တိ ဝင်္ကကဏ္ဍကေ ဝိယ အာသတ္တာ, မဟာပလိပေ
ယာဝ နာသိကဂ္ဂါ ပလိပန္နပုရိသော ဝိယ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကုဏေယျဘာဝေန နိမုဂ္ဂါ ။ **လဂ္ဂိတာ** တိ မက္ကဋာလေပေ
အာလဂ္ဂဘာဝေန သမ္ဗန္ဓိတော ဝိယ မက္ကဋော ပဉ္စဟိ ဗန္ဓနေဟိ ဗန္ဓိတာ ဝသေန အာလဂ္ဂိတာ။ **ပလိဗုဒ္ဓါ**တိ သမ္ဗဒ္ဓါ, ဥပ
ဒ္ဒုတာ တ။ **အာဝုတာ**တိ အာဝရိတာ။ **နိဝုတာ**တိ နိဝါရိတာ။ **ဩဝုတာ**တိ ပလိဂုဏ္ဌိတာ, ပရိယောနဒ္ဓါ တ။ **ပိဟိတာ**တိ ပိဒ
ဟိတာ။ **ပဋိစ္ဆန္နာ** တိ ဆာဒိတာ။ **ပဋိကုဇ္ဇိတာ** တိ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတာ။

‘‘အဿုတဝတာ’’တိ ဧတေန အဝိဇ္ဇန္ဓတာ ဝုတ္တာတိ အာဟ – **‘‘အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဝုတ္တော’’** တိ။ **စိတ္တဋ္ဌိတိ စိတ္တ
တပရိဂ္ဂဟော နတ္ထီ**တိ ယာယ ပဋိပတ္တိယာ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသံ တတော ဝိပ္ပမုတ္တိဉ္စ ယထာသဘာဝတော
ဇာနေယျ, သာ စိတ္တဘာဝနာ စိတ္တဋ္ဌိတိ။ ကောရမ္မဏေ သုဋ္ဌု သမာဓာနဝသေန အဝဋ္ဌိတိံ ဟာဒကံ ကတ္ွာ ပဝတ္တိ
တာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ နိဿယာရမ္မဏေဟိ စ သဒ္ဓိံ စိတ္တဿ ပရိဂ္ဂဟာသညိတာ ဝိပဿနာဘာဝနာပိ နတ္ထိ,
ယာယ ဝုတ္တမတ္ထံ ယထာသဘာဝတော ဇာနေယျ။

၅၂. ဒုတိယေ **သုတဝတာ**တိ ပဒဿ အတ္ထော အနန္တရသုတ္တေ ဝုတ္တောယေဝ။ **အရိယသာဝကော**တိ ဧတ္ထ စတု
က္ကံ သမ္ဘဝတီတိ တံ ဒဿေတုံ – **‘‘အတ္ထိ အရိယော’’** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ပစ္စေကံ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓဝန္တောတိ **ပစ္စေက
ဗုဒ္ဓါ**။ နနု သဗ္ဗေပိ အရိယာ ပစ္စေကမေဝ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ ဓမ္မဿ ပစ္စတ္တဝေဒနီယဘာဝတော? နယိဒမီဒိသံ ပဋိ
ဝေဓံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ယထာ ပန သာဝကာ အညေသံ နိဿယေန သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ ပရတောဃောသေန ဝိနာ တေသံ
ဒဿနမဂ္ဂဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ ယထာ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ အညေသံ နိဿယဘာဝေန သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈန္တိ, န
ဧဝမေတေ, ဧတေ ပန အပရနေယျာ ဟုတ္ွာ အပရနာယကဘာဝေန သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ – ‘‘ပစ္စေကံ
သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓဝန္တောတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ’’တိ။

အတ္ထိ သာဝကော န အရိယော တိ ဧတ္ထ ဟေထုဇ္ဇနိကာယ သဒ္ဓါယ ရတနတ္တယေ အဘိပ္ပသန္နော သဒ္ဓေါ
ပိ ဂဟိတော ဝေ။ **ဂိဟီ အနာဂတဖလော**တိ ဣဒံ ပန နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထာဝုတ္တပုဂ္ဂလော ဟိ သရဏဂမန
တော ပဋ္ဌာယ သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နောက္ကစ္စေဝ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ။ သ္ွတယမတ္ထော **ဒက္ခိ
ဏာဝိသုဒ္ဓိသုတ္တေန** (မ. နိ. ၃.၃၇၆ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော။ **သုတဝာ**တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တအတ္ထော နာမ အတ္တဟိတပရ
ဟိတပ္ပဋိပတ္တိ, တဿ ဝသေန သုတသမ္ပန္နော။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – ‘‘သော စ ဟောတိ သုတေန ဥပပန္နော, အပ္
ပမ္ပိ စေ သဟိတံ ဘာသမာနော’’တိ စ အာဒိ။ **အရိယသာဝကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ အရိယဿ ဘဂဝတော ဓမ္မဿဝ
နကိစ္စေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဘာဝတော ဝုတ္တံ။ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဝိပ္ပမုတ္တိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာ, တဿာ ယထာ
သဘာဝဇာနနံ ဒဋ္ဌုဟတရာယ ဝေ စိတ္တဘာဝနာယ သတိ ဟောတိ, န အညထာတိ **‘‘ဗလဝဝိပဿနာ ကထိတာ’’** တိ ဝုတ္
တံ။

၅၃. တတိယေ **အင်္ဂုတ္တရေ အစ္ဆရာသင်္ဃာတသုတ္တာဒိ** ဝုတ္တေ အင်္ဂုတ္တရေ ဝုတ္တေ (အ. နိ. ၇.၇၂)
ဒေသနာအဋ္ဌုပ္ပတ္တိယံ ။ တံဒေသနာဟေတုကဥ္ဟိ ဧေကစ္စာနံ ဘိက္ခူနံ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိံ နိမိတ္တံ ကတ္ွာ ဘဂဝတာ ဣမံ သု
တ္တံ ဒေသေသိ။ **အဝိဇဟိတမေဝ ဟောတိ** သဗ္ဗကာလံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတသတိသမ္ပဇညတ္တာ။ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ ရူပကာယော
ဗာဟိရဗ္ဘန္တရေဟိ မလေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌော သုဓောတဇာတိမဏိသဒိသော, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **‘‘ဥပဋ္ဌာကာနုဂ္ဂဟ
တ္ထံ သရီရဖာသုကတ္ထဉ္စ’’**တိ။ **ဝီတိနာမေတ္ွာ**တိ ဖလသမာပတ္တိဟိ ဝီတိနာမေတ္ွာ။ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန ဝိဝိတ္
တာသနေ ဝီတိနာမနံ ဝိဝေကနိန္နတာယ စေဝ ပရေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနတ္ထဉ္စ။ **နိတသေတ္ွာ**တိ ဝိဟာရနိတသနပရိ
ဝတ္တနဝသေန နိတသေတ္ွာ။ ကအာစိ ဧကကဿ, ကအာစိ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတဿ, ကအာစိ ပကတိယာ, ကအာစိ ပာဋိ
ဟာရိယေဟိ ဝတ္တမာနေဟိ စ ကမပ္ပဝေသော တထာ တထာ ဝိနေတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝသေန။ **ဥပသံဟရိတ္ွာ**တိ ဟိမဝန္တာဒီသု

ပုပ္ဖိတရုက္ခာဒိတော အာနေတ္ဝာ။ ဩဏတုဏ္ဏတာယ ဘူမိယာ သတ္တု ပဒနိက္ခေပသမယေ သမဘာဝတပတ္တိ, သုခ သမ္ဖဿဝိကသိတပဒုမသမ္ပဋိစ္ဆနေန သုပ္ပတိဋ္ဌိတပာဒတာယ နိဿန္ဒဖလံ, န ကြဒ္ဓိနိမ္မာနံ။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေ တံ သက္ခရာကဌလကဏ္ဋကသင်္ကလလာဒိအပဂမော သုစိဘာဝပတ္တိတိ ဧဝမာဒီနမ္ပိ တဒါ လဗ္ဘနတော။

ကြန္ဒခီလဿ အန္တော ဌပိတမတ္တေ တိ ကြဒံ ယာဝဒေဝ ဝေနေယျဇနဝိနယတ္ထာယ သတ္တု ဟဋ္ဌိဟာရိယံ ပဝ တ္တန္တိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ **ဒက္ခိဏဟဒေ** တိ ကြဒံ ဗုဒ္ဓာနံ သဗ္ဗပဒက္ခိဏတာယ။ **“ဆဗ္ဗဏ္ဏရသ္မိယော”** တိ ဝတ္ဝာပိ **“သု ဝဏ္ဏရသပိဥ္စရာနိ ဝိယာ”**တိ ကြဒံ ဗုဒ္ဓာနံ သရီရေ ပီတာဘာယ ယေဘုယျတာယ ဝုတ္တံ။ **မဓုရေနေနာကာရေန သဒ္ဒံ က ရောန္တိ** ဒဠှဗ္ဗသာရဿ ဒိဋ္ဌတာယ။ ဘေရိအာဒီနံ ပန သဒ္ဒာယနံ ဓမ္မတာဝ။ **ပဋိမာနေန္တီ** တိ “သုဒုလ္လဘံ ကြဒံ အဇ္ဇ အမှေဟိ လဗ္ဘတိ, ယေ မယံ ဤဒိသေန ပဏီတေန အာဟာရေန ဘဂဝန္တံ ဥပဋ္ဌဟာမာ”တိ ပတီတမာနသာ မာနေန္တိ ပူဇေန္တိ။ **တေသံ သန္တာနာနိ ဩလောကေတ္ဝာ**တိ တေသံ တထာ ဥပဋ္ဌာကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အတီတေ ဇာတေရဟိ စ ပဝတ္တာစိ တ္တသန္တာနာနိ ဩလောကေတ္ဝာ။ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တတ္ထာ** တိ ဝိဟာရေ။ **ဂန္ဓမဏ္ဍလမာဠေ** တိ စတုဇ္ဇာတိယဂန္ဓေန ကတပရိဘဏ္ဍေ မဏ္ဍလမာဠေ။

ဒုလ္လဘာ ခဏသမ္ပတ္တီ တိ သတိပိ မနုဿတ္တပ္ပဋိလာဘေ ပတိရူပဒေသတသက္ကန္ဒြိယာဝေကလ္လသဒ္ဓာပ ဋိလာဘာဒယော ဂုဏာ ဒုလ္လဘာတိ အတ္ထော။ **စာတုမဟာရာဇိကာ။ပေ။ ဝသဝတ္တိဘဝနံ ဂစ္ဆန္တိ** တိ ကြဒံ တတ္ထ သုညဝိမာနာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတ ဂန္ဓကုဋိံ ပဝိသိတ္ဝာ ပဏ္ဍာဘတ္တံ တယော ဘာဂေ ကတ္ဝာ ပဌမဘာဂေ သစေ အာကင်္ခတိ, ဒက္ခိဏေန ပဿေန သီဟသေယျံ ကပ္ပေတိ။ သစေ အာကင်္ခတိ, ဗုဒ္ဓာစိဏ္ဏဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇ တိ။ အထ ယထာကာလပရိစ္ဆေဒံ တတော ဝုဋ္ဌဟိတ္ဝာ ဒုတိယဘာဂေ ပစ္ဆိမယာမေ တတိယကောဋ္ဌာသေ ဝိယ လောကံ ဝေလောကေတိ ဝေနေယျာနံ ဉာဏပရိပာကံ ပဿိတုံ။ တေနာဟ – **“သစေ အာကင်္ခတီ”** တိအာဒိ။

ကာလယုတ္တ န္တိ ပတ္တကလ္လံ, “ကြမိဿာ ဝေလာယ ကြမဿ ဝဲ ဝတ္တဗ္ဗ”န္တိ တံကာလာနုရူပံ။ **သမယ ယုတ္တ**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိအနုရူပံ တာ။ **သမယယုတ္တ** န္တိ တ အရိယသမယသံယုတ္တံ။ ဒေသကာ လာနုရူပမေဝ ဟိ ဗုဒ္ဓာ ဘဂဝန္တော ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ, ဒေသေန္တာ စ အရိယသမ္မတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနယံ ဒီပေန္တာဝ ဒေ သေန္တိ။ အထ တ **သမယယုတ္တ** န္တိ ဟေတူအာဟရဏသဟိတံ။ ကာလေန သာပဒေသဥ္စဟိ ဘဂဝတ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, **ကာ လံ ဝိဒိတ္ဝာ ပရိသံ ဥယျောဇေတိ,** န ယာဝ သမန္ဓကာရာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဥတုံ ဂဏှာပေတိ, န ပန မလံ ပက္ခာလေတီတိ အဓိပ္ပာယော။ န ဟိ ဘဂဝတော ကာယေ ရဇောဇလ္လံ ဥပလိမ္ပတိ တိ။ **တတော တတော**တိ အတ္တနော အတ္တနော ဒိတဋ္ဌာနာဒိတော။ **ဩကာသံ လဘမာနာ**တိ ပုရေဘတ္တပဏ္ဍာဘတ္တပုရိ မယာမေသု ဩကာသံ အလဘိတ္ဝာ ကြအနိ မဇ္ဈိမယာမေ ဩကာသံ လဘမာနာ, ဘဂဝတာ တ ကတောကာသတာယ ဩ ကာသံ လဘမာနာ။ ပဏ္ဍာဘတ္တဿ တီသု ဘာဂေသု ပဌမဘာဂေ သီဟသေယျကပ္ပနံ ဧကန္တိကံ န ဟောတီတိ အာဟ – **“ပုရေဘတ္တတော ပဋ္ဌာယ နိသဇ္ဇာပီဠိတဿ သရီရဿာ”** တိ။ တေနေဝ ဟိ တတ္ထ “သစေ အာကင်္ခ တီ”တိ တဒါ သီဟသေယျကပ္ပနဿ အနိဗဒ္ဓတာ ဝိဘာဝိတာ။ **ကိလာသုဘာဝတော** ပရိဿမော ။ သီဟသေယျံ ကပ္ပေတိ သရီရဿ ကိလာသုဘာဝမောစနတ္ထန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေလောကေတီ**တိ ကြဒံ ပစ္ဆိမယာ မေ ဘဂဝတော ဗဟုလံ အာစိဏ္ဏဝသေန ဝုတ္တံ။ အပ္ပေကဒါ အဝသိဋ္ဌဗလဉာဏေဟိ သဗ္ဗညုတဉာဏေနေဝ စ ဘဂဝတ တ မတ္ထံ သာဓေတီတိ။

ကြမသ္မိံယေဝ ကိစ္စေ တိ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စေ။ ဗလဝတာ ပစ္စနုတာပေန သံဝုမာနေန ကရဇကာယေ မဟာပရိဠာ ဟော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အာဟ – **“နာမကာယေ သန္တတ္တေ ကရဇကာယော သန္တတ္တော”** တိ။ **နိဓာနဂတန္တိ** သန္နိစိတ လောဟိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ဥဏှံ လောဟိတံ မုခတော ဥဂ္ဂစ္ဆိ** တိ လောဟိတံ ဥဏှံ ဟုတ္ဝာ မုခတော ဥဂ္ဂစ္ဆိ။ **ဌာန**န္တိ ဘိက္ခုပဋိညံ။ **တံ ဟပံ ဝမုမာန** န္တိ ဘိက္ခုပဋိညာယ အဝိဇဟိတတ္တာ တထာ ပဝမုမာနဟာပံ။ အန္တိမဝတ္ထုအဇ္ဈာ ပန္နာနမ္ပိ ဥပာယေန ပဝတ္တိယမာနော ယောနိသောမနသိကာရော သာတ္ထကော ဟောတိယေဝါတိ ဒဿေန္တော **“ဇာတ သံဝေဂ”**တိအာဒိမာဟ။ **အဟော သလ္လေခိတ** န္တိ အဟော အတိဝိယ သလ္လေခေန ကြတံ ပဝတ္တံ။ **ကာသာဝပဇ္ဇော တော**တိ ဘိက္ခုနံ ဗဟုဘာဝတော ကြတော စိတော စ ဝိစရန္တာနံ တေသံ ကာသာဝဇုတိယာ ပဇ္ဇောတိတော။ **ကြသိတတပ

ရိတတောတိ သီလက္ခန္ဓာဒီနံ နိဗ္ဗာနဿ စ သေနတော ဣသိနံ ဘိက္ခုနံ ဂုဏဂန္ဓေန စေဝ ဂုဏဂန္ဓတာယိတေန သရီရဂန္ဓေန စ ပရိတော သမန္တတော တယိတော။

ဓမ္မသံဝေဂေ ဥပ္ပန္နေ အနာဝဇ္ဇနေန ပုဗ္ဗေ တဿ အတ္ထဿ အသံဝိဒိတတ္တာ။ **ဓမ္မသံဝေဂေ**တိ စ တာဒိသေ အတ္ထေ ဓမ္မတာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနကံ သဟောတ္တပ္ပဉာဏံ။ **အဿာသဋ္ဌာန**န္တိ စိတ္တဿာသကာရဏံ ကမ္မဋ္ဌာနံ။ သဗ္ဗေသံ ကိစ္စာနံ ပုဗ္ဗဘာဂေ **သဗ္ဗပုဗ္ဗဘာဂေ**။ "သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တူ"တိအာဒိနာ ဟိ စိတ္တဿ ပဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌာနံ **ဟိတဖရဏံ**။ ဣတရံ ဣတော ထောကံ မဟန္တန္တိ ကတ္ထ ဣဒံ **"စူဠစ္ဆရာသင်္ဃာတသုတ္တ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ အစ္ဆရာသင်္ဃာတော ဝုစ္စတိ အင်္ဂုလိဖောဋနက္ခဏော အက္ခိနိမိသကာလော, ယော ကေဿ အက္ခရဿ ဥစ္စာရဏက္ခဏော။ တေနာဟ – **"ဒွေဝ အင်္ဂုလိယော ပဟရိတွာ သဒ္ဒကရဏမတ္တ"**န္တိ။ **သဗ္ဗသတ္တာနံ ဟိတဖရဏစိတ္တ**န္တိ သဗ္ဗေသမ္ပိ သတ္တာနံ သမ္မဒေဝ ဟိတေသိတာဝသေန ပဝတ္တစိတ္တံ။ **အာဝဇ္ဇေန္တော အာသေဝတီ**တိ ဟိတေသိတာဝသေန အာဝဇ္ဇေန္တော။ အာဝဇ္ဇနေန အာဘုဇန္တောပိ အာသေဝတိ နာမ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တေန။ **ဇာနန္တော**တိ တထာ ဉာဏမတ္တံ ဥပ္ပာဒေန္တောပိ။ **ပဿန္တော**တိ တထာ ဉာဏစက္ခုနာ ပစ္စက္ခတော ဝိယ ဝိပဿန္တောပိ။ **ပစ္စဝေက္ခန္တော**တိ တမတ္ထံ ပတိ ပတိ အဝေက္ခန္တောပိ။ **သဒ္ဓာယ အဓိမုစ္စန္တော**တိအာဒိ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **အဘိညေယျ**န္တိအာဒိ စတုသစ္စဝသေန ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဝိတ္ထာရတော, သာမညေန အာသေဝနဒဿနမေတန္တိ ဣဓာဓိပ္ပေတမေဝ အာသေဝနတ္ထံ ဒဿေတုံ – **"ဣဓ ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အရိတ္တဇ္ဈာနောတိ အဝိရဟိတဇ္ဈာနော။ **အတုစ္ဆဇ္ဈာနော**တိ ဈာနေန အတုစ္ဆော။ စာဂေ ဝါ ဝေဝစနန္တိ အာဟ – **"အပရိစ္စတ္တဇ္ဈာနော"**တိ။ **ဝိဟရတီ**တိ ပဒဿ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၅၄၀) အာဂတနယေန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **"ဝိဟရတီတိ ဣရိယတီ"**တိအာဒိမာဟ။ အယံ ပနေတ္ထ သဒ္ဒတ္ထော – **ဝိဟရတီ**တိ ဧတ္ထ ဝိ-သဒ္ဒော ဝိစ္ဆေဒတ္ထဇောတနော။ **ဟရတီ**တိ နေတိ, ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော, ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဟရတိ ဝိဟရတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သော ဟိ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတိ, တသ္မာ "ဝိဟရတီ"တိ ဝုစ္စတိ။ **ဣရိယတီ**တိ ဌာနနိသဇ္ဇာဒိကိရိယံ ကရောန္တော ပဝတ္တတိ။ **ပဝတ္တတီ**တိ ဌာနာဒိသမင်္ဂီ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ။ **ပါလေတီ**တိ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ ဣရိယာပထန္တရေဟိ ရက္ခန္တော ပါလေတိ။ **ယပေတိ ယာပေတီ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဧကဉှိ ဣရိယာပထဗာဓနံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ပါလေန္တော ယပေတိ ယာပေတီတိ ဝုစ္စတိ။ **စရတီ**တိ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု အညတရသမင်္ဂီ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ။ **ဣမိနာ ပဒေနာ**တိ "ဝိဟရတီ"တိ ဣမိနာ ပဒေန။

ဣရိယာပထဝိဟာရောတိ ဧတ္ထ ဣရိယနံ ပဝတ္တနံ ဣရိယာ, ကာယပ္ပယောဂေ ကာယိကကိရိယာ။ တဿာ ပဝတ္တနူပါယဘာဝတော ဣရိယာယ ပထော ဣရိယာပထော, ဌာနနိသဇ္ဇာဒိ။ န ဟိ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီဟိ အဝတ္ထာဟိ ဝိနာ ကိဉ္စိ ကာယိကကိရိယံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကာ။ ဌာနသမင်္ဂီ ဝါ ဟိ ကာယေန ကိဉ္စိ ကရေယျ, ဂမနာဒီသု အညတရသမင်္ဂီ ဝါ။ ဝိဟရဏံ, ဝိဟရတိ ဧတေနာတိ ဝါ ဝိဟာရော, ဣရိယာပထောဝ ဝိဟာရော **ဣရိယာပထဝိဟာရော,** သော စ အတ္ထတော ဌာနနိသဇ္ဇာဒိအာကာရပ္ပဝတ္တော စတုသန္တတိရူပပ္ပဗန္ဓောဝ။ ဩတအနုသာသနီနံ ကောနေကတရာဒိဝိသိဋ္ဌဿ ဝါယေဝ ဘေဒေါ, န ပန ပရမတ္ထတော တေသံ နာနာကရဏန္တိ ဒဿေတုံ – **"ပရမတ္ထတော ပနာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧသေ ဧကေ ဧကဋ္ဌေ**တိအာဒီသု ဧသော ဧကော ဧကတ္ထောတိအာဒိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ရဋ္ဌဿ, ရဋ္ဌတော ဝါ လဒ္ဓော ပိဏ္ဍော ရဋ္ဌပိဏ္ဍော။ တေနာဟ – **"ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ ပဟာယာ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ "အမှာကမေတေ"တိ ဝိညာယန္တီတိ ဉာတီ, ပိတာမဟပိတုပုတ္တာဒိဝသေန ပရိဝဋ္ဋနဋ္ဌေန ပရိဝဋ္ဋော, ဉာတိယေဝ ပရိဝဋ္ဋော **ဉာတိပရိဝဋ္ဋော။ ထေယျပရိဘောဂေ နာမ** အနရဟဿ ပရိဘောဂေ။ ဘဂဝတာ ဟိ အတ္တနော သာသနေ သီလဝတော ပစ္စယာ အနုညာတာ, န ဒုဿီလဿ။ ဒါယကာနမ္ပိ သီလဝတော ဧဝ ပရိစ္စာဂေ, န ဒုဿီလဿ အတ္တနော ကာရာနံ မဟပ္ဖလဘာဝဿ ပစ္စာသီသနတော။ ဣတိ သတ္ထာရာ အနနုညာတတ္တာ ဒါယကေဟိ စ အပရိစ္စတ္တတ္တာ သင်္ဃမဇ္ဈေပိ နိသီဒိတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ ဒုဿီလဿ ပရိဘောဂေ ထေယျာယ ပရိဘောဂေ ထေယျပရိဘောဂေ။ ဣဏဝသေန ပရိဘောဂေ **ဣဏပရိဘောဂေ** ပဋိဂ္ဂဟကတော ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာဝတော ဣဏံ ဂဟေတွာ ပရိဘောဂေ ဝိယာတိ အတ္ထော။

အတဗ္ဗဋ္ဌေန အယံ, တံ အာဒိယန္တီတိ အယာအ, ပုတ္တာနမေတံ အဓိဝစနံ, တေသံ ဘာဝေ အယဖွံ, အယဖ္ဇဝ သေန ပရိဘောဂေ **အယဖ္ဇပရိဘောဂေ,** ပုတ္တဘာဝေန ပရိဘောဂေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေက္ခာ ဟိ ဘိက္ခူ ဘဂဝ တော ဩရသပုတ္တာ, တေ ပိတု သန္တကာနံ အယာအ ဟုတွာ တေ ပစ္စယေ ပရိဘုဥ္ဇန္တိ။ ကိံ ပန တေ ဘဂဝတော ပစ္စယေ ပရိဘုဥ္ဇန္တိ, ဥအဟု ဂိဟီနန္တိ? ဂိဟီဟိ ဒိန္နာပိ ဘဂဝတာ အနုညာတတ္တာ ဘဂဝတော သန္တကာ အနနုညာတေ သု သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပရိဘောဂကာဘာဝတော, အနုညာတေသုယေဝ စ ပရိဘောဂသမ္ဘဝတော။ **ဓမ္မအယာဒသုတ္တ** ဉ္စေတ္ထ သာဓကံ။

ဝီတရာက ဧဝ တဏှာဟာယ အသဗ္ဗံ အတီတတ္တာ သာမိနော ဟုတွာ ပရိဘုဥ္ဇန္တီတိ အာဟ – **"ခီဏာသဝဿ ပရိဘောဂေ သာမိပရိဘောဂေ နာမာ"**တိ။ အဝီတရာကနဥ္ဟိ တဏှာဟာပရဝသတာယ ပစ္စယပရိဘောဂေ သာမိဘာဝေ နတ္ထိ, တဒဘာဝေန ဝီတရာကနံ တတ္ထ သာမိဘာဝေ ယထာရုစိပရိဘောဂသမ္ဘဝတော။ တထာ ဟိ တေ ပဋိကူလမ္ပိ အပ္ပဋိကူလာကာရေန, အပ္ပဋိကူလမ္ပိ ပဋိကူလာကာရေန, တဒုဘယမ္ပိ ဝဇ္ဇေတွာ အဇ္ဈုပေက္ခနာကာရေန ပစ္စယေ ပရိဘုဥ္ဇန္တိ, အယကာနဥ္စ မနောရထံ ပူရေန္တိ။ ယော ပနာယံ သီလဝတော ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေ, သော ဣဏပရိဘောဂဿ ပစ္စနီကတ္တာ အာဏဏ္ယပရိဘောဂေ နာမ ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ဣဏာယိကော အတ္တနော ရုစိယာ ဣစ္ဆိတံ ဒေသံ ဂန္တုံ န လဘတိ, ဧဝံ ဣဏပရိဘောဂယုတ္တော လောကတော နိဿရိတုံ န လဘတီတိ တပ္ပဋိပက္ခတ္တာ သီလဝတော ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေ "အာဏဏ္ယပရိဘောဂေ"တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ နိပ္ပရိယာယတော စတုပရိဘောဂဝိနိမုတ္တော ဝိသုံယေဝတယံ ပရိဘောဂေတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ဣဓ ဝိသုံ န ဝုတ္တော, အယဖ္ဇပရိဘောဂေယေဝ တ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ သီလတပိ ဟိ ဣမာယ သိက္ခာယ သမန္နာဂတတ္တာ "သေခော"တွေဝဝ ဝုစ္စတိ။ ဣမေသု ပရိဘောဂေသု သာမိပရိဘောဂေ အယဖ္ဇပရိဘောဂေ စ အရိယာနံ ပုထုဇ္ဇနာနဥ္စ ဝဋ္ဋတိ, ဣဏပရိဘောဂေ န ဝဋ္ဋတိ။ ထေယ္ယပရိဘောဂေ ကထာယေဝ နတ္ထိ။ ကထံ ပနေတ္ထ သာမိပရိဘောဂေ အယဖ္ဇပရိဘောဂေ စ ပုထုဇ္ဇနာနံ သမ္ဘဝတိ? ဥပစာရဝသေန။ ယော ဟိ ပုထုဇ္ဇနဿပိ သလ္လေခပ္ပဋိပတ္တိယံ ဌိတဿ ပစ္စယဂေဓံ ပဟာယ တတ္ထ အနုပလိတ္တေန စိတ္တေန ပရိဘောဂေ, သော သာမိပရိဘောဂေ ဝိယ ဟောတိ။ သီလဝတော ပန ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေ အယဖ္ဇပရိ ဘောဂေ ဝိယ ဟောတိ အယကာနံ မနောရထဿ အဝိရာဓနတော။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနဿ ပရိဘောဂေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ တဿ သေက္ခသင်္ဂဟတော။ **သေက္ခသုတ္တံ** (သံ. နိ. ၅.၁၃) ဟေတဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။

ဣမဿ ဘိက္ခုနော တိ အစ္ဆရာသင်္ဃာတမတ္တမ္ပိ ကာလံ မေတ္တစိတ္တံ အာသေဝန္တဿ ဘိက္ခုနော။ **အမောဃော ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိဘောဂေ** တိ "အယံ ပဗ္ဗဇိတော သမဏော ဘိက္ခူတိ အာမိသံ ဒေန္တာနံ တာယ မေတ္တာသေဝနာယ အတ္တနော သန္တာနေ အေသမလဿ တ တဒေကဋ္ဌာနဥ္စ ဟာပဓမ္မာနံ ပဗ္ဗာဇနတော ဝူပသမနတော သံသာရေ စ ဘယဿ သမ္မာဝ ဣက္ခဏတော အဇ္ဈာသယဿ အဝိသံတဒနေနဿ အမောဃော ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိဘောဂေ။ **မဟဋ္ဌိ ယန္တိ** မဟတ္တိကံ မဟာပယောဇနံ။ **မဟပ္ဖလ** န္တိ ဝိပုလပ္ဖလံ။ **မဟာနိသံသန္တိ** မဟာနိဿနွပ္ဖလံ။ **မဟာဇုတိကန္** တိ မဟာနုဘာဝံ။ **မဟာဝိပ္ဖာရ** န္တိ မဟာဝိတ္ထာရံ။ ဧတ္ထ စ ပဌမံ ကာရဏံ မေတ္တာသေဝနာယ တဿ ဘိက္ခုနော သာမိ အာဒိဘာဝေန ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိဘောကရဟတာ, ဒုတိယံ ပရေဟိ ဒိန္နဿ အနဿ မဟဋ္ဌိယဘာဝကရဏံ။ **ကော ပန တ အေတိ** မေတ္တာယ အာသေဝနမတ္တမ္ပိ ဧဝံမဟာနုဘာဝံ, ကော ပန တအေ ဗဟုလီကာရေ, ဧတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီ"တိ အတ္တော။

၅၄. စတုတ္ထေ **ဥပ္ပာဒေတိ ဝဍ္ဎေတီ** တိ ဧတ္ထ ဘာဝနာသဒ္ဒဿ ဥပ္ပာဒနဝမုနတ္ထတာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာ ဧဝ။

၅၅. ပဉ္စမေ **ဣမေသု ဒွီသူ**တိ စတုတ္ထပဉ္စမေသု။ "တတိယေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗ"န္တိ ဝတွာ တထာ ဝေဒိ တဗ္ဗတံ ဒဿေတုံ – **"ယော ဟိ အာသေဝတီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေန အာသေဝနာဘာဝနာမနသိကာရာနံ အတ္ထဝိသေ သာဘာဝမာဟ။ ယဒိ ဧဝံ သုတ္တန္တဿ ဒေသနာ ကထန္တိ အာဟ – **"သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ပနာ"** တိအာဒိ။ **ယာယ ဓမ္မဓာတု ယာ**တိ သဗ္ဗညုတညာဏမာဟ။ တေန ဟိ ဓမ္မာနံ အာကာရဘေဒံ ဥတွာ တဒနုရူပံ ဧကမ္ပိ ဓမ္မံ တထာ ဝိဘဇိတွာ ဘဂဝ ဒဿေတိ။ **တီဟိ ကောဋ္ဌာသေဟီ** တိ အာသေဝနာဘာဝနာမနသိကာရဘာဂေဟိ။ မေတ္တာ ဟိ သဗ္ဗဝတ္ထုနော မေတ္တာယနဝ သေန အာနီတာ သေဝနာ အာသေဝနာ, တဿာ ဝမုနာ ဘာဝနာ, အဝိဿဇ္ဇေတွာ မနသိ ဌပနံ မနသိကာရော။

၅၆. ဆဋ္ဌေ **အနိယမိတဝစနံ** ''ကမ္မေ နာမာ''တိ နိယမေတွာ အဝုတ္တတ္တာ။ **နိယမိတဝစနံ** ''အကုသလာ''တိ သရူပေနေဝ ဝုတ္တတ္တာ။ **အသေသတော ပရိယာဒိန္နာ ဟောန္တိ** အပ္ပကဿပိ အကုသလဘာဂဿ အဂ္ဂဟိတဿ အဘာဝတော။ အကုသလံ ဘဇန္တီတိ **အကုသလဘာဂိယာ**။ အကုသလပက္ခေ ဘဝါတိ **အကုသလပက္ခိကာ** ။ တေနာဟ – **''အကုသလာယေဝါ''**တိအာဒိ။ **ပဌမတရံ ဂစ္ဆတီ** တိ ပဌမတရံ ပဝတ္တတိ, ပဌမော ပဓာနော ဟုတွာ ဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ ကေဟုပာအာဒိဝသေန ဟိ ဧကေန္တ ပဝတ္တမာနေသု စတူသု အရူပက္ခန္ဓေသု အယမေဝ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ကာဒံ နတ္ထိ, လောကုတ္တရမဂ္ဂေသု ဝိယ ပန ပညိန္ဒြိယဿ, လောကိယဓမ္မေသု မနိန္ဒြိယဿ ပုရေစရဿ ဘာဝေ သာတိသယောတိ **''သဗ္ဗေတေ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ''** တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ **အဘိဓမ္မေပိ** (ဓ. သ. ၁) ''ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ''တိ စိတ္တံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဇေဋ္ဌံ ကတွာ ဒေသနာ ပဝတ္တာ။ သုတ္တေသုပိ ဝုတ္တံ – ''မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ (ဓ. ပ. ၁, ၂), ဆဒ္ဒွါရာဓိပတိ ရာဇာ''တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.ဗုဒ္ဓဝဂ္ဂေ, ဧရကပတ္တနာဂရာဇဝတ္ထု)။ တေနာဟ – **''ဧတေ ဟီ''**တိအာဒိ။ **တေသံ မနော ဥပ္ပာဒကော** တိ စ ယဒဂ္ဂေန မနော သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဇေဋ္ဌကော ဟုတွာ ပဝတ္တတိ, တဒဂ္ဂေန တေ အတ္တာနံ အနုဝတ္တာပေန္တော တေ တထာ ဥပ္ပာဒေန္တော နာမ ဟောတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန စိတ္တဿ ဇေဋ္ဌကဘာဝမေဝ သန္ဓာယ ရာဇဂမနညာယေန သဟုပ္ပတ္တိပိ ပဌမုပ္ပတ္တိ ဝိယ ကတွာ ဝုတ္တာတိ အယမတ္ထော ဒဿိတော။ **အန္ဝဒေဝါ**တိ ဧတေနေဝ စိတ္တဿ ခဏဝသေန ပဌမုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝေ ဒီပိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနေဝါဟ – **''ဧကတောယေဝါတိ အတ္ထော''** တိ။

၅၇. သတ္တမေ **စတုဘူမကာပိ ကုသလာ ဓမ္မာ ကထိတာ** တိ ''ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ''တိ အနဝသေသပရိယာအနတော ဝုတ္တံ။

၅၈. အဋ္ဌမေ **ကာဒန္တိ** လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန နိဒ္ဒေသော, နိပါတပဒံ ဝါ ဧတံ ''ယဒိဒ''န္တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ – **''အယံ ပမာဒေါတိ အတ္ထော''** တိ။ **ပမဇ္ဇနာကာရော** တိ ပမာဒါပတ္တိ။ **စိတ္တဿ ဝေါဿဂ္ဂေါ** တိ ကမ္မေသု တွေ တကေသု ဌာနေသု သတိယာ အနိဂ္ဂဏှိတွာ စိတ္တဿ ဝေါဿဇ္ဇနံ သတိဝိရဟော။ **ဝေါဿဂ္ဂါနုပ္ပဒါန** န္တိ ဝေါဿဂ္ဂဿ အနု အနု ပဒါနံ ပုနပ္ပုနံ ဝိဿဇ္ဇနံ။ **အသက္ကစ္စကိရိယတာ** တိ ဧတေသံ အနာဒီနံ ကုသလဓမ္မာနံ ပဝတ္တနေ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ ဒေယျဓမ္မဿ ဝါ အသက္ကစ္စကိရိယာ။ သတတဘာဝေ သာတစ္စံ, သာတစ္စေန ကိရိယာ သာတစ္စကိရိယာ, သာယေဝ သာတစ္စကိရိယတာ, န သာတစ္စကိရိယတာ **အသာတစ္စကိရိယတာ။ အနဋ္ဌိတကိရိယတာ**တိ အနိဋ္ဌိတကိရိယတာ နိရန္တရံ န အနုဋ္ဌိတကိရိယတာ စ။ **ဩလီနဝုတ္တိတာ** တိ နိရန္တရကရဏသင်္ခါတဿ ဝိပ္ဖာရဿ အဘာဝေန ဩလီနဝုတ္တိတာ။ **နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ** တိ ကုသလကိရိယာယ ဝီရိယဆန္ဒဿ နိက္ခိတ္တဘာဝေါ။ **နိက္ခိတ္တဓုရတာ** တိ ဝီရိယဓုရဿ ဩရောပနံ, ဩသက္ကိတမာနသတာတိ အတ္ထော။ **အနဓိဋ္ဌာန** န္တိ ကုသလကရဏေ အပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝေါ။ **အနနုယောဂေါ**တိ အနနုယုဉ္ဇနံ။ ကုသလဓမ္မေသု အာသေဝနာဒီနံ အဘာဝေါ **အနာသေဝနာဒယော။ ပမာဒေါ**တိ သရူပနိဒ္ဒေသော။ **ပမဇ္ဇနာ** တိ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ **ပမဇ္ဇိတတ္တ** န္တိ ဘာဝနိဒ္ဒေသော။ **ပရိဟာယန္တီ** တိ ကမိနာ ပမာဒဿ သာဝဇ္ဇတံ ဒဿေတိ။ တယိဒံ လောကိယာနံ ဝသေန, န လောကုတ္တရာနန္တိ အာဟ – **''ဥပ္ပန္နာ။ပေ။ ကာဒ''** န္တိအာဒိ။

၅၉. နဝမေ န ပမဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ **အပ္ပမာဒေါ,** ပမာဒဿ ပဋိပက္ခော သတိယာ အဝိပ္ပဝါသော။ အတ္ထတော နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတာယ သတိယာ ဧတံ နာမံ။ ပမာဒေါ ပန သတိယာ သတိသမ္ပဇညဿ ဝါ ပဋိပက္ခဘူတော အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနာဟ – **''ပမာဒဿ ပဋိပက္ခဝသေန ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗော''** တိ။

၆၀. ဒသမေ ကုသီတံ သီဒတီတိ ကုသီတော ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ, တဿ ဘာဝေါ **ကောသဇ္ဇံ,** အာလသိယန္တိ အတ္ထော။

အစ္ဆရာသင်္ဃာတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဝီရိယာရမ္ဘာဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၆၁. သတ္တမဿ ပဌမေ ဝီရာနံ ကမ္မန္တိ ဝီရိယံ, ဝိဓိနာ ဝါ ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ, တဒေဝ ကုသလကိရိယာယ ပဓာနဋ္ဌေန အာရမ္ဘော **ဝီရိယာရမ္ဘော** ။ အာရဒ္ဓဝီရိယတာ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယတာ ပရိပုဏ္ဏဝီရိယတာတိ ပစ္စေကံ ဝီရိယတာသဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော။

၆၂. ဒုတိယေ မဟတီ ဣစ္ဆာ ဧတဿာတိ မဟိစ္ဆော, တဿ ဘာဝေါ **မဟိစ္ဆတာ** ။ မဟာဝိသယော လောဘော **မဟာလောဘော** မဟန္တာနံ ဝတ္ထူနံ ဗဟူနဉ္စ အဘိဂိဇ္ဈနတော။ **ဣတရီတရာ**တိအာဒိနာ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဥပ္ပဇ္ဇနမဟိစ္ဆတာ ဝုတ္တာ။ **ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟီ**တိအာဒိ ဂဟဋ္ဌာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဣစ္ဆာ** တိ သဘာဝနိဒ္ဒေသော။ **ဣစ္ဆာဂတာ** တိ ဣစ္ဆာပဝတ္တာ။ **မဟိစ္ဆတာ** တိ မဟာဣစ္ဆတာ။ အတ္ထတော ပနာယံ ရာဂေါ ဧဝါတိ ဝုတ္တံ – **"ရာဂေါ သာရာဂေါ"**တိအာဒိ။

၆၃. တတိယေ **အပ္ပိစ္ဆဿာ** တိ ဧတ္ထ **အပ္ပ**-သဒ္ဒော အဘာဝတ္ထော "အပ္ပာဗာဓော ဟောတိ အပ္ပာတင်္ကော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၀၄) ဝိယာတိ အာဟ – **"အနိစ္ဆဿာ"** တိ။ လောကေ ပါကဋဿ ဟိ အက္ခိရောဂကုစ္ဆိရောဂါဒိဘေဒဿ အာဗာဓဿ အဘာဝံ သန္ဓာယ "အပ္ပာဗာဓော"တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒါနိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပါကဋတရံ ကာတုံ **"ဧတ္ထ ဟီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယ ပရိတ္တကေပိ အပ္ပသဒ္ဒဿ ဒိဿမာနတ္တာ။ အတ္ထော ပန နိရဝသေသော သဗ္ဗသော ပစ္စယိစ္ဆာယ အဘာဝဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တေနာဟ – **"န ဟိ"**တိအာဒိ။

ဣစ္ဆာယ အဘာဝေနေဝ အပ္ပိစ္ဆော နာမ ဟောတီတိ ဣမမတ္ထံ ပကာရန္တရေန ဒီပေတုံ – **"အပိစာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အတ္ရိစ္ဆတာ** နာမ အတ္ရ အတ္ရ ဣစ္ဆာ။ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာယ ပါပါ လာမိကာ နိဟီနာ ဣစ္ဆာ **ပါပိစ္ဆတာ**။ ယာယ ပစ္စယုပ္ပါဒနတ္ထံ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေ သမ္ဘာဝေတိ, ပစ္စယာနံ ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ န မတ္တံ ဇာနာတိ, အယံ **မဟိစ္ဆတာ။ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာ** တိ အတ္တနိ အဝိဇ္ဇမာနာနံ ဂုဏာနံ ဝိဇ္ဇမာနာနံ ဝိယ ပရေသံ ပကာသနာ။ **သန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာ**တိ ဣစ္ဆာစာရေ ဌတွာ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနသီလဓုတဓမ္မာဒိဂုဏဝိဘာဝနာ။ တာဒိသဿပိ ပဋိဂ္ဂဟဏေ အမတ္တညုတာပိ ဟောတိ, သာပိ အဘိဓမ္မေ အာဂတာယေဝါတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဒုဿန္တပ္ပယော** တိ ဒုတ္တပ္ပယော။

အတိလူခဘာဝန္တိ ပတ္တစီဝရဝသေန အတိဝိယ လူခဘာဝံ။ တဒဿ ဒိသွာ မနုဿာ "အယံ အမင်္ဂလဒိဝသော, သုမ္ဘကသိနိဒ္ဓပတ္တစီဝရော အယျော ပုဗ္ဗင်္ဂမော ကာတဗ္ဗော"တိ စိန္တေတွာ, "ဘန္တေ, ထောကံ ဗဟိ ဟောထာ"တိ အာဟံသု။ **ဥမ္မုဇ္ဇိ** တိ မနုဿာနံ အဇာနန္တာနံယေဝ ပထဝိယံ နိမုဇ္ဇိတွာ ဂဏှန္တောယေဝ ဥမ္မုဇ္ဇိ။ ယဒိ ထေရော "ခီဏာသဝဘာဝံ ဇာနန္တူ"တိ ဣစ္ဆေယျ, န နံ မနုဿာ "ဗဟိ ဟောထာ"တိ ဝဒေယျုံ, ခီဏာသဝါနံ ပန တထာစိတ္တမေဝ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။

အပ္ပိစ္ဆတာပဓာနံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ စတုဗ္ဗိဓံ ဣစ္ဆာပဘေဒံ ဒဿေတွာ ပုနပိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေနေဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဣစ္ဆာဘေဒံ ဒဿေန္တော **"အပရောပိ စတုဗ္ဗိဓော အပ္ပိစ္ဆော"** တိအာဒိမာဟ။ **ပစ္စယအပ္ပိစ္ဆော** တိ ပစ္စယေသု ဣစ္ဆာရဟိတော။ **ဓုတင်္ဂအပ္ပိစ္ဆော** တိ ဓုတဂုဏသမ္ဘာဝနာယ ဣစ္ဆာရဟိတော။ **ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆော** တိ ဗဟုဿုတသမ္ဘာဝနာယ ဣစ္ဆာရဟိတော။ **အဓိဂမအပ္ပိစ္ဆော** တိ "အရိယော"တိ သမ္ဘာဝနာယ ဣစ္ဆာရဟိတော။ **အာယကဿ ဝသန္တိ** အပ္ပံ ဝါ ယံ ဒါတုကာမော ဗဟုံ ဝါတိ အာယကဿ စိတ္တဿ ဝသံ, အဇ္ဈာသယန္တိ အတ္ထော။ **ဒေယျဓမ္မဿ ဝသန္တိ** ဒေယျဓမ္မဿ အပ္ပဗဟုဘာဝံ။ **အတ္တနော ထာမန္တိ** အတ္တနော ပမာဏံ။ ယတ္တကေန အတ္တာ ယာပေတိ, တတ္တကဿေဝ ဂဟဏံ။ **ယဒိ ဟီ**တိအာဒိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ ဝိဝရဏံ။ **ပမာဏေနေဝါ**တိ ယာပနပ္ပမာဏေနေဝ။

ဧကဘိက္ခုပိ နာညာသီတိ သောသာနိကဝတ္တေ သမ္မဒေဝ ဝတ္တိတတ္တာ ဧကောပိ ဘိက္ခု န အညာသိ။ **အဗ္ဘောကိဏ္ဏန္တိ** အဝိစ္ဆေဒံ။ **ဒုတိယော မံ ဇာနေယျာ** တိ ဒုတိယော သဟာယဘူတောပိ ယထာ မံ ဇာနိတုံ န သက္ကုဏေယျ, တထာ သဋ္ဌိ ဝဿာနိ နိရန္တရံ သုသာနေ ဝသာမိ, တသ္မာ **အဟံ အဟော သောသာနိကုတ္တမော။ ဥပကာရော ဟုတွာ**တိ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဒီဟိ ပရိယတ္တိဓမ္မဝသေန ဥပကာရော ဟုတွာ။ **ဓမ္မကထာယ ဇနပဒံ ခေါဘေတွာ**တိ လောမဟံ

သနသာဓုကာရအနစေလုက္ခေပါဟာဒိဝသေန သန္နိပတိတံ ဣတရဉ္စ “ကထံ နု ခေါ အပ္ပံ အယ္ယသ္သ သန္တိကေ ဓမ္မံ သောဿာမာ”တိ ကောလာဟလဝသေန မဟာဇနံ ခေါဘေတ္ဝာ? ယဒိ ထေရော ဗဟုဿုတဘာဝံ ဇာနာပေတုံ ဣစ္ဆေယ္ယ, ပုဗ္ဗေဝ ဇနပဒံ ခေါဘေန္တော ဓမ္မံ ကထေယ္ယ။ **ဂတော**တိ “အယံ သော, ယေန ရတ္တိံ ဓမ္မကထာ ကတာ”တိ ဇာနနဘာဝေန ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆတာယ ပုရာရုဏာဝ ဂတော။

တယော ကုလပုတ္တာ ဝိယာ တိ ဟာစီနဝံသအယေ သာမဂ္ဂိတသံဝုဇ္ဇာ အနုရုဒ္ဓေ, နန္ဒိယော, ကိမိလောတိ ဣမေ တယော ကုလပုတ္တာ ဝိယ။ တေသုပိ ဟိ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရေန ဘဂဝတာ “အတ္ထိ ပန ဝေါ အနုရုဒ္ဓာ ဧဝံ အပ္ပမတ္တာနံ အာတာပီနံ ပဟိတတ္တာနံ ဝိဟရန္တာနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော အဓိဂတော ဖာသု ဝိဟာရော”တိ (မ. နိ. ၁.၃၂၈) ပုဋ္ဌေန “ဣဓ ပန မယံ, ဘန္တေ, ယာဝဒေဝ အာကင်္ခာမ, ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရာမာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၂၈) အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီသု အာရောစိတာသု ဣတရေ ထေရာ န ဣစ္ဆိံသု။ တထာ ဟိ တေ ပက္ကန္တေ ဘဂဝတိ အာယသ္မန္တံ အနုရုဒ္ဓံ ဧတဒဝေါစုံ – “ကိန္နု မယံ အာယသ္မတော အနုရုဒ္ဓဿ ဧဝမာရောစိမှ ‘ဣမာသဉ္စ ဣမာသဉ္စ ဝိဟာရသမာပတ္တီနံ မယံ လာဘိနော’တိ? ယံ နော အာယသ္မာ အနုရုဒ္ဓော ဘဂဝတော သမ္မုခါပိ အာသဝါနံ ခယံ ပကာသေတီ”တိ? ဃဋ္ဋိကာရောပိ အတ္တနော အရိယဘာဝေ ကိကိဿ ရညော ဘဂဝတာ အာရောစိတေ န အတ္တမနော အဟောသိ? တေနာဟ – **“ဃဋီကာရကုမ္ဘကာရော ဝိယာ”** တိ။ **ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ** တိ “ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, အပ္ပိစ္ဆတာ”တိ ဝုတ္တေ အပ္ပိစ္ဆတာသင်္ခာတေ အတ္ထေ။ **ဗလဝအလောဘေနာ**တိ ဒဠှတရပ္ပဝတ္တိကေန အလောဘေန။

၆၄. စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဧတဿ သန္တုဋ္ဌီတိ အသန္တုဋ္ဌိ, တဿ ဘာဝေါ **အသန္တုဋ္ဌိတာ** ။ တံ ပန သရူပတော ဒဿေန္တော **“အသန္တုဋ္ဌေ ပုဂ္ဂလေ။ပေ။ လောဘော”** တိ အာဟ။ **သေဝန္တဿာ** တိအာဒီနိ အညမညဝေဝစနာနိ။

၆၅-၆၇. ပဉ္စမေ တုဿနံ တုဋ္ဌိ, သမံ, သကေန, သန္တေန တ တုဋ္ဌိ ဧတဿာတိ သန္တုဋ္ဌိ, တဿ ဘာဝေါ **သန္တုဋ္ဌိတာ**။ ယဿ သန္တောသဿ အတ္ထိတာယ ဘိက္ခု “သန္တုဋ္ဌော”တိ ဝုစ္စတိ, တံ ဒဿေန္တော **“ဣတရီတရပစ္စယသန္တောသေန သမန္နာဂတဿာ”**တိ အာဟ – စီဝရာဒိကေ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကပ္ပိယေ ပစ္စယေ သန္တုဿနေန သမင်္ဂီဘူတဿာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဣတရံ ဝုစ္စတိ ဟီနံ ပဏီတတော အညတ္တာ, တထာ ပဏီတမ္ပိ ဣတရံ ဟီနတော အညတ္တာ။ အပေက္ခာသိဒ္ဓာ ဟိ ဣတရတာ။ ဣတိ ယေန ဓမ္မေန ဟီနေန ဝါ ပဏီတေန ဝါ စီဝရာဒိပစ္စယေန သန္တုဿတိ, သော တထာ ပဝတ္တော အလောဘော **ဣတရီတရပစ္စယသန္တောသော,** တေန သမန္နာဂတဿ ။ ယထာလာဘံ အတ္တနော လာဘာနုရူပံ သန္တောသော **ယထာလာဘသန္တောသော** ။ သေသပဒဒ္ဝယေပိ ဧသေဝ နယော။ လဗ္ဘတီတိ ဝါ လာဘော, ယော ယော လာဘော ယထာလာဘော, တေန သန္တောသော **ယထာလာဘသန္တောသော။ ဗလ** န္တိ ကာယဗလံ။ **သာရုပ္ပ** န္တိ ဘိက္ခုနော အနုစ္ဆဝိကတာ။

ယထာလဒ္ဓတော အညဿ အပတ္ထနာ နာမ သိယာ အပ္ပိစ္ဆတာပိ ပဝတ္တိအာကာရောတိ တတော ဝိနိဝေစိတမေဝ သန္တောသဿ သရူပံ ဒဿေန္တော **“လာဘန္တောပိ န ဂဏှာတီ”** တိ အာဟ။ တံ ပရိဝတ္တေတွာ ပကတိဒုဗ္ဗလာဒီနံ ဂရုစီဝရံ အဖာသုဘာဝါဝဟံ သရီရခေဒာဝဟဉ္စ ဟောတီတိ ပယောဇနဝသေန န အတ္ထိစ္ဆတာဒိဝသေန တံ ပရိဝတ္တေတွာ လဟုကစီဝရပရိဘောဂေ သန္တောသဝိရောဓိ န ဟောတီတိ အာဟ – **“လဟုကေန ယာပေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတီ”**တိ။ မဟဂ္ဃစီဝရံ ဗဟူနိ ဝါ စီဝရာနိ လဘိတွာ တာနိ ဝိဿဇ္ဇေတွာ တဒညဿ ဂဟဏံ ယထာသာရုပ္ပနယေ ဌိတတ္တာ န သန္တောသဝိရောဓီတိ အာဟ – **“တေသံ။ပေ။ ဓာရေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတီ”** တိ။ ဧဝံ သေသပစ္စယေသုပိ ယထာသာရုပ္ပနိဒ္ဒေသေ အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏေ အဓိပ္ပါယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မုတ္တဟရီတက** န္တိ ဂေါမုတ္တပရိဘာဝိတံ, ပူတိဘာဝေန ဝါ ဆဍ္ဍိတံ ဟရီတကံ။ **ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ဝဏ္ဏိတ** န္တိ အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိသု ဘိက္ခူ နိယောဇေတုံ “ပူတိမုတ္တဘေသဇ္ဇံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ”တိအာဒိနာ (မဟာဝ. ၇၃, ၁၂၈) ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ပသတ္ထံ။ **ပရမသန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ** ပရမေန ဥက္ကံသဂတေန သန္တောသေန သမန္နာဂတတ္တာ။ **ယထာသာရုပ္ပသန္တောသောဝ အဂ္ဂေါ** တိ တတ္ထ တတ္ထ ဘိက္ခု သာရုပ္ပံယေဝ နိဿာယ သန္တုဿနဝသေန ပဝတ္တနတော အဂ္ဂေါ။ ဆဋ္ဌသတ္တမေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၆၈-၆၉. အင္ဒမန၀မေသု န သမ္ပဇာနာတီတိ အသမ္ပဇာနော, တသ္သ ဘာဝေါ **အသမ္ပဇညံ**။ ၀ုတ္တပ္ပဋိပက္ခေန **သမ္ပဇညံ** ၀ေဒိတဗ္ဗံ။

၇၀. ဒသမေ **ဟပမိတ္တာ** ဒေ၀ဒတ္တသဒိသာ။ တေ ဟိ ဟီနာစာရတာယ, ဒုက္ခသ္သ တ သမ္မာပကတာယ ''ဟ ဟ''တိ ၀ုစ္စန္တိ။ **တေနာကာရေန ပ၀တ္တာန** န္တိ ယော ဟပမိတ္တသ္သ ခန္တိ ရုစိ အဓိမုတ္တိ တန္နိန္နတာတံသမ္ပ၀င္ ကတာဒိအာကာရော, တေနာကာရေန ပ၀တ္တာနံ။ **စတုန္နံ ခန္ဓာနမေ၀ေတံ နာမ** န္တိ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ ''ဟပမိတ္တတာ''တိ ဧတံ နာမံ။ ယသ္မာ အသ္သဒ္ဓိယာဒိဟပဓမ္မသမန္နာဂတာ ပုဂ္ဂလာ ၀ိသေသတော ဟဟ ပုညဓမ္မ၀ိမောက္ခတာယ, တေ ယသ္သ မိတ္တာ သဟာယာ, သော ဟပမိတ္တော, တသ္သ ဘာဝေါ **ဟပမိတ္တတာ**။ တေနာဟ – **''ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ အသ္သဒ္ဓာ''**တိအာဒိ။

ဝီရိယာရမ္ဘာဒိ၀ဂ္ဂ၀ဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ကလျာဏမိတ္တာဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၇၁. အဋ္ဌမဿ ပဌမေ ဗုဒ္ဓာ, သာရိပုတ္တာဒယော တ **ကလျာဏမိတ္တာ။ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေနာ** တိ "ပာပမိတ္တတာ"တိ ပဒေ ဝုတ္တဿ ပဋိပက္ခနယေန။

၇၂-၇၃. ဒုတိယေ **ယောဂေ**တိ သမင်္ဂီဘာဝေ။ **ပယောဂေ**တိ ပယုဉ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ။ **အယောဂေ**တိ အသမင်္ဂီဘာဝေ။ **အပ္ပယောဂေ**တိ အပ္ပယုဉ္ဇနံ အပ္ပဋိပတ္တိ။ **အနုယောဂေနာ**တိ အနုယောဂဟေတု။

၇၄. စတုတ္ထေ **ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿာ** တိ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ပဋိဝိဇ္ဈနကပုဂ္ဂလဿ။ **အင်္ဂဘူတာ** တိ တဿ သေဝ ပဋိဝေဓဿ ကာရဏဘူတာ။ ဧတ္ထ စ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဗုဇ္ဈတိ, အညာဏနိဒ္ဒာယ တပိ ဗုဇ္ဈတီတိ ဗောဓီ တိ လဒ္ဓနာမော အရိယသာဝကော ဗုဇ္ဈနကသတ္တော, တဿ ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿ။ **ဗောဓိယာ**တိ တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိသင်္ခာတာယ ဗောဓိယာ။ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဗောဓိယော, ဗောဓိယော ဧဝ သစ္စသမ္ပဋိဗောဓဿ အင်္ဂာတိ ဝုတ္တံ။ **"ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ"**တိ။ ဝိပဿနာဒီနံ ကာရဏာနံ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနဥ္စ သစ္စာနံ အနုရူပံ ဗုဇ္ဈနတော **အနုဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ,** ပဋိမုခံ ပစ္စက္ခဘာဝေန အဘိမုခံ ဗုဇ္ဈနတော **ပဋိဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ,** သမ္မာ အဝိပရီတတော ဗုဇ္ဈနတော **သမ္ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ**တိ ဧဝံ အတ္ထဝိသေသဒီပကေဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ **အနုဗုဇ္ဈန္တီ** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဗောဓိသဒ္ဒော သဗ္ဗဝိသေသယုတ္တံ ဗုဇ္ဈနသာမညေန သင်္ဂဏှာတိ။ **ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီ** တိ ဣမိနာ တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈနဿ ကေဝလကာရဏတံ ဒဿေတိ။ **ဝံ ပနေတံ ပဒံ ဝိဘတ္တမေဝ** တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ဧတံ "ဗောဇ္ဈင်္ဂါ"တိ (ပဋိ. မ. ၂.၁၇) ပဒံ နိဒ္ဒေသေ **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** ဝိဘတ္တမေဝ။

၇၅. ပဉ္စမေ **ယာထာဝသရသဘူမီ**တိ ယာထာဝတော သကိစ္စကရဏဘူမိ။ **သာ**တိ ယာထာဝသရသဘူမိ။ **ဝိပဿနာ** တိ ဗလဝဝိပဿနာ။ ကေစိ "ဘင်္ဂညာဏတော ပဋ္ဌာယာ"တိ ဝဒန္တိ။ ဝိပဿနာယ ဟာဒကဇ္ဈာနေ စ သတိအာဒယော ဗောဇ္ဈင်္ဂပက္ခိကာ ဧဝ ပရိယာယဗောဓိပက္ခိယဘာဝတော။ **တတ္ထာ** တိအာဒိ စတုဗ္ဗိဓာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဘူမိဝိဘာဂဒဿနံ။

၇၆. ဆဋ္ဌေ **တေသံ အန္တရေ** တိ တေသံ ဘိက္ခူနံ အန္တရေ။ ကာမံ သင်္ဂီတိအာရုဠ္ဟဝသေန အပ္ပကမိဒံ သုတ္တပဒံ, ဘဂဝတာ ပနေတ္ထ သန္နိပတိတပရိသာယ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဝိတ္ထာရိကံ ကရောတီတိ ကတွာ ဣဒံ ဝုတ္တံ – **"မဟတီ ဒေသနာ ဘဝိဿတီ"**တိ။ **ကမနိဂမာဒိကထာ နတ္ထီ** တိ တဿာ ကထာယ အတိရုစ္စနကထာဘာဝမာဟ ။ တထာ ဟိ သာ ပုဗ္ဗေ ဗဟုညာတိကံ အဟောသိ ဗဟုပက္ခံ, ဣဒါနိ အပ္ပညာတိကံ အပ္ပပက္ခန္တိ အနိစ္စတာမုခေန နိယျာနိကပက္ခိကာ ဇာတာ။ **တောယာ**တိ ယထာဝုတ္တာယ ပရိဟာနိယာ။ **ပတိကိဋ္ဌ** န္တိ နိဟီနံ။ **မမ သာသနေ**တိ ဣဒံ ကမ္မဿကတဇ္ဈာနပညာနမ္ပိ ဝိသေသနမေဝ။ တဒုဘယမ္ပိ ဟိ ဗာဟိရကာနံ တပ္ပညာဒ္ဓဝယတော သာတိသယမေဝ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓာနံ ဒေသနာယ လဒ္ဓဝိသေသတော ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယတော စ။

၇၇. သတ္တမေ **တေသံ စိတ္တာစာရံ ဥတွာ** တိ တထာ ကထေန္တာနံ တေသံ ဘိက္ခူနံ တတ္ထ ဥပဂမနေန အတ္တနော ဒေသနာယ ဘာဇနဘူတံ စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ ဥတွာ။ **ကမ္မဿကတာဒီ** တိ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဈာနပညာဒီနံ စတုန္နမ္ပိ ပညာနံ ဂဟဏံ။

၇၈-၈၀. အဋ္ဌမာဒီသု **ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေတ** တိ "ယာ သေ မမ သာသနေ"တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ကလျာဏမိတ္တာဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈၁-၈၂. နဝမေ ဝဂ္ဂေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၁၀. ဒုတိယပမာအာဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၉၈-၁၁၅. ဒသမေ ဝဂ္ဂေ အဇ္ဈတ္တသန္တာနေ ဘဝံ **အဇ္ဈတ္တိကံ** ။ အဇ္ဈတ္တသန္တာနတော ဗဟိဒ္ဓါ ဘဝံ **ဗာဟိရံ**။ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေနာတိ ''အဝိနာသာယာ''တိ ဧဝမာဒိနာ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ **စတုက္ကောဋိကေ** တိ ''အနုယောဂေ အကုသလာနံ , အနနုယောဂေ ကုသလာနံ, အနုယောဂေ ကုသလာနံ, အနနုယောဂေ အကုသလာန''န္တိ (အ. နိ. ၁.၉၆) ဧဝံ ပရိယောသာနသုတ္တေ အာဂတနယံ ဂဟေတွာ ''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမီ''တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၁.၁၁) အာဂတသုတ္တာနံ သမညာ ဇာတာ။

၁၃၀. သုတ္တန္တနယေ ယထာစောဒနာ သံကိလေသဓမ္မာနံ ဝိပရိယေသနံ, တံတံဓမ္မကောဋ္ဌာသာနဉ္စ ဉ်နတော အဓိကတော စ ပဝေဒနံ **အဓမ္မံ ဓမ္မောတိ ဒီပနံ** ။ တေသံယေဝ ပန အဝိပရိတတော အနူနာဓိကတော စ ပဝေဒနံ **ဓမ္မံ ဓမ္မောတိ ဒီပနံ**။ ဧဝံ ဝိနယပ္ပဋိပတ္တိယာ အယထာဝိဓိပ္ပဝေဒနံ **အဓမ္မံ ဓမ္မောတိ ဒီပနံ** ။ ယထာဝိဓိပ္ပဝေဒနံ **ဓမ္မံ ဓမ္မောတိ ဒီပနံ** ။ သုတ္တန္တနယေန ပဉ္စဝိဓော သံဝရဝိနယော ပဟာနဝိနယော စ **ဝိနယော,** တပ္ပဋိပက္ခေန **အဝိနယော**။ ဝိနယနယေန ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိအာဒိနာ ယထာဝိဓိပ္ပဋိပတ္တိ ဧဝ ဝိနယော, တဗ္ဗိပရိယာယေန အဝိနယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တီသ နိဿဂ္ဂိယာ ဟာစိတ္တိယာ**တိ ဧတ္ထ **က္ကတိ**-သဒ္ဒော အာဒ္ယတ္ထော။ တေန ဒွေဝနဝုတိ ဟာစိတ္တိယာ, စတ္တာရော ဟဋိဒေသနိယာ, သတ္တ အဓိကရဏသမထာတိ က္ကမေသံ သင်္ဂဟော။ **ကေတီသ နိဿဂ္ဂိယာ** တိ ဧတ္ထ ''တေနဝုတိ ဟာစိတ္တိယာ''တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

အဓိဂန္တဗ္ဗတော **အဓိဂမော,** မဂ္ဂဖလာနိ။ နိဗ္ဗာနံ ပန အန္တရဓာနာဘာဝတော က္ကဓ န ဂယှတိ။ ပဋိပဇ္ဇနံ **ပဋိပတ္တိ,** သိက္ခတ္တယသမာယောဂေ။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော တ **ပဋိပတ္တိ** ။ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗတော **ပရိယတ္တိ,** ပိဋကတ္တယံ။ မဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာပိ တတိယဝိဇ္ဇာဆဠဘိညာ ဝိဇ္ဇာဘိညာသာမညတော **''တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဆ အဘိညာ''** တိ ပုနပိ ဂဟိတာ။ **တတော ပရံ ဆ အဘိညာ**တိ ဝဿသဟဿတော ပရံ ဆ အဘိညာ နိဗ္ဗတ္တေတုံ သက္ကောန္တိ, န ပဋိသမ္ဘိဒာတိ အဓိပ္ပာယော။ **တတော**တိ အဘိညာကာလတော ပစ္ဆာ။ **တာ**တိ အဘိညာယော။ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဈာနသိနေဟာ ဘာဝေန ကေဝလာယ ဝိပဿနာယ ဌတွာ အဂ္ဂဖလပ္ပတ္တာ **သုက္ခဝိပဿကာ** နာမ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ''ဈာနသိနေဟော နတ္ထိ''တိ န ဝတ္တဗ္ဗော ''သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၁၇၀) ဝစနတော။ **ပစ္ဆိမကဿာ** တိ သဗ္ဗပစ္ဆိမဿ။ ကိဉ္စာပိ အရိယော အပရိဟာနဓမ္မော , သောတာပန္နဿ ပန ဉဒ္ဓံ ဖိဝိတပရိယာအနာ အဓိဂတဓမ္မော ဉပ္ပန္နော နာမ နတ္ထိ, ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ အသတိ ယာဝ ဉပရိဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောန္တိ, တာဝ အဓိဂမဿ အသမ္မုတေ တေတိ အာဟ – **''သောတာပန္နဿ။ပေ။ နာမ ဟောတီ''** တိ။ တဿိဒံ မနုဿလောကဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

န စောဒေန္တီ တိ အညမညဿ ဝိဇ္ဇမာနံ ဒောသံ ဇာနန္တာပိ န စောဒေန္တိ န သာရေန္တိ။ **အကုက္ကုစ္စကာ ဟောန္တီ** တိ ကုက္ကုစ္စံ န ဉပ္ပာဒေန္တိ။ ''အသက္ကစ္စကာရိနော ဟောန္တီ''တိ စ ပဌန္တိ, သာထလိကတာယ သိက္ခာသု အသက္ကစ္စကာရိနော ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခူနံ သတေပိ သဟဿေပိ ဓရမာနေ** တိ က္ကဒံ ဗာဟုလ္လဝသေန ဝုတ္တံ။ အန္တိမဝတ္ထုအနဇ္ဈာပန္နေသု ကတိပယမတ္တေသုပိ ဘိက္ခူသု ဓရန္တေသု, ဧကသ္မိံ တ ဓရန္တေ ပဋိပတ္တိ အနန္တရဟိတာ ဧဝ နာမ ဟောတိ။ တေနေတဟ – **''ပစ္ဆိမကဿ။ပေ။ အန္တရဟိတာ ဟောတီ''** တိ။

အန္တေတသိကေ ဂဟေတု န္တိ အန္တေတသိကေ သင်္ဂဟေတုံ။ **အတ္တဝသေနာ** တိ အဋ္ဌကထာဝသေန။ **မတ္ထကတော ပဋ္ဌာယာ**တိ ဉပရိတော ပဋ္ဌာယ။ **ဉဟောသထက္ခန္ဓကမတ္တ** န္တိ ဝိနယမာတိကာဟဋ္ဌိမာဟ။ အာဠဝကပဉ္ဟာဒီနံ ဝိယ ဒေဝေသု ပရိယတ္တိယာ ပဝတ္တိ အပ္ပမာဏန္တိ အာဟ – **''မနုဿေသူ''** တိ။

ညြဌဒ္ဓိဝဏ္ဏာ န္တိ ညြဌာနံ အဌိဝဏ္ဏံ, ဒန္တကသာဝံ ဂေဟံ တ ဒွေ တ တရေ ရဇိတွာ ဒန္တဝဏ္ဏံ ကတွာ ဓာရေန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကေသေသု တ အလ္လီယာပေန္တီ** တိ တေန ကာသာဝခဏ္ဍေန ကေသေ ဗန္ဓန္တာ အလ္လီယာပေန္တိ။ ဘိက္ခုဂေတ္တဿ အဘိဘဝနတော ဝိနာသနတော **ကေတုရ္ဘုနော** ။ အထ တ ကေတ္တံ ဝုစ္စတိ သာဓာရဏံ နာမံ, မတ္တသဒ္ဒော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော, တသ္မာ ''သမဏာ''တိ ကေတ္တမတ္တံ အနုဘဝန္တိ ဓာရေန္တီတိ **ကေတုရ္ဘု**

နော, နာမမတ္တသမဏာတိ အတ္ထော။ ကာသာဝဂတကဏ္ဌာတာယ, ကာသာဝဂ္ဂဟဏဟေတုဥပ္ပဇ္ဇနကသောကတာယ တ **ကာသာဝကဏ္ဌာ။ သင္ဃဂတ** န္တိ သင္ဃံ ဥဒ္ဒိဿ ဒိန္နတ္တာ သင္ဃဂတံ။ **တံ သရီရန္တိ** တံ ဓာတုသရီရံ။

တေနေတတိ ပရိယတ္တိအန္တရဓာနမူလကတ္တာ ဧဝ ကြတရအန္တရဓာနဿ။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ ဆာတကာဘ ယေ ပရတီရဂမနာယ ဘိက္ခူ ဥဿုက္ကမကာသီတိ အဓိပ္ပာယော။ **နေ**တိ ဥဘယေပိ ပံသုကူလိကတ္ထေရေ ဓမ္မကထိက တ္ထေရေ စ။ **ထေရာ**တိ တတ္ထ ဌိတာ သကို့ဘူတာ ထေရာ။ ဓမ္မကထိကတ္ထေရာ **"ယာဝ တိဋ္ဌန္တိ သုတ္တန္တာ။ ပေ.။ ယောဂက္ခေမာ န ခံသတီ"**တိ ကြဒံ သုတ္တံ အာဟရိတွာ **"သုတ္တန္တေ ရက္ခိတေ သန္တေ, ပဋိပတ္တိ ဟောတိ ရက္ခိတာ"**တိ ကြမိနာ ဝစနေန ပံသုကူလိကတ္ထေရေ အပ္ပဋိဘာနေ အကံသု ။ ကြအနိ ပရိယတ္တိယာ အနန္တရဓာနမေဝ ကြ တရေသံ အနန္တရဓာနဟေတူတိ ကြမမတ္ထံ ဇုတိရေကတော အနွဝယတော စ ဥပမာဟိ ဝိဘာဝေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဒုတိယပမာဒါဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄၀-၁၅၀. ကောဒသမဒ္ဒတဒသမဝဂ္ဂ သုဝိညေယျာ ဧဝ။

၁၃. ကေပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၇၀. ကေပုဂ္ဂလသ္မာ တိ ကေပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဿ။ တေနာဟ – **"ပဌမေ"**တိ။ **ကောတိ** ဂဏနပရိစ္ဆေဒေ, တတော ဧဝ **ဒုတိယာဒိပဋိက္ခေပတ္တော** ။ ပဏ္ဍနာသဟာယတ္တောပိ ကေသဒ္ဒေ ဟောတီတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **"ဂဏနပရိစ္ဆေဒေ"**တိ အာဟ။ သမ္မုတိယာ ဒေသနာ **သမ္မုတိဒေသနာ** ။ ပရမတ္ထဿ ဒေသနာ **ပရမတ္ထဒေသနာ။ တတ္ထာ** တိ သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာသု, န သမ္မုတိပရမတ္ထေသု။ တေနာဟ – **"ဧဝရူပာ သမ္မုတိဒေသနာ, ဧဝရူပာ ပရမတ္ထဒေသနာ"**တိ။ တတ္ထိဒံ သမ္မုတိပရမတ္ထာနံ လက္ခဏံ – ယသ္မိံ ဘိန္နေ, ဗုဒ္ဓိယာ တ အဝယဝဝိနိဗ္ဘောဂေ ကတေ န တံ သမညာ, သာ ဃဋပဋာဒိပ္ပဘေဒာ သမ္မုတိ, တဗ္ဗိပရိယာယေန ပရမတ္ထာ။ န ဟိ ကက္ခဠဖုသနာဒိသဘာဝေ သော နယော လဗ္ဘတိ။ တတ္ထ ရူပာဒိဓမ္မသမူဟံ သန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနံ ဥပာဒာယ ပုဂ္ဂလတေပာဟာရောတိ **ပုဂ္ဂလောတိ သမ္မုတိဒေသနာ**။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဥပ္ပာဒဝယဝန္တော သဘာဝဓမ္မော န နိစ္စာတိ အနိစ္စာတိ အာဟ – **"အနိစ္စန္တိ ပရမတ္ထဒေသနာ"**တိ။ ဧသ နယော သေသပဒေသုပိ။ နနု ခန္ဓဒေသနာပိ သမ္မုတိဒေသနာဝ။ ရာသဋ္ဌော တ ဟိ ခန္ဓဋ္ဌော ကောဋ္ဌာသဋ္ဌော တတိ? သစ္စမေတံ, အယံ ပန ခန္ဓသမညာ ဖဿာဒိသု ပဝတ္တတဇ္ဈာပညတ္တိ ဝိယ ပရမတ္ထသန္နိဿယာ တဿ အာသန္နတရာ, ပုဂ္ဂလသမညာဒယော ဝိယ န ဒူရေတိ ပရမတ္ထသင်္ဂဟာ ဝုတ္တာ။ ခန္ဓသီသေန ဝါ တဒုပာဒါနသဘာဝဓမ္မာ ဧဝ ဂဟိတာ။ နနု စ သဘာဝဓမ္မာ သဗ္ဗေပိ သမ္မုတိမုခေနေဝ ဒေသနံ အာရောဟန္တိ, န သမုခေနာတိ သဗ္ဗာပိ ဒေသနာ သမ္မုတိဒေသနာဝ သိယာတိ? နယိဒမေဝံ, ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မဝိဘာဂေန ဒေသနာဝိဘာဂဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ န ဟိ သဒ္ဒော ကေနစိ ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဝိနာ အတ္ထံ ပကာသေတီတိ။

သမ္မုတိဝသေန ဒေသနံ သုတွာတတိ "ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော အတ္တန္တပော ဟောတိ အတ္တပရိတာပနာနုယောဂမနုယုတ္တော"တိအာဒိနာ (ပု. ပ. ၁၇၄) သမ္မုတိမုခေန ပဝတ္တိတဒေသနံ သုတမယဉာဏုပ္ပာဒဝသေန သုတွာ။ **အတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာတ**တိ တဒနုသာရေန စတုသစ္စသင်္ခာတံ အတ္ထံ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ **မောဟံ ပဟာယာ**တိ တဒေကဋ္ဌကိလေသေဟိ သဒ္ဓိံ အနဝသေသံ မောဟံ ပဇဟိတွာ။ **ဝိသေသန္တိ** အဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသင်္ခာတံ ဝိသေသံ။ **တေသန္တိ** တာဒိသာနံ ဝေနေယျာနံ။ **ပရမတ္ထဝသေနာ** တိ "ပဉ္စိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဣန္ဒြိယာနိ"တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၄၇၁-၄၇၆ အာဒယော) ပရမတ္ထဓမ္မဝသေန။ သေသံ အနန္တရနယေ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။

တတ္ထာ တိ တသ္မိံ သမ္မုတိဝသေန ပရမတ္ထဝသေန စ ဒေသနာယံ။ **ဒေသဘာသာကုသလောတိ** နာနာဒေသဘာသာသု ကုသလော။ **တိဏ္ဏံ ဝေဒာန** န္တိ နိဒ္ဒေသနမတ္တံ, တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ သိပ္ပုဂ္ဂဟဏဇ္ဈာနာနမ္ပီတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနေဝ သိပ္ပုဂ္ဂဟဏံ ပရတော ဝက္ခတိ။ သိပ္ပာနိ တ ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနဘာဝေန ဝေဒန္တောဂဓာနိ ကတွာ "တိဏ္ဏံ ဝေဒါန"န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကထေတဗ္ဗဘာဝေန ဌိတာနိ,** န ကတ္ထစိ သန္နိစိတဘာဝေနာတိ ဝေဒါနမ္ပိ ကထေတဗ္ဗဘာဝေ နေဝ ဌာနံ ဒီပေန္တော "ဂုဟာ တီဏိ နိဟိတာ န ဂယ္ဟန္တိ"တိအာဒိမိစ္ဆာတဒံ ပဋိက္ခိပတိ။ နာနာဝိဓာ ဒေသဘာသာ ဧတေသန္တိ **နာနာဒေသဘာသာ**။

ပရမော ဥတ္တမော အတ္ထော **ပရမတ္ထော,** ဓမ္မာနံ ယထာဘူတသဘာဝေါ။ လောကသင်္ကေတမတ္တသိဒ္ဓာ **သမ္မုတိ**။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ သမ္မုတိကထာယ သစ္စတာတိ အာဟ – **"လောကသမ္မုတိကာရဏာ"** တိ, လောကသမညံ နိဿာယ ပဝတ္တနတောတိ အတ္ထော။ လောကသမညာ ဟိ အဘိနိဝေသေန ဝိညေယျာ, နာညာပနာ ဧကစ္စဿ သုတဿ သာဝနာ ဝိယ န မုသာ အနတိဓာဝိတဗ္ဗတော တဿာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "ဇနပဒနိရုတ္တိံ နာဘိနိဝေသေယျ, သမညံ နာတိဓာဝယေ"တိ။ **ဓမ္မာန** န္တိ သဘာဝဓမ္မာနံ။ **ဘူတကာရဏာ**တိ ယထာဘူတကာရဏာ ယထာဘူတံ နိဿာယ ပဝတ္တနတော။ **သမ္မုတိံ ဝေါဟရန္တဿာ** တိ "ပုဂ္ဂလော, သတ္တော"တိအာဒိနာ လောကသမညံ ကထေန္တဿ။

ဟိရောတ္တပ္ပဒီပနတ္ထ န္တိ လောကပာလနကိစ္စေ ဟိရောတ္တပ္ပဓမ္မေ ကိစ္စတော ပကာသေတုံ။ တေသဉှိ ကိစ္စံ သတ္တသန္တာနေ ဧဝ ပာကဋံ ဟောတီတိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ တံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ ယသ္မိံ ဥဟိ စိတ္တုပ္ပာဒေ ကမ္မံ ဥပ္ပန္နံ, တံသန္တာနေ ဧဝ တဿ ဖလဿ ဥပ္ပတ္တိ **ကမ္မဿကတာ** ။ ဧဝဉှိ ကတဝိညာဏနာသော အကတာဂမော စ နတ္ထီတိ သာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ ဒေသနာယ ဒီပေတဗ္ဗာ။ တေဟိ သတ္တေဟိ ကာတဗ္ဗပုညကိရိယာ **ပစ္စတ္တပုရိသကာရော** ။ သောပိ သန္တာနဝသေန နိဋ္ဌပေတဗ္ဗတော ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ က

ထာယ ဒီပေတဗ္ဗော။ **အာနန္တရိယဒီပနတ္ထ** န္တိ စုတိအနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ နာမ, တသ္မိံ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ တံနိဗ္ဗတ္တနေန အနန္တရကရဏသီလာနိ, အနန္တရကရဏပယောဇနာနိ တတိ **အာနန္တရိယာနိ,** မာတုဃာတာဒီနိ, တေသံ ဒီပနတ္ထံ။ တာနိပိ ဟိ သန္တာနဝသေန နိဋ္ဌပေတဗ္ဗတော "မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ"တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၂၃) ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ ကထာယ ဒီပေတဗ္ဗာနိ, တထာ "သော မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; ၃.၃၀၈; မ. နိ. ၁.၇၇; ၂.၃၀၉; ၃.၂၃၀; ဝိဘ. ၆၄၂-၆၄၃) "သော အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ ဧကမ္ပိ ဇာတိ"န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄-၂၄၅; မ. နိ. ၁.၁၄၈, ၃၈၄, ၄၃၁; ပာရာ. ၁၂), "အတ္ထိ ဒက္ခိဏာ အယကတော ဝိသုဇ္ဈတိ, နော ပဋိဂ္ဂာဟကတော"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၃၈၁) စ ပဝတ္တာ **ဗြဟ္မဝိဟာရပုဗ္ဗေနိဝါသဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိကထာ** ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဧဝ ကတွာ ဒီပေတဗ္ဗာ သတ္တသန္တာနဝိသယတ္တာ။ "အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ (သံ. နိ. ၁.၂၄၉) န သမယဝိမုတ္တော ပုဂ္ဂလော"တိအာဒိနာ (ပု. ပ. ၂) စ ပရမတ္ထကထံ ကထေန္တောပိ လောကသမ္မုတိယာ အပ္ပဟာနတ္ထံ ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။ ဧတေန ဝုတ္တာဝသေသာယ ကထာယ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဘာဝေ ပယောဇနံ သာမညဝသေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကာမဉ္စေတံ သဗ္ဗံ အပရိညာတဝတ္ထုကာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ, ပရိညာတဝတ္ထုကာနမ္ပိ ပန ဧဝံ ဒေသနာ သုခာဝဟာ ဟောတိ။

ကေပုဂ္ဂလော တိ ဝိသိဋ္ဌသမာစာရာပဿယဝိရဟိတော ကေပုဂ္ဂလော။ ဗုဒ္ဓာနဉ္ဟိ သီလာဒိဂုဏေန သဒေဝကေ လောကေ ဝိသိဋ္ဌော နာမ ကောစိ နတ္ထိ, တထာ သဒိသောပိ သမာနကာလေ။ တေနာဟ – "န ကမသ္မိံ လောကေ ပရသ္မိံ တပန ဗုဒ္ဓေန သေဋ္ဌော သဒိသော စ ဝိဇ္ဇတီ"တိ (ဝိ. ဝ. ၁၀၄၇; ကထာ. ၇၉၉), တသ္မာ သဒိသောပိ ကောစိ နတ္ထိ။ ဟီနောပိ အပဿယဘူတော နတ္ထေဝ။ တေန ဝုတ္တံ – "ဝိသိဋ္ဌသမာစာရာပဿယဝိရဟိတော ကေပုဂ္ဂလော"တိ။ ယေ စ သီလာဒိဂုဏေဟိ နတ္ထိ ဧတေသံ သမာတိ အသမာ, ပုရိမကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ။ တေဟိ သမော မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏနေက္ခံ ဝိယ နိဗ္ဗိသိဋ္ဌောတိ အသမသမဒွေနပိ ကေပုဂ္ဂလော အညဿ တာဒိသဿ အဘာဝတ။ တေန ဝုတ္တံ – **"အသဒိသဋ္ဌေနာ"** တိ အာဒိ။

သတ္တလောကော အဓိပ္ပေတော သတ္တနိကာယေ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **မနုဿလောကေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ** ဒေဝဗြဟ္မလောကာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပတ္တိယာ အနောကာသဘာဝတော။ ကာမဒေဝလောကေ တာဝ နုပ္ပဇ္ဇတိ ဗြဟ္မစရိယတသဿ အဋ္ဌာနဘာဝတော တထာ အနစ္ဆရိယဘာဝတော။ အစ္ဆရိယဓမ္မာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော။ တေသံ သာ အစ္ဆရိယဓမ္မတာ ဒေဝတ္တဘာဝေ ဌိတာနံ လောကေ န ပာကဋာ ဟောတိ ယထာ မနုဿဘူတာနံ။ ဒေဝဘူတေ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဒိဿမာနံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒေဝတာနုဘာဝတော လောကေ ဒဟတိ, န ဗုဒ္ဓါနုဘာဝတော။ တထာ သတိ "အယံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ နာဓိမုစ္စတိ န သမ္ပသီဒတိ, ကုဿရကုတ္တက္ကဟံ န ဝိဿဇ္ဇေတိ, ဒေဝတ္တဘာဝဿ စ စိရကာလာဝဋ္ဌာနတော ဧကစ္စသဿတတာဒတော န ပရိမုစ္စတိ။ **ဗြဟ္မလောကေ နုပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဧတ္တာပိ ဧသေဝ နယော။ သတ္တာနံ တာဒိသင်္ဂဟာဝိနိမောစနတ္ထဉ္ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော မနုဿသုဂတိယံယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, န ဒေဝသုဂတိယံ။ ယသ္မာ ဣမံ စက္ကဝါဠံ မဇ္ဈေ ကတွာ ဣမိနာ သဒ္ဓိံ စက္ကဝါဠာနံ ဒသသဟဿဿေဝ ဇာတိက္ခေတ္တဘာဝေ ဒီပိတော ဣတော အညဿ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဿ တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ အာဂတဋ္ဌာနဿ အဘာဝတော။ တသ္မာ ဝုတ္တံ – **"ဣမသ္မိံ ယေဝ စက္ကဝါဠေ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"**တိ။

ဣမဲ ဥပ္ပဇ္ဇန္တောပိ ကသ္မာ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န သေသဒီပေသူတိ? ကေစိ တာဝ အာဟု – "ယသ္မာ ပထဝိယာ နာဘိဘူတာ ဗုဒ္ဓဘာဝသဟာ အစလဋ္ဌာနဘူတာ ဗောဓိမဏ္ဍဘူမိ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ , တသ္မာ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ။ ဧတေနေဝ "တတ္ထ မဇ္ဈိမဒေသေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဧတမ္ပိ သံဝဏ္ဏိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ တထာ ဣတရေသမ္ပိ အဝိဇဟိတဋ္ဌာနာနံ တတ္ထေဝ လဗ္ဘနတော။ ယသ္မာ ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနဉ္စ နိဗ္ဗတ္တိယာ သာဝကဗောဓိသတ္တာနံ သာဝကဗောဓိယာ အဘိနီဟာရော သာဝကပာရမိယာ သမ္ဘရဏပရိပါစနဉ္စ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တဘူတေ ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကဝါဠေ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, န အညတ္ထ။ ဝေနေယျဇနဝိနယနတ္ထော စ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေါ, တသ္မာ အဂ္ဂသာဝကမဟာသာဝကာဒိဝေနေယျဝိသေသာပေက္ခာယ ဣမသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ ဗုဒ္ဓါ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, န သေသဒီပေသု။ အယဉ္စ နယော သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏောတိ တေသံ ဥတ္တမပုရိသာနံ တတ္ထေဝ ဥပ္ပတ္တိ သမ္ပတ္တိစက္ကာနံ ဝိယ အညမညူပနိဿယတာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေန ဝုတ္တံ – **အဋ္ဌကထာယံ** "တီသု ဒီပေသု ဗုဒ္ဓါ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ, ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ ဒီပံ ပဿီ"တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၇; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၂၇ အဝိဒူရေနိဒါနကထာ)။

ဥဘယမ္ပိဒံ ဝိပ္ပကတဝစနမေဝ ဥပ္ပာဒကိရိယာယ ဝတ္တမာနကာလိကတ္တာ။ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနော** တိ တ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ သမတ္ထော။ သတ္တိအတ္ထော စာယံ **မာန**-သဒ္ဒော။ ယာဝတာ ဟိ သာမတ္ထိယေန မဟာဗောဓိသတ္တာနံ စရိမဘဝေ ဥပ္ပတ္တိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, တတ္ထကေန ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘူတေန ပရိပုဏ္ဏေန သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ **ဘေအေ**တိ ဝိသေသော။ တမေဝ ဟိ တိဝိဓံ ဝိသေသံ ဒဿေတုံ – **"သေ ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဠဋ္ဌသမန္နာဂတဿ မဟာဘိနီဟာရဿ သိဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ မဟာဗောဓိသတ္တော ဗုဒ္ဓဘာဝါယ နိယတဘာဝပ္ပတ္တတာယ ဗောဓိသမ္ဘာရပဋ္ဌိပဒံ ပဋ္ဌိပဇ္ဇမာနော ယထာဝုတ္တသာမတ္ထိယယောဂေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နာမာတိ အတ္ထော ဥပ္ပာဒဿ ဧကန္တိကတ္တာ။ **ပရိယေသန္တော**တိ ဝိစိနန္တော။ **ပရိပက္ကဂတေ ဉာဏေ** တိ ဣမိနာ တတော ပုဗ္ဗေ ဉာဏဿ အပရိပက္ကတာယ ဧဝ လဒ္ဓာဝသရာယ ကမ္မပိလောတိယာ ဝသေန ဗောဓိသတ္တော တထာ မဟာပဓာနံ ပဒဟီတိ ဒဿေတိ။ **အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နော နာမ** "ဥပ္ပန္နော ဟောတီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာ။ **အာဂတောဝ နာမ** ဟေတုသမ္ပဒါယ သမ္မဒေဝ နိပ္ဖန္နတ္တာ။

ဟိတတ္ထာယာ တိ လောကိယလောကုတ္တရဿ ဟိတဿ သိဒ္ဓိယာ။ **သုခတ္ထာယာ** တိ တ္ထောပိ ဧသေဝ နယော။ **တဿာ** တိ တဿ သတ္တလောကဿ။ သော ပနာယံ သတ္တလောကော ယေန အနုကမ္ပမေန ဓမ္မာဘိသမယံ ဟာပုဏာတိ, တံ တေနေဝ အနုကမ္ပမေန ဒဿေန္တော **"မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ"** တိအာဒိမာဟ။ **ယာဝဇ္ဇဒိဝသာ** တိ တ္ထေ **အဇ္ဇ** - သဒ္ဒေန သာသနဿ အဝဋ္ဌာနကာလံ ဝဒတိ။ **ဒေဝမနုဿာန** န္တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေတုံ – **"န ကေဝလ"**န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **တေသမ္ပိ** တိ နာဂသုပဏ္ဏာဒီနမ္ပိ။

အယံ ပုစ္ဆာတိ ဣမိနာ "ကတမော"တိ ပဒဿ သာမညတော ပုစ္ဆာဘာဝေ ဒဿိတော, န ဝိသေသတောတိ တဿ ပုစ္ဆာဝိသေသဘာဝဥာပနတ္ထံ **မဟာနိဒ္ဒေသေ** (မဟာနိ. ၁၅၀) အာဂတာ သဗ္ဗာပိ ပုစ္ဆာ အတ္ထုဒ္ဓာရနယေန ဒဿေတိ **"ပုစ္ဆာ စ နာမေသာ"**တိအာဒိနာ။ အဒိဋ္ဌံ ဇောတီယတိ ဧတာယာတိ **အဒိဋ္ဌဇောတနာ**။ ဒိဋ္ဌံ သံသန္ဒီယတိ ဧတာယာတိ **ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာ**။ သံသန္ဒနဉ္စ သာကစ္ဆာဝသေန ဝိနိစ္ဆယကရဏံ။ ဝိမတိ ဆိန္ဒတိ ဧတာယာတိ **ဝိမတိစ္ဆေဒနာ** ။ အနုမတိယာ ပုစ္ဆာ **အနုမတိပုစ္ဆာ**။ "တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိ ပုစ္ဆာယ "ကာ တုမှာကံ အနုမတီ"တိ အနုမတိ ပုစ္ဆိတာ ဟောတိ။ **ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ** တိ ကထေတုကမျတာယ ပုစ္ဆာ။ **လက္ခဏ** န္တိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော ယော ကောစိ သဘာတော။ **အညာတ**န္တိ ယေန ကေနစိ ဉာဏေန အညာတဘာဝမာဟ။ **အဒိဋ္ဌ**န္တိ ဒဿနဘူတေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ဝိယ အဒိဋ္ဌတံ။ **အတုလိတ**န္တိ "တွေကံ တေ"န္တိ တုလာဘူတေန အတုလိတတံ။ **အတီရိတ**န္တိ တီရဏာဘူတေန အကတဉာဏကိရိယာသမာပနတံ။ **အဝိဘူတ**န္တိ ဉာဏဿ အပာကဋဘာဝံ။ **အဝိဘာဝိတ**န္တိ ဉာဏေန အပာကဋကတဘာဝံ။

ယေဟိ ဂုဏဝိသေသေဟိ နိမိတ္တဘူတေဟိ ဘဂဝတိ "တထာဂတော"တိ အယံ သမညာ ပဝတ္တာ, တံဒဿနတ္ထံ **"အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝ တထာဂတော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဂုဏဝိသေသနေမိတ္တိကာနေဝ ဟိ ဘဂဝတော သဗ္ဗာနိ နာမာနိ။ ယထာဟ –

> "အသင်္ချေယျာနိ နာမာနိ၊ သဂုဏေန မဟေသိနော။
> ဂုဏေန နာမမုဒ္ဓေယျံ၊ အပိ နာမသဟဿတော"တိ။ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၁၃; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၅၃; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၇၆)။

တထာ အာဂတောတိ တ္ထေ အာကာရနိယမနဝသေန ဩပမ္မသမ္ပဋိပာဒနတ္ထော **တထာ**-သဒ္ဒော။ သာမညဇောတနာပိ ဟိ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတီတိ။ ပဋိပဒါဂမနတ္ထော **အာဂတ**-သဒ္ဒော, န ဉာဏဂမနတ္ထော "တထလက္ခဏံ အာဂတော"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၂; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၇၈; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၁၈) ဝိယ, နာပိ ကာယဂမနတ္ထော "အာဂတော ခေါ မဟာသမဏော, မဂဓာနံ ဂိရိဗ္ဗဇ"န္တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၆၃) ဝိယ။ တတ္ထ ယအာကာရနိယမနဝသေန ဩပမ္မသမ္ပဋိပာဒနတ္ထော တထာ-သဒ္ဒော, တံကရုဏာပဓာနတ္တာ မဟာကရုဏာမုခေန ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ အာဂမနပ္ပဋိပဒံ ဥဒာဟရဏဝသေန သာမညတော ဒဿေန္တော ယံ-တံ-သဒ္ဒါနံ ဧကန္တသမ္ဗန္ဓဘာဝတော **"ယထာ သဗ္ဗလောကာ။ပေ။ အာဂတာ"**တိ သာဓာရဏတော ဝတ္တ ပုန တံ ပဋိပဒံ **မဟာပဓာနသုတ္တာ** ဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁ အာဒယော) သမ္ဗဟုလနိဒ္ဒေသေန သုပာကဋာနံ အာသန္နာနဉ္စ ဝိပဿီအာဒီနံ ဆန္နံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ဝသေန နိဒဿေန္တော **"ယထာ ဝိပဿီ ဘဂဝ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယေန အဘိနီဟာရေနာ**တိ မနုဿတ္တလိင်္ဂသမ္ပတ္တိဟေတုသတ္

ထုဒသ္သနပဗ္ဗဇ္ဇာအဘိညာဒိဂုဏာသမ္ပတ္တိအဓိကာရစ္ဆန္ဒာနံ ဝသေန အဥ္ဥသမန္နာဂတေန မဟာပဏ္ဍိတေနေ။ သဇ္ဇေ သဉ္ဇိ ဗုဒ္ဓာနံ ကာယပ္ပဏိဓာနံ ဣမိနာဝ အဘိနီဟာရေန သမိဇ္ဈတီတိ။ ဧဝံ မဟာဘိနီဟာရဝိသေသေန ''တထာဂတော''တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတ္ဝာ ဣဒါနိ ဟာရမိပူရဏဝသေန ဒဿေတုံ – **''ယထာ ဝိပဿီ ဘဂဝါ။ပေ.။ ကဿပေါ ဘဂဝါ အနဟာရမိ ပူရေတွာ''**တိအာဒိမာဟ။

တွေ့ စ သုတ္တန္တိကာနံ မဟာဗောဓိပ္ပဋိပဒာယ ကောသလ္လဇနနတ္ထံ ကာ ပနေတာ ဟာရမိယော, ကေနဋ္ဌေန ဟာရမိယော, ကတိဝိဓာ စေတာ, ကော တာသံ ကမော, ကာနိ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာနိ, ကော ပစ္စယော, ကော သံကိလေသော, ကိံ ဝေဒါနံ, ကော ပဋိပက္ခော, ကာ ပဋိပတ္တိ, ကော ဝိဘာဂေ, ကော သင်္ဂဟော, ကော သမ္ပာဒနူပာယော, ကိတ္တကေန ကာလေန သမ္ပာဒနံ, ကော အာနိသံသော, ကိဉ္စေတာသံ ဖလန္တိ ဟာရမီသု အယံ ဝိတ္ထာရကထာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ ပနေသာ ဣစ္ဆန္တေန **ဒီဃာဂမဋ္ဌကာယံ** (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၇) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န ဣဓ ဒဿိတာ။ ယထာဝုတ္တာယ ပဋိပဒာယ ယထာဝုတ္တဝိဘာဂါနံ ဟာရမီနံ ပူရိတဘာဝံ သန္ဓာယာဟ – **''သမတိံသ ဟာရမိယော ပူရေတွာ''**တိ။

သတိပိ မဟာပရိစ္စာဂါနံ အနဟာရမိဘာဝေ ပရိစ္စာဂဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ သုဒုက္ကရဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေဟိ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ တတောယေဝ စ အင်္ဂပရိစ္စာဂတော ဝိသုံ နယနပရိစ္စာဂဂ္ဂဟဏံ, ပရိစ္စာဂဘာဝ သာမညေပိ ဓနရဇ္ဇပရိစ္စာဂတော ပုတ္တအရပရိစ္စာဂဂ္ဂဟဏဉ္စ ကတံ။ ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္တသင်္ခာတာယ ပုဗ္ဗဘာဂ ပ္ပဋိပဒာယ သဒ္ဓိံ အဘိညာသမာပတ္တိနိပ္ဖာဒနံ **ပုဗ္ဗယောဂေ**။ အနာဒီသုယေဝ သာတိသယပ္ပဋိပတ္တိနိပ္ဖာဒနံ **ပုဗ္ဗစရိယာ,** ယာ တ စရိယာပိဋကသင်္ဂဟိတာ။ ''အဘိနီဟာရော ပုဗ္ဗယောဂေ, အနာဒိပ္ပဋိပတ္တိ တ ကာယဝိဝေကဝသေန ဧကစရိယာ တ ပုဗ္ဗစရိယာ''တိ ကေစိ။ အနာဒီနဉ္စေဝ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနဉ္စ သံသာရနိဗ္ဗာနေသု အာဒီနဝနိသံသာနဉ္စ ဝိဘာဝနဝသေန သတ္တာနံ ဗောဓိတ္တယေ ပတိဋ္ဌာပနပရိပါစနဝသေန စ ပဝတ္တာ ကထာ **ဓမ္မက္ခာနံ** ။ ဉာတီနံ အတ္ထစရိယာ **ဉာတတ္ထစရိယာ**။ သာပိ ကရုဏာယနဝသေနေဝ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန လောကတ္ထစရိယာဒယော သင်္ဂဏှာတိ။ ကမ္မဿက တညာဏဝသေန အနဝဇ္ဇကမ္မာယတနသိပ္ပာယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနပရိစယဝသေန ခန္ဓာယတနာဒိပရိစယဝသေန လက္ခဏတ္တယတီရဏဝသေန စ ဉာဏစာရော **ဗုဒ္ဓိစရိယာ**။ သာ ပန အတ္ထတော ပညာဟာရမီယေဝ, ဉာဏသမ္ဘာရဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ **ကောဋိ**န္တိ ပရိယန္တော, ဥက္ကံသောတိ အတ္ထော။ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဘာဝေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ တတ္ထ **ဘာဝေတွာ**တိ ဥပ္ပာဒေတွာ။ **ဗြူဟေတွာ** တိ ဝဍ္ဎေတွာ။ သတိပဋ္ဌာနာဒိဂ္ဂဟဏေန အာဂမနပ္ပဋိပဒံ မတ္ထကံ ဟာပေတွာ ဒဿေတိ။ ဝိပဿနာသဟဂတာ ဧဝ တ သတိပဋ္ဌာနာဒယော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တွေ့ စ ''ယေန အဘိနီဟာရေနာ''တိအာဒိနာ အာဂမနပ္ပဋိပဒာယ အာဒိံ ဒဿေတိ, ''အနဟာရမိ''န္တိအာဒိနာ မဇ္ဈံ, ''စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ''တိအာဒိနာ ပရိယောသာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သမ္ပတိဇာတော တိ မုဟုတ္တဇာတော နိက္ခန္တမတ္တော။ နိက္ခန္တမတ္တဉ္ဟိ မဟာသတ္တံ ပဌမံ ဗြဟ္မာနော သုဝဏ္ဏဇာလေန ပဋိဂ္ဂဏှိံသု, တေသံ ဟတ္ထတော စတ္တာရော မဟာရာဇာနော အဇိနပ္ပဝေဏိယာ, တေသံ ဟတ္ထတော မနုဿာ ဒုကူလစုမ္ဗဋကေန ပဋိဂ္ဂဏှိံသု, မနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတော။ **ယထာဟာ**တိအာဒိနာ မဟာပဒာနဒေသနာယ ဝုတ္တဝစနံ နိဒဿေတိ။ **သေတမှိ ဆတ္တေ** တိ ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္တေ။ **အနုဓာရိယမာနေ**တိ ဓာရိယမာနေ။ တွေ့ စ ဆတ္တဂ္ဂဟဏေနေဝ ခဂ္ဂါဒီနိ ပဉ္စ ကကုဓဘဏ္ဍာနိ ဝုတ္တာနေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ခဂ္ဂတာလဝဏ္ဍမောရဟတ္ထကတလဗီဇနိဥဏှီသပဋ္ဋာပိ ဟိ ဆတ္တေန သဟ တဒါ ဥပဋ္ဌိတာ အဟေသုံ။ ဆတ္တာဒီနိယေဝ စ တဒါ ပညာယိံသု, န ဆတ္တာဒိဂ္ဂါဟကာ။ **သဗ္ဗာ စ ဒိသာ** တိ ဒသ ဒိသာ, နယိဒံ သဗ္ဗဒိသာဝိလောကနံ သတ္တပဒဝီတိဟာရုတ္တရကာလံ။ မဟာသတ္တော ဟိ မနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ ဩလောကေသိ, တတ္ထ ဒေဝမနုဿာ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ပူဇယမာနာ, ''မဟာပုရိသ, ဣဓ တုမှေဟိ သဒိသောပိ နတ္ထိ, ကုတော ဥတ္တရိတရော''တိ အာဟံသု။ ဧဝံ စတဿော ဒိသာ စတဿော အနုဒိသာ ဟေဋ္ဌာ ဥပရီတိ သဗ္ဗာ ဒိသာ အနုဝိလောကေတွာ သဗ္ဗတ္ထ အတ္တနာ သဒိသံ အဒိသွာ ''အယံ ဥတ္တရာ ဒိသာ''တိ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန အဂမာသိ။ **အာသဘိ**န္တိ ဥတ္တမံ။ **အဂ္ဂေ** တိ သဗ္ဗပဌမော။ **ဇေဋ္ဌော** တိ **သေဋ္ဌော** တိ စ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **အယမန္တိမာ ဇာတိ, နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေ** တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗံ အရဟတ္တံ ဗျာကာသိ။ **''အနေကေသံ ဝိသေသာဓိဂမာနံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေနာ''** တိ သံခိတ္တေန ဝုတ္တမတ္ထံ **''ယဉ္ဟိ''**တိအာဒိနာ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ဧတ္တော** တိ –

‘‘အနေကသာခဉ္စ သဟဿမဏ္ဍလံ၊
ဆတ္တံ မရူ ဓာရယုမန္တလိက္ခေ။
သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ ဝီတိပတန္တိ စာမရာ၊
န ဒိဿရေ စာမရဆတ္တဂါဟကာ’’တိ။ (သု. နိ. ၆၉၃) –

ဣမိဿာ ဂါထာယ။ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတစာရတာယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ အာဟ – **‘‘သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏပဋိလာဘဿာ’’**တိ။ **တထာ အယံ ဘဂဝါပိ ဂတော။ပေ.။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေနာ** တိ ဧတေန အဘိဇာတိယံ ဓမ္မတာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိသေသာ သဗ္ဗဗောဓိသတ္တာနံ သာဓာရဏာတိ ဒဿေတိ။ ပာရမိတာနိဿန္ဒာ ဟိ တေ တိ။

ဝိက္ကမီ တိ အဂမာသိ။ **မရူ**တိ ဒေဝါ။ **သမာ**တိ ဝိလောကနသမတာယ သမာ သဒိသိယော။ မဟာပုရိသော ဟိ ယထာ ဧကံ ဒိသံ ဝိလောကေသိ, ဧဝံ သေသဒိသာပိ, န ကတ္ထစိ ဝိလောကနေ ဝိဗန္ဓော တဿ အဟောသီတိ။ **သမာ**တိ တ ဝိလောကေတုံ ယုတ္တာတိ အတ္ထော။ န ဟိ တဒါ ဗောဓိသတ္တဿ ဝိရူပဗီဘစ္ဆဝိသမရူပါနိ ဝိလောကေတုံ အယုတ္တာနိ ဒိသာသု ဥပဋ္ဌဟန္တီတိ။

‘‘ဧဝံ တထာ ဂတော’’တိ ကာယဂမနဋ္ဌေန ဂတသဒ္ဒေန တထာဂတသဒ္ဒံ နိဒ္ဒိသိတွာ ဣဒါနိ ဉာဏဂမနဋ္ဌေန တံ ဒဿေတုံ – **‘‘အထ ဝါ’’**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နေက္ခမ္မေနာ** တိ အလောဘပ္ပဓာနေန ကုသလစိတ္တုပ္ပာဒေန။ ကုသလာ ဟိ ဓမ္မာ ဣဓ နေက္ခမ္မံ, န ပဗ္ဗဇ္ဇာဒယော။ ‘‘ပဌမဇ္ဈာနေနာ’’တိ စ ဝဒန္တိ။ **ပဟာယာ**တိ ပဇဟိတွာ။ **ဂတော** အဓိဂတော, ပဋိပန္နော ဥတ္တရိဝိသေသန္တိ အတ္ထော။ **ပဟာယာ**တိ တ ပဟာနဟေတု, ပဟာနလက္ခဏံ တ။ ဟေတုလက္ခဏတ္ထော ဟိ အယံ ပဟာယသဒ္ဒော။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပ္ပဟာနဟေတုကဉ္ဟိ ‘‘ဂတော’’တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တံ ဂမနံ အဝဗောဓော, ပဋိပတ္တိ ဧဝ ဝါ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပ္ပဟာနေန စ လက္ခီယတိ။ သေ နယော **ပဒါလေတွာ**တိအာဒီသုပိ။ **အဗျာပါဒေနာ**တိ မေတ္တာယ။ **အာလောကသညာယာ**တိ ဝိဘူတံ ကတွာ မနသိကရဏေန ဥပဋ္ဌိတအာလောကသဉ္ဇာနနေန။ **အဝိက္ခေပေနာ**တိ သမာဓိနာ။ **ဓမ္မဝဝတ္ထာနေနာ** တိ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ ယာထာဝနိစ္ဆယေန။ ‘‘သပ္ပစ္စယနာမရူပဝဝတ္ထာနေနာ’’တိပိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနီဝရဏပ္ပဟာနေန ‘‘အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယာ’’တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၀၈) ဝုတ္တာယ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂပ္ပဋိပဒာယ ဘဂဝတော တထာဂတဘာဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သဟ ဥပာယေန အဋ္ဌဟိ သမာပတ္တီဟိ အဋ္ဌာရသဟိ စ မဟာဝိပဿနာဟိ တံ ဒဿေတုံ – **‘‘ဉာဏေနာ’’**တိအာဒိမာဟ။ နာမရူပပရိဂ္ဂဟကင်္ခာဝိတရဏာနဉ္ဟိ ဝိဗန္ဓဘူတဿ မောဟဿ ဒူရီကရဏေန ဉာတပရိညာယံ ဌိတဿ အနိစ္စသညာဒယော သိဇ္ဈန္တိ, တထာ ဈာနသမာပတ္တီသု အဘိရတိနိမိတ္တေန ပာမောဇ္ဇေန တတ္ထ အနဘိရတိယာ ဝိနောဒိတာယ ဈာနာဒီနံ သမဓိဂမောတိ သမာပတ္တိဝိပဿနာနံ အရတိဝိနောဒနအဝိဇ္ဇာပဒါလနာဒိဥပာယော, ဥပ္ပဋိပာဋိနိဒ္ဒေသော ပန နီဝရဏသဘာဝတ္တာ အဝိဇ္ဇာယ ဟေဋ္ဌာ နီဝရဏေသုပိ သင်္ဂဟဒဿနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သမာပတ္တိဝိဟာရပ္ပဝေသဝိဗန္ဓနေန နီဝရဏာနိ ကတဋ္ဌသဒိသာနီတိ အာဟ – **‘‘နီဝရဏကဝါဋံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ’’** တိ။

‘‘ရတ္တိံ ဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ဒိဝါ ကမ္မန္တေ ပယောဇေတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၁) ဝုတ္တဋ္ဌာနေ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဓူမာယနာ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ – **‘‘ဝိတက္ကဝိစာရဓူမ’’**န္တိ။ ကိဉ္စာပိ ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေယေဝ ဒုက္ခံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေယေဝ စ သုခံ ပဟီယတိ, အတိသယပ္ပဟာနံ ပန သန္ဓာယာဟ – **‘‘စတုတ္ထဇ္ဈာနေန သုခဒုက္ခံ ပဟာယာ’’**တိ။ **ရူပသညာ**တိ သညာသီသေန ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ စေဝ တဒါရမ္မဏာနိ စ ဝုတ္တာနိ။ ရူပာဝစရဇ္ဈာနမ္ပိ ဟိ ‘‘ရူပ’’န္တိ ဝုစ္စတိ ဥတ္တရပဒလောပေန ‘‘ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၂၄၈; ၃.၃၁၂; ဓ. သ. ၂၄၈; ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉)။ တဿ အာရမ္မဏမ္ပိ ကသိဏရူပံ ‘‘ရူပ’’န္တိ ဝုစ္စတိ ပုရိမပဒလောပေန ‘‘ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ’’တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၇၃-၁၇၄; မ. နိ. ၂.၂၄၉; ဓ. သ. ၂၄၄-၂၄၅)။ တသ္မာ ဣဓ ရူပေ ရူပဇ္ဈာနေ တံသဟဂတသညာ ရူပသညာတိ ဧဝံ သညာသီသေန ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ ဝုတ္တာနိ။ ရူပံ သညာ အဿာတိ ရူပသညံ, ရူပဿ နာမန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ပထဝီကသိဏာဒိဘေဒဿ တဒါရမ္မဏဿ စေတံ အဓိဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပဋိဃသညာ**တိ စက္ခုာဒီနံ ဝတ္ထူနံ ရူပာဒီနံ အာရမ္မဏာနဉ္စ ပဋိဃာတေန ပဋိဟနနေန ဝိသယိဝိသယသမောဓာနေ သမုပ္ပန္နာ ဒွိပဉ္စဝိညာဏသဟဂတာ သညာ ပဋိဃသညာ။ **နာနတ္တသညာယော** တိ နာနတ္တေ ဂောစရေ ပဝတ္တာ သညာ, နာနတ္တာ တ သညာ နာနတ္တသညာ, အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလသညာ, ဒွါဒသ အကုသလသညာ, ဧကာဒသ ကာမာဝစရကုသလဝိပာ

ကသညာ, ဒွေ ဝ အကုသလဝိပာကသညာ, ကောဒသ ကာမာဝစရကိရိယသညာတိ ဧတာသံ စတုစတ္တာလီသသညာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဧတာ ဟိ ယသ္မာ ရူပသညာဒိဘေဒေ နာနတ္တေ နာနာသဘာဝေ ဂောစရေ ပဝတ္တန္တိ, ယသ္မာ စ နာနတ္တာ နာနာသဘာဝတ အညမညံ အသဒိသာ, တသ္မာ **"နာနတ္တသညာ"** တိ ဝုစ္စန္တိ။

အနိစ္စဿ, အနိစ္စန္တိ ဝါ အနုပဿနာ **အနိစ္စာနုပဿနာ,** တေဘူမကဓမ္မာနံ အနိစ္စတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာယ အနုပဿနာယေတံ နာမံ။ **နိစ္စသညန္တိ** သင်္ခတဓမ္မေ "နိစ္စာ သဿတာ"တိ ပဝတ္တံ မိစ္ဆာသညံ။ သညာသီသေန ဒိဋ္ဌိစိတ္တာနမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧသ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ **နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယာ** တိ သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာယ အနုပဿနာယ။ **နန္ဒိ** န္တိ သပ္ပီတိကတဏှံ။ **ဝိရာဂါနုပဿနာယာ** တိ သင်္ခါရေသု ဝိရဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာယ အနုပဿနာယ။ **နိရောဓာနုပဿနာယာ** တိ သင်္ခါရာနံ နိရောဓဿ အနုပဿနာယ။ "တေ သင်္ခါရာ နိရုဇ္ဈန္တိယေဝ, အာယတိံ သမုဒယဝသေန န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ ဧဝံ ဝါ အနုပဿနာ နိရောဓာနုပဿနာ။ တေနေဝ ဟ – "နိရောဓာနုပဿနာယ နိရောဓေတိ, နော သမုဒေတီ"တိ။ မုစ္စိတုကမျတာ ဟိ အယံ ဗလပ္ပတ္တာတိ။ ပဋိနိဿဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာ အနုပဿနာ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ** ။ ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ ဟိ အယံ။ **အာဒာနန္တိ** နိစ္စာဒိဝသေန ဂဟဏံ။ သန္တတိသမူဟကိစ္စာရမ္မဏာနံ ဝသေန ဧကတ္တဂ္ဂဟဏံ **ဃနသညာ။ အာယူဟနံ** အဘိသင်္ခရဏံ။ အဝတ္ထာဝိသေသာပတ္တိ **ဝိပရိဏာမော။ ဓုဝသညန္တိ** ထိရဘာဝဂ္ဂဟဏံ။ **နိမိတ္တ** န္တိ သမူဟာဒိဃနဝသေန သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သင်္ခါရာနံ သဝိဂ္ဂဟဂ္ဂဟဏံ။ **ပဏိဓိန္တိ** ရာဂါဒိပဏိဓိံ။ သာ ပနတ္ထတော တဏှာဝသေန သင်္ခါရေသု နန္ဒိတာ။ **အဘိနိဝေသန္တိ** အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ။

အနိစ္စဒုက္ခာဒိဝသေန သဗ္ဗဓမ္မတီရဏံ **အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ။ သာရာဒါနာဘိနိဝေသ** န္တိ အသာရေ သာရဂ္ဂဟဏဝိပလ္လာသံ။ ဣဿရကုတ္တာဒိဝသေန လောကော သမုပ္ပန္နောတိ အဘိနိဝေသော **သမ္မောဟာဘိနိဝေသော** ။ ကေစိ ပန "အဟောသိံ နု ခေါ အဟမတီတမဒ္ဓါနန္တိအာဒိနာ ပဝတ္တသံသယာပတ္တိ သမ္မောဟာဘိနိဝေသော"တိ ဝဒန္တိ။ သင်္ခါရေသု လေဏတာဏဘာဝဂ္ဂဟဏံ **အာလယာဘိနိဝေသော။** "အာလယရတာ အာလယသမ္မုဒိတာ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၆၄; မ. နိ. ၁.၂၈၁; ၂.၃၃၇; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၇) ဝစနတော အာလယော တဏှာ, သာယေဝ စက္ခာဒီသု ရူပါဒီသု စ အဘိနိဝေသဝသေန ပဝတ္တိယာ အာလယာဘိနိဝေသောတိ ကေစိ။ "ဧဝံဝိဓာ သင်္ခါရာ ပဋိနိဿဇ္ဇီယန္တီ"တိ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ။** ဝဋ္ဋတော ဝိဂတတ္တာ ဝိဝဋ္ဋံ, နိဗ္ဗာနံ။ တတ္ထ အာရမ္မဏကရဏသင်္ခါတေန အနုပဿနေန ပဝတ္တိယာ **ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာ,** ဂောတြဘူ။ **သံယောဂါဘိနိဝေသန္တိ** သံယုဇ္ဇနဝသေန သင်္ခါရေသု အဘိနိဝိသနံ။ **ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေတိ** ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတေကဋ္ဌေ ပဟာနေကဋ္ဌေ စ။ **ဩဠာရိကေတိ** ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဈေ ကိလေသေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ, အညထာ ဒဿနပဟာတဗ္ဗာပိ ဒုတိယမဂ္ဂဝဇ္ဈေဟိ ဩဠာရိကာတိ။ **အဏုသဟဂတေတိ** အဏုဘူတေ။ ဣဒံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗကိလေသေတိ** အဝသိဋ္ဌသဗ္ဗကိလေသေ။ န ဟိ ပဌမာဒိမဂ္ဂေဟိပိ ပဟီနာ ကိလေသာ **ပုန** ပဟီယန္တီတိ။

ကက္ခဠတ္တံ ကထိနဘာဝေါ။ **ပဏ္ဍရတံ** ဒ္ဝဘာဝေါ။ လောကိယတယုနာ ဘဿ္တာယ ဝိယ ယေန တံတံကလာပဿ ဥဒ္ဒုမာယနံ, ထဒ္ဓဘာဝေါ ဝါ, တံ **ဝိတ္ထမ္ဘနံ** ။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ကလာပန္တရဘူတာနံ ကလာပန္တရဘူတေဟိ ဖုဋ္ဌဘာဝေ တံတံဘူတဝိဝိတ္တတာ ရူပပရိယန္တော အာကာသောတိ ယေသံ ယော ပရိစ္ဆေဒေါ, တေဟိ သော အသမ္ဖုဋ္ဌော ဝ, အညထာ ဘူတာနံ ပရိစ္ဆေဒဘာဝေါ န သိယာ ဗျာပိတဘာဝပတ္တိတော။ ယသ္မိံ ကလာပေ ဘူတာနံ ပရိစ္ဆေဒေါ, တေဟိ အသမ္ဖုဋ္ဌဘာဝေါ **အသမ္ဖုဋ္ဌလက္ခဏံ** ။ တေနာဟ – ဘဂဝါ **အာကာသဓာတုနိဒ္ဒေသေ** (ဓ. သ. ၆၃၇) "အသမ္ဖုဋ္ဌော စတူဟိ မဟာဘူတေဟီ"တိ။

ဝိရောဓိပစ္စယသန္နိပါတေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ **ရုပ္ပနံ** ။ စေတနာပဓာနတ္တာ သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မာနံ စေတနာဝသေနေတံ ဝုတ္တံ – **"သင်္ခါရာနံ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ"** န္တိ။ တထာ ဟိ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ **သင်္ခါရက္ခန္ဓဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၉၂) "စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ"တိအာဒိနာ စေတနာဝ ဝိဘတ္တာ။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ စ စေတနာ။ ယထာဟ – "တတ္ထ ကတမော ပုညာဘိသင်္ခါရော, ကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ"တိအာဒိ။ **ဖရဏံ** သဝိပ္ဖာရိကတာ။ **အဿဒ္ဓိယေတိ** အဿဒ္ဓိယဟေတု။ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ။ ဧသ နယော **ကောသဇ္ဇေ** တိအာဒီသု။ **ဝူပသမလက္ခဏာ** န္တိ ကာယစိတ္တပရိဠာဟူပသမလက္ခဏံ။ လီနုဒ္ဓစ္စရဟိတေ အဓိစိတ္တေ ပဝတ္တမာနေ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု အဗျာဝဋတာယ အဇ္ဈုပေက္ခနံ **ပဋိသင်္ခါနံ** ပက္ခပာတုပစ္ဆေဒတော။

မုသာတတအဒီနံ ဝိသံတဒနာဒိကိစ္စတာယ လူခာနံ အပရိဂ္ဂဟကာနံ ပဋိပက္ခဘာဝတော ပရိဂ္ဂဟကသဘာတ **သမ္မာတစာ,** သိနိဒ္ဓဘာဝတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ သမ္မာတစာပစ္စယသုဘာသိတာနံ သောတာရဥ္စ ပုဂ္ဂလံ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ သာ **ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ** ။ ကာယိကကိရိယာ ကိဥ္စိ ကတ္တဗ္ဗံ သမုဋ္ဌာပေတိ, သယဉ္စ သမုဋ္ဌဟနံ ဃဋ္ဋနံ ဟောတီတိ သမ္မာကမ္မန္တသင်္ခာတာ ဝိရတိပိ **သမုဋ္ဌာနလက္ခဏာ** ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ တ ဥက္ခိပနံ သမုဋ္ဌာပနံ ကာယိကကိရိယာယ ဘာရုက္ခိပနံ ဝိယ။ ဇီဝမာနဿ သတ္တဿ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ တ ဇီဝိတိန္ဒြိယပဝတ္တိယာ, အာဇီဝဿေဝ တ သုဒ္ဓိ **ဝောဒာနံ**။ ''သင်္ခါရာ''တိ ဣဓ စေတနာ အဓိပ္ပေတာတိ ဝုတ္တံ – **''သင်္ခါရာနံ စေတနာလက္ခဏာ''** န္တိ။ **နမနံ** အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝေါ။ **အာယတနံ** ပဝတ္တနံ။ အာယတနဝသေန ဟိ အာယသင်္ခာတာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိ။ **တဏှာယ ဟေတုလက္ခဏာ** န္တိ ဝဋ္ဋဿ ဇနကဟေတုဘာဝေါ, မဂ္ဂဿ ပန နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကတ္တန္တိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။

တထလက္ခဏံ အဝိပရီတသဘာဝေါ။ **ဧကရသော** အညမညနာတိဝတ္တနံ အနူနာဓိကဘာဝေါ။ **ယုဂနဒ္ဓာ** သမထဝိပဿနာ။ ''သဒ္ဓာပညာ ပဂ္ဂဟာဝိက္ခေပ''တိပိ ဝဒန္တိ။ **ခယောတိ** ကိလေသက္ခယော မဂ္ဂေါ။ အနုပ္ပာဒပရိယောသာနတာယ **အနုပ္ပာဒေ** ဖလံ။ **ပဿဒ္ဓိ** ကိလေသဝူပသမော။ **ဆန္ဒဿာ** တိ ကတ္တုကာမတာဆန္ဒဿ။ **မူလလက္ခဏံ** ပတိဋ္ဌာဘာဝေါ။ **သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ** အာရမ္မဏပဋိပါဒကတာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတုတာ။ **သမောဓာနံ** ဝိသယာဒိသန္နိပါတေန ဂဟေတဗ္ဗာကာရော, ယာ သင်္ဂတီတိ ဝုစ္စတိ။ သမံ, သဟ ဩဒဟန္တိ အနေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မာတိ တ **သမောဓာနံ,** ဖဿော။ သမောသရန္တိ သန္နိပတန္တိ ဧတ္ထာတိ **သမောသရဏံ**။ ဝေဒနာယ ဝိနာ အပ္ပဝတ္တမာနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဝေဒနာနုဘာဝနနိမိတ္တံ သမောသဋာ ဝိယ ဟောန္တီတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ကေဟာနသီနံ ကူဋံ ဝိယ သမ္ပယုတ္တာနံ ပာမောက္ခဘာဝေါ **ပမုခလက္ခဏံ** ။ တတော, ဧတေသံ တ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဥတ္တရိ ပဓာနန္တိ **တတုတ္တရိ**။ ပညုတ္တရာ ဟိ ကုသလာ ဓမ္မာ။ **ဝိမုတ္တိယာ**တိ ဖလဿ။ တဉှိ သီလာဒိဂုဏသာရဿ ပရမုက္ကံသဘာဝေန **သာရံ**။ အယဥ္စ လက္ခဏဝိဘာဂေါ ဆဓာတုပဉ္စဈာနင်္ဂာဒိဝသေန တံတံသုတ္တပဒါနုသာရေန ဟောရာဏဋ္ဌကထာယံ အာဂတနယေန စ ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောပိ ကောစိ ဓမ္မော ပရိယာယန္တရပ္ပကာသနတ္ထံ ပုန ဒဿိတော, တတော ဧဝ စ ''ဆန္ဒမူလကာ ကုသလာ ဓမ္မာ မနသိကာရသမုဋ္ဌာနာ ဖဿသမောဓာနာ ဝေဒနာသမောသရဏာ''တိ, ''ပညုတ္တရာ ကုသလာ ဓမ္မာ''တိ, ''ဝိမုတ္တိသာရမိဒံ ဗြဟ္မစရိယ''န္တိ, ''နိဗ္ဗာနောဂဓဉှိ, အာဝုသော, ဗြဟ္မစရိယံ နိဗ္ဗာနပရိယောသာန''န္တိ (သံ. နိ. ၅.၅၁၂) စ သုတ္တပဒါနံ ဝသေန ''ဆန္ဒဿ မူလလက္ခဏ''န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တထဓမ္မာ **နာမ** စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ အဝိပရီတသဘာဝတ္တာ။ **တထာနိ** တံသဘာဝတ္တာ, **အဝိတထာနိ** အမုသာသဘာဝတ္တာ, **အနညထာနိ** အညာကာရရဟိတတ္တာ။ **ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော** တိ ဇာတိပစ္စယာ သမ္ဘူတံ ဟုတွာ သဟိတဿ အတ္တနော ပစ္စယာနုရူပဿ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ အာဂတဘာဝေါ, အနုပဝတ္တတ္ထောတိ အတ္ထော။ အထ တ သမ္ဘူတဋ္ဌော စ သမုဒာဂတဋ္ဌော စ သမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော, န ဇာတိတော ဇရာမရဏံ န ဟောတိ, န စ ဇာတိံ ဝိနာ အညတော ဟောတီတိ **ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတဋ္ဌော,** ဣတ္ထဉ္စ ဇာတိတော သမုဒာဂစ္ဆတီတိ **ဇာတိပစ္စယသမုဒာဂတဋ္ဌော**။ ယာ ယာ ဇာတိ ယထာ ယထာ ပစ္စယော ဟောတိ, တဒနုရူပံ ပါတုဘာဝေါတိ အတ္ထော။ **အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌော**တိ ဧတ္ထာပိ န အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော န ဟောတိ, န စ အဝိဇ္ဇံ ဝိနာ သင်္ခါရာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ယာ ယာ အဝိဇ္ဇာ ယေသံ ယေသံ သင်္ခါရာနံ ယထာ ယထာ ပစ္စယော ဟောတိ, အယံ အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌော, ပစ္စယဘာဝေါတိ အတ္ထော။

ဘဂဝတ တံ ဇာနာတိ ပဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝေနေယာ**တိ ဘဂဝတာ။ တံ ဝိဘဇ္ဇမာနန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **တန္တိ** ရူပါယတနံ။ **ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန မဇ္ဈတ္တံ သင်္ဂဏှာတိ, တထာ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နပရိတ္တအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာတဒုဘယာဒိဘေဒံ။ **လဗ္ဘမာနကပဒဝသေနာ** တိ ''ရူပါယတနံ ဒိဋ္ဌံ, သဒ္ဒါယတနံ သုတံ, ဂန္ဓာယတနံ ရသာယတနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ မုတံ, သဗ္ဗံ ရူပံ မနသာ ဝိညာတ''န္တိ (ဓ. သ. ၉၆၆) ဝစနတော ဒိဋ္ဌပဒဉ္စ ဝိညာတပဒဉ္စ ရူပါရမ္မဏေ လဗ္ဘတိ။ **အနေကေဟိ နာမေဟီ**တိ ''ရူပါရမ္မဏံ ဣဋ္ဌံ အနိဋ္ဌံ မဇ္ဈတ္တံ ပရိတ္တံ အတီတံ အနာဂတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓာ ဒိဋ္ဌံ ဝိညာတံ ရူပံ ရူပါယတနံ ရူပဓာတု ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိဃံ နီလံ ပီတက''န္တိ ဧဝမာဒီဟိ အနေကေဟိ နာမေဟိ။ **တေရသဟိ တာရေဟီ**တိ ရူပကဏ္ဍေ အာဂတေ တေရသ နိဒ္ဒေသတာရေ သန္ဓာယာဟ။ **ဒွေပညာသာယ နယေဟီ**တိ ဧကေကသ္မိံ တာရေ စတုန္နံ စတုန္နံ ဝဝတ္ထာပနနယာနံ ဝသေန ဒွိပညာသာယ နယေဟိ။ **တထမေတ**

တိ အဝိပရီတဒဿိတာယ အပ္ပဋိဝတ္တိယဒေသနတာယ စ တထမေဝ ဟောတိ။ **ဇာနာမိ အဗ္ဘညာသိ** န္တိ ဝတ္တမာနာတီတကာလေသု ဉာဏပ္ပဝတ္တိဒဿနေန အနာဂတေပိ ဉာဏပ္ပဝတ္တိ ဝုတ္တာယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဝိဒိတ**-သဒ္ဒော အနာမဋ္ဌကာလဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော "ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတ"န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၈; မ. နိ. ၁.၇-၈; သံ. နိ. ၃.၂၀၈; အ. နိ. ၄.၂၃) ဝိယ။ **န ဥပဋ္ဌာသီ** တိ အတ္တတ္တနိယဝသေန န ဥပဂဉ္ဆိ ။ ယထာ ရူပာရမ္မဏာဒယော ဓမ္မာ ယံသဘာဝါ ယံပကာရာ စ, တထာ နေ ပဿတိ ဇာနာတိ ဂစ္ဆတီတိ **တထာဂတော**တိ ဧဝံ ပဒသမ္ဘဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေစိ ပန "နိရုတ္တိနယေန **ပိသောဒရာဒိပက္ခေပေန** တ ဒဿီသဒ္ဒဿ လောပံ, အာဂတ-သဒ္ဒဿ စာဂမံ ကတွာ တထာဂတော"တိ ဝဏ္ဏေန္တိ။

ယံ ရတ္တိံ န္တိ ယဿံ ရတ္တိယံ။ အစ္စန္တသံယောဂေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ **တိဏ္ဏံ မာရာန** န္တိ ကိလေသာဘိသင်္ခါရဒေဝပုတ္တသင်္ခါတာနံ တိဏ္ဏံ မာရာနံ။ **အနုပဝဇ္ဇ** န္တိ နိဒ္ဒေါသတာယ န ဥပဝဇ္ဇံ။ **အနူန**န္တိ ပက္ခိပိတဗ္ဗာဘာဝေန န ဦနံ။ **အနဓိက**န္တိ အပနေတဗ္ဗာဘာဝေန န အဓိကံ။ **သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏ** န္တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနာဒိသမ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗာကာရေန ပရိပုဏ္ဏံ။ **နော အညထာ**တိ "တထေဝ"တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဗျတိရေကေန သမ္ပာဒေတိ။ တေန ယဒတ္ထံ ဘာသိတံ, တဒတ္ထနိပ္ဖာဒနတော ယထာ ဘာသိတံ ဘဂဝတာ, တထေဝါတိ အဝိပရီတဒေသနတံ ဒဿေတိ။ **ဂဒတ္ထော**တိ ဧတေန တထံ ဂဒတီတိ **တထာဂတော**တိ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ နိရုတ္တိနယေန ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ တထာ ဂတမဿာတိ တထာဂတော။ **ဂတ**န္တိ စ ကာယဿ တစာယ တ ပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ **တထာ**တိ စ ဝုတ္တေ ယံ-တံ-သဒ္ဒါနံ အဗျဘိစာရိတသမ္ဗန္ဓတာယ ယထာတိ အယမတ္ထော ဥပဋ္ဌိတောယေဝ ဟောတိ။ ကာယတစာကိရိယာနဉ္စ အညမညာနုလောမေန ဝစနိစ္ဆာယံ ကာယဿ တစာ, တစာယ စ ကာယော သမ္ဗန္ဓဘာဝေန ဥပတိဋ္ဌတီတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ – **"ဘဂဝတော ဟိ"**တိအာဒိ။ ဣမသ္မိံ ပန အတ္ထေ တထာတဒိတာယ တထာဂတော တိ အယမ္ပိ အတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ သော ပန ပုဗ္ဗေ ပကာရန္တရေန ဒဿိတောတိ အာဟ – **"ဧဝံ တထာကာရိတာယ တထာဂတော"**တိ။

တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသူတိ ဧတေန ယဒေကေ "တိရိယံ ဝိယ ဥပရိ အဓော စ သန္တိ လောကဓာတုယော"တိ ဝဒန္တိ, တံ ပဋိသေဓေတိ။ ဒေသနာဝိလာသောယေဝ **ဒေသနာဝိလာသမယော** ယထာ "ပုညမယံ အနမယ"န္တိ အာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; ဣတိဝု. ၆၀; နေတ္တိ. ၃၃)။ နိပာတာနံ တစကသဒ္ဒသန္နိဓာနေ တဒတ္ထဇောတနဘာဝေန ပဝတ္တနတော ဂတ-သဒ္ဒေါယေဝ အဝဂတတ္ထံ အတီတတ္ထဉ္စ ဝဒတီတိ အာဟ – **"ဂတောတိ အဝဂတော အတီတော"**တိ။ အထ တ အဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ သမ္ဗောဓိ, ဧတ္ထန္တရေ မဟာဗောဓိယာနပဋိပတ္တိယာ ဟာနဋ္ဌာနသံကိလေသနိဝတ္တီနံ အဘာဝတော ယထာ ပဏိဓာနံ, တထာ ဂတော အဘိနီဟာရာနုရူပံ ပဋိပန္နောတိ **တထာဂတော**။ အထ တ မဟိဒ္ဓိကတာယ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ ဥက္ကံသာဓိဂမေန အနာဝရဏဉာဏတာယ စ ကတ္ထစိပိ ပဋိဃာတာဘာဝတော ယထာ ရုစိ, တထာ ကာယတစာစိတ္တာနံ ဂတာနိ ဂမနာနိ ပဝတ္တိယော ဧတဿာတိ **တထာဂတော**။ ယသ္မာ စ လောကေ ဝိဓယုတ္တဂတပကာရသဒ္ဒါ သမာနတ္ထာ ဒိဿန္တိ, တသ္မာ ယထာဝိဓာ ဝိပဿိအာဒယော ဘဂဝန္တော, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထာဝိဓောတိ **တထာဂတော**။ ယထာ ယုတ္တာ စ တေ ဘဂဝန္တော, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထာ ယုတ္တောတိ တထာဂတော။ အထ တ ယသ္မာ သစ္စံ တတွံ တစ္ဆံ တထန္တိ ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ, တသ္မာ တထေန ဉာဏေန အာဂတောတိ **တထာဂတော**တိ ဧဝမ္ပိ တထာဂတသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

"ပဟာယ ကာမာဒိမလေ ယထာ ဂတာ၊
သမာဓိဉာဏေဟိ ဝိပဿိအာဒယော။
မဟေသိနော သက္ယမုနီ ဇုတိန္ဓရော၊
တထာဂတော တေန တထာဂတော မတော။

"တထဉ္စ ဓာတာယတနာဒိလက္ခဏံ၊
သဘာဝသာမညဝိဘာဂဘေဒတော။
သယမ္ဘုဉာဏေန ဇိနောယမာဂတော၊
တထာဂတော ဝုစ္စတိ သက္ယပုင်္ဂဝေါ။

‘‘တထာနိ သစ္စာနိ သမန္တစက္ခုနာ၊
တထာ က္လဒပ္ပစ္စယတာ စ သဗ္ဗသော။
အနညနေယ္ယေန ယတော ဝိဘာဝိတာ၊
ယာထာဝတော တေန ဇိနော တထာဂတော။

‘‘အနေကဘေဒာသုပိ လောကဓာတုသု၊
ဇိနဿ ရူပာယတနာဒိဂောစရေ။
ဝိစိတ္တဘေဒေ တထမေဝ ဒဿနံ၊
တထာဂတော တေန သမန္တလောစနော။

‘‘ယတော စ ဓမ္မံ တထမေဝ ဘာသတိ၊
ကရောတိ တစာယနုလောမမတ္တနော။
ဂုဏေဟိ လောကံ အဘိဘုယ္ယိရိယတိ၊
တထာဂတော တေနပိ လောကနာယကော။

‘‘ယထာဘိနီဟာရမတော ယထာရုစိ၊
ပဝတ္တဝါစာ တနုစိတ္တဘာဝတော။
ယထာဝိဓာ ယေန ပုရာ မဟေသိနော၊
တထာဝိဓာ တေန ဇိနော တထာဂတော’’တိ။ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၇) –

သင်္ဂဟကထာ မုခမတ္တမေဝ, ကသ္မာ? အပ္ပမာဒပဒံ ဝိယ သကလကုသလဓမ္မသမ္ပဋိပတ္တိယာ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏာနံ သင်္ဂဟကတ္တာ။ တေနေတဟ – **“သဗ္ဗာကာရေနာ”** တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁၇၁. ဒုတိယေ **ဥပ္ပတ္တိ** တိ ပဌမာယ ဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တိ ဝတ္တ အရိယာယ ဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တိ ဒဿေတုံ – **“နိပ္ဖတ္တိ”**တိ အာဟ။ တအ ဟိဿ ဗုဒ္ဓဘာဝနိပ္ဖတ္တိတိ။ ‘‘ဒုလ္လဘော’’တိအာဒိ ဝတ္တ ကာရဏဿ ဒူရသမ္ဘာရဘာဝတော တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **“ကေတရ”**န္တိအာဒိမာဟ။ က္လဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – တတ္ထ တရဂဏာနာ နာမ မာသသံဝစ္ဆရကပ္ပဂဏာနာဒိကာ, ကပ္ပာနံ ဧကံ အသင်္ချေယ္ယံ ဒွေဝ အသင်္ချေယ္ယာနိ တီဏိ အသင်္ချေယ္ယာနိပိ ဟာရမိယော ပူရေတွတပိ ဗုဒ္ဓေန ဘဝိတုံ န သက္ကာ, ဟေဋ္ဌိမကောဋိယာ ပန စတ္တာရိ အသင်္ချေယ္ယာနိ ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ နိရန္တရံ ဒသ ဟာရမိယော ပူရေတွတ ဗုဒ္ဓဘာဝံ ပတ္တုံ သက္ကာ, န က္လတော အညထာတိ က္လမိနာ ကာရဏေန ဒုလ္လဘော ဟာတုဘာဝေ ဗုဒ္ဓာနန္တိ။

၁၇၂. တတိယေ **နိစ္စံ န ဟောတိ** တိ အဘိဏှပ္ပဝတ္တိကံ န ဟောတိ ကအစိဒေဝ သမ္ဘဝတော။ ယေဘုယ္ယေန မနုဿာ အစ္ဆရိယံ ဒိသွတ အစ္ဆရံ ပဟာရန္တိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – **“အစ္ဆရံ ပဟာရိတွတ ပဿိတဗ္ဗော”** တိ။ **သမန္နာဂတတ္တာ**တိ ဧတေန အစ္ဆရိယာ ဂုဏဓမ္မာ ဧတသ္မိံ သန္တီတိ **အစ္ဆရိယော** တိ ဒဿေတိ။ အပိစ အာဒိတော ပဘုတိ အဘိနီဟာရာဝဟော, တတော ပရမ္ပိ အနညသာဓာရဏေ ဂုဏဓမ္မေ အာစိဏ္ဏတတိ **အစ္ဆရိယော** တိ အာဟ – **“အာစိဏ္ဏမနုဿောတိပိ အစ္ဆရိယမနုဿော”** တိအာဒိ။ မဟာဗောဓိဉာဏမေဝ မဏ္ဍဘူတံ **မဟာဗောဓိမဏ္ဍော** ။ သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနဉှိ မဂ္ဂညာဏံ, မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ ‘‘မဟာဗောဓိ’’တိ ဝုစ္စတိ။ **အနိဝတ္တကေနာ**တိ ဗောဓိယာ နိယတဘာဝပတ္တိယာ မဟာဗောဓိသတ္တဘာဝတော အနိဝတ္တနသဘာဝေန။ **ဗုဒ္ဓကာရကဓမ္မာနံ ပူရဏမ္ပိ န အညဿ ကဿစိ အာစိဏ္ဏ**န္တိအာဒိနာ ဟေတုအဝတ္ထာယ ဖလာဝတ္ထာယ သတ္တာနံ ဥပကာရာဝတ္ထာယ စာတိ တီသုပိ အဝတ္ထာသု လောကနာထော အနညသာဓာရဏာနံ ဂုဏဓမ္မာနံ အာစိဏ္ဏတာယ အစ္ဆရိယမနုဿော ဝုတ္တောတိ ဒဿေတိ။

၁၇၃. စတုတ္ထေ ကာလေ ကိရိယာတိ **ကာလကိရိယာ**။ ကတရသ္မိံ ကာလေ ကီဒိသီ ကိရိယာ။ သာမညဇောတနာ ဟိ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတိ, ဝိသေသတ္ထိနာ စ ဝိသေသော အနုပ္ပယောဇိတဗ္ဗောတိ အာဟ – **“ကေသ္မိံ ကာလေ ဟာကဋ္ဌာ ကိရိယာ”**တိ။ ကတရသ္မိံ ပန ဧကသ္မိံ ကာလေ, ကထဉ္စ ဟာကဋ္ဌာတိ? ကပ္ပာနံ သတသဟဿာဓိကာနိ အနေကာနိ အသ

ဋ္ဌေယျာနိ အဘိက္ကမိတ္ွတ ယထာဓိပ္ပေတမနောရထဟရိပူရိဝသေန သမုပလဒ္ဓေ ကေသိုံ ကာလေ, သဒေဝလောကေ အတိဝိယ အစ္ဆရိယမနုဿဿ ပရိနိဗ္ဗာနန္တိ အစ္စန္တှဟကဋ္ဌ။ **အနုတာပကရာ**တိ စေတောဒုက္ခာဝဟာ။ **ဒသသဟဿစက္ကတဋ္ဌေသူ**တိ ဝုတ္တံ တဿ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တဘာဝေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ, တဒညေသဥ္စ အဝိသယတ္တာ။

၁၇၄. ပဌမေ **ဒုတိယဿ ဗုဒ္ဓဿာ** တိ ဒုတိယဿ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓဿ အဘာတ။ **သုတဗုဒ္ဓော** နာမ သုတမယေန ဉာဏေန ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗဿ ဗုဒ္ဓတ္တာ။ **စတုသစ္စဗုဒ္ဓော** နာမ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ အနဝသေသတော ဗုဒ္ဓတ္တာ။ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓော** နာမ ပစ္စေကံ အတ္တနောယေဝ ယထာ စတုသစ္စသမ္ဗောဓော ဟောတိ, ဧဝံ ဗုဒ္ဓတ္တာ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဧဝ ဟိ ယထာ သဒေဝကဿ လောကဿ စတုသစ္စသမ္ဗောဓော ဟောတိ, ဧဝံ သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ။ **စတ္တာရိ တ အဋ္ဌ တ သောဠသ တ**တိ ဣဒံ ကတမဟာဘိနီဟာရာနံ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပညာဓိကသဒ္ဓာဓိကဝီရိယာဓိကဝိဘာဂဝသေန ဝုတ္တံ။ "ပညာဓိကာနဥှိ သဒ္ဓာ မန္ဒာ ဟောတိ, ပညာ တိက္ခာ။ သဒ္ဓာဓိကာနံ ပညာ မဇ္ဈိမာ ဟောတိ။ ဝီရိယာဓိကာနံ ပညာ မန္ဒာ, ပညာနုဘာဝေန စ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အဓိဂန္တဗ္ဗာ"တိ **အဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ အဝိသေသေန ပန ဝိမုတ္တိပရိပာစနီယဓမ္မာနံ တိက္ခမဇ္ဈိမမုဒုဘာဝေန တယောပေတေ ဘေအာ ယုတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ တိဝိဓာ ဟိ ဗောဓိသတ္တာ အဘိနီဟာရက္ခဏေ ဘဝန္တိ ဥဂ္ဃဋိတညုဝိပဉ္စိတညုနေယျဘေဒေန။ တေသု ဥဂ္ဃဋိတညူ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သမ္မုခါ စာတုပ္ပဒိကံ ကထံ သုဏန္တော တတိယပဒေ အပရိယောသိတေယေဝ ဆဟိ အဘိညာဟိ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ ပတ္တုံ သမတ္ထူပနိဿယော ဟောတိ။ ဒုတိယော သတ္ထု သမ္မုခါ ဧကံ ကထံ သုဏန္တော အပရိယောသိတေယေဝ စတုတ္ထပဒေ ဆဟိ အဘိညာဟိ အရဟတ္တံ ပတ္တုံ သမတ္ထူပနိဿယော ဟောတိ။ ဣတရော ဘဂဝတော သမ္မုခါ စာတုပ္ပဒိကကထံ သုတ္ွတ ပရိယောသိတာယ ကထာယ ဆဟိ အဘိညာဟိ အရဟတ္တံ ပတ္တုံ သမတ္ထူပနိဿယော ဟောတိ။ တယောပေတေ ဝိနာ ကာလဘေဒေန ကတာဘိနီဟာရာ လဒ္ဓဗျာကရဏာ ဟာရမိယော ပူရေန္တော ယထာက္ကမံ ယထာဝုတ္တဘေဒေန ကာလေန သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ပာပုဏန္တိ, တေသု တေသု ပန ကာလဘေဒေသု အပရိပုဏ္ဏေသု တေ တေ မဟာသတ္တာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဝေဿန္တရအနသဒိသံ အနံ ဒေန္တာပိ တဒနုရူပံ သီလာဒိသေသဟာရမိဓမ္မေ အာစိနန္တာပိ အန္တရာ ဗုဒ္ဓာ ဘဝိဿန္တီတိ အကာရဏမေတံ။ ကသ္မာ? ဉာဏဿ အပရိပစ္စနတော။ ပရိစ္ဆိန္နကာလနိပ္ဖာဒိတံ ဝိယ ဟိ သဿံ ပရိစ္ဆိန္နကာလေ နိပ္ဖာဒိတာ သမ္မာသမ္ဗောဓိ တဒန္တရာ သဗ္ဗုဿာဟေန ဝာယမန္တေနာပိ န သက္ကာ ပာပုဏိတုန္တိ ပာရမိပူရီ ယထာဝုတ္တကာလဝိသေသေန သမ္ပဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဒ္ဓိ** န္တိ သမာနကာလေ။

အသဟာယောတိ နိပ္ပရိယာယတော ဝုတ္တံ။ သဟအယနဋ္ဌေ ဟိ သဟာယဋ္ဌော။ ပဋိပတ္တိဝသေန ဘဂဝတာ သဟ သမံ အယနံ နာမ ကဿစိပိ နတ္ထေဝ။ ဟတ္ထာဒိအဝယဝတော ပဋိ ပဋိ မိနိတဗ္ဗတော **ပဋိမာ** ဝုစ္စတိ အတ္တဘာဝေါ။ **သမတ္တော နာမ နတ္ထိ** တိ ဒေဝေါ ဝါ မာရော ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ ကောစိ နတ္ထိ။ **ပဋိသမော**တိ ပဋိနိဓိဘာဝေန သမော။ **ပဋိဘာဂံ အတုန္တိ** "စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ ဓမ္မဘာဂဿ ဓမ္မကောဋ္ဌာသဿ ပဋိပက္ခဘူတံ ကတ္ွတ ဘာဂံ ကောဋ္ဌာသံ ပဋိဝစနံ အတုံ သမတ္တော နာမ နတ္ထိ။ နတ္ထိ ဧတဿ သီလာဒိဂုဏေဟိ ပဋိဗိမ္ဗဘူတော ပုဂ္ဂလောတိ **အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော** ။ တေနာဟ – **"အညော ကောစိ"**တိအာဒိ။ တိသဟဿိမဟာသဟဿီနံ ဝိဘာဂေ ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

၁၇၅. ဆဋ္ဌာဒီသု **တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ** တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ။ **တန္တိ** ပညာစက္ခုံ။ **ဟတုဘူတမေဝ ဟောတိ** တဿ သဟဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **ဥပ္ပတ္တိ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနံ။ **နိပ္ဖတ္တိ** တိ ပရိဝုဒ္ဓိ။ **ကီဝရူပဿာ** တိ ကီဒိသဿ။ သာဝကဝိသယေဝ ဟတ္ထဂတံ ပညာစက္ခုံ နာမ ဒ္ွဝိန္နံ အဂ္ဂသာဝကာနံယေဝါတိ အာဟ – **"သာရိပုတ္တတ္ထေရဿာ"** တိအာဒိ။ **သမာဓိပညာ**တိ သမာဓိသဟဂတာ ပညာ။ "သမာဓိသံဝတ္တနိကာ ခိပ္ပနိသန္တိအာဒိဝိသေသာဝဟာ ပညာ"တိ ကေစိ။ **အာလောကော**တိ ပညာအာလောကော ဧဝ။ တထာ **ဩဘာသော။ တီဏိပီ**တိ တီဏိပိ သုတ္တာနိ။ **လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာနီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂပညာယ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဝုတ္တံ။

ဥတ္တမဓမ္မာန န္တိ အတ္တနော ဥတ္တရိတရဿ အဘာဝေန သေဋ္ဌဓမ္မာနံ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗတော ဒဿနံ, ဘဂဝတော ရူပကာယော။ တတ္ထာပိ ဝိသေသတော ရူပာယတနံ။ တေနာဟ – **"စက္ခုဝိညာဏေန ဒဋ္ဌုံ လဘတိ"** တိ။ နတ္ထိ ဣတော ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ, တဒေဝ အနုတ္တရိယံ, ဒဿနဥ္စ တံ အနုတ္တရိယဥ္စာတိ **ဒဿနာနုတ္တရိယံ** ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန ပဒဝိသေသော – သုယျတီတိ **သဝနံ,** ဘဂဝတော ဝစနံ။ လဗ္ဘတီတိ **လာဘော,** ဘဂဝတိ သဒ္ဓါ။ သိက္ခိတဗ္ဗတော **သိက္ခာ**။ သီလသမာဓိပညာပရိစရဏံ **ဟာရိစရိယာ,** ဥပဋ္ဌာနံ။ အနုဿရဏံ **အနုဿတိ,** သတ္ထု ဂု

ဏာနုသ္သရဏံ။ **ဣမေသန္တိ** ယထာဝုတ္တာနံ ဆန္နံ အနုတ္တရိယာနံ။ **ဟတုဘာတေ ဟောတီ**တိ တထာဂတသ္သ ဟတုဘာတ တပ္ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ တဗ္ဗိသယတ္တာ စ ဟတုဘာတေ ဟောတိ။ ''ဒဿနာနုတ္တရိယ''န္တိ စ သဒေဝကေ လောကေ ဥတ္တရိတရဿ ဘဂဝတော ရူပဿ န ဒဿနမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, အထ ခော တဿ ရူပဒဿနမုခေန အဝေစ္စပ္ပသာဒေန ဗုဒ္ဓဂုဏေ ဩကပ္ပေတွာ ဩကပေတွာ ဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ – **''အာယသ္မာ ဟီ''** တိအာဒိ။ **ဣဒမ္ပိ ဒဿနာနုတ္တရိယန္တိ** ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတော နိဗ္ဗိသေသတ္တာ ဝုတ္တံ။ **ဒသဗလံ ဒဿနာယ လဘိတွာ** တိ အာနန္ဒတ္ထေရော ဝိယ ပသာဒဘတ္တိမေတ္တာပုဗ္ဗကံ ဒသဗလံ ဒဿနာယ လဘိတွာ။ **ဒဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ** တိ ဒဿနမုခေန ပဝတ္တံ ဝိပဿနာစာရံ ဝဍ္ဎေတွာ။ ဒဿနမုခေန ယာဝ အနုလောမဉာဏံ ဝိပဿနာစာရံ ဝဍ္ဎေတွာ တဒနန္တရံ အဌမကမဟာဘူမိ ဩက္ကမန္တော ဒဿနံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဟပေတိ နာမ။ ဣဓ ပရတော ပဝတ္တံ ဒဿနံ **ဒဿနမေဝ နာမ, မူလဒဿနံ ပန** သစ္စဒဿနဿပိ ကာရဏဘာဝတော **ဒဿနာနုတ္တရိယံ နာမ** ။ သေ နယော သေသာနုတ္တရိယေသုပိ။

ဒသဗလေ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတီ တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဘဂဝတိ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ။ **တိသ္သော သိက္ခာ သိက္ခိတွာ** တိ တိဿော ပုဗ္ဗဘာဂသိက္ခာ သိက္ခိတွာ။ **ပရိစရတီ**တိ ဥပဋ္ဌာနံ ကရောတိ။ ''ဣတိပိ သော ဘဂဝ''တိအာဒိနာ ဗုဒ္ဓာနုဿတိဝသေန အနုဿတိဇ္ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတွာ တံ ပဒဋ္ဌာနံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တော **''အနုဿတိံ ဝဍ္ဎေတွာ''** တိ ဝုတ္တော။

သစ္စိကိရိယာ ဟောတီတိ ပစ္စက္ခကရဏံ ဟောတိ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ လဗ္ဘမာနာ ပဋိသမ္ဘိဒာ ဖလက္ခဏေ သစ္စိကတာ နာမ ဟောတိ တတော ပရံ အတ္ထာဒီသု ယထိစ္ဆိတံ ဝိနိယောဂက္ခမဘာဝတော။ **စတသ္သော** တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော။ **ပဋိသမ္ဘိဒာ** တိ ပဘေဒာ။ ကဿ ပန ပဘေဒာတိ? ''အတ္ထေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ''တိအာဒိဝစနတော (ဝိဘ. ၇၁၈-၇၂၁) ဉာဏဿေဝ ပဘေဒာ။ တသ္မာ **စတသ္သော ပဋိသမ္ဘိဒာ** တိ စတ္တာရော ဉာဏပ္ပဘေဒာတိ အတ္ထော။ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ** တိ အတ္ထေ ပဋိသမ္ဘိဒာ, အတ္ထပဘေဒဿ သလက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ တထာ ဓမ္မပဘေဒဿ သလက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာ** ။ နိရုတ္တိပဘေဒဿ သလက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ နိရုတ္တာဘိလာပေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒာ** ။ ပဋိဘာနပဘေဒဿ သလက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ပဋိဘာနေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒာ** ။

အတ္ထေသု ဉာဏ န္တိအာဒီသု **အတ္ထော** တိ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ။ တဉှိ ဟေတုဝသေန အရဏီယံ ဂန္တဗ္ဗံ ပတ္တဗ္ဗံ, တသ္မာ ''အတ္ထော''တိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယံ ကိဉ္စိ ပစ္စယုပ္ပန္နံ, နိဗ္ဗာနံ, ဘာသိတတ္ထော, ဝိပါကော, ကိရိယာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ''အတ္ထော''တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ အတ္ထံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ။ ဓမ္မော** တိ သင်္ခေပတော ပစ္စယော။ သော ဟိ ယသ္မာ တန္တိ ဒဟာတိ ဝိဒဟာတိ ပဝတ္တေတိ စေဝ ဟပေတိ စ ဌပေတိ စ, တသ္မာ ''ဓမ္မော''တိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယော ကောစိ ဖလနိဗ္ဗတ္တကော ဟေတု အရိယမဂ္ဂေ ဘာသိတံ ကုသလံ အကုသလန္တိ ပဉ္စဝိဓောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော, တံ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာ** ။

အတ္ထဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏ န္တိ တသ္မိံ အတ္ထေ စ ဓမ္မေ စ သဘာဝနိရုတ္တိသဒ္ဒံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ သဘာဝနိရုတ္တိအဘိလာပေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ။ ဧဝမယံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒာ သဒ္ဒာရမ္မဏာ နာမ ဇာတာ, န ပညတ္တိအာရမ္မဏာ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ သဒ္ဒံ သုတွာ ''အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ''တိ ပဇာနာတိ။ ပဋိသမ္ဘိဒာပတ္တော ဟိ ''ဖဿော''တိ ဝုတ္တေ ''အယံ သဘာဝနိရုတ္တီ''တိ ဇာနာတိ, ''ဖဿာ''တိ တ ''ဖဿ''န္တိ တ ဝုတ္တေ ''အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ''တိ ဇာနာတိ။ ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပနေသ နာမာချာတောပသဂ္ဂဗ္ယယပဒမ္ပိ ဇာနာတိယေဝ သဘာဝနိရုတ္တိယာ ယာထာဝတော ဇာနနတော။ **ဉာဏေသု ဉာဏ**န္တိ သဗ္ဗတ္ထကဉာဏံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ။

ဣမာ ပန စတသ္သော ပဋိသမ္ဘိဒာ သေက္ခဘူမိယံ အသေက္ခဘူမိယန္တိ ဒွီသု ဌာနေသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ။ အဓိဂမော ပရိယတ္တိ သဝနံ ပရိပုစ္ဆာ ပုဗ္ဗယောဂေါတိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဝိသဒာ ဟောန္တိ။ **အဓိဂမော** နာမ သစ္စပ္ပ

ဋိဝေဓော။ **ပရိယတ္တိ** နာမ ဗုဒ္ဓဝစနံ။ တဉှိ ဂဏှန္တဿ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **သဝနံ** နာမ ဓမ္မဿဝနံ။ သက္ကစ္စံ ဓမ္မံ သုဏန္တဿပိ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ အဋ္ဌကထာ။ ဥဂ္ဂဟိတပါဠိယာ အတ္ထံ ကထေန္တဿပိ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပုဗ္ဗယောဂေ** နာမ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရတာ။ ဟရဏပစ္စာဟရဏနယေန ပဋိဟာကဋကမ္မဋ္ဌာနဿပိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တီတိ။ **လောကိယလောကုတ္တရာ တ**တိ ဧတ္ထ တိဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ လောကိယာ, အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ သိယာ လောကိယာ, သိယာ လောကုတ္တရာတိ ဧဝံ ဝိဘဇိတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေယေဝတိ အဝဓာရဏေန ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဧဝ လဗ္ဘန္တော, အဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အလဗ္ဘန္တော အနညသာဓာရဏော ပဋိဝေဓော အဓိပ္ပေတော။ ဧဝဉ္စ ကတွာ "မဟတော စက္ခုဿာ"တိအာဒီသု ပညာမဟတ္တာဒိကမ္ပိ အနညသာဓာရဏမေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာဒယောပိ ပရေသံ တဗ္ဘာတဝဟာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယာ ကာစိ ဓာတုယော လောကိယာ လောကုတ္တရာ တ, သဗ္ဗာ တာ ဣမာဟေဝ သင်္ဂဟိတာ, ဧတ္ထေဝ အန္တောဂဓာတိ ဝုတ္တံ – "**ဣမာဝ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော နာနာသဘာဝတော နာနာဓာတုယော**"တိ။ သွာယမတ္ထော အနေကဓာတုနာနာဓာတုဉာဏဝိဘင်္ဂေန (ဝိဘ. ၇၅၁) ဒီပေတဗ္ဗော။ "သစ္ဆိကိရိယာ"တိ ဝုတ္တတ္တာ "**ဝိဇ္ဇာတိ ဖလေ ဉာဏ**"န္တိ ဝုတ္တံ။

၁၈၇. ယဿာ စက္ကတိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တတီတိ **စက္ကံ,** တဿာ ဣရိယာပထာပိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကသဒိသတ္တာ **စက္က**န္တိ ဝုတ္တာ, တထာ ပတိရူပဒေသဝါသာဒိသမ္ပတ္တိယော။ **တတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မစက္ကံ အဘိနီဟရတိ နာမာ**တိ ဧတ္ထ တဒါ မဟာသတ္တော အတ္တာနံ အဘိနီဟာရယောဂံ ကရောန္တော "ဓမ္မစက္ကံ အဘိနီဟရတိ နာမာ"တိ ဝုတ္တော တတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မစက္ကာဘိနီဟာရဝိဗန္ဓကရဓမ္မာနုပ္ပဇ္ဇနတော။ **အဘိနီဟဋံ နာမာ**တိ ဧတ္ထာပိ အယမေဝ နယော။ **အရဟတ္တမဂ္ဂံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တောပိ ဓမ္မစက္ကံ ဥပ္ပာဒေတိယေဝ နာမ** တဒတ္ထံ ဉာဏံ ပရိဟာစေတီတိ ကတွာ။ **အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ဓမ္မစက္ကံ ဥပ္ပာဒိတံ နာမ** တဿိံ ခဏေ ဓမ္မစက္ကဿ ဥပ္ပာဒနာယ ကာတဗ္ဗကိစ္စဿ ကဿစိ အဘာဝတော။ ပဋိဝေဓဉာဏဉှိ ဣဓ "ဓမ္မစက္က"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ ဣဒါနိ ဒေသနာဉာဏဝသေန ဓမ္မစက္ကံ ဒဿေတုံ – "**ကဒါ ပဝတ္တေတိ နာမာ**"တိအာဒိမာဟ။ န ကေဝလံ ထေရဿေဝ, အထ ခေါ သဗ္ဗေသမ္ပိ သာသနိကာနံ ဓမ္မကထာ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ စတုန္နဉ္စ ဧကတ္တာဒိနယာနံ အဝိရာဓနတောတိ ဒဿေတုံ – "**ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခု တ**"တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ကေပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. တေဒဂ္ဂဝဂ္ဂေ

(၁၄) ၁. ပဌမတေဒဂ္ဂဝဂ္ဂေ

တေဒဂ္ဂပဒဝဏ္ဏနာ

၁၈၈. တေဒဂ္ဂေသု ပဌမဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **အာဒိမ္ဟိ ဒိဿတိ** တိ ဧတ္ထ အဂ္ဂသဒ္ဒောတိ အာနေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အဇ္ဇတဂ္ဂေ** တိ အဇ္ဇဒိဝသံ အာဒိံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **အင်္ဂုလဂ္ဂေနာ** တိ အင်္ဂုလိကောဋိယာ။ **အမ္ဗိလဂ္ဂ** န္တိ အမ္ဗိလကောဋ္ဌာသော။ **ကောဋ္ဌိဘူတာ**တိ ပရမကောဋ္ဌိဘူတာ တသ္မိံ ဌာနေ တာဒိသာနံ အညေသံ အဘာဝတော။ တတော ဧဝ **သေဋ္ဌဘူတာတိပိ အဂ္ဂါ။ တေဒဂ္ဂသန္နိက္ခေပေ** တိ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပနံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိအာဒီဟိ စတူဟိပိ ကာရဏေဟိ။ မဟာပညတာယ ထေရေန ဧတဒဂ္ဂဋ္ဌာနဿ လဒ္ဓဘာဝံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ – **"ကထ"**န္တိအာဒိမာဟ။ **ဒွေဝ ပဒန္တရာနီ**တိ ကဏ္ဏမူလေ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတေတိ ဒ္ဝီသု ဌာနေသု ဒွေဝ ပဒာနိ ဒဿေတွာ။ **မုဏ္ဍာပီဌကေ** န္တိ ယံ သတ္တင်္ဂ ပဥ္စင်္ဂ တ န ဟောတိ, ကေဝလံ မုဏ္ဍကပီဌံ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **အဝတ္ထရိတ္ဝာ နိသီဒီ** တိ ဗုဒ္ဓာနုဘာဝေန အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ နိသီဒိ။ တေနာဟ – **"ဧဝံ နိသီဒန္တော"** တိအာဒိ။ **ကာယသက္ခိံ ကတွာ** တိ နာမကာယေန ဒေသနာယ သမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန သက္ခိဘူတံ ကတွာ။ **ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာ** တိ ဣတိ-သဒ္ဒေ အာဒ္ယတ္ထော, တေန သဗ္ဗံ အဘိဓမ္မဒေသနံ သင်္ဂဏ္ဍာတိ။

ဟဋ္ဌိဟာရိယဋ္ဌာနေ တိ ယမကပာဋိဟာရိယဿ ကတဋ္ဌာနေ။ **ပဿထာ** တိ တေသံ ဗဟုဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **အဿာ** တိ မနုဿသမူဟဿ ကေဘာဝံ။ **အာကပ္ပ** န္တိ အာကာရံ။ **မဟာဇနော**တိ သဒေဝကေ လောကေ သဗ္ဗော မဟာဇနော။ ယထာ နိရယဒဿနံ သံဝေဂဇနနတ္ထံ, ဧဝံ ဒေဝလောကဒဿနမ္ပိ သံဝေဂဇနနတ္ထမေဝ "အနုပုဗ္ဗိကထာ ယံ သဂ္ဂကထာ ဝိယ ဧဝံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိသမုပေတောပိ သဂ္ဂေ အနိစ္စော အဒ္ဓုဝေ စဝနဓမ္မော"တိ။ **သဇ္ဇေတွာ** တိ သမ ပဏ္ဏာသာယ မုစ္စနာဟိ ယထာ ကာမေန နိတဒေတုံ သက္ကာ, ဧဝံ သဇ္ဇေတွာ။

ပုထုဇ္ဇနပဉ္စကံ ပဉှာ န္တိ ပုထုဇ္ဇနပဉှံ အာဒိံ ကတွာ ပဝတ္တိတံ ခီဏာသဝပဉှာပရိယန္တံ ပဉှာပဉ္စကံ။ **ပဌမံ။ပေ။ ပုစ္ဆီ**တိ ပုထုဇ္ဇနဝိသယေ ပဉှံ ပုစ္ဆိ။ ပဋိသမ္ဘိဒါ ယထာဘိနီဟာရံ ယထာသကံ ဝိပဿနာဘိနီဟာရေန ပဌမဘူမိယာဒယော ဝိယ ပဝတ္တိတဝိသယာတိ ဝုတ္တံ – **"တေ အတ္တနော အတ္တနော ပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယေ ဌတွာ ကထယိံသူ"** တိ။ **ဗုဒ္ဓဝိသယေ ပဉှံ ပုစ္ဆီ** တိ –

> "ယေ စ သင်္ခါတဓမ္မာသေ၊ ယေ စ သေခါ ပုထူ ဣဓ။
> တေသံ မေ နိပကော ဣရိယံ၊ ပုဋ္ဌော ပဗ္ရူဟိ မာရိသာ"တိ။ (သု. နိ. ၁၀၄၄) –

ဣဒံ ပဉှံ ပုစ္ဆိ။ တတ္ထ **သင်္ခါတဓမ္မာ** တိ သင်္ခါတာ ဉာတာ စတုသစ္စဓမ္မာ, ယေ စ သင်္ခါတဓမ္မာ စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပဋိဝိဒ္ဓစတုသစ္စဓမ္မာတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ အသေက္ခာ ကထိတာ။ ပုထု-သဒ္ဒေ ဥဘယတ္ထပိ ယောဇေတဗ္ဗော "ယေ ပုထူ သင်္ခါတဓမ္မာ, ယေ စ ပုထူ သေခါ"တိ။ **တေသ**န္တိ တေသံ ဒ္ဝိန္နံ သေက္ခာသေက္ခပုဂ္ဂလာနံ မေ ပုဋ္ဌော တိ ယောဇေတဗ္ဗံ, မယာ ပုဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ **ဣရိယ**န္တိ သေက္ခာသေက္ခဘူမိယာ အာဂမနပ္ပဋိပဒံ။ ဣရိယတိ ဂစ္ဆတိ သေက္ခဘူမိံ အသေက္ခဘူမိဉ္စ ဧတာယာတိ ဣရိယာ, တံ တေသံ ဣရိယံ အာဂမနပ္ပဋိပဒံ မယာ ပုဋ္ဌော ပဗ္ရူဟိ ကထေဟီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ဘဂဝတာ ဗုဒ္ဓဝိသယေ ပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ "ဣမဿ နု ခေါ, သာရိပုတ္တ, သံခိတ္တေန ဘာသိတဿ ကထံ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော"တိ အာဟ။ ထေရော ပဉှံ ဩလောကေတွာ "သတ္ထာ မံ သေက္ခာသေက္ခာနံ ဘိက္ခူနံ အာဂမနပ္ပဋိပဒံ ပုစ္ဆတီ"တိ ပဉှေ ဟု နိက္ကင်္ခော ဟုတွာ "အာဂမနပ္ပဋိပဒာ နာမ ခန္ဓာဒိဝသေန ဗဟူဟိပိ မုခေဟိ သက္ကာ ကထေတုံ, ကတရာကာရေန နု ခေါ ကထေန္တော သတ္ထု အဇ္ဈာသယံ ဂဏှိတုံ သက္ခိဿာမီ"တိ အဇ္ဈာသယေ ကင်္ခိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – **"ဓမ္မသေနာပတိ။ပေ။ န သက္ကောတီ"** တိ။ ပုစ္ဆိတပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ ပဋိဘာနေ အသတိ ဒိသာဝိလောကနံ သတ္တာနံ သဘာဝောတိ ဒဿေန္တော, **"ပုရတ္ထိမ။ပေ... နာသက္ခီ"**တိ အာဟ။ တတ္ထ **ပဉှုပ္ပတ္တိဋ္ဌာန** န္တိ ပဉှုပ္ပတ္တိကာရဏံ။

ထေရဿ ကိလမနဘာဝံ ဇာနိတွာတိ “သာရိပုတ္တော ပဋ္ဌေဟ နိက္ကဋ္ဌော, အဇ္ဈာသယေ မေ ကင္ခမာနော ကိလမတီ”တိ ထေရဿ ကိလမနဘာဝံ ဉတွာ။ **စတုမဟာဘူတိကကာယပရိဂ္ဂဟ** န္တိ ဧတေန ခန္ဓမုခေန နာမရူပပရိဂ္ဂဟော ဝုတ္တော။ **“ဘူတမိဒန္တိ, သာရိပုတ္တ, သမနုပဿသီ”** တိ ဟိ ဝဒန္တေန ဘဂဝတာ ခန္ဓဝသေန နာမရူပပရိဂ္ဂဟော ဒဿိတော။ ဧဝံ ကိရဿ ဘဂဝတော အဟောသိ “သာရိပုတ္တော မယာ နယေ အဒိန္နေ ကထေတုံ န သက္ခိဿတိ, ဒိန္နေ ပန နယေ မမဇ္ဈာသယံ ဂဟေတွာ ခန္ဓဝသေန ကထေဿတီ”တိ။ ထေရဿ သဟ နယအနေန သော ပဋ္ဌေဟာ နယသတေန နယသဟဿေန ဉပဋ္ဌာသိ။ တေနာဟ – **“အညာတံ ဘဂဝ, အညာတံ သုဂတာ”**တိ။

အရူပာဝစရေ ပဋိသန္ဓိ နာမ န ဟောတီတိ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏဿ အနောကာသဘာဝတော ဝုတ္တံ။ တေနာဟ – **“အဘဗ္ဗဋ္ဌာနတ္တာ”** တိ, လဒ္ဓဗ္ဗာကရဏာနံ ဗောဓိသတ္တာနံ ဉပ္ပတ္တိယာ အဘဗ္ဗဒေသတ္တာတိ အတ္ထော ။ **ရူပာဝစရေ နိဗ္ဗတ္တိ** တိ ကမ္မဝသိတာသမ္ဘဝတော အရူပာဝစရေ အနိဗ္ဗတ္တိတွာ ရူပာဝစရေ နိဗ္ဗတ္တိ။

ပရောသဟဿ န္တိအာဒိနာ ပရောသဟဿဇာတကံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ပရောသဟဿမ္ပိ** တိ အတိရေကသဟဿမ္ပိ။ **သမာဂတာန**န္တိ သန္နိပတိတာနံ ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနိတုံ အသက္ကောန္တာနံ ဗာလာနံ။ **ကန္ဒေယျုံ တေ ဝဿသတံ အပညာ**တိ တေ ဧဝံ သမာဂတာ အပညာ ဣမေ ဗာလတ္တာ သသာ ဝိယ ဝဿသတမ္ပိ ဝဿသဟဿမ္ပိ ရောဒေယျုံ ပရိဒေဝေယျုံ။ ရောဒမာနာပိ ပန အတ္ထံ တ ကာရဏံ တ နေဝ ဇာနေယျုန္တိ ဒီပေတိ။ **ဧကောဝ သေယျော ပုရိသော သပညော**တိ ဧဝရူပာနံ ဗာလာနံ ပရောသဟဿတောပိ ဧကော ပဏ္ဍိတပုရိသောဝ သေယျော ဝရတရောတိ အတ္ထော။ ကီဒိသော သပညောတိ အာဟ – **“ယော ဘာသိတဿ ဝိဇာနာတိ အတ္ထ”** န္တိ, အယံ ဇေဋ္ဌန္တေ တသိကော ဝိယ ယော ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနာတိ, သော တာဒိသော သပညော ဝရတရောတိ အတ္ထော။ ဒုတိယေ ပရောသတဇာတကေ **ဈာယေယျုံ** န္တိ ယာထာဝတော အတ္ထံ ဇာနိတုံ သမာဟိတာ ဟုတွာ စိန္တေယျုံ။ သေသမေတ္ထ ဝုတ္တနယမေဝ။

တတိယဇာတကေ **ယေ သညိနော**တိ ဥပေတွာ နေဝသညာနာသညာယတနလာဘိနော အဝသေသစိတ္တကသတ္တေ ဒဿေတိ။ **တေပိ ဒုဂ္ဂတာ** တိ တဿာ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိယာ အလာဘတော တေပိ ဒုဂ္ဂတာ ဒုက္ခံ ဉပဂတာ သညီဘဝေ။ “သညာ ရောဂေ သညာ ဂဏ္ဍော သညာ သလ္လ”န္တိ (မ. နိ. ၃.၂၄) ဟိ တေ သညာယ အာဒီနဝဒဿိနော။ **ယေပိ အသညိနော**တိ အသညီဘဝေ နိဗ္ဗတ္တေ အစိတ္တကသတ္တေ ဒဿေတိ။ တေပိ ဣမိဿာယေဝ သမာပတ္တိယာ အလာဘတော ဒုဂ္ဂတာယေဝ။ ဈာနသုခံ **အနင်္ဂဏံ** နိဒ္ဒောသံ ယထာဝုတ္တဒောသာဘာဝတော။ ဗလဝစိတ္တေကဂ္ဂတာသဘာဝေနပိ တံ အနင်္ဂဏံ နာမ ဇာတံ။ **နေဝသညီ နာသညီတိ အာဟာ**တိ အတီတေ ကိရ ဗာရာဏသိယံ ဗြဟ္မဒတ္တေ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တေ ဗောဓိသတ္တော အရညာယတနေ ကာလံ ကရောန္တော အန္တေဝါသိကေဟိ ပုဋ္ဌော “နေဝသညီ နာသညီ”တိ အာဟ။ ပုရိမဇာတကေ ဝုတ္တနယေနေဝ တာပသာ ဇေဋ္ဌန္တေဝါသိကဿ ကထံ န ဂဏှိံသု။ ဗောဓိသတ္တော အာဘဿရတော အာဂန္တွာ အာကာသေ ဌတွာ ဣမံ ကထမာဟ။ တေန ဝုတ္တံ – **“သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗ”**န္တိ။

စတုတ္ထဇာတကေ (ဇာ. ၁.၁.၁၃၅) စန္ဒဿ ဝိယ အာဘာ ဧတဿာတိ **စန္ဒာဘံ,** ဩဒာတကသိဏံ။ **သူရိယာဘ**န္တိ သူရိယဿ ဝိယ အာဘာ ဧတဿာတိ သူရိယာဘံ, ပီတကသိဏံ။ **ယောဓ ပညာယ ဂါဓတီ**တိ ယော ပုဂ္ဂလော ဣဓ သတ္တလောကေ ဣဒံ ကသိဏဒွယံ ပညာယ ဂါဓတိ, အာရမ္မဏံ ကတွာ အနုပဝိသတိ, တတ္ထ ဝ ပတိဋ္ဌဟတိ။ **အဝိတက္ကေန ဒုတိယဇ္ဈာနေန အာဘဿရူပဂေ ဟောတီ**တိ သော ပုဂ္ဂလော တထာ ကတွာ ပဋိလဒ္ဓေန ဒုတိယေန ဈာနေန အာဘဿရဗြဟ္မလောကူပဂေ ဟောတိ။ **သေသံ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗ** န္တိ ဣမိနာ ဣမံ ဒဿေတိ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၃၅ စန္ဒာဘဇာတကဝဏ္ဏနာ) – အတီတေ ဗာရာဏသိယံ ဗြဟ္မဒတ္တေ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တေ ဗောဓိသတ္တော အရညာယတနေ ကာလံ ကရောန္တော အန္တေဝါသိကေဟိ ပုဋ္ဌော “စန္ဒာဘံ သူရိယာဘ”န္တိ ဝတွာ အာဘဿရေ နိဗ္ဗတ္တော။ တာပသာ ဇေဋ္ဌန္တေဝါသိကဿ န သဒ္ဒဟိံသု။ ဗောဓိသတ္တော အာဂန္တွာ အာကာသေ ဌိတော ဣမံ ကထံ အဘာသိ။

ပဉ္စမဇာတကေ **အာသီသေထေဝ**တိ အာသာစ္ဆေဒံ အကတွာ အတ္တနော ကမ္မေသု အာသံ ကရေယျေဝ။ **န နိဗ္ဗိန္ဒေယျာ**တိ န နိဗ္ဗေဒံ ဉပ္ပာဒေယျ, န ဉက္ကဏ္ဌေယျာတိ အတ္ထော။ **တေ**တိ နိပါတမတ္တံ။ **ယထာ ဣစ္ဆိ** န္တိ အ

ဟဥပ္ပဟိ သင္ဓိဟတ္ထာ နရကာ ဥဌာနံ ဣက္ကိုး, သောမ္မဟိ တထေဝ ဇာတော, တတော ဥဌိတောယေတတိ ဒီပေတိ။

အတီတေ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၃.သရဘမိဂဇာတကဝဏ္ဏနာ) ကိရ ဗာရာဏသိယံ ဗ္ရဟ္မဒတ္တေ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တေ ဗောဓိသတ္တော သရဘမိဂယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတ္တွာ အရညေ ပဋိဝသတိ။ ရာဇာ မိဂဝိတ္တကော အဟောသိ ထာမသမ္ပန္နော။ ဧကေဒိဝသံ ဂန္တွာ အမစ္စေ အာဟ – ''ယဿ ပဿေန မိဂေ ပလာယတိ, တေနေဝ သော အာတဗ္ဗော''တိ။ အထေက ဒိဝသံ သရဘမိဂေ ဥဋ္ဌာယ ရညော ဌိတဌာနေန ပလာယိ။ အထ နံ အမစ္စာ ဥပ္ပဏ္ဍေသုံ။ ရာဇာ စိန္တေသိ – ''ဣမေ မံ ပရိဟာသန္တိ, မမ ပမာဏံ န ဇာနန္တိ''တိ ကဋ္ဌဟံ နိတသေတွာ ပတ္တိကောဝ ခဂ္ဂံ အာဒာယ ''သရဘံ ဂဏှိဿာမီ''တိ ဝေဂေန ပက္ခန္ဒိ။ အထ နံ ဒိသွာ တီဏိ ယောဇနာနိ အနုဗန္ဓိ။ သရဘော အရညံ ပာဝိသိ။ ရာဇာပိ ပာဝိသိယေဝ။ တတ္ထ သရဘမိဂဿ ဂမနမဂ္ဂေ သဋ္ဌိဟတ္ထမတ္တော မဟာပူတိပာတနရကအာတဋ္ဌော အတ္ထိ, သော တိံသဟတ္ထမတ္တံ ဥဒကေန ပုဏ္ဏော တိဏေဟိ စ ပဋိစ္ဆန္နော။ သရဘော ဥဒကဂန္ဓံ ဃာယိတွာဝ အာတဋ္ဌဘာဝံ ဥတွာ ထောကံ ဩသက္ကိတွာ ဂတော။ ရာဇာ ပန ဥဇုကမေဝ အာဂစ္ဆန္တော တသ္မိံ ပတိ။

သရဘော တဿ ပဒသဒ္ဒံ အသုဏန္တော နိဝတ္တိတွာ တံ အပဿန္တော ''နရကအာတဋ္ဌေ ပတိတော ဘဝိဿတီ''တိ ဥတွာ အာဂန္တွာ ဩလောကေန္တော တံ ဂမ္ဘီရေ ဥဒကေ အပ္ပတိဋ္ဌေ ကိလမန္တံ ဒိသွာ တေန ကတာပရာဓံ ဟဒယေ အကတွာ သဉ္ဇာတကာရုညော ''မာ မယိ ပဿန္တေ ဝရာကော နဿတု, ဣမမှာ တံ ဒုက္ခာ မောစေဿာမီ''တိ အာတဋ္ဌတီရေ ဌိတော ''မာ ဘာယိ, မဟာရာဇ, အဟံ တံ ဒုက္ခာ မောစေဿာမီ''တိ ဝတွာ အတ္တနော ပိယပုတ္တံ ဥဒ္ဓရိတုံ ဥဿာဟံ ကရောန္တော ဝိယ တဿုဒ္ဓရဏတ္ထာယ သိလာယ ယောဂ္ဂံ ကတွာ ''ဝိဇ္ဈိဿာမီ''တိ အာဂတံ ရာဇာနံ သဋ္ဌိဟတ္ထာ နရကာ ဥဒ္ဓရိတွာ အဿာသေတွာ ပိဋ္ဌိံ အာရောပေတွာ အရညာ နီဟရိတွာ သေနာယ အဝိဒူရေ ဩတာရေတွာ ဩဝါဒမဿ ဒတွာ ပဉ္စသု သီလေသု ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ရာဇာ သေနင်္ဂပရိဝုတော နဂရံ ဂန္တွာ ''ဣတော ပဋ္ဌာယ သကလရဋ္ဌဝါသိနော ပဉ္စ သီလာနိ ရက္ခန္တူ''တိ ဓမ္မဘေရိံ စရာပေသိ။ မဟာသတ္တေန ပန အတ္တနော ကတဂုဏံ ကဿစိ အကထေတွာ သာယံ နာနဂ္ဂရသဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ အလင်္ကတသယနေ သယိတွာ ပစ္စူသကာလေ မဟာသတ္တဿ ဂုဏံ သရိတွာ ဥဋ္ဌာယ သယနပိဋ္ဌေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိတွာ ပီတိပုဏ္ဏေန ဟဒယေန ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တော ''အာသီသေထေဝ ပုရိသော''တိအာဒိနာ ဣမာ ဆ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **အပဟိတာ ဟိတာ စာ**တိ ဒုက္ခဖဿာ သုခဖဿာ စ, မရဏဖဿာ, ဇီဝိတဖဿာတိပိ အတ္ထော။ သတ္တာနဥပ္ပဟိ မရဏဖဿော အပဟိတော, ဇီဝိတဖဿော ဟိတော။ တေသံ အစိန္တိတော မရဏဖဿော အာဂစ္ဆတီတိ ဒဿေတိ ။ **အစိန္တိတမ္ပီ** တိ မယာ ''အာတဋ္ဌေ ပတိဿာမီ''တိ န စိန္တိတံ, ''သရဘံ မာရေဿာမီ''တိ **စိန္တိတံ** ။ ဣဓာနိ ပန မေ စိန္တိတံ နဋ္ဌံ, အစိန္တိတမေဝ ဇာတန္တိ ဥဒာနဝသေန ဝဒတိ။ **ဘောဂာ**တိ ယသပရိဝါရာ, ဧတေ စိန္တာမယာ န ဟောန္တိ။ တသ္မာ ဉာဏဝတာ ဝီရိယမေဝ ကာတဗ္ဗန္တိ ဝဒတိ။ ဝီရိယဝတော ဟိ အစိန္တိတမ္ပိ ဟောတိယေဝ။

တဿေတံ ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တဿေဝ အရုဏံ ဥဋ္ဌဟိ။ ပုရောဟိတော ဟတောဝ သုခသေယျပုစ္ဆနတ္ထံ အာဂန္တွာ ဒွါရေ ဌိတော တဿ ဥဒာနဂီတသဒ္ဒံ သုတွာ စိန္တေသိ – ''ရာဇာ ဟိယျော မိဂဝံ အဂမာသိ, တတ္ထ သရဘမိဂံ ဝိဒ္ဓေ ဘဝိဿတိ, တေန မညေ ဥဒာနံ ဥဒာနေတီ''တိ။ ဧဝံ ဗြာဟ္မဏဿ ရညော ပရိပုဏ္ဏဗ္ယဥ္ဇနံ ဥဒာနံ သုတွာ သုမဇ္ဖိတေ အာဒါသေ မုခံ ဩလောကေန္တဿ ဆာယာ ဝိယ ရညာ စ သရဘေန စ ကတကာရဏံ ပာကဋံ အဟောသိ, သော နခဂ္ဂေန ဒွါရံ အာကောဋ္ဌေသိ။ ရာဇာ ''ကော ဧသော''တိ ပုစ္ဆိ။ အဟံ, ဒေဝ, ပုရောဟိတောတိ။ အထဿ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ ''ဣတော ဟောစရိယာ''တိ အာဟ။ သော ပဝိသိတွာ ရာဇာနံ ဇယာပေတွာ ဧကမန္တံ ဌိတော ''အဟံ, မဟာရာဇ, တယာ အရညေ ကတကာရဏံ ဇာနာမိ, တွံ ဧကံ သရဘမိဂံ အနုဗန္ဓန္တော နရကေ ပတိတော, အထ နံ သော သရဘော သိလာယ ယောဂ္ဂံ ကတွာ နရကတော ဥဒ္ဓရိ, သော တွံ တဿ ဂုဏံ သရိတွာ ဥဒာနံ ဥဒာနေသီ''တိ ဝတွာ **''သရဘံ ဂိရိဒုဂ္ဂသ္မိံ''** န္တိအာဒိနာ ဒွေဝ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **အနုသရီ**တိ အနုဗန္ဓိ။ **ဝိက္ကန္တ** န္တိ ဥဒ္ဓရဏတ္ထာယ ကတပရက္ကမံ။ **အနုဇီဝသီ**တိ ဥပဇီဝသိ, တဿာနုဘာဝေန တယာ ဇီဝိတံ လဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ **သမုဒ္ဓရီ** တိ ဥဒ္ဓရဏံ အကာသိ။ **သိလာယ ယောဂ္ဂံ သရဘော ကရိတွာ**တိ သိလာယ သောပာနသဒိသာယ နရကတော ဥဒ္ဓရဏယောဂ္ဂတံ ကရိတွာ။ **အလီနစိတ္တ** န္တိ သင်္ကောစံ အပ္ပတွာ တစိတ္တံ။ **တ မိဂံ ဝဒေသီ**တိ သုဝဏ္ဏသရဘမိဂံ ဣမံ သိရိသယနေ နိပန္နော ဝဏ္ဏေသိ။ တံ သုတွာ ရာဇာ, ''အယံ မယာ

သဒ္ဒိံ န မိဂဝံ အာဂတော, သဗ္ဗဥ္စ ပဝတ္တိံ ဇာနာတိ, ကထံ န ခော ဇာနာတိ, ပုစ္ဆိဿာမိ န”န္တိ စိန္တေတွာ – **“ကိံ တွ ဝံ န တတ္တေတ”**တိ နဝမကထမာဟ ။ တတ္ထ **ဘိံသရူပန္တိ** ကိံ န တေ ဉာဏံ ဗလဝဇာတိကံ, တေနေတံ ဇာနာသီတိ ဝဒတိ။ ဗ္ရာဟ္မဏော “နာဟံ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေ, ဗုဒ္ဓနံ အမဂ္ဂေတွာ တယာ ကထိတကထာယ ပန မယှံ အတ္တော ဥပဇ္ဇဿတိ”တိ ဒီပေန္တော **“န စေဝဟ”**န္တိ ဒသမကထမာဟ ။ တတ္ထ **သုဘာသိတာန**န္တိ ဗုဒ္ဓနံ အမဂ္ဂေတွာ သုဒ္ဓဘာသိတာနံ။ **အတ္ထံ တအာနေန္တိ** တိ ယော တေသံ အတ္တော, တံ အာနေန္တိ ဥပဓာရေန္တီတိ အတ္တော။ တအာ ပုရော ဟိတော ဓမ္မသေနာပတိ အဟောသိ။ တေနေတဟ – **“အတီတေပီ”**တိအာဒိ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရဝတ္ထု

အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရာဒယော တိအာဒီသု ပန **ယာထာဝသရသဂုဏဝသေနာ**တိ ယထာသဘာဝဂုဏဝသေန။ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝသေန ပဋိဝေဓဝသေန သုစိရံ သုနိပုဏံ ရတ္တိန္ဒိဝပရိစ္ဆေဒဇာနနဝသေန စ ရတ္တညုတာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ တံ ဒဿေန္တော **“ဥပေတွတ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ”** န္တိအာဒိမာဟ။ **ဟကဉ္ဇောဝ ဟောတီ**တိ သတိပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိကော ဟကဉ္ဇော ဝိဘူတော ဟောတိ။ **အညာသိကောဏ္ဍညော** တိ သာဝကေသု သဗ္ဗပဌမံ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဉာတကောဏ္ဍညော။ **သဗ္ဗေသုပိ တေဒဂ္ဂေသူ** တိ သဗ္ဗေသုပိ တေဒဂ္ဂသုတ္တေသု, သဗ္ဗေသု တ တေဒဂ္ဂဋ္ဌပနေသု။

ခုရပတ္တာနီတိ ပတ္တာနံ ပမုခဘူတာနိ ဗာဟိရပတ္တာနိ။ **နဝုတိဟတ္ထာနိ** တိ မဇ္ဈိမပုရိသဿ ဟတ္တေန နဝုတိရတနာနိ။ ပဒုမေနေဝ တံ တံ ပဒေသံ ဥတ္တရတိ အတိက္ကမတီတိ **ပဒုမုတ္တရော,** ဘဂဝါ။ **ဂန္ဓအမမာလာအမာဒီဟီ** တိ အာဒိသဒ္ဒေန ပတ္တအမာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ တတ္ထ ဂန္ဓအမေဟိ ကတမာလာ **ဂန္ဓအမံ** ။ လဝင်္ဂတက္ကောလဇာတိပုပ္ဖာဒီဟိ ကတမာလာ **မာလာအမံ**။ တမာလပတ္တာဒီဟိ ကတမာလာ **ပတ္တအမံ**။ **ဝင်္ဂပင္ဍေ** တိ ဝင်္ဂဒေသေ ဥပ္ပန္နဃနသုခုမဝတ္တေ။ **ဥတ္တမသုခုမဝတ္ထ** န္တိ ကာသိကဝတ္ထမာဟ။

တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ္တန္တပရိယောသာနေ တိ တ္တေ “ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စ”န္တိအာဒိနာ သစ္စဝသေန, “ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညေယျ”န္တိအာဒိနာ ကိစ္စဝသေန, “ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညာတ”န္တိအာဒိနာ ကတဝသေန စ တီဟိ အာကာရေဟိ ပရိဝဋ္ဋေတွာ စတုန္နံ သစ္စာနံ ဒေသိတတ္တာ တယော ပရိဝဋ္ဋာ တေသ္သ အတ္ထီတိ တိပရိဝဋ္ဋံ, တိပရိဝဋ္ဋမေဝ တေပရိဝဋ္ဋံ, တေပရိဝဋ္ဋဉ္စ တံ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဉ္စာတိ **တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ,** တဒေဝ သုတ္တန္တံ, တဿ ပရိယောသာနေတိ အတ္တော။

သာလိဂဗ္ဘံ ဖာလေတွတ အာအယာ တိ သာလိဂဗ္ဘံ ဖာလေတွတ တတ္ထ လဗ္ဘမာနံ သာလိခီရရသံ အာအယ။ **အနုစ္ဆဝိက**န္တိ ဗုဒ္ဓာနံ အနုစ္ဆဝိကံ ခီရပာယသံ ပစာပေမ။ ဝေဏိယော ပုရိသဘာဝဝသေန ဗန္ဓိတွတ ကလာပကရဏေ **ကလာပဂ္ဂံ**။ ခလေ ကလာပဟနံ ဌပနဒိဝသေ **ခလဂ္ဂံ** ။ မဒ္ဒိတွတ ဝီဟီနံ ရာသိကရဏဒိဝသေ **ခလဘဏ္ဍဂ္ဂံ** ။ ကောဋ္ဌေသု ဟိ ဓညဿ ပက္ခိပနဒိဝသေ **ကောဋ္ဌဂ္ဂံ** ။

ဒွေဝ ဂတိယောတိ ဒွေဝ ဧဝ နိပ္ဖတ္တိယော, ဒွေဝ နိဋ္ဌာတိ အတ္တော။ **တဿိံ ကုမာရေ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တေ** တိ ကောဏ္ဍညမာဏဝဿေဝ လဒ္ဓိယံ ဌတွတ ဣတရေပိ ဆ ဇနာ ပုတ္တေ အနုသာသိံသု။ ဗောဓိရုက္ခမူလေ ဟာစီနပဿံ **အစလဋ္ဌာနံ** နာမ, ယံ “ဝဇိရာသန”န္တိပိ ဝုစ္စတိ။ မဟတံ မဟတိယော ဝဟာတီတိ “ဟာစီနမုခော”တိ အဝတွတ **“ဟာစီနလောကဓာတုအဘိမုခော”**တိ ဝုတ္တံ။ မံသစက္ခုပိ လောကနာထဿ အပ္ပဋိဃာတံ မဟာဝိသယဉ္စာတိ။ **စတုရင်္ဂသမန္နာဂတ**န္တိ “ကာမံ တစော စ နှာရု စ, အဋ္ဌိ စ အဝသိဿတူ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၂.၁၈၄; သံ. နိ. ၂.၂၂, ၂၃၇; အ. နိ. ၂.၅; မဟာနိ. ၁၉၆) ဝုတ္တစတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ။

ဣဒံ ပန သဗ္ဗမေတတိ “ကဿ နု ခော အဟံ ပဌမံ ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (မ. နိ. ၁.၂၈၄; ၂.၃၄၁; မဟာဝ. ၁၀) သဗ္ဗမေဝ။ **ပရိဝိတက္ကမတ္တမေဝ** တထာ အတ္တသိဒ္ဓိယာ အဘာဝတော။ **ပုပ္ဖိတဖလိတံ ကတွတ** တိ အဘိညာပဋိသမ္ဘိဒာဟိ သဗ္ဗဟာလိဖုလ္လံ, မဂ္ဂဖလေဟိ သဗ္ဗသော ဖလဘာရဘာရိတဉ္စ ကရောန္တော ပုပ္ဖိတံ ဖလိတံ ကတွတ။ **အပက္ကမိတုကာမော ဟုတွတ** တိ ဒွေဝပိ အဂ္ဂသာဝကေ အတ္တနော နိပစ္စကာရံ ကရောန္တေ ဒိသွတ တေသံ ဂုဏာတိရေကတံ ဗဟု မညန္တော ဗုဒ္ဓာနံ သန္တိကာ အပက္ကမိတုကာမော ဟုတွတ။ **တတ္တေတ** တိ ဆဒ္ဒန္တဒဟတီရေယော။

သာရိပုတ္တ-မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဝတ္ထု

၁၈၉-၁၉၀. ဒုတိယတတိယေသု **ကြဒ္ဓိမန္တာန** န္တိ ဧတ္ထ **မန္တ** -သဒ္ဒော အတိသယတ္ထဝိသယောတိ ထေရသ္သ အတိသယိကကြဒ္ဓိတံ ဒဿေတုံ – **"ကြဒ္ဓိယာ သမ္ပန္နာန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ သဟ ပံသူဟိ ကီဠိံသူတိ **သဟပံသုကီဠိတာ။ ကြမလောကတ္တဘာဝမေတ**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကအတ္တဘာဝမေဝ။ **သောဠသ ပညာ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတော** တိ မဇ္ဈိမနိကာယေ **အနုပဒသုတ္တန္တဒေသနာယ** "မဟာပညော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော, ပုထုပညော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော, ဟာသပညော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော, ဇဝနပညော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော, တိက္ခပညော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော, နိဗ္ဗေဓိကပညော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော"တိ (မ. နိ. ၃.၉၃) ဝေမာဂတာ မဟာပညာဒိကာ ဆ, တသ္မိံယေဝ သုတ္တေ အာဂတာ နတနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိပညာ, အရဟတ္တမဂ္ဂပညာတိ ကြမာ သောဠသဝိဓာ ပညာ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ သစ္ဆိကတွာ ဌိတော။

ပဥ္စဟာသာကစ္ဆာ န္တိ ပဥ္စဟာသ္သ ပုစ္ဆနဝသေန ဝိဿဇ္ဇနဝသေန စ သာကစ္ဆံ ကရောတိ။ **အတ္ထိကေဟိ ဥပညာတံ မဂ္ဂန္တိ** ဧတံ အနုဗန္ဓနဿ ကာရဏဝစနံ။ ကြဒဥ္စဟိ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယံနူနာဟံ ကြမံ ဘိက္ခုံ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓေယ္ယံ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ ကြဒံ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓနံ နာမ အတ္ထိကေဟိ ဥပညာတံ မဂ္ဂံ, ဉာတော စေဝ ဥပဂတော စ မဂ္ဂေါတိ အတ္ထော။ အထ တ အတ္ထိကေဟိ အမေ့ဟေဟိ မရဏေ သတိ အမတေနပိ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဧဝံ ကေဝလံ အတ္ထီတိ ဥပညာတံ, အနုမာနဉာဏေန ဥပဂန္တွာ ဉာတံ နိဗ္ဗာနံ နာမ အတ္ထိ, တံ မဂ္ဂန္တော ပရိယေသန္တောတိ ဧဝမေ့တ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

နေသံ ပရိသာယာတိ ဒ္ဒဝိန္နံ အဂ္ဂသာဝကာနံ ပရိတရဘူတပရိသာယ။ **ဒွေဝ အဂ္ဂသာဝကေ** တိ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ ဒွေဝ မဟာနုဘာဝေ သာဝကေ။ **ဌာနန္တရေ** တိ အဂ္ဂသာဝကတ္တသညိတေ ဌာနန္တရေ ဌပေသိ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ "အဂ္ဂသာဝကေ"တိ အဝတွာ "မဟာသာဝကေ"တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ အညေပိ မဟာထေရာ အဘိညာတာဒိဂုဏဝိသေသယောဂေန "မဟာသာဝကာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္တိ, ကြမေယေဝ ပန သာဝကေသု အနညသာဓာရဏဘူတာ ဝိသေသတော "မဟာသာဝကာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗာတိ ဒဿနတ္ထံ **"ဒွေဝပိ မဟာသာဝကေ"**တိ ဝုတ္တံ။

မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၁. စတုတ္ထေ ယသ္မာ ဓုတတဒဓုတဓမ္မဓုတင်္ဂါနိ ဓုတမူလကာနိ, တသ္မာ **"ဓုတော ဝေဒိတဗ္ဗော"** တိ အာရဒ္ဓံ, တတ္ထ ကိလေသေ ဓုနိ ဓုတတိ **ဓုတော,** ဓုတကိလေသော ပုဂ္ဂလော, ကိလေသဓုနနော တ ဓမ္မော, **ကိလေသဓုနနော ဓမ္မော**တိ စ သပ္ပဗ္ဗဘာကေ အရိယမဂ္ဂေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တံ ဓုတသညိတံ ကိလေသဓုနနဓမ္မံ ဝဒတိ, ပရေ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ **ဓုတတဒေါ။** စတုက္ကစ္ဆေတ္ထ သမ္ဘဝတီတိ တံ ဒဿေတုံ – **"တ္ထေ ပနာ"** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **တယိဒန္တိ** နိပါတော, တဿ သော အယန္တိ အတ္ထော။ ဓုတဘူတဿ ဓုတဘူတာ ဓမ္မာ **ဓုတဓမ္မာ။ အပ္ပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာ** ပေတ္ထာ ဝုတ္တာ ဧဝ ။ ကိလေသေ သမ္မာ လိခတိ တစ္ဆတီတိ သလ္လေခေါ, ကိလေသဇေဂုစ္ဆီ, တဿ ဘာဝေါ **သလ္လေခတာ** ။ ဒ္ဒဝီဟိပိ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စတီတိ ပဝိဝေကော, ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလော ပုဂ္ဂလော, တဿ ဘာဝေါ **ပဝိဝေကတာ။** ကြမိနာ သရီရဋ္ဌပနမတ္တေန အတ္ထီတိ ကြဒမဋ္ဌိ တ္ထ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ, တဿ ဘာဝေါ **ကြဒမဋ္ဌိတာ,** ကြမေဟိ တ ကုသလဓမ္မေဟိ အတ္ထိ ကြဒမဋ္ဌိ, ယေန ဉာဏေန "ပဗ္ဗဇိတေန နာမ ပံသုကူလိကင်္ဂါဒိသု ပတိဋ္ဌိတေန ဘဝိတဗ္ဗ"န္တိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ဓုတဂုဏေ သမာဒိယတိ စေဝ ပရိဟရတိ စ, တံ ဉာဏံ **ကြဒမဋ္ဌိတာ** ။ တေနာဟ – **"ကြဒမဋ္ဌိတာ ဉာဏမေတ"** တိ။ **ဓုတဓမ္မာ နာမာ** တိ ဓုတင်္ဂသေဝနာယ ပဋိပက္ခဘူတာနံ ပာပဓမ္မာနံ ဓုနနဝသေန ပဝတ္တိယာ ဓုတောတိ လဒ္ဓနာမာယ ဓုတင်္ဂစေတနာယ ဥပကာရကာ ဓမ္မာတိ ကတွာ ဓုတဓမ္မာ နာမ ။ **အနုပတန္တီ** တိ တဒန္တောဂဓာ တပ္ပရိယာပန္နာ ဟောန္တိ တဒဘာယသ္သေဝ ပဝတ္တိဝိသေသဘာဝတော။ **ပဋိက္ခေပဝတ္ထူသု** တိ ဓုတင်္ဂသေဝနာယ ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗဝတ္ထူသု ပဟာတဗ္ဗဝတ္ထူသု။

ပံသုကူလိကင်္ဂ။ပေ။ နေသဇ္ဇိကင်္ဂ န္တိ ဥဒ္ဒေသောပိ ပေယ္ယာလနယေန ဒဿိတော။ ယဒေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ သဗ္ဗံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၂ အာဒယော) ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တံ။ ဓုတတဒဂ္ဂဟဏေနေဝ ထေရဿ ဓုတဘာဝေါပိ ဂဟိတော ဟောတီတိ **"ဓုတတဒာန"**န္တွေဝ ဝုတ္တံ။ **အယံ မဟာ**တိ အဘိနီဟာရာဒိမဟန္တတာယပိ သာသနဿ ဥပကာ

ရိတာယပိ အယံ ထေရော မဟာ, ဂုဏမဟန္တတာယ ပသံသာဝစနမေဝ တ တော် ထေရဿ ယဒိဒံ မဟာကဿပေါတိ ယထာ "မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော"တိ။

သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာယ ဝတ္ထုတ္တယေ သဥ္ဇာတပ္ပသာဒတာယ ဥပာသကဘာဝေ ဌိတတ္တာ ဝုတ္တံ – "ဥပေါသထင်္ဂါနိ အဓိဋ္ဌာယာ"တိအာဒိ။ တေဿ အင်္ဂဘာဝဿာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သစ္စကာရော** တိ သစ္စဘာတဝဟော ကာရော, အဝိသံတဒနဝသေန တ တဒတ္တသာဓနောတိ အတ္ထော။ **ကောလာဟလန္တိ** ကုတူဟလဝိပ္ပာရော။ သတ္တာ သတ္တမေ သတ္တမေ သံဝစ္ဆရေ ဓမ္မံ ကထေန္တော သတ္တာနံ သဝနယောဂ္ဂံ ကာလံ သလ္လက္ခေန္တော ဒိတ သာယန္ဟ သမယံ ကထေတိ, ရတ္တိယံ သကလယာမံ။ တေနာဟ – **"ဗြာဟ္မဏော ဗြာဟ္မဏေ အာဟ – 'ဘောတိ ကိံ ရတ္တိံ ဓမ္မံ သုဏိဿသိ ဒိတ'"**တိ။ **ဝိဿာသိကော** တိ ဝိဿာသိကဘာဝေ။ "တတော ပဋ္ဌာယ သော"တိ တ ဟဋ္ဌော။

ဒွေဝ အသင်္ချေယျာနိ ပူရိတပာရမိဿာ တိ ဣဒံ သာ ပရမ္ပရာယ သောတပတိတံ အတ္ထံ ဂဟေတွတ အာဟ။ **အဒိန္နဝိပာကဿာ** တိ အဝိပက္ကဝိပာကဿ။ **ဘဒ္ဒကေ ကာလေ** တိ ယုတ္တေ ကာလေ။ **နက္ခတ္တ** န္တိ နက္ခတ္တေန လက္ခိတံ ဆဏံ။ တဿိ တဿိဥ္ဟိ နက္ခတ္တေ အနုဘဝိတဗ္ဗဆဏာနိ နက္ခတ္တာနိ နာမ, ဣတရာနိ ပန ဆဏာနိ နာမ။ သမ္မာပတိတဒုက္ခတော ဝိမောစနေန တတော နိယျာနာဝဟတာယ ဣစ္ဆိတတ္တဿ လဘာပနတော စ **နိယျာနိကံ။ တေသန္တိ** သုဝဏ္ဏပဒုမာနံ။ **ဩလမ္ဗကာ** တိ သုဝဏ္ဏရတနဝိစိတ္တာ ရတနအာမာ။ **ပုညနိယာမေနာ**တိ ပုညာနုဘာဝသိဒ္ဓေန နိယာမေန။ သုဝဿ ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ အတုံ ကတောကာသော။ **ဖုဿရထ** န္တိ မင်္ဂလရထံ။ သေတစ္ဆတ္တဥဏှီသတ လဗီဇနိခဂ္ဂမဏိပာဒုကာနိ **ပဉ္စဝိဓံ ရာဇကကုဘဏ္ဍ** န္တိ ဝဒန္တိ။ ဣမ ပန သေတစ္ဆတ္တံ ဝိသုံ ဂဟိတန္တိ သီဟာသနံ ပဉ္စမံ ကတွတ ဝဒန္တိ။ **ဟာရုပနကဏ္ဏ** န္တိ ဟာရုပနဝတ္တဿ ဒသန္တံ။ ဒိဗ္ဗဝတ္ထအယိပုညာနုဘာဝတောဒိတော "နနုတာတာ ထူလ"န္တိ အာဟ။ **အဟော တပဿီ** တိ အဟော ကပဏော အယံ ရာဇာတိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓါနံ သဒ္ဒဟိတွတ** တိ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ သဒ္ဒဟိတွတ။ **စင်္ကမနသတာနီ** တိ **ဣတိ**-သဒ္ဒေါ အာဒ္ယတ္ထော။ တေန ဟိ အဂ္ဂိသာလာဒီနိ ပဗ္ဗဇိတ သာရုပ္ပာနိ ဌာနာနိ သင်္ဂဏှာတိ။

သာခုကိဋ္ဌိတန္တိ အရိယာနံ ပရိနိဗ္ဗုတဋ္ဌာနေ ကာတဗ္ဗသက္ကာရံ ဝဒတိ။ **နပ္ပမဇ္ဇိ, နိရောက အယ္ယာ** တိ ပုစ္ဆိ တာကာရဒဿနံ။ **ပရိနိဗ္ဗုတာ ဒေတ** တိ ဒေဝီ ပဋိဝစနံ အဒာသိ။ **ပဋိယာဒေတွတာ**တိ နိယျာတေတွတ။ **သမဏကပဗ္ဗဇ္ဇ** န္တိ သမိတပာပေဟိ အရိယေဟိ အနုဋ္ဌာတဗ္ဗပဗ္ဗဇ္ဇံ။ သော ဟိ ရာဇာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ ဝေသဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ "ဣဒမေဝ ဘဒ္ဒက"န္တိ တာဒိသံယေဝ လိင်္ဂံ ဂဏှိ။ **တတ္ထေတ** တိ ဗြဟ္မလောကေ ဧဝ။ ဝီသတိမေ ဝဿေ သမ္ဘတ္တေတိ အာဟရိတွတ သမ္ဗန္ဓော။ ဗြဟ္မလောကတော စဝိတွတ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ, ဗြဟ္မစရိယာဓိကာရဿ စ စိရကာလသမ္ဘူတတ္တာ **"ဝေရူပံ ကထံ မာ ကထေထာ"**တိ အာဟ။ ဝီသတိ ဓရဏာနိ **နိက္ခ** န္တိ ဝဒန္တိ, ပဉ္စပလံ **နိက္ခ** န္တိ အပရေ။ **ဣတ္ထာကရော** တိ ဣတ္ထိရတနဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ။ **အယ္ယမီတာ** တိ အမ္ဟာကံ အယ္ယဿ မီတာ, ဘဒ္ဒကာပိလာနီတိ အတ္ထော။ **သမာနပဏ္ဏ** န္တိ သဒိသပဏ္ဏံ သဒိသလေခံ ကုမာရဿ ကုမာရိကာယ စ ယုတ္တံ ပဏ္ဏလေခံ။ တေ ပုရိသာ သမာဂတဋ္ဌာနတော မဂဓရဋ္ဌေ မဟာတိတ္ထကမံ မဒ္ဒရဋ္ဌေ သာဂလနဂရဥ္စ ဥဒ္ဒိဿ အပက္ကမန္တာ အညမညံ ဝိဿဇ္ဇန္တာ နာမ ဟောန္တီတိ **"ဣတော စ ဧတ္တော စ ပေသေသု"** န္တိ ဝုတ္တာ။

ပုပ္ဖအမ န္တိ ဟတ္ထိဟတ္ထပ္ပမာဏံ ပုပ္ဖအမံ။ **တာနီ**တိ တာနိ ဥဘောဟိ ဂန္ထာပိတာနိ ဒွေဝ ပုပ္ဖအမာနိ။ **တေတိ** ဥဘော ဘဒ္ဒာ စေဝ ပိပ္ပလိကုမာရော စ ။ **လောကာမိသေနာ**တိ ကာမဿာဒေန။ **အသံသဋ္ဌာ** တိ န သံယုတ္တာ ဃဋ္ဋေ ဇလန္တေန ဝိယ ပဒီပေန အစ္ဆာသယေ သမုဇ္ဇလန္တေန ဝိမောက္ခဗီဇေန သမုဿာဟိတစိတ္တတ္တာ။ **ယန္တဗဒ္ဓါနီ**တိ သဿသမ္ပာဒနတ္ထံ တတ္ထ တတ္ထ ဒွတရကတဋ္ဌယောဇနဝသေန ဗဒ္ဓါနိ နိက္ခမနတုမ္ဗာနိ။ **ကမ္မန္တော** တိ ကသိကမ္မကရဏဋ္ဌာနံ။ **အသိကကမာ**တိ အသာနံ ဝသနကမာ။ **ဩသာရေတွတ**တိ ပက္ခိပိတွတ။ **အာကပ္ပကုတ္တဝသေနာ** တိ အာကာရဝသေန ကိရိယာဝသေန။ **အနန္နစ္ဆဝိက** န္တိ ပဗ္ဗဇိတဘာဝဿ အနနုရူပံ။ **တဿ မတ္ထကေ** တိ ဒွေဝဓာပထဿ ဒွိဓာဘူတဋ္ဌာနေ။ ဧတေသံ သင်္ဂဟံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီတိ နိသီဒတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သာ ပန တတ္ထ သတ္ထု နိသဇ္ဇာ ဒေသီတိ ဒဿေတုံ – **"နိသီဒန္တော ပနာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယာ ဗုဒ္ဓါနံ အပရိမိတကာလသမ္ဘူတာစိန္တေယျယာပရိညေယျပုညသမ္ဘာရူပစယနိဗ္ဗတ္တာ ရူပပ္ပဘာဝဗုဒ္ဓဂုဏဝိဇ္ဇောတိတာ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏအသီတိ အနုဗျဉ္ဇနသမုဇ္ဇလိတာ ဗျာမပ္ပဘာကေတုမာလာလင်္ကတာ သဘာဝသိဒ္ဓိတာယ အကိတ္တိမာ ရူပကာယသိရီ, တံယေဝ မဟာကဿပဿ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗပ္ပသာဒသံဝဒ္ဓနတ္ထံ အနိဂ္ဂူဟိတွတ နိသိန္နော ဘဂဝတ **"ဗုဒ္ဓဝေသံ ဂဟေတွတ။ပေ.။ နိ

သီဒိ”တိ ဝုတ္တော။ အသီတိဟတ္ထပ္ပဒေသံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တိယာ **အသီတိဟတ္ထာ** တိ ဝုတ္တာ။ **သတသာခေ**ာတိ ဗ ဟုသာခော အနေကသာခော။ **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၀ အဟောသိ** နိရန္တရံ ဗုဒ္ဓရသ္မီဟိ သမန္တတော သမောကိဏ္ဏဘာဝတော။

တီသု ဌာနေသူတိ ဒူရတော နာတိဒူရေ အာသန္နေတိ တီသု ဌာနေသု။ **တီဟိ ဩဝါဒေဟီ**တိ “တသ္မာတိဟ တေ, က ဿပ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘တိဗ္ဗံ မေ ဟိရောတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ဘဝိဿတိ ထေရေသု နဝေသု မဇ္ဈိမေသူ’တိ။ ဧဝဉှိ တေ, ကဿပ, သိက္ခိတဗ္ဗံ။ တသ္မာတိဟ တေ, ကဿပ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘ယံ ကိဉ္စိ ဓမ္မံ သုဏိဿာမိ ကုသလူပ သံဟိတံ, သဗ္ဗံ တံ အဋ္ဌိံ ကတွာ မနသိ ကရိတွာ သဗ္ဗံ စေတသာ သမန္နာဟရိတွာ ဩဟိတသောတော ဓမ္မံ သုဏိဿ သာမီ’တိ, ဧဝဉှိ တေ, ကဿပ, သိက္ခိတဗ္ဗံ။ တသ္မာတိဟ တေ, ကဿပ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘သာတသဟဂတာ စ မေ ကာယဂတာသတိ န ဝိဇဟိဿတီ’တိ, ဧဝဉှိ တေ, ကဿပ, သိက္ခိတဗ္ဗ”န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၅၄) ဣမေဟိ တီဟိ ဩဝါဒေဟိ။ ဣတ္ထ ဟိ ဘဂဝတ ပဌမံ ဩဝါဒံ ထေရဿ ဗြာဟ္မဏဇာတိကတ္တာ ဇာတိမာနပ္ပဟာနတ္ထမဘာသိ, ဒုတိယံ ဗာဟုသစ္စံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကအဟံကာရပ္ပဟာနတ္ထံ, တတိယံ ဥပဓိသမ္ပတ္တိံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကအတ္တသိနေ ဟပ္ပဟာနတ္ထံ ။ **မုဒုကာ ခေ တ္ယာယ** န္တိ မုဒုကာ ခေ တေ အယံ။ ကသ္မာ ပန ဘဂဝတ ဧဝမာဟ? ထေရေန သဟ စီဝရံ ပရိဝတ္တေတုကာမတာယ။ ကသ္မာ ပရိဝတ္တေတုကာမော ဇာတောတိ? ထေရံ အတ္တနော ဌာနေ ဌပေတုကာမတာယ။ ကိံ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ နတ္ထီတိ? အတ္ထိ, ဧဝံ ပနဿ အဟောသိ “ဣမေန စိရံ ဌဿန္တိ, ကဿပေ ပန ဝီ သတိဝဿသတာယုကော, သော မယိ ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာယံ ဝသိတွာ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟံ ကတွာ မမ သာသ နံ ပဉ္စဝဿသဟဿပရိမာဏကာလပ္ပဝတ္တနကံ ကရိဿတီ”တိ အတ္တနော ဌာနေ ဌပေသိ။ ဧဝံ ဘိက္ခူ ကဿပဿ သုဿူသိတဗ္ဗံ မညိဿန္တီ”တိ။ တသ္မာ ဧဝမာဟ။

စန္ဒူပမော တိ စန္ဒသဒိသော ဟုတွာ။ ကိံ ပရိမဏ္ဍလတာယ? နော, အပိစ ခေ ယထာ စန္ဒော ဂဂနတလံ ပက္ခန္ဒမာ နော န ကေနစိ သဒ္ဓိံ သန္ထဝံ တ သိနေဟံ တ အာလယံ တ ကရောတိ, န စ န ဟောတိ မဟာဇနဿ ပိယော မနာပော, အ ယမ္ပိ ဧဝံ ကေနစိ သဒ္ဓိံ သန္ထဝါဒီနံ အကရဏေန ဗဟုဇနဿ ပိယော မနာပော စန္ဒူပမော ဟုတွာ ခတ္တိယကုလာဒီနိ စ တ္တာရိ ကုလာနိ ဥပသင်္ကမတီတိ အတ္ထော။ **အပကဿေဝ ကာယံ အပကဿ စိတ္တ** န္တိ တေနေဝ သန္ထဝါဒီနံ အကရဏေန ကာယဉ္စ စိတ္တဉ္စ အပကမိတွာ, အပနေတွာတိ အတ္ထော။ **နိစ္စံ နဝေ** တိ နိစ္စနဝကော၀, အာဂန္တုကသ ဒိသော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ အာဂန္တုကော ဟိ ပဋိပာဋိယာ သမ္ပတ္တဂေဟံ ပဝိသိတွာ သစေ နံ ဃရသာမိကာ ဒိသွာ “အမ္ဟာကမ္ပိ ပုတ္တဘာတရော ဝိပ္ပဝါသံ ဂန္တွာ ဧဝံ ဝိစရိံသူ”တိ အနုကမ္ပမာနာ နိသီဒာပေတွာ ဘောဇေန္တိ, ဘု တ္တမတ္တောယေ၀ “တုမှာကံ ဘာဇနံ ဂဏှထာ”တိ ဥဋ္ဌာယ ပက္ကမတိ, န တေဟိ သဒ္ဓိံ သန္ထဝံ တ ကရောတိ, ကိစ္စကရဏီယာနိ တ သံဝိဒဟတိ, ဧ၀မယမ္ပိ ပဋိပါဋိယာ သမ္ပတ္တံ ဃရံ ပဝိသိတွာ ယံ ဣရိယာပထေ ပသန္နာ မနုဿ သာ ဒေန္တိ, တံ ဂဟေတွာ ဆိန္နသန္ထဝေ တေသံ ကိစ္စကရဏီယေ အဗျာဝဋော ဟုတွာ နိက္ခမတီတိ ဒီပေတိ။

အပ္ပဂဗ္ဘော တိ နပ္ပဂဗ္ဘော, အဋ္ဌဌာနေန ကာယပါဂဗ္ဘိယေန, စတုဌာနေန ဝစီပါဂဗ္ဘိယေန, အနေကဌာနေ န မနောပါဂဗ္ဘိယေန စ ဝိရဟိတောတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌဌာနံ ကာယပါဂဗ္ဘိယံ နာမ သင်္ဃဂဏပုဂ္ဂလဘောဇနသာလ ဇန္တာဃရနဟာနတိတ္ထဘိက္ခာစာရမဂ္ဂေသု အန္တရဃရပဝေသနေ စ ကာယေန အပ္ပတိရူပကရဏံ။ စတုဌာနံ ဝစီပါဂ ဗ္ဘိယံ နာမ သင်္ဃဂဏပုဂ္ဂလအန္တရဃရေသု အပ္ပတိရူပဝါစာနိစ္ဆာရဏံ။ အနေကဌာနံ မနောပါဂဗ္ဘိယံ နာမ တေသု တေသု ဌာနေသု ကာယဝါစာဟိ အဇ္ဈာစာရံ အနာပဇ္ဇိတွာပိ မနသာ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ ဝိတက္ကနံ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဣမေ သံ ပါဂဗ္ဘိယာနံ အဘာဝေန အပ္ပဂဗ္ဘော ဟုတွာ ကုလာနိ ဥပသင်္ကမတီတိ အတ္ထော။ ကဿပသံယုတ္တေန စ စန္ဒူ ပမပ္ပဋိပဒါဒိထေရဿ ဓုတတာဒေသု အင်္ဂဘာဝဿ ဗောဓိတတ္တာ ဝုတ္တံ **“တေဒေဝ ကဿပသံယုတ္တံ အဋ္ဌုပ္ပ တ္တိံ ကတွာ”**တိ။

အနုရုဒ္ဓတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၂. ပဉ္စမေ **ဘောဇနပပဉ္စမတ္တ**န္တိ ကေစရကမေ ပိဏ္ဍာယ စရဏာဟာရပရိဘောဂသညိတံ ဘောဇနပပဉ္စမတ္တံ။ **ဒီပရုက္ခာန** န္တိ လောဟဒန္တကင်္ဃမယာနံ မဟန္တာနံ ဒီပရုက္ခာနံ။ လောဟမယေသုပိ ဟိ တေသု ဒီပာဓာရေသု ဒီပရုက္ခ ကာတိ ရုဠှိဟိရေသာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဩလမ္ဗကဒီပမဏ္ဍလဒီပသဉ္စရဏဒီပာဒိကာ **သေသဒီပာ**။

အနုပရိယာယိ ပဒက္ခိဏကရဏဝသေန။ **အဟံ တေနာ**တိ ယေန တုယှံ အတ္ထော, အဟံ တေန ပတရေမိ, တသ္မာ တံ အာဟရာပေတုံ ဂစ္ဆာဟာတိ အတ္ထော။ **သုဝဏ္ဏဟတိယံယေဝသ္သ ဘတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇီ** တိ ဒေဝတာနုဘာဝေန ဥပ္ပဇ္ဇိ, န ကိဉ္စိ ပစနကိစ္စံ အတ္ထိ။ **သတ္တ မဟာပုရိသဝိတက္ကေ ဝိတက္ကေသီ** တိ "အပ္ပိစ္ဆဿာယံ ဓမ္မော, နာယံ ဓမ္မော မဟိစ္ဆဿာ"တိအာဒိကေ သတ္တ မဟာပုရိသဝိတက္ကေ ဝိတက္ကေသိ။ **အဋ္ဌမေ** တိ "နိပ္ပပဉ္စာရာမဿာယံ ဓမ္မော, နာယံ ဓမ္မော ပပဉ္စာရာမဿာ"တိ ဧတသ္မိံ ပုရိသဝိတက္ကေ။

မမ သင်္ကပ္ပမညာယာ တိ "အပ္ပိစ္ဆဿာယံ ဓမ္မော, နာယံ ဓမ္မော မဟိစ္ဆဿာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၈; အ. နိ. ၈.၃၀) မဟာပုရိသဝိတက္ကဝသေန အာရဒ္ဓမတ္တံ မတ္ထကံ ပာပေတုံ အသမတ္ထဘာဝေန ဌိတံ မမ သင်္ကပ္ပံ ဇာနိတွာ။ **မနောမယေနာ**တိ မနောမယေန ဝိယ မနသာ နိမ္မိတသဒိသေန, ပရိဏာမိတေနာတိ အတ္ထော။ **ကာယေနာ** တိ "အယံ ကာယော ကာဒံ စိတ္တံ ဝိယ ဟောတူ"တိ ဧဝံ ပဝတ္တာယ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိယာ။

ယဒါ မေ အဟု သင်္ကပ္ပော တိ ယသ္မိံ ကာလေ မယှံ "ကီဒိသော နု ခော အဋ္ဌမော မဟာပုရိသဝိတက္ကော"တိ ပရိဝိတက္ကော အဟောသိ, ယဒါ မေ အဟု သင်္ကပ္ပော, တတော မမ သင်္ကပ္ပမညာယ ကာယဒ္ဓိယာ ဥပသင်္ကမိ, ဥတ္တရိ ဒေသယီတိ ယောဇနာ။ **ဥတ္တရိ ဒေသယီ** တိ "နိပ္ပပဉ္စာရာမဿာယံ ဓမ္မော နိပ္ပပဉ္စရတိနော , နာယံ ဓမ္မော ပပဉ္စာရာမဿ ပပဉ္စရတိနော"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၈; အ. နိ. ၈.၃၀) ဣမံ အဋ္ဌမံ မဟာပုရိသဝိတက္ကံ ပူရေန္တော ဥပရိ ဒေသယိ။ တံ ပန ဒေသိတံ ဒဿေန္တော အာဟ – **"နိပ္ပပဉ္စရတော ဗုဒ္ဓေါ, နိပ္ပပဉ္စမဒေသယီ"** တိ, ပပဉ္စာ နာမ ရာဂါဒယော ကိလေသာ, တေသံ ဝူပသမနတာယ တဒဘာဝတော စ လောကုတ္တရဓမ္မော နိပ္ပပဉ္စော နာမ။ ယထာ တံ ပာပုဏာတိ, တထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ, သာမုက္ကံသိကံ စတုသစ္စဒေသနံ အဒေသယီတိ အတ္ထော။

တဿာဟံ ဓမ္မမညာယာ တိ တဿ သတ္ထု ဒေသနာဓမ္မံ ဇာနိတွာ။ **ဝိဟာသိန္တိ** ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇန္တော ဝိဟာသိံ။ **သာသနေ ရတော**တိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟေ သာသနေ အဘိရတော။ **တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ** တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ, ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ, အာသဝက္ခယဉာဏန္တိ ဣမာ တိဿော ဝိဇ္ဇာ မယာ အနုပ္ပတ္တာ သစ္ဆိကတာ။ တတော ဧဝ **ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ,** အနုသိဋ္ဌိ ဩတဘာ အနုဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။

ဘဒ္ဒိယတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၃. ဆဋ္ဌေ ဥစ္စ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထော ဥစ္စာ-သဒ္ဒောတိ အာဟ – **"ဥစ္စာကုလိကာနန္တိ ဥစ္စေ ကုလေ ဇာတာန"န္တိ**။ **ကာဠီ သာ ဒေဝီ**တိ ကာဠဝဏ္ဏတာယ ကာဠီ သာ ဒေဝီ။ ကုလာနုက္ကမေန ရဇ္ဇာနုပ္ပတ္တိ မဟာကုလိနဿေဝတိ ဝုတ္တံ – **"သောယေဝ စာ"**တိအာဒိ။

လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၄. သတ္တမေ **ရိတ္တကော** တိ ဒေယျဝတ္ထုရဟိတော။ **ဂုဏေ အာဝဇ္ဇေတွာ** တိ ဘဂဝတော ရူပဂုဏေ စေဝ အာကပ္ပသမ္ပဒါဒိဂုဏေ စ အတ္တနော အဓိပ္ပာယံ ဥတွာ အမ္ဗပက္ကဿ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ပရိဘုဉ္ဇနန္တိ ဧဝမာဒိကေ ယထာဥပဋ္ဌေ ဌိတေ ဂုဏေ အာဝဇ္ဇေတွာ။

ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၅. အဋ္ဌမေ အဘီတနာဒဘာဝေန သီဟဿ ဝိယ နာဒော သီဟနာဒော, သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ သီဟနာဒိကာ, တေသံ **သီဟနာဒိကာနံ**။ ဂရဟိတဗ္ဗပသံသိတဗ္ဗဓမ္မေ ယာထာဝတော ဇာနန္တဿေဝ ဂရဟာ ပသံသာ စ ယုတ္တရူပာတိ အာဟ – **"ဗုဒ္ဓာ စ နာမာ"**တိအာဒိ။ **ခီဏာ ဇာတီ**တိအာဒီဟိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ ဘူမိံ ဒဿေတိ။ တေန ဟိ ဉာဏေန အရိယသာဝကော ပစ္စဝေက္ခန္တော "ခီဏာ ဇာတီ"တိအာဒိံ ပဇာနာတိ။ ကတမာ ပနဿ ဇာတိ ခီဏာ, ကထဉ္စ ပဇာနာတီတိ? န တာဝဿ အတီတာ ခီဏာ ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ, န အနာဂတာ အနာဂတေ ဝါယာမာဘာဝတော, န ပစ္စုပ္ပန္နာ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ယာ ပန မဂ္ဂဿ အဘာဝိတတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသု ဧကစတုပဉ္စက္ခန္ဓပ္ပဘေဒါ ဇာတိ, သာ မဂ္ဂဿ ဘာဝိတတ္တာ အနုပ္ပာဒဓမ္မတံ အာပဇ္ဇနေန ခီဏာ။ တံ သော မဂ္ဂဘာဝနာယ ပဟီန

ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခိတ္ွတ ''ကိလေသာဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကမ္မံ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိကံ ဟောတီ''တိ ဇာနန္တော ပဇာနာတိ။

ဝုသိတန္တိ ဝုဋ္ဌံ ပရိဝုဋ္ဌံ, ကတံ စရိတံ နိဋ္ဌိတန္တိ အတ္ထော။ **ဗ္ရဟ္မစရိယ**န္တိ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယံ။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန ဟိ သဒ္ဓိံ သတ္တ သေက္ခာ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝသန္တိ နာမ, ခီဏာသဝေါ ဝုဋ္ဌဝါသော။ တသ္မာ အရိယသာဝကော အတ္တနော ဗ္ရဟ္မစရိယဝါသံ ပစ္စဝေက္ခန္တော ''ဝုသိတံ ဗ္ရဟ္မစရိယ''န္တိ ပဇာနာတိ။ **ကတံ ကရဏီယ**န္တိ စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယဝသေန သောဠသဝိဓံ ကိစ္စံ နိဋ္ဌာပိတန္တိ အတ္ထော။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာဒယော ဟိ တံ ကိစ္စံ ကရောန္တိ, ခီဏာသဝေါ ကတကရဏီယော။ တသ္မာ အရိယသာဝကော အတ္တနော ကရဏီယံ ပစ္စဝေက္ခန္တော ''ကတံ ကရဏီယ''န္တိ ပဇာနာတိ။ **နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာ** တိ ဣဒါနိ ပုန ဣတ္ထဘာဝါယ ဧဝံ သောဠသကိစ္စဘာဝါယ, ကိလေသက္ခယာယ ဝါ မဂ္ဂဘာဝနာယ ကိစ္စံ မေ နတ္ထီတိ ပဇာနာတိ။ အထ ဝါ **ဣတ္ထတ္တာယာ** တိ ဣတ္ထဘာဝတော ဣမသ္မာ ဧဝံပကာရာ ဣဒါနိ ဝတ္တမာနက္ခန္ဓသန္တာနာ အပရံ ခန္ဓသန္တာနံ မယှံ နတ္ထိ, ဣမေ ပန ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ ရုက္ခာ ဝိယ, တေ စရိမကဝိညာဏနိရောဓေန အနုပာဒါနော ဝိယ ဇာတဝေဒေါ နိဗ္ဗာယိဿန္တီတိ ပဇာနာတိ။

မန္တာဏိပုတ္တပုဏ္ဏတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၆. နဝမေ အဋ္ဌာရသသုပိ ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတတ္တာ **''သဗ္ဗသိပ္ပေသု ကောဝိဒော ဟုတွ''** တိ ဝုတ္တံ။ အဘိဒယာအဇ္ဈာသယဝသေန ဓမ္မဿ တတ္ထ ဥပလဒ္ဓနတော **''မောက္ခဓမ္မံ အဒိသွ''** တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ – **''ဣဒံ ဝေဒတ္တယံ နာမာ''** တိအာဒိ ။ တထာ ဟိ အနေန ဒုဂ္ဂတိပရိမုစ္စနမ္ပိ ဒုလ္လဘံ, အဘိညာပရိတရာနံ အဋ္ဌန္နံ သမာပတ္တီနံ လာဘိတာယ သယံ ဧကဒေသေန ဥပသန္တော ပရမုက္ကံသဂတံ ဥတ္တမဒမထသမထံ အနုညာသာဓာရဏံ ဘဂဝန္တံ သမ္ဘာဝေန္တော **''အယံ ပုရိသော''**တိအာဒိမာဟ။ **ပိဋ္ဌကာနိ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆန္တီ** တိ ဖလဘာဇနာနိ ဂဟေတွာ အဿာမိကာယ အာဂစ္ဆန္တိ။ **ဗုဒ္ဓာနန္တ**ိ ကရဏဝသေန ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ **ပရိဘုဉ္ဇီ** တိ ဒေဝတာဟိ ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ ဝနမူလဖလာဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ ပတ္တေ ပတိဋ္ဌာပိတသမနန္တရမေဝ ဟိ ဒေဝတာ တတ္ထ ဒိဗ္ဗောဇံ ပက္ခိပိံသု။ **သမ္မသိတွ** တိ ပစ္စဝေက္ခိတ္ွတ, ပရိဝတ္တေတွတိ စ ဝဒန္တိ။ **အရဟတ္တံ ဟပုဏိံသု** တိ မဟာဒေဝတ္ထေရဿ အနုမောဒနကထာယ အနုပုဗ္ဗိကထာသင်္ခါကာယ သုဝိသောဓိတစိတ္တသန္တာနာ အရဟတ္တံ ဟပုဏိံသု။

ဒသဟိ ကထာဝတ္ထူဟိ တိ အပ္ပိစ္ဆကထာ သန္တုဋ္ဌိကထာ ပဝိဝေကကထာ အသံသဂ္ဂကထာ ဝီရိယာရမ္ဘကထာ သီလသမ္ပဒါကထာ သမာဓိသမ္ပဒါကထာ ပညာသမ္ပဒါကထာ ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါကထာ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပဒါကထာ တိ ဣမေဟိ ဒသဟိ ကထာဝတ္ထူဟိ။ **ဇာတိဘူမိရဋ္ဌဝါသိနော** တိ ဇာတိဘူမိဝန္တဒေသဝါသိနော, သတ္ထု ဇာတဒေသဝါသိနောတိ အတ္ထော။ **သီသာနုလောကိနော**တိ ပုရတော ဂစ္ဆန္တဿ သီသံ အနု အနု ပဿန္တော။ **ဩကာသံ သလ္လက္ခေတွာ**တိ သာကစ္ဆာယ အဝသရံ သလ္လက္ခေတွာ။ **သတ္တဝိသုဒ္ဓိက္ကမံ ပုစ္ဆီ** တိ ''ကိံ နု ခေါ, အာဝုသော, သီလဝိသုဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝတိ ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝုဿတီ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၅၇) သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယော ပုစ္ဆိ။ **ဓမ္မကထိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ** သဝိသေသေန ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိတာယ။

မဟာကစ္စာနတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၇. ဒသမေ **သံခိတ္တေန ကထိတဓမ္မဿာ** တိ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တဒေသနာသု ဝိယ သင်္ခေပေန ဒေသိတဓမ္မဿ။ **တံ ဒေသနံ ဝိတ္ထာရေတွတ** တိ တံ သင်္ခေပဒေသနံ အာယတနာဒိဝသေန ဝိတ္ထာရေတွ။ **အတ္ထံ ဝိဘဇမာနာန** န္တိ တဿာ သင်္ခေပဒေသနာယ အတ္ထံ ဝိဘဇိတွ ကထေန္တာနံ။ **အတ္ထဝသေန တ** တိ ''တွေကာ တေဿ အတ္ထ''တိ အတ္ထဝသေန တ ဒေသနံ ပူရေတုံ သက္ကောန္တိ။ **ဗျဉ္ဇနဝသေန တ** တိ ''ဧတ္တကာနိ ဧတ္တ ဗျဉ္ဇနာနိ ဒေသနာဝသေန ဝတ္တဗ္ဗာနီ''တိ ဗျဉ္ဇနဝသေန တ ဒေသနံ ပူရေတုံ သက္ကောန္တိ။ **အယံ ပန မဟာကစ္စာနတ္ထေရော ဥဘယဝသေနပိ သက္ကော**တိ တဿ သင်္ခေပေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌဿ ဝိတ္ထာရေန သတ္ထု အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဒေသနတော, တသ္မာ တတ္ထ အဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တော။ **ဝုတ္တနယေနေဝ** တိ ''ဟတောဝ သုဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွ ဥပေါသထင်္ဂါနိ အဓိ

ဋ္ဌာယာ”တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ။ **အညေဟီ**တိ အညာသံ ဣတ္ထီနံ ကေသေဟိ အတိဝိယ ဒီဃာ။ န ကေဝလဉ္စ ဒီဃာ ဧဝ, အထ ခော သိနိဒ္ဓနီလမုဒုကုဉ္စိကာ စ။ **နိက္ကေသီ**တိ အပ္ပကေသီ ယထာ “အနုဒရာ ကညာ”တိ။

ပဏိယန္တိ ဝိက္ကေတဗ္ဗဘဏ္ဍံ။ **အာဝဋ္ဋေတွာ**တိ ဥပနိဿယံ ကေသာနံ ပကတိဘာဝတပတ္တိဉ္စ အာဝဋ္ဋေတွာ။ **ကရဝေနာ**တိ မုဏ္ဍသီသာပိ ထေရေ ကရဝေန ဧကဝစနေနေဝ အာဂန္တွာ။ **နိမန္တေတွာ**တိ သွာတနာယ နိမန္တေတွာ။ **ဣမိဿာ ဣတ္ထိယာ**တိ ယထာဝုတ္တသေဋ္ဌိဓီတရမာဟ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကောတ** တိ အဝဓာရဏံ အဋ္ဌာနပယုတ္တံ, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော ယသပဋိလာဘောဝ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **ယသပဋိလာဘော**တိ စ ဘဝသမ္ပတ္တိပဋိလာဘော။ သတ္တသု ဟိ ဇဝနစေတနာသု ပဌမာ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဖလာ, ပစ္ဆိမာ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဖလာ, မဇ္ဈေ ပဉ္စ အပရာပရိယဝေဒနီယဖလာ, တသ္မာ ပဌမံ ဇဝံ စေတနံ ဌပေတွာ သေသာ ယထာသကံ ပရိပုဏ္ဏဖလအာယိနော ဟောန္တိ, ပဌမစေတနာယ ပန ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော ယသပဋိလာဘောဝ အဟောသိ။

ပဌမဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂေါ

(၁၄) ၂. ဒုတိယဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

စူဠပန္ထကတ္ထေရဝတ္ထု

၁၉၈-၂၀၀. ဒုတိယဿ ပဌမေ **မနေန နိဗ္ဗတ္တိတ**န္တိ အဘိညာမနေန ဥပ္ပာဒိတံ။ **မနေန ကတကာယော**တိ အဘိညာစိတ္တေန ဒေသန္တရံ ပတ္တကာယော။ **မနေန နိဗ္ဗတ္တိတကာယော**တိ အဘိညာမနသာ နိမ္မိတကာယော “အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၆-၂၃၇; ပဋိ. မ. ၃.၁၄) ဝိယ။ **ကေသဒိသေယေတ**တိ အတ္တသဒိသေယေဝ။ **ကေဝိဓမေတ**တိ အတ္တနာ ကတပ္ပကာရမေဝ။ ဧတပ္ပရမော ဟိ ယေဘုယ္ယေန သာဝကာနံ ဣဒ္ဓိနိမ္မာနဝိဓိ။ **အဂ္ဂေ နာမ ဇာတော** ကေဒေသေန သတ္ထု ဣဒ္ဓိနိမ္မာနာနုဝိဓာနတော။

လာဘိတာယာတိ ဧတ္ထ လာဘီတိ ဤကာရော အတိသယတ္ထော။ တေန ထေရဿ စတုန္နံ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ အတိသယေန သဝိသေသလာဘိတံ ဒဿေတိ။ **အရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ လာဘိတာယာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ န ကေဝလဉ္စေတာ စေတောသညာဝိဝဋ္ဋကုသလတာ ရူပါရူပဇ္ဈာနလာဘိတာယ ဧဝ, အထ ခော ဣမေဟိပိ ကာရဏေဟီတိ ဒဿေတုံ – **“စူဠပန္ထကော စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **စေတော**တိ ဧတ္ထ စိတ္တသီသေန သမာဓိ ဝုတ္တော, တသ္မာ စေတသော သမာဓိဿ ဝိဝဋ္ဋနံ စေတောဝိဝဋ္ဋော, ကေသ္မိံယေတရမ္မဏေ သမာဓိစိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋေတွာ ဟေဋ္ဌိမဿ ဟေဋ္ဌိမဿ ဥပရူပရိ ဟာပနတော ရူပါဝစရဇ္ဈာနလာဘီ **စေတောဝိဝဋ္ဋကုသလော နာမ**။ “သဗ္ဗသော ရူပသညာန”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၂၆၅) ဝုတ္တသညာ အတိက္ကမိတွာ “အာကာသာနဉ္စာယတနသညာသဟဂတံ။ပေ.။ နေဝသညာနာသညာယတနသညာသဟဂတ”န္တိ (ဓ. သ. ၂၆၅-၂၆၈) သညာသီသေန ဝုတ္တဇ္ဈာနာနံ ဝိဝဋ္ဋကုသလော, တထာ ဣတ္ထိပုရိသာဒိသညာ နိစ္စသညာဒိတော စိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋေတွာ ကေဝလေ ရူပါရူပဓမ္မမတ္တေ အသင္ခတေ နိဗ္ဗာနေ စ ဝိသေသတော ဝဋ္ဋနတော စ သုညတာနုပဿနာဗဟုလော **သညာဝိဝဋ္ဋကုသလော။ သမာဓိကုသလတာယ** စေတောဝိဝဋ္ဋကုသလတာ တဗ္ဗဟုလဝိဟာရိတာယ။ တထာ **ဝိပဿနာကုသလတာယ** သညာဝိဝဋ္ဋကုသလတာ။ **ဧကော**တိ စူဠပန္ထကတ္ထေရံ ဝဒတိ။ **သမာဓိလက္ခဏေ**တိ သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိသမာဓိသဘာဝေ။ ပုန **ဧကော**တိ မဟာပန္ထကတ္ထေရမာဟ။ **ဝိပဿနာလက္ခဏေ**တိ သတ္တအနုပဿနာ အဋ္ဌာရသမဟာဝိပဿနာဒိဝိပဿနာသဘာဝေ။ **သမာဓိကဋ္ဌေဟာ**တိ သမာဓိသ္မိံ ဩကဋ္ဌဟစိတ္တော သုဘာဝိတဘာဝနတာ။ **အင္ဂသံခိတ္တေ**တိ စတုရင္ဂိကတိဝင္ဂိကာဒိဝသေန ဈာနင္ဂါနံ သင္ခိပနေ။ **အာရမ္မဏသံခိတ္တေ**တိ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသာဒိနိဗ္ဗတ္တနေန ကသိဏာဒိအာရမ္မဏာနံ သံခိပနေ။ **အင္ဂဝဝတ္ထာပနေ**တိ ဝိတက္ကာဒီနံ ဈာနင္ဂါနံ ဝဝတ္ထာပနေ။ **အာရမ္မဏဝဝတ္ထာပနေ**တိ ပထဝီကသိဏာဒိဇ္ဈာနာရမ္မဏာနံ ဝဝတ္ထာပနေ။

ဈာနင္ဂေဟီတိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနင္ဂေဟိ, ဈာနင္ဂါနေဝ ဈာနံ။ ပုန **ဈာနင္ဂေဟီ**တိ အရူပါဝစရဇ္ဈာနင္ဂေဟိ။ **ဘာတာ**တိ ဇေဋ္ဌဘာတာ။ **အဿာ**တိ ကုဋုမ္ဗိယဿ။ **သုဝဏ္ဏပူဇ**န္တိ သောဝဏ္ဏမယံ ပုပ္ဖပူဇံ ကတွာ။ **ဒေဝပုရေ**တိ တာဝတိံသဘဝနေ သုဒဿနမဟာနဂရေ။ **အဂ္ဂဒွါရေနာ**တိ တသ္မိံ ဒိဝသေ အဂ္ဂံ သဗ္ဗပဌမံ ဝိဝဋ္ဋေန နဂရဒွါရေန နိက္ခမိတွာ။

ကောကနဒတ္တိ ပဒုမဝိသေသနံ ယထာ ''ကောကာသက''န္တိ။ တံ ကိရ ဗဟုပတ္တံ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ အတိသုဂန္ဓဉ္စ ဟောတိ။ ''ကောကနဒံ နာမ သေတပဒုမ''န္တိပိ ဝဒန္တိ။ **ဟာတဝေ**တိ ပဂေဝ။ အယဥ္စေတ္ထ အတ္ထော – ယထာ ကောကနဒသင်္ခာတံ ပဒုမံ ဟာတဝေ သူရိယုဂ္ဂမနဝေလာယံ ဖုလ္လံ ဝိကသိတံ အဝီတဂန္ဓံ သိယာ ဝိရောစမာနံ, ဧဝံ သရီရဂန္ဓေန ဂုဏဂန္ဓေန စ သုဂန္ဓံ သရဒကာလေ အန္တလိက္ခေ အာဒိစ္စမိဝ အတ္တနော တေဇသာ တပန္တံ အင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏကဇုတိယာ အင်္ဂီရသံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ပဿာတိ။

စူဠပန္ထကော ကိရ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ပဗ္ဗဇိတွာ ပညဝာ ဟုတွာ အညတရဿ ဒန္ဓဘိက္ခုနော ဥဒ္ဒေသဂဟဏကာလေ ပရိဟာသကေဠိံ အကာသိ။ သော ဘိက္ခု တေန ပရိဟာသေန လဇ္ဇိတော နေဝ ဥဒ္ဒေသံ ဂဏှိ, န သဇ္ဈာယမကာသိ။ တေန ကမ္မေနာယံ ပဗ္ဗဇိတွာဝ ဒန္ဓော ဇာတော, တဿ ဂဟိတဂဟိတပဒံ ဥပရိဉ္ပရိပဒံ ဂဏှာဟန္တဿ နဿတိ။ **ဣဒ္ဓိယာ အဘိသင်္ခရိတွာ သုဒ္ဓံ စောဠခဏ္ဍံ အဒာသီ** တိ တဿ ပုဗ္ဗဟေတုံ ဒိသွာ တဒနုရူပေ ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇေန္တော သုဒ္ဓံ စောဠခဏ္ဍံ အဒာသိ။ သော ကိရ ပုဗ္ဗေ ရာဇာ ဟုတွာ နဂရံ ပဒက္ခိဏံ ကရောန္တော နလာဋတော သေဒေ မုစ္စန္တေ ပရိသုဒ္ဓေန သာဋကေန နလာဋံ ပုဉ္ဆိ, သာဋကော ကိလိဋ္ဌော အဟောသိ။ သော ''ဣမံ သရီရံ နိဿာယ ဧဝရူပေ ပရိသုဒ္ဓသာဋကော ပကတိံ ဇဟိတွာ ကိလိဋ္ဌော ဇာတော, အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ''တိ အနိစ္စသညံ ပဋိလဘိ။ တေန ကာရဏေနဿ ရဇောဟရဏမေဝ ပစ္စယော ဇာတော။

လောမာနီတိ စောဠခဏ္ဍတန္တုဂတအံသုကေ ဝဒတိ။ **''ကိလိဋ္ဌဓာတုကာနီ''** တိ ကိလိဋ္ဌသဘာဝါနိ။ **ဧဝံဂတိကမေဝ** တိ ဣဒံ စိတ္တမ္ပိ ဘဝင်္ဂဝသေန ပကတိယာ ပဏ္ဍရံ ပရိသုဒ္ဓံ ရာဂါဒိသမ္ပယုတ္တဓမ္မဝသေန သံကိလိဋ္ဌံ ဇာတန္တိ ဒဿေတိ။ **နက္ခတ္တံ သမာနေတွာ** တိ နက္ခတ္တံ သမန္နာဟရိတွာ, အာဝဇ္ဇေတွာတိ အတ္ထော ။ **ဗိဠာရဿတ္ထာယာ**တိ ဗိဠာရဿ ကေစရတ္ထာယ။ **ဇလပထကမ္မိကေနာ** တိ သမုဒ္ဒကမ္မိကေန။ **စာရိန္တိ** ခာဒိတဗ္ဗတိဏံ။ **သစ္စကာရန္တိ** သစ္စဘာတဝဟံ ကာရံ, ''အတ္တနာ ဂဟိတေ ဘဏ္ဍေ အညေသံ န အတဗ္ဗ''န္တိ ဝတွာ အတဗ္ဗလဥ္ဆန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တတိယေန ပဋိဟာရေနာ**တိ တတိယေန သာသနေန။ **ပတ္တိကာ ဟုတွာ** တိ သာမိနော ဟုတွာ။

အပ္ပကေနပီတိ ထောကေနပိ ပရိတ္တေနပိ။ **မေဓာဝီ**တိ ပညဝါ။ **ဟာဘတေနာ**တိ ဘဏ္ဍမူလေန။ **ဝိစက္ခဏော** တိ ဝေဟာရကုသလော။ **သမုဋ္ဌာပေတိ အတ္တာန** န္တိ မဟန္တံ ဓနံ ယသဉ္စ ဥပ္ပာဒေတွာ တတ္ထ အတ္တာနံ သဏ္ဌပေတိ ပတိဋ္ဌာပေတိ ။ ယထာ ကိံ? **အဏုံ အဂ္ဂိံဝ သန္ဓမံ,** ယထာ ပဏ္ဍိတော ပုရိသော ပရိတ္တကံ အဂ္ဂိံ အနုက္ကမေန ဂောမယ စုဏ္ဏာဒီနိ ပက္ခိပိတွာ မုခဝာတေန ဓမေန္တော သမုဋ္ဌာပေတိ ဝမေတိ, မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ကရောတိ, ဧဝမေဝ ပဏ္ဍိတော ထောကမ္ပိ ဟာဘတံ လဘိတွာ နာနာဥပာယေဟိ ပယောဇေတွာ ဓနဉ္စ ယသဉ္စ ဝမေတိ, ဝမေတွာ ပုန တတ္ထ အတ္တာနံ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ တာယ ဧဝ တ ပန ဓနဿ မဟန္တတာယ အတ္တာနံ သမုဋ္ဌာပေတိ, အဘိညာတံ ဟာကဋံ ကရောတီတိ အတ္ထော။

သုဘူတိတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၁-၂၀၂. တတိယေ **ရဏာတိ ဟိ ရာကဒယော ကိလေသာ ဝုစ္စန္တိ** တိ ''သရဏာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၀၀ ဒုကမာတိကာ) ရာကဒယော ကိလေသာ ''ရဏာ''တိ ဝုစ္စန္တိ။ ရဏန္တိ ဧတေဟီတိ **ရဏာ**။ ယေဟိ အဘိဘူတာ သတ္တာ နာနပ္ပကာရေန ကန္ဒန္တိ ပရိဒေဝန္တိ, တသ္မာ တေ ရာကဒယော ''ရဏာ''တိ ဝုတ္တာ။ **ဒေသိတနိယာမတော အနောက္ကမိတွာ**တိ ဒေသိတာနောက္ကမနတော အနုပဂန္တွာ ဒေသေတိ, သတ္ထာရာ ဒေသိတနိယာမေနေဝ အနောဒိဿကံ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝေန္တိ** ဧဝံ မေတ္တာဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဘိက္ခာဂဟဏေ သတိ။ **ဘိက္ခာအာယကာနံ မဟပ္ဖလံ ဘဝိဿတီ**တိ ဣဒံ **စူဠဝစ္ဆရာသဋ္ဌာတသုတ္တေန** (အ. နိ. ၁.၅၁ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗံ။ အစ္ဆရာသင်္ဃာတမတ္တမ္ပိ ဟိ ကာလံ မေတ္တစိတ္တံ အာသေဝန္တဿ ဘိက္ခုနော ဒိန္နအနံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ မဟာနိသံသံ, တေန စ သော အမောဃံ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ ဘုဉ္ဇတီတိ အယမတ္ထော တတ္ထ အာဂတောယေဝ။ **နိမိတ္တံ ဂဏှိတွာ** တိ အာကာရံ သလ္လက္ခေတွာ။

ခဒိရဝနိယရေဝတတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၃. ပဉ္စမေ **ဝနသဘာဂန္တိ** သဘာဂံ ဝနံ, **သဘာဂန္တိ** စ သပ္ပာယန္တိ အတ္ထော။ ယဉှိ ပကတိဝိရုဒ္ဓံ ဟျာမိဝိ ရုဒ္ဓဉ္စ န ဟောတိ, တံ ''သဘာဂ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဥဒကသဘာဂန္တိ**အာဒီသုပိ ဧကမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ကလျာဏကမ္မာယူဟနက္ခဏော** တိ ကလျာဏကမ္မုပစယဿ ဩကာသော။ **တိဏ္ဏံ ဘာတိကာန** န္တိ ဥပတိဿ သော, စုန္ဒော, ဥပသေနောတိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ ဇေဋ္ဌဘာတိကာနံ။ **တိဿန္နဉ္စ ဘဂိနီန** န္တိ စာလာ, ဥပစာလာ, သီသုပ စာလာတိ ဣမေသံ တိဿန္နံ ဇေဋ္ဌဘဂိနီနံ။ တတ္ထ စ သာရိပုတ္တတ္ထေရော သယံ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ စာလာ, ဥပစာလာ, သီ သုပစာလာတိ တိဿော ဘဂိနိယော, စုန္ဒော ဥပသေနောတိ ဣမေ ဘာတရော ပဗ္ဗာဇေသိ, ရေဝတကုမာရော ဧကော ဂေဟေ အဝသိဿတိ။ တေန ဝုတ္တံ – **''အမ္ဗဟာကံ။ပေ။ ပဗ္ဗာဇေန္တီ''** တိ။ **မဟလ္လကတရာ** တိ ဝုဒ္ဓတရာ။ ဣဒဉ္စ ကုမာရိကာယ စိရဇီဝိတံ အဘိကင်္ခမာနာ အာဟံသု။ သာ ကိရ တဿ အယျိကာ ဝီသတိဝဿသတိကာ ခဏ္ဍဒန္တာ ပ လိတကေသာ ဝလိတ္တစာ တိလကာဟတဂတ္တာ ဂေါပာနသိဝင်္ကာ အဟောသိ။ **ဝိဓာဝနိကန္တိ** ဝိဓာဝနကီဠိကံ။ **တိဿ န္နံ သမ္ပတ္တီန**န္တိ အနုဿဝဝသေန မနုဿဒေဝမောက္ခသမ္ပတ္တိယော သန္ဓာယ ဝဒတိ, မနုဿဒေဝဗ္ရဟ္မသမ္ပတ္တိ ယော တ။ **သီဝလိဿ ပုညံ ဝီမံသိဿာမာ** တိ ''သီဝလိနာ ကတပုညဿ ဝိပာကအနုဘာနမိဒ''န္တိ ဉတွာ ဝေမာဟ။ **သဘာဂဋ္ဌာန** န္တိ သမံ ဒေသံ။

တံ ဘူမိရာမဏေယျက န္တိ ကိဉ္စာပိ အရဟန္တော ကာမန္တေ ကာယဝိဝေကံ န လဘန္တိ, စိတ္တဝိဝေကံ ပန လဘ န္တေဝ။ တေသဉှိ ဒိဗ္ဗပ္ပဋိဘာဂကနိပိ အာရမ္မဏာနိ စိတ္တံ စာလေတုံ န သက္ကောန္တိ, တသ္မာ ကာမော တ ဟောတု အရညာဒီနံ တ အညတရံ, 'ယတ္ထ အရဟန္တော ဝိဟရန္တိ, တံ ဘူမိရာမဏေယျကံ', သော ဘူမိပ္ပဒေသော ရမဏီ ယော တေတိ အတ္ထော။

ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၄. ဆဋ္ဌေ **အကပ္ပိယော, အာဝုသော, ဂုဠော**တိ ဧကဒိဝသံ ထေရော အန္တရာမဂ္ဂေ ဂုဠကရဏံ ဩက္ကမိတွာ ဂု ဠေ ပိဋ္ဌမ္ပိ ဆာရိကမ္ပိ ပက္ခိပန္တေ ဒိသွာ တန ''အကပ္ပိယော ဂုဠော, သာမိသော န ကပ္ပတိ ဂုဠော ဝိကာလေ ပရိဘုဉ္ဇိ တု''န္တိ ကုက္ကုစ္စာယန္တော ဇေမာဟ။ **အကပ္ပိယာ မုဂ္ဂါ** တိ ဧကဒိဝသံ အန္တရာမဂ္ဂေ ဝစ္စေ မုဂ္ဂံ ဇာတံ ဒိသွာ ''အ ကပ္ပိယာ မုဂ္ဂါ, ပက္ကာပိ မုဂ္ဂါ ဇာယန္တီ''တိ ကုက္ကုစ္စာယန္တော ဇေမာဟ။ သေသမေတ္ထ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနမေဝ။

သောဏကောဠိဝိသတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၅. သတ္တမေ **ဟာပေတဗ္ဗမေဝ အဟောသိ** အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတ္တာ။ **ဥဒကေန သမုပဗ္ဗူဠ္ဍေဟ** တိ ဥဒကေန ထလံ ဥဿာရေတွာ တတ္ထ တတ္ထ ရာသိကတေ။ **ဟရိတူပလိတ္တာယာ**တိ ဂေါမယပရိဘဏ္ဍကတာယ။ **တိဝိဓေန ဥဒကေန ဟောသေန္တီ** တိ ခီရောဒကံ ဂန္ဓောဒကံ ဂေဝလောဒကန္တိ ဇဝံ တိဝိဓေန ဥဒကေန ဟောသေန္တိ ပရိဟာလေန္တိ။ **ပရိဿာ ဝေတွာတ**တိ ပရိသောဓေတွာ ဂဟိတေ တဏ္ဍုလေတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဒေဝတေ မညေ**တိ ဒေဝတေ ဝိယ ။ **ဝီဏောတဒေနော**တိ ''တံ ကိံ မညသိ, သောဏ, ယဒာ တေ ဝီဏာယ တန္တိယော အစ္စာယတာ ဟောန္တိ, အပိ နု တေ ဝီဏာ တသ္မိံ သမယေ သရဝတီ တ ဟောတိ ကမ္မညာ တတိ? နော ဟေတံ, ဘန္တေတိ။ ဇဝမေဝ ခော, သောဏ, အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယံ ဥဒ္ဓစ္စာယ သံဝ တ္တတိ, အတိသိထိလဝီရိယံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တတိ။ တသ္မာတိဟ တွံ, သောဏ, ဝီရိယသမတံ အဓိဋ္ဌဟ, ဣန္ဒြိယ ယာနဉ္စ သမတံ ပဋိဝိဇ္ဈ''တိ (မဟာဝ. ၂၄၃) ဇဝံ ဝီဏံ ဥပမံ ကတွာ ပဝတ္တိတေန ဝီဏောပမောဝါဒေန။ **ဝီရိယသမထ ယောဇနတ္ထာယာ**တိ ဝီရိယဿ သမထေန ယောဇနတ္ထာယ။

သောဏကုဋိကဏ္ဏတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၆. အဋ္ဌမေ **ကုဋိကဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတီ** တိ ''ကောဋိကဏ္ဏော''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''ကုဋိကဏ္ဏော''တိ ဝေါဟရီ ယတိ။ ကုလဃရေ ဘဝ **ကုလဃရိကာ**။ သာ ကိရ အဝန္တိရဋ္ဌေ ကုလဃရေ မဟာဝိဘဝဿ သေဋ္ဌိဿ ဘရိယာ။ ဒသ **ဗလဿ ဓမ္မကထံ သုတွာ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ စိန္တေသီ**တိ ဣဒံ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ မတေန ဝုတ္တံ။ **သုတ္တနိပာတဋ္ဌကထာယံ** ပန ''သပရိသော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမ္မ ဓမ္မဒေသနံ အဿောသိ, န စ ကဉ္စိ ဝိသေသံ အ ဓိဂဉ္ဆိ။ ကသ္မာ? သော ဟိ ဓမ္မံ သုဏန္တော ဟေမဝတံ အနုဿရိတွာ 'အာဂတော နု ခော မေ သဟာယကော,

နော’တိ ဒိသာဒိသံ ဩလောကေတွာ တံ အပဿန္တော ‘ဝဋ္ဋိတော မေ သဟာယော, ယော ဧဝံ ဝိစိတ္တပ္ပဋိဘာနံ ဘဂဝ တော ဒေသနံ န သုဏာတီ’တိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော အဟောသိ’’တိ ဝုတ္တံ။

ယသ္မာ ပဋိသန္ဓိဇာတိအဘိနိက္ခမနဗောဓိပရိနိဗ္ဗာနေသွေဝ ဒွတ္တိံသ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ဟုတွာဝ ပဋိဝိဂစ္ဆန္တိ, န စိရဋ္ဌိတိကာနိ ဟောန္တိ, **ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနေ** (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; ပဋိ. မ. ၂.၃၀) ပန တာနိ သဝိသေသာနိ ဟုတွာ စိရတရံ ဌတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **‘‘တိယောဇနသဟဿံ ဟိမဝန္တံ အကာလပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ’’** တိအာဒိ။ **အဂ္ဂဖလကာယာ**တိ သဗ္ဗပုရတော ဂစ္ဆန္တာ ဖလကာယာ။ **ကေန ပုပ္ဖိတဘာဝံ ဇာနာသီ** တိ ကေန ကာရဏေန ဟိမဝန္တဿ ပုပ္ဖိတဘာဝံ ဇာနာသီတိ, ယေန ကာရဏေန ကုမံ အကာလပုပ္ဖဟဋ္ဌိဟာရိယံ ဇာတံ, တံ ဇာနာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တသ္သ ပဝတ္တိတဘာဝ**န္တိ တဿ ဓမ္မစက္ကဿ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတဘာဝံ။ **သဒ္ဒေ နိမိတ္တံ ဂဏှိ** တိ သဒ္ဒေ အာကာရံ သလ္လက္ခေသိ။ **တတော**တိ ‘‘အဟံ ‘တေံ အမတဓမ္မံ တမ္ပိ ဇာနာပေဿာမီ’တိ တဝ သန္တိကံ အာဂတောသ္မိ’’တိ ယံ ဝုတ္တံ, တဒနန္တရန္တိ အတ္ထော။

သာတာဂိရော ဟေမဝတဿ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ ကထေတွာ တံ ဘဂဝတော သန္တိကံ အာနေတုကာမော **‘‘အဇ္ဇ ပန္နရသော’’**တိအာဒိကထမာဟ။ တတ္ထ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅၃) **အဇ္ဇာ** တိ အယံ ရတ္တိန္ဒိဝေ ပက္ခဂဏနတော **ပန္နရသော,** ဥပဝသိတဗ္ဗတော **ဥပောသထော**။ တီသု ဟိ ဥပောသထေသု အဇ္ဇ ပန္နရသော ဥပောသထော, န စာတုဒ္ဒသိဥပောသထော, န သာမဂ္ဂီဥပောသထော။ ဒိဝိ ဘဝါနိ ဒိဗ္ဗာနိ, ဒိဗ္ဗာနိ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ **ဒိဗ္ဗာနိ** ။ ကာနိ တာနိ? ရူပါနိ။ တဉှိ ရတ္တိံ ဒေဝါနံ ဒသသဟဿိလောကဓာတုတော သန္နိပတိတာနံ သရီရဝတ္ထာဘရဏဝိမာနပ္ပဘာဟိ အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသဝိရဟိတာယ စန္ဒပ္ပဘာယ စ သကလဇမ္ဗုဒီပေ အလင်္ကတော အဟောသီတိ အတိဝိယ အလင်္ကတော စ ပရိဝိသုဒ္ဓိ ဒေဝဿ ဘဂဝတော သရီရပ္ပဘာယ။ တေနာဟ – **‘‘ဒိဗ္ဗာ ရတ္တိ ဥပဋ္ဌိတာ’’** တိ။

ဧဝံ ရတ္တိဂုဏဝဏ္ဏနာပဒေသေနပိ သဟာယဿ စိတ္တံ ပသာဒံ ဇနေန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ ကထေတွာ အာဟ – **‘‘အနောမနာမံ သတ္ထာရံ, ဟန္ဒ ပဿာမ ဂေါတမ’’**န္တိ။ တတ္ထ အနောမေဟိ အလာမကေဟိ သဗ္ဗာကာရပရိပူရေဟိ ဂုဏေဟိ နာမံ အဿာတိ အနောမနာမော။ တထာ ဟိဿ ‘‘ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ’’တိ အာဒိနာ (မဟာနိ. ၁၉၂; စူဠနိ. ပါရာယနတ္ထုတိဂါထာနိဒ္ဒေသော ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၂) နယေန ဗုဒ္ဓေါတိ အနောမေဟိ ဂုဏေဟိ နာမံ။ ‘‘ဘဂ္ဂရာဂေါတိ ဘဂဝါ, ဘဂ္ဂဒေါသောတိ ဘဂဝါ’’တိအာဒိနာ (မဟာနိ. ၈၄) နယေန ဘဂဝါတိ အနောမေဟိ ဂုဏေဟိ နာမံ။ ဧသ နယော ‘‘အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော’’တိအာဒီသု။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထေဟိ ဒေဝမနုဿေ အနုသာသတိ ‘‘ဣမံ ပဇဟထ, ဣမံ သမာဒါယ ဝတ္တထာ’’တိ သတ္ထာ။ တံ **အနောမနာမံ သတ္ထာရံ**။ **ဟန္ဒ**အာတိ ဝစသာယတ္ထေ နိပါတော။ **ပဿာမ** တိ တေန အတ္တာနံ သဟ သင်္ဂဟေတွာ ပစ္စုပ္ပန္နဗဟုဝစနံ။ **ဂေါတမ**န္တိ ဂေါတမဂေါတ္တံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ‘‘သတ္ထာ, န သတ္ထာ’’တိ မာ ဝိမတိံ အကာသိ, ဧကန္တဗုဒ္ဓဝသိတော ဟုတွာဝ ဧဟိ ပဿာမ ဂေါတမန္တိ။

ဧဝံ ဝုတ္တေ ဟေမဝတော ‘‘အယံ သာတာဂိရော ‘အနောမနာမံ သတ္ထာရ’န္တိ ဘဏန္တော တဿ သဗ္ဗညုတံ ပကာသေတိ, သဗ္ဗညုနော စ ဒုလ္လဘာ လောကေ, သဗ္ဗညုပဋိညေဟိ ပူရဏာဒိသဒိသေဟေဝ လောကော ဥပဒ္ဒုတော။ သော ပန ယဒိ သဗ္ဗညူ, အဒ္ဓါ တာဒိလက္ခဏံ ပတ္တော ဘဝိဿတိ, တေန ဧဝံ ဂဟေဿာမီ’’တိ စိန္တေတွာ တာဒိလက္ခဏံ ပုစ္ဆန္တော အာဟ – **‘‘ကစ္စိ မနော’’** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ကစ္စီ** တိ ပုစ္ဆာ။ **မနော**တိ စိတ္တံ။ **သုပဏိဟိတော**တိ သုဋ္ဌု ဌပိတော အစလော အသမ္ပဝေဓီ။ သဗ္ဗေသု ဘူတေသု **သဗ္ဗဘူတေသု။ တာဒိနော**တိ တာဒိလက္ခဏံ ပတ္တဿေဝ သတော။ ပုစ္ဆာ ဧဝ တ အယံ ‘‘သော တဝ သတ္ထာ သဗ္ဗဘူတေသု တာဒီ, ဥဒါဟု နော’’တိ။ **ဣဋ္ဌေ အနိဋ္ဌေ စာ** တိ ဧဝရူပေ အာရမ္မဏေ။ **သင်္ကပ္ပာ** တိ ဝိတက္ကာ။ **ဝသီကတာ**တိ ဝသံ ဂမိတာ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယံ တံ သတ္ထာရံ ဝဒသိ, တဿ တေ သတ္ထုနော ကစ္စိ တာဒိလက္ခဏံ သမ္ပတ္တဿ သတော သဗ္ဗဘူတေသု မနော သုပဏိဟိတော, ဥဒါဟု ယာဝ ပစ္စယံ န လဘတိ, တာဝ သုပဏိဟိတော ဝိယ ခါယတိ။ သော တ တေ သတ္ထာ ကစ္စိ သဗ္ဗဘူတေသု သတ္တေသု တာဒီ, ဥဒါဟု နော, ယေ စ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အာရမ္မဏေသု ရာဂဒောသဝသေန သင်္ကပ္ပာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, တျာဿ ကစ္စိ ဝသီကတာ, ဥဒါဟု ကဒါစိ တေသမ္ပိ ဝသေန ဝတ္တတီတိ။

တီဏိ ဝဿာနိ တိ သောဏဿ ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ တီဏိ ဝဿာနိ။ တဒါ ကိရ ဘိက္ခူ ယေဘုယျေန မဇ္ဈိမဒေသေယေဝ ဝသိံသု, တသ္မာ တတ္ထ ကတိပယာ ဧဝ အဟေသုံ။ တေ စ ဧကသ္မိံ နိဂမေ ဧကော ဒွေ ဝါတိ ဧဝံ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝသိံသု, ထေရာနဉ္စ ကတိပယေ ဘိက္ခူ အာနေတွာ အညေသု အာနီယမာနေသု ပုဗ္ဗံ အာနီတာ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ပက္ကမိံသု, ကဉ္စိ ကာလံ အာဂမေတွာ ပုန တေသု အာနီယမာနေသု ဣတရေ ပက္ကမိံသု, ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ အာနယနေန သန္နိပါတော စိရေနေဝ အဟောသိ, ထေရော စ တဒါ ဧကဝိဟာရီ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ – **“တီဏိ ဝဿာနိ ဂဏံ ပရိယေသိတွာ”**တိ။ **တီဏိ ဝဿာနိ** တိ စ အစ္စန္တသံယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ **သတ္ထု အဓိပ္ပာယံ ဉတွာ** တိ အတ္တနော အာဏာပနေနေဝ “ဣမိနာ သဒ္ဓိံ ဧကဂန္ဓကုဋိယံ ဝသိတုကာမော ဘဂဝါ”တိ သတ္ထု အဓိပ္ပာယံ ဇာနိတွာ။ ဘဂဝါ ကိရ ယေန သဒ္ဓိံ ဧကဂန္ဓကုဋိယံ ဝသိတုကာမော, တဿ သေနာသနပညတ္တိယံ အာနန္ဒတ္ထေရံ အာဏာပေတိ။

အဇ္ဈောကာသေ ဝီတိနာမေတွာ တိ အဇ္ဈောကာသေ နိသဇ္ဇာယ ဝီတိနာမေတွာ။ ယသ္မာ ဘဂဝါ အာယသ္မတော သောဏဿ သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနေန ပဋိသန္ထာရံ ကရောန္တော သာဝကသာဓာရဏာ သဗ္ဗာ သမာပတ္တိယော အနုလောမပ္ပဋိလောမံ သမာပဇ္ဇန္တော ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ အဇ္ဈောကာသေ နိသဇ္ဇာယ ဝီတိနာမေတွာ ပါဒေ ပက္ခာလေတွာ ဝိဟာရံ ပါဝိသိ, တသ္မာ အာယသ္မာပိ သောဏော ဘဂဝတော အဓိပ္ပာယံ ဉတွာ တဒနုရူပံ သဗ္ဗာ တာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇန္တော ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ အဇ္ဈောကာသေ နိသဇ္ဇာယ ဝီတိနာမေတွာ ပါဒေ ပက္ခာလေတွာ ဝိဟာရံ ပါဝိသီတိ ဝဒန္တိ။ ပဝိသိတွာ စ ဘဂဝတာ အနုညာတော စီဝရတိရောကရဏိယံ ကတွာ ဘဂဝတော ပါဒပဿေ နိသဇ္ဇာယ ဝီတိနာမေသိ။ **အဇ္ဈေသီ** တိ အာဏာပေသိ။ **ပဋိဘာတု တံ ဘိက္ခု ဓမ္မော ဘာသိတုံ** န္တိ ဘိက္ခု တုယှံ ဓမ္မော ဘာသိတုံ ဥပဋ္ဌာတု, ဉာဏမုခံ အာဂစ္ဆတု, ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဘဏာဟီတိ အတ္ထော။ **အဋ္ဌကဝဂ္ဂိယာနီ**တိ အဋ္ဌကဝဂ္ဂဘူတာနိ **ကာမသုတ္တာ** ဒိသောဠသသုတ္တာနိ (မဟာနိ. ၁)။ **သုဂ္ဂဟိတော** တိ သမ္မာ ဥဂ္ဂဟိတော။ **သဗ္ဗေ ဝရေ ယာစီ** တိ ဝိနယဓရပဉ္စမေန ဂဏေန ဥပသမ္ပဒာ ဓုဝန္ဟာနံ စမ္မတ္ထရဏံ ဂဏင်္ဂဏူပါဟနံ စီဝရဝိပ္ပဝါသောတိ ဣမေ ပဉ္စ ဝရေ ယာစိ။ **သုတ္တေ အာဂတမေဝ** တိ ဥဒါနပါဠိယံ အာဂတသုတ္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

သီဝလိတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၇. နဝမေ **သာကစ္ဆိတွာ သာကစ္ဆိတွာ** တိ ရညာ သဒ္ဓိံ ပဋိဝိရုဇ္ဈနဝသေန ပုနပ္ပုနံ သာကစ္ဆံ ကတွာ။ **ဂုဠဒဓိ** န္တိ ပတ္ထိန္နံ ဂုဠသဒိသံ ကဋ္ဌိနဒဓိံ။ **အတိအဋ္ဌိတုံ** န္တိ အတိဝိယ အာကမိတုံ။ **ကဋ္ဌိယံ တပေဟတွာ** တိ ဒဓိမတ္ထုံ ပတပေဟတွာ, ပရိဿာဝေတွာတိ အတ္ထော။ “ဒဓိတော ကဋ္ဌိယံ ဂဟေတွာ”တိပိ ပါဌော။ **နန္တိ** သုပ္ပတာသံ။ ဗီဇပစ္ဆိံ ဖုသာပေန္တီတိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **ယာဝ န ဥက္ကမုန္တီ** တိ ယာဝ အနေ န ဥက္ကမုန္တိ, အတုကာမာဝ ဟောန္တီတိ အဓိပ္ပာယော **မဟာဒုက္ခံ အနုဘောသီ** တိ ပသဝနိဗန္ဓနံ မဟန္တံ ဒုက္ခံ အနုဘောသိ။ **သာမိကံ အာမန္တေတွာ** တိ သတ္တာဟံ မူဠ္ဌဂဗ္ဘာ တိဗ္ဗာဟိ ခရာဟိ ဒုက္ခဝေဒနာဟိ ဖုဋ္ဌာ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဝတ သော ဘဂဝါ, ယော ဣမဿ ဧဝရူပဿ ဒုက္ခဿ ပဟာနာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ သုပ္ပဋိပန္နော ဝတ တဿ ဘဂဝတော သာဝကသင်္ဃော, ယော ဣမဿ ဧဝရူပဿ ဒုက္ခဿ ပဟာနာယ ပဋိပန္နော။ သုသုခံ ဝတ နိဗ္ဗာနံ, ယတ္ထိဒံ ဧဝရူပံ ဒုက္ခံ န သံဝိဇ္ဇတီ”တိ (ဥဒါ. ၁၈) ဣမေဟိ တီဟိ ဝိတက္ကေဟိ တံ ဒုက္ခံ အဓိဝါသေန္တီ သတ္ထု သန္တိကံ ပေသေတုကာမတာယ သာမိကံ အာမန္တေတွာ။ **ပုရေ မရဏာ**တိ မရဏတော ပုရေတရမေဝ။ **ဣင်္ဂိတ** န္တိ အာကာရံ။ **ဇီဝိတဘတ္တ** န္တိ ဇီဝိတသံသယေ အတဗ္ဗ ဗဘတ္တံ။ **သဗ္ဗကမ္မက္ခမော အဟောသီ** တိ သတ္တဝဿိကေဟိ ဒါရကေဟိ ကာတဗ္ဗံ ယံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ ကာတုံ သမတ္ထတာယ သဗ္ဗဿ ကမ္မဿ ခမော အဟောသိ။ တေနေဝ သော သတ္တာဟံ မဟာဒါနေ ဒီယမာနေ ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မကရဏံ အာဒါယ သင်္ဃဿ ဥဒကံ ပရိဿာဝေတွာ အဒါသိ။

ယောမန္တိအာဒိကထာယ “ယော ဘိက္ခု ဣမံ ရာဂပလိပထဉ္စေဝ ကိလေသဒုဂ္ဂဉ္စ သံသာရဝဋ္ဋဉ္စ စတုန္နံ သစ္စာနံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနကမောဟဉ္စ အတီတော စတ္တာရော ဩဃေ တိဏ္ဏော ဟုတွာ ပါရံ အနုပ္ပတ္တော, ဒုဝိဓေန ဈာနေန **ဈာယီ,** တဏှာယ အဘာဝေန **အနေဇော,** ကထံကထာယ အဘာဝေန **အကထံကထီ,** ဥပါဒါနာနံ အဘာဝေန **အနုပါဒိယိတွာ** ကိလေသနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတော, တမဟံ ဗြာဟ္မဏံ ဝဒါမိ”တိ အတ္ထော။

သဗ္ဗေသံယေဝ ပန ကေသာနံ ဩရောပနဉ္စ အရဟတ္တသစ္ဆိကိရိယာ စ အပစ္ဆာအပုရိမာ အဟောသီ တိ ဣမိနာ ထေရဿ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တုပ္ပတ္တိ ဒီပိတာ။ ဧကစ္စေ ပန အာစရိယာ ဧဝံ ဝဒန္တိ “ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန

ဓမ္မသေနာပတိနာ ဩတာဒေ ဒိန္နေ ‘ယံ မယာ ကာတုံ သက္ကာ, တမဟံ ဇာနိဿာမီ’တိ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ တံ ဒိဝသံယေဝ အညတရံ ဝိစိတ္တံ ကုဋိံ္ဂကံ ဒိသွာ ပဝိသိတွာ မာတုကုစ္ဆိယံ သတ္တ ဝဿာနိ အတ္တနာ အနုဘူတ ဒုက္ခံ အနုဿရိတွာ တဒနုသာရေန အတီတာနာဂတေ ဉာဏံ နေတွာ အာဒိတ္တာ ဝိယ တယော ဘဝေ ဥပဋ္ဌဟိံသု။ ဉာဏဿ ပရိပာကံ ဂတတ္တာ ဝိပဿနာဝီထိ ဩတရိတွာ တာဝဒေဝ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ သဗ္ဗေပိ အာသဝေ ခေပေန္တော အရဟတ္တံ ပာပုဏိ”တိ။ ဥဘယထာပိ ထေရဿ အရဟတ္တုပ္ပတ္တိယေဝ ပကာသိတာ, ထေရော ပန ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒော ဆဠဘိညော အဟောသိ။

ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၈. ဒသမေ **အာဟာရကရဏဝေလ**န္တိ ဘောဇနကိစ္စဝေလံ။ **အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တ**န္တိ သင်္ခါရူပသမံ သုခန္တိ လဒ္ဓနာမံ သန္တံ ပဒံ နိဗ္ဗာနံ အဓိဂစ္ဆေယျ။ **ပဌမပာဒေန ပဗ္ဗတေ ဋ္ဌိတောယေဝ**တိ ပဌမေန ပာဒေန ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ ဋ္ဌိတောယေဝ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဒုတိယဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂေ

(၁၄) ၃. တတိယဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

ရာဟုလ-ရဋ္ဌပါလတ္ထေရဝတ္ထု

၂၀၉-၂၁၀. တတိယဿ ပဌမဒုတိယေသု **တိဿော သိက္ခာ**တိ အဓိသီလအဓိစိတ္တအဓိပညာသင်္ခါတာ တိဿော သိက္ခာ။ **စုဒ္ဒသ ဘတ္တစ္ဆေဒေ ကတွာ**တိ သတ္တာဟံ နိရာဟာရတာယ ဧကေကသ္မိံ ဒိဝသေ ဒ္ဝိန္နံ ဘတ္တစ္ဆေဒာနံ ဝသေန စုဒ္ဒသ ဘတ္တစ္ဆေဒေ ကတွာ။

တေသန္တိ တေသံ တာပသာနံ။ **လာဗုဘာဇနာဒိပရိက္ခာရံ သံဝိဓာယာ**တိ လာဗုဘာဇနာဒိတာပသပရိက္ခာရံ သံဝိဒဟိတွာ။ **သပရိဋ္ဌာဟကာယဓာတုကော**တိ ဉဿန္နပိတ္တတာယ သပရိဠာဟကာယသဘာဝော။ **သတသဟဿာ**တိ သတသဟဿပရိမာဏာ။ သတသဟဿံ ပရိမာဏံ ဧတေသန္တိ သတသဟဿာ ဥတ္တရပဒလောပေန ယထာ ‘‘ရူပဘဝေ ရူပ’’န္တိ, အတ္ထိအတ္ထေ ဝါ အကာရပစ္စယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဟဏာတိဟတာဒိအကုသလဓမ္မသမုဒာစာရသင်္ခါတော အာမဂန္ဓော ကုဏပဂန္ဓော နတ္ထိ ဧတေသန္တိ **နိရာမဂန္ဓာ,** ယထာဝုတ္တကိလေသသမုဒာစာရရဟိတာတိ အတ္ထော။ ကိလေသသမုဒာစာရော ဟေတ္ထ ‘‘အာမဂန္ဓော’’တိ ဝုတ္တော။ ကိံကာရဏာ? အမနုညတ္တာ, ကိလေသအသုစိမိဿတ္တာ, သဗ္ဘိ ဇိဂုစ္ဆိတတ္တာ, ပရမဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝဝဟတ္တာ စ။ တထာ ဟိ ယေ ယေ ဉဿန္နကိလေသာ သတ္တာ, တေ တေ အတိဒုဂ္ဂန္ဓာ ဟောန္တိ။ တေနေဝ နိက္ကိလေသာနံ မတသရီရမ္ပိ ဒုဂ္ဂန္ဓံ န ဟောတိ။ **အနဂ္ဃပရိဝဟနကေ**တိ အနဂ္ဃဂဓုရဝဟနကေ။ **မာပကော**တိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပရိမိတပရိဗ္ဗယအနုဝသေန ဓညမာပကော။

ဟဋ္ဌိယန္တိ ဝိနယဟဋ္ဌိယံ။ **မိဂဇာတကံ အာဟရိတွာ ကထေသီ**တိ အတီတေ ကိရ ဗောဓိသတ္တော မိဂယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မိဂဂဏပရိဝုတော အရညေ ဝသတိ။ အထဿ ဘဂိနီ အတ္တနော ပုတ္တကံ ဉပနေတွာ ‘‘ဘာတိက ဣမံ ဘာဂိနေယ္ယံ မိဂမာယံ သိက္ခာပေဟီ’’တိ အာဟ။ ဗောဓိသတ္တော ‘‘သာဓူ’’တိ ပဋိဿုဏိတွာ ‘‘ဂစ္ဆ တာတ, အသုကဝေလာယ နာမ အာဂန္တွာ သိက္ခေယျာသီ’’တိ အာဟ။ သော မာတုလေန ဝုတ္တဝေလံ အနတိက္ကမိတွာ တံ ဉပသင်္ကမိတွာ မိဂမာယံ သိက္ခိ။ သော ဧကဒိဝသံ ဝနေ ဝိစရန္တော ပာသေန ဗဒ္ဓော ဗဒ္ဓရဝံ ဝိရဝိ။ မိဂဂဏော ပလာယိတွာ ‘‘ပုတ္တော တေ ပာသေန ဗဒ္ဓော’’တိ တဿ မာတုယာ အာရောစေသိ။ သာ ဘာတု သန္တိကံ ဂန္တွာ ‘‘ဘာတိက ဘာဂိနေယျော တေ မိဂမာယံ သိက္ခာပိတော’’တိ ပုစ္ဆိ။ ဗောဓိသတ္တော ‘‘မာ တွံ ပုတ္တဿ ကိဉ္စိ ပာပကံ အာသင်္ကိ, သုဂ္ဂဟိတာ တေန မိဂမာယာ, ဣဒါနိ တံ ဟာသယမာနော အာဂစ္ဆိဿတီ’’တိ ဝတွာ **‘‘မိဂံ တိပလ္လတ္ထ’’**န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **မိဂန္တိ** ဘာဂိနေယျမိဂံ။ တိပလ္လတ္ထံ ဝုစ္စတိ သယနံ, ဥဘောဟိ ပဿေဟိ ဥဇုကမေဝ စ နိပန္နကဝသေန တီဟာကာရေဟိ ပလ္လတ္ထံ အဿ, တီဏိ ဝါ ပလ္လတ္ထာနိ အဿာတိ တိပလ္လတ္ထော, တံ **တိပလ္လတ္ထံ**။ **အနေကမာယန္တိ** ဗဟုမာယံ ဗဟုဝဉ္စနံ။ **အဋ္ဌကျုရ** န္တိ ဧကေကသ္မိံ ပါဒေ ဒွိန္နံ ဒွိန္နံ ဝသေန အဋ္ဌဟိ ခုရေဟိ သမန္နာဂတံ။ **အဍ္ဎရတ္တာပပါယိ** န္တိ ပုရိမယာမံ အတိက္ကမိတွာ မဇ္ဈိမယာမေ အရညတော အာဂမ္မ ပါနီယဿ ပိဝနတော အဍ္ဎရတ္တေ အာပံ ပိဝတီတိ အဍ္ဎရတ္တာပပါယီ။ "အဍ္ဎရတ္တေ အာပပါယိ"န္တိပိ ပါဌော။ မမ ဘာဂိနေယျံ မိဂံ အဟံ သာဓုကံ မိဂမာယံ ဥဂ္ဂဏှာပေသိံ။ ကထံ? ယထာ ဧကေန သောတေန ဆမာယံ အဿသန္တော ဆဟိ ကလာဟိ အတိဘောတိ ဘာဂိနေယျော။ ကထံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – အယဉှိ တဝ ပုတ္တံ တထာ ဥဂ္ဂဏှာပေသိံ, ယထာ ဧကသ္မိံ ဥပရိမနာသိကာသောတေ တတံ သန္နိရုမ္ဘိတွာ ပထဝိယံ အလ္လီနေန ဧကေန ဟေဋ္ဌိမနာသိကာသောတေန တထေဝ ဆမာယံ အဿသန္တော ဆဟိ ကလာဟိ လုဒ္ဒကံ အတိဘောတိ, ဆဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိ အဇ္ဈောတ္ထရတိ ဝဉ္စေတီတိ အတ္ထော။ ကတမေဟိ ဆဟိ? စတ္တာရော ပါဒေ ပသာရေတွာ ဧကေန ပဿေန သေယျာယ, ခုရေဟိ တိဏပံသုခဏနေန, ဇိဝှာနိန္နာမနေန, ဥဒရဿ ဥဒ္ဓုမာတဘာဝကရဏေန, ဥစ္စာရပဿာဝဝိဿဇ္ဇနေန, ဝါတဿ နိရုမ္ဘနေနာတိ။ အထ ဝါ တထာ နံ ဥဂ္ဂဏှာပေသိံ, ယထာ ဧကေန သောတေန ဆမာယံ အဿသန္တော။ **ဆဟီ**တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တေဟိ ဆဟိ ကာရဏေဟိ။ **ကလာဟီ**တိ ကလာယိဿတိ, လုဒ္ဒကံ ဝဉ္စေဿတီတိ အတ္ထော။ **ဘောတီ**တိ ဘဂိနိံ အာလပတိ။ **ဘာဂိနေယျော** တိ ဧဝံ ဆဟိ ကာရဏေဟိ ဝဉ္စကံ ဘာဂိနေယျံ နိဒ္ဒိသတိ။

ဧဝံ ဗောဓိသတ္တော ဘာဂိနေယျဿ မိဂမာယံ သာဓုကံ ဥဂ္ဂဟိတဘာဝံ ဝဒန္တော ဘဂိနိံ သမဿာသေသိ။ သောပိ မိဂပေါတကော ပါသေ ဗဒ္ဓော အနိပ္ဖန္ဒိတွာယေဝ ဘူမိယံ မဟာဖာသုကပဿေန ပါဒေ ပသာရေတွာ နိပန္နော ပါဒါနံ အာသန္နဋ္ဌာနေ ခုရေဟိ ဧဝ ပဟရိတွာ ပံသုဉ္စ တိဏာနိ စ ဥပ္ပာဋေတွာ ဥစ္စာရပဿာဝံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သီသံ ပါတေတွာ ဇိဝှံ နိန္နာမေတွာ သရီရံ ခေဠကိလိန္နံ ကတွာ ဝါတဂ္ဂဟဏေန ဥဒရံ ဥဒ္ဓုမာတကံ ကတွာ အက္ခီနိ ပရိဝတ္တေတွာ ဟေဋ္ဌာနာသိကာသောတေန ဝါတံ သဉ္စရာပေန္တော ဥပရိမနာသိကာသောတေန ဝါတံ သန္နိရုမ္ဘိတွာ သကလသရီရံ ထဒ္ဓဘာဝံ ဂါဟာပေတွာ မတကာကာရံ ဒဿေသိ, နီလမက္ခိကာပိ နံ သမ္ပရိဝာရေသုံ, တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ကာကာ နိလီယိံသု။ လုဒ္ဒော အာဂန္တွာ ဥဒရေ ဟတ္ထေန ပဟရိတွာ "ပါတောဝ ဗဒ္ဓော ဘဝိဿတိ, ပူတိကော ဇာတော"တိ တဿ ဗန္ဓနရဇ္ဇုံ မောစေတွာ "ဧတ္ထေဝ အနိ နံ ဥက္ကန္တိတွာ မံသံ အာဒါယ ဂမိဿာမီ"တိ နိရာသင်္ကော ဟုတွာ သာခါပလာသံ ဂဟေတုံ အာရဒ္ဓော။ မိဂပေါတကောပိ ဥဋ္ဌာယ စတူဟိ ပါဒေဟိ ဌတွာ ကာယံ ဝိဓုနိတွာ ဂီဝံ ပသာရေတွာ မဟာဝါတေန ဆိန္နဝလာဟကော ဝိယ ဝေဂေန မာတု သန္တိကံ အဂမာသိ။ သတ္ထာ "န, ဘိက္ခဝေ, ရာဟုလော ဣဒါနေဝ သိက္ခာကာမော, ပုဗ္ဗေပိ သိက္ခာကာမောယေဝါ"တိ ဧဝံ မိဂဇာတကံ အာဟရိတွာ ကထေသိ။

အမ္ဗလဋ္ဌိယရာဟုလောဝါဒံ ဒေသေသီ တိ "ပဿသိ နော တွံ, ရာဟုလ, ဣမံ ပရိတ္တံ ဥဒကာဝသေသံ ဥဒကာဓာနေ ဌပိတန္တိ? ဧဝံ, ဘန္တေ။ ဧဝံ ပရိတ္တကံ ခော, ရာဟုလ, တေသံ သာမညံ, ယေသံ နတ္ထိ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ လဇ္ဇာ"တိ ဧဝမာဒိနာ **အမ္ဗလဋ္ဌိယရာဟုလောဝါဒံ** (မ. နိ. ၂.၁၀၇ အာဒယော) ကထေသိ။ **ဂေဟသိတံ ဝိတက္ကံ ဝိတက္ကေန္တဿာ**တိ အာယသ္မာ ကိရ ရာဟုလော ဘဂဝတော ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော ဂစ္ဆန္တော ပါဒတလတော ယာဝ ဥပရိ ကေသန္တာ တထာဂတံ ဩလောကေသိ, သော ဘဂဝတော ဗုဒ္ဓဝေသဝိလာသံ ဒိသွာ "သောဘတိ ဘဂဝါ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏဝိစိတ္တသရီရော ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခိတ္တတာယ ဝိပ္ပကိဏ္ဏသုဝဏ္ဏစုဏ္ဏမဇ္ဈဂတော ဝိယ ဝိဇ္ဇုလတာပရိက္ခိတ္တော ကနကပဗ္ဗတော ဝိယ ယန္တသမာကဍ္ဎိတရတနဝိစိတ္တသုဝဏ္ဏအဂ္ဃိကံ ဝိယ ပံသုကူလစီဝရပ္ပဋိစ္ဆန္နောပိ ရတ္တကမ္ဗလပရိက္ခိတ္တကနကပဗ္ဗတော ဝိယ ပဝါဠလတာပဋိမဏ္ဍိတသုဝဏ္ဏဃဋိကံ ဝိယ စီနပိဋ္ဌစုဏ္ဏပူဇိတသုဝဏ္ဏစေတိယံ ဝိယ လာခါရသာနုလိတ္တော ကနကထူပေါ ဝိယ ရတ္တဝလာဟကန္တရဂတော တင်္ခဏမုဂ္ဂတပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ အဟော သမတိံသပါရမိတာနုဘာဝေန သဇ္ဇိတဿ အတ္တဘာဝဿ သိရိသမ္ပတ္တီ"တိ စိန္တေသိ။ တတော အတ္တာနမ္ပိ ဩလောကေတွာ "အဟမ္ပိ သောဘာမိ, သစေ ဘဂဝါ စတူသု မဟာဒီပေသု စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇံ အကရိဿ, မယှံ ပရိဏာယကဋ္ဌာနန္တရမဒဿ, ဧဝံ သန္တေ အတိဝိယ ဇမ္ဗုဒီပတလံ အတိသောဘိဿာ"တိ အတ္တဘာဝံ နိဿာယ ဂေဟသိတံ ဆန္ဒရာဂံ ဥပ္ပာဒေသိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – **"သတ္ထု စေဝ အတ္တနော စ ရူပသမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ ဂေဟသိတံ ဝိတက္ကံ ဝိတက္ကေန္တဿာ"**တိ။

ဘဂဝတာပိ ပုရတော ဂစ္ဆန္တော ဝ စိန္တေသိ – ''ပရိပုဏ္ဏစ္ဆဝိမံသလောဟိတော အနိ ရာဟုလဿ အတ္တဘာဝေ, ရဇနီယေသု ရူပာရမ္မဏာဒီသု စိတ္တဿ ပက္ခန္ဒနကာလော ဇာတော, နိပ္ဖလတာယ နု ခေါ ရာဟုလော ဝီတိနာမေတီ''တိ။ အထ သဟာဝဇ္ဇနေနေဝ ပသန္နေ ဥဒကေ မစ္ဆံ ဝိယ ပရိသုဒ္ဓေ အာကာသမဏ္ဍလေ မုခနိမိတ္တံ ဝိယ စ တဿ တံ စိတ္တုပ္ပာဒံ အဒ္ဒသ, ဒိသွာ စ ''အယံ ရာဟုလော မယှံ အတြဇော ဟုတွာ မမ ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တော 'အဟံ သောဘာမိ, မယှံ ဝဏ္ဏာယတနံ ပသန္န'န္တိ အတ္တဘာဝံ နိဿာယ ဂေဟသိတံ ဆန္ဒရာဂံ ဥပ္ပာဒေတိ, အတိတ္ထေ ပက္ခန္ဒော, ဥပ္ပထံ ပဋိပန္နော, အဂေါစရေ စရတိ, ဒိသာမူဠှအဒ္ဓိကော ဝိယ အဂန္တဗ္ဗံ ဒိသံ ဂစ္ဆတိ, အယံ ခေါ ပနဿ ကိလေသော အဗ္ဘန္တရေ ဝဍ္ဎန္တော အတ္တတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ ပဿိတုံ န ဒဿိဿတိ ပရတ္ထမ္ပိ ဥဘယတ္ထမ္ပိ, တတော နိရယေပိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှာပေဿတိ, တိရစ္ဆာနယောနိယမ္ပိ ပေတ္တိဝိသယေပိ အသုရကာယေပိ သမ္ဗာဓေပိ မာတုကုစ္ဆိသ္မိန္တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ ပရိဟာပေဿတိ။ ယထာ ခေါ ပန အနေကရတနပူရာ မဟာနာဝါ ဘိန္နဖလကန္တရေန ဥဒကံ အာဒိယမာနာ မုဟုတ္တမ္ပိ န အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗာ ဟောတိ, ဝေဂေန ဝေဂေနဿာ ဝိဝရံ ပိဒဟိတုံ ဝဋ္ဋတိ, ဧဝမေဝ အယမ္ပိ န အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗော။ ယာဝဿ အယံ ကိလေသော အဗ္ဘန္တရေ သီလရတနာဒီနိ န ဝိနာသေတိ, တာဝဒေဝ နံ နိဂ္ဂဏှိဿာမီ''တိ အဇ္ဈာသယံ အကာသိ။ တတော ရာဟုလံ အာမန္တေတွာ ''ယံ ကိဉ္စိ, ရာဟုလ, ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ, သဗ္ဗံ ရူပံ 'နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ'တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ။ ရူပမေဝ နု ခေါ ဘဂဝါ ရူပမေဝ နု ခေါ သုဂတာတိ။ ရူပမ္ပိ ရာဟုလ, ဝေဒနာပိ ရာဟုလ, သညာပိ ရာဟုလ, သင်္ခါရာပိ ရာဟုလ, ဝိညာဏမ္ပိ ရာဟုလာ''တိ **မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ** (မ. နိ. ၂.၁၁၃ အာဒယော) အဘာသိ။ တံ ဒဿေတုံ – **''ယံ ကိဉ္စိ ရာဟုလ။ပေ။ ကထေသီ''** တိ ဝုတ္တံ။

သံယုတ္တကေ ပန ရာဟုလောဝါဒေ တိ ရာဟုလသံယုတ္တေ ဝုတ္တရာဟုလောဝါဒံ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ ''သာဓု မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ သံခိတ္တေန ဓမ္မံ ဒေသေတု, ယမဟံ, ဘန္တေ, ဘဂဝတော ဓမ္မံ သုတွာ ဧကော ဝူပကဋ္ဌော အပ္ပမတ္တော အာတာပီ ပဟိတတ္တော ဝိဟရေယျ''န္တိ ထေရေန ယာစိတော ''တံ ကိံ မညသိ, ရာဟုလ, စက္ခု နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ? အနိစ္စံ, ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ , ဒုက္ခံ ဝါ တံ သုခံ ဝါတိ? ဒုက္ခံ, ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ, ကလ္လံ နု တံ သမနုပဿိတုံ 'ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ'''တိအာဒိနာ **ရာဟုလောဝါဒံ** (သံ. နိ. ၂.၁၈၈ အာဒယော) အာရဘိ။ **ထေရဿ ဝိပဿနာစာရောယေဝ,** န ပန မဟာရာဟုလောဝါဒေ ဝိယ ဝိတက္ကုပစ္ဆေဒအာယ ဝုတ္တောတိ အဓိပ္ပာယော။

အထဿ သတ္တာ ဉာဏပရိပာကံ ဥတွာ တိအာဒီသု ဘဂဝတော ကိရ ရဟောဂတဿ ပဋိသလ္လီနဿ ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ ''ပရိပက္ကာ ခေါ ရာဟုလဿ ဝိမုတ္တိပရိပာစနီယာ ဓမ္မာ, ယန္နူနာဟံ ရာဟုလံ ဥတ္တရိ အာသဝါနံ ခယေ ဝိနေယျ''န္တိ? အထဿ ဘဂဝါ ပုဗ္ဗဏှသမယံ နိဝာသေတွာ ပတ္တစီဝရမာဒါယ သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကန္တော အာယသ္မန္တံ ရာဟုလံ အာမန္တေသိ – ''ဂဏှာဟိ, ရာဟုလ, နိသီဒနံ, ယေန အန္ဓဝနံ တေနုပသင်္ကမိဿာမ ဒိဝါဝိဟာရာယာ''တိ။ ''ဧဝံ, ဘန္တေ''တိ ခေါ အာယသ္မာ ရာဟုလော ဘဂဝတော ပဋိဿုတွာ နိသီဒနံ အာဒါယ ဘဂဝတော ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓိ။ တေန ခေါ ပန သမယေန အနေကာနိ ဒေဝတာသဟဿာနိ ဘဂဝန္တံ အဘိဝန္ဒိတွာ အနုဗန္ဓိတာ ဟောန္တိ ''အဇ္ဇ ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ ရာဟုလံ ဥတ္တရိ အာသဝါနံ ခယေ ဝိနေဿတီ''တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ အန္ဓဝနံ အဇ္ဈောဂဟေတွာ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ။ အာယသ္မာပိ ရာဟုလော ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ အထ အာယသ္မန္တံ ရာဟုလံ အာမန္တေတွာ ''တံ ကိံ မညသိ, ရာဟုလ, စက္ခု နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ? အနိစ္စံ, ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ, ဒုက္ခံ ဝါ တံ သုခံ ဝါတိ? ဒုက္ခံ, ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ, ကလ္လံ နု တံ သမနုပဿိတုံ 'ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ'''တိအာဒိနာ **ရာဟုလောဝါဒံ** (သံ. နိ. ၄.၁၂၁) အဒါသိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – **''အန္ဓဝနေ နိသိန္နော စူဠရာဟုလောဝါဒံ ကထေသီ''**တိ။

ကောဋိသတသဟဿဒေဝတာဟိ တိ အာယသ္မတာ ရာဟုလေန ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ဟဒမူလေ ပထဝိန္ဓရနာဂရာဇကာလေ ပတ္ထနံ ဌပေန္တေန သဒ္ဓိံ ပတ္ထနံ ဌပိတဒေဝတာယေဝေတာ။ တာသု ပန ကာစိ ဘူမဋ္ဌဒေဝတာ, ကာစိ အန္တလိက္ခဋ္ဌကာ, ကာစိ စာတုမဟာရာဇိကာဒိဒေဝလောကေ, ကာစိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တာ, ဣမသ္မိံ ပန ဒိဝသေ သဗ္ဗာ ဧကဋ္ဌာနေ အန္ဓဝနသ္မိံယေဝ သန္နိပတိတာ။

အာဘိဒေသိကန္တိ ဟရိတသိကံ ကေရတ္တာတိက္ကန္တံ ပူတိဘူတံ။ ကေရတ္တာတိက္ကန္တဿေဝ ဟိ နာမ သညာ သော, ယဒိဒံ အာဘိဒေသိကောတိ။ အယံ ပနေတ္ထ ဝစနတ္ထော – ပူတိဘာဝအေသေန အဘိဘူတောတိ အဘိအေသော, အဘိအေသောယေဝ **အာဘိဒေသိကော။ ကုမ္မာသ** န္တိ ယဝကုမ္မာသံ။ **အမိတသေတတ**တိ “တေန ဟိ, တာတ ရဋ္ဌပာလ, အမိတသေဟိ သတတနာယ ဘတ္တ”န္တိ ပိတရာ နိမန္တိတော သတတနာယ ဘိက္ခံ အမိတသေတတ။ တ္တေ စ ထေရော ပကတိယာ ဥက္ကဋ္ဌသပဒာနစာရိကော သတတနာယ ဘိက္ခံ နာမ နာမိတသေတိ, မာတု အနုဂ္ဂဟေန ပန အမိတသေတိ။ မာတု ကိရဿ ထေရံ အနုဿရိတတ အနုဿရိတတ မဟာသောကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ရောဒနေနေဝ ဒုက္ခိ ဝိယ ဇာတာ, တသ္မာ ထေရော “သစာဟံ တံ အပဿိတတ ဂမိဿာမိ, ဟဒယမ္ပိဿာ ဖလေယျာ”တိ အနုဂ္ဂဟေန အမိတသေသိ။ ပဏ္ဍိတာ ဟိ ဘိက္ခူ မာတာပိတူနံ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ တ ကာတဗ္ဗံ အနုဂ္ဂဟံ အဇ္ဈုပေက္ခိတတ ဓုတင္ဂ သုဒ္ဓိကာ န ဘဝန္တိ။

အလင္ကတပဋိယတ္တေ ကုတ္ထိဇနေ တိ ပိတရာ ဥယျောဇိတေ ကုတ္ထိဇနေ။ ပိတာ ကိရဿ ဒုတိယဒိဝသေ သကနိဝေသနေ မဟန္တံ ဟိရညသုဝဏ္ဏဿ ပုဉ္ဇံ ကာရာပေတတ ကိလဉ္ဇေဟိ ပဋိစ္ဆာဒာပေတတ အာယသ္မတော ရဋ္ဌပာလဿ ပုရာဏဒုတိယိကာယော “ထေ တုမှေ ဟ ဝဓူ, ယေန အလင္ကာရေန အလင္ကတာ ပုဗ္ဗေ ရဋ္ဌပာလဿ ကုလပုတ္တဿ ပိယာ ဟောထ မနာပါ, တေန အလင္ကာရေန အလင္ကရောထာ”တိ အာဏာပေတတ ပဏီတံ ခာဒနီယံ ဘောဇနီယံ ပဋိယာဒာပေတတ ကာလေ အာရောစိတေ အာဂန္တတ ပညတ္တေ အာသနေ နိသိန္နံ “ဣဒံ တေ, ရဋ္ဌပာလ, မတ္တိကံ ဓနံ, အညံ ပေတ္တိကံ, အညံ ပိတာမဟံ; သက္ကာ, တာတ ရဋ္ဌပာလ, ဘောဂေ စ ဘုဥ္ဇိတုံ, ပုညာနိ စ ကာတုံ? ဧဟိ တဝံ, တာတ ရဋ္ဌပာလ, သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟီနာယာဝတ္တိတတ ဘောဂေ စ ဘုဥ္ဇဿု, ပုညာနိ စ ကရောဟီ”တိ ယာစိတတ တေန ပဋိက္ခိပိတတ ဓမ္မေ ဒေသိတေ “အဟံ က္ကမံ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေဿာမီ”တိ အာနယိံ, သော “အနိ မေ ဓမ္မကထံ ကာတုံ အာရဒ္ဓော, အလံ မေ ဝစနံ န ကရိဿတီ”တိ ဥဋ္ဌာယ ဂန္တတ တဿ ဩရောဓာနံ ဒတရံ ဝိဝရာပေတတ “အယံ တေ သာမိကော, ဂစ္ဆထ, ယံ ကိဉ္စိ ကတတန ဂဏှဟိတုံ တယမထာ”တိ ဥယျောဇေသိ။ တိဿု ဝယေသု ဌိတာ နာဋကိတ္ထိယော ထေရံ ပရိတရယိံသု။ တာသု အယံ အသုဘသညံ ဥပဟာဒေသိ။ တေန ဝုတ္တံ – **“အလင္ကတပဋိယတ တေ ကုတ္ထိဇနေ အသုဘသညံ ဥပဟာဒေတတ”**တိ။

ဌိတကောဝ ဓမ္မံ ဒေသေတတ တိ –

“ပဿ စိတ္တကတံ ဗိမ္ဗံ၊ အရုကာယံ သမုဿိတံ။
အာတုရံ ဗဟုသင္ကပ္ပံ၊ ယဿ နတ္ထိ ဓုဝံ ဌိတိ။

“ပဿ စိတ္တကတံ ရူပံ၊ မဏိနာ ကုဏ္ဍလေန စ။
အဋ္ဌိံ တစေန ဩနဒ္ဓံ၊ သဟ ဝတ္ထေဟိ သောဘတိ။

“အလတ္တကကတာ ဟာအ၊ မုခံ စုဏ္ဏကမက္ခိတံ။
အလံ ဗာလဿ မောဟာယ၊ နော စ ဟာရဂဝေသိနော။

“အဋ္ဌာပဒကတာ ကေသာ၊ နေတ္တာ အဥ္ဇနမက္ခိတာ။
အလံ ဗာလဿ မောဟာယ၊ နော စ ဟာရဂဝေသိနော။

“အဥ္ဇနီဝဏ္ဏတ စိတ္တာ၊ ပူတိကာယော အလင္ကတော။
အလံ ဗာလဿ မောဟာယ၊ နော စ ဟာရဂဝေသိနော။

“ဩဒဟိ မိဂတေ ဟာသံ၊ နာသအာ တဂုရံ မိကေ။
ဘုတတ နိဝာပံ ဂစ္ဆာမိ၊ ကန္ဒန္တေ မိဂဗန္ဓကေ”တိ။ (မ. နိ. ၂.၃၀၂; ထေရက. ၇၆၉-၇၇၄) –

က္ကမာဟိ ကထာဟိ ဓမ္မံ ဒေသေတတ။

အာကာသံ ဥပ္ပတိတွာ တိ အာကာသံ ပက္ခန္ဒိတွာ။ ကသ္မာ ပန ထေရော အာကာသေန ဂတော? ပိတာ ကိရဿ သေဋ္ဌိ သတ္တသု ဒွာရကောဋ္ဌကေသု အဂ္ဂဠာနိ အပေတွာ မလ္လေ အာဏာပေသိ "သစေ နိက္ခမိတွာ ဂစ္ဆတိ, ဟတ္ထပါဒေသု နံ ဂဟေတွာ ကာသာယာနိ ဟရိတွာ ဂိဟိဝေသံ ဂဏှာပေထာ"တိ။ တသ္မာ ထေရော "ဧတေ မာဒိသံ မဟာခီဏာသဝံ ဟတ္ထေ ဝါ ပါဒေ ဝါ ဂဟေတွာ အပုညံ ပသဝေယျုံ, တံ နေသံ မာ အဟောသီ"တိ စိန္တေတွာ အာကာသေန အဂမာသိ။ **မိဂစီရန္တိ** ဧဝံနာမကံ ဥယျာနံ။ **စတုပါရိသုဒ္ဓိပဋိမဏ္ဍိတ** န္တိ ဇရာပါရိသုဒ္ဓိ, ဗျာဓိပါရိသုဒ္ဓိ, ဘောဂပါရိသုဒ္ဓိ, ဉာတိပါရိသုဒ္ဓိ ဣမေဟိ စတူဟိ ပါရိသုဒ္ဓီဟိ ပဋိမဏ္ဍိတံ။ **ပါရိသုဒ္ဓိ**န္တိ စ ပရိဟာနီတိ အတ္ထော။ သေသ မေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၁. တတိယေ သလာကံ ဂဏှာဟီတိ **သလာကဂါဟကာ**။ သုနာပရန္တဇနပဒံ ဂစ္ဆန္တေပိ ပဌမမေဝ သလာကံ ဂဏှာဟီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဆဗ္ဗဿန္တရေ** တိ ဆန္နံ ဝဿာနံ အဗ္ဘန္တရေ။ **မေတ္တီ** တိ မိတ္တဘာဝော။ **ဘေဒကေ သတီ**တိ ဘေဒကရဏေ သတိ။ **ဂုမ္ဗသဘာဂဂတော** တိ ဂုမ္ဗသမီပဂတော, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ **ဣတ္ထီ ဟုတွာ** တိ ဣတ္ထီ ဝိယ ဟုတွာ, မနုဿိတ္ထိဝဏ္ဏံ မာပေတွာတိ အတ္ထော။ **ဒီဃရတ္တာနုဂတော** တိ ဒီဃကာလံ အနုဗန္ဓော။ **တေတ္တကံ အဒ္ဓာန**န္တိ တေတ္တကံ ကာလံ။ **ဟန္ဒာဝုသော** တိ ဂဏှာဟာဝုသော။ **အတ္တံ ဂဟေတွာ** တိ ဘူတတ္ထံ ဂဟေတွာ, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ **ကောဏ္ဍော ဇာတော** တိ ဓုတ္တော ဇာတော။

မာဝောစ ဖရုသံ ကဉ္စီ တိ ကဉ္စိ ဧကပုဂ္ဂလံ ဖရုသံ မာ အဝစ။ **ဝုတ္တာ ပဋိဝဒေယျုံ တ** န္တိ တယာ ပရေ ဒုဿီလာတိ ဝုတ္တာ တမ္ပိ တထေဝ ပဋိဝဒေယျုံ။ **ဒုက္ခာ ဟိ သာရမ္ဘကထာ** တိ ဧသာ ကာရဏုတ္တရာ ယုဂဂ္ဂါဟကထာ နာမ ဒုက္ခာ။ **ပဋိဒဏ္ဍာ ဖုသေယျုံ တ** န္တိ ကာယဒဏ္ဍာဒီဟိ ပရံ ပဟရန္တဿ တာဒိသာဝ ပဋိဒဏ္ဍာ တဝ မတ္ထကေ ပတေယျုံ။

သစေ နေရေသိ အတ္တာန န္တိ သစေ အတ္တာနံ နိစ္စလံ ကာတုံ သက္ခိဿသိ။ **ကံသော ဥပဟတော ယထာ**တိ မုခဝဋ္ဋိယံ ဆိန္ဒိတွာ တလမတ္တံ ကတွာ ဌပိတံ ကံသတာလံ ဝိယ။ တာဒိသဉှိ ဟတ္ထေဟိ ပါဒေဟိ ဒဏ္ဍေန ဝါ ပဟတမ္ပိ သဒ္ဒံ န ကရောတိ။ **ဧသ ပတ္တောသိ နိဗ္ဗာန** န္တိ သစေ ဧဝရူပေါ ဘဝိတုံ သက္ခိဿသိ, ဣမံ ပဋိပဒံ ပူရယမာနော ဧသော တွံ ဣဒါနိ အပ္ပတ္တောပိ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တောသိ နာမ။ **သာရမ္ဘော တေ န ဝိဇ္ဇတီ** တိ "ဧဝံ သတိ တွံ ဒုဿီလော, အဟံ သုသီလော"တိ ဧဝမာဒိကော ဥတ္တရိကရဏတစာလက္ခဏော သာရမ္ဘော တေ န ဝိဇ္ဇတိ, န ဘဝိဿတီတိ အတ္ထော။ **ပရိက္ကိလေသေနာ** တိ သံကိလေသဟေတုနာ။

ဝင်္ဂီသတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၂. စတုတ္ထေ **သမ္ပန္နပဋိဘာနာန** န္တိ ပရိပုဏ္ဏပဋိဘာနာနံ။ **စုတိံ ယော ဝေဒိ။ပေ။ သဗ္ဗသော**တိ ယော သတ္တာနံ စုတိဉ္စ ပဋိသန္ဓိဉ္စ သဗ္ဗာကာရေန ပါကဋံ ကတွာ ဇာနာတိ, တံ အဟံ အလဂ္ဂနတာယ **အသတ္တံ,** ပဋိပတ္တိယာ သုဋ္ဌု ဂတတ္တာ **သုဂတံ,** စတုန္နံ သစ္စာနံ သမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ **ဗုဒ္ဓံ** ဗြာဟ္မဏံ ဝဒါမီတိ အတ္ထော။ **ယဿ ဂတိ** န္တိ ယဿေတေ ဒေဝါဒယော ဂတိံ န ဇာနန္တိ, တမဟံ အာသဝါနံ ခီဏတာယ **ခီဏာသဝံ,** ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ **အရဟန္တံ** ဗြာဟ္မဏံ ဝဒါမီတိ အတ္ထော။

ဥပသေနဝင်္ဂန္တပုတ္တတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၃. ပဉ္စမေ **သဗ္ဗပါသာဒိကာန** န္တိ သဗ္ဗသော ပသာဒံ ဇနေန္တာနံ။ **ကိန္တာယ** န္တိ ကိံ တေ အယံ။ **အတိလဟု**န္တိ အတိသီဃံ။ ယဿ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာနံ မဂ္ဂဖလာနံ ဥပနိဿယော နတ္ထိ, တံ ဗုဒ္ဓါ "မောဃပုရိသော"တိ ဝဒန္တိ အရိဋ္ဌလာဠုဒါယိအာဒိကေ ဝိယ။ ဥပနိဿယေ သတိပိ တသ္မိံ ခဏေ မဂ္ဂေ ဝါ ဖလေ ဝါ အသတိ "မောဃပုရိသာ"တိ ဝဒန္တိယေဝ ဓနိယတ္ထေရာဒိကေ ဝိယ။ ဣမဿာပိ တသ္မိံ ခဏေ မဂ္ဂဖလာနံ အဘာဝတော **"မောဃပုရိသာ"**တိ အာဟ, တုစ္ဆမနုဿာတိ အတ္ထော။ **ဗာဟုလ္လာယာ** တိ ပရိသဗာဟုလ္လာယ။ **အနေကပရိယာယေနာ** တိ အနေကကာရဏေန။

ဣစ္ဆာမဟံ, ဘိက္ခဝေ တိ ဘဂဝါ ကိရ တံ အဒ္ဓမာသံ န ကဉ္စိ ဗောဓနေယျသတ္တံ အဒ္ဒသ, တသ္မာ ဧဝမာဟ, ဧဝံ သန္တေပိ တန္တိဝသေန ဓမ္မဒေသနာ ကတ္တဗ္ဗာ သိယာ။ ယသ္မာ ပနဿ ဧတဒဟောသိ – ''မယိ ဩကာသံ ကာရေ တွာ ပဋိသလ္လီနေ ဘိက္ခူ အဓမ္မိကံ ကတိကဝတ္တံ ကရိဿန္တိ, တံ ဥပသေနော ဘိန္ဒိဿတိ, အဟံ တဿ ပသီဒိ တွာ ဘိက္ခူနံ ဒဿနံ အနုဇာနိဿာမိ။ တတော မံ ပဿိတုကာမာ ဗဟူ ဘိက္ခူ ဓုတင်္ဂါနိ သမာဒိယိဿန္တိ, အဟဉ္စ တေဟိ ဥဇ္ဈိတသန္ထတပစ္စယာ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမီ''တိ, တသ္မာ ဧဝမာဟ။ **ထေရဿာ** တိ ဥပသေနတ္ထေရဿ။ **မနာပာနိ တေ ဘိက္ခု ပံသုကူလာနီ**တိ ''ဘိက္ခု တဝ ဣမာနိ ပံသုကူလာနိ မနာပါနိ အတ္တနော ရုစိယာ ခန္တိယာ ဂဟိတာ နီ''တိ ပုစ္ဆတိ။ **န ခေါ မေ, ဘန္တေ, မနာပါနိ ပံသုကူလာနီ** တိ, ဘန္တေ, န မယာ အတ္တနော ရုစိယာ ခန္တိယာ ဂဟိတာနိ, ဂလဂ္ဂါဟေန ဝိယ မတ္ထကတာဠနေန ဝိယ စ ကဟိတော မယာတိ ဒဿေတိ။ **ဟဋ္ဌိယံ အာဂတမေဝ**တိ ဝိနယဟဋ္ဌိ သန္နိ ဓာယ ဝဒတိ။

ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏတ္ထု

၂၁၄. ဆဋ္ဌေ **အဠာရသသု မဟာဝိဟာရေသူ** တိ ရာဇဂဟဿ သမန္တတော ဌိတေသု အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိဟာ ရေသု။ **ဥပဝိဇညာ**တိ အာသန္နပသူတိကာလာ။ **ရဟောဂတော**တိ ရဟသိ ဂတော။ **သင်္ဃဿ ဝေယျာဝစ္စကရဏေ ကာယံ ယောဇေတုကာမော စိန္တေသီ**တိ ထေရော ကိရ အတ္တနော ကတကိစ္စဘာဝံ ဒိသွာ ''အဟံ ဣမံ သရီရံ ဓာရေမိ, တဉ္စ ခေါ တတမုခေ ဌိတပဒီပေ ဝိယ အနိစ္စတာမုခေ ဌိတံ နစိရဿေဝ နိဗ္ဗာယနဓမ္မံ ယာဝ န နိဗ္ဗာယတိ, တာဝ ကိံ နု ခေါ အဟံ သင်္ဃဿ ဝေယျာဝစ္စံ ကရေယျ''န္တိ စိန္တေန္တော ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ ''တိရောရဋ္ဌေသု ဗဟူ ကု လပုတ္တာ ဘဂဝန္တံ အဒိသွာဝ ပဗ္ဗဇန္တိ, တေ 'ဘဂဝန္တံ ပဿိဿာမ စေဝ ဝန္ဒိဿာမာ'တိ စ ဒူရတောပိ အာဂစ္ဆန္တိ, တတြ ယေသံ သေနာသနံ နပ္ပဟောတိ, တေ သိလာပတ္တကေပိ သေယျံ ကပ္ပေန္တိ၊ ပဟောမိ ခေါ ပနာဟံ အတ္တနော အာနုဘာဝေန တေသံ တေသံ ကုလပုတ္တာနံ ဣစ္ဆာဝသေန ပာသာဒဝိဟာရအဍ္ဍယောဂာဒီနိ မဉ္စပီဌတ္ထရ ဏာနိ နိမ္မိနိတုံ။ ဘတ္တုဒ္ဒေသကောပိ ဣမသ္မိံ ရာဇဂဟေ ဧကောပိ နတ္ထိ, ယေန ဘိက္ခူနံ ဘတ္တာနိ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗာနိ, အဟံ ခေါ ပန တေသံ ဘတ္တာနိပိ ဥဒ္ဒိသိတုံ ပဟောမီ''တိ။ ဣတိ ပဋိသဉ္စိ က္ခန္တော ''ယံနူနာဟံ သင်္ဃဿ သေနာသနဉ္စ ပညပေယျံ, ဘတ္တာနိ စ ဥဒ္ဒိသေယျ''န္တိ စိန္တေသိ။ **သဘာဂ သဘာဂာနန္တိ** သုတ္တန္တိကာဒိဂုဏဝသေန သဘာဂါနံ, န မိတ္တသန္ထဝဝသေန။ ထေရော ဟိ ယာဝတိကာ သုတ္တန္တိ ကာ ဟောန္တိ, တေ ဥစ္စိနိတွာ ဥစ္စိနိတွာ ဧကတော တေသံ အနုရူပမေဝ သေနာသနံ ပညပေတိ။ ဝေနယိကာဘိဓမ္မိက ကမ္မဋ္ဌာနိကကာယဒဠှိဗဟုလေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တေနေဝ **ဟဋ္ဌိယံ** (ပာရာ. ၃၈၀) ဝုတ္တံ – ''ယေတေ ဘိက္ခူ သုတ္ တန္တိကာ, တေသံ ဧကဇ္ဈံ သေနာသနံ ပညပေတီ''တိအာဒိ။

အင်္ဂုလိယာ ဇလမာနာယာ တိ တေဇောကသိဏစတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဘိညာဉာဏေန အင်္ဂုလိ ဇလနံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ တေနေဝ တေဇောဓာတုသမာပတ္တိဇနိတေန အဂ္ဂိဇာလေန အင်္ဂုလိယာ ဇလမာနာယ။ **အယံ မဉ္စ ော**တိအာဒီသု ပန ထေရေ ''အယံ မဉ္စော''တိအာဒိံ ဝဒန္တေ နိမ္မိတာပိ အတ္တနော အတ္တနော ဂတဋ္ဌာနေ ''အယံ မဉ္ စော''တိအာဒိံ ဝဒန္တိ။ အယဉ္ဟိ နိမ္မိတာနံ ဓမ္မတာ။

''ဧကသ္မိံ ဘာသမာနသ္မိံ, သဗ္ဗေ ဘာသန္တိ နိမ္မိတာ။
ဧကသ္မိံ တုဏှိမာသိနေ, သဗ္ဗေ တုဏှီ ဘဝန္တိ တေ''တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၂၈၆)။

ယသ္မိံ ပန ဝိဟာရေ မဉ္စပီဌာဒီနိ န ပရိပူရေန္တိ, တတ္ထ အတ္တနော အာနုဘာဝေန ပူရေန္တိ, တေန နိမ္မိတာနံ အ ဝတ္ထုကံ ဝစနံ န ဟောတိ သဗ္ဗတ္ထ မဉ္စပီဌာဒီနံ သဗ္ဘာဝတော။ သဗ္ဗဝိဟာရေသု စ ဂမနမဂ္ဂေ သမပ္ပမာဏေ ကတွာ အဓိဋ္ဌာတိ။ ကတိကသဏ္ဌာနာဒီနံ ပန နာနပ္ပကာရတ္တာ တသ္မိံ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ကတိကဝတ္တာနိ ဝိသုံ ဝိသုံ ကထာပေ တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနိယမေတွာ နိမ္မိတာနဉ္ဟိ ''ဧကသ္မိံ ဘာသမာနသ္မိ''န္တိအာဒိဓမ္မတာ ဝုတ္တာ။ တထာ ဟိ ယေ ဝဏ္ဏဝယသရီရာဝယဝပရိက္ခာရကိရိယာဝိသေသာဒီဟိ နိယမံ အကတွာ နိမ္မိတာ ဟောန္တိ, တေ အနိယမေတွာ နိမ္မိတတ္ တာ ဣဒ္ဓိမတာ သဒိသာဝ ဟောန္တိ။ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ဘာသိတတုဏှီဘာဝာဒီသု ဝာ ယံ ယံ ဣဒ္ဓိမာ ကရောတိ, တံ တ ဒေဝ ကရောန္တိ။ သစေ ပန နာနပ္ပကာရေ ကာတုကာမော ဟောတိ, ကေစိ ပဌမဝယေ, ကေစိ မဇ္ဈိမဝယေ, ကေစိ ပစ္ဆိမဝ ယေ, တထာ ဒီဃကေသေ ဥပဍ္ဎမုဏ္ဍေ မိဿကကေသေ ဥပဍ္ဎရတ္တစီဝရေ ပဏ္ဍုကစီဝရေ, ပဒဘာဏဓမ္မကထာသရ

ဘညပဥ္ဟာပုစ္ဆနပဥ္ဟာဝိသ္သဇ္ဇနရဇနပစနစီဝရသိဗ္ဗနဓောဝနာဒီနိ ကရောန္တေ, အပရေပိ တ နာနပ္ပကာရေ ကာတုကာ မော ဟောတိ, တေန ဟာဒကဗ္ဗျာနတော ဝုဋ္ဌာယ ''တွေ့ကာ ဘိက္ခူ ပဌမဝယာ ဟောန္တူ''တိအာဒိနာ နယေန ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌိတေ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဒ္ဓိံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတပ္ပကာရာယေဝ ဟောန္တိ။ **ပုန အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနမေဝ အာဂစ္ဆတီ** တိ တေဟိ သဒ္ဓိံ ဇနပဒကထံ ကထေန္တော အနိသီဒိတ္ဝာ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနံ ဝေဠုဝနမေဝ ပစ္စာဂစ္ဆတိ။ **ဟဋ္ဌိယန္တိ** ဝိနယဟဋ္ဌိယံ။

ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၅. သတ္တမေ **ပိယာနန္တိ** ပိယာယိတဗ္ဗာနံ။ **မနာပာနန္တိ** မနဝဍ္ဍနကာနံ။ **ပိလိန္ဒောတိ ပနဿ ဂောတ္တံ, ဝစ္ဆောတိ နာမန္တိ** ဧတ္ထ ဝုတ္တဝိပရိယာယေနပိ ဝဒန္တိ ''ပိလိန္ဒောတိ နာမံ, ဝစ္ဆောတိ ဂောတ္တ''န္တိ။ တေနေဝ အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန **ထေရဂါထာသံဝဏ္ဏနာယ** (ထေရဂါ. အဋ္ဌ. ၁.၈ ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ) ဝုတ္တံ – ''ပိလိန္ဒောတိဿ နာမံ အကံသု, ဝစ္ဆောတိ ပန ဂောတ္တံ။ တေန သော အပရဘာဂေ ပိလိန္ဒဝစ္ဆောတိ ပညာယိတ္ထာ''တိ။ **သံသန္ဒေတွာ** တိ ဃဋေတွာ ကထေတွာ။

သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ တိ ဣဒံ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ ကထာမဂ္ဂေန ဝုတ္တံ။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ – အနုပ္ပန္နေယေဝ အမှာကံ ဘဂဝတိ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပိလိန္ဒဝစ္ဆောတိ ပညာတော သံသာရေ သံဝေဂဗဟုလတာယ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ စူဠဂန္ဓာရံ နာမ ဝိဇ္ဇံ သာဓေတွာ အာကာသစာရီ ပရစိတ္တဝိဒူ စ ဟုတွာ ရာဇဂဟေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော ပဋိဝသတိ။ အထ ယဒါ အမှာကံ ဘဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ အနုက္ကမေန ရာဇဂဟံ ဥပဂတော, တတော ပဋ္ဌာယ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန တဿ သာ ဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတိ, အတ္တကိစ္စံ န သာဓေတိ။ သော စိန္တေသိ – ''သုတံ ခေါ ပန မေတံ 'အာစရိယပါစရိယာနံ ဘာသမာနာနံ ယတ္ထ မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ ဓရတိ, တတ္ထ စူဠဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတီ'တိ။ သမဏဿ ပန ဂေါတမဿ အာဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ နာယံ မမ ဝိဇ္ဇာ သမ္ပဇ္ဇတိ, နိဿံသယံ သမဏော ဂေါတမော မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ, ယန္နူနာဟံ တံ ပယိရုပါသိတွာ တဿ သန္တိကေ ဝိဇ္ဇံ ပရိယာပုဏေယျ''န္တိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစ – ''အဟံ, မဟာသမဏ, တဝ သန္တိကေ ဧကံ ဝိဇ္ဇံ ပရိယာပုဏိတုကာမော, ဩကာသံ မေ ကရောဟီ''တိ။ ဘဂဝါ ''တေန ဟိ ပဗ္ဗဇာ''တိ အာဟ။ သော ''ဝိဇ္ဇာယ ပရိကမ္မံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ''တိ မညမာနော ပဗ္ဗဇိတိ။ **ပရဝမ္ဘနဝသေနာ** တိ ပရေသံ ဂရဟနဝသေန။

အကက္ကသ န္တိ အဖရုသံ။ **ဝိညာပနိန္တိ** အတ္ထဝိညာပနိံ။ **သစ္စ** န္တိ ဘူတတ္ထံ။ **နာဘိသဇေတိ** ယာယ ဂိရာယ အညံ ကုဇ္ဈာပနဝသေန န လဂ္ဂေယျ, ခီဏာသဝေါ နာမ ဧဝရူပမေဝ ဂိရံ န ဘာသေယျ, တသ္မာ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ ဝဒါမီတိ အတ္ထော။

အနုဝိစိနိတွာတိ အနုဝိစာရေတွာ။ **စဏ္ဍိကတံ ဂစ္ဆန္တ** န္တိ သီဃဂတိယာ ဂစ္ဆန္တံ။

ဗာဟိယဒါရုစီရိယတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၆. အဋ္ဌမေ **ဂေရုတ္တိတသေန ဂန္တွာ** တိ ဒေဝတာနုဘာဝေန ဂန္တွာ။ ''ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနာ''တိပိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ ဂ တော စ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ သမ္ဗဟုလေ ဘိက္ခူ ဘုတ္တပါတရာသေ ကာယာလသိယဝိမောစနတ္ထာယ အဗ္ဘောကာ သေ စင်္ကမန္တေ ဒိသွာ ''ကဟံ ဧတရဟိ သတ္ထာ''တိ ပုစ္ဆိ။ ဘိက္ခူ ''သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော''တိ ဝတွာ တံ ပုစ္ဆိံသု – ''တွံ ပန ကုတော အာဂတော''တိ? သုပ္ပါရကာ အာဂတောမှီတိ။ ကဒါ နိက္ခန္တောသီတိ? ဟိယျော သာယံ နိက္ခန္တောမှီတိ။ ဒူရတော အာဂတော, တဝ ဟာဒေ ဓောဝိတွာ တေလေန မက္ခေတွာ ထောကံ ဝိဿမာဟိ, အာဂတကာလေ သတ္ထာရံ ဒက္ခိဿတီတိ။ အဟံ, ဘန္တေ, သတ္ထု ဝါ အတ္တနော ဝါ ဇီဝိတန္တရာယံ န ဇာနာမိ, ဧကရတ္တေနေဝမှိ ကတ္ထစိ အဋ္ဌတွာ အနိသီဒိတွာ ဝီသယောဇနသတိကံ မဂ္ဂံ အာဂတော, သတ္ထာရံ ပဿိတွာဝ ဝိဿမိဿာမီတိ။ သော ဧဝံ ဝတွာ တရမာနရူပေါ သာဝတ္ထိံ ပဝိသိတွာ ဘဂဝန္တံ အနောပမာယ ဗုဒ္ဓသိရိယာ ပိဏ္ဍာယ စ ရန္တံ ဒိသွာ ''စိရဿံ ဝတ မေ ဒိဋ္ဌော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ''တိ ဒိဋ္ဌဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ဩဏတသရီရော ဂန္တွာ အန္တ

ရဂီထိယမေဝ ပဠ္ဌပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတ္ဝာ ကေဗ္ဗကေသု ဒဌ္ဌုံ ဂဟေတွာ ဧဝမာဟ – ''ဒေသေတု မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ ဓမ္မံ, ဒေသေတု မေ သုဂတော ဓမ္မံ, ယံ မမဿ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယာ''တိ။

အထ နံ သတ္ထာ ''အကာလော ခေါ တာဝ, ဗာဟိယ, အန္တရဃရံ ပဝိဋ္ဌာမှာ ပိဏ္ဍာယာ''တိ ပဋိက္ခိပိ ။ တံ သုတွာ ဗာဟိယော, ''ဘန္တေ, သံသာရေ သံသရန္တေန ကဗဠီကာရာဟာရော န နော လဒ္ဓပုဗ္ဗော, တုမှာကံ တ မယှံ တ ဇီဝိတန္တရာယံ န ဇာနာမိ, ဒေသေထ မေ ဓမ္မ''န္တိ။ သတ္ထာ ဒုတိယမ္ပိ ပဋိက္ခိပိယေဝ။ ဧဝံ ကိရဿ အဟောသိ ''ဣမဿ မံ ဒိဋ္ဌကာလတော ပဋ္ဌာယ သကလသရီရံ ပီတိယာ နိရန္တရံ အဇ္ဈောတ္ထဋံ ဟောတိ, ဗလဝပီတိဝေဂေန ဓမ္မံ သုတွာပိ န သက္ခိဿတိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ, မဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ တာဝ တိဋ္ဌတု, ဧကရတ္တေနေဝ ဝီသယောဇနသတံ မဂ္ဂံ အာဂတတ္တာ ဒရထောပိဿ ဗလဝါ, သောပိ တာဝ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတူ''တိ။ တသ္မာ ဒွိက္ခတ္တုံ ပဋိက္ခိပိတွာ တတိယံ ယာစိတော အန္တရဝီထိယံ ဌိတောဝ ''တသ္မာတိဟ တေ, ဗာဟိယ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတီ''တိအာဒိနာ (ဥဒါ. ၁၀) နယေန ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဣမမတ္ထံ သံခိပိတွာ ဒဿေန္တော **''သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌ''** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အန္တရဃရေ** တိ အန္တရဝီထိယံ။

အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရတာယ ပတ္တစီဝရံ ပရိယေသန္တော တိ သော ကိရ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ''ဘိက္ခုနာ နာမ အတ္တနော ပစ္စယေ လဘိတွာ အညံ အနောလောကေတွာ သယမေဝ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီ''တိ ဧကဘိက္ခုဿပိ ပတ္တေန ဝါ စီဝရေန ဝါ သင်္ဂဟံ နာကာသိ။ တေနဿ ''ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရံ န ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ''တိ ဉတွာ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝေန ပဗ္ဗဇ္ဇံ န အဒါသိ။ တာဝဒေဝ စ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတော ''ပရိပုဏ္ဏံ တေ ပတ္တစီဝရ''န္တိ ပုစ္ဆိတွာ ''အပရိပုဏ္ဏ''န္တိ ဝုတ္တေ ''တေန ဟိ ပတ္တစီဝရံ ပရိယေသာဟီ''တိ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ တသ္မာ သော ပတ္တစီဝရံ ပရိယေသန္တော သင်္ကာရဋ္ဌာနတော စောဠကခဏ္ဍာနိ သံကဍ္ဎတိ။

သဟဿမပိ တိ ပရိစ္ဆေဒဝစနံ။ ဧကသဟဿံ ဒွေသဟဿာနီတိ ဧဝံ သဟဿေန စေ ပရိစ္ဆိန္နာ ကထာ ဟောန္တိ, တာ စ **အနတ္ထပဒသံဟိတာ** အာကာသဝဏ္ဏပဗ္ဗတဝဏ္ဏနာဒီနိ ပကာသကေဟိ အနိစ္စာနဒီပကေဟိ အနတ္ထကေဟိ ပဒေဟိ သံဟိတာ ယာဝ ဗဟုကာ ဟောန္တိ, တာဝ ဟာပိကာ ဧဝါတိ အတ္ထော ။ **ဧကံ ကထာပဒံ သေယျော** တိ ''အပ္ပမာဒေါ အမတပဒံ။ပေ။ ယထာ မတာ''တိ (ဓ. ပ. ၂၁) ဧဝရူပ ဧကကထာပိ သေယျောတိ အတ္ထော။

ကုမာရကဿပတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၇. နဝမေ **ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနော** တိ သာဝကဗောဓိယာ နိယတတာယ ပုညသမ္ဘာရဿ စ သာတိသယတ္တာ ဝိနိပါတံ အဂန္တွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနော။ **''ဧကိဿာ ကုလဒါရိကာယ ကုစ္ဆိမှိ ဥပ္ပန္နော''**တိ ဝတွာ တမေဝဿ ဥပ္ပန္နဘာဝံ မူလတော ပဋ္ဌာယ ဒဿေတုံ – **''သာ စာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သာ**တိ ကုလဒါရိကာ။ **စ-**သဒ္ဒေါ ဗျတိရေကတ္ထော။ တေန ဝုစ္စမာနံ ဝိသေသံ ဇောတယတိ။ **ကုလဃရန္တိ** ပတိကုလဂေဟံ။ **ဂဗ္ဘနိမိတ္တ** န္တိ ဂဗ္ဘဿ သဏ္ဌိတဘာဝဝိဂ္ဂဟံ။ သတိပိ ဝိသာခါယ သာဝတ္ထိတသိကုလပရိယာပန္နတ္တေ တဿာ တတ္ထ ပဓာနဘာဝဒဿနတ္ထံ **''ဝိသာခဋ္ဌာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ ယထာ ''ဗြာဟ္မဏာ အာဂတာ, ဝသိဋ္ဌောပိ အာဂတော''တိ။ ဘဂဝတာ ဧဝံ ဂဟိတနာမတ္တာတိ ယောဇနာ။ ယသ္မာ ရာဇပုတ္တာ လောကေ ''ကုမာရာ''တိ ဝေါဟရီယန္တိ, အယဉ္စ ရညော ကိတ္တိမပုတ္တော, တသ္မာ အာဟ – **''ရညော။ပေ။ သဉ္ဇာနိံသူ''**တိ။

ပဉ္စဒသ ပဉှေ အဘိသင်္ခရိတွာ တိ ''ဘိက္ခု, ဘိက္ခု, အယံ ဝမ္မိကော ရတ္တိံ ဓူမာယတိ, ဒိဝါ ပဇ္ဇလတီ''တိအာဒိနာ **ဝမ္မိကသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၂၄၉) အာဂတနယေန ပဉ္စဒသ ပဉှေ အဘိသင်္ခရိတွာ။ **ဟယာသိရညော**တိ ''နတ္ထိ ပရလောကော, နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ, နတ္ထိ သုကတဒုက္ကဋာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၄၁၀, ၄၁၂) ဧဝံ လဒ္ဓိကဿ ဟယာသိရာဇဿ။ ရာဇာ ဟိ တဒါ အနုဘဝိဿတော ဟုတွာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နသေတဗျနဂရံ အဇ္ဈာဝသန္တော ဣမံ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ **ပဉ္စဒသဟိ ပဉှေဟိ ပဋိမဏ္ဍေတွာ** တိ ''တံ ကိံ မညသိ, ရာဇည, ဣမေ စန္ဒိမသူရိယာ ဣမသ္မိံ ဝါ လောကေ ပရသ္မိံ ဝါ ဒေဝါ ဝါ တေ မနုဿာ''တိ ဧဝမာဒီဟိ (ဒီ. နိ. ၂.၄၁၁) ပဉ္စဒသဟိ ပဉှေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတံ ကတွာ။ **သုတ္တန္တေ** တိ ဟယာသိသုတ္တန္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၄၀၆ အာဒယော)။

မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၈. ဒသမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

တတိယတေဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂေါ

(၁၄) ၄. စတုတ္ထဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

အာနန္ဒတ္ထေရဝတ္ထု

၂၁၉-၂၂၃. စတုတ္ထဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပ္ပမာဏာ**န္တိ ဟေဋ္ဌာ ကောဏ္ဍညတ္ထေရဿ ဝတ္ထုမှိ "တဿ ခုရပတ္တာနိ နဝုတိဟတ္ထာနိ ဟောန္တိ, ကေသရံ တိံသဟတ္ထံ, ကဏ္ဏိကာ ဒွါဒသဟတ္ထာ, ဟဒေန ပတိဋ္ဌိ တဋ္ဌာနံ ကောဒသဟတ္ထ"န္တိ ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပမာဏံ။ **ရညော ပေသေသီ**တိ ပစ္စန္တဿ ကုပိတဘာဝံ အာရောစေတွာ ပေသေသိ။ **ထေရကထာသံဝဏ္ဏနာယံ** (ထေရဂါ. အဋ္ဌ. ၂.၁၀၁၆ အာနန္ဒတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ) ပန "ပစ္စန္တဿ ကုပိတဘာဝံ ရညော အနာရောစေတွာ သယမေဝ တံ ဝူပသမေသိ, တံ သုတွာ ရာဇာ တုဋ္ဌမာနသော ပုတ္တံ ပက္ကောသာပေတွာ 'ဝရံ တေ, သုမန, ဒမ္မိ, ဂဏှာဟီ'တိ အာဟာ"တိ ဝုတ္တံ။ **န မေတံ စိတ္တံ အတ္ထီ**တိ မမ ဧဝရူပံ စိတ္တံ နတ္ထိ။ **အဝဇ္ဈန္တိ** အတုစ္ဆံ။ **အညံ ဝရေဟီ**တိ အညံ ပတ္ထေဟိ, အညံ ဂဏှာဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥဒကံ အဓိဋ္ဌာယာ**တိ "ဥဒကံ ဟောတူ"တိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ။ **ဂတေနာ**တိ ဂမနေန။ **န အာမိသစက္ခုကာ**တိ စီဝရာဒိပစ္စယသင်္ခါတံ အာမိသံ န ဩလောကေန္တိ။

ဝသနဋ္ဌာနသဘာဂေယေဝတိ ဝသနဋ္ဌာနသမီပေယေဝ။ **ကေန္တဝလ္လဘော**တိ ဥပဋ္ဌာကဋ္ဌာနေ ကေန္တေန ဝလ္လဘော။ **တေသ္သေဝ**တိ တေသ္သေဝ ဘိက္ခူသု။ **ဒွေဝဇ္ဈကထာ န ဟောန္တိ**တိ ဒွိဓာဘူတကထာ န ဟောန္တိ, အနေကန္တိကကထာ န ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနိဗဒ္ဓာ**တိ အနိယတာ။ **လောဟိတေန ဂလန္တေနာ**တိ ကူတ္ထမ္ဘူတက္ခာနေ ကရဏဝစနံ, ဂလန္တေန လောဟိတေန ယုတ္တောတိ အတ္ထော။ **အန္ဝတသတ္တော**တိ အနုဂတော။ **ဥဋ္ဌေဟိ, အာဝုသော အာနန္ဒ, ဥဋ္ဌေဟိ, အာဝုသော အာနန္ဒာ**တိ တုရိတေ ဣဒမာမေဍိတဝစနံ။ **ဒုဝိဓေန ဥဒကေနာ**တိ သီတုဒကေန ဥဏှုဒကေန စ။ **တိဝိဓေန ဒန္တကဋ္ဌေနာ**တိ ခုဒ္ဒကံ မဟန္တံ မဇ္ဈိမန္တိ ဧဝံ တိပ္ပကာရေန ဒန္တကဋ္ဌေန။ **နဝတရေ အနုပရိယာယတီ**တိ သတ္တရိ ပက္ကောသန္တေ ပဋ္ဋိဝစနအနာယ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနတ္ထံ နဝက္ခတ္တုံ အနုပရိယာယတိ။ တေနေတဟ – **"ဝေဠုဟိဿ အဟောသီ"**တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရဝတ္ထု

၂၂၄. ဒုတိယေ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဝိတ္ထာရတော ဝိနယဟဋ္ဌိယံ အာဂတမေဝ။

ကာဠုဒာယိတ္ထေရဝတ္ထု

၂၂၅. တတိယေ **ဂမနာကပ္ပ**န္တိ ဂမနာကာရံ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဗာကုလတ္ထေရဝတ္ထု

၂၂၆. စတုတ္ထေ **နိရာဗာဓာန**န္တိ အာဗာဓရဟိတာနံ။ ယထာ "ဒွတဝီသတိ ဒွဝတ္တိံသာ"တိအာဒိမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ "ဗာဝီသတိ ဗာတ္တိံသာ"တိအာဒီနိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝမေဝံ ဒွေဝ ကုလာနိ အဿာတိ ဒွိကုလော, ဒွေဝကုလောတိ တ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗာကုလောတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **"ဗာကုလောတိ ဒွီသု ကုလေသု ဝမိုတတ္တာ ဧဝံလဒ္ဓနာမော"**တိ။ **ဥပယောဂေနာ**တိ အာနုဘာဝေန။ **ဖာသုကကာလေ**တိ အရောဂကာလေ။ **ဂဒ္ဒုဟနမတ္တမ္ပီ**တိ ဂေဒုဟနမတ္တမ္ပိ ကာလံ။ ဣခ ပန န

သကလော ကေဒုဟနက္ခဏော အဓိပ္ပေတော, အထ ခော ကတိ ထနေ ဂဟေတွာ ဓေနုဒုဟနကာလမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ **အာရောဂ္ယသာလ** န္တိ အာတုရာနံ အရောဂဘာဝကရဏတ္ထာယ ကတသာလံ။

နိမုဇ္ဇနုမ္မုဇ္ဇနဝသေနာ တိ ဇာဏုပ္ပမာဏေ ဥဒကေ ထောကံယေဝ နိမုဇ္ဇနုမ္မုဇ္ဇနဝသေန။ **ဆဍ္ဍေတွာ ပလာယိ** တိ မစ္ဆသ္သ မုခသမီပေယေဝ ဆဍ္ဍေတွာ ပလာယိ။ **အရက္ခသ္သ တေဇေနာ** တိ အရက္ခသ္သ ပုညတေဇေန။ **မာရိယမာနာဝ မရန္တီ**တိ ဒဏ္ဍာဒီဟိ ပဟရိတွာ မာရိယမာနာဝ မရန္တိ, န ဇာလေန ဗဒ္ဓတာမတ္တေန အမာရိယမာနာ။ **နီဟဋမတ္တာဝ မတော**တိ နီဟဋက္ခဏေယေဝ မတော။ တေနသ္သ မာရဏတ္ထံ ဥပက္ကမော န ကတော, ယေန ဥပက္ကမေန အရက္ခသ္သ အာဗာဓော သိယာ။ **တန္တိ** မစ္ဆံ။ **သကလမေဝ**တိ အဝိကလမေဝ ပရိပုဏ္ဏာဝယဝမေဝ။ **န ကေဍ္ဍာယတီ**တိ န နန္ဒတိ, ကိဉ္စိပိ န မညတိ။ **ပိဋ္ဌိတော ဖာလေန္တီ** တိ အရက္ခသ္သ ပုညတေဇေန ပိဋ္ဌိတော ဖာလေန္တိ။ **ဘေရိံ စရာပေတွာ**တိ "ပုတ္တံ လဘိ"န္တိ ဥဂ္ဃောသနဝသေန ဘေရိံ စရာပေတွာ။ **ပကတိံ အာစိက္ခိ** တိ အတ္တနော ပုတ္တဘာဝံ ကထေသိ။ **ကုစ္ဆိယာ ဓာရိတတ္တာ အမာတာ ကာတုံ န သက္ကာ** တိ ဇနနီဘာဝတော အမာတာ ကာတုံ န သက္ကာ။ **မစ္ဆံ ဂဏှန္တာပီ**တိ မစ္ဆံ ဝိက္ကိဏိတွာ ဂဏှန္တာပိ။ တထာ ဂဏှန္တာ စ တပ္ပရိယာပန္နံ သဗ္ဗံ ဂဏှန္တိ နာမာတိ အာဟ – **"ဝက္ကယကနာဒီနိ ဗဟိ ကတွာ ဂဏှန္တာ နာမ နတ္ထီ"** တိ။ **အယမ္ပိ အမာတာ ကာတုံ န သက္ကာ** တိ ဒိန္နပုတ္တဘာဝတော န သက္ကာ။

သောဘိတတ္ထေရဝတ္ထု

၂၂၇. ပဉ္စမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ဥပာလိတ္ထေရဝတ္ထု

၂၂၈. ဆဋ္ဌေ **ဘာရုကစ္ဆကဝတ္ထု** န္တိ အညတရော ကိရ ဘာရုကစ္ဆဒေသဝာသီ ဘိက္ခု သုပိနန္တေ ပုရာဏဒုတိယိကာယ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတွာ "အသ္သမဏော အဟံ ဝိဗ္ဘမိဿာမီ"တိ ဘာရုကစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ပဿိတွာ ဧတမတ္ထံ အာရောစေသိ။ အာယသ္မာ ဥပါလိ, ဧဝမာဟ – "အနာပတ္တိ, အာဝုသော, သုပိနန္တေနာ"တိ။ ယသ္မာ သုပိနန္တေ အဝိသယတ္တာ ဧဝံ ဟောတိ။ တသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရော ဘဂဝတာ အဝိနိစ္ဆိတပုဗ္ဗမ္ပိ ကမ္မံ ဝတ္ထုံ နယဂ္ဂဟေန ဧဝံ ဝိနိစ္ဆိနိ။ ဂဟပတိနော ဒွေဝ အရကာ ဟောန္တိ ပုတ္တော စ ဘာဂိနေယျော စ။ အထ သော ဂဟပတိ ဂိလာနော ဟုတွာ အာယသ္မန္တံ အဇ္ဈာကံ ဧတဒဝေစ – "ကမ္မံ, ဘန္တေ, ဩကာသံ ယော ကမ္မေသံ အရကာနံ သဒ္ဓော ဟောတိ ပသန္နော, တသ္သ အာစိက္ခေယျာသီ"တိ။ တေန စ သမယေန တသ္သ စ ဂဟပတိနော ဘာဂိနေယျော သဒ္ဓော ဟောတိ ပသန္နော။ အထာယသ္မာ အဇ္ဈာကော တံ ဩကာသံ တသ္သ အရကသ္သ အာစိက္ခိ။ သော တေန သာပတေယျေန ကုဋုမ္ဗဉ္စ သဏ္ဌပေသိ, အနုဉ္စ ပဝတ္တေသိ။ အထ တသ္သ ဂဟပတိနော ပုတ္တော အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဧတဒဝေစ – "ကော နု ခော, ဘန္တေ အာနန္ဒ, ပိတုနော အယျကော ပုတ္တော ဝါ ဘာဂိနေယျော ဝါ"တိ။ ပုတ္တော ခော, အာဝုသော, ပိတုနော အယျကောတိ။ အာယသ္မာ, ဘန္တေ, အယျော အဇ္ဈာကော အမှာကံ သာပတေယျံ အမှာကံ မေထုနကသ္သ အာစိက္ခီတိ။ အသ္သမဏော, အာဝုသော, သော အဇ္ဈာကောတိ။ အထာယသ္မာ အဇ္ဈာကော အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဧတဒဝေစ – "ဒေဟိ မေ, အာဝုသော အာနန္ဒ, ဝိနိစ္ဆယ"န္တိ။ တေ ဥဘောပိ ဥပါလိတ္ထေရသ္သ သန္တိကံ အဂမံသု။ အထာယသ္မာ ဥပါလိ, အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဧတဒဝေစ – "ယော နု ခော, အာဝုသော အာနန္ဒ, သာမိကေန 'ကမ္မံ ဩကာသံ ကတ္တန္နာမသ္သ အာစိက္ခာ'တိ ဝုတ္တော, တသ္သ အာစိက္ခတိ, ကိံ သော အာပဇ္ဇတီ"တိ? န, ဘန္တေ, ကိဉ္စိ အာပဇ္ဇတိ အန္တမသော ဒုက္ကဋမတ္တမ္ပီတိ။ အယံ, အာဝုသော, အာယသ္မာ အဇ္ဈာကော သာမိကေန "ကမ္မံ ဩကာသံ ကတ္တန္နာမသ္သ အာစိက္ခာ"တိ ဝုတ္တော တသ္သ အာစိက္ခတိ, အနာပတ္တိ, အာဝုသော, အာယသ္မတော အဇ္ဈာကသ္သာတိ။ ဘဂဝတာ တံ သုတွာ "သုကထိတံ, ဘိက္ခဝေ, ဥပါလိနာ"တိ ဝတွာ သာဓုကာရမဒါသိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **ကုမာရကဿပဝတ္ထု** (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၁၇) ပန ဟေဋ္ဌာ အာဂတမေဝ။

ဆန္နံ ခတ္တိယာန န္တိ ဘဒ္ဒိယော သက္ယရာဇာ အနုရုဒ္ဓော အာနန္ဒော ဘဂု ကိမိလော ဒေဝဒတ္တောတိ ဣမေသံ ဆန္နံ ခတ္တိယာနံ။ **ပသာဓကော**တိ မဏ္ဍယိတာ။ **ဟဋ္ဌိယ**န္တိ သင္ဃဘေဒကက္ခန္ဓကဟဋ္ဌိယန္တိ (စူဠဝ. ၃၃၀ အာဒယော)။

နန္ဒကတ္ထေရဝတ္ထု

၂၂၉. သတ္တမေ **ကောသမောဓာနေ**တိ ကောသ္မိံ သမောဓာနေ, ကောသ္မိံ သန္နိပာတေတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

နန္ဒတ္ထေရဝတ္ထု

၂၃၀. အဋ္ဌမေ **န တံ စတုသမ္ပဇညဝသေန အပရိစ္ဆိန္နိတ္ဝာ ဩလောကေတီ**တိ သာတ္ထကသပ္ပာယဂောစရအသမ္မောဟသမ္ပဇညသင်္ခါတာနံ စတုန္နံ သမ္ပဇညာနံ ဝသေန အပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ တံ ဒိသံ န ဩလောကေတိ။ သော ဟိ အာယသ္မာ ''ယမေတဟံ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတံ နိဿာယ သာသနေ အနဘိရတိအာဒိဝိပ္ပကာရပ္ပတ္တော, တမေဝ သုဋ္ဌု နိဂ္ဂဟေဿာမီ''တိ ဥဿာဟဇာတော ဗလဝဟိရောတ္တပ္ပော, တတ္ထ စ ကတာဓိကာရတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရေ ဥက္ကံသပါရမိပ္ပတ္တော စတုသမ္ပဇညံ အမုဉ္စိတ္ဝာဝ သဗ္ဗဒိသံ အာလောကေတိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ ဘဂဝတာ –

> ''သစေ, ဘိက္ခဝေ, နန္ဒဿ ပုရတ္ထိမာ ဒိသာ အာလောကေတဗ္ဗာ ဟောတိ, သဗ္ဗံ စေတသော သမန္နာဟရိတ္ဝာ နန္ဒော ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ အာလောကေတိ 'ဧဝံ မေ ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ အာလောကယတော နာဘိဇ္ဈာဒောမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္ဝာဿဝိဿန္တီ'တိ။ ဣတိဟ တတ္ထ သမ္ပဇာနော ဟောတိ။ သစေ, ဘိက္ခဝေ, နန္ဒဿ ပစ္ဆိမာ ဒိသာ, ဥတ္တရာ ဒိသာ, ဒက္ခိဏာ ဒိသာ, ဥဒ္ဓံ, အဓော, အနုဒိသာ အနုဝိလောကေတဗ္ဗာ ဟောတိ, သဗ္ဗံ စေတသော သမန္နာဟရိတ္ဝာ နန္ဒော အနုဒိသံ အနုဝိလောကေတိ 'ဧဝံ မေ အနုဒိသံ အနုဝိလောကယတော။ပေ.။ သမ္ပဇာနော ဟောတီ'''တိ (အ. နိ. ၈.၉)။

အဘိသေကဂေဟပဝေသနအာဝါဟမင်္ဂလေသု ဝတ္တမာနေသူတိ ဣဒ္ဓ တီဏိ မင်္ဂလာနိ ဝုတ္တာနိ, ဝိနယဋ္ဌကထာယံ ပန ''တံ ဒိဝသမေဝ နန္ဒကုမာရဿ ကေသဝိဿဇ္ဇနံ, ပဋ္ဋဗန္ဓော, ဃရမင်္ဂလံ, ဆတ္တမင်္ဂလံ, အာဝါဟမင်္ဂလန္တိ ပဉ္စ မင်္ဂလာနိ ဟောန္တီ''တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ကုလမရိယာဒဝသေန ကေသောရောပနံ **ကေသဝိဿဇ္ဇနံ**။ ယုဝရာဇပဋ္ဋဗန္ဓနံ **ပဋ္ဋဗန္ဓော**။ အဘိနဝဃရပ္ပဝေသနမဟော **ဃရမင်္ဂလံ**။ ဝိဝါဟကရဏမဟော **အာဝါဟမင်္ဂလံ**။ ယုဝရာဇဆတ္တမဟော **ဆတ္တမင်္ဂလံ**။

နန္ဒကုမာရံ အဘိသေကမင်္ဂလံ န တထာ ပီဠေသိ, ယထာ ဇနပဒကလျာဏိယာ ဝုတ္တဝစနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ တဒေဝ ပန ဝစနံ သရူပတော ဒဿေတုံ – **''ပတ္တံ အာဒာယ ဂမနကာလေ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဇနပဒကလျာဏီ**တိ ဇနပဒမှိ ကလျာဏီ ဥတ္တမာ ဆ သရီရဒောသရဟိတာ ပဉ္စ ကလျာဏသမန္နာဂတာ။ သာ ဟိ ယသ္မာ နာတိဒီဃာ နာတိရဿာ နာတိကိသာ နာတိထူလာ နာတိကာဠီ နာစ္စောဒာတာတိ အတိက္ကန္တာ မာနုသဝဏ္ဏံ, အသမ္ပတ္တာ ဒိဗ္ဗဝဏ္ဏံ, တသ္မာ **ဆ သရီရဒောသရဟိတာ**။ ဆဝိကလျာဏံ မံသကလျာဏံ နှာရုကလျာဏံ အဋ္ဌိကလျာဏံ ဝယကလျာဏန္တိ ဣမေဟိ ပန ကလျာဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **ပဉ္စ ကလျာဏသမန္နာဂတာ** နာမ။ တဿာ ဟိ အာဂန္တုကောဘာသကိစ္စံ နတ္ထိ, အတ္တနော သရီရောဘာသေနေဝ ဒွါဒသဟတ္ထေ ဌာနေ အာလောကံ ကရောတိ, ပိယင်္ဂုသာမာ ဝါ ဟောတိ သုဝဏ္ဏသာမာ ဝါ, အယမဿာ **ဆဝိကလျာဏတာ**။ စတ္တာရော ပနဿာ ဟတ္ထပါဒါ မုခပရိယောသာနဉ္စ လာခါရသပရိကမ္မကတံ ဝိယ ရတ္တပဝါဠရတ္တကမ္ဗလသဒိသံ ဟောတိ, အယမဿာ **မံသကလျာဏတာ**။ ဝီသတိ ပန နခပတ္တာနိ မံသတော အမုတ္တဋ္ဌာနေ လာခါရသပူရိတာနိ ဝိယ, မုတ္တဋ္ဌာနေ ခီရဓာရာသဒိသာနိ ဟောန္တိ, အယမဿာ **နှာရုကလျာဏတာ**။ ဒွတ္တိံသ ဒန္တာ သုဖုသိတာ သုဓောတဝဇိရပန္တိ ဝိယ ခါယန္တိ, အယမဿာ **အဋ္ဌိကလျာဏတာ**။ ဝီသံဝဿသတိကာပိ သမာနာ သောဠသဝဿုဒ္ဒေသိကာ ဝိယ ဟောတိ နိပ္ပလိတာ, အယမဿာ **ဝယကလျာဏတာ**။ ဣတိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ကလျာဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ ''ဇနပဒကလျာဏီ''တိ ဝုစ္စတိ။ **တုဝဋ္ဋန္တိ** သီဃံ။

ဣမသ္မိံ ဌာနေ နိဝတ္တေဿတိ, ဣမသ္မိံ ဌာနေ နိဝတ္တေဿတီတိ စိန္တေန္တောမေဝတိ သော ကိရ တထာဂတေ ဂါရဝေန ''ပတ္တံ ဝေ, ဘန္တေ, ဂဏှထာ''တိ ဝတ္တုံ အဝိသဟန္တော ဧဝံ စိန္တေသိ – ''သောပာနသီသေ ပတ္တံ ဂဏှိဿတီ''တိ ။ သတ္ထာ တသ္မိမ္ပိ ဌာနေ န ဂဏှိ။ ဣတရော ''သောပာနပါဒမူလေ ဂဏှိဿတီ''တိ စိန္တ

တေသိ။ သတ္ထာ တတ္ထာပိ န ဂဏှာတိ။ ဣတရော ‘‘ရာဇင္ဂဏေ ဂဏှာဟိသ္သတီ’’တိ စိန္တေသိ။ သတ္ထာ တတ္ထာပိ န ဂဏှာတိ။ ဖေ ‘‘ဣမေ ဂဏှာဟိသ္သတိ, ဧတ္ထ ဂဏှာဟိသ္သတီ’’တိ စိန္တေန္တဿေဝ သတ္ထာ ဝိဟာရံ နေတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။

မဟာကပ္ပိနတ္ထေရဝတ္ထု

၂၃၁. နဝမေ **သုတဝိတ္တကော** တိ ဓမ္မသ္သဝနပိယော။ **ပဋိဟာရကသ္သာ** တိ ဒေဝတရိကသ္သ။ **သစ္စကာရေနာ** တိ သစ္စကိရိယာယ။ **သတ္ထာ ‘‘ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ အာဂစ္ဆတူ’’တိ စိန္တေသိ။ ထေရီ အာဂန္တွာ သဗ္ဗာ ပဗ္ဗာဇေတွာ ဘိက္ခုနီဥပဿယံ ဂတာ**တိ ဣဒံ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ ကထာမဂ္ဂံ ဒဿေန္တေန ဝုတ္တံ။ တေနေဝ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.မဟာကပ္ပိနတ္ထေရဝတ္ထု) ဝုတ္တံ –

> ‘‘တာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ ဌိတာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိံသု။ ဖေ ကိရ ဝုတ္တေ သတ္ထာ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာယ အာဂမနံ စိန္တေသီတိ ဧကစ္စေ ဝဒန္တိ။ သတ္ထာ ပန တာ ဥပာသိကာယော အာဟ – ‘သာဝတ္ထိံ ဂန္တွာ ဘိက္ခုနီဥပဿယေ ပဗ္ဗာဇေထာ’တိ။ တာ အနုပုဗ္ဗေန ဇနပဒစာရိကံ စရမာနာ အန္တရာမဂ္ဂေ မဟာဇနေန အဘိဟဋသက္ကာရသမ္မာနာ ပဒသာဝ ဝီသယောဇနသတိကံ မဂ္ဂံ ဂန္တွာ ဘိက္ခုနီဥပဿယေ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိံသူ’’တိ။

ဓမ္မပီတီတိ ဓမ္မပါယကော, ဓမ္မံ ပိဝန္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မော စ နာမေသ န သက္ကာ ဘာဇနေန ယာဂုအာဒီနိ ဝိယ ပာတုံ, နဝဝိဓံ ပန လောကုတ္တရဓမ္မံ နာမကာယေန ဖုသန္တော အာရမ္မဏတော သစ္ဆိကရောန္တော ပရိညာဘိသမယာဒီဟိ ဒုက္ခာဒီနိ အရိယသစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော ဓမ္မံ ပိဝတိ နာမ။ **သုခံ သေတီ**တိ ဒေသနာမတ္တမေတံ, စတူဟိပိ ဣရိယာပထေဟိ သုခံ ဝိဟရတီတိ အတ္ထော။ **ဝိပ္ပသန္နေနာ** တိ အနာဝိလေန နိရုပက္ကိလေသေန။ **အရိယပ္ပဝေဒိတေ** တိ ဗုဒ္ဓာဒီဟိ အရိယေဟိ ပဝေဒိတေ သတိပဋ္ဌာနာဒိဘေဒေ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ။ **သဒာ ရမတီ**တိ ဧဝရူပေ ဓမ္မပီတိ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ ဝိဟရန္တော ပဏ္ဍိတော သဒါ ရမတိ အဘိရမတိ။ ဗာဟိတပာပတ္တာ **‘‘ဗြာဟ္မဏာ’’** တိ ထေရံ အာလပတိ။

သာဂတတ္ထေရဝတ္ထု

၂၃၂. ဒသမေ **ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာနံ ဝစနေနာ** တိ ကောသမ္ဗိကာ ကိရ ဥပာသကာ အာယသ္မန္တံ သာဂတံ ဥပသင်္ကမိတွာ အဘိဝာဒေတွာ ဧကမန္တံ ဌိတာ ဧဝမာဟံသု – ‘‘ကိံ, ဘန္တေ, အယျာနံ ဒုလ္လဘဉ္စ မနာပဉ္စ, ကိံ ပဋိယာဒေမာ’’တိ? ဖေ ဝုတ္တေ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ ကောသမ္ဗိကေ ဥပာသကေ ဧတဒဝေါစုံ – ‘‘အတ္ထာဝုသော ကာပောတိကာ, နာမ ပသန္နာ ဘိက္ခူနံ ဒုလ္လဘာ စ မနာပါ စ, တံ ပဋိယာဒေထာ’’တိ။ အထ ကောသမ္ဗိကာ ဥပာသကာ ဃရေ ဃရေ ကာပောတိကံ ပသန္နံ ပဋိယာဒေတွာ အာယသ္မန္တံ သာဂတံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ဧတဒဝေါစုံ – ‘‘ပိဝတု, ဘန္တေ, အယျော သာဂတော ကာပောတိကံ ပသန္နံ, ပိဝတု, ဘန္တေ, အယျော သာဂတော ကာပောတိကံ ပသန္န’’န္တိ။ အထာယသ္မာ သာဂတော ဃရေ ဃရေ ကာပောတိကံ ပသန္နံ ပိဝိတွာ နဂရမှာ နိက္ခမန္တော နဂရဒွာရေ ပတိ။ တေန ဝုတ္တံ – **‘‘ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာနံ ဝစနေန သဗ္ဗဂေဟေသု ကာပောတိကံ ပသန္နံ ပဋိယာဒေတွာ’’**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ကာပောတိကာ** နာမ ကပောတပာဒသမာနဝဏ္ဏာ ရတ္တောဘာသာ။ **ပသန္နာ** တိ သုရာမဏ္ဍဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ဝိနယေ သမုဋ္ဌိတာ** န္တိ သုရာပာနသိက္ခာပဒေ (ပာစိ. ၃၂၆ အာဒယော) အာဂတံ။

ရာဓတ္ထေရဝတ္ထု

၂၃၃. ဧကာဒသမေ **သတ္ထာ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ သဉ္ညံ အဒါသီ** တိ ဗြာဟ္မဏံ ပဗ္ဗာဇေတုံ သညံ အဒါသိ, အာဏာပေသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘဂဝါ ကိရ တံ ဗြာဟ္မဏံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘိတွာ ကိသံ လူခံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ ဥပ္ပဏ္ဍုပ္ပဏ္ဍုကဇာတံ ဒိသွာ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ – ‘‘ကော, ဘိက္ခဝေ, တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အဓိကာရံ သရတီ’’တိ။ ဖေ ဝုတ္တေ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ – ‘‘အဟံ ခော, ဘန္တေ, တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အဓိကာရံ သရာမီ’’တိ။ ကိံ ပန တွံ, သာရိပုတ္တ, ဗြာဟ္မဏဿ အဓိကာရံ သရသီတိ။ ဣဓ မေ, ဘန္တေ, သော ဗြာဟ္မဏော ရာဇဂဟေ ပိဏ္ဍာယ စရန္တဿ ကဋစ္ဆုဘိက္ခံ အဒါပေသိ, ဣမံ ခော အဟံ, ဘန္တေ, တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အဓိ

ကာရံ သရာမီ''တိ။ သာစု သာစု, သာရိပုတ္တ။ ကတညုနော ဟိ, သာရိပုတ္တ, သပ္ပုရိသာ ကတဝေဒိနော, တေန ဟိ တွံ, သာရိပုတ္တ, တံ ဗ္ရာဟ္မဏံ ပဗ္ဗာဇေဟိ ဥပသမ္ပာဒေဟီ''တိ။ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယံ အာဂတော** တိ အလီနစိတ္တဇာတကဿ (ဇာ. ၁.၂.၁၁-၁၂) အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယံ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၂.၂.အလီနစိတ္တဇာတကဝဏ္ဏနာ) အာဂတော။

နိမိနန္တိ တတ္ထ တတ္ထ နိဒဿိတွာ ဌပိတာနံ ဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိပူရာနံ နိမိကုမ္ဘီနံ။ **ပဝတ္တာရ** န္တိ ကိစ္စဗောဓိ ကေ ဒုဂ္ဂတမနုဿေ အနုကမ္ပံ ကတွာ ''ဖောဟိ, တေ သုခေန ဇီဝနုပာယံ ဒဿေဿာမီ''တိ နိမိဋ္ဌာနံ နေတွာ ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ ''ဣမံ ဂဟေတွာ သုခံ ဇီဝ''တိ အာစိက္ခိတာရံ ဝိယ။ **ဝဇ္ဇဒဿိန** န္တိ ဒွေ ဝဇ္ဇဒဿိနော ''ဣမိနာ နံ အသာရုပ္ပေန တ ခလိတေန တ သင်္ဃမဇ္ဈေ နိဂ္ဂဏှိဿာမီ''တိ ရန္ဓဂဝေသကော စ, အနညာတံ ဉာပနတ္ထာယ ဉာတံ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထာယ သီလာဒီနမဿ ဝုဍ္ဎိကာမတာယ တံ တံ ဝဇ္ဇံ ဩလောကနေန ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝသဏ္ဌိ တော စ။ အယံ ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ ယထာ ဟိ ဒုဂ္ဂတမနုဿော ''ဣမံ ဂဏှာဟီ''တိ တဇ္ဇေတွာတပိ ပေါထေတွာပိ နိ မိံ ဒဿေန္တေ ကောပံ န ကရောတိ, ပမုဒိတောဝ ဟောတိ, ဧဝမေဝံ ဧဝရူပေ ပုဂ္ဂလေ အသာရုပ္ပံ တ ခလိတံ တ ဒိသွာ အာစိက္ခန္တေ ကောပေ န ကာတဗ္ဗော, တုဋ္ဌေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ''ဘန္တေ, မဟန္တံ တေ ကမ္မံ ကတံ မယှံ အာစရိ ယုပဇ္ဈာယဋ္ဌာနေ ဌတွာ ဩဝဒန္တေဟိ, ပုနပိ မံ ဝဒေယျာထာ''တိ ပဝာရေတဗ္ဗမေဝ။

နိဂ္ဂယှဝါဒိ န္တိ ဧကစ္စော ဟိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒီနံ အသာရုပ္ပံ တ ခလိတံ တ ဒိသွာ ''အယံ မေ မုခေဒကအနာဒိ ဟိ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟတိ, သစေ နံ ဝက္ခာမိ, န မံ ဥပဋ္ဌဟိဿတိ, ဧဝံ မေ ပရိဟာနိ ဘဝိဿတီ''တိ တံ ဝတ္တုံ အဝိ သဟန္တော န နိဂ္ဂယှဝါဒီ နာမ ဟောတိ, သော ဣမသ္မိံ သာသနေ ကစဝရံ အာကိရတိ။ ယော ပန တထာရူပံ ဝဇ္ဇံ ဒိသွာ တ ဝဇ္ဇာနုရူပံ တဇ္ဇေန္တော ပဏာမေန္တော ဒဏ္ဍကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟာရာ နီဟရန္တော သိက္ခာပေတိ, အယံ နိဂ္ဂ ယှဝါဒီ နာမ သေယျထာပိ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဝုတ္တဉှေတံ – ''နိဂ္ဂယှ နိဂ္ဂယှာဟံ, အာနန္ဒ, ဝက္ခာမိ, ပဝယှ ပဝယှ , အာနန္ဒ, ဝက္ခာမိ, ယော သာရော, သော ဌဿတီ''တိ (မ. နိ. ၃.၁၉၆)။ **မေဓာဝိ** န္တိ ဓမ္မောဇပညာယ သမ န္နာဂတံ။ **တာဒိသန္တိ** ဧဝရူပံ **ပဏ္ဍိတံ ဘဇေယျ** ပယိရုပါသေယျ။ တာဒိသဉှိ အာစရိယံ **ဘဇမာနဿ** အန္တေဝါ သိကဿ **သေယျော ဟောတိ န ပါပိယော,** ဝမိုယောဝ ဟောတိ, နော ပရိဟာနီတိ။

မောဃရာဇတ္ထေရဝတ္ထု

၂၃၄. ဒုတိယသမေ **ကဋ္ဌဟနနဂရေ** တိ ကဋ္ဌဟနေန ဂဟိတတ္တာ ဧဝံလဒ္ဓနာမကေ နဂရေ။ အတီတေ ကိရ ဗာရာဏသိတသီ ကော ရုက္ခဝဓုကီ သကေ အာစရိယကေ အဒုတိယော။ တဿ သောဠသ သိဿာ ကေမကေဿ သ ဟဿံ အန္တေဝါသိကာ။ ဧဝံ တေ သတ္တရသာဓိကာ သောဠသ သဟဿာ အာစရိယန္တေဝါသိကာ သဗ္ဗေပိ ဗာရာဏ သိံ ဥပနိဿာယ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တာ ပဗ္ဗတသမီပံ ဂန္တွာ ရုက္ခေ ဂဟေတွာ တတ္ထေဝ နာနာပာသာဒဝိကတိယော နိ ဋ္ဌာပေတွာ ကုလ္လံ ဗန္ဓိတွာ ဂင်္ဂါယ ဗာရာဏသိံ အာနေတွာ သစေ ရာဇာ အတ္ထိကော ဟောတိ, ရညော ဧကဘူမ ကံ တ သတ္တဘူမကံ တ ပာသာဒံ ယောဇေတွာ ဒေန္တိ။ နော စေ, အညေသမ္ပိ ဝိက္ကိဏိတွာ ပုတ္တဒါရံ ပောသေန္တိ။ အထ နေသံ ဧကဒိဝသံ အာစရိယော ''န သက္ကာ ဝဍ္ဎကိကမ္မေန နိစ္စံ ဇီဝိတုံ, ဒုက္ကရဉှိ ဇရာကာလေ ဧတံ ကမ္မ''န္တိ စိန္တေတွာ အန္တေဝါသိကေ အာမန္တေသိ – ''တာတာ, ဥဒုမ္ဗရာဒယော အပ္ပသာရရုက္ခေ အာနေထာ''တိ။ တေ ''သာ ဓူ''တိ ပဋိဿုဏိတွာ အာနယိံသု။ သော တေဟိ ကဋ္ဌသကုဏံ ကတွာ တဿဗ္ဘန္တရံ ပဝိသိတွာ တတေန ယန္တံ ပူရေသိ။ ကဋ္ဌသကုဏော သုဝဏ္ဏဟံသရာဇာ ဝိယ အာကာသေ လင်္ဃိတွာ ဝနဿ ဥပရိ စရိတွာ အန္တေဝါသိကာနံ ပုရ တော ဩရုဟိ။

အထာစရိယော သိဿေ အာဟ – ''တာတာ ဤဒိသာနိ ကဋ္ဌဟနာနိ ကတွာ သက္ကာ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ရဇ္ဇံ ဂဟေတုံ, တုမှေပိ တာတာ ဧတာနိ ကရောထ, ရဇ္ဇံ ဂဟေတွာ ဇီဝိဿာမ, ဒုက္ကရံ ဝဍ္ဎကိသိပ္ပေန ဇီဝိတု''န္တိ။ တေ တထာ ကတွာ အာစရိယဿ ပဋိဝေဒေသုံ။ တတော နေ အာစရိယော အာဟ – ''ကတမံ တာတာ ရဇ္ဇံ ဂဏှာမာ''တိ? ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ အာစရိယာတိ။ အလံ တာတာ, မာ ဧတံ ရုစိတ္ထ, မယဉှိ တံ ဂဟေတွာပိ ''ဝဍ္ဎကိရာဇာ, ဝဍ္ဎကိယုဝ ရာဇာ''တိ ဝဍ္ဎကိဝါဒါ န မုစ္စိဿာမ, မဟန္တော ဇမ္ဗုဒီပေ, အညတ္ထ ဂစ္ဆာမာတိ။ တတော သပုတ္တဒါရကာ ကဋ္ဌ ဌဟနာနိ အဘိရုဟိတွာ သဇ္ဇာဝုဓာ ဟုတွာ ဟိမဝန္တာဘိမုခါ ဂန္တွာ ဟိမဝတိ အညတရံ နဂရံ ပဝိသိတွာ ရညော နိ

ဝေသနေယေဝ ပစ္စုဋ္ဌံသု။ တေ တတ္ထ ရဇ္ဇံ ဂဟေတွာ အာစရိယံ ရဇ္ဇေ အဘိသိဉ္စိံသု။ သော ''ကဋ္ဌဝါဟနော ရာဇာ''တိ ပကာသော အဟောသိ, တံ နဂရံ တေန ဂဟိတတ္တာ ''ကဋ္ဌဝါဟနနဂရ''န္တွေဝ နာမံ လဘိ။

တပစာရန္တိ တပစရဏံ။ **ဟသာဏာစေတိယေ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ နိသီဒီ** တိ ဟသာဏာကစေတိယန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရေ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ သက္ကေန မာပိတေ မဟာမဏ္ဍပေ နိသီဒိ။ တတ္ထ ကိရ မဟတော ပါသာဏဿ ဥပရိ ပုဗ္ဗေ ဒေဝဋ္ဌာနံ အဟောသိ, ဥပ္ပန္နေ ပန ဘဂဝတိ ဝိဟာရော ဇာတော, သော တေနေဝ ပုရိမဝေါဟာရေန **''ဟသာဏာစေတိယ''**န္တိ ဝုစ္စတိ။

တေန ပုစ္ဆိတေ ဒုတိယော ဟုတွာ သတ္ထာရံ ပဉှံ ပုစ္ဆိ တိ –

''မုဒ္ဓံ မုဒ္ဓါဓိပါတဉ္စ၊ ဗာဝရီ ပရိပုစ္ဆတိ။
တံ ဗျာကရောဟိ ဘဂဝါ၊ ကင်္ခံ ဝိနယ နော ဣသေ''တိ။ (သု. နိ. ၁၀၃၁) –

ဧဝံ တေန ပဉှေ ပုစ္ဆိတေ ဘဂဝတာ စ –

''အဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဓာတိ ဇာနာဟိ၊ ဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဓါဓိပါတိနီ။
သဒ္ဓါသတိသမာဓီဟိ၊ ဆန္ဒဝီရိယေန သံယုတာ''တိ။ (သု. နိ. ၁၀၃၂) –

ပဉှေ ဝိဿဇ္ဇိတေ ဒုတိယော ဟုတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆိ။

အထဿ။ပေ။ ပဉှံ ကထေသီ တိ –

''ကထံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ, မစ္စုရာဇာ န ပဿတီ''တိ။ (သု. နိ. ၁၁၂၄) –

တေန ပဉှေ ပုစ္ဆိတေ –

''သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿု၊ မောဃရာဇ သဒါ သတော။
အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ ဦဟစ္စ၊ ဧဝံ မစ္စုတရော သိယာ။
ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စုရာဇာ န ပဿတီ''တိ။ (သု. နိ. ၁၁၂၅) –

ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေသိ။

သေသဇနာတိ တသ္မိံ သမာဂမေ သန္နိပတိတာ သေသဇနာ။ **န ကထိယန္တီ** တိ ''ဇွေကကာ သောတာပန္နာ''တိအာဒိနာ န ဝုစ္စန္တိ။ **ဧဝံ ဟာရာယနေ ဝတ္ထု သမုဋ္ဌိတ** န္တိ ဟာရာယနဝဂ္ဂေ ဣဒံ ဝတ္ထု သမုဋ္ဌိတံ။

စတုတ္ထတေဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ထေရပါဠိသံဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. တေဒဂ္ဂဝဂ္ဂေါ

(၁၄) ၅. ပဉ္စမတေဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

မဟာပဇာပတိဂေါတမီထေရီဝတ္ထု

၂၃၅. ထေရိပါဠိသံဝဏ္ဏနာယ ပဉ္စမေ **ယဒိဒံ မဟာဂေါတမီ**တိ ဧတ္ထ ''ယဒိဒံ မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီ''တိ စ ပဌန္တိ။ တတ္ထ **ဂေါတမီ**တိ ဂေါတ္တံ။ နာမကရဏဒိဝသေ ပနဿာ လဒ္ဓသက္ကာရာ ဗြာဟ္မဏာ လက္ခဏသမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ

တ “သစေ အယံ ဓီတရံ လဘိဿတိ, စက္ကဝတ္တိရညော မဟေသီ ဘဝိဿတိ။ သစေ ပုတ္တံ လဘိဿတိ, စက္ကဝတ္တိရာဇာ ဘဝိဿတီ”တိ ဥဘယထာပိ “မဟတီယေဝဿာ ပဇာ ဘဝိဿတီ”တိ ဗျာကရိံသု, တသ္မာ ပုတ္တပဇာယ စေဝ ဓီတုပဇာယ စ မဟန္တတာယ “မဟာပဇာပတီ”တိ တေဟရိံသု။ တဒုဘယံ ပန သံသန္ဒေတွာ **“မဟာပဇာပတိ ကေတမီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **တရဘိက္ခ** န္တိ တရေန အတဗ္ဗံ ဘိက္ခံ။ **နာမံ အကံသူ**တိ ကေတ္တံယေဝ နာမံ အကံသု။ **မာတုစ္ဆ** န္တိ စူဠမာတရံ။ မာတုဘဂိနီ ဟိ မာတုစ္ဆာတိ ဝုစ္စတိ။ **ကလဟဝိတဒသုတ္တပရိယောသာနေ** တိ “ကုတောပဟူတာ ကလဟာ ဝိတအာ”တိအာဒိနာ သုတ္တနိပါတေ အာဂတဿ **ကလဟဝိတဒသုတ္တဿ** (သု. နိ. ၈၆၈ အာဒယော) ပရိယောသာနေ။ ဣဒဉ္စ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ ကထာမဂ္ဂါနုသာရေန ဝုတ္တံ။ အပရေ ပန “တသ္မိံယေဝ သုတ္တနိပါတေ ‘အတ္တဒဏ္ဍာ ဘယံ ဇာတ’န္တိအာဒိနာ အာဂတဿ **အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တဿ** (သု. နိ. ၉၄၁ အာဒယော) ပရိယောသာနေ”တိ ဝဒန္တိ။ **နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိတာန** န္တိ ဧတ္ထ ပေါဘိက္ခုပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဧတေ ပဗ္ဗဇိတာတိ ဝဒန္တိ။ တေနေဝ သုတ္တနိပါတေ **အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တသံဝဏ္ဏနာယ** (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၉၄၂ အာဒယော) ဝုတ္တံ – “ဒေသနာပရိယောသာနေ ပဉ္စသတာ သာကိယကုမာရာ ကောဠိယကုမာရာ စ ပေါဘိက္ခုပဗ္ဗဇ္ဇာယ ပဗ္ဗဇိတာ။ တေ ဂဟေတွာ ဘဂဝါ မဟာဝနံ ပါဝိသီ”တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ခေမာထေရီဝတ္ထု

၂၃၆. ဒုတိယေ **ပရပရိယာပန္နာ ဟုတွာ** တိ ပရေသံ အာသိ ဟုတွာ။ **သုဝဏ္ဏရသပိဉ္ဇရော အဟောသီ** တိ သုဝဏ္ဏရသပိဉ္ဇရော ဝိယ အဟောသိ။

မက္ကဋကောဝ **ဇာလ**န္တိ ယထာ နာမ မက္ကဋကော သုတ္တဇာလံ ကတွာ မဇ္ဈဋ္ဌာနေ နာဘိမဏ္ဍလေ နိပန္နော ပရိယန္တေ ပတိတံ ပဋင်္ဂံ ဝါ မက္ခိကံ ဝါ ဝေဂေန ဂန္တွာ ဝိဇ္ဈိတွာ တဿ ရသံ ပိဝိတွာ ပုနာဂန္တွာ တသ္မိံယေဝ ဌာနေ နိပဇ္ဇတိ, ဧဝမေဝ ယေ သတ္တာ ရာဂရတ္တာ ဒေါသပဒုဋ္ဌာ မောဟမူဠှာ သယံကတံ တဏှာသောတံ အနုပတန္တိ, တေ တံ သမတိက္ကမိတုံ န သက္ကောန္တိ, ဧဝံ ဒုရတိက္ကမံ။ **ဧတမ္ပိ ဆေတွာန ဝဇန္တိ ဓီရာ** တိ ပဏ္ဍိတာ ဧတံ ဗန္ဓနံ ဆိန္ဒိတွာ **အနပေက္ခိနော** နိရာလယာ ဟုတွာ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ ပဟာယ ဝဇန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။

ဥပ္ပလဝဏ္ဏာထေရီဝတ္ထု

၂၃၇. တတိယံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ပဋာစာရာထေရီဝတ္ထု

၂၃၈. စတုတ္ထေ **ပဋိဟာရသတေနပီ**တိ ဒွါရသတေနပိ။ **ပဋိဟာရသဒ္ဒေါ ဟိ ဒွါရေ ဒေါဝါရိကေ စ ဒိဿတိ။ ကုလသဘာဂ**န္တိ အတ္တနော ဂေဟသမီပံ။

တာဏာယာတိ တာဏဘာဝာယ ပတိဋ္ဌာနတ္ထာယ။ **ဗန္ဓဝါ** တိ ပုတ္တေ စ ပိတရော စ ဌပေတွာ အဝသေသာ ဉာတိသုဟဇ္ဇာ။ **အန္တကေနာဓိပန္နဿာ** တိ မရဏေန အဘိဘူတဿ။ ပဝတ္တိယဉှိ ပုတ္တာဒယော အန္နပါနာဒိဒါနေန စေဝ ဥပ္ပန္နကိစ္စနိတ္ထရဏေန စ တာဏာ ဟုတွာပိ မရဏကာလေ ကေနစိ ဥပါယေန မရဏံ ပဋိဗာဟိတုံ အသမတ္ထတာယ တာဏတ္ထာယ လေဏတ္ထာယ န သန္တိ နာမ။ တေနေဝ ဝုတ္တံ – **“နတ္ထိ ဉာတီသု တာဏတာ”**တိ။

ဧတမတ္ထဝသ န္တိ ဧဝံ တေသံ အညမညဿ တာဏံ ဘဝိတုံ အသမတ္ထဘာဝသင်္ခါတံ ကာရဏံ ဇာနိတွာ **ပဏ္ဍိတော** စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေန သံဝုတော ရက္ခိတဂေါပိတော ဟုတွာ **နိဗ္ဗာနဂမနံ** အဋ္ဌင်္ဂိကံ **မဂ္ဂံ** သီဃံ သောဓေယျာတိ အတ္ထော။

ဓမ္မဒိန္နာထေရီဝတ္ထု

၂၃၉. ပဋ္ဌမေ **ပရာယတ္တဋ္ဌာနေ** တိ ပရေသံ အသိဋ္ဌာနေ။ **သုဇာတတ္တေရသ္သ အဓိကာရကမ္မံ ကတ္ဝာ** တိ သာ ကိရ အတ္တနော ကေသေ ဝိက္ကိဏိတွာ သုဇာတတ္တေရသ္သ နာမ အဂ္ဂသာဝကသ္သ အနံ ဒတွာ ပတ္ထနံ အကာသိ ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **ဟတ္ထေ ပသာရိတေ** တိ တသ္သ ဟတ္ထာဝလမ္ဗနတ္ထံ ပုဗ္ဗာဇိဏ္ဏာဝသေန ဟတ္ထေ ပသာရိတေ။ သော ကိရ အနာကမိ ဟုတွာ ဂေဟံ အာဂစ္ဆန္တော ယထာ အညေသု ဒိဝသေသု ဣတော စိတော စ ဩလောကေန္တော သိတံ ကုရုမာနော ဟာသမာနော အာဂစ္ဆတိ, ဧဝံ အနာဂန္တွာ သန္တိန္ဒြိယော သန္တမာနသော ဟုတွာ အဂမာသိ။ ဓမ္မဒိန္နာ သီဟပဉ္စရံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ ဝီထိံ ဩလောကယမာနာ တသ္သ အာဂမနာကာရံ ဒိသွာ "ကိံ နု ခေါ ဧတ"န္တိ စိန္တေတွာ တသ္သ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကုရုမာနာ သောပာနသီသေ ဌတွာ ဩလမ္ဗနတ္ထံ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ ဥပာသကော အတ္တနော ဟတ္ထံ သမိဉ္ဇေသိ။ သာ "ဟာတရာသဘောဇနကာလေ ဇာနိဿာမီ"တိ စိန္တေသိ။ ဥပာသကော ပုဗ္ဗေ တာယ သဒ္ဓိံ ဧကတော ဘုဉ္ဇတိ။ တံ ဒိဝသံ ပန တံ အနပလောကေတွာ ယောဂာဝစရဘိက္ခု ဝိယ ဧကကောဝ ဘုဉ္ဇိ။ တေနာဟ – **"ဘုဉ္ဇမာနောပိ ဣမံ ဒေထ, ဣမံ ဟရထာတိ န ဗျာဟရီ"** တိ။ တတ္ထ **ဣမံ ဒေထာ**တိ ဣမံ ခါဒနီယံ ဝါ ဘောဇနီယံ ဝါ ဒေထ။ **ဣမံ ဟရထာ**တိ ဣမံ ခါဒနီယံ ဝါ ဘောဇနီယံ ဝါ အပဟရထ။ **သန္တဝုဝသေနာ** တိ ကိလေသသန္တဝုဝသေန။ စိရကာလပရိဘာဝိတာယ ဃဋ္ဋေဒိပဇာလာယ ဝိယ အဘ္ဘန္တရေ ဒိဗ္ဗမာနာယ ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနာ အာဟ – **"ဧဝံ သန္တော။ပေ။ မယှံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုဇာနာထာ"** တိ။

အယံ တာဝ သေဋ္ဌိ ဃရမဇ္ဈေ ဌိတောဝ ဒုက္ခဿန္တံ အကာသီ တိ သာ ကိရ "ဓမ္မဒိန္နေ တုယှံ အေသော နတ္ထိ, အဟံ ပန အဇ္ဇ ပဋ္ဌာယ သန္တဝုဝသေန။ပေ။ ကုလဃရံ ဂစ္ဆာ"တိ ဝုတ္တေ ဧဝံ စိန္တေသိ – "ပကတိပုရိသော ဧဝံ ဝတ္တာ နာမ နတ္ထိ, အဒ္ဓာ ဧတေန လောကုတ္တရဓမ္မော နာမ ပဋိဝိဒ္ဓေါ"တိ။ တေနသ္သာ အယံ သင်္ကပ္ပော အဟောသိ "အယံ တာဝ သေဋ္ဌိ ဃရမဇ္ဈေ ဌိတောဝ ဒုက္ခဿန္တံ အကာသီ"တိ။ **မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၆၀) ပန "အထ ကသ္မာ မယာ သဒ္ဓိံ ယထာပကတိယာ အာလာပသလ္လာပမတ္တမ္ပိ န ကရောထာတိ သော စိန္တေသိ – 'အယံ လောကုတ္တရဓမ္မော နာမ ဂရု ဘာရိယော န ပကာသေတဗ္ဗော; သစေ ခေါ ပနာဟံ န ကထေဿာမိ, အယံ ဟဒယံ ဖာလေတွာ ဧတ္ထေဝ ကာလံ ကရေယျာ'တိ တသ္သာ အနုဂ္ဂဟတ္ထာယ ကထေသိ – 'ဓမ္မဒိန္နေ အဟံ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နာမ အဓိဂတော, တံ အဓိဂတသ္သ ဧဝရူပါ လောကိယကိရိယာ န ဝဋ္ဋတီ'"တိ ဝုတ္တံ။

ပဉ္စက္ခန္ဓာဒိဝသေန ပဉ္ဟေ ပုစ္ဆိ တိ "သက္ကာယော သက္ကာယောတိ အယျေ ဝုစ္စတိ, ကတမော နု ခေါ အယျေ သက္ကာယော ဝုတ္တော ဘဂဝတာ"တိအာဒိနာ စူဠဝေဒလ္လသုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၄၆၀ အာဒယော) အာဂတနယေန ပုစ္ဆိ။ **ပုစ္ဆိတံ ပုစ္ဆိတံ ဝိဿဇ္ဇေသိ** တိ "ပဉ္စ ခေါ ဣမေ, အာဝုသော ဝိသာခ, ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ သက္ကာယော ဝုတ္တော ဘဂဝတာ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၄၆၀ အာဒယော) တတ္ထေဝ အာဂတနယေန ဝိဿဇ္ဇေသိ။ **သုရဘာဝ**န္တိ တိက္ခဘာဝံ။ အနဓိဂတအရဟတ္တမဂ္ဂသ္သ ဥဂ္ဂဟေန ဝိနာ တတ္ထ ပဉ္ဟော န ဥပဋ္ဌာတီတိ အာဟ – **"ဥဂ္ဂဟဝသေန အရဟတ္တမဂ္ဂေပိ ပုစ္ဆိ"**တိ။ **တံ နိဝတ္တေန္တီ** တိ "ဝိမုတ္တိယာ ပနာယျေ ကိံ ပဋိဘာဂေါ"တိ ပုစ္ဆိတေ "ဝိမုတ္တိယာ ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, နိဗ္ဗာနံ ပဋိဘာဂေါ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၆) ဝုတ္တေ "နိဗ္ဗာနသ္သ, ပနာယျေ, ကိံ ပဋိဘာဂေါ"တိ ပုန ပုစ္ဆိတေ တံ နိဝတ္တေန္တီ **"အစ္စသရာဝုသော ဝိသာခါ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အစ္စသရာ** တိ အပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပုစ္ဆန္တော ပဉ္ဟံ အတိက္ကာမိတာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ **နာသက္ခိ ပဉ္ဟာနံ ပရိယန္တံ ဂဟေတု** န္တိ ပဉ္ဟာနံ ပရိစ္ဆေဒပ္ပမာဏံ ဂဟေတုံ နာသက္ခိ။ ပဉ္ဟာနဉ္ဟိ ပရိစ္ဆေဒံ ဂဟေတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနေ အဋ္ဌတွာ တတော ပရံ ပုစ္ဆန္တော နာသက္ခိ ပဉ္ဟာနံ ပရိယန္တံ ဂဟေတုံ။ အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မသ္သ စ ပဋိဘာဂံ ပုစ္ဆိ။ နိဗ္ဗာနံ နာမေတံ အပ္ပဋိဘာဂံ, န သက္ကာ နီလံ ဝါ ပီတကံ ဝါတိ ကေနစိ ဓမ္မေန သဒ္ဓိံ ပဋိဘာဂံ ကတွာ ဒဿေတုံ, တဉ္စ တွံ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန ပုစ္ဆသီတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗာနောဂဓ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ ဩဂဟေတွာ ဌိတံ, နိဗ္ဗာနန္တောဂဓံ နိဗ္ဗာနံ အနုပ္ပဝိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗာနပရာယဏ**န္တိ နိဗ္ဗာနံ ပရံ အယနမသ္သ ပရာဂတိ, န တတော ပရံ ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ နိဗ္ဗာနံ ပရိယောသာနံ အဝသာနံ အဿာတိ **နိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ** ။

ပုရေတိ အတီတေသု ခန္ဓေသု။ **ပစ္ဆာ** တိ အနာဂတေသု ခန္ဓေသု။ **မဇ္ဈေ** တိ ပစ္စုပ္ပန္နေသု ခန္ဓေသု။ **အကိဉ္စန** န္တိ ယဿ ဧတေသု တီသု ဌာနေသု တဏှာဂာဟသင်္ခါတံ ကိဉ္စနံ နတ္ထိ, တမဟံ ရာဂကိဉ္စနာဒီဟိ အကိဉ္စနံ ကဿစိ ဂဟဏဿ အဘာဝေန **အနာဒာနံ** ဗြာဟ္မဏံ ဝဒါမီတိ အတ္ထော။

ပဏ္ဍိတာ တိ ဓာတုအာယတနာဒိကုသလတာသင်္ခာတေန ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတာ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ကိတ္တာဝတာ နု ခော, ဘန္တေ, ပဏ္ဍိတော ဟောတိ? ယတော ခော, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဓာတုကုသလော စ ဟောတိ အာယတနကုသလော စ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကုသလော စ ဌာနာဋ္ဌာနကုသလော စ, ဧတ္တာဝတာ ခော, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ပဏ္ဍိတော ဟောတီ”တိ။

မဟာပညာတိ မဟန္တေ အတ္ထေ မဟန္တေ ဓမ္မေ မဟန္တာ နိရုတ္တိယော မဟန္တာနိ ပဋိဘာနာနိ ပရိဂ္ဂဟဏေ သမတ္ထာယ ပညာယ သမန္နာဂတာ။ ကြမိဿာ ဟိ ထေရိယာ အသေက္ခပ္ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တတာယ ပဋိသမ္ဘိဒါ ယော ပူရေတွာ ဌိတတာယ ပညာမဟတ္တံ။ **ယထာ တံ ဓမ္မဒိန္နာယာ** တိ ယထာ ဓမ္မဒိန္နာယ ဘိက္ခုနိယာ ဗျာကတံ, အဟံ ဧဝမေဝ ဗျာကရေယျန္တိ အတ္ထော။ **တန္တိ** နိပါတမတ္တံ။

နန္ဒာထေရီဝတ္ထု

၂၄၀. ဆဋ္ဌေ **အညံ မဂ္ဂံ အပဿန္တီ** တိ အညံ ဥပာယံ အပဿန္တီ။ **ဝိဿတ္ထာ** တိ နိရာသင်္ကာ။ **ကြတ္ထိနိမိတ္တန္တိ** ကြတ္ထိယာ သုဘနိမိတ္တံ, သုဘာကာရန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မပဒေ ကထံ ဝတွာတိ** –

“အဋ္ဌီနံ နဂရံ ကတံ၊ မံသလောဟိတလေပနံ။
ယတ္ထ ဇရာ စ မစ္စု စ၊ မာနော မက္ခော စ ဩဟိတော”တိ။ (ဓ. ပ. ၁၅၀) –

ကြမံ ကထံ ဝတွာ။ တတ္ရာယမဓိပ္ပာယော – ယထေဝ ဟိ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒီနံ ဩဒဟနတ္ထာယ ကဋ္ဌာနိ ဥဿာပေတွာ ဝလ္လီဟိ ဗန္ဓိတွာ မတ္တိကာယ ဝိလိမ္ပိတွာ နဂရသင်္ခာတံ ဗဟိဒ္ဓါ ဂေဟံ ကရောန္တိ, ဧဝမိဒံ အဇ္ဈတ္တိကမ္ပိ တီဏိ အဋ္ဌိသတာနိ ဥဿာပေတွာ နှာရုဝိနဒ္ဓံ မံသလောဟိတလေပနံ တစပဋိစ္ဆန္နံ ဇီရဏလက္ခဏာယ ဇရာယ မရဏလက္ခဏဿ မစ္စုနော အာရောဂျသမ္ပဒါဒီနိ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနလက္ခဏဿ မာနဿ သုကတကာရဏဝိနာသနလက္ခဏဿ မက္ခဿ စ ဩဒဟနတ္ထာယ နဂရံ ကတံ။ ဧဝရူပေ ဧဝ ဟိ ဧတ္ထ ကာယိကစေတသိကော အာဗာဓော ဩဟိတော, ကြတော ဥဒ္ဓံ ကိဉ္စိ ဂယှူပဂံ နတ္ထီတိ။

သုတ္တံ အဘာသီ တိ –

“စရံ ဝါ ယဒိ ဝါ တိဋ္ဌံ၊ နိသိန္နော ဥဒ ဝါ သယံ။
သမိဉ္ဇေတိ ပသာရေတိ၊ ဧသာ ကာယဿ ကြဉ္ဇနာ။

“အဋ္ဌိနှာရုသံယုတ္တော၊ တစမံသာဝလေပနော။
ဆဝိယာ ကာယော ပဋိစ္ဆန္နော၊ ယထာဘူတံ န ဒိဿတီ”တိ။ (သု. နိ. ၁၉၅-၁၉၆) –

အာဒိနာ သုတ္တမဘာသိ။

သောဏာထေရီဝတ္ထု

၂၄၁. သတ္တမေ **သဗ္ဗေပိ ဝိသုံ ဝိသုံ ဃရာဝါသေ ပတိဋ္ဌာပေသီ** တိ ဧတ္တ သဗ္ဗေပိ ဝိသုံ ဝိသုံ ဃရာဝါသေ ပတိဋ္ဌာ ပေတွာ “ပုတ္တာဝ မံ ပဋိဇဂ္ဂိဿန္တိ, ကိံ မေ ဝိသုံ ကုဋုမ္ဗေနာ”တိ သဗ္ဗံ သာပတေယျမ္ပိ ဝိဘဇိတွာ အဒာသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနေဝ ဟိ တတော ပဋ္ဌာယ “အယံ အမှာကံ ကိံ ကရိဿတီ”တိ အတ္တနော သန္တိကံ အာဂတံ “မာတာ”တိ သညမ္ပိ န ကရိံသု။ တထာ ဟိ နံ ကတိပါဟစ္စယေန ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ ဘရိယာ “အဟော အမှာကံ အယံ ဇေဋ္ဌပုတ္တော မေတိ ဒွေဝ ကောဋ္ဌာသေ ဒတွာ ဝိယ ကြမမေဝ ဂေဟံ အာဂစ္ဆတီ”တိ အာဟ။ သေသပုတ္တာနံ ဘရိ ယာယောပိ ဧဝမေဝံ ဝဒိံသု။ ဇေဋ္ဌဓီတရံ အာဒိံ ကတွာ တာသံ ဂေဟံ ဂတကာလေ တာပိ နံ ဧဝမေဝ ဝဒိံသု။ သာ အဝမာနပ္ပ ပတ္တာ ဟုတွာ “ကိံ မေ ကြမေသံ သန္တိကေ ဝုတ္ထေန, ဘိက္ခုနီ ဟုတွာ ဇီဝိဿာမီ”တိ ဘိက္ခုနီဥပဿယံ ဂန္တွာ ပဗ္ဗ

ဗဇ္ဇိ ယာစိ, တာ နံ ပဗ္ဗာဇေသုံ။ ကမေမေဝ ဝတ္ထုံ ဒဿေန္တော **‘‘ဗဟုပုတ္တိကသောဏာ တေသံ အတ္တနိ အကာရဝဘာဝံ ဉတွာ ‘ဃရာဝါသေန ကိံ ကရိဿာမီ’တိ နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇီ’’**တိ အာဟ။

ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တိယော တိ ဘိက္ခုဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တိယော။ **ဓမ္မမုတ္တမန္တိ** နဝဝိဓလောကုတ္တရဓမ္မံ။ သော ဟိ ဥတ္တမဓမ္မော နာမ ယော ဟိ တံ န ပဿတိ, တဿ ဝဿသတမ္ပိ ဇီဝနတော တံ ဓမ္မံ ပဿန္တဿ ပဋိဝိဇ္ဈန္တဿ **ဧကာဟမ္ပိ** ဧကက္ခဏမ္ပိ ဇီဝိတံ သေယျော။ **အာဂန္တုကဇနော**တိ ဝိဟာရဂတံ ဘိက္ခုနီဇနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **အနုပဓာရေတွာ**တိ အသလ္လက္ခေတွာ။

ဗကုလာထေရီဝတ္ထု

၂၄၂. အဋ္ဌမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ကုဏ္ဍလကေသာထေရီဝတ္ထု

၂၄၃. နဝမေ **စတုက္ကေ** တိ ဝီထိစတုက္ကေ။ စတုန္နံ သမာဟာရော စတုက္ကံ။ **စာရကတော**တိ ဗန္ဓနာဂါရတော။ **ဥဗ္ဗဋ္ဋေတွာ**တိ ဥဒ္ဓရိတွာ။

မုဟုတ္တမပိ စိန္တယေ တိ မုဟုတ္တံ တင္ခဏမ္ပိ ဉာဏုပ္ပတ္တိကပညာယ တင္ခဏာနုရူပံ အတ္ထံ စိန္တိတုံ သက္ကုဏေယျ။ **သဟဿမပိ စေ ဂါထာ, အနတ္ထပဒသံဟိတာ** တိ အယံ ဂါထာ အရုစိရိယတ္တေရဿ ဘဂဝတာ ဘာသိတာ, ကတ္ထာပိ စ သာယေဝ ဂါထာ ဒဿိတာ။ **ထေရီဂါထာသံဝဏ္ဏနာယံ** အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေနပိ ကုဏ္ဍလကေသိတ္ထေရိယာ ဝတ္ထုမှိ အယမေဝ ဂါထာ ဝုတ္တာ။ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** ပန ကုဏ္ဍလကေသိတ္ထေရိယာ ဝတ္ထုမှိ –

‘‘ယော စ ဂါထာသတံ ဘာသေ၊ အနတ္ထပဒသံဟိတာ။
ဧကံ ဓမ္မပဒံ သေယျော၊ ယံ သုတွာ ဥပသမ္မတီ’’တိ။ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၂) –

အယံ ဂါထာ အာဂတာ။ တံတံဘာဏကာနံ ကထာမဂ္ဂါနုသာရေန တတ္ထ တတ္ထ တထာ ဝုတ္တန္တိ န ဣဓ အာစရိယဿ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓော သင်္ကိတဗ္ဗော။

ဘဒ္ဒာကာပိလာနီထေရီ-ဘဒ္ဒာကစ္စာနာထေရီဝတ္ထု

၂၄၄-၂၄၅. ဒသမံ ဧကာဒသမဉ္စ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ကိသာဂေါတမီထေရီဝတ္ထု

၂၄၆. ဒွါဒသမေ **တီဟိ လူခေဟီ**တိ ဝတ္ထလူခသုတ္တလူခရဇနလူခသင်္ခါတေဟိ တီဟိ လူခေဟိ။ **သိဒ္ဓတ္ထက** န္တိ သာသပဗီဇံ။

တံ ပုတ္တပသုသမ္မတ္တ န္တိ တံ ရူပဗလာဒိသမ္ပန္နေ ပုတ္တေ စ ပသူ စ လဘိတွာ ‘‘မမ ပုတ္တာ အဘိရူပါ ဗလသမ္ပန္နာ ပဏ္ဍိတာ သဗ္ဗကိစ္စသမတ္ထာ, မမ ဂေါဏော အရောဂေ အဘိရူပေ မဟာဘာရဝဟော, မမ ဂါဝီ ဗဟုခီရာ’’တိ ဧဝံ ပုတ္တေဟိ စ ပသူဟိ စ သမ္မတ္တံ နရံ။ **ဗျာသတ္တမနသ** န္တိ စက္ခုဝိညေယျာဒီသု အာရမ္မဏေသု ဟိရညသုဝဏ္ဏာဒီသု ပတ္တစီဝရာဒီသု ဝါ ယံ ယံ လဒ္ဓံ ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထေဝ လဂ္ဂနာယ သတ္တမာနသံ။ **သုတ္တံ ဂါမ** န္တိ နိဒ္ဒံ ဥပဂတံ သတ္တကာယံ။ **မဟောဃောဝါ**တိ ယထာ ဧဝရူပံ ဂါမံ ဂမ္ဘီရတော ဝိတ္ထာရတော စ မဟန္တော မဟာနဒီဩဃော အန္တမသော သုနခမ္ပိ အသေသေတွာ သဗ္ဗံ အာဒါယ ဂစ္ဆတိ, ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ နရံ မစ္စု အာဒါယ ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ **အမတံ ပဒ**န္တိ မရဏရဟိတံ ကောဋ္ဌာသံ, အမတံ မဟာနိဗ္ဗာနန္တိ အတ္ထော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သိင်္ဂါလကမာတာထေရီဝတ္ထု

၂၄၇. ထေရသမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

(ပဌမထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။)

ထေရိဂါထာသံဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ထေရဂါထာ

(၁၄) ၆. ဆဋ္ဌထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

တပုဿ-ဘလ္လိကဝတ္ထု

၂၄၈. ဥပါသကဂါထာသံဝဏ္ဏနာယ ပဌမေ **သဗ္ဗပဌမံ သရဏံ ဂစ္ဆန္တာန**န္တိ သဗ္ဗေသံ ပဌမံ ဟုတွာ သရဏံ ဂစ္ဆန္တာနံ။ **ဣတော ပရ**န္တိ သတ္တသတ္တာဟတော ပရံ။ **ဂမနူပစ္ဆေဒံ အကာသိ** တိ ဂမနဝိစ္ဆေဒံ အကာသိ။ ယထာ တေ ကေဏာ ခုရံ ဆဋ္ဍေတွာ ပေါထိယမာနာပိ န ဂစ္ဆန္တိ, တထာ အကာသီတိ အတ္ထော။ **တေသ**န္တိ တပုဿဘလ္လိကာနံ။ **အဓိမုစ္စိတွာ** တိ အာဝိသိတွာ။ ယက္ခဿ အာဝဋ္ဋော **ယက္ခာဝဋ္ဋော** ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **အတီတဗုဒ္ဓါနံ အာစိဏ္ဏံ ဩလောကေသီ**တိ အတီတဗုဒ္ဓါ ကေန ဘာဇနေန ပဋိဂ္ဂဏှိံသူတိ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ ဩလောကေသိ။ **ဒွေဝါစိကေ သရဏေ ပတိဋ္ဌာယာ**တိ သင်္ဃဿ အနုပ္ပန္နတ္တာ ဗုဒ္ဓဓမ္မဝသေန ဒွေဝါစိကေ သရဏေ ပတိဋ္ဌဟိတွာ။ **စေတိယ**န္တိ ပူဇနီယဝတ္ထုံ။ **ဇီဝကေသဓာတုယာ**တိ ဇီဝမာနဿ ဘဂဝတော ကေသဓာတုယာ။

အနာထပိဏ္ဍိကသေဋ္ဌိဝတ္ထု

၂၄၉. ဒုတိယေ **တေနေဝ ဂုဏေနာ**တိ တေနေဝ အာယကဘာဝသင်္ခါတေန ဂုဏေန။ သော ဟိ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓတာယ ဝိဂတမစ္ဆေရတာယ ကရုဏာဒိဂုဏသမင်္ဂိတာယ စ နိစ္စကာလံ အနာထာနံ ပိဏ္ဍမဒါသိ။ တေန သဗ္ဗကာလံ ဥပဋ္ဌိတော အနာထာနံ ပိဏ္ဍော ဧတဿ အတ္ထီတိ အနာထပိဏ္ဍိကောတိ သင်္ခံ ဂတော။ **ယောဇနိကဝိဟာရေ ကာရေတွာ**တိ ယောဇနေ ယောဇနေ ဧကမေကံ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ။ **"ဧဝရူပံ အနံ့ ပဝတ္တေသီ"** တိ ဝတွာ တမေဝ အနံ့ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေန္တော **"ဒေဝသိကံ ပဉ္စ သလာကဘတ္တာနိ ဟောန္တိ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သလာကာယ ဂဟေတဗ္ဗံ ဘတ္တံ **သလာကဘတ္တံ** ။ ဧကသ္မိံ ပက္ခေ ဧကဒိဝသံ အတဗ္ဗံ ဘတ္တံ **ပက္ခိကဘတ္တံ** ။ ဓုရဂေဟေ ဌပေတွာ အတဗ္ဗံ ဘတ္တံ **ဓုရဘတ္တံ** ။ အာဂန္တုကာနံ အတဗ္ဗံ ဘတ္တံ **အာဂန္တုကဘတ္တံ** ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **ပဉ္စ အာသနသတာနိ ဂေဟေ နိစ္စပညတ္တာနေဝ ဟောန္တီ**တိ ဂေဟေ နိသီဒါပေတွာ ဘုဉ္ဇန္တာနံ ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ ပဉ္စ အာသနသတာနိ နိစ္စပညတ္တာနိ ဟောန္တိ။

စိတ္တဂဟပတိဝတ္ထု

၂၅၀. တတိယေ မိက ဧဝ **မိဂရူပာနိ။ ဘိက္ခုံ သမာဒပေတွာ** တိ, "ဘန္တေ, မယှံ အနုဂ္ဂဟံ ကရောထ, ဣဓ နိသီဒိတွာ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ"တိ ဘိက္ခာဂဟဏတ္ထံ သမာဒပေတွာ ။ ဝိဝဋ္ဋူ ဥဒ္ဒိဿ ဥပစိတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယကုသလံ **ဥပနိဿယော** ။ **သဠာယတနဝိဘတ္တိမေဝ ဒေသေသီ** တိ သဠာယတနဝိဘာဂပ္ပဋိသံယုတ္တမေဝ ဓမ္မကထံ ကထေသိ။ **ထေရေနာ**တိ တတ္ထ သန္နိဟိတာနံ သဗ္ဗေသံ ဇေဋ္ဌေန မဟာထေရေန။ **ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ အသက္ကောန္တေနာ** တိ စိတ္တေန ဂဟပတိနာ "ယာ ဣမာ, ဘန္တေ ထေရ, အနေကဝိဟိတာ ဒိဋ္ဌိယော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, 'သဿတော လောကော'တိ တ, 'အသဿတော လောကော'တိ တ, 'အန္တဝါ လောကော'တိ တ, 'အနန္တဝါ လောကော'တိ တ, 'တံ ဇီဝံ တံ သရီရ'န္တိ တ, 'အညံ ဇီဝံ အညံ သရီရ'န္တိ တ, 'ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ'တိ တ, 'န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ'တိ တ, 'ဟောတိ စ န ဟောတိ စ တထာဂတော ပရံ မရဏာ'တိ တ, 'နေဝ ဟောတိ န န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ'တိ တ ယာနိ စိမာနိ ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဗြဟ္မဇာလေ ဂဏိတာနိ, ဣမာ နု ခေါ, ဘန္တေ, ဒိဋ္ဌိယော ကိသ္မိံ သတိ ဟောန္တိ, ကိသ္မိံ အသတိ န ဟောန္တီ"တိ ဧဝမာဒိနာ (သံ. နိ. ၄.၃၄၅) ပဉ္စေဟာ ပုဋ္ဌေ တံ ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ အသက္ကောန္တေန။ ဣမံ ကိရ ပဉှံ ယာဝတတိယံ ပုဋ္ဌော မဟာထေရော တုဏှီ အဟောသိ။ အထ ဣသိဒတ္တော

ထေရော စိန္တေသိ – ''အယံ ထေရော နေဝ အတ္တနာ ဗျာကရောတိ, န အညံ အဇ္ဈေသတိ, ဥပာသကော စ ဘိက္ခုသင်္ဃံ ဝိဟေသတိ, အဟမေတံ ဗျာကရိတွာ ဖာသုဝိဟာရံ ကတွာ ဒဿာမီ''တိ။ ဧဝံ စိန္တေတွာ စ အာသနတော ဝုဋ္ဌာယ ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ''ဗျာကရောမဟံ, ဘန္တေ, စိတ္တဿ ဂဟပတိနော ဧတံ ပဉှ''န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၅) အာဟ။ ဧဝံ ဝုတ္တေ ထေရော ''ဗျာကရောဟိ တွံ, အာဝုသော ဣသိဒတ္တ, စိတ္တဿ ဂဟပတိနော ဧတံ ပဉှ''န္တိ ဣသိဒတ္တံ အဇ္ဈေသိ။ တေန ဝုတ္တံ – **''ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ အသက္ကောန္တေန အဇ္ဈိဋ္ဌော''** တိ။

ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ တိ ''ယာ ဣမာ, ဂဟပတိ, အနေကဝိဟိတာ ဒိဋ္ဌိယော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ 'သဿတော လောကော'တိ ဝါ, 'အသဿတော လောကော'တိ ဝါ။ပေ။ ယာနိ စိမာနိ ဒွာသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဗြဟ္မဇာလေ ဂဏိတာနိ, ဣမာ ခော, ဂဟပတိ, ဒိဋ္ဌိယော သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ သတိ ဟောန္တိ, သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ အသတိ န ဟောန္တီ''တိအာဒိနာ နယေန ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ။ **ဂိဟိသဟာယကဘာဝေ ဉာတေ**တိ ထေရဿ ဂိဟိသဟာယကဘာဝေ စိတ္တေန ဂဟပတိနာ ဉာတေ။ စိတ္တော ကိရ, ဂဟပတိ, တဿ ပဉှဝေယျာကရဏေ တုဋ္ဌော ''ကုတော, ဘန္တေ, အယျော ဣသိဒတ္တော အာဂစ္ဆတီ''တိ ဝတွာ ''အဝန္တိယာ ခော အဟံ, ဂဟပတိ, အာဂစ္ဆာမီ''တိ ဝုတ္တေ ''အတ္ထိ, ဘန္တေ, အဝန္တိယာ ဣသိဒတ္တော နာမ ကုလပုတ္တော အမှာကံ အဒိဋ္ဌသဟာယော ပဗ္ဗဇိတော, ဒိဋ္ဌော သော အာယသ္မတာ''တိ ပုစ္ဆိ။ ထေရော စ ''ဧဝံ, ဂဟပတီ''တိ ဝတွာ ''ကဟံ နု ခော, ဘန္တေ, သော အာယသ္မာ ဧတရဟိ ဝိဟရတီ''တိ ပုန ပုဋ္ဌော တုဏှီ အဟောသိ။ အထ စိတ္တော ဂဟပတိ ''အယျော နော, ဘန္တေ, ဣသိဒတ္တော''တိ ပုစ္ဆိတွာ ''ဧဝံ, ဂဟပတီ''တိ ဝုတ္တေ အတ္တနော ဂိဟိသဟာယဘာဝံ အညာသိ။

တေဇောသမာပတ္တိပာဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ တိ ဧကသ္မိံ ကိရ ဒိဝသေ စိတ္တော ဂဟပတိ ''သာဓု မေ, ဘန္တေ, အယျော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ ဒဿေတူ''တိ မဟာထေရံ ယာစိ။ ထေရော ''တေန ဟိ တွံ, ဂဟပတိ, အာဠိန္ဒေ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ပညာပေတွာ တတ္ထ တိဏကလာပံ ဩကိရာ''တိ ဝတွာ တေန စ တထာ ကတေ သယံ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ စ ဃဋိကံ ဒတွာ တထာရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခါရေသိ, ယထာ တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေန စ အဂ္ဂဠန္တရိကာယ စ အစ္စိ နိက္ခမိတွာ တိဏာနိ ဈာပေတိ, ဥတ္တရာသင်္ဂံ န ဈာပေတိ။ အထ စိတ္တော ဂဟပတိ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ပပ္ဖောဋေတွာ သံဝိဂ္ဂေါ လောမဟဋ္ဌဇာတော ဧကမန္တံ ဌိတော ထေရံ ဗဟိ နိက္ခမန္တံ ဒိသွာ ''အဘိရမတု, ဘန္တေ, အယျော မစ္ဆိကာသဏ္ဍေ, ရမဏီယံ အမ္ဗာဋကဝနံ, အဟံ အယျဿ ဥဿုက္ကံ ကရိဿာမိ စီဝရပိဏ္ဍပာတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန''န္တိ အာဟ။ တတော ထေရော ''န အနိ ဣဓ ဝသိတုံ သက္ကာ''တိ တမှာ ဝိဟာရာ ပက္ကာမိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – **''တေဇောသမာပတ္တိ ပာဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ 'ဣအနိ ဣဓ ဝသိတုံ န ယုတ္တ'န္တိ ယထာသုခံ ပက္ကာမီ''**တိ။ **ဒွေဝ အင်္ဂသာဝကာ** တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဝိတ္ထာရတော **ဝိနယဟဋ္ဌကထံ** အာဂတမေဝ။

သန္ဒော တိ လောကိယလောကုတ္တရာယ သဒ္ဓာယ သမန္နာဂတော။ **သီလေနာ**တိ အာကရိယသီလံ အနကရိယသီလန္တိ ဒုဝိခံ သီလံ, တေသု ဣဓ အကရိယံ သီလံ အဓိပ္ပေတံ, တေန သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ **ယသောဘောဂသမပ္ပိတော** တိ ယာဒိသော အနာထပိဏ္ဍိကာဒီနံ ပဉ္စဥပာသကသတပရိဝါရသင်္ခါတော အကရိယော ယသော, တာဒိသေနေဝ ယသေန, ယော စ ဓနဓညာဒိကော စေဝ သတ္တဝိဓအရိယဓနသင်္ခါတော စာတိ ဒုဝိဓော ဘောဂေ, တေန စ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ **ယံ ယံ ပဒေသ**န္တိ ပုရတ္ထိမာဒီသု ဒိသာသု ဧဝရူပေ ကုလပုတ္တော ယံ ယံ ပဒေသံ ဘဇတိ, တတ္ထ တတ္ထ ဧဝ ရူပေန လာဘသက္ကာရေန ပူဇိတောဝ ဟောတီတိ အတ္ထော။

ဟတ္ထကအာဠဝကဝတ္ထု

၂၅၁. စတုတ္ထေ **စတုဗ္ဗိဓေန သင်္ဂဟဝတ္ထုနာ** တိ အနပိယဝစနအတ္ထစရိယာသမာနတ္တတာသင်္ခါတေန စတုဗ္ဗိဓေန သင်္ဂဟဝတ္ထုနာ။ **''သ္ဝေဝ ဘတ္တစာဋိယာ သဒ္ဓိံ အာဠဝကဿ ပေသေတဗ္ဗော အဟောသီ''** တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ဟကဋ္ဌံ ကတွာ ဒဿေတုံ – **''တတ္ရာယံ အနုပုဗ္ဗိကထာ''** တိအာဒိမာဟ။ **မိဂဝတ္ထာယ အရညံ ဂန္တွာ** တိ အာဠဝကော ရာဇာ ဝိဝိဓနာဋကူပဘောဂံ ဆဍ္ဍေတွာ စောရပ္ပဋိဗာဟနတ္ထဉ္စ ပဋိရာဇနိသေဓနတ္ထဉ္စ ဗျာယာမကရဏတ္ထဉ္စ သတ္တမေ သတ္တမေ ဒိဝသေ မိဂဝံ ဂစ္ဆန္တော ဧကဒိဝသံ ဗလကာယေန သဒ္ဓိံ ''ယဿ ပဿေန မိဂေ ပလာယတိ, တဿေဝ သော ဘာရော''တိ ကတကတိကဝတ္တော မိဂဝတ္ထာယ အရညံ ဂန္တွာ။ **ဧကံ မိဂ**န္တိ အတ္တနော ဌိတဋ္ဌာနေန

ပလာတံ ဇာတိမိဂံ။ **အနုဗန္ဓိတ္ဝာ** တိ တိယောဇနမဂ္ဂံ ကေကောဝ အနုဗန္ဓိတွာ။ ဇဝသမ္ပန္နော ဟိ ရာဇာ ဓနုံ ဂဟေတွာ ပတ္တိကောဝ တိယောဇနံ တံ မိဂမနုဗန္ဓိ။ **ဃာတေတွာ**တိ ယသ္မာ ဇာတိမိဂာ တိယောဇနဝေဂေ ဇဝ ဟောန္တိ, တသ္မာ ပရိက္ခီဏဇဝံ တံ မိဂံ ဥဒကံ ပဝိသိတွာ ဌိတံ ဃာတေတွာ။ **ဒ္ဝိဓာ ဆေတွာ ဓနုကောဋိယံ လဂေတွာ နိဝတ္တေတွာ အာဂစ္ဆန္တော**တိ အနတ္ထိကောပိ မံသေန "နာသက္ခိ မိဂံ ဂဟေတု"န္တိ အပဝါဒမောစနတ္ထံ ဒ္ဝိဓာ ဆိန္ဒိ ဓနုကောဋိယံ လဂေတွာ အာဂစ္ဆန္တော။ **သန္ဒစ္ဆာယ** န္တိ ဃနစ္ဆာယံ ဗဟလပတ္တပလာသံ။

ရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ တိ အာဋဝကံ ယက္ခံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သော ဟိ မဟာရာဇူနံ သန္တိကာ ဝရံ လဘိတွာ မဇ္ဈန္တိကသမယေ တဿ ရုက္ခဿ ဆာယာယ ဖုဋ္ဌောကာသံ ပဝိဋ္ဌေ ပါဏိနော ခါဒန္တော တတ္ထ ပဋိဝသတိ။ **အာဋဝကဿ နိသီဒနပလ္လင္ကေ နိသီဒိ** တိ ယတ္ထ အဘိလက္ခိတေသု မင်္ဂလဒိဝသာဒီသု အာဋဝကော နိသီဒိတွာ သိရိံ အနုဘောတိ, တသ္မိံယေဝ ဒိဗ္ဗရတနပလ္လင္ကေ နိသီဒိ။ **အတ္တနော ဂမနေ အသမ္ပဇ္ဇမာနေ "ကိံ နု ခော ကာရဏ"န္တိ အာဝဇ္ဇေန္တော**တိ တဒါ ကိရ သာတာဂိရဟေမဝတာ ဘဂဝန္တံ ဇေတဝနေယေဝ ဝန္ဒိတွာ "ယက္ခသမာဂမံ ဂမိဿာမာ"တိ သပရိဝါရာ နာနာယာနေဟိ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တိ, အာကာသေ စ ယက္ခာနံ န သဗ္ဗတ္ထ မဂ္ဂေါ အတ္ထိ, အာကာသဋ္ဌာနိ ဝိမာနာနိ ပရိဟရိတွာ မဂ္ဂဋ္ဌာနေနေဝ မဂ္ဂေါ ဟောတိ, အာဋဝကဿ ပန ဝိမာနံ ဘူမဋ္ဌံ သုဂုတ္တံ ပာကာရပရိက္ခိတ္တံ သုသံဝိဟိတဒ္ဝါရဋ္ဋာလကဂေါပုရံ ဥပရိ ကံသဇာလသဉ္ဆန္နမဉ္ဇူသာသဒိသံ တိယောဇနံ ဥဗ္ဗေဓေန, တဿ ဥပရိ မဂ္ဂေါ ဟောတိ, တေ တံ ပဒေသမာဂမ္မ ဂန္တုံ အသမတ္ထာ အဟေသုံ။ ဗုဒ္ဓါနဉှိ နိသိန္နောကာသဿ ဥပရိဘာဂေန ယာဝ ဘဝဂ္ဂါ ကောစိ ဂန္တုံ အသမတ္ထော, တသ္မာ အတ္တနော ဂမနေ အသမ္ပဇ္ဇမာနေ "ကိံ နု ခော ကာရဏ"န္တိ အာဝဇ္ဇေသုံ။ **တေသံ ကထံ သုတွာ စိန္တေသိ** တိ ယသ္မာ အဿဒ္ဓဿ သဒ္ဓါကထာ ဒုက္ကထာ ဟောတိ ဒုဿီလာဒီနံ သီလကထာဒယော ဝိယ, တသ္မာ တေသံ ယက္ခာနံ သန္တိကာ ဘဂဝတော ပသံသံ သုတွာ ဧဝ အဂ္ဂိမှိ ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာ ဝိယ အဗ္ဘန္တရေ ဥပ္ပန္နကောပေန ပဋုပဋာယမာနဟဒယော ဟုတွာ စိန္တေသိ။ **ပဗ္ဗတကူဋ** န္တိ ကေလာသပဗ္ဗတကူဋံ။

ဣတော ပဋ္ဌာယ အာဋဝကယုဒ္ဓံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗ န္တိ သော ကိရ မနောသိလာတလေ ဝါမပါဒေန ဌတွာ "ပဿထ အနိ တုမှာကံ တ သတ္ထာ မဟာနုဘာဝတေ, အဟံ ဝါ"တိ ဒက္ခိဏပါဒေန သဋ္ဌိယောဇနမတ္တံ ကေလာသကူဋပဗ္ဗတံ အက္ကမိ, တံ အယောကူဋပ္ပဟတော ဝိယ နိဒ္ဓန္တအယပိဏ္ဍော ပပဋိကာယော မုဉ္စိ။ သော တတ္ထ ဌတွာ "အဟံ အာဋဝကော"တိ ဥဂ္ဃောသေသိ, သကလဇမ္ဗုဒီပံ သဒ္ဒေါ ဖရိ။ တိယောဇနသဟဿဝိတ္ထတဟိမဝတာပိ သမ္ပကမ္ပိ ယက္ခဿာနုဘာဝေန။ သော **ဝါတမဏ္ဍလံ** သမုဋ္ဌာပေသိ "ဧတေနေဝ သမဏံ ပလာပေဿာမီ"တိ။ တေ ပုရတ္ထိမာဒိဘေဒါ ဝါတာ သမုဋ္ဌဟိတွာ အဍ္ဎယောဇနယောဇနဒ္ဝိယောဇနတိယောဇနပ္ပမာဏာနိ ပဗ္ဗတကူဋာနိ ပဒါလေတွာ ဝနဂစ္ဆရုက္ခာဒီနိ ဥမ္မူလေတွာ အာဠဝိနဂရံ ပက္ခန္ဒာ ဇိဏ္ဏဟတ္ထိသာလာဒီနိ စုဏ္ဏေန္တာ ဆဒနိဋ္ဌကာ အာကာသေ ဘမေန္တာ။ ဘဂဝါ "မာ ကဿစိ ဥပရောဓော ဟောတူ"တိ အဓိဋ္ဌာသိ။ တေ ဝါတာ ဒသဗလံ ပတွာ စီဝရကဏ္ဏမတ္တမ္ပိ စာလေတုံ နာသက္ခိံသု။ တတော **မဟာဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ "ဥဒကေန အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ သမဏံ မာရေဿာမီ"တိ။ တဿာနုဘာဝေန ဥပရူပရိ သတပဋလသဟဿပဋလာဒိဘေဒါ ဝလာဟကာ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပဝဿိံသု။ ဝုဋ္ဌိဓာရာဝေဂေန ပထဝီ ဆိဒ္ဒါ အဟောသိ။ ဝနရုက္ခာဒီနံ ဥပရိ မဟောဃော အာဂန္တွာ ဒသဗလဿ စီဝရေ ဥဿာဝဗိန္ဒုမတ္တမ္ပိ တေမေတုံ နာသက္ခိ။ တတော **ပါသာဏဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ။ မဟန္တာနိ မဟန္တာနိ ပဗ္ဗတကူဋာနိ ဓူမာယန္တာနိ ပဇ္ဇလန္တာနိ အာကာသေနာဂန္တွာ ဒသဗလံ ပတွာ ဒိဗ္ဗမာလာဂုဠာနိ သမ္ပဇ္ဇိံသု။ တတော **ပဟရဏဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ။ ဧကတောဓာရာ ဥဘတောဓာရာ အသိသတ္တိခုရပ္ပာဒယော ဓူမာယန္တာ ပဇ္ဇလန္တာ အာကာသေနာဂန္တွာ ဒသဗလဿ ပါဒမူလေ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖာနိ အဟေသုံ။

တတော **အင်္ဂါရဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ။ ကိံသုကဝဏ္ဏာ အင်္ဂါရာ အာကာသေနာဂန္တွာ ဒသဗလဿ ပါဒမူလေ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖာနိ ဟုတွာ ဝိကိရိံသု။ တတော **ကုက္ကုဠဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ။ အစ္စုဏှော ကုက္ကုဠော အာကာသေနာဂန္တွာ ဒသဗလဿ ပါဒမူလေ စန္ဒနစုဏ္ဏံ ဟုတွာ နိပတိ။ တတော **ဝါလိကဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ။ အတိသုခုမာ ဝါလိကာ ဓူမာယန္တာ ပဇ္ဇလန္တာ အာကာသေနာဂန္တွာ ဒသဗလဿ ပါဒမူလေ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖာနိ ဟုတွာ နိပတိံသု။ တတော **ကလလဝဿံ** သမုဋ္ဌာပေသိ။ တံ ဓူမာယန္တံ ပဇ္ဇလန္တံ အာကာသေနာဂန္တွာ ဒသဗလဿ ပါဒမူလေ ဒိဗ္ဗဂန္ဓံ ဟုတွာ နိပတိ။ တတော **အန္ဓကာရံ** သမုဋ္ဌာပေသိ "ဘိံသေတွာ သမဏံ ပလာပေဿာမီ"တိ။ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ အန္ဓကာရသဒိသံ ဟုတွာ ဒသဗလံ ပတွာ သူရိယပ္ပဘာဝိဟတမိဝန္ဓကာရံ အန္တရဓာယိ။ ဧဝံ ယက္ခော ဣမာဟိ နဝဟိ

တတဝသ္သဟာသာဏပဟရဏင္ဂရကုက္ကုဋ္ဌတလိကကလလန္ဓကာရဝုဋ္ဌိဟိ ဘဂဝန္တံ ပလာပေတုမသက္ကောန္တော နာနာဝိဓပ္ပဟရဏဟတ္ထအနေကပ္ပကာရရူပဘူတဂဏသမာကုလာယ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ သယမေဝ ဘဂဝန္တံ အဘိဂတော။ တေ ဘူတဂဏာ အနေကပ္ပကာရဝိကာရေ ကတွာ "ဂဏှထ ဟနထာ"တိ ဘဂဝတော ဥပရိ အာဂစ္ဆန္တာ ဝိယ စ ဟောန္တိ။ အပိစ ခေါ နိဒ္ဓန္တလောဟပိဏ္ဍံ ဝိယ မက္ခိကာ ဘဂဝန္တံ အလ္လီယိတုမသမတ္ထာ ဧဝ အဟေသုံ။

ဧဝံ သဗ္ဗရတ္တိံ အနေကပ္ပကာရဝိဘိံသာကာရဒဿနေနပိ ဘဂဝန္တံ စာလေတုမသက္ကောန္တော အာဠဝကော စိန္တေသိ – "ယံနူနာဟံ ကေနစိ အဇေယျံ ဒုဿာဝုဓံ မုဉ္စေယျ"န္တိ။ သစေ ဟိ သော ဒုဿော အာကာသေ တံ ဒုဿာဝုဓံ မုဉ္စေယျ, ဒွါဒသ ဝဿာနိ ဒေဝေါ န ဝဿေယျ။ သစေ ပထဝိယံ မုဉ္စေယျ, သဗ္ဗရုက္ခတိဏာဒီနိ သုဿိတွာ ဒွါဒသဝဿန္တရံ န ပုန ရုဟေယျုံ။ သစေ သမုဒ္ဒေ မုဉ္စေယျ, တတ္တကပာလေ ဥဒကဗိန္ဒု ဝိယ သဗ္ဗံ သုဿေယျ။ သစေ သိနေရုပဗ္ဗတေ မုဉ္စေယျ, ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ ဟုတွာ ဝိကိရေယျ။ သော ဧဝံမဟာနုဘာဝံ ဒုဿာဝုဓံ ဥတ္တရိသာဋကံ မုဉ္စိတွာ အဂ္ဂဟေသိ။ ယေဘုယျေန ဒသသဟဿိလောကဓာတုဒေဝတာ ဝေဂေန သန္နိပတိံသု "အဇ္ဇ ဘဂဝါ အာဠဝကံ ဒမေဿတိ, တတ္ထ ဓမ္မံ သောဿာမာ"တိ။ ယုဒ္ဓဒဿနကာမာပိ ဒေဝတာ သန္နိပတိံသု။ ဧဝံ သကလမ္ပိ အာကာသံ ဒေဝတာဟိ ပရိပုဏ္ဏံ အဟောသိ။ အထာဠဝကော ဘဂဝတော သမီပေ ဥပရူပရိ ဝိစရိတွာ ဝတ္ထာဝုဓံ မုဉ္စိ ။ တံ အသနိစက္ကံ ဝိယ အာကာသေ ဘေရဝသဒ္ဒံ ကရောန္တံ ဓူမာယန္တံ ပဇ္ဇလန္တံ ဘဂဝန္တံ ပတွာ ယက္ခဿ မာနမဒ္ဒနတ္ထံ ပာဒပုဉ္ဆနစောဠံ ဟုတွာ ပာဒမူလေ နိပတိ။ အာဠဝကော တံ ဒိသွာ ဆိန္နဝိသာဏော ဝိယ ဥသဘော, ဥဒ္ဓဋဒာဌော ဝိယ သပ္ပော နိတ္တေဇော နိမ္မဒေါ နိပတိတမာနဒ္ဓဇော အဟောသိ။ ဧဝမိဒံ အာဠဝကယုဒ္ဓံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

အဋ္ဌ ပဉှေ ပုဋ္ဌော တိ –

"ကိံ သူဓ ဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ၊
ကိံ သု သုစိဏ္ဏံ သုခမာဝဟာတိ။
ကိံ သု ဟဝေ သာဒုတရံ ရသာနံ၊
ကထံ ဇီဝိံ ဇီဝိတမာဟု သေဋ္ဌ"န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၈၃) –

အာဒိနာ အဋ္ဌ ပဉှေ ပုဋ္ဌော။ **သတ္ထာ ဝိဿဇ္ဇေသီ** တိ –

"သဒ္ဓီဓ ဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ၊
ဓမ္မော သုစိဏ္ဏော သုခမာဝဟာတိ။
သစ္စံ ဟဝေ သာဒုတရံ ရသာနံ၊
ပညာဇီဝိံ ဇီဝိတမာဟု သေဋ္ဌ"န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၈၄) –

အာဒိနာ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ **ဝိက္ကန္ဒမာနာယာ** တိ အစ္စန္တံ ပရိဒေဝမာနာယ။

မဟာနာမသက္ကဝတ္ထု

၂၅၂. ပဉ္စမေ **သတ္ထာ တတော ပရံ ပဋိညံ နာအသီ** တိ သံဝစ္ဆရတော ပရံ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ပစ္စယပ္ပတာရဏာသာဒိယနဿ တရိတတ္တာ "ပဋိညံ နာအသီ"တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ဘဂဝတ တတိယတရေပိ မဟာနာမေန သက္ကေန "ဣစ္ဆာမဟံ, ဘန္တေ, သင်္ဃံ ယာဝဇီဝံ ဘေသဇ္ဇေန ပဝါရေတု"န္တိ (ပာစိ. ၃၀၄-၃၀၅) ဝုတ္တေ "သာဓု သာဓု, မဟာနာမ, တေန ဟိ တွံ, မဟာနာမ, သင်္ဃံ ယာဝဇီဝံ ဘေသဇ္ဇေန ပဝါရေဟီ"တိ ပဋိညံ အအသိယေဝ။ ဧဝံ ပဋိညံ ဒတွာ ပစ္ဆာ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယေဟိ ဘိက္ခူဟိ မဟာနာမဿ သက္ကဿ ဝိဟေဌိတဘာဝံ သုတွာ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယေ ဘိက္ခူ ဝိဂရဟိတွာ သိက္ခာပဒံ ပညပေသိ "အဂိလာနေန ဘိက္ခုနာ စာတုမာသပ္ပစ္စယပဝါရဏာ သာဒိတဗ္ဗာ အညတြ ပုနပ္ပဝါရဏာယ အညတြ နိစ္စပ္ပဝါရဏာယ။ တတော စေ ဥတ္တရိ သာဒိယေယျ, ပာစိတ္တိယ"န္တိ။ တသ္မာ ပဌမံ အနုဇာနိတွာပိ ပစ္ဆာ သိက္ခာပဒဗန္ဓနေန တရိတတ္တာ "ပဋိညံ နာအသီ"တိ ဝုတ္တံ။

ဥဂ္ဂဂဟပတ္တာဒိဝတ္ထု

၂၅၃-၂၅၆. ဆဋ္ဌသတ္တမအဋ္ဌမနဝမာနိ သုဝိညေယျာနေဝ။

နကုလပိတုဂဟပတိဝတ္ထု

၂၅၇. ဒသမေ **သုသုမာရဂိရိနဂရေ**တိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ။ တသ္မိ ကိရ နဂရဿ ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟဒိဝသေ အဝိဒူရေ ဥဒကရဟဒေ သုသုမာရော သဒ္ဒမကာသိ, ဂိရံ နိစ္ဆာရေသိ။ အထ နဂရေ အနန္တရာယေန မာပိတေ တမေဝ သုသုမာရဂိရကရဏံ သုဘနိမိတ္တံ ကတွာ "သုသုမာရဂိရီ"တွေဝဿ နာမံ အကံသု။ ကေစိ ပန "သုသုမာရသဏ္ဌာနတ္တာ သုသုမာရော နာမ ဧကော ဂိရိ, သော တဿ နဂရဿ သမီပေ, တသ္မာ တံ သုသုမာရဂိရိ ဧတဿ အတ္ထီတိ သုသုမာရဂိရီတိ ဝုစ္စတီ"တိ ဝဒန္တိ။ **ဘေသကဠာဝနေ**တိ ဘေသကဠာနာမကေ ဝနေ။ "ဘေသကလာဝနေ"တိပိ ပဌန္တိ။ ကထံ ပန ဘဂဝတိ နေသံ ပုတ္တသညာ ပတိဋ္ဌာသီတိ အာဟ – **"အယံ ကိရာ"**တိအာဒိ။ **ဒဟရဿေဝ ဒဟရာ အာနီတာ** တိ မေ ဒဟရဿေဝ သတော ဒဟရာ အာနီတာတိ အတ္ထော။ **အတိစရိတာ**တိ အတိက္ကမိတွာ စရန္တော။

(ဆဋ္ဌတေဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။)

ဥပာသကပာဠိသံဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂေ

(၁၄) ၇. သတ္တမဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

သုဇာတာဝတ္ထု

၂၅၈. ဥပာသိကာပာဠိသံဝဏ္ဏနာယ ပဌမံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဝိသာခာဝတ္ထု

၂၅၉. ဒုတိယေ **မဟာလတာပသာဓနေသ္သာ** တိ မဟာလတာပိဠန္ဓနဿ။ တသ္မိဉ္ဟိ ပိဠန္ဓနေ စတဿော ဝဇိရနာဠိယော ဥပယောဂံ အဂမံသု။ မုတ္တာနံ ဧကာဒသ နာဠိယော, ပဝါဠဿ ဒွာဝီသတိ နာဠိယော, ပဒုမရာဂမဏီနံ တေတ္တိံသ နာဠိယော။ ဣတိ ဧတေဟိ စ အညေဟိ စ ဣန္ဒနီလာဒီဟိ နီလပီတလောဟိတောဒာတမဉ္ဇိဋ္ဌသာမကဗရဝဏ္ဏဝသေန သတ္တဝဏ္ဏေဟိ ဝရရတနေဟိ နိဋ္ဌာနံ အဂမာသိ, တံ သီသေ ပဋိမုက္ကံ ယာဝ ပာဒပိဋ္ဌိယာ ဘဿတိ, ပဉ္စန္နံ ဟတ္ထီနံ ဗလံ ဓာရယမာနာဝ နံ ဣတ္ထီ ဓာရေတုံ သက္ကောတိ။ **အန္တောအဂ္ဂိ ဗဟိ န နီဟရိတဗ္ဗော** တိအာဒီနံ အတ္ထော ဥပရိ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ခုဇ္ဇုတ္တရာ-သာမာဝတီဝတ္ထု

၂၆၀-၂၆၁. တတိယစတုတ္ထေသု **ဟယာသဿာ** တိ ဗဟလတရဿ ဟယာသဿ။ **တံ ဟယာသံ ဘုဉ္ဇန္တေသူ** တိ တံ ဗဟလတရံ ဂရုသိနိဒ္ဓံ ဟယာသံ ဘုဉ္ဇန္တေသု။ **ဇီရာပေတုံ အသက္ကောန္တော** တိ အန္တရာမဂ္ဂေ အပ္ပာဟာရတာယ မန္ဒဂဟဏိကတ္တာ ဇီရာပေတုံ အသက္ကောန္တော။ **တဋ္ဌမိဂဋ္ဌာနေ** တိ တဋ္ဌမိဂေဟိ အဓိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ။ **အနုဝိဇ္ဇန္တော**တိ ဝိစာရေန္တော။ **သာလာ**တိ နဋ္ဌကာရသာလာ။ **မုဓာ န ကရိဿတီ** တိ မူလံ့ ဝိနာ န ကရိဿတိ။ **အာလိမ္ပေသီ** တိ အဂ္ဂိံ အဒာသိ, အဂ္ဂိံ ဇာလေသီတိ အတ္ထော။ **ပေက္ခာ** တိ အာဂမေဟိ။ **ဥပဓိသမ္ပဒာ** တိ သရီရသမ္ပတ္တိ။ **ဝဋ္ဋရုက္ခံ ပတွာ**တိ နိဂြောဓရုက္ခံ ပတွာ။ **သုဝဏ္ဏကဋ္ဋကေ**တိ သုဝဏ္ဏဝလယေ။ **အဘုံ မေ** တိ မေ အဝမိုတိ အတ္ထော။ **အန္တော အသောဓေတွာ**တိ ပဏ္ဏသာလာယ အန္တော ကဿစိ အတ္ထိဘာဝံ တ နတ္ထိဘာဝံ တ အနုပဓာရေတွာ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဥတ္တရာနန္ဒမာတာဝတ္ထု

၂၆၂. ပဉ္စမေ **ဥပနိသ္သယံ ဒိသ္ဝာ** တိ ဣမိနာ ယထာ ဝိသေသာဓိဂမဿ သတိပိ ပစ္စုပ္ပန္နပစ္စယသမတယေ အဝသ္သံ ဥပနိသ္သယသမ္ပဒာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, ဇဝံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဘာဝေန ဝိပစ္စနကဿ ကမ္မဿပိ ပစ္စုပ္ပန္နသမတယော ဝိယ ဥပနိသ္သယသမ္ပဒာပိ သဝိသေသာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဒဿေတိ။ တထာ ဟိ ဥက္ကံသဂတသပ္ပုရိသူပနိသ္သယယောနိသောမနသိကာရေသု လဗ္ဘမာနေသုပိ ဥပနိသ္သယရဟိတဿ ဝိသေသာဓိဂမော န သမ္ဘဝတေတတိ။ **ကပ္ပိယံ ကတ္ဝာတိ** ယထာ ကပ္ပိယံ ဟောတိ, တထာ ကတ္ဝာ။ **ပတ္တေ ပတိဋ္ဌပေယျာ** တိ အာဟာရံ အနုမုခေ ဝိဿဇ္ဇေယျ။ **တီဟိ စေတနာဟီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂမုဉ္စအနုမောဒနာစေတနာဟိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> ''ပုဗ္ဗေဝ ဒာနာ သုမနော၊ ဒဒံ စိတ္တံ ပသာဒယေ။
> ဒတ္ဝာ အတ္တမနော ဟောတိ၊ သော ပုညဿ သမ္ပဒာ''တိ။ (အ. နိ. ၆.၃၇; ပေ. ဝ. ၃၀၅)။

တဝ မနံ သန္ဓာရေဟီ တိ ''အဇ္ဇ ဘတ္တံ စိရာယိတ''န္တိ ကောဓဝေသေ တဝ စိတ္တံ သန္ဓာရေဟိ, မာ ကုဇ္ဈီတိ အတ္ထော။ **ဩလောကိတောလောကိတဋ္ဌာနံ။ပေ။ သမ္ပရိကိဏ္ဏံ ဝိယ အဟောသီ** တိ တေန ကသိတဋ္ဌာနံ သဗ္ဗံ သုဝဏ္ဏဘာဝပတ္တိယာ မဟာကောသာတကိပုပ္ဖေဟိ သဉ္ဆန္နံ ဝိယ အဟောသိ။ **တာဒိသေ**တိ တယာ သဒိသေ။ **န ကောပေမီ**တိ န ဝိနာသေမိ, ဇာတိယာ န ဟီဠေမိ။ **ပူဇံ ကရောတီ**တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပူဇံ ကရောတိ။ **အန္တရဝတ္ထု** န္တိ ဂေဟင်္ဂဏံ။ **ဘော**တိ သမ္ဗောဓနေ နိပါတော။ **ဇေ**တိ အဝညာလပနံ။ သယံ အရိယသာဝိကာဘာဝတော သတ္ထုဝသေန **''သပိတိကာ ဓီတာ''**တိ ဝတ္ဝာ သတ္ထု သမ္မုခာ ဓမ္မဿဝနေန တဿာ ဝိသေသာဓိဂမံ ပစ္စာသီသန္တီ **''ဒသဗလေ ခမန္တေယေဝ ခမိဿာမီ''**တိ အာဟ။ **ကဒရိယ**န္တိ ထဒ္ဓမစ္ဆရိံ။

သုပ္ပဝါသာဝတ္ထု

၂၆၃. ဆဋ္ဌေ **ပဏီတအာယိကာန**န္တိ ပဏီတရသဝတ္ထူနံ အာယိကာနံ။ အာယုနော ဌိတိဟေတုံ ဘောဇနံ ဒေန္တီ **အာယုံ ဒေတိ** နာမ။ သေ နယော **ဝဏ္ဏံ ဒေတီ** တိအာဒီသု။ တေနာဟ – **''ပဉ္စ ဌာနာနီ''**တိ။ ကမ္မသရိက္ခကဖလံ ဖလန္တိ ဒဿေန္တော **''အာယုံ ခော ပန ဒတ္ဝာ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒတ္ဝာ**တိ အနဟေတု။ **ဘာဂိနီ**တိ ဘာဂဝတီ လဒ္ဓိ ဘဗ္ဗာ။

သုပ္ပိယာဝတ္ထု

၂၆၄. သတ္တမေ **ဦရုမံသံ ဆိန္ဒိတ္ဝာ အသိယာ အဒာသိ** တိ အာဂတဖလာ ဝိညာတသာသနာ အရိယသာဝိကာ အတ္တနော သရီရဒုက္ခံ အစိန္တေတ္ဝာ တဿ ဘိက္ခုနော ရောဂဝူပသမမေဝ ပစ္စာသီသန္တီ အတ္တနော ဦရုမံသံ ဆိန္ဒိတ္ဝာ အသိယာ အဒာသိ။ သတ္ထာပိ တဿာ တထာပဝတ္တံ အဇ္ဈာသယသမ္ပတ္တိံ ဒိသ္ဝာ ''မမ သမ္မုခီဘာဝူပဂမနေနေဝဿာ ဝဏော ရုဟိတ္ဝာ သဉ္ဆဝိ ဇာယတိ, ဖာသုဘာဝေ ဟောတီ''တိ စ ဒိသ္ဝာ **''ပက္ကောသထ န''** န္တိ အာဟ။ **သာ စိန္တေသီ** တိ ''သဗ္ဗလောကဿ ဟိတာနုကမ္ပကော သတ္ထာ န မံ ဒုက္ခာပေတုံ ပက္ကောသတိ, အတ္ထေတ္ထ ကာရဏ''န္တိ စိန္တေသိ။ **အတ္တနာ ကတကာရဏံ သဗ္ဗံ ကထေသီ** တိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ ကထေသိ, န အတ္တနော ဒဠှဇ္ဈာသယတာယ ဝိဘာဝနတ္ထံ။ **ဂိလာနုပဋ္ဌာကီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသီ** တိ အဂဏိတတ္တဒုက္ခာ ဂိလာနာနံ ဘိက္ခူနံ ဂေလညဝူပသမနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာတိ ဂိလာနုပဋ္ဌာကီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသီတိ။

ကာတိယာနီဝတ္ထု

၂၆၅. အဋ္ဌမေ **အဝေစ္စပ္ပသန္နာန** န္တိ ရတနတ္တယဂုဏေ ယာထာဝတော ဥတ္ဝာ ပသန္နာနံ, သော ပနဿ ပသာဒေ မဂ္ဂေနာဂတတ္တာ ကေနစိ အကမ္ပနီယော။ **အဓိဂတေနာ**တိ မဂ္ဂါဓိဂမေနေဝ အဓိဂတေန။ ''အဝိဂတေနာ''တိ တ ဟဉ္ဇော, တဿတ္ထော ''ကအာစိ အဝိဂစ္ဆန္တေနာ''တိ။ သော အပ္ပဓံသိယော စ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **''အဓိဂတေန အစလပ္ပသာဒေနာ''**တိ။ တတ္ထ **ကာယသက္ခိံ ကတ္ဝာ** တိ ပမုခံ ကတ္ဝာ, ဝစနတ္ထတော ပန နာမကာယေန ဒေသနာယ သမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန သက္ခိဘူတံ ကတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **ဥမ္မင်္ဂံ ခနိတ္ဝာ** တိ ဃရသန္ဓိစ္ဆေဒနေန အန္တ

တောပဝိသနမဂ္ဂံ ခနိတ္ဝာ။ **ဒုလ္လဘာသ္သဝန** န္တိ ဒုလ္လဘာသဒ္ဓမ္မသ္သဝနံ။ **မဟာပထဝီ ပဝိသိတဗ္ဗာ ဘဝေယျာ** တိ အဝီစိပ္ပဝေသနံ ဝဒတိ။

နကုလမာတာဝတ္ထု

၂၆၆. နဝမေ ဝိဿာသကထနေနေဝ နကုလမာတာ နကုလပိတာ စ သတ္ထုဝိဿာသိကာ နာမ ဇာတာတိ ဝုတ္တံ – **“ဝိဿာသိကာနန္တိ ဝိဿာသကထံ ကထေန္တီနံ ဥပာသိကာန”** န္တိ။ **ဂဟပတာနီ**တိ ဂေဟသာမိနီ။ **ဝုတ္တမေတ** တိ ဥပာသကပာဠိယံ နကုလပိတုကထာယံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကာဠီကုရရဃရိကာဝတ္ထု

၂၆၇. ဒသမေ **အနုဿဝေနေတ** တိ ပစ္စက္ခတော ရူပဒဿနေန သတ္ထု သမ္မုခာ ဓမ္မဿဝနေန စ ဝိနာ ကေဝလံ အနုဿဝနေနေဝ ပရဿ ဝစနံ အနုဂတဿဝနေနေဝ ဥပ္ပန္နေန ပသာဒေန။ **အနုဿဝိကပ္ပသာဒ** န္တိ အနုဿဝတော အာဂတပ္ပသာဒံ။

(သတ္တမေတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။)

ဥပာသိကာပာဠိသံဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ မနောရထပူရဏိယာ

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ။

၁၅. အဋ္ဌာနပဟင္ဂိ (ပဌမဝဂ္ဂ)

(၁၅) ၁. အဋ္ဌာနပဟင္ဂိ-ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၂၆၈. အဋ္ဌာနပဟင္ဂိဝဏ္ဏနာယံ အဝိဇ္ဇမာနံ ဌာနံ **အဋ္ဌာနံ,** နတ္ထိ ဌာနန္တိ တ **အဋ္ဌာနံ။ အနဝကာသော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသောဝ နယော။ တဒတ္ထနိဂမနမေဝ ဟိ ''နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ''တိ ဝစနန္တိ။ တေနာဟ – **''ဥဘယေနပိ''**တိအာဒိ။ **ယန္တိ** ကာရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ဟေတုအတ္ထော စေတ္ထ ကာရဏတ္ထောတိ အာဟ – **''ယန္တိ ယေန ကာရဏေန''**တိ။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေနေတ္ထ ဒိဋ္ဌိသမ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ – **''မဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ သမ္ပန္နော''** တိ။ ကုတော ပနာယမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ? လိင်္ဂတော, လိင်္ဂံ စေတံ နိစ္စတော ဥပဂမနပ္ပဋိက္ခေပေါ။ **စတုဘူမကေသူ**တိ ဣဒံ စတုတ္တဘူမကသင်္ခါရာနံ အရိယသာဝကဿ ဝိသယဘာဝူပဂမနတော ဝုတ္တံ, န ပန တေ အာရဗ္ဘ နိစ္စတော ဥပဂမနသဗ္ဘာဝတော။ ဝက္ခတိ ဟိ ''တဒဘာဝေ စတုတ္တဘူမကသင်္ခါရာ ပနာ''တိအာဒိနာ။ အဘိသင်္ခတသင်္ခါရအဘိသင်္ခရဏကသင်္ခါရာနံ သပ္ပဒေသတ္တာ နိပ္ပဒေသသင်္ခါရဂ္ဂဟဏတ္ထံ **''သင်္ခတသင်္ခါရေသူ''** တိ ဝုတ္တံ, လောကုတ္တရသင်္ခါရာနံ ပန နိဝတ္တနေ ကာရဏံ သယမေဝ ဝက္ခတိ။ **ဇေတံ ကာရဏံ နတ္ထီ** တိ တထာ ဥပဂမနေ သေတုဃာတော နတ္ထိ။ **တေဇုသ္မ သဒတ္တာ**တိ သံကိလေသဝိဓမနတေဇဿ အဓိကဘာဝတော။ တထာ ဟိ တေ ဂမ္ဘီရဘာဝေန ဒုဒ္ဒသာ အကုသလာနံ အာရမ္မဏံ န ဟောန္တီတိ။ ဣဒံ ပန ပကရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသာနဥ္ဟိ သန္တာနေသု ကုသလဓမ္မာနမ္ပိ တေ အာရမ္မဏံ န ဟောန္တိ။

၂၆၉. အသုခေ သုခန္တိ ဝိပလ္လာသော စ ဣမေ သုခတော ဥပဂမနဿ ဌာနန္တိ ဒဿေန္တော **''ဧကန္တ။ပေ.။ အတ္တဒိဋ္ဌိဝသေနာ''**တိ ပဓာနဒိဋ္ဌိမာဟ။ **ဂူထန္တိ** ဂူထဌာနံ, ဒိဋ္ဌိယာ နိဗ္ဗာနဿ အဝိသယဘာဝေ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော ဧတေတိ ကသိဏာဒိပဏ္ဏတ္တိသင်္ဂဟတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ။

၂၇၀. **ပရိစ္ဆေဒေ** တိ ပရိစ္ဆိန္နံ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ တဿ ဂဟဏံ။ သ္ဝတယံ ယေသု နိစ္စာဒိတော ဥပဂမနံ သမ္ဘဝတိ, တေသံ ဝသေနယေဝ ကာတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော **''သဗ္ဗတရေသု တ''** တိအာဒိမာဟ။ **သဗ္ဗတရေသူ** တိ ''နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျာ''တိအာဒိနာ အာဂတေသု သဗ္ဗေသု သုတ္တပဒေသု။ **ပုထုဇ္ဇနော ဟီ** တိ **ဟိ**-သဒ္ဒော ဟေတုအတ္ထော။ ယသ္မာ ယံ ယံ သင်္ခါရံ ပုထုဇ္ဇနော နိစ္စာဒိဝသေန ဂဏှာတိ, တံ တံ အရိယသာဝကော အနိစ္စာဒိဝသေန ဂဏှန္တော ယာထာဝတော ဇာနန္တော တံ ကဟံ တံ ဒိဋ္ဌိံ ဝိဿဇ္ဇေတိ, တသ္မာ ယတ္ထ ကဟော, တတ္ထ ဝိဿဇ္ဇနာတိ စတုဘူမကသင်္ခါရာ ဣမေ သင်္ခါရဂ္ဂဟဏေန န ဂယှန္တီတိ အတ္ထော။

၂၇၁. ပုတ္တသမ္ဗန္ဓေန မာတုပိတုသမညာ ဒတ္တကိတ္တိမာဒိဝသေနပိ ပုတ္တတေဟာရော လောကေ ဒိဿတိ, သော စ ခေါ ပရိယာယေနာတိ နိပ္ပရိယာယေန သိဒ္ဓံ တံ ဒဿေတုံ – **''ဇနိကာဝ မာတာ, ဇနကောဝ ပိတာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တထာ အာနန္တရိယကမ္မဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ **''မနုဿဘူတောဝ ခီဏာသဝေ အရဟာတိ အဓိပ္ပေတော''** တိ ဝုတ္တံ။ ''အဋ္ဌာနမေတ''န္တိအာဒိနာ ''မာတုအာဒီနံယေဝ ဇီဝိတာ ဝေါရောပနေ အရိယသာဝကဿ အဘဗ္ဗဘာဝဒဿနတော တဒညံ အရိယသာဝကော ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတီတိ ဣဒံ အတ္ထတော အာပန္နမေဝ''တိ မညမာနော ဝဒတိ – **''ကိံ ပန အရိယသာဝကော အညံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျာ''**တိ? ''အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော, ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော သဥ္စိစ္စ ပာဏံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျ, နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ''တိ ဝစနတော **''ဧတမ္ပိ အဋ္ဌာန''** န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ – **''သစေ ဟီ''**တိအာဒိ။ ဇဝံ သန္တေ ကသ္မာ ''မာတရ''န္တိအာဒိနာ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **''ပုထုဇ္ဇနဘာဝဿ ပနာ''**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဗလဒီပနတ္ထ** န္တိ သဒ္ဒါဒိဗလသမန္နာဂမဒီပနတ္ထံ။ အရိယမဂ္ဂေနာဂတသဒ္ဓါဓိဗလဝသေန ဟိ အရိယသာဝကော တာဒိသံ သာဝဇ္ဇံ န ကရောတိ။

၂၇၅. **ပဥ္စဟိ ကာရဏေဟီ**တိ ဣဒမေတ္ထ နိဗ္ဗာဒကာနိ တေသံ ပုဗ္ဗဘာဂိယာနိ စ ကာရဏာနိ ကာရဏဘာဝသာမညေန ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ, န ပန သဗ္ဗေသံ သမာနယောဂက္ခမတ္တာ။ **အာကာရေဟီ**တိ ကာရဏေဟိ။ **အနုဿာဝနေနာ**တိ အနုရူပံ သာဝနေန။ ဘေဒဿ **အနုရူပံ** ယထာ ဘေဒော ဟောတိ, ဧဝံ ဘိန္ဒိတဗ္ဗာနံ ဘိက္ခူနံ အတ္တနော ဝစနဿ သ **သာဝနေန** ဝိညာပနေန။ တေနာဟ – **''နနု တုမှေဟ''**တိအာဒိ။ **ကဏ္ဏမူလေ ဝစီဘေဒံ ကတွာတိ** ဧတေန ပာကဋံ ကတွာ

တ ဘေဒကရဝတ္ထုဒီပနံ တေဟာရော, တတ္ထ အတ္တနော နိစ္ဆိတမတ္ထံ ရဟသ္သဝသေန ဝိညာပနံ အနုဿာဝနန္တိ ဒဿေတိ။

ကမ္မမေဝ ဥဒ္ဒေသော တ ပမာဏ န္တိ တေဟိ သင်္ဃဘေဒသိဒ္ဓိတော ဝုတ္တံ, ဣတရေ ပန တေသံ သမ္ဘာရဘူတာ။ တေနာဟ – **“တေဟာရာ”**တိအာဒိ။ **တတ္ထာ** တိ တေဟာရဏော။ စုတိအနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ နာမ, တသ္မိံ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ, တန္နိဗ္ဗတ္တနေန အနန္တရကရဏသီလာနိ, အနန္တရပ္ပယောဇနာနိ ဧာတိ အာနန္တရိယာနိ, တာနိ ဧဝ ကမ္မာနီတိ **အာနန္တရိယကမ္မာနိ**။

ကမ္မတောတိ “ဧဝံ အာနန္တရိယကမ္မံ ဟောတိ, ဧဝံ အာနန္တရိယကမ္မသဒိသ”န္တိ ဧဝံ ကမ္မဝိဘာဂတော။ **ဒွါရတော**တိ ကာယဒွါရတော။ **ကပ္ပဋ္ဌိတိယတော** တိ “ဣဒံ ကပ္ပဋ္ဌိတိယဝိပာကံ, ဣဒံ န ကပ္ပဋ္ဌိတိယဝိပာက”န္တိ ဧဝံ ကပ္ပဋ္ဌိတိယဝိဘာဂတော။ **ပာကသာဓာရဏာဒီဟီ**တိ “ဣဒမေတ္ထ ဝိပစ္စတိ, ဣဒံ န ဝိပစ္စတီ”တိ ဝိပစ္စနဝိဘာဂတော, ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ သာဓာရဏာသာဓာရဏတော, **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝေဒနာဒိဝိဘာဂတော စ။

ကမ္မတော တာဝ ဝိနိစ္ဆယော ဝုစ္စတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ယသ္မာ မနုဿတ္တဘာဝေ ဌိတသ္သေဝ ကုသလဓမ္မာနံ တိက္ခဝိသဒဘာဝပတ္တိ, ယထာ တိက္ခံ ဗောဓိသတ္တာနံ ဗောဓိတ္တယနိဗ္ဗတ္တိယံ, ဧဝံ မနုဿဘာဝေ ဌိတသ္သေဝ ဧဒိသာနံ အကုသလဓမ္မာနမ္ပိ တိက္ခဝိသဒဘာဝပတ္တီတိ အာဟ – **“မနုဿဘူတသ္သေဝ”** တိ။ ဟာကတိကမနုဿာနမ္ပိ စ ကုသလဓမ္မာနံ ဝိသေသပ္ပတ္တိ ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာဝုတ္တော စ အတ္ထော သမာနဇာတိယဿ ဝိကောပနေ ဂရုတရော, န တထာ ဝိဇာတိယဿာတိ ဝုတ္တံ – **“မနုဿဘူတံ မာတရံ ဝာ ပိတရံ ဝာ”**တိ။ လိင်္ဂပရိဝတ္တေ စ သော ဧဝ ဧကကမ္မနိဗ္ဗတ္တော ဘဝင်္ဂပ္ပဗန္ဓော ဇီဝိတိန္ဒြိယပ္ပဗန္ဓော စ, န အညောတိ အာဟ – **“အပိ ပရိဝတ္တလိင်္ဂ”** န္တိ။ အရဟတ္တံ ပတ္တေပိ ဧသေဝ နယော။ **တသ္သ ဝိပာက** န္တိအာဒိ ကမ္မဿ အာနန္တရိယဘာဝသမတ္ထနံ။ စတုက္ကောဋ္ဋိယဉ္စေတ္ထ သမ္ဘဝတိ။ တတ္ထ ပဌမာ ကောဋ္ဋိ ဒဿိတာ, ဣတရာသု ဝိသင်္ကေတဘာဝံ ဒဿေတုံ – **“ယော ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယဒိပိ တတ္ထ ဝိသင်္ကေတော, ကမ္မံ ပန ဂရုတရံ အာနန္တရိယသဒိသံ ဘာယိတဗ္ဗန္တိ အာဟ – **“ဘာရိယံ။ပေ။ တိဋ္ဌတီ”** တိ။ **အယံ ပဉ္ဟော**တိ ဉာပနိစ္ဆာနိဗ္ဗတ္တာ ကထာ။

အဘိသန္ဓိနာတိ အဓိပ္ပာယေန။ **အာနန္တရိယံ ဖုသတီ** တိ မရဏာဓိပ္ပာယေနေဝ အာနန္တရိယဝတ္ထုနော ဝိကောပိတတ္တာ ဝုတ္တံ။ **အာနန္တရိယံ န ဖုသတီ** တိ အာနန္တရိယဝတ္ထုအဘာဝတော အာနန္တရိယံ န ဟောတိ။ သဗ္ဗတ္ထ ဟိ ပုရိမံ အဘိသန္ဓိစိတ္တံ အပ္ပမာဏံ, ဝဓကစိတ္တံ ပန တဒာရမ္မဏံ ဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ အာနန္တရိယဘာဝေ ပမာဏန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သင်္ဂါမစတုက္ကံ သမ္ပတ္တဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ ယော ဟိ ပရသေနာယ အညဉ္စ ယောဓံ ပိတရဉ္စ ကမ္မံ ကရောန္တေ ဒိသွာ ယောဓဿ ဥသုံ ခိပတိ “ဧတံ ဝိဇ္ဈိတွာ မမ ပိတရံ ဝိဇ္ဈိဿတီ”တိ, ယထာဓိပ္ပာယံ ဂတေ ပိတုဃာတကော ဟောတိ။ “ယောဓေ ဝိဒ္ဓေ မမ ပိတာ ပလာယိဿတီ”တိ ခိပတိ, ဥသုံ အယထာဓိပ္ပာယံ ဂန္တွာ ပိတရံ မာရေတိ, တေဟာရဝသေန ပိတုဃာတကောတိ ဝုစ္စတိ, အာနန္တရိယံ ပန နတ္ထီတိ။ စောရစတုက္ကံ ပန ယော “စောရံ မာရေဿာမီ”တိ စောရဝေသေန ဂစ္ဆန္တံ ပိတရံ မာရေတိ, အာနန္တရိယံ ဖုသတီတိအာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **တေနေဝာ**တိ တေနေဝ ပယောဂေန။ **အရဟန္တဃာတကော ဟောတိယေဝ** တိ အရဟတော မာရိတတ္တာ ဝုတ္တံ, **ပုထုဇ္ဇနဿေဝ တံ ဒိန္နံ ဟောတီ**တိ ဒေယျဓမ္မပရိစ္စာဂစေတနာ – ယထာ ဝဓကစေတနာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာပိ ပဗန္ဓဝိစ္ဆေဒနဝသေန ဇီဝိတိန္ဒြိယံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တတိ, န ဧဝံ စာဂစေတနာ။ သာ ဟိ စဇိတဗ္ဗဝတ္ထုံ အာရမ္မဏံ ကတွာ စဇနမတ္တမေဝ ဟောတိ, အညသန္တကဘာဝကရဏဉ္စ တဿ စဇနံ, တသ္မာ ယဿ တံ သန္တကံ ကတံ, တဿေဝ ဒိန္နံ ဟောတီတိ။

လောဟိတုပ္ပါဒကောတိ?

လောဟိတံ သမောသရတီတိ အဘိဃာတေန ပကုပ္ပမာနံ သဉ္စိတံ ဟောတိ။ **မဟန္တတရ** န္တိ ဂရုတရံ။ **သရီရပ္ပဋိဇဂ္ဂနေ ဝိယာ**တိ သတ္ထုရူပကာယပ္ပဋိဇဂ္ဂနေ ဝိယ။

အသန္နိပတိတေ တိ ဣဒံ သာမဂ္ဂိယဒီပနံ။ **ဘေဒော စ ဟောတီ**တိ သင်္ဃဿ ဘေဒော စ ဟောတိ။ **ဝဋ္ဋတီတိ သညာယာ**တိ “ဤဒိသံ ကရဏံ သင်္ဃဘေဒာယ န ဟောတီ”တိ သညာယ။ **တထာ နဝတော ဦနပရိသာယာ**တိ နဝတော ဦနပရိသာယ ကရောန္တဿ တထာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **တထာ**တိ စ ဣမိနာ “န အာနန္တရိယကမ္မ”န္တိ ဣမံ အာကမ္ပတိ,

န ပန ‘‘ဘောအောဝ ဟောတီ’’တိ ဣဒံ။ ဟေဋ္ဌိမန္တေန ဟိ နဝန္နမေဝ ဝသေန သင်္ဃဘေဒော။ **ဓမ္မတာဒိနော အနဝဇ္ဇာ** တိ ယထာဓမ္မံ အနဝဇ္ဇာနတော။ သင်္ဃဘေဒဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ **သင်္ဃရာဇိ** ။

ကာယဒုတရမေဝ ပူရေန္တိ ကာယကမ္မဘာဝေနေဝ လက္ခိတဗ္ဗတော။ **သဏ္ဌာဟန္တေဟိ ကပ္ပေ။ပေ.။ မုစ္စတီ** တိ ဣဒံ **ကပ္ပဋ္ဌကထာယ** (ကထာ. ၆၅၄ အာဒယော) န သမေတိ။ တတ္ထ ဟိ **အဋ္ဌကထာယ** (ကထာ. အဋ္ဌ. ၆၅၄-၆၅၇) ဝုတ္တံ – ‘‘အာပာယိကောတိ ဣဒံ သုတ္တံ ယံ သော ဧကံ ကပ္ပံ အသီတိဘာဂေ ကတွာ တတော ဧကဘာဂမတ္တံ ကာလံ တိဋ္ဌေယျ, တံ အာယုကပ္ပံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ’’န္တိ။ **ကပ္ပဝိနာသေယေဝ** တိ စ အာယုကပ္ပဝိနာသေ ဧတတိ အတ္ထော သတိ နတ္ထိ ဝိရောဓော။ ဧတ္ထ စ **သဏ္ဌာဟန္တေ** တိ ဣဒမ္ပိ ‘‘သေဝ ဝိနဿိဿတီ’’တိ ဝိယ အဘူတပရိကပ္ပဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဧကဒိဝသမေဝ နိရယေ ပစ္စတိ,** တတော ပရံ ကပ္ပာဘာဝေ အာယုကပ္ပဿပိ အဘာဝတောတိ အဝိရောဓတော အတ္ထယောဇနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **သေသာနီ**တိ သင်္ဃဘေဒတော အညာနိ အာနန္တရိယကမ္မာနိ။

ယဒိ တာနိ အဟောသိကမ္မသင်္ခံ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ သတိ ကထံ နေသံ အာနန္တရိယတာ စုတိအနန္တရံ ဝိပာကအနာဘာဝတော။ အထ သတိ ဖလအနေ စုတိအနန္တရော ဧဝ ဧတေသံ ဖလကာလော, န အညောတိ ဖလကာလနိယမေန နိယတတာ ဣစ္ဆိတာ, န ဖလအနနိယမေန။ ဧဝမ္ပိ နိယတဖလကာလာနံ အညေသမ္ပိ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာနဉ္စ နိယတတာ အာပဇ္ဇေယျ, တသ္မာ ဝိပာကဓမ္မဓမ္မာနံ ပစ္စယန္တရဝိကလတာဒီဟိ အဝိပစ္စမာနာနမ္ပိ အတ္တနော သဘာဝေန ဝိပာကဓမ္မတာ ဝိယ ဗလဝတာ အာနန္တရိယေန ဝိပာကေ ဒိန္နေ အဝိပစ္စမာနာနမ္ပိ အာနန္တရိယာနံ ဖလအနေ နိယတသဘာဝတ အာနန္တရိယသဘာဝတ စ ပဝတ္တီတိ အတ္တနော သဘာဝေန ဖလအနနိယမေနေဝ နိယတာ အာနန္တရိယတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဝဿဉ္စ အာနန္တရိယသဘာဝတ တတော ဧဝ နိယတသဘာဝတ စ ဧတေသံ ပဝတ္တီတိ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗမေတံ, အညဿ ဗလဝတော အာနန္တရိယဿ အဘာဝေ သတိ စုတိအနန္တရံ ဧကန္တေန ဖလအနတော။

နနု ဧဝံ အညေသမ္ပိ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယာနံ အညသ္မိံ ဝိပာကအယေကေ အသတိ စုတိအနန္တရမေဝ ဧကန္တေန ဖလအနတော နိယတသဘာဝတ အာနန္တရိယသဘာဝတ စ ပဝတ္တိ အာပဇ္ဇတီတိ? နာပဇ္ဇတိ အသမာနဇာတိကေန စေတောပဏိဓိဝသေန ဥပဃာတကေန စ နိဝတ္တေတဗ္ဗဝိပာကတ္တာ အနန္တရေ ဧကန္တဖလအယကတ္တာဘာဝတ, န ပန အာနန္တရိယာနံ ပဋ္ဌမဇ္ဈာနာဒီနံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနိ ဝိယ အသမာနဇာတိကံ ဖလနိဝတ္တကံ အတ္ထိ သဗ္ဗာနန္တရိယာနံ အဝီစိဖလတ္တာ, န စ ဟေဋ္ဌူပပတ္တိံ ဣစ္ဆတော သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိယ ဥပရူပပတ္တိဇနကကမ္မဖလံ အာနန္တရိယဖလံ နိဝတ္တေတုံ သမတ္ထော စေတောပဏိဓိ အတ္ထိ အနိဋ္ဌဿ္ဒေ အဝီစိဟတနတော, န စ အာနန္တရိယောပဃာတကံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ အတ္ထိ, တသ္မာ တေသံယေဝ အနန္တရေ ဧကန္တဝိပာကဇနကသဘာဝတ ပဝတ္တီတိ။ အနေကာနိ စ အာနန္တရိယာနိ ကတာနိ ဧကန္တေန ဝိပာကေ နိယတသဘာဝတ္တာ ဥပရတာဝိပစ္စနသဘာဝတ္တာ နိစ္ဆိတာနိ သဘာဝတော နိယတာနေဝ။ တေသု ပန သမာနသဘာဝေသု ဧကေန ဝိပာကေ ဒိန္နေ ဣတရာနိ အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ တေနေဝ ကတတ္တာ န ဒုတိယံ တတိယမ္ပိ စ ပဋိသန္ဓိံ ကရောန္တိ, န သမတ္ထတာဝိဃာတတ္တာတိ နတ္ထိ တေသံ အာနန္တရိယကတာနိဝတ္တိ, ဂရုဂရုတရဘာဝေ ပန တေသံ လဗ္ဘတေတတိ သင်္ဃဘေဒဿ သိယာ ဂရုတရဘာဝေတိ **‘‘ယေန။ပေ.။ ဝိပစ္စတီ’’** တိ အာဟ။ ဧကဿ ပန အညာနိ ဥပတ္ထမ္ဘကာနိ ဟောန္တီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ **ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိပစ္စတီ** တိ ဝစနေန ဣတရေ သံ ပဝတ္တိဝိပာကအယိတာ အနုညာတာ ဝိယ ဒိဿတိ။ **နော တ တထာ သီလဝတီ**တိ ယထာ ပိတာ သီလဝတ, တထာ သီလဝတီ နော တ ဟောတီတိ ယောဇနာ။ သစေ မာတာ သီလဝတီ, မာတုဃာတော ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိပစ္စတီတိ ယောဇနာ။

ပကတတ္တော တိ အနုက္ခိတ္တော။ **သမာနသံဝါသကော**တိ အပာရာဇိကော။ **သမာနသီမာယန္တိ** ဧကသီမာယံ။

၂၇၆. **သတ္ထု ကိစ္စံ ကာတုံ အသမတ္ထော** တိ ယံ သတ္ထာရာ ကာတဗ္ဗကိစ္စံ အနုသာသနာဒိ, နံ ကာတုံ အသမတ္ထောတိ ဘာဂဝန္တံ ပစ္စက္ခာယ။ **အညံ တိတ္ထကရ** န္တိ အညံ သတ္ထာရံ။ ဝုတ္တဉ္စေဟာတံ –

‘‘တိတ္ထံ ဇာနိတဗ္ဗံ, တိတ္ထကရော ဇာနိတဗ္ဗော, တိတ္ထိယာ ဇာနိတဗ္ဗာ, တိတ္ထိယသာဝကာ ဇာနိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ **တိတ္ထံ** နာမ ဒွာသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော။ ဧတ္ထ ဟိ သတ္တာ တရန္တိ ဥပ္လဝန္တိ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောန္တိ, တသ္မာ တိတ္ထန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ တာဒိသာနံ ဒိဋ္ဌီနံ ဥပ္ပာဒေတာ **တိတ္ထကရော** နာမ ပူရဏကဿပာဒိကော။ တဿ လဒ္ဓိံ ဂဟေတွာ ပဗ္ဗဇိတာ **တိတ္ထိယာ** နာမ။ တေ ဟိ တိတ္ထေ ဇာတာတိ တိတ္ထိယာ။ ယထာဝုတ္တံ တ ဒိ

ဋ္ဌိဂတသင္ခါတံ တိတ္ထံ ဧတေသံ အတ္ထီတိ တိတ္ထိကာ, တိတ္ထိကာ ဧဝ တိတ္ထိယာ။ တေသံ ပစ္စယအာယကာ **တိတ္ထိယသာဝကာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ''တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၀)။

၂၇၇. အဘိဇာတိအာဒီသု ပကမ္ပနဒေဝတူပသင်္ကမနာဒိနာ ဇာတစက္ကတဋ္ဌေန သမာနယောဂက္ခမံ ဒသသဟဿိ သပရိမာဏံ စက္ကတဋ္ဌံ **ဇာတိခေတ္တံ** ။ သရသေနေဝ အာဏာပဝတ္တနဋ္ဌာနံ **အာဏာခေတ္တံ** ။ ဝိသယဘူတံ ဌာနံ **ဝိသယခေတ္တံ။ ဒသသဟဿီ လောကဓာတူ**တိ ဣမာယ လောကဓာတုယာ သဒ္ဓိံ ဣမံ လောကဓာတုံ ပရိဝါရေတွာ ဌိတာ ဒသသဟဿီ လောကဓာတု။ တတ္တကာနံယေဝ ဇာတိခေတ္တဘာဝေါ ဓမ္မတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ''ပရိဂ္ဂဟဝသေနာ''တိ ကေစိ, ''သဗ္ဗေသံယေဝ ဗုဒ္ဓါနံ တတ္တကံယေဝ ဇာတိခေတ္တံ တန္နိဝါသီနံယေဝ ဒေဝတာနံ ဓမ္မာဘိသမယော''တိ စ ဝဒန္တိ။ မာတုကုစ္ဆိ ဩက္ကမနကာလာဒီနံ ဆန္နံ ဧဝ ဂဟဏံ နိဒဿနမတ္တံ မဟာဘိနီဟာရာဒိကာလေပိ တဿ ပကမ္ပနဿ လဗ္ဘနတော။ **အာဏာခေတ္တံ နာမ** ယံ ကေဗ္ဗံ သံဝဋ္ဋတိ ဝိဝဋ္ဋတိ စ, **အာဏာ ပဝတ္တတိ** အာဏာယ တန္နိဝါသိ ဒေဝတာနံ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆနေန, တဉ္စ ခေါ ကေဝလံ ဗုဒ္ဓါနံ အာနုဘာဝေနေဝ, န အဓိပ္ပာယဝသေန။ အဓိပ္ပာယဝသေန ပန ''ယာဝတာ တ ပန အာကင်္ခေယျာ''တိ (အ. နိ. ၃.၈၁) ဝစနတော တတော ပရမ္ပိ အာဏာ ဝတ္တေယျေဝ။

န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ပန အတ္ထိ တိ ''န မေ အာစရိယော အတ္ထိ, သဒိသော မေ န ဝိဇ္ဇတီ''တိအာဒိံ (မ. နိ. ၁.၂၈၅; မဟာဝ. ၁၁; ကထာ. ၄၀၅) ဣမိဿာ လောကဓာတုယာ ဌတွာ ဝဒန္တေန ဘဂဝတာ ''ကိံ ပနာဝုသော, သာရိပုတ္တ, အတ္ထေတရဟိ အညေ သမဏာ တ ဗြာဟ္မဏာ တ ဘဂဝတာ သမသမာ သမ္ဗောဓိယန္တိ, ဧဝံ ပုဋ္ဌော အဟံ, ဘန္တေ, 'နော'တိ ဝဒေယျ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၆၁) ဝတွာ တဿ ကာရဏံ ဒဿေတုံ – ''အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော, ယံ ဧကိဿာ လောကဓာတုယာ ဒွေ အရဟန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဥပ္ပဇ္ဇေယျု''န္တိ ဣမံ **သုတ္တံ** (အ. နိ. ၁.၂၇၇; ဝိဘ. ၈၀၉; မ. နိ. ၃.၁၂၉; မိ. ပ. ၅.၁.၁) အာဟရန္တေန ဓမ္မသေနာပတိနာ စ ဗုဒ္ဓခေတ္တဘူတံ ဣမံ လောကဓာတုံ ဌပေတွာ အညတ္ထ အနုပ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော။

ကေတောတိ သဟ, ကေသ္မိံ ကာလေတိ အတ္ထော, သော ပန ကာလော ကထံ ပရိစ္ဆိန္နောတိ စရိမဘဝေ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဓာတုပရိနိဗ္ဗာနာတိ ဒဿေန္တော, **''တတ္ထာ''** တိအာဒိမာဟ။ **အနန္တရိယတ္တာ** တိ ဒွိဝိ သုပိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု အစ္ဆရိယတ္တာဘာဝတောတိ အတ္ထော။ ဒွိဝိသုပိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု အနစ္ဆရိယတာ, ကိမင်္ဂ ပန ဗဟူသူတိ ဒဿေန္တော, **''ယဒိ စာ''**တိအာဒိမာဟ။ ဗုဒ္ဓါ နာမ မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏံ ဝိယ ဧကသဒိသာတိ တေသံ ဒေသနာပိ ဧကရသာ ဧကဓာတိ အာဟ – **''ဒေသနာယ စ ဝိသေသာဘာဝတော''**တိ ။ ဧတေနပိ အနစ္ဆရိယတ္တမေဝ သာဓေတိ။ **ဝိဝါဒဘာဝတော**တိ ဧတေန ဝိဝါဒဘာဝတ္တံ ဒွေ ဗုဒ္ဓါ ဧကတော န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ဒဿေတိ။ **ဧတံ ကာရဏန္တိ** ဧတံ အနစ္ဆရိယတာဒိကာရဏံ။ **တတ္ထာ** တိ မိလိန္ဒပဉှေ။

ဧကံ ဧဝ ဗုဒ္ဓံ ဓာရေတီတိ **ဧကဗုဒ္ဓဓာရဏီ**။ ဧတေန ဧဝံသဘာဝါ ဧတေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ, ယေန ဒုတိယဗုဒ္ဓဂုဏေ ဓာရေတုံ အသမတ္ထာ အယံ လောကဓာတူတိ ဒဿေတိ။ ပစ္စယဝိသေသနိပ္ဖန္နာနည္စဟိ ဂုဏဓမ္မာနံ ဘာရိယော ဝိသေသော မဟာပထဝိယာပိ ဒုဿဟောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ တထာ ဟိ အဘိသမ္ဗောဓိသမယေ ဥပဂတဿ လောကနာထဿ ဂုဏာဘာရံ ဇောဓိရုက္ခဿ တီသုပိ ဒိသာသု မဟာပထဝီ သန္ဓာရေတုံ နာသက္ခိ။ တသ္မာ ''န ဓာရေယျာ''တိ ဝတွာ တမေဝ အဓာရဏံ ပရိယာယန္တရေဟိ ပကာသေန္တော **''စလေယျာ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စလေယျာ** တိ ပရိပ္ဖန္ဒေယျ။ **ကမ္ပေယျာ**တိ ပဝေဓေယျ ။ **နမေယျာ** တိ ဧကပဿေန နမေယျ။ **ဩနမေယျာ** တိ ဩသီဒေယျ။ **ဝိနမေယျာ** တိ ဝိဝိဓံ ဣတော စိတော စ နမေယျ။ **ဝိကိရေယျာ** တိ ဝါတေန ထုသမုဋ္ဌိ ဝိယ ဝိပ္ပကိရေယျ။ **ဝိဓမေယျာ** တိ ဝိနဿေယျ။ **ဝိဒ္ဓံသေယျာ** တိ သဗ္ဗသော ဝိဒ္ဓဿာ ဘဝေယျ။ တထာဘူတာ စ န ကတ္ထစိ တိဋ္ဌေယျာတိ အာဟ –
''န ဌာနမုပဂစ္ဆေယျာ'' တိ။

ဣဒာနိ တတ္ထ နိဒဿနံ ဒဿေန္တော, **''ယထာ, မဟာရာဇာ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧကေ ပုရိသေ**တိ ဧကသ္မိံ ပုရိသေ။ **သမုပာဒိကာ**တိ သမံ ဥဒ္ဓံ ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတီတိ သမုပာဒိကာ, ဥဒကဿ ဥပရိ သမံ ကမိနီတိ အတ္ထော။ ''သမုပ္ပာဒိကာ''တိပိ ပဌန္တိ, အယမေဝတ္တော။ **ဝဏ္ဏေနာ** တိ သဏ္ဌာနေန။ **ပမာဏေနာ**တိ အာရောဟေန။ **ကိသထူလေနာ** တိ ကိသထူလဘာဝေန, ပရိဏာဟေနာတိ အတ္ထော။ **ဒွိဝိန္နမ္ပိ** တိ ဒွေဝပိ, **ဒွိဝိန္နမ္ပိ** တ သရီရဘာရံ။

ဆာဒေန္တ န္တိ ရောစေန္တံ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေန္တံ။ **တန္နိကတော** တိ တေန ဘောဇနေန တန္နိဘူတော။ **အနောနမိတဒဏ္ဍော ဥဇုဇာတော**တိ ယာဝဒတ္ထံ ဘောဇနေန ဩနမိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အနောနမနဒဏ္ဍော ဝိယ ဇာတော။ **သကိံ ဘုတ္တော ဝမေယျာ**တိ ကေမ္ပိ အာလောပံ အဇ္ဈောဟရိတ္ဝာ ဝမေယျာတိ အတ္ထော။

အတိဓမ္မဘာရေန ပထဝီ စလတီတိ ဓမ္မေန နာမ ပထဝီ တိဋ္ဌေယျ။ သာ ကိံ တေနေဝ စလတိ ဝိနဿတီတိ အဓိပ္ပာယေန ပုစ္ဆတိ။ ပုန ထေရော “ရတနံ နာမ လောကေ ကုဒါစိ သန္ဒာရေန္တံ အဘိမတဥ္စ လောကေန အတ္တနော ဂရုသဘာဝတာယ သကဋ္ဌဘင္ဂဿ ကာရဏံ အတိဘာရဘူတံ ဒိဋ္ဌံ။ ဧဝံ ဓမ္မော စ ဟိတသုခဝိသေသေဟိ တံသမင်္ဂိနံ ဓာရေန္တော အဘိမတော စ ဝိညူနံ ဂမ္ဘီရပ္ပမေယျဘာဝေန ဂရုသဘာဝတ္တာ အတိဘာရဘူတော ပထဝီစလနဿ ကာရဏံ ဟောတီ”တိ ဒဿေန္တော, **“ကူဋ, မဟာရာဇ, ဒွေဝ သကဋာ”**တိအာဒိမာဟ ။ တေနေဝ တထာဂတဿ မာတုကုစ္ဆိဩက္ကမနာဒိကာလေ ပထဝီကမ္ပနကာရဏံ သံဝဏ္ဏိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ကေဿာ** တိ ကေဿ, **ကေဿ** တ သကဋဿ ရတနံ, တသ္မာ သကဋာ ဂဟေတ္ဝာတိ အတ္ထော။

ဩသာရိတန္တိ ဥစ္စာရိတံ, ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။ **အဂ္ဂေ** တိ သဗ္ဗသတ္တေဟိ အဂ္ဂေ။ **ဇေဋ္ဌော** တိ ဝုဍ္ဍတရော။ **သေဋ္ဌော** တိ ပသတ္ထတရော။ ဝိသိဋ္ဌေဟိ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **ဝိသိဋ္ဌော** ။ ဥဂ္ဂတတမောတိ **ဥတ္တမော။ ပဝရော**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ နတ္ထိ ဧတဿ သမောတိ **အသမော**။ အသမာ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာ, တေဟိ သမောတိ **အသမသမော**။ နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိသမော ပဋိပုဂ္ဂလောတိ **အပ္ပဋိသမော**။ နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိဘာဂေတိ **အပ္ပဋိဘာဂေ**။ နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိပုဂ္ဂလောတိ **အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော** ။

သဘာဝပကတိကာတိ သဘာဝဘူတာ အကိတ္တိမာ ပကတိ။ **ကာရဏမဟန္တတ္တာ** တိ ကာရဏာနံ မဟန္တတာယ, မဟန္တေဟိ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မေဟိ ဟာရမိသင်္ခာတေဟိ ကာရဏေဟိ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ နိဗ္ဗတ္တိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပထဝီအာဒီနိ မဟန္တာနိ ဝတ္ထူနိ, မဟန္တာ စက္ကဝာဠာဒယော အတ္တနော အတ္တနော ဝိသယေ ဧကေကာဝ, ဧဝံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓောပိ မဟန္တော အတ္တနော ဝိသယေ ဧကော ဧဝ။ ကော စ တဿ ဝိသယော? ဗုဒ္ဓဘူမိ, ယာဝတကံ တ ဉေယျံ။ “အာကာသော ဝိယ အနန္တဝိသယော ဘဂဝါ ဧကော ဧဝ ဟောတီ”တိ ဝဒန္တော ပရစက္ကဝါဠေသုပိ ဒုတိယဿ ဗုဒ္ဓဿ အဘာဝံ ဒဿေတိ။

ဣမိနာဝ ပဒေနာတိ “ကေိဿာ လောကဓာတုယာ”တိ ဣမိနာ ဧဝ ပဒေန။ **ဒသ စက္ကဝါဠသဟဿာနိ ဂဟိတာနီ**တိ ဇာတိခေတ္တာပေက္ခာယ ဂဟိတာနိ။ **ဧကစက္ကဝါဠေနေဝ** တိ ဣမိနာ ဧဝ ဧကစက္ကဝါဠေန, န ယေန ကေနစိ။ ယထာ “ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကဝါဠေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ”တိ ဝုတ္တေ ဣမသ္မိံပိ စက္ကဝါဠေ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ, တတ္ထာပိ မဇ္ဈိမဒေသေ ဧဝါတိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ, ဧဝံ “ကေိဿာ လောကဓာတုယာ”တိ ဇာတိခေတ္တေ အဓိပ္ပေတေပိ ဣမိနာဝ စက္ကဝါဠေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

ပဉ္စမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၅. အဌာနပဟဠိ (ဒုတိယဝဂ္ဂ)

(၁၅) ၂. အဌာနပဟဠိ-ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၂၇၈. **ဝိတဒုပဗ္ဗေဒတော** တိ ဝိတဒုပဗ္ဗေဒကာရဏာ။ ဒ္ဝိသု ဥပ္ပန္နေသု ယော ဝိတအော ဘဝေယျ, တဿ အနုပ္ပာအောယေဝေတ္ထ ဝိတဒုပဗ္ဗေအော။ **ကေသိံ ဒီပေ** တိအာဒိနာ ဒီပန္တရေပိ ကေဇ္ဈံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပဂေဝ ကေဒီပေတိ ဒဿေတိ။ **သောပိ ပရိဟာယေထာ**တိ စက္ကတဠဿ ပဒေသေ ဧဝ ပဝတ္တိတဗ္ဗတ္တာ ပရိဟာယေယျ။

၂၇၉-၂၈၀. **မနုဿတ္တ** န္တိ မနုဿဘာတေ တဿေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇာဒိဂုဏာနံ ယောဂ္ဂဘာဝတော။ **လိင်္ဂသမ္ပတ္တီ** တိ ပုရိသဘာတော။ **ဟေတူ**တိ မနောဝစီပဏိဓာနပုဗ္ဗိကာ ဟေတုသမ္ပအာ။ **သတ္ထာရဒဿန** န္တိ သတ္ထုသမ္မုခီဘာတော။ **ပဗ္ဗဇ္ဇာ** တိ ကမ္မကိရိယတဒီသု တာပသေသု, ဘိက္ခူသု တ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ **ဂုဏသမ္ပတ္တီ** တိ အဘိညာဒိဂုဏသမ္ပအာ။ **အဓိကာရော**တိ ဗုဒ္ဓေ ဥဒ္ဒိဿ အဓိကော ကာရော, သဝိသေသာ ဥပကာရကိရိယာ အဓိကော သက္ကာရောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဆန္ဒော ဝ **ဆန္ဒတာ,** သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ဥဒ္ဒိဿ သာတိသယော ကတ္တုကမ္ယတာကုသလစ္ဆန္ဒော။ **အဌဓမ္မ သမောဓာနာ**တိ ဧတေသံ အဌန္နံ ဓမ္မာနံ သမာယောဂေန။ **အဘိနီဟာရော**တိ ကာယပဏိဓာနံ။ **သမိဇ္ဈတီ** တိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေ, ဝိတ္ထာရော ပန ပရမတ္ထဒီပနိယာ **စရိယာပိဋ္ဌကဝဏ္ဏနာယ** (စရိယာ. အဌ. ပကိဏ္ဏကကထာ) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သဗ္ဗာကာရပရိပူရမေတ** တိ ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏတာယ သတ္တုတ္တမာဒီဟိ သဗ္ဗာကာရေန သမ္ပန္နမေဝ။ န ဟိ ဣတ္ထိယာ ကောသောဟိတဝတ္ထဂုယှတာဒိ သမ္ဘဝတိ။ ဒုတိယပကတိ စ နာမ ပဌမပကတိတော နိဟီနာ ဧဝ။ တေနေတဟ – အနန္တရတရေ **"ယသ္မာ"** တိအာဒိ။

၂၈၁. **ဣမေ ပုရိသဿ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တနတော** တိ ဣမသ္မိံ မနုဿလောကေ ပုရိသဘူတဿ တတ္ထ ဗ္ရဟ္မလောကေ ဗြဟ္မတ္တဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တနတော။ တေန အသတိပိ ပုရိသလိင်္ဂေ ပုရိသာကာရာ ဗ္ရဟ္မာနော ဟောန္တီတိ ဒဿေတိ။ တံယေဝ စ ပုရိသာကာရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ "ယံ ပုရိသော ဗ္ရဟ္မတ္တံ ကာရေယျာ"တိ။ တေနေတဟ – **"သမာနေပိ"**တိအာဒိ။ ယဒိ ဧဝံ ဣတ္ထိယော ဗ္ရဟ္မလောကေ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျုန္တိ အာဟ – **"ဗ္ရဟ္မတ္တ"** န္တိအာဒိ။

၂၉၀-၂၉၅. "ကာယဒုစ္စရိတဿာ"တိအာဒိပဟဠိယာ ကမ္မနိယာမော နာမ ကထိတော။ သမင်္ဂိနံ သမင်္ဂေ, သမန္နာဂမော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ သမင်္ဂီ, သမန္နာဂတော, သမင်္ဂိနသီလော တ သမင်္ဂီ, ပုဗ္ဗဘာဂေ ဥပကရဏသမုအာယတော ပဘုတိ အာယူဟနဝသေန **အာယူဟနသမင်္ဂိတာ,** သန္နိဌာပကစေတနာဝသေန **စေတနာသမင်္ဂိတာ** ။ စေတနာသန္တတိဝသေန တ **အာယူဟနသမင်္ဂိတာ,** တံတံစေတနာက္ခဏဝသေန **စေတနာသမင်္ဂိတာ** ။ ကတူပစိတဿ အဝိပက္ကဝိပာကဿ ကမ္မဿ ဝသေန **ကမ္မသမင်္ဂိတာ** ။ ကမ္မေ ပန ဝိပစ္စိတုံ အာရဒ္ဓေ ဝိပာကပ္ပဝတ္တိဝသေန **ဝိပာကသမင်္ဂိတာ**။ ကမ္မာဒီနံ ဥပဌာနကာလဝသေန **ဥပဌာနသမင်္ဂိတာ။ ကုသလာကုသလကမ္မာယူဟနက္ခဏေ** တိ ကုသလကမ္မဿ အကုသလကမ္မဿ စ သမီဟနက္ခဏေ။ **တထာ**တိ ဣမိနာ ကုသလာကုသလကမ္မပဒံ အာကဗုတိ။ ယထာ ကတံ ကမ္မံ ဖလအာနသမတ္ထံ ဟောတိ, တထာ ကတံ **ဥပစိတံ။ ဝိပာကာရဟ**န္တိ ဒုတိယဘတဒီသု ဝိပစ္စနာရဟံ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ ဥပပတ္တိနိမိတ္တံ ဥပဌာတီတိ ယောဇနာ။ ဥပပတ္တိယာ ဥပ္ပဇ္ဇနဿ နိမိတ္တံ ကာရဏန္တိ **ဥပပတ္တိနိမိတ္တံ,** ကမ္မံ, ကမ္မနိမိတ္တံ, ဂတိနိမိတ္တဥ္စ။ အဌကထာယံ ပန ဂတိနိမိတ္တဝသေနေဝ ယောဇနာ ဒဿိတာ။ ကမ္မကမ္မနိမိတ္တာနမ္ပိ ဥပဌာနံ ယထာရဟံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ "ယာနိဿ တာနိ ပုဗ္ဗေ ကတာနိ ကမ္မာနိ, တာနိဿ တသ္မိံ သမယေ ဩလမ္ဗန္တိ အဇ္ဈောလမ္ဗန္တိ အဘိလမ္ဗန္တိ"တိ (မ. နိ. ၃.၂၄၈) ဝစနတော သာယန္ဟေ မဟန္တာနံ ပဗ္ဗတကူဋာနံ ဆာယာ ဝိယ အာသန္နမရဏဿ သတ္တဿ စိတ္တေ သုပိနေ ဝိယ ဝိပစ္စိတုံ ကတောကာသံ ကမ္မံ, တဿ နိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တံ ဥပတိဌတေဝ။ **စလတီ**တိ ပရိဝတ္တတိ။ ဧကေန ဟိ ကမ္မုနာ တဇ္ဇေ နိမိတ္တေ ဥပဌိတေ ပစ္စယဝိသေသဝသေန တတော အညေန ကမ္မုနာ တဒညဿ နိမိတ္တဿ ဥပဌာနံ ပရိဝတ္တနံ။ **သေသာ နိစ္စလာ** အဝသေသာ စတုဗ္ဗိဓာပိ သမင်္ဂိတာ နိစ္စလာ အပရိဝတ္တနတော။

သုနခတဇိကောတိ သုနခေဟိ မိဂတဇဝသေန ဝဇနသီလော, သုနခလုဒ္ဒကောတိ အတ္ထော။ **တလသန္ထရဏပူဇ** န္တိ ဘူမိတလဿ ပုပ္ဖေဟိ သန္ထရဏပူဇံ။ **အာယူဟနစေတနာ ကမ္မသမင်္ဂိတာဝသေနာ** တိ ကာယဒုစ္စရိတဿ အပရာပရံ

အာယူဟနေန သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာယ တဿေဝ ပကပ္ပနေ ကမ္မက္ခယကရဉာဏေန အခေပိတတ္တာ ယထူပစိတကမ္မုနာ စ သမင်္ဂိဘာဝဿ ဝသေန။

ကမ္မန္တိ အကုသလကမ္မံ။ **တသ္မိံယေဝ ခဏေ** တိ အာယူဟနက္ခဏေယေဝ။ **တဿာ** တိ ကမ္မသမင်္ဂိနော ပုဂ္ဂလဿ သဂ္ဂေ တရိတော, တဋ္ဌေ ကမ္မံ ဝိပါကတရံ လဘေယျာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သဂ္ဂေ တရိတော** တိ စ နိဒဿနမတ္တံ။ မနုဿလောကောပိဿ တရိတောတတိ။ အပရေ ပန ပုရိမေပါ ဝိပါကာဝရဏဿ အနုဒ္ဓဋ္ဌတ္တာ “တသ္မိံယေဝ ခဏေ”တိ စ အဝိသေသေန ဝုတ္တတ္တာ တံ ဧသံ ပရိဟရိတုံ **“အာယူဟိတကမ္မံ နာမ”** တိအာဒိမာဟ။ **ယအ ကမ္မံ ဝိပါကတရံ လဘတီ**တိ ဣဒံ ကတောကာသဿ အပ္ပဋိဗာဟိယတ္တာ ဝုတ္တံ ။ တထာ ဟိ ဘဂဝတာ **တတိယပါရာဇိကဝတ္ထုသ္မိံ** (ပါရာ. ၁၆၂ အာဒယော) ပဋိသလ္လီယိ, ဣမသ္မိံ သုတ္တေ “ကာယဒုစ္စရိတသမင်္ဂီ”တိ အာဂတတ္တာ ဝိပါကူပဋ္ဌာနသမင်္ဂိတာ န လဗ္ဘန္တိ။

(ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။)

အဋ္ဌာနပါဠိဝဏ္ဏနာယံ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ကေဓမ္မဟဠ္ဝါ

(၁၆) ၁. ကေဓမ္မဟဠ္ဝါ-ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၂၉၆. ကေဓမ္မဟဠ္ဝါဝဏ္ဏနာယံ ဣာဓ ဓမ္မ-သဒ္ဒေါ သဘာဝတ္တော ''ကုသလာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ – **''ကေသဘာဝေ''**တိ။ **ကေန္တေနာ** တိ ကေံသေန, အဝသ္သန္တိ အတ္တော။ **ဝဋ္ဋေ** တိ သံသာရဝဋ္ဋေ။ **နိဗ္ဗိန္ဒနတ္တာယာ**တိ အနဘိရမနတ္ထာယ။ **ဝိရဇ္ဇနတ္ထာယာ** တိ အရဇ္ဇနတ္ထာယ။ **ဝိရဇ္ဇနာယာ** တိ ပလုဇ္ဇနာယ။ တေနေတဟ – **''ဝိဂမာယာ''**တိ။ **ရာကဒီနံ နိရောဓာယာ**တိ မဂ္ဂဉာဏေန ရာကဒီနံ နိရောဓနတ္ထာယ။ မဂ္ဂဉာဏေန နိရောဓနံ နာမ အစ္စန္တံ အပ္ပဝတ္တိကရဏန္တိ အာဟ – **''အပ္ပဝတ္တိကရဏတ္ထာယာ''** တိ။ ယထာ ခာဒနီယသ္သ မုခေ ကတ္ဝာ ခာဒနံ နာမ ယာဝ ဒေဝ အဇ္ဈောဟရဏတ္တံ, ဧဝံ ရာကဒီနံ နိရောဓနံ ဝဋ္ဋနိရောဓနတ္တမေဝာတိ ဝုတ္တံ – **''ဝဋ္ဋသ္သေဝ တ နိရုဇ္ဈနတ္ထာယာ''**တိ။ ယသ္မာ ကိလေသေသု ခီဏေသု ဣာတရံ ဝဋ္ဋဒ္ဝယမ္ပိ ခီဏမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ မူလမေဝ ဂဏ္ဟန္တော **''ဥပသမာယာတိ ကိလေသဝူပသမနတ္ထာယာ''** တိ အာဟ။ သင္ခတဓမ္မာနံ အဘိဇာနနံ နာမ တတ္ထ လက္ခဏတ္တယာ ရောပနမုခေနေတတိ အာဟ – **''အနိစ္စာဒိ။ပေ။ အဘိဇာနနတ္ထာယာ''** တိ။ သမ္ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနိ နာမ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ တဗ္ဗိနိမုတ္တသ္သ ဧယ္ယသ္သ အဘာဝတော။ **''စတုန္နံ သစ္စာနံ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယာ''** တိ ဝတ္ဝာ တယိဒံ ဗုဇ္ဈနံ ယသ္သ ဉာဏသ္သ ဝသေန ဣစ္ဆိတံ, တသ္သ ဉာဏသ္သ ဝသေန ဒသ္သေတုံ – **''ဗောဓိ ဝုစ္စတီ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာနသ္သာ**တိ အမတဓာတုယာ။

ဥဋ္ဌာဟဇနနတ္တန္တိ ကမ္မဋ္ဌာနေ အဘိရုစိဥပ္ပာဒနာယ။ **ဝိသကဏ္ဏကောတိ** ဂုဋ္ဌသ္သ တဏိဇသမညာ။ ''ကိသ္မိဉ္စိ ဒေသေ ဒေသဘာသာ''တိ ကေစိ။ ဉစ္ဆုရသော သမဟာကပက္ကော စုဏ္ဏာဒီဟိ မိသ္သေတ္ဝာ ပိဏ္ဍီကတော **ဂုဠော,** အပိဏ္ဍီကတော **ဖာဏိတံ**။ ဟာကဝိသေသေန ခဏ္ဍခဏ္ဍသေဒိတော **ခဏ္ဍော,** မလာဘာဝံ အာပန္နော **သက္ကရာ** ။

သရတီတိ သတိ။ အနု အနု သရတီတိ **အနုသ္သတိ,** အနု အနုရူပ သတီတိပိ **အနုသ္သတိ။ ဒုဝိဓံ ဟောတီ** တိ ပယောဇန ဝသေန ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ **စိတ္တသမ္ပဟံသနတ္ထ** န္တိ ပသာဒနီယဝတ္ထုသ္မိံ ပသာဒုပ္ပာဒနေန ဘာဝနာစိတ္တသ္သ ပရိတောသနတ္တံ။ **ဝိပသ္သနတ္ထ** န္တိ ဝိပသ္သနာသုခတ္တံ။ ဥပစာရသမာဓိနာ ဟိ စိတ္တေ သမာဟိတေ ဝိပသ္သနာသုခေန ဣစ္ဆိတိ။ **စိတ္တုပ္ပာဒေ** တိ ဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒေ ။ **ဥပဟညတိ** ပတိဟညတိ ပဋိကူလတ္တာ အာရမ္မဏသ္သ။ တတော ဧဝ **ဥက္ကဏ္ဌတိ,** ကမ္မဋ္ဌာနံ ရိဉ္စတိ, **နိရသ္သာဒေ ဟောတိ** ဘာဝနသ္သာဒသ္သ အလဗ္ဘနတော။ **ပသီဒတိ** ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ပသာဒနီယတ္တာ။ တထာ စ ကင္ခာဒိစေတောခိလာဘာဝေန **ဝိနီဝရဏော ဟောတိ။ ဒမေတ္ဝာ** တိ နီဝရဏနိရာကရဏေန နိဗ္ဗိသေဝနံ ကတ္ဝာ။ ဧဝံ ကမ္မဋ္ဌာနန္တရာနုယုဥ္ဇနေန စိတ္တပရိဒမနသ္သ ဥပမံ ဒသ္သေန္တော, **''ကထ''**န္တိအာဒိမာဟ။

ကော အယံ။ပေ။ အနုသ္သရီ တိ ကော အယံ မမ အဗ္ဘန္တရေ ဌတ္ဝာ အနုသ္သရိ။ **ပရိဂ္ဂဏ္ဟန္တော** တိ ဗာဟိရက ပရိကပ္ပိတသ္သ အနုသ္သရကသ္သ သဗ္ဗသော အဘာဝဒသ္သနမေဝတံ။ တေနာဟ – **''န အညော ကောစီ''**တိ။ **ဒိသ္ဝာတိ** ပရိယေသနနယေန ဝုတ္တပ္ပကာရံ စိတ္တမေဝ အနုသ္သရီတိ ဒိသ္ဝာ **သဗ္ဗမ္ပေတ** န္တိ တော် ဟဒယဝတ္ထုအာဒိပ္ပဘေဒံ သဗ္ဗမ္ပိ။ **ဣာဒ္ဓ ရူပံ ပုရိမဥ္စ အရူပ** န္တိ ဣာဒံ ရုပ္ပနသဘာဝတ္တာ ရူပံ, ပုရိမံ အတံသဘာဝတ္တာ အရူပန္တိ သင္ခေပ တော ရူပာရူပံ ဝဝတ္ထပေတ္ဝာ။ ပဉ္စက္ခန္ဓေ ဝဝတ္ထပေတ္ဝာတိ ယောဇနာ။ **သမ္မာဝိကာ**တိ သမုဋ္ဌာပိကာ။ **တသ္သာ** တိ သမုဒယသစ္စသ္သ။ **နိရောဓော**တိ နိရောဓနိမိတ္တံ။ **အပ္ပနာတရောတိ** ယထာရဒ္ဓာယ ဒေသနာယ နိဂမနတရော။

၂၉၇. **ဧသေဝ နယော**တိ ဣာမိနာ ယတ္တယံ ''တံ ပနေတ''န္တိအာဒိနာ အတ္ထနယော ဗုဒ္ဓာနုသ္သတိယံ ဝိဘာဝိတောတိ အတိဒိသတိ, သ္ဝာယံ အတိဒေသော ပယောဇနဝသေန နဝသုပိ အနုသ္သတီသု သာဓာရဏဝသေန ဝုတ္တောပိ အာနာပာနသ္သတိအာဒီသု တီသု ဝိပသ္သနတ္ထာနေဝ ဟောန္တီတိ ဣာမိနာ အပဝာဒေန နိဝတ္တိတောတိ တာသံ ကေပ္ပယောဇနတာဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဓမ္မေ အနုသ္သတိ ဓမ္မာနုသ္သတီတိ သမာသပဒဝိဘာဂဒသ္သနမ္ပိ ဝစနတ္ထဒသ္သနပက္ခိကမေဝာတိ အာဟ – **''အယံ ပနေတ္ထ ဝစနတ္ထော''** တိ။ **ဓမ္မံ အာရဗ္ဘာ** တိ ဟိ ဓမ္မသ္သ အနုသ္သတိယာ ဝိသယဘာဝဒသ္သနမေတံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **သီလံ အာရဗ္ဘာ** တိ အတ္တနော ဟရိသုဒ္ဓိသီလံ အာရဗ္ဘ။ **စာဂံ အာရဗ္ဘာ** တိ အတ္တနော စာဂဂုဏံ အာရဗ္ဘ။ **ဒေဝတာ အာရဗ္ဘာ** တိ တေ ဒေဝတာဂုဏသဒိသတာယ အတ္တနော သဒ္ဓာသီလသုတစာဂပညာသု

ဒေ၀တာသမညာ။ ဘ၀တိ ဟိ တံသဒိသေပိ တဗ္ဗောဟာရော ယထာ ''တာနိ ဩသဓာနိ, သော ဗုဒ္ဓမှဒတ္တော''တိ စ။ တေနာဟ – **''ဒေ၀တာ သက္ခိဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ''** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဒေ၀တာ သက္ခိဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ** တိ ''ယထာရူပါယ သဒ္ဓါယ သမန္နာဂတာ တာ ဒေ၀တာ ဣတော စုတာ တတ္ထ ဥပပန္နာ, မယှမ္ပိ တထာရူပါ သဒ္ဓါ သံ၀ိဇ္ဇတိ။ ယထာရူပေန သီလေန, ယထာရူပေန သုတေန, ယထာရူပေန စာဂေန, ယထာရူပါယ ပညာယ သမန္နာဂတာ တာ ဒေ၀တာ ဣတော စုတာ တတ္ထ ဥပပန္နာ, မယှမ္ပိ တထာရူပါ ပညာ သံ၀ိဇ္ဇတီ''တိ ဧ၀ံ ဒေ၀တာ သက္ခိဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ။ **အသ္သာသပသ္သာသနိမိတ္တံ** နာမ တတ္ထ လဒ္ဓဗ္ဗပဋိဘာဂနိမိတ္တံ။ **ဂတာ**တိ အာရမ္မဏကရဏ၀သေန ဥပဂတာ ပ၀တ္တာ။

ဥပသမ္မတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ ဥပသမော, နိဗ္ဗာနံ။ အစ္စန္တမေ၀ ဧတ္ထ ဥပသမ္မတိ ၀ဋ္ဋတ္တယန္တိ **အစ္စန္တူပသမော,** နိဗ္ဗာနမေ၀။ ခိဏောတိ ခေပေတိ ကိလေသေတိ ခယော, အရိယမဂ္ဂေါ။ တေ ဧ၀ ဥပသမေတီတိ ဥပသမော, အရိယမဂ္ဂေါ ဧ၀။ ခယော စ သော ဥပသမော စာတိ **ခယူပသမော**။ တတ္ထ စာယံ ဥပသမော ဓမ္မော တေတိ ဓမ္မာနုသ္သတိယာ ဥပသမာနုသ္သတိ ကေသဂ္ဂဟောတိ? သစ္စံ ကေသဂ္ဂဟော ဓမ္မဘာ၀သာမညေ အဓိပ္ပေတေ, သင်္ခတဓမ္မတော ပန အသင်္ခတဓမ္မော သာတိသယော ဥဋ္ဌာရတမပဏီတတမဘာ၀တောတိ ဒီပေတုံ ၀ိသုံ နီဟရိတ္တွာ ၀ုတ္တံ။ ဣမမေ၀ ဟိ ၀ိသေသံ သန္ဓာယ ဘဂ၀တာ – ''ဓမ္မာနုသ္သတီ''တိ ၀တွာပိ ဥပသမာနုသ္သတိ အတောစ အနုသ္သရန္တသ္သ သ၀ိသေသံ သန္တပဏီတဘာ၀ေန ဥပဋ္ဌာနတော။ ဧဋ္ဌ ကတွာ ဣဓ ခယူပသမဂ္ဂဟဏမ္ပိ သမတ္ထိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထေ၀ ဟိ သမာနေပိ လောကုတ္တရဓမ္မဘာ၀ေ ''ယာ၀တာ, ဘိက္ခ၀ေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ ၀ာ အသင်္ခတာ ၀ာ, ၀ိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိအာဒိ၀စနတော (ဣတိ၀ု. ၉၀) မဂ္ဂဖလဓမ္မေဟိ နိဗ္ဗာနဓမ္မော သာတိသယော, ဧ၀ံ ဖလဓမ္မတော မဂ္ဂဓမ္မော ကိလေသပ္ပဟာနေန အစ္ဆရိယဓမ္မဘာ၀တော, တသ္မာ အစ္စန္တူပသမေန သဒ္ဓိံ ခယူပသမောပိ ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **၀ိပသ္သနုတ္တာနေ၀ ဟောန္တိ** တိ ကသ္မာ ၀ုတ္တန္တိ? ''ကေန္တနိဗ္ဗိဒါယာတိအာဒိ၀စနတော''တိ ကေစိ, တံ အကာရဏံ ဗုဒ္ဓါနုသ္သတိအာဒီသုပိ တထာ ဒေသနာယ အာဂတတ္တာ။ ယထာ ပန ဗုဒ္ဓါနုသ္သတိအာဒီနိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ၀ိပသ္သနုတ္တာနိ ဟောန္တိ, နိမိတ္တသမ္ပဟံသနတ္ထာနိပိ ဟောန္တိ, န ဧ၀မေတာနိ, တောနိ ပန ၀ိပသ္သနုတ္တာနေ တတိ တထာ ၀ုတ္တံ။

ပဌမ၀ဂ္ဂ၀ဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ဧကဓမ္မပာဠိ

(၁၆) ၂. ဧကဓမ္မပာဠိ-ဒုတိယ၀ဂ္ဂ၀ဏ္ဏနာ

၂၉၈. မိစ္ဆာ ပသ္သတိ တာယ, သယံ ၀ါ မိစ္ဆာ ပသ္သတိ, မိစ္ဆာဒဿနမေ၀ ၀ါ တန္တိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ,** ယံ ကိဉ္စိ ၀ိပရီတဒဿနံ။ တေနာဟ – **''ဒွတသဋ္ဌိ၀ိဓာယာ''** တိအာဒိ ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တေသ္သာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော။ တသ္သ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကသ္သ** ။

၂၉၉. သမ္မာ ပသ္သတိ တာယ, သယံ ၀ါ သမ္မာ ပသ္သတိ, သမ္မာဒဿနမတ္တမေ၀ ၀ါ တန္တိ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ပဉ္စ၀ိဓာယာ** တိ ကမ္မသ္သကတာဈာနဝိပသ္သနာမဂ္ဂဖလ၀သေန ပဉ္စ၀ိဓာယ။ တတ္ထ ဈာနစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နံ ဉာဏံ **ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ,** ၀ိပသ္သနာဉာဏံ **၀ိပသ္သနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ** ။

၃၀၂. ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ''နိစ္စ''န္တိအာဒိနာ ပ၀တ္တော **အနုပါယမနသိကာရော**။

၃၀၃. ''အနိစ္စ''န္တိအာဒိနာ ပ၀တ္တော **ဥပါယမနသိကာရော။ ယာ၀ နိယာမောက္ကမနာ** တိ ယာ၀ မိစ္စတ္တနိယာမောက္ကမနာ။ မိစ္စတ္တနိယာမောက္ကမနနယော ပန သာမညဖလသုတ္တ၀ဏ္ဏနာယံ တဋ္ဌီကာယ စ ၀ုတ္တနယေနေ၀ ၀ေဒိတဗ္ဗော။

၃၀၄. **အယံ တိ၀ိဓာ သဂ္ဂ၀ရဏာ စေ၀ ဟောတိ** တိ ကမ္မပထပ္ပတ္တိယာ မဟာသာ၀ဇ္ဇဘာ၀တော ၀ုတ္တံ။ သဂ္ဂ၀ရဏာယ ဟောန္တိယာ မဂ္ဂ၀ိဗန္ဓကဘာ၀ေ ၀တ္တဗ္ဗမေ၀ နတ္ထီတိ ၀ုတ္တံ – **''မဂ္ဂ၀ရဏာ စာ''** တိ။ ''သသ္သတော လောကော''တိအာဒိကာ **ဒသ၀တ္ထုကာ အန္တဂ္ဂါဟိကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ မဂ္ဂ၀ရဏာ၀ ဟောတိ** ၀ိပရီတဒဿနဘာ၀တော, **န သဂ္ဂ၀ရဏာ** အကမ္မပထပတ္တိတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣဒံ ပန ၀ိဓာနံ ပဋိက္ခိပိတွာ** တိ ၀ိပရီတဒဿနန္တိ န မဂ္ဂ၀

ရဏဉ္စာတိ ဝိရုဒ္ဓမေတံ ဥဒ္ဒမ္ဘာဝတော။ တထာ ဟိ သတိ အပ္ပဟီနာယ ဧဝ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ မဂ္ဂါဓိဂမေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယေန ယထာဝုတ္တဝိဓာနံ ပဋိက္ခိပိတုံ ''န သက္ကာဝရဏာ''တိ သင်္ဂျပပတ္တိယာ အဝိဇ္ဇန္တကတ္တံ ဝဒန္တေဟိ ဒိဋ္ဌိယာ သက္ကဝဟတာပိ နာမ အနုညာတာ ဟောတီတိ တံ တဒံ ပဋိက္ခိပန္တေန **''ဒိဋ္ဌိ နာမ သဂ္ဂံ ဥပနေတုံ သမတ္ထာ နာမ နတ္ထီ''**တိ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာ? ဧကန္တဂရုတရသာဝဇ္ဇဘာဝတော။ တေနာဟ – **''ဧကန္တံ နိရယသ္မိံယေဝ နိမုဇ္ဇာပေတီ''**တိအာဒိ။

၃၀၅. ဝဋ္ဋံ ဝိဒ္ဓံသေတီ တိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ ကိလေသဝဋ္ဋံ ကမ္မဝဋ္ဋဉ္စ ဝိဒ္ဓံသေတိ။ ဝိပာကဝဋ္ဋံ ကာ န ဝိဒ္ဓံသေတိ နာမ။ ဧဝံ ပန အတ္တနော ကာရဏေန ဝိဒ္ဓဿဘာဝံ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ ပဋိဗာဟတီတိ ဝုတ္တံ အဝသရအနတော။ **ဣစ္စေတံ ကုသလန္တိ** အရဟတ္တံ ဟပေတုံ သစေ သက္ကောတိ, ဧဝမေတံ ဝိပဿနာယ ပဋိသန္ဓိအနာကမုနံ ကုသလံ အနဝဇ္ဇံ။ **သတ္တ ဘဝေ ဒေတီ**တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ပစ္စယဘူတာ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ တဿ ပုဂ္ဂလဿ သတ္တ ဘဝေ ဒေတိ။ **ဧဝမယန္တိ** ပဥ္စဝိဓမ္ပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ – **''လောကိယလောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ကထိတာ''**တိ။ **ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ** တိ ''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမီ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တေ ဂတိမဂ္ဂသဌ္ဌာတေ အတ္ထေ။ ''သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တီ''တိ ဝုတ္တတ္တာ **''လောကိကာ ဘဝနိပ္ဖာဒိကာဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ''**တိ ဝုတ္တံ။

၃၀၆. ယထာဒိဋ္ဌီ တိ အတ္ထဗျာပနိစ္ဆာယံ **ယထာ**-သဒ္ဒော, တေန ဥတ္တရပဒတ္ထပ္ပဓာနော သမာသောတိ အာဟ – **''ယာ ယာ ဒိဋ္ဌိ''** တိ။ **တဿာ တဿာ အနုရူပ** န္တိ တံတံဒိဋ္ဌိအနုရူပန္တိ အတ္ထော။ **သမတ္တန္တိ** အနဝသေသံ။ တေနာဟ – **''ပရိပုဏ္ဏ''** န္တိ။ **သမာဒိန္န** န္တိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု သမံ ဧကသဒိသံ ကတွာ အာဒိန္နံ ဂဟိတံ အနိဿဋ္ဌံ။ **တဒေတန္တိ** ယဒေတံ ''ယဋ္ဌေဝ ကာယကမ္မ''န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ, တဒေတံ ကာယကမ္မံ။ **ယထာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတကာယကမ္မန္တိ** ယာ ပန ဒိဋ္ဌိ ''နတ္ထိ ဒိန္နံ''တိအာဒိနာ ပဝတ္တာ, တဿံ ဒိဋ္ဌိယံ ဌိတကဿ ဌိတမတ္တဿ အနိဿဋ္ဌဿ တံဒိဋ္ဌိကဿ ကာယကမ္မံ။ **ဒိဋ္ဌိသဟဇာတံ ကာယကမ္မ** န္တိ တဿ ယထာဒိဋ္ဌိကဿ ပရေသံ ဟတ္ထမုဒ္ဒာဒိနာ ဝိညာပနကာလေ တာယ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတံ ကာယကမ္မံ။ န စေတ္ထ ဝစီကမ္မာသင်္ကာ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗာ ဟတ္ထဃာတာဒီနံယေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **ဒိဋ္ဌာနုလောမိကံ ကာယကမ္မ** န္တိ ယထာ ပရေသံ ဟာကဋ္ဌံ ဟောတိ, ဧဝံ ဒိဋ္ဌိယာ အနုလောမိကံ ကတွာ ပဝတ္တိတံ ကာယကမ္မံ။ တေနာဟ – **''သမာဒိန္နံ ဂဟိတံ ပရာမဋ္ဌ''** န္တိ။ **တတ္ထာ** တိအာဒိ သုဝိညေယျမေဝ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဌိတဝစီကမ္မံ, ဒိဋ္ဌိသဟဇာတံ ဝစီကမ္မံ, ဒိဋ္ဌာနုလောမိကံ ဝစီကမ္မန္တိ တိဝိဓံ ဟောတီတိ ဧဝမာဒိ အတိဒိသတိ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿာ** တိ ကမ္မပထပ္ပတ္တာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ။ ''ယာယ ကာယစိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ သတော''တိ အပရေ။

ဒိဋ္ဌိသဟဇာတာ တိ ယထာဝုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတာ စေတနာ။ သေ နယော သေသပဒေသုပိ။ **ပတ္ထနာ** တိ ''ဣဒံ နာမ ကရေယျံ''န္တိ တဏှာပတ္ထနာ။ **စေတနာပတ္ထနာနံ ဝသေနာ** တိ ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌိဂတနိဿိတစေတသိကနိကာမနာနံ ဝသေန။ **စိတ္တဋ္ဌပနာ** တိ စိတ္တဿ ပဏိဒဟနာ။ **ဖဿာဒယော** တိ စေတနာဒိဋ္ဌိတဏှာဒိဝိနိမုတ္တာ ဖဿာဒိဓမ္မာ။ ယသ္မာ ဒိဋ္ဌိ ဟပိကာ, တသ္မာ တဿ ပုဂ္ဂလဿ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ အနိဋ္ဌာယ။ပေ.။ သံဝတ္တန္တီတိ ယောဇနာ။ **ပုရိမသဒ္ဒေတ** တိ တိတ္တကပဒသဒ္ဒေဝ ။ တိတ္တကံ ကဋုကန္တိ စ ဥဘယံ ဣဓ အနိဋ္ဌပရိယာယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ''ပဏ္ဍာ တေ ကဋုကံ ဘဝိဿတီ''တိအာဒီသု ဝိယ။

အမ္ဗောယ န္တိ အမ္ဗော အယံ။ **တမေဝ ပူဇန္တိ** တမေဝ ပုဗ္ဗေ လဒ္ဓပရိသိဥ္စနအနာဒိပူဇံ။ **နိဝေသရေ**တိ ပဝိသံသု။ **အသာတတသန္နိတသေနာ** တိ အမဓုရနိမ္ဗမူလသံသဂ္ဂေန။

တံ ပန ပဋိက္ခိပိတုံ။ပေ။ ဝုတ္တ န္တိ သဗ္ဗာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဧကန္တသာဝဇ္ဇတ္တာ အနိဋ္ဌာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တတီတိ အဓိပ္ပာယေန ဝုတ္တံ။ **အနန္တရသုတ္တေ** တိ ဒသမသုတ္တေ။ **ယောဇေတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာနီ** တိ နဝမသုတ္တေ ဝိယ ယောဇေတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **စိတ္တဋ္ဌပနာဝ ပတ္ထနာ** တိ ဧတ္ထ ပဏိဓိ စာတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ဧကဓမ္မပါဠိ

(၁၆) ၃. ကေဓမ္မဟဠ္ဌိ-တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၀၈. တတိယဿ ပဌမေ **အယာထာဝဒိဋ္ဌိကော** တိ အနိစ္စာဒိဘာဝေသု ဓမ္မေသု နိစ္စာတိအာဒိနာ ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိကော။ တေနာဟ – **"တာယေဝ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝိပရီတဒဿနော"** တိ **သဒ္ဓမ္မာ** တိ တွေ သန္တော ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဓမ္မော, ယော မနုဿဓမ္မောတိပိ ဝုစ္စတိ။ တတော ဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ပရံ ဝုဋ္ဌာပေယျ, န အရိယဓမ္မတော။ တေနာဟ – **"ဒသကုသလကမ္မပထဓမ္မတော"**တိ။ **ဝေရူပာ**တိ ဣမိနာ ပာထိကပုတ္တာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။

၃၀၉. သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တော တိ သဗ္ဗညုဘာဂီ ဗောဓိသတ္တော။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပူရိတပာရမိကာ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာ ကေစ္စသာဝကဗောဓိသတ္တာ စ သင်္ဂယှန္တိ။

၃၁၀. ပရမာတိ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝေန ပရမာ, ဥက္ကံသဂတာတိ အတ္ထော။ **တေသ**န္တိ အာနန္တရိယကမ္မာနံ။ **ပရိစ္ဆေဒေ**တိ ဝိပါကဝသေန ပရိယောသာနံ။ **ဝဋ္ဋဿ မူလံ,** တတော တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလော ဝဋ္ဋဿ ခါဏုတိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ – **"တာယာ"**တိအာဒိ။ တဒ္ဓေ ကပ္ပံ န ဝိသ္မဇ္ဇေတိ, တဿ ပုနပိ တဗ္ဘာတဝဟတ္တာ ဝုတ္တံ – **"ဘဝတော ဝုဋ္ဌာနံ နတ္ထိ"**တိ, န ပန သဗ္ဗသော ဝုဋ္ဌာနဿ အဘာဝတော။ ယာဒိသေ ဟိ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ အယံ တံ ဒဿနံ ဩက္ကန္တော ပုန ကအစိ တပ္ပဋိပက္ခေ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ တတော သီသုက္ခိပနမဿ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ အကုသလဉ္ဟိ နာမေတံ အဗလံ ဒုဗ္ဗလံ, န ကုသလံ ဝိယ မဟာဗလံ။ အညထာ သမ္မတ္တနိယာမော ဝိယ မိစ္ဆတ္တနိယာမောပိ အစ္စန္တိကော သိယာ, န စ မိစ္ဆတ္တနိယာမော အစ္စန္တိကော။ တေနေဝ **ပပဉ္စသူဒနိယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၀၀) –

> "ကိံ ပနေသ ဧကသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ နိယတော ဟောတိ, ဥဒါဟု အညသ္မိမ္ပိတိ? ဧကသ္မိံယေဝ နိယတော, အာသေဝနဝသေန ဘဝန္တရေပိ တံ ဒိဋ္ဌိံ ရောစေတိ ဧဝ"တိ –

ဝုတ္တံ။ တတောယေဝ စ **သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယမ္ပိ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၀-၁၇၂) ဝုတ္တံ –

> "ယေ တ ပန တေသံ လဒ္ဓိံ ဂဟေတွာ ရတ္တိဋ္ဌာနေ ဒိဝဋ္ဌာနေ နိသိန္နာ သဇ္ဈာယန္တိ ဝီမံသန္တိ, တေသံ 'ကရောတော န ကရီယတိ ပါပံ, နတ္ထိ ဟေတု, နတ္ထိ ပစ္စယော, မတော ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ'တိ တသ္မိံ အာရမ္မဏေ မိစ္ဆာသတိ သန္တိဋ္ဌတိ, စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ, ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ။ ပဌမဇဝနေ သတေကိစ္ဆာ ဟောန္တိ, တထာ ဒုတိယာဒီသု။ သတ္တမေ ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ အတေကိစ္ဆာ အနိဝတ္တိနော အရိဋ္ဌကဏ္ဍကသဒိသာ, တတ္ထ ကောစိ ဧကံ ဒဿနံ ဩက္ကမတိ, ကောစိ ဒွေ, ကောစိ တီဏိပိ, ဧကသ္မိံ ဩက္ကန္တေပိ ဒွီသု တီသု ဩက္ကန္တေသုပိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကောဝ ဟောတိ။ ပတ္တော သဂ္ဂမဂ္ဂာဝရဏဉ္စေဝ မောက္ခမဂ္ဂာဝရဏဉ္စ, အဘဗ္ဗော တဿတ္တဘာဝဿ အနန္တရံ သဂ္ဂမ္ပိ ဂန္တုံ, ပဂေဝ မောက္ခံ, ဝဋ္ဋခါဏု နာမေသ သတ္တော ပထဝိဂေါပကော, ယေဘုယျေန ဧဝရူပဿ ဘဝတော ဝုဋ္ဌာနံ နတ္ထီ"တိ။

ပိဋ္ဌိစက္ကဝါဠေ တိ စျာယမာနစက္ကဝါဠဿ ပရတော ဧကသ္မိံ ဩကာသေ။ ယံ စျာယမာနာနံ အဇ္ဈာယမာနာနဉ္စ စက္ကဝါဠာနမန္တရံ, ယတ္ထ လောကန္တရိကနိရယသမညာ, တာဒိသေ ဧကသ္မိံ ဩကာသေ။ **ပစ္စတိယေဝ** တိ စက္ကဝါဠေ စျာယမာနေ အဇ္ဈာယမာနေပိ အတ္တနော ကမ္မဗလေန ပစ္စတိယေဝ။

၃၁၁. စတုတ္ထေ **"မာ ခလီ"တိ ဝစနံ ဥပာဒါယ ဧဝံလဒ္ဓနာမော** တိ တံ ကိရ သကဒ္ဒမာယ ဘူမိယာ တေလဃဋံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တံ, "တာတ, မာ ခလီ"တိ သာမိကော အာဟ။ သော ပမာဒေန ခလိတွာ ပတိတွာ သာမိကဿ ဘယေန ပလာယိတုံ အာရဒ္ဓေါ။ သာမိကော ဥပဓာဝိတွာ သာဋကကဏ္ဏေ အဂ္ဂဟေသိ။ သော သာဋကံ ဆဍ္ဍေတွာ အစေလကော ဟုတွာ ပလာတော ပဏ္ဏေန တ တိဏေန တ ပဋိစ္ဆာဒေတုမ္ပိ အဇာနန္တော ဇာတရူပေနေဝ ဧကံ ဂာမံ ပာဝိသိ။ မနုဿာ တံ ဒိသွာ "အယံ သမဏော အရဟာ အပ္ပိစ္ဆော, နတ္ထိ ဣမိနာ သဒိသော"တိ ပူဝဘတ္တာဒီနိ ဂဟေတွာ ဥပသင်္ကမိတွာ "မယှံ သာဋကံ အနိဝတ္ထဘာဝေနေ ဣဒံ ဥပ္ပန္န"န္တိ တတော ပဋ္ဌာယ သာဋကံ လဘိတွာပိ န နိဝာသေသိ, တဒေဝ စ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အဂ္ဂဟေသိ။ တဿ သန္တိကေ အညေပိ အညေပီတိ ပဉ္စသတာ မနုဿာ ပဗ္ဗဇိံသု။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – "မာ ခလီတိ ဝစနံ ဥပာဒါယ ဧဝံလဒ္ဓနာမော တိတ္ထကရော"တိ။

သမာဂတင္ဘာနေ တိ ဒ္ဝိန္နံ နဒီနံ ဥဒကပ္ပတဟဿ သန္နိပာတဌာနေ။ **ဒွိန္နံ ဥဒကာန** န္တိ ဒွိန္နံ ဥဒကပ္ပတဟာနံ။ ယထာဝုတ္တဌာနေ မစ္ဆဂ္ဂဟဏတ္ထံ ခိပိတဗ္ဗတော ခိပ္ပံ, ကုမိနံ, တဒေဝ ကူမ **ခိပ္ပ** န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ – **"ကုမိန"**န္တိ။ **ဥစ္ဆူပြီ** တိ ဥဒကဥစ္ဆူပြီ။ **တုစ္ဆပုရိသော** အရိယမဓမ္မာဘာဝတော။ ဈာနမတ္တမ္ပိ ဟိ တဿ နတ္ထေဝ, ကုတော အရိယမဂ္ဂေ။ **မနုဿခိပ္ပံ မညေ** တိ မနုဿာ ပတိတ္တ ဗျသနပ္ပတ္တိအတ္ထံ ဩဍ္ဍိတံ ကုမိနံ ဝိယ။ တေနာဟ – **"မဟာဇနဿာ"** တိအာဒိ။

၃၁၂. ပဉ္စမာဒီသု **ဗာဟိရကသာသန**န္တိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ – တဿ သဗ္ဗဿပိ အနိယျာနိကတ္တာ သတ္တူပဋ္ဌိညဿပိ အသဗ္ဗညုဘာဝတော။ တေနာဟ – **"တတ္ထ ဟိ"** တိအာဒိ။ **ဂဏောတိ** သာဝကဂဏော။ **တထာဘာတယာ**တိ အာစရိယေန ဝုတ္တာကာရတာယ သမင်္ဂိဘာဝတ္ထံ။ **ဇ္ဌသတ** န္တိ ဗဟူ အနေကေ သတ္တေ။ **သမကမေဝ အကုသလံ ဟပုဏာတီ**တိ တေသံ သဗ္ဗေသံ ဧကဇ္ဈံ သမာဒပနေပိ တေသံ အကုသလေန သမကမေဝ အကုသလံ ဟပုဏာတိ ဧကဇ္ဈံ ဗဟူနံ သမာဒပနေပိ တထာ ဥဿဟနဿ ဗလဝဘာဝတော။ ဝိသုံ ဝိသုံ သမာဒပနေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ယထာ ဟိ ဓမ္မစရိယာယံ သမကမေတတိ ဝတ္တဗ္ဗာ ကလ္ယာဏမိတ္တတာ, ဧဝံ အဓမ္မစရိယာယံ အကလ္ယာဏမိတ္တတာတိ။

၃၁၃. **သုင္ဂ္ဂု အက္ခာတေ** တိ ဧကန္တတော နိယျာနိကဘာဝေန အက္ခာတေ။ **သတ္ထာ စ သဗ္ဗညူ ဟောတီ** တိ အသဗ္ဗညုနော နိယျာနိကဘာဝေန ကထေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ။ **ဓမ္မော စ သွာက္ခာတော** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပ္ပဝေဒိတတ္တာ။ **ဂဏော စ သုပ္ပဋိပန္နော** သတ္ထာရာ သုဝိနီတတ္တာ။ **သမာဒပကော ဟီ**တိအာဒိ သုပ္ပဋိပတ္တိယာ နိဒဿနံ ဒဌဗ္ဗံ။

၃၁၄. **ပမာဏံ ဇာနိတဗ္ဗ** န္တိ "အယံ တွေကေန ယာပေတိ, ကူမဿ တွေကံ အတုံ ယုတ္တ"န္တိ ဧဝံ ပမာဏံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ **အတိရေကော။ပေ။ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ တ နတ္ထိ** ဒုရက္ခာတတ္တာ ဓမ္မဿ။ **တဿာ** တိ ပဋိပက္ခဟကဿ။ **အပ္ပိစ္ဆပဋိပအာ နာမ နတ္ထိ** ဒုရက္ခာတေ ဓမ္မဝိနယေတိ အဓိပ္ပာယော။

၃၁၅. **အယကဿ** **ဝသော** နာမ ဥဋ္ဌာရုဋ္ဌာရတာဘေဒေ အဇ္ဈာသယော။ ဒေယျဓမ္မဿ ပန ထောကဗဟုတာဝ **ဒေယျဓမ္မဿ ဝသော** နာမ။ **အတ္တနော ထာမော**တိ ယာပနပ္ပမာဏံ။ **ယဒိ ဟီ**တိအာဒိ "ကထ"န္တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ ဝိဝရဏံ။ **အနုပ္ပန္နဿာ** တိ အနုပ္ပန္နော အဿ ပုဂ္ဂလဿ။ **စက္ခုဘူတော ဟောတီ** တိ မဟာဇနဿ စက္ခု ဝိယ ဟောတိ။ **သာသနံ စိရဋ္ဌိတိကံ ကရောတီ** တိ အနုပ္ပန္နလာဘုပ္ပာဒနေန မဟာဇနဿ ပသာဒုပ္ပာဒနေန စ စိရဋ္ဌိတိကံ ကရောတိ။

ကုဋ္ဌမ္ဗရိယဝိဟာရေ တိ ကုဋ္ဌမ္ဗရိယကမသန္နိဿိတဝိဟာရေ။ **ဘုဥ္ဇနတ္ထာယ** တိ တသ္မိံယေဝ ဂေဟေ နိသီဒိတ္ဝာ ဘုဥ္ဇနတ္ထာယ။ **ဂဟေတွာ ဂမနတ္ထာယ** တိ ဂေဟတော ဗဟိ ဂဟေတွာ ဂမနတ္ထာယ။ **ခုရဘတ္တာနိ** တိ နိစ္စဘတ္တာနိ။ **စူဠပြဌာက** န္တိ ဝေယျာဝစ္စကရံ။ **ဝီမံသိတွာ**တိ ယထာ ဥဒ္ဒိဿ ကတံ န ဟောတိ, ဧဝံ ဝီမံသိတွာ ။ **မဟာဇနော အပ္ပိစ္ဆော ဘဝိတုံ မညတီ** တိ မဟာဇနော သယံ အပ္ပိစ္ဆော ဘဝိတုံ မညတိ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇနေန။ **မဟာဇနဿာ** တိ ဗဟုဇနဿ။ **အဝတ္ထရိတွာ** တိ ဝိတ္ထာရိကံ ကတွာ။

၃၁၆. **ပဉ္စာတပတပ္ပနံ** စတူသု ပဿေသု အဂ္ဂိသန္တာပဿ ဥပရိ သူရိယသန္တာပဿ စ တပ္ပနံ, တဉ္စ ခော ဂိမှကာလေ။ ဆိန္နပ္ပပါတပဗ္ဗတသိခရတော ပတနံ **မရုပ္ပပါတပတနံ** ။ ပုဗ္ဗဏှဟာဒီသု အာဒိစ္စာဘိမုခာဝဋ္ဌာနံ **အာဒိစ္စာနုပရိဝတ္တနံ**။

၃၁၇. **အယမ္ပီ** တိ သွာက္ခာတေ ဓမ္မဝိနယေ ကုသီတောပိ။ **သာမညန္တိ** တပစရဏံ။ **ဒုပ္ပရာမဋ္ဌ** န္တိ မိစ္ဆာစရိတံ သံကိလိဋ္ဌံ။ **နိရယာယုပကမုတီ** တိ နိရယဒုက္ခာယ နံ ကမုတိ။

၃၁၈. **ဝုတ္တပ္ပကာရေ** တိ ပဉ္စာတပတပ္ပနာဒိကေ ဝုတ္တပ္ပကာရေ။

၃၁၉. **ဧဝ**န္တိ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ စိတ္တပ္ပသာဒဝဟာယ သုပ္ပဋိပတ္တိယာ။ တေန သမဏဓမ္မကရဏသုခဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။

၃၂၀. **နဝကနိပာတေတိ** ဣမသ္မိံယေဝ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ ဝက္ခမာနံ နဝကနိပာတံ သန္ဓာယာဟ။ **နဝ ပုဂ္ဂလာ** တိ သတ္တက္ခတ္တုပရမကောလံကောလာဒယော နဝ ပုဂ္ဂလာ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ဝုတ္တာဝသိဋ္ဌေသု သဗ္ဗေသု သုတ္တေသု။

တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ဓေမ္မဟဋ္ဌိ

(၁၆) ၄. ဓေမ္မဟဋ္ဌိ-စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၂၂. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **သညာဏဘူတာ**တိ ဥပလက္ခဏဘူတာ။ **ပဉ္စဒသယောဇနာဝဋ္ဋက္ခန္ဓာ** တိ ပဉ္စဒသယောဇ နက္ခန္ဓပရိက္ခေပာ။ **ယထာ စာ**တိ **စ**-သဒ္ဒေန ကဒမ္ဗရုက္ခာဒီနံ ကပ္ပဋ္ဌာယိဘာဝံ ဝိယ ယောဇနသတုဗ္ဗေဓာဒိဘာဝံ သ မုစ္စိနောတိ, န ပန ဇမ္ဗုယာ ဇမ္ဗုဒီပဿ ဝိယ တေဟိ အပရဂေယာနာဒီနံ သညာဏဘာဝံ။ **ရာမဏေယျက** န္တိ ရမဏီယ ဘာဝံ။ **သေသပဒေသူ**တိ ဝနရာမဏေယျကာဒိပဒေသု။ ဥဂ္ဂတံ ကူလံ ဥဿိတဘာဝေ တေဿာတိ **ဥက္ကူလံ,** ဝိဂတံ အပဂတံ ကူလံ တေဿာတိ **ဝိကူလ**န္တိ အာဟ – **"ဥန္နတဋ္ဌာနံ နိန္နဋ္ဌာန"** န္တိ စ။ **နန္ဒိယာဝဋ္ဋမစ္ဆပိဋ္ဌေနေတ** တိ ကုဇ္ဇကကုလိသကမစ္ဆသဏ္ဌာတပိဋ္ဌေနေဝ။

၃၂၃. ဒုတိယာဒီသု **စတ္တာရော အပာယာ အညတ္ရ မနုဿေဟီတိ အဓိပ္ပေတာ,** န ဒေဝ အညတ္ရ မနုဿေဟီ တိ ဟီနာယ ဇာတိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **ဥပာအယုပာအယာပိ မဇ္ဈိမဒေသော လဗ္ဘတိ,** ယတ္ထ ဂတိ ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုနီနံ ဥပာသကာနံ ဥပာသိကာနံ အညေသမ္ပိ ကမ္မတဒိကိရိယတဒိဝိညုဇာတိကာနံ, ယော ပတိရူပဒေသောတိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ – **"သကလောပိ ဟီ"**တိအာဒိ။

၃၂၄. **ဌာေ**တိ အေသော။ တေနာဟ – **"နိဒ္ဒေသမုခာတိ အတ္ထော"** တိ။

၃၂၆. တထာဂတဿ ဂုဏေ ဇာနိတ္ဝာ စက္ခုနာပိ ဒဿနံ ဒဿနမေဝ, အဇာနိတ္ဝာ ပန ဒဿနံ တိရစ္ဆာနဂတာ နမ္ပိ ဟောတိယေဝါတိ အာဟ – **"ယေ တထာဂတဿ ဂုဏေ ဇာနိတ္ဝာ"** တိအာဒိ။

၃၂၇. **ပကာသေတ္ဝာ ကထိတ**န္တိ သစ္စာနိ ပကာသေတ္ဝာ ကထိတံ။

၃၂၈. သုတာနံ ဓမ္မာနံ အသမ္မောသော ဓာရဏန္တိ အာဟ – **"ဓာရေန္တီတိ န ပမ္မုဿန္တီ"** တိ။

၃၂၉. **အတ္ထာနတ္ထံ ဥပပရိက္ခန္တီ** တိ "အယံ ဣမိဿာ ပာဠိယာ အတ္ထော, အယံ န အတ္ထော"တိ အတ္ထာနတ္ထံ ဥပပရိက္ခန္တိ။ အနတ္ထပရိဟာရေန ဟိ အတ္ထဂ္ဂဟဏံ ယထာ အဓမ္မပရိဝဇ္ဇနေန ဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိ။

၃၃၀. **အနုလောမပဋိပဒ**န္တိ နိဗ္ဗာနဿ အနုလောမိကံ ပဋိပဒံ။

၃၃၁. **သံဝေဇနေသု ကာရဏေသူ**တိ သံဝေဂဇနကေသု ဇာတိအာဒီသု ကာရဏေသု။ သံဝေဇနီယေသု ဌာနေသု သ ဟောတ္တပ္ပဉာဏံ သံဝေဂေါ။

၃၃၂. **ဥပာယေနာ**တိ ယေန ဥပာယေန ဝဋ္ဋုပစ္ဆေဒေ, တေန ဥပာယေန။ **ပဓာနဝီရိယံ ကရောန္တီ** တိ သမ္မပ္ပဓာန သင်္ခါတံ ဝီရိယံ ကရောန္တိ ဥပ္ပာဒေန္တိ။

၃၃၃. ဝဝဿဂ္ဂဝိယန္တိ ဝိဿဇ္ဇနိယန္တိ ဧတ္ထ သင်္ခါရာတိ **ဝဝဿဂ္ဂေါ,** အသင်္ခတာ ဓာတူတိ အာဟ – **"ဝဝ ဿဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာန"**န္တိ။

၃၃၄. **ဥတ္တမန္နာန** န္တိ ဥတ္တမာနံ ပဥ္စန္နံ ဘောဇနာနံ။ **ဥတ္တမရသာန**န္တိ ဥတ္တမာနံ ရသာနံ။ **ဥဋ္ဌာစာရေနာ** တိ ဥဋ္ဌာစရိယာယ ကသ္သစိ အပရိဂ္ဂဟဘူတသ္သ ကိဥ္စိ အယာစိတ္ဝာ ဂဟဏံ ဥဋ္ဌာစာရော။ **ထွေ စာ** တိအာဒိနာ အန္နာဒီနံ အင္ဂဘာဝေ နာမ မနာပပရမော ဣစ္ဆိတက္ခဏလာဘော, န တေသံ လာဘိတာမတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **ပဋိလဘန္တီ**တိ ဒေန္တိ ပဏီတဘာဝေန။ **ဘတ္တဿ ဧကေဟတိ** တိ ဧကေဟတိပူရံ ဘတ္တံ။ **ဣဒံ ကိံ နာမာ**တိ "ဣဒံ အန္နင္ဂရသင္ဂံ နာမ ဟောတိ, န ဟောတီ"တိ ပုစ္ဆတိ။ **ဥဋ္ဌေန ကဟလာဘတေနာ** တိ မိဿကဘတ္တေန။ **ယာပေန္တော** တိ ယာပနသီသေန ယာပနဟေတုံ ဘတ္တံ ဝဒတိ။ **ဥပဟအာယ အင္ဂရသံ နာမာ** တိ တံ တံ ဥပဟအာယုပဟအာယ အန္နင္ဂရသင္ဂံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ စက္ကဝတ္တိအာဟာရတော ဟိ စာတုမဟာရာဇိကာနံ အာဟာရော အင္ဂေတိ ဇဝံ ယာဝ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဒေဝ နေတဗ္ဗံ။

၃၃၅. **အတ္ထရသော နာမ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ** "အရိယမဂ္ဂာနံ ဖလဘူတော ရသော"တိ ကတ္ဝာ။ **ဓမ္မရသော နာမ စတ္တာရော မဂ္ဂ** "သာမညဖလဿ ဟေတုဘူတော ရသော"တိ ကတ္ဝာ **ဝိမုတ္တိရသော နာမ အမတံ နိဗ္ဗာနံ** "သဗ္ဗသင္ခာရသမထော"တိ ကတ္ဝာ။

စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဇမ္ဗုဒီပပေယျာလော နိဋ္ဌိတော။

၁၇. ပသာဒကရဓမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၆၆. **အဒ္ဓမိဒ န္တိ** သန္ဓိဝသေန ဟဋ္ဌိယံ ရဿံ ကတွာ ဝုတ္တံ, မ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရောတိ အာဟ – **“အဒ္ဓါ ဣဒ”န္တိ**။ **ဧကံသော ဧသော**တိ ဧကံသော ဟေတု ဧသ လာဘာနံ။ **ဟာပကံ နာမာ**တိ အပ္ပကမ္ပိ ဟာပံ နာမ ဝုတ္တံ ဧကံသေန န ကရောတိ။ **တထဿာ** တိ တထာ သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာနဿ အဿ။ အာရညိကတ္တံ။ပေ.။ တေစီဝရိကတ္တန္တိ ဣမေသံ ဓုတဓမ္မာနံ ဂဟဏေနေဝ ဣတရေသမ္ပိ တံသဘာဂါနံ ဂဟိတဘာဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ထာဝရပ္ပတ္တဘာဝေ** တိ သာသနေ ထိရဘာဝပ္ပတ္တိ ထေရဘာဝေ။ **အာကပ္ပဿ သမ္ပတ္တီ** တိ “အညော မေ အာကပ္ပော ကရဏီယော”တိ ဧဝံ ဝုတ္တဿ အာကပ္ပဿ သမ္ပတ္တိ။ **ကောလပုတ္တီ** တိ ကောလပုတ္တိယန္တိ အာဟ – **“ကုလပုတ္တဘာဝေ”** တိ။ **သမ္ပန္နရူပတာ**တိ ဥပဓိသမ္ပဒါ။ **ဝစနကိရိယာယာ**တိ ဝစနပ္ပယောဂဿ မဓုရဘာဝေ မဉ္ဇုဿရတာ။ **တေနဿ လာဘော ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ဣဒံ န လာဘုပ္ပာဒနူပာယဒဿနပရံ, အထ ခော ဧဝံ သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာနဿ အနိစ္ဆန္တဿေဝ လာဘော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ လာဘဿ အဗျဘိစာရဟေတုဒဿနပရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထာဟ –

“အာကင်္ခေယျ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု လာဘီ အဿံ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပ္ပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာနန္တိ, သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ”တိ (မ. နိ. ၁.၆၅)။

ပသာဒကရဓမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၈. အပရအစ္ဆရာသင်္ဃာတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၈၂. **ဣဒမ္ပိ သုတ္တ န္တိ ဧတ္ထ** ပိ-သဒ္ဒော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တစူဠစ္ဆရာသင်္ဃာတသုတ္တံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ စူဠစ္ဆရာသင်္ဃာတသုတ္တေ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တာယ မေတ္တာယ တာဝမဟန္တော ဝိပါကော ဒဿိတော, ကိမင်္ဂ ပန ဣမိဿာ အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ မေတ္တာယာတိ ဒဿေတုံ – **"အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ ဟိ"** တိအာဒိမာဟ။ **ဝိပါကကထာယေဝ နတ္ထီ** တိ ဝိပါကေ ကထာယေဝ နတ္ထိ, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ **ဈာနာနုယုတ္တာ**တိ ဈာနာနုယုတ္တာယ။ ပဌမံ ဥပ္ပန္နတ္တာပိ ပဌမံ, ပဌမံ သမာပဇ္ဇတီတိ ဣဒံ ပန န ဧကန္တလက္ခဏံ။ စိဏ္ဏဝသီဘာဝေ ဟိ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ မတ္ထကံ ပာပေန္တောပိ သမာပဇ္ဇိတုံ သက္ကောတိ, မတ္ထကတော ပဋ္ဌာယ အာဒိံ ပာပေန္တောပိ, အန္တရန္တရာ ဩက္ကန္တောပိ သမာပဇ္ဇိတုံ သက္ကောတိ ဧဝ။ ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိယဋ္ဌေန ပန ပဌမံ နာမ ဟောတိ။ **ဝိဘင်္ဂေ** တိ ဈာနဝိဘင်္ဂေ။ ဝိပဿနံ ကယိရမာနံ **လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနကိစ္စံ မဂ္ဂေန သိဇ္ဈတိ** တဂ္ဂတသမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနတော ။ အပိစ **ဝိပဿနာယ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ မဂ္ဂေန ဥပ္ပန္နေန သိဇ္ဈတိ** ဣတရထာ ပရိဝတ္တနတော, တသ္မာ **မဂ္ဂေ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ,** န အနိစ္စာဒိလက္ခဏာနံ အာရမ္မဏကရဏတော။ ယထာ ဖလံ နိဗ္ဗာနဿ အသင်္ခတလက္ခဏံ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဥပနိဇ္ဈာယတိ, ဧဝံ မဂ္ဂေပိ။ ဧဝမ္ပိဿ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ** အရိတ္တဇ္ဈာနတာယ။ **သေသံ** ဝိသေသံ, အရိတ္တဇ္ဈာနာ ဧတေတိ အတ္ထော။

၃၈၆-၃၈၇. **ဟိတဖရဏ**န္တိ သတ္တေသု ဟိတာနုရူပံ ဖရိတ္တ ပဝတ္တနံ။ စေတောပဋိပက္ခတော ဝိမုစ္စတီတိ **စေတောဝိမုတ္တိ,** အပ္ပနာပ္ပတ္တာ မေတ္တာ။ တေနာဟ – **"ဣဓ"**တိအာဒိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ဣမိနာ ကရုဏာဒီနမ္ပိ အပ္ပနာပ္ပတ္တတံ အတိဒိသတိ။ **ဝဏ္ဏံ ဟောန္တိ** ကမ္မဝဏ္ဏဘာဝတော။ **ဝဏ္ဏဒါယာ ဟောန္တီ** တိ ဝိပါကဝဏ္ဏဿ ကာရဏံ ဟောန္တိ။

၃၉၀. **အဇ္ဈတ္တပရိကမ္မဝသေနာ**တိ အတ္တနော ကေသာဒီသု ပရိကမ္မကရဏဝသေန။ **အဋ္ဌာရသဝိဓေ** တိ အဋ္ဌာရသပ္ပဘေဒေ။ **ကာယေ**တိ ရူပကာယေ။ ရူပကာယော ဟိ ဣဓ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ကေသာဒီနဉ္စ ဓမ္မာနံ သမူဟဋ္ဌေန ဟတ္ထိကာယရထကာယာဒယော ဝိယ ကာယောတိ အဓိပ္ပေတော။ သမူဟဝိသယတာယ စဿ ကာယသဒ္ဒဿ သမုဒာယူပါဒါနတာယ စ အသုဘာကာရဿ "ကာယေ"တိ ဧကဝစနံ။ တထာ အာရမ္မဏာဒိဝိဘာဂေန အနေကဘေဒဘိန္နမ္ပိ စိတ္တံ စိတ္တဘာဝသာမညေန ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ "စိတ္တေ"တိ ဧကဝစနံ ကတံ။ **ကာယာနုပဿီ** တိ ဣမဿ အတ္ထံ ဒဿေတုံ – **"တမေဝ ကာယံ ပညာယ အနုပဿန္တော"** တိ အာဟ။ **တမေဝ ကာယ**န္တိ စ အဝဓာရဏေန ဝေဒနာဒိအနုပဿနံ နိဝတ္တေတိ။ တေန စ ပုန ကာယဂ္ဂဟဏဿ ပယောဇနံ သူစိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ "ကာယေ"တိ ဟိ ဝတွာပိ ပုန "ကာယာနုပဿီ"တိ ဒုတိယံ ကာယဂ္ဂဟဏံ အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနဃနဝိနိဗ္ဘောဂါဒိဒဿနတ္ထံ ကတံ။ တေန ဝေဒနာဒယောပိ ဧတ္ထ သိတာ, ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓာတိ ကာယဝေဒနာဒိအနုပဿနပ္ပသင်္ဂေပိ အာပန္နေ န ကာယေ ဝေဒနာနုပဿီ စိတ္တာနုပဿီ ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ။ အထ ခော ကာယာနုပဿီယေဝါတိ ကာယသင်္ခါတဝတ္ထုသ္မိံ ကာယာနုပဿနာကာရဿေဝ ဒဿနေန အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနံ ဒဿိတံ ဟောတိ။ တထာ န ကာယေ အင်္ဂပစ္စင်္ဂဝိနိမုတ္တဧကဓမ္မာနုပဿီ, နာပိ ကေသလောမာဒိဝိနိမုတ္တဣတ္ထိပုရိသာနုပဿီ။ ယောပိ စေတ္ထ ကေသလောမာဒိကော ဘူတုပါဒါယသမူဟသင်္ခါတော ကာယော, တတ္ထာပိ န ဘူတုပါဒါယဝိနိမုတ္တဧကဓမ္မာနုပဿီ, အထ ခော ရထသမ္ဘာရာနုပဿကော ဝိယ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမူဟာနုပဿီ , နဂရာဝယဝါနုပဿကော ဝိယ ကေသလောမာဒိသမူဟာနုပဿီ, ကဒလိက္ခန္ဓပတ္တဝဋ္ဋိဝိနိဗ္ဘုဇကော ဝိယ ရိတ္တမုဋ္ဌိဝိနိဝေဌကော ဝိယ စ ဘူတုပါဒါယသမူဟာနုပဿီယေဝါတိ နာနပ္ပကာရတော သမူဟဝသေနေဝ ကာယသင်္ခါတဿ ဝတ္ထုနော ဒဿနေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေါ ဒဿိတော ဟောတိ။ န ဟေတ္ထ ယထာဝုတ္တသမူဟဝိနိမုတ္တော ကာယော ဝါ ဣတ္ထီ ဝါ ပုရိသော ဝါ အညော ဝါ ကောစိ ဓမ္မော ဒိဿတိ, ယထာဝုတ္တဓမ္မသမူဟမတ္တေယေဝ ပန တထာ တထာ သတ္တာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ ကရောန္တိ။

အဋ္ဌာရသဝိဓေနာ တိ အဋ္ဌာရသဝိဓာ။ **သတိပဋ္ဌာနဘာဝကဿာ** တိ သတိပဋ္ဌာနဘာဝံ ဘာဝေန္တဿ။ တီသု ဘဝေသု ကိလေသေ အာတာပေတီတိ **အာတာပော,** ဝီရိယဿေတံ နာမံ။ ယဒိပိ ဟိ ကိလေသာနံ ပဟာနံ အာတာပနန္တိ, တံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနမ္ပိ အတ္ထေဝ။ အာတပသဒ္ဒော ဝိယ ပန အာတာပသဒ္ဒောပိ ဝီရိယေဝ နိရုဠှော။ အထ ဝါ ပဋိပက္ခပ္ပဟာနေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အဗ္ဘုဿဟနဝသေန ပဝတ္တမာနဿ ဝီရိယဿ သာတိသယံ တဒာတာပနန္တိ ဝီရိယ

မေဝ တထာ ဝုစ္စတိ, န အညဓမ္မော, တသ္မာ အာတာပေတိ ဝီရိယဿ နာမံ, သော အဿ အတ္ထီတိ **အာတာပီ**။ အယဉှိ စ ဤကာရော ပသံသာယ အတိသယဿ ဝါ ဒီပကောတိ အာတာပိဂ္ဂဟဏေန သမ္မပ္ပဓာနသမင်္ဂိတံ ဒဿေတိ။ တေ နေတဟ – **"အာတာပီတိ။ပေ။ ဝီရိယေန ဝီရိယတ"**တိ။ **သမ္ပဇာနော** တိ သမ္ပဇညသင်္ခာတေန ဉာဏေန သမန္နာဂတော။ တေနာဟ – **"အင်္ဂာရသဝိဓေနေ။ပေ။ သမ္မာ ပဇာနန္တော"** တိ။ အယံ ပနေတ္ထ ဝစနတ္ထော – သမ္မာ သမန္တတော သာမ ဥ္စ ပဇာနန္တော **သမ္ပဇာနော,** အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနေ အညဓမ္မာနုပဿိတာဘာဝေန သမ္မာ အဝိပရီတံ သဗ္ဗာကာရပ္ပဇာနနေန သမန္တတော ဥပရူပရိဝိသေသာဝဟဘာဝေန ပဝတ္တိယာ သမ္မာ ပဇာနန္တောတိ အတ္ထော။

ကာယော စ ဣဓ လုဇ္ဇနပ္ပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကောတိ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ – **"တသ္မိံယေဝ ကာယသင်္ခါတေ လောကေ"**တိ။ **ပဉ္စကာမဂုဏိကတဏှာ**ဟန္တိ ရူပာဒီသု ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ပဝတ္တမာနံ တဏှံ ။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ အဘိဇ္ဈာဂဟဏေန ကာမစ္ဆန္ဒော, ဒေါမနဿဂ္ဂဟဏေန ဗျာပါဒေါ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ, တသ္မာ နီဝရဏပရိယာပန္နဗလဝဓမ္မဒွယဒဿနေန နီဝရဏပ္ပဟာနံ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသေသေန စေတ္ထ အဘိဇ္ဈာဝိနယေန ကာယသမ္ပတ္တိမူလကဿ အနုရောဓဿ, ဒေါမနဿဝိနယေန ကာယဝိပတ္တိမူလကဿ ဝိရောဓဿ, အဘိဇ္ဈာဝိနယေန စ ကာယေ အဘိရတိယာ, ဒေါမနဿဝိနယေန ကာယဘာဝနာယ အနဘိရတိယာ, အဘိဇ္ဈာဝိနယေန ကာယေ အဘူတာနံ သုဘသုခဘာဝါဒီနံ ပက္ခေပဿ, ဒေါမနဿဝိနယေန ကာယေ ဘူတာနံ အသုဘာသုခဘာဝါဒီနံ အပနယနဿ စ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ တေန ယောဂါဝစရဿ ယောဂါနုဘာဝေါ ယောဂသမတ္ထတာ စ ဒီပိတာ ဟောတိ။ ယောဂါနုဘာဝေါ ဟိ ဧသ, ယဒိဒံ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တော အရတိရတိသဟော အဘူတပက္ခေပဘူတာပနယနဝိရဟိတော စ ဟောတိ။ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တော စေသ အရတိရတိသဟော အဘူတံ အပက္ခိပန္တော ဘူတဉ္စ အနပနေန္တော ယောဂသမတ္ထော ဟောတီတိ။ **သုဒ္ဓရူပသမ္မသနမေဝ ကထိတ** န္တိ ကေဝလံ ကာယာနုပဿနာဘာဝတော ဝုတ္တံ။

သုခာဒိဘေဒသု ဝေဒနာသုတိ သုခဒုက္ခအဒုက္ခမသုခသာမိသနိရာမိသဘေဒာသု ဝေဒနာသု။ တတ္ထ သုခယတီတိ **သုခါ,** သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ကာယဉ္စ လဒ္ဓဿာဒေ ကရောတီတိ အတ္ထော။ သုဋ္ဌု ဝါ ခါဒတိ, ခနတိ ဝါ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ အာဗာဓန္တိ **သုခါ,** သုကရံ ဩကာသဒာနံ ဧတိဿာတိ ဝါ **သုခါ**။ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခာ,** သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ကာယဉ္စ ပီဠေတီတိ ဝိဗာဓေတီတိ အတ္ထော။ ဒုဋ္ဌု ဝါ ခါဒတိ, ခနတိ ဝါ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ သာတန္တိ **ဒုက္ခာ,** ဒုက္ကရံ ဩကာသဒာနံ ဧတိဿာတိ ဝါ **ဒုက္ခာ** ။ ဒုက္ခသုခပ္ပဋိက္ခေပေန **အဒုက္ခမသုခါ**တိ ဥပေက္ခာ ဝုတ္တာ။ ဝေဒိယတိ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝတီတိ **ဝေဒနာ။ ဝေဒိယမာနော**တိ အနုဘဝမာနော။ **သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယာမီတိ ပဇာနာတီ**တိ ကာယိကံ ဝါ စေတသိကံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယမာနော "အဟံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယာမီ"တိ ပဇာနာတီတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ကာမံ ဥတ္တာနသေယျကာပိ ဒါရကာ ထညပိဝနာဒိကာလေ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယမာနာ "သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယာမာ"တိ ပဇာနန္တိ, န ပနေတံ ဧဝရူပံ ပဇာနနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဧဝရူပဉှိ ဇာနနံ သတ္တုပလဒ္ဓိံ န ဇဟတိ, အတ္တသညံ န ဥဂ္ဃာဋေတိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ ဝါ န ဟောတိ။ ဣမဿ ပန ဘိက္ခုနော ဇာနနံ သတ္တုပလဒ္ဓိံ ဇဟတိ, အတ္တသညံ ဥဂ္ဃာဋေတိ, ကမ္မဋ္ဌာနဉ္စေဝ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ စ ဟောတိ။ ဣဒဉှိ "ကော ဝေဒိယတိ, ကဿ ဝေဒနာ, ကိံ ကာရဏာ ဝေဒနာ"တိ ဧဝံ သမ္ပဇာနန္တဿ ဝေဒိယနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ ကော ဝေဒိယတီတိ? န ကောစိ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဝေဒိယတိ။ ကဿ ဝေဒနာတိ? န ကဿစိ သတ္တဿ ဝါ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ ဝေဒနာ။ ကိံ ကာရဏာ ဝေဒနာတိ? ဝတ္ထုအာရမ္မဏာ စ ပနဿ ဝေဒနာတိ။ တသ္မာ ဧသ ဧဝံ ပဇာနာတိ "တံ တံ သုခါဒီနံ ဝတ္ထုဘူတံ ရူပါဒိ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝေဒနာဝ ဝေဒိယတိ, တံ ပန ဝေဒနာပဝတ္တိံ ဥပါဒါယ 'အဟံ ဝေဒိယာမီ'တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတီ"တိ။ ဧဝံ "သုခါဒီနံ ဝတ္ထုဘူတံ ရူပါဒိ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝေဒနာဝ ဝေဒိယတီ"တိ သလ္လက္ခေန္တော ဧသ "သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယာမီ"တိ ပဇာနာတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အထ ဝါ **သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယာမီတိ ပဇာနာတီ**တိ သုခဝေဒနာက္ခဏေ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ အဘာဝတော သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယမာနော "သုခံ ဝေဒနံယေဝ ဝေဒိယာမီ"တိ ပဇာနာတိ။ တေန ယာ ပုဗ္ဗေ ဘူတပုဗ္ဗာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ, တဿာ ဣဒါနိ အဘာဝတော ဣမိဿာ စ သုခာယ ဝေဒနာယ ဣတော ပဌမံ အဘာဝတော "ဝေဒနာ နာမ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝါ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ"တိ ဣတိဟ တတ္ထ သမ္ပဇာနော ဟောတိ။ **ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒိယာမီတိ ပဇာနာတီ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

သာမိသံ တ သုခန္တိအာဒီသု ယသ္မာ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသာ နာမ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ အာရမ္မဏ ကရဏဝသေန သဟ အာမိသေဟီတိ သာမိသာ, တသ္မာ **သာမိသာ သုခါ** နာမ ပဉ္စကာမဂုဏာမိသနိဿိတာ ဆသု ဒွါရေသု ဥပ္ပန္နာ ဆဂေဟဿိတာ သောမနဿဝေဒနာ။ **သာမိသာ ဒုက္ခာ** နာမ ဆဂေဟဿိတာ ဒေါမနဿဝေဒနာ။ သာ စ ဆသု ဒွါရေသု "ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ နာနုဘဝိဿာမိ နာနုဘဝါမီ"တိ ဝိတက္ကယတော ဥပ္ပန္နာ ကာမဂုဏနိဿိတာ ဒေါမနဿဝေဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **နိရာမိသာ သုခါ** နာမ ဆနေက္ခမ္မဿိတာ သောမနဿဝေဒနာ။ သာ စ ဆသု ဒွါရေသု ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဥဿုက္ကာပေတုံ သက္ကောန္တဿ "ဥဿုက္ကိတာ မေ ဝိပဿနာ"တိ သောမနဿဇာတဿ ဥပ္ပန္နာ သောမနဿဝေဒနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

နိရာမိသာ ဒုက္ခာ နာမ ဆနေက္ခမ္မဿိတာ ဒေါမနဿဝေဒနာ။ သာ ပန ဆသု ဒွါရေသု ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ အနုတ္တရဝိမောက္ခသင်္ခါတအရိယဖလဓမ္မေသု ပိဟံ ပဋ္ဌပေတွာ တဒဓိဂမာယ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဥဿုက္ကာပေတုံ အသက္ကောန္တဿ "ဣမမ္ပိ ပက္ခံ ဣမမ္ပိ မာသံ ဣမမ္ပိ သံဝစ္ဆရံ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယဘူမိံ ပာပုဏိတုံ နာသက္ခိ"န္တိ အနုသောစတော ဥပ္ပန္နာ ဒေါမနဿဝေဒနာ။

သာမိသာ အဒုက္ခမသုခါ နာမ ဆဂေဟဿိတာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ။ သာ စ ဆသု ဒွါရေသု ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ ဂုဠပိဏ္ဍကေ နိလီနမက္ခိကာ ဝိယ ရူပာဒီနိ အနုဝတ္တမာနာ တတ္ထေဝ လဂ္ဂာ လဂ္ဂိတာ ဟုတွာ ဥပ္ပန္နာ ကာမဂုဏနိဿိတာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ။ **နိရာမိသာ အဒုက္ခမသုခါ** နာမ ဆနေက္ခမ္မဿိတာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ။ သာ ပန ဆသု ဒွါရေသု ဣဋ္ဌာဒိအာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ ဣဋ္ဌေ အရဇ္ဇန္တဿ, အနိဋ္ဌေ အဒုဿန္တဿ, အသမပေက္ခနေန အမုယှန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ဝိပဿနာဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ။ **ဇဝံ ဝုတ္တ** န္တိ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ ဝုတ္တံ။ **သာဝ ဝေဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ** တိ လုဇ္ဇနပ္ပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန သာ ဝေဒနာ "လောကော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဇဝံ ဝိတ္တာရိတေ တိ "သရာဂံ တ စိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ, ဝီတရာဂံ တ စိတ္တံ။ပေ။ သဒေါသံ တ စိတ္တံ, ဝီတဒေါသံ တ စိတ္တံ, သမောဟံ တ စိတ္တံ, ဝီတမောဟံ တ စိတ္တံ, သံခိတ္တံ တ စိတ္တံ, ဝိက္ခိတ္တံ တ စိတ္တံ, မဟဂ္ဂတံ တ စိတ္တံ, အမဟဂ္ဂတံ တ စိတ္တံ, သဉတ္တရံ တ စိတ္တံ, အနုတ္တရံ တ စိတ္တံ, သမာဟိတံ တ စိတ္တံ, အသမာဟိတံ တ စိတ္တံ, ဝိမုတ္တံ တ စိတ္တံ, အဝိမုတ္တံ တ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတီ"တိ ဇဝံ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၃၈၁; မ. နိ. ၁.၁၁၄) ဝိတ္ထာရေတွာ ဒဿိတေ သောဠသဝိဓေ စိတ္တေ။

တတ္ထ **သရာဂ**န္တိ အဋ္ဌဝိဓံ လောဘသဟဂတံ။ **ဝီတရာဂ**န္တိ လောကိယကုသလာဗျာကတံ။ ဣဒံ ပန ယသ္မာ သမ္မသနံ န ဓမ္မသမောဓာနံ, တသ္မာ ဣဓ ဧကပဒေပိ လောကုတ္တရံ န လဗ္ဘတိ။ သေသာနိ စတ္တာရိ အကုသလစိတ္တာနိ နေဝ ပုရိမပဒံ, န ပစ္ဆိမပဒံ ဘဇန္တိ။ **သဒေါသ**န္တိ ဒုဝိဓံ ဒေါမနဿသဟဂတံ။ **ဝီတဒေါသ**န္တိ လောကိယကုသလာဗျာကတံ။ သေသာနိ ဒသ အကုသလစိတ္တာနိ နေဝ ပုရိမပဒံ, န ပစ္ဆိမပဒံ ဘဇန္တိ။ **သမောဟ**န္တိ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတဉ္စေဝ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတဉ္စာတိ ဒုဝိဓံ။ ယသ္မာ ပန မောဟော သဗ္ဗာကုသလေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ သေသာနိပိ ဣဓ ဝတ္တန္တိ ယေဝ။ ဣမသ္မိံယေဝ ဟိ ဒုကေ ဒွါဒသာကုသလစိတ္တာနိ ပရိယာဒိန္နာနီတိ။ **ဝီတမောဟ**န္တိ လောကိယကုသလာဗျာကတံ။

သံခိတ္တ န္တိ ထိနမိဒ္ဓါနုပတိတံ။ ဧတဉှိ သင်္ကုစိတစိတ္တံ နာမ အာရမ္မဏေ သင်္ကောစဝသေန ပဝတ္တနတော။ **ဝိက္ခိတ္တ** န္တိ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတံ။ ဧတဉှိ ပသဋစိတ္တံ နာမ အာရမ္မဏေ သဝိသေသံ ဝိက္ခေပဝသေန ဝိသဋဘာဝေန ပဝတ္တနတော။ **မဟဂ္ဂတ** န္တိ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရဉ္စ။ **အမဟဂ္ဂတ** န္တိ ကာမာဝစရံ။ **သဉတ္တရ**န္တိ ကာမာဝစရံ။ **အနုတ္တရ**န္တိ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရဉ္စ။ တတြာပိ သဉတ္တရံ ရူပါဝစရံ, အနုတ္တရံ အရူပါဝစရမေဝ။ **သမာဟိတ**န္တိ ယဿ အပ္ပနာသမာဓိ ဝါ ဥပစာရသမာဓိ ဝါ အတ္ထိ။ **အသမာဟိတ**န္တိ ဥဘယသမာဓိရဟိတံ။ **ဝိမုတ္တ**န္တိ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တီဟိ ဝိမုတ္တံ။ **အဝိမုတ္တ**န္တိ ဥဘယဝိမုတ္တိရဟိတံ။ သမုစ္ဆေဒပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမုတ္တီနံ ပန ဣဓ ဩကာသောဝ နတ္ထိ, ဩကာသာဘာဝေ စ သမ္မသနစာရဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဥပာဒါနဿ ခန္ဓာ **ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ,** ဥပာဒါနဿ ပစ္စယဘူတာ ဓမ္မပုဉ္ဇာ ဓမ္မရာသယောတိ အတ္ထော။ ဥပါဒါနေဟိ အာရမ္မဏကရဏာဒိဝသေန ဥပါဒါတဗ္ဗာ ဝါ ခန္ဓာ **ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ။ ဆ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနာနီ** တိ စက္ခု သော

တံ ဃာနံ ဇိဝှာ ကာယော မနောတိ ဣမာနိ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာယတနာနိ စေဝ, ရူပံ သဒ္ဒော ဂန္ဓော ရသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗော ဓမ္မာတိ ဣမာနိ ဆ ဗာဟိရာယတနာနိ စ။ တေဣ ပန လောကုတ္တရဓမ္မာ န ဂဟေတဗ္ဗာ သမ္မသနစာရဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **သတ္တ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာ** တိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒယော သတ္တ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာ။ သတိအာဒယော ဟိ သမ္ဗောဓိဿ, သမ္ဗောဓိယာ တ အင်္ဂာတိ **သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာ** ။ တထာ ဟိ သမ္ဗုဇ္ဈတိ အာရဒ္ဓဝိပဿကတော ပဋ္ဌာယ ယောကာဝစရောတိ သမ္ဗောဓိ, ယာယ တ သော သတိအာဒိကာယ သတ္တဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ သမ္ဗုဇ္ဈတိ, ကိလေသနိဒ္ဒာတော ဥဋ္ဌာတိ, သစ္စာနိ တ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, သာ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ သမ္ဗောဓိ, တဿ သမ္ဗောဓိဿ, တဿာ တ သမ္ဗောဓိယာ အင်္ဂာတိ **သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ**။

စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနီ တိ ''ဒုက္ခံ ဒုက္ခသမုဒယော ဒုက္ခနိရောဓော ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၇၁-၁၀၇၂) ဇေဝံ ဝုတ္တာနိ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။ တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ ပဝတ္တိဟေတုဘာဝတော။ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ နိဝဋ္ဋတဒဓိဂမူပာယဘာဝတော။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ သရူပတော ပရိဂ္ဂဟသမ္ဘဝတော။ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော အဝိသယတ္တာ အဝိသယတ္တေ စ ပယောဇနာဘာဝတော။ **ပဉ္စဓာ ဝုတ္တေသူ**တိ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ ဝုတ္တေသု။ **သုဒ္ဓအရူပသမ္မသနမေတ** တိ ရူပေန အမိဿိတတ္တာ ကေဝလံ အရူပသမ္မသနမေဝ။ ခန္ဓာယတနသစ္စကောဋ္ဌာသာနံ ပဉ္စက္ခန္ဓသင်္ဂဟတော **''ရူပာရူပသမ္မသန''** န္တိ ဝုတ္တံ။ ပုဗ္ဗဘာဂိယာနမ္ပိ သတိပဋ္ဌာနာနံ သင်္ဂဟိတတ္တာ **''လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာနေဝ ကထိတာနီ''** တိ အာဟ။

၃၉၄. အနိဗ္ဗတ္တာန န္တိ အဇာတာနံ။ **ပယောဂံ ပရက္ကမ** န္တိ တေဣ ဘုသံ ယောဂေ ပယောဂေ, ပယောဂေဝ ပရက္ကမော, ပယောဂသဒ္ဒာတံ ပရက္ကမန္တိ အတ္ထော။ **စိတ္တံ ဥက္ခိပတီ** တိ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အပအနဝသေန ဥက္ခိပတိ။ **ပဓာနဝီရိယန္တိ** သမ္မပ္ပဓာနလက္ခဏပ္ပတ္တဝီရိယံ။ **လောကိယာ**တိ လောကိယသမ္မပ္ပဓာနကထာ။ **သဗ္ဗပုဗ္ဗဘာဂေ**တိ သဗ္ဗမဂ္ဂါနံ ပုဗ္ဗဘာဂေ။ **ကဿပသံယုတ္တပရိယာယေနာ** တိ ကဿပသံယုတ္တေ အာဂတသုတ္တေန ''ဥပ္ပန္နာ မေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အပ္ပဟီယမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု''န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၄၅) အာဂတတ္တာ။ သာ လောကိယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သမထဝိပဿနာတ တိ အဝဓာရဏေန မဂ္ဂံ နိဝတ္တေတုတ္တ တဿ နိဝတ္တနေ ကာရဏံ ဒဿေန္တော, **''မဂ္ဂေ ပနာ''**တိအာဒိမာဟ။ **သကိံ ဥပ္ပန္နံတ္တ** တိ ဣဒံ ဘူတကထနမတ္တံ။ နိရုဒ္ဓဿ ပုန အနုပ္ပဇ္ဇနတော ''န ကောစိ ဂုဏော''တိ အာသင်္ကေယျာတိ အာဟ – **''သော ဟိ''**တိအာဒိ။ အနန္တရမေဝ ယထာ ဖလံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တထာ ပဝတ္တိယေဝ သွ ပစ္စယအနံ။ **ပုရိမသ္မိမ္ပိ** တိ ''အနုပ္ပန္နာ မေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု''န္တိ ဧတ္ထပိ။ **ဝုတ္တ** န္တိ ဟေရာဏဋ္ဌကထာယံ။ **တံ ပန** တထာဝုတ္တဝစနံ **န ယုတ္တံ** ဒုတိယသ္မိံ ဝိယ ပုရိမသ္မိံ မဂ္ဂဿ အဂ္ဂဟဏေ ကာရဏာဘာဝတော။ ပုရိမသ္မိံ အဂ္ဂဟိတေ မဂ္ဂေ အနုပ္ပဇ္ဇမာနော မဂ္ဂေ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျာတိ အာပဇ္ဇေယျ, န စေတံ ယုတ္တံ အာပဇ္ဇမာနေ တသ္မိံ ပဓာနတ္ထသမ္ဘဝတော။ **စတုကိစ္စသာဓနဝသေနာ**တိ အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပာဒနာဒိစတုကိစ္စသာဓနဝသေန။

ဝုတ္တနယေနာ တိ ''အသမုဒာစာရဝသေန တ အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေန တ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေန။ **ဝိဇ္ဇမာနာ** တိ ဓရမာနသဘာဝ။ ခဏတ္တယပရိယာပန္နတ္တာ ဥပ္ပာဒာဒိသမင်္ဂိနော ဝတ္တမာနဘာဝေန ဥပ္ပန္နံ **ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံ**။ တဉ္ဟိ ဥပ္ပာဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဘင်္ဂါ ဥဒ္ဓံ ပန္နံ ပတ္တန္တိ နိပ္ပရိယာယတော **''ဥပ္ပန္န''** န္တိ ဝုစ္စတိ။ အနုဘဝိတ္တာ ဘဝိတ္တာ စ ဝိဂတံ ဘူတ္တာဝိဂတံ။ အနုဘဝနဘဝနာနိ ဟိ ဘဝနသာမညေန ဘူတ္တာ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တာနိ။ သာမညမေဝ ဟိ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသီယတိ။ ဣဓ ဝိပါကာနုဘဝနဝသေန တအာရမ္မဏံ အဝိပက္ကဝိပါကဿ သဗ္ဗထာ အဝိဂတတ္တာ ဘဝိတ္တာဝိဂတမတ္တဝသေန ကမ္မဉ္စ **''ဘုတ္တာဝိဂတုပ္ပန္န''** န္တိ ဝုတ္တံ။ န အဋ္ဌသာလိနိယံ ဝိယ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန အနုဘူတာပဂတံ ဇဝနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓတာဝသေန ဘူတာပဂတဉ္စ သင်္ခတံ **ဘူတာပဂတုပ္ပန္န** န္တိ။ တသ္မာ ဣဓ **ဩကာသကတုပ္ပန္နံ** ဝိပါကမေဝ ဝဒတိ, န တတ္ထ ဝိယ ကမ္မမ္ပိ။ အဋ္ဌသာလိနိယဉ္ဟိ ဘူတာဝိဂတုပ္ပန္နံ ဩကာသကတုပ္ပန္နဉ္စ အညထာ ဒဿိတံ။ ဝုတ္တဉ္ဟိ တတ္ထ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ကာမာဝစရကုသလပဒဘာဇနီယ) –

''အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတ္တာ နိရုဒ္ဓံ အနုဘူတာပဂတသင်္ခာတံ ကုသလာကုသလံ, ဥပာဒါဒိတ္တယံ အနုပ္ပတ္တာ နိရုဒ္ဓံ ဘူတာပဂတသင်္ခာတံ သေသသင်္ခတဉ္စ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ နာမ။ 'ယာနိဿ တာနိ ပုဗ္ဗေ ကတာ

နိ ကမ္မာနီ’တိ ဧဝမာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ကမ္မံ အတီတမ္ပိ သမာနံ အညံ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္တနော ဝိပာက ဿောကာသံ ကတွာ ဌိတတ္တာ, တထာကတောကာသဥ္စ ဝိပာကံ အနုပ္ပန္နမ္ပိ သမာနံ ဧဝံ ကတေ ဩကာသေ ကေေန္တေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမာ”တိ။

ဣဓ ပန သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဘုတွာတဝိဂတုပ္ပန္နံ ဩကာသကတုပ္ပန္နဥ္စ ဒဿိတံ။ ဝုတ္တဥ္ဟိ, **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၄၀၆) –

“ကမ္မေ ပန ဇဟိတေ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတွာ နိရုဒ္ဓော ဝိပာကော ဘုတွာတဝိဂတံ နာမ။ ကမ္မံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓံ ဘုတွာတဝိဂတံ နာမ။ တဒုဘယမ္ပိ ဘုတွာတဝိဂတုပ္ပန္နန္တိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ အညကမ္မဿ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္တနော ဝိပာကဿ ဩကာသံ ကရောတိ။ ဧဝံ ကတေ ဩကာသေ ဝိပာကော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဩကာသကရဏတော ပဋ္ဌာယ ဥပ္ပန္နောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒံ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမာ”တိ။

တတ္ထ အဋ္ဌသာလိနိယာ အယမဓိပ္ပာယော – “သတိပိ သဗ္ဗေသမ္ပိ စိတ္တုပ္ပာဒာနံ သံဝေဒယိတသဘာဝေ အာရမ္မဏာနုဘဝနေ သဝိပလ္လာသေ ပန သန္တာနေ စိတ္တာဘိသင်္ခါရဝသေန ပဝတ္တိတော အဇ္ဈာကတေဟိ ဝိသိဋ္ဌော ကုသလာကုသလာနံ သာတိသယော ဝိသယာနုဘဝနာကာရော။ ယထာ ဝိကပ္ပဂ္ဂါဟဝသေန ရာဂါဒီဟိ တဗ္ဗိပက္ခေဟိ စ အကုသလံ ကုသလဥ္စ နိပ္ပရိယာယတော အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝတိ, န တထာ ဝိပာကော ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တတ္တာ, နာပိ ကိရိယာ အဟေတုကာနံ အတိဒုဗ္ဗလတာယ, သဟေတုကာနဥ္စ ခီဏကိလေသဿ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝတော ဥပ္ပဇ္ဇမာနានံ အတိသန္တဝုတ္တိတ္တာ, တသ္မာ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန အာရမ္မဏရသာနုဘဝနံ သာတိသယန္တိ အကုသလံ ကုသလဥ္စ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓတာသာမညေန သေသသင်္ခတဉ္စ ဘူတာပဂတ”န္တိ ဝုတ္တံ။ သမ္မောဟဝိနောဒနိယာ ပန ဝိပာကာနုဘဝနဝသေန တအာရမ္မဏံ အဝိပက္ကဟာကဿ သဗ္ဗထာ အဝိဂတတ္တာ ဘဝိတွာဝိဂတမတ္တဝသေန ကမ္မဥ္စ ဘုတွာပဂတန္တိ ဝုတ္တံ။ တေနေဝ တတ္ထ ဩကာသကတုပ္ပန္နန္တိ ဝိပာကမေဝတဟ, န ကမ္မမ္ပိ, တသ္မာ ဣဓာပိ သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဘုတွာပဂတုပ္ပန္နံ ဩကာသကတုပ္ပန္နဥ္စ ဝိဘတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပန ဝိပဿနာယ ဘူမိ နာမာ တိ သမ္မသနဿ ဌာနဘာဝတော ဝုတ္တံ။ **တေသူ**တိ အတီတာဒိဘေဒေသု။ **အနုသယိတကိလေသာ**တိ အပ္ပဟီနာ မဂ္ဂေန ပဟာတဗ္ဗာ အဓိပ္ပေတာ။ တေနာဟ – **“အတီတာ တ။ပေ။ န ဝတ္တဗ္ဗာ”**တိ။ ဟောန္တု တာဝ “အတီတာ”တိ တ “ပစ္စုပ္ပန္နာ”တိ တ န ဝတ္တဗ္ဗာ, “အနာဂတာ”တိ ပန ကသ္မာ န ဝတ္တဗ္ဗာ, နနု ကာရဏလာဘေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ထာမဂတာ ကိလေသာ အနုသယာတိ ဝုစ္စန္တီတိ? သစ္စမေတံ, အနာဂတဘာဝေပိ နေသံ န ပရိစ္ဆိန္နော ဣတရာနာဂတက္ခန္ဓာနံ ဝိယာတိ “အနာဂတာ တတိ န ဝတ္တဗ္ဗာ”တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ဟိ နေသံ ပရိစ္ဆိန္နော အနာဂတဘာဝေ သိယာ, တတော “ပစ္စုပ္ပန္နာ, အတီတာ”တိ စ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယုံ, ပစ္စယ သမတာယေ ပန ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတံ ဥပာဒာယ အနာဂတတေဟာရော တတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣဒံ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမာ တိ ဣဒံ ယထာဝုတ္တံ ကိလေသဇာတံ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမ ကာရဏလာဘေ သတိ ဝိဇ္ဇမာနကိစ္စကရဏတော။ **တာသု တာသု ဘူမိသူ**တိ မနုဿဒေဝတဒိအတ္တဘာဝသင်္ခါတေသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဟိ ဘဝန္တိ တ္ထေ ကိလေသာတိ **ဘူမိယော,** ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ။ **အသမုဂ္ဃာတဂတာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သန္တာနေ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အနာပာဒိတတာယ သမုဂ္ဃာတံ သမုစ္ဆေဒံ န ဂတာတိ **အသမုဂ္ဃာတဂတာ။ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမာ**တိ တ္ထေ လဒ္ဓဘူမိကံ ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝုတ္တံ အဂ္ဂိအာဟိတော ဝိယ။ ဩကာသကတုပ္ပန္နသဒ္ဒေပိ စ **အဋ္ဌသာလိနိယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ကာမာဝစရကုသလပဒဘာဇနီယ) အာဂတနယေန ဩကာသော ကတော တေနေ ကုသလာကုသလကမ္မေန, ဩကာသော ကတော တေဿ ဝိပာကဿာတိ စ ဒုဝိဓေတ္ထေပိ ဧဝမေဝ ကတသဒ္ဒဿ ပရနိ ဟတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣဓ ပန ဩကာသကတုပ္ပန္နသဒ္ဒေန ဝိပာကဿေဝ ဂဟိတတ္တာ “ဩကာသော ကတော တေ ဿ ဝိပာကဿာ”တိ ဧဝံ ဝိဂ္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ခဏတ္တယသမင်္ဂိတာယ သမုဒာစာရပ္ပတ္တံ **သမုဒာစာရုပ္ပန္နံ** ။ တေနာဟ – **“သမ္ပတိ ဝတ္တမာနံယေဝ”** တိ။ အာရမ္မဏံ အဓိဂ္ဂယှ ဒဋ္ဌဟံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တံ **အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နံ** ။ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနဝသေန အပ္ပဟီနာ

အဝိက္ခမ္ဘိတာ ။ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန အပ္ပဟီနာ **အသမုဂ္ဃာတိတာ** ။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟဝသေန အာရမ္မဏာသု အဓိဂ္ဂဟိတတ္တာ တံ အာရမ္မဏံ အနုဿရိတာနုဿရိတက္ခဏေ ကိလေသုပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန ဥပတိဋ္ဌနတော အဓိဂ္ဂဟိတမေဝ နာမံ ဟောတီတိ အာဟ – **"အာရမ္မဏာသု အဓိဂ္ဂဟိတတ္တာ"** တိ။ ဧတ္ထ စ အာဟတခီရရုက္ခော ဝိယ နိမိတ္တဂ္ဂါဟဝသေန အဓိဂ္ဂဟိတံ အာရမ္မဏံ, အနာဟတခီရရုက္ခော ဝိယ အဝိက္ခမ္ဘိတတာယ အန္တောဂတကိလေသအာရမ္မဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိကာ အဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ ဝါ ပုဂ္ဂလာ ဝါ အာဟတာနာဟတခီရရုက္ခသဒိသာ။ **ပုရိမနယေနေဝါ**တိ အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္နေ ဝုတ္တနယေနေဝ။ **ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗ**န္တိ "ကမ္မသ္မိံ နာမ ဌာနေ နုပ္ပဇ္ဇိဿန္တီ"တိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ကသ္မာ? အသမုဂ္ဃာတိတတ္တာ။ ယထာ ကိံ? ယထာ သစေ ခီရရုက္ခံ ကုဌာရိယာ အာဟနေယျုံ, ကမ္မသ္မိံ နာမ ဌာနေ ခီရံ န နိက္ခမေယျာတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ, ဧဝံ။ ကဒံ အသမုဂ္ဃာတိတုပ္ပန္နံ နာမာတိ ဧဝံ ယောဇေတွာ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ကမေသု ဥပ္ပန္နေသူတိ ယထာဝုတ္တေသု အဋ္ဌသု ဥပ္ပန္နေသု။ ကဒံ **န မဂ္ဂဝဇ္ဈံ** အပ္ပဟာတဗ္ဗဝတ္ထုတ္တာ။ **မဂ္ဂဝဇ္ဈံ** မဂ္ဂေန ပဟေယျဝတ္ထုတ္တာ။ **ရတ္တော**တိ ရာဂေန သမန္နာဂတော။ သေ နယော **ဒုဋ္ဌော မူဠ္ဟော**တိ ဧတ္ထာပိ။ **ဝိနိဗဒ္ဓော**တိ မာနသံယောဇနေန ဝိရူပံ နိဗန္ဓိတော။ **ပရာမဋ္ဌော**တိ ဒိဋ္ဌိပရာမာသေန ဓမ္မသဘာဝံ အတိက္ကမ္မ ပရတော အာမဋ္ဌော။ **အနိဋ္ဌင်္ဂတော**တိ နိဋ္ဌံ အဂတော, သံသယာပန္နောတိ အတ္ထော။ **ထာမဂတော**တိ အနုသယဝသေန ဒဠှဘာဝံ ဥပဂတော။ **ယုဂနဒ္ဓါ**တိ ပဟာတဗ္ဗပ္ပဟာယကယုဂေ နဒ္ဓါ ဝိယ ဝတ္တနကာ ဧကကာလိကတ္တာ။ **သံကိလေသိကာ**တိ သံကိလေသဓမ္မသဟိတာ။

ဟာတဗ္ဗန္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါဟာတဗ္ဗံ (ပဋိ. မ. ၃.၂၁)။ တိကာလိကေသုပိ ကိလေသေသု တယာမာဘာဝဒဿနတ္ထံ အဇာတဖလတရုဏရုက္ခော ဟာတဗ္ဗံ နိဒဿိတော, အဋ္ဌကထာယံ ပန ဇာတော သတ္တော အသမုဂ္ဃာတကိလေသော နာမ နတ္ထီတိ **"ဇာတဖလရုက္ခေန ဒီပေတဗ္ဗ"**န္တိ ဝတွာ တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ မဂ္ဂေန ပဟီနကိလေသာနမေဝ အတီတာဒိဘေဒေန တိဓာ နဝတ္တဗ္ဗတံ ဟာကဋ္ဌံ ကာတုံ အဇာတဖလရုက္ခော ဥပမာဝသေန ဟာတဗ္ဗံ အာဘတော, အတီတာဒီနံ အပ္ပဟီနတာဒဿနတ္ထမ္ပိ **"ဇာတဖလရုက္ခေန ဒီပေတဗ္ဗ"**န္တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ အစ္ဆိန္နေ ရုက္ခေ နိဗ္ဗတ္တနာရဟာနိ ဖလာနိ ဆိန္နေ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာနိ ကဒါစိ သသဘာဝတနိ အဟေသုံ, ဟောန္တိ, ဘဝိဿန္တီတိ အတီတာဒိဘာဝေန န ဝတ္တဗ္ဗာနိ, ဧဝံ မဂ္ဂေန ပဟီနကိလေသာ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ မဂ္ဂေ အနုပ္ပန္နေ ဥပ္ပတ္တိရဟာနံ ဥပ္ပန္နေ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဘာဝတော ။ ယထာ စ ဆေဒေ အသတိ ဖလာနိ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တီတိ ဆေဒနဿ သာတ္ထကတာ, ဧဝံ မဂ္ဂဘာဝနာယ စ သာတ္ထကတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ **နာပိ န ပဇဟတီ**တိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာနံ ပဇဟနတော ဝုတ္တံ။ **ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ**တိ လက္ခဏေ တွာ-သဒ္ဒော။ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပဇ္ဇနကိရိယာယ ဟိ သမုဒယပ္ပဟာနနိဗ္ဗာနသစ္ဆိကရဏကိရိယာ ဝိယ ခန္ဓာနံ ပရိဇာနနကိရိယာ လက္ခီယတိ။

တေပိ ပဇဟတိယေဝါတိ ယေ တေဟိ ကိလေသေဟိ ဇနေတဗ္ဗာ ဥပာဒိန္နက္ခန္ဓာ, တေပိ ပဇဟတိယေဝ တန္နိမိတ္တဿ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဿ နိရောဓနတော။ တေနာဟ – **"ဝုတ္တမ္ပိ စေတ"**န္တိအာဒိ။ **အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဿ နိရောဓေနာ**တိ ကမ္မဝိညာဏဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပာဒနေန။ **ဧတ္ထာ**တိ ဧတသ္မိံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏေ ဟေတုဘူတေ။ **ဧတေ**တိ နာမရူပသညိတာ သင်္ခါရာ။ **သဗ္ဗဘာဝေဟိ ဝုဋ္ဌာတိယေဝါတိပိ ဝဒန္တိ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂေ သဗ္ဗဘာဝေဟိ ဝုဋ္ဌာတိယေဝါတိ ဝဒန္တိ တဒုပ္ပတ္တိတော ဥဒ္ဓံ ဘဝူပပတ္တိယာ ကိလေသဿပိ အဘာဝတော။

ဧကစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ မဂ္ဂဿာတိ အဓိပ္ပာယေန **"ကထံ အနုပ္ပန္နာနံ။ပေ။ ဌိတိယာ ဘာဝနာ ဟောတီ"**တိ ပုစ္ဆတိ။ မဂ္ဂပ္ပဝတ္တိယာယေဝ ဥဘယကိစ္စသိဒ္ဓိတော အာဟ – **"မဂ္ဂပ္ပဝတ္တိယာယေဝါ"**တိ။ **မဂ္ဂော ဟီ**တိအာဒိနာ တမတ္ထံ ဝိဝရတိ။ အနုပ္ပန္နော နာမ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ တဿ ဘာဝနာ အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပာဒာယ ဘာဝနာ ဝုတ္တာတိ ယောဇေတဗ္ဗာ။ **ဝတ္တံ ဝဋ္ဋတီ**တိ ယာဝတာ မဂ္ဂဿ ပဝတ္တိယေဝ ဌိတိ, တတ္တကာနေဝ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရာနိ။

၃၉၈-၄၀၁. ကတ္တုကမျတာဆန္ဒံ အဓိပတိံ ကရိတွာ ပဋိလဒ္ဓသမာဓိ ဆန္ဒသမာဓီတိ အာဟ – **"ဆန္ဒံ နိဿာယ ပဝတ္တော သမာဓိ ဆန္ဒသမာဓီ"**တိ **ပဓာနသင်္ခါရာ**တိ စတုကိစ္စသာဓကဿ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ တေနာဟ – **"ပဓာနဘူတာ သင်္ခါရာ ပဓာနသင်္ခါရာ"** တိ။ တတ္ထ **ပဓာနဘူတာ**တိ ဝီရိယဘူတာ။ သင်္ခတသင်္ခါရာဒိနိဝတ္တနတ္ထံ ပဓာနဂ္ဂဟဏန္တိ။ အထ ဝါ တံ တံ ဝိသေသံ သင်္ခရောတီတိ **သင်္ခါရော,** သဗ္ဗံ ဝီရိယံ။ တတ္ထ စတုကိစ္စ

သာကေတော သေသနိဝတ္တနတ္ထံ ပဓာနင်္ဂဟဏန္တိ, ပဓာနဘူတာ သေဋ္ဌဘူတာတိ အတ္ထော။ စတုဗ္ဗိဓေသု ပန ဝီရိယေသု အဓိပ္ပေတတ္တာ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ **တေဟိ ဓမ္မေဟိ** တိ ဆန္ဒသမာဓိနာ ပဓာနသင်္ခါရေဟိ စ။ **ဣဒ္ဓိပါဒန္တိ** ဧတ္ထ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, သမိဇ္ဈတိ နိပ္ဖဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဣဇ္ဈန္တိ ဧတာယ သတ္တာ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိပိ ဣဒ္ဓိ။ ပဌမေနတ္ထေန ဣဒ္ဓိ ဧဝ ပါဒော **ဣဒ္ဓိပါဒော,** ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။ ဒုတိယေနတ္ထေန ဣဒ္ဓိယာ ပါဒောတိ **ဣဒ္ဓိပါဒော,** ပါဒောတိ ပတိဋ္ဌာ, အဓိဂမူပါယောတိ အတ္ထော။ တေန ဟိ ယသ္မာ ဥပရူပရိဝိသေသသင်္ခါတံ ဣဒ္ဓိံ ပဇ္ဇန္တိ ပါပုဏန္တိ, တသ္မာ ပါဒောတိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ – **"ဣဒ္ဓိယာ ပါဒံ, ဣဒ္ဓိဘူတံ ဝါ ပါဒံ ဣဒ္ဓိပါဒ"**န္တိ။

အထ ဝါ **ဣဒ္ဓိပါဒ** န္တိ နိပ္ဖတ္တိပရိယာယေန ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန, ဣဇ္ဈန္တိ ဧတာယ သတ္တာ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဣမိနာ ဝါ ပရိယာယေန ဣဒ္ဓီတိ သင်္ခံ ဂတာနံ ဥပစာရဇ္ဈာနာဒိကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာနံ ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရာနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပါဒဘူတံ သေသစိတ္တစေတသိကရာသိန္တိ အတ္ထော။ တေနေဝ **ဣဒ္ဓိပါဒဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၄၃၄-၄၃၇) "ဣဒ္ဓိပါဒောတိ တထာဘူတဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော"တိ ဝုတ္တံ။ သာ ဧဝ စ တထာဝုတ္တာ ဣဒ္ဓိ ယသ္မာ ဟေဋ္ဌိမာ ဟေဋ္ဌိမာ ဥပရိမာယ ဥပရိမာယ တဿော ဆန္ဒသမာဓိပ္ပဓာနသင်္ခါရာ ပါဒဘူတာ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ "ဣဒ္ဓိဘူတံ ဝါ ပါဒ"န္တိ။ တထာ ဟေဋ္ဌာ ဓမ္မာ ဣဒ္ဓိပိ ဟောန္တိ ဣဒ္ဓိပါဒာပိ, သေသာ ပန သမ္ပယုတ္တကာ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိပါဒာယေဝ။ ဝီရိယစိတ္တဝီမံသာသမာဓိပ္ပဓာနသင်္ခါရသင်္ခါတာပိ တဿော တဿော ဓမ္မာ ဣဒ္ဓိပိ ဟောန္တိ ဣဒ္ဓိပါဒာပိ, သေသာ ပန သမ္ပယုတ္တကာ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိပါဒာယေဝ။

အပိစ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဣဒ္ဓိပါဒေါ နာမ, ပဋိလာဘော ပဋိလာဘော ဣဒ္ဓိ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယမတ္ထော ဥပစာရေန ဝါ ဝိပဿနာယ ဝါ ဒီပေတဗ္ဗော။ ပဌမဇ္ဈာနပရိကမ္မဉှိ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, ပဌမဇ္ဈာနံ ဣဒ္ဓိ နာမ။ ဒုတိယဇ္ဈာန။ တတိယဇ္ဈာန။ စတုတ္ထဇ္ဈာန။ အာကာသာနဉ္စာယတန။ ဝိညာဏဉ္စာယတန။ အာကိဉ္စညာယတန။ နေဝသညာနာသညာယတနပရိကမ္မံ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, နေဝသညာနာသညာယတနံ ဣဒ္ဓိ နာမ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဝိပဿနာ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ ဣဒ္ဓိ နာမ။ သကဒာဂါမိ-အနာဂါမိ-အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ဝိပဿနာ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဣဒ္ဓိ နာမ။ ပဋိလာဘေနပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ပဌမဇ္ဈာနဉှိ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, ဒုတိယဇ္ဈာနံ ဣဒ္ဓိ နာမ။ ဒုတိယဇ္ဈာနံ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, တတိယဇ္ဈာနံ ဣဒ္ဓိ နာမ။ပေ.။ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ ဣဒ္ဓိပါဒော နာမ, အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဣဒ္ဓိ နာမ။

သေသေသုပီတိ ဝီရိယသမာဓိအာဒီသုပိ။ တတ္ထ ဟိ ဝီရိယံ, စိတ္တံ, ဝီမံသံ အဓိပတိံ ကရိတွာ ပဋိလဒ္ဓသမာဓိ ဝီရိယသမာဓိ, စိတ္တသမာဓိ, ဝီမံသာသမာဓီတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဆန္ဒာဒီသု ဧကေ** န္တိ ဆန္ဒာဒီသု စတူသု အာဒိတော ဝုတ္တတ္တာ အာဒိဘူတံ ဧကံ ပဓာနံ ဆန္ဒန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တေနေတဟ – **"တဒဿ ပဌမိဒ္ဓိပါဒော"** တိ။ **ဧဝံ သေသာပီ**တိ ဧတေန ဝီရိယံ စိတ္တံ ဝီမံသံ နိဿာယ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏန္တာနံ ဝသေန ဒုတိယဝီရိယိဒ္ဓိပါဒာဒယော ယောဇေတဗ္ဗာတိ ဒဿေတိ။ ဣမိနာ ဟိ သုတ္တန္တေန စတုန္နံ ဘိက္ခူနံ မတ္ထကပ္ပတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဒဿိတံ။ ဧကော ဟိ ဘိက္ခု ဆန္ဒံ အဝဿယတိ, ကတ္တုကမျတာကုသလဓမ္မစ္ဆန္ဒေန အတ္ထနိပ္ဖတ္တိယံ သတိ "အဟံ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေဿာမိ, နတ္ထိ မယှံ ဧတဿ နိဗ္ဗတ္တနေ ဘာရော"တိ ဆန္ဒံ ဇေဋ္ဌကံ ဆန္ဒံ ဓုရံ ဆန္ဒံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ ဧကော ဝီရိယံ အဝဿယတိ, ဧကော စိတ္တံ, ဧကော ပညံ အဝဿယတိ, ပညာယ အတ္ထနိပ္ဖတ္တိယံ သတိ "အဟံ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေဿာမိ, နတ္ထိ မယှံ ဧတဿ နိဗ္ဗတ္တနေ ဘာရော"တိ ပညံ ဇေဋ္ဌကံ ပညံ ဓုရံ ပညံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေတိ။

ကထံ? ယထာ ဟိ စတူသု အမစ္စပုတ္တေသု ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ ဝိစရန္တေသု ဧကော ဥပဋ္ဌာနံ အဝဿယတိ, ဧကော သူရဘာဝံ, ဧကော ဇာတိံ, ဧကော မန္တံ။ ကထံ? တေသု ဟိ ပဌမော ဥပဋ္ဌာနေ အပ္ပမာဒကာရိတာယ အတ္ထနိပ္ဖတ္တိယာ သတိ လဗ္ဘမာနံ "လစ္ဆာမေတံ ဌာနန္တရ"န္တိ ဥပဋ္ဌာနံ အဝဿယတိ။ ဒုတိယော ဥပဋ္ဌာနေ အပ္ပမတ္တောပိ "ဧကစ္စော သင်္ဂါမေ ပစ္စုပဋ္ဌိတေ သဏ္ဌာတုံ န သက္ကောတိ, အဝဿံ ပန ရညော ပစ္စန္တော ကုပ္ပိဿတိ, တသ္မိံ ကုပ္ပိတေ ရထဿ ပုရတော ကမ္မံ ကတွာ ရာဇာနံ အာရာဓေတွာ အာဟရာပေဿာမေတံ ဌာနန္တရ"န္တိ

တိ သူရဘာဝံ အဝဿယတိ။ တတိယော “သူရဘာဝေပိ သတိ ဧကစ္စော ဟီနဇာတိကော ဟောတိ, ဇာတိံ သောဓေတ္ဝာ ဌာနန္တရံ ဒေန္တော မယှံ ဒဿတီ”တိ ဇာတိံ အဝဿယတိ။ စတုတ္ထော “ဇာတိမာပိ ဧကော အမန္တနီယော ဟော တိ, မန္တေန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စေ ဥပ္ပန္နေ အာဟရာပေဿာမေတံ ဌာနန္တရ”န္တိ မန္တံ အဝဿယတိ။ တေ သဗ္ဗေပိ အတ္တနော အတ္တနော အဝဿယဗလေန ဌာနန္တရာနိ ပာပုဏိံသု။

တတ္ထ ဥပဋ္ဌာနေ အပ္ပမတ္တော ဟုတ္ဝာ ဌာနန္တရံ ပတ္တော ဝိယ ဆန္ဒံ အဝဿာယ ကတ္တုကမျတာ ကုသလဓမ္မစ္ဆန္ဒေန “အတ္ထနိပ္ဖတ္တိယံ သတိ အဟံ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေဿာမိ, နတ္ထိ မယှံ ဧတဿ နိဗ္ဗတ္တနေ ဘာရော”တိ ဆန္ဒံ ဇေဋ္ဌကံ ဆန္ဒံ ဓုရံ ဆန္ဒံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတ္ဝာ လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဒဋ္ဌ ဗ္ဗော **ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော** (မ. နိ. ၂.၂၉၃ အာဒယော) ဝိယ။ သော ဟိ အာယသ္မာ “ဆန္ဒေ သတိ ကထံ နာနုဇာနိဿန္တီ”တိ သတ္တာဟမ္ပိ ဘတ္တာနိ အဘုဉ္ဇိတွာ မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဆန္ဒမေဝ အဝဿာယ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ သူရဘာဝေန ရာဇာနံ အာရာဓေတွာ ဌာနန္တရံ ပတ္တော ဝိယ ဝီရိယံ ဇေဋ္ဌကံ ဝီရိယံ ဓုရံ ဝီရိယံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော **သောဏတ္ထေရော** (မဟာဝ. ၂၄၃ အာဒယော) ဝိယ။ သော ဟိ အာယသ္မာ ဝီရိယံ ဓုရံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။

ဇာတိသမ္ပတ္တိယာ ဌာနန္တရံ ပတ္တောဝိယ စိတ္တံ ဇေဋ္ဌကံ စိတ္တံ ဓုရံ စိတ္တံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မ နိဗ္ဗတ္တကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော **သမ္ဘူတတ္ထေရော** (ထေရဂါ. အဋ္ဌ. ၂ သမ္ဘူတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ) ဝိယ။ သော ဟိ အာ ယသ္မာ စိတ္တံ ဇေဋ္ဌကံ စိတ္တံ ဓုရံ စိတ္တံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ မန္တံ အဝဿာယ ဌာနန္တရံ ပတ္တော ဝိယ ဝီမံသံ ဇေဋ္ဌကံ ဝီမံသံ ဓုရံ ဝီမံသံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဒဋ္ဌဗ္ ဗော **ထေရော မောဃရာဇာ** (သု. နိ. ၁၁၂၂ အာဒယော; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၈၅) ဝိယ။ သော ဟိ အာ ယသ္မာ ဝီမံသံ ဇေဋ္ဌကံ ဝီမံသံ ဓုရံ ဝီမံသံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ တဿ ဟိ ဘဂဝါ “သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿူ”တိ (သု. နိ. ၁၁၂၅; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၈၈) သုညတာကထံ က ထေသိ။ ပညာနိဿိတမာနနိဂ္ဂဟတ္ထဉ္စ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ပုစ္ဆိတော ပဉှံ န ကထေသိ။ ဧတ္ထ စ ပုနပ္ပုနံ ဆန္ဒုပ္ပာဒနံ တောသနံ ဝိယ ဟောတီတိ ဆန္ဒဿ ဥပဋ္ဌာနသဒိသတာ ဝုတ္တာ, ထာမဘာဝတော ဝီရိယဿ သူရတ္တသဒိသတာ, “ဆဒ္ဝါရာဓိပတိ ရာဇာ”တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.ဧရကပတ္တနာဂရာဇဝတ္ထု) ဝစနတော ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ စိတ္တဿ ဝိသိဋ္ဌဇာတိ သဒိသတာ။

၄၀၂-၄၀၆. အတ္တနော သဒ္ဓါဓုရေ တိ အတ္တနော သဒ္ဓါကိစ္စေ သဒ္ဒဟနကိရိယာယ။ **ဣန္ဒ္ရိယံ ကာရေတီ** တိ အနုဝတ္တ နဝသေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ဣန္ဒ္ရိယံ ကာရေတိ, တသ္မာ အာဓိပတေယျဋ္ဌေန သဒ္ဓါ ဧဝ ဣန္ဒ္ရိယန္တိ **သဒ္ဓိ န္ဒြိယံ**။ တထာ ဝီရိယာဒီနံ သကသကကိစ္စေသူတိ အာဟ – **“ဝီရိယိန္ဒြိယာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော”** တိ။ **ဝိသောဓေန္တော**တိ ဝိပက္ခဝိဝဇ္ဇနသပက္ခနိသေဝနသရိက္ခုပ္ပနိဿယသင်္ဂဏှနလက္ခဏေဟိ တီဟိ ကာရဏေဟိ ဝိသောဓနဝသေ န သောဓေန္တော။

အဿဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော တိ ဗုဒ္ဓါဒီသု ပသာဒသိနေဟာဘာဝေန သဒ္ဓါရဟိတေ လူခပုဂ္ဂလေ သဗ္ဗ သော ဝဇ္ဇယတော။ **သဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော** တိ ဗုဒ္ဓါဒီသု သဒ္ဓါဓိမုတ္တေ ဝက္ကလိတ္ထေရသဒိသေ သေဝတော။ **ပသာဒနီယေ**တိ ပသာဒာဝဟေ သမ္ပသာဒနီယသုတ္တာဒိကေ (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၁ အာဒယော)။ **ပစ္စဝေက္ခတော** တိ ဟဋ္ဌိတော အတ္ထတော စ ပတိ ပတိ အဝေက္ခန္တဿ စိန္တေန္တဿ။ **ဝိသုဇ္ဈတီ** တိ ပဋိပက္ခမလဝိဂမတော ပစ္စယဝသေန သဘာ ဝသံသုဒ္ဓိတော ဝိသုဒ္ဓဖလနိဗ္ဗတ္တိတော စ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဝိသုဇ္ဈတိ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သမ္မပ္ပဓာနေ** တိ သမ္ မပ္ပဓာနပ္ပဋိသံယုတ္တေ (သံ. နိ. ၅.၆၅၁-၆၆၂ အာဒယော) သုတ္တန္တေ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ဈာနဝိမောက္ခေ** တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဈာနာနိ စေဝ ပဌမဝိမောက္ခာဒိဝိမောက္ခေ စ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ဈာနာနိယေဝ ဝိမောက္ခာ, ပဝတ္တိအာကာရဝ သေန ပန ဝိသုံ ဂဟဏံ။

ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယ န္တိ ဂမ္ဘီရာနံ ဉာဏာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ – **“သဏှသုခုမ”**န္တိအာဒိ။ **ခန္ဓန္တရ** န္တိ သဘာဝဇာတိဘူမိအာဒိဝသေန ခန္ဓာနံ နာနတ္တံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **အကတာဘိနိဝေသော**တိ ပုဗ္ဗေ အကတ ဘာဝနာဘိနိဝေသော။ **သဒ္ဓါဓုရာဒီသူ** တိ သဒ္ဓါဓုရေ ပညာဓုရေ စ။ **အဝသာနေ**တိ ဘာဝနာပရိယောသာနေ။ **ဝိဝဋ္ဋေတွာ**

တိ သင္ခါရာရမ္မဏာတော ဝိဝဋ္ဋေတွာတ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာတ။ **အရဟတ္တံ ဂဏှာတီ** တိ မဂ္ဂပရမ္ပရာယ အရဟတ္တံ ဂဏှာတိ။ **အကမ္ပိယဋ္ဌေနာ** တိ ပဋိပက္ခေဟိ အကမ္ပိယဘာဝေန။ တေနေဝဿ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေပိ ဝိဘာဝိတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ န ဟိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေန ဝိနာ ပဋိပက္ခေဟိ အကမ္ပိယတာ သမ္ဘဝတိ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေနေဝ ဟိ အကုသလာနံ အဇ္ဈာကတာနဥ္စ နေသံ ဗလဝဘာဝူပပတ္တိ။ **အဿဒ္ဓိယေ**တိ အဿဒ္ဓိယဟေတု။ နိမိတ္တတ္ထေ ဟေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။

၄၁၈. **အာဒိပအနန္တိ** သတိအာဒိပအနံ။ **သရဏဋ္ဌေနာ** တိ စိရကတစိရဘာသိတာနံ အနုဿရဏဋ္ဌေန။ **ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ**တိ ကာယာဒီသု အသုဘာကာရာဒိသလ္လက္ခဏမုခေန တတ္ထ ဥပတိဋ္ဌနသဘာဝ။ ဥပတိဋ္ဌနဥ္စ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌာနံ, အဝိဿဇ္ဇနံ တ အာရမ္မဏဿ။ **အပိလာပနလက္ခဏာ**တိ အသမ္မုဿနသဘာဝ, ဥဒကေ အလာဗု ဝိယ အာရမ္မဏေ ပ္လဝိတွာ ဂန္တုံ အပ္ပဒာနံ, ဟသာဏဿ ဝိယ နိစ္စလဿ အာရမ္မဏဿ ဌပနံ သာရဏံ အသမ္မုဿ္သ ဌကရဏံ အပိလာပနံ။ **သာပတေယျ** န္တိ သန္တကံ။ အပိလာပနံ အသမ္မုဋ္ဌံ ကရောတိ **အပိလာပေတိ,** သာယံ ဟတဥ္စ ရာဇာနံ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိံ သလ္လက္ခာပေတိ သာရေတီတိ အတ္ထော။ **ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂေ ဓမ္မေ** တိ ကဏှသုက္ကသင္ခာတေ သပ္ပဋိဘာဂေ ဓမ္မေ။ ကဏှေဟ ဟိ ဓမ္မော သုက္ကေန, သုက္ကော စ ကဏှေဟန သပ္ပဋိဘာဂေ။ **ဝိတ္ထာရ-**သဒ္ဒော အာဒိသဒ္ဒတ္ထော။ တေန ''ဣမေ စတ္တာရော ဓမ္မာ သမ္မပ္ပဓာနာ, ဣမေ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ, ဣမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ဣမာနိ ပဉ္စ ဗလာနိ, ဣမေ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ, အယံ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေ, အယံ သမထော, အယံ ဝိပဿနာ, အယံ ဝိဇ္ဇာ, အယံ ဝိမုတ္တိ, ဣမေ လောကုတ္တရဓမ္မာတိ ဓဝံ ခေါ, မဟာရာဇ, အပိလာပနလက္ခဏာ သတီ''တိ (မိ. ပ. ၂.၁.၁၃) ဣမံ ဟဋ္ဌိသေသံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ထေရေနာ**တိ နာဂသေနတ္ထေရေန။ သော ဟိ ဓမ္မာနံ ကိစ္စံ လက္ခဏံ ကတွာတ အဿေတိ ''အပိလာပနလက္ခဏာ သတိ, အာကောဋ္ဋနလက္ခဏော ဝိတက္ကော''တိအာဒိနာ။ ဧဝဥ္စ ဟိ ဓမ္မာ သုဗောဓာ ဟောန္တီတိ။ သမ္မောသပစ္စနီကံ ကိစ္စံ အသမ္မောသော, န သမ္မောသာဘာဝမတ္တန္တိ အာဟ – **''အသမ္မောသရသာ တ''** တိ။ ယဿ ဓမ္မဿ ဗလေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ အာရမ္မဏာဘိမုခါ ဘဝန္တိ, သာ သတိ။ တသ္မာ သာ တေသံ အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေသိ, သယံ တ အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတီတိ ဝုတ္တံ – **''ဂောစရာဘိမုခီဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ''** တိ။ သမ္မာ ပသတ္ထော ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ **သမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ။ ဗောဓိယာ** ဝက္ခမာနာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ, **ဗောဓိဿ တ** အရိယသာဝကဿ အင်္ဂေါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ **ယာ ဟီ**တိအာဒိနာ တမေဝ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရတိ။ ''ယာ ဟိ အယံ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ''တိ တေဿ ''ဗောဓီတိ ဝုစ္စတီ''တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ** တိ ဓမ္မသမူဟေန, ယာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပတိဋ္ဌာနာယူဟနာ သြဃတရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁) ''ကိလေသဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, အဘိသင္ခါရဝသေန အာယူဟနာ။ တဏှာဝသေန ဒိဋ္ဌိဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, အဝသေသကိလေသာဘိသင္ခါရေဟိ အာယူဟနာ။ တဏှာဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, ဒိဋ္ဌိဝသေန အာယူဟနာ။ သဿတဒိဋ္ဌိယာ ပတိဋ္ဌာနံ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ အာယူဟနာ။ လီနဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, ဥဒ္ဓစ္စဝသေန အာယူဟနာ။ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, အတ္တကိလမထာနုယောဂဝသေန အာယူဟနာ။ သဗ္ဗာကုသလာဘိသင္ခါရဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, သဗ္ဗလောကိယကုသလာဘိသင္ခါရဝသေန အာယူဟနာ''တိ ဧဝံ ဝုတ္တေသု သတ္တသု ပကာရေသု ဣဓ အဝုတ္တာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပဋိပက္ခဘူတာယာ**တိ ဧတ္ထ လီနပ္ပတိဋ္ဌာနကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဥစ္ဆေဒာဘိနိဝေသာနံ ဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိပ္ပဓာနာ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ပဋိပက္ခော, ဥဒ္ဓစ္စာယူဟနအတ္တကိလမထာနုယောဂသဿတာဘိနိဝေသာနံ ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာပဓာနာ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ပဋိပက္ခော။ သတိ ပန ဥဘယတ္ထာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ သာ ''သဗ္ဗတ္ထိကာ''တိ ဝုတ္တာ။

ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါယ ဥဋ္ဌဟတီ တိ ဧတေန သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာယ သဟဂတာနမ္ပိ သတိအာဒီနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ ဟိ ကိလေသေ နိရောဓေန္တီ ဧဝ ပဝတ္တတီတိ။ **စတ္တာရိ တ** တိအာဒိနာ ပန မဂ္ဂဖလသဟဂတာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝံ ဒဿေတိ။ သတ္တဟိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေဟိ ဘာဝိတေဟိ သစ္စပ္ပဋိဝေဓော ဟောတီတိ ကထမိဒံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ – **''ယထာဟာ''**တိအာဒိ။ **ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒယော ဝိယာ** တိ ဧတေန ဗောဓိဗောဇ္ဈင်္ဂသဒ္ဒာနံ သမုဒာယာဝယဝဝိသယတံ ဒဿေတိ။ **သေနင်္ဂရထင်္ဂါဒယော ဝိယာ** တိ ဧတေန ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝံ ဒဿေတိ။

ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ တိ ကာရဏတ္ထော အင်္ဂသဒ္ဒောတိ ကတွာတ ဝုတ္တံ။ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဓိယော, ဗောဓိယော ဧဝ အင်္ဂါနိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနီတိ ဝုတ္တံ – **''ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ''** တိ။ ဝိပဿနာဒီနံ ကာရဏာဒီနံ ဗု

ဇ္ဈိတဗ္ဗာနဉ္စ သစ္စာနံ အနုရူပံ ပစ္စက္ခဘာဝေန ပဋိမုခံ အဝိပရီတတာယ သမ္မာ စ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဧဝံ အတ္ထဝိသေသဒီပကေ ဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ **“အနုဗုဇ္ဈန္တိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဗောဓိသဒ္ဒော ဟိ သဗ္ဗဝိသေသယုတ္တဗုဇ္ဈနံ သာမညေန သင်္ဂဏှာတိ။ သံ-သဒ္ဒော ပသံသာယံ သုန္ဒရဘာဝေ စ ဒိဿတီတိ အာဟ – **“ပသတ္ထော သုန္ဒရော စ ဗောဇ္ဈင်္ဂော သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂော”**တိ။

ဓမ္မေ ဝိစိနတီတိ **ဓမ္မဝိစယော**။ တတ္ထ **ဓမ္မေ** တိ စတုသစ္စဓမ္မေ တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ သဘာဝဓမ္မဿ အဘာဝတော။ တတော ဧဝ သော **ပဝိစယလက္ခဏော**။ **ဩဘာသနရသော** တိ ဝိသယောဘာသနရသော။ အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနော တိ **အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနော** ။

ဝီရဿ ဘာဝေါ, ကမ္မံ ဝါတိ **ဝီရိယံ**။ **ဤရယိတဗ္ဗတော** တိ ပဝတ္တေတဗ္ဗတော။ **ပဂ္ဂဟလက္ခဏံ** န္တိ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဂ္ဂဟလက္ခဏံ။ တတော ဧဝ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ **ဥပတ္ထမ္ဘနရသံ**။ **အနောသီဒနံ** အသံသီဒနံ။

ပီဏယတီတိ တပ္ပေတိ။ ပီဏနကိစ္စေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဝိယ တံသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပေဟိ ကာယဿာပိ ဗျူပနံ။ ဖရဏပီတိဝသေန ဟေတံ လက္ခဏံ ဝုတ္တံ, တထာ **ရသော**တိ။ ဥဒဂ္ဂဘာဝေါ ဩဒဂျံ, တံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတီတိ **ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာနာ**။ ဥဗ္ဗေဂပီတိဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။

ကာယစိတ္တဒရထပ္ပဿမ္ဘနတော တိ ကာယဒရထဿ စိတ္တဒရထဿ စ ပဿမ္ဘနတော ဝူပသမနတော။ တေနာဟ – **“ဥပသမလက္ခဏာ”**တိ, ကာယစိတ္တဒရထာနံ ဝူပသမနလက္ခဏာတိ အတ္ထော။ **ကာယော**တိ စေတ္ထ ဝေဒနာဒယော တယော ခန္ဓာ။ **ဒရထော** သာရမ္ဘော, ဒုက္ခဒောမနဿပစ္စယာနံ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကာနံ ကိလေသာနံ, တထာပဝတ္တာနံ တ စတုန္နံ ခန္ဓာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဒရထနိမ္မဒ္ဒနေန ပရိဠာဟပရိပ္ဖန္ဒနဝိရဟိတော သီတိဘာဝေါ **အပရိပ္ဖန္ဒန သီတိဘာဝေါ**။

သမ္မာ စိတ္တဿ ဌပနံ **သမာဓာနံ**။ **အဝိက္ခေပေါ** သမ္ပယုတ္တာနံ အဝိက္ခိတ္တတာ။ ယေန သမ္ပယုတ္တာ အဝိက္ခိတ္တာ ဟောန္တိ, သော ဓမ္မော **အဝိက္ခေပေါ**။ **အဝိသာရော** အတ္တနော ဧဝ အဝိသရဏဘာဝေါ။ အထ ဝါ ဝိက္ခေပပ္ပဋိပက္ခတာယ **အဝိက္ခေပလက္ခဏော** ။ နှာနီယစုဏ္ဏာနံ ဥဒကံ ဝိယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ သမ္ပိဏ္ဍနကိစ္စတာယ အဝိသာရဘာဝေန လက္ခိတဗ္ဗော **အဝိသာရလက္ခဏော** ။ နိဝါတေ ဒီပစ္စိဋ္ဌိတိ ဝိယ စေတသော ဌိတိဘာဝေန ပစ္စုပတိဋ္ဌ ဌတီတိ **စိတ္တဋ္ဌိတိပစ္စုပဋ္ဌာနော** ။

အဇ္ဈုပေက္ခနတော တိ သမပ္ပဝတ္တေသု အဿေသု သာရထိ ဝိယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အဇ္ဈုပေက္ခနတော။ **ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏာ** တိ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဌတွာ ဝီမံသနသင်္ခါတပ္ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏာ။ **သမတတဟိတလက္ခဏာ**တိ သမံ အဝိသမံ ယထာသကကိစ္စေသု သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဝတ္တနလက္ခဏာ။ ဥဒာသီနဘာဝေန ပဝတ္တမာနာပိ သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ယထာသကကိစ္စေသု ပဝတ္တေတိ, ယထာ ရာဇာ တုဏှီ နိသိန္နောပိ အတ္ထကရဏေ ဓမ္မဋ္ဌေ ယထာသကံ ကိစ္စေသု အပ္ပမတ္တော ပဝတ္တေတိ။ အလီနာနုဒ္ဓတပ္ပဝတ္တိပစ္စယတ္တာ **ဦနာဓိကနိဝါရဏရသာ**။ **ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒနရသာ**တိ “ဣဒံ နိဟီနကိစ္စံ ဟောတု, ဣဒံ အတိရေကတရကိစ္စ”န္တိ ဧဝံ ပက္ခပါတနဝသေန ဝိယ ပဝတ္တိ ပက္ခပါတော, တံ ဥပစ္ဆိန္ဒန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ **ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒနရသာ** ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ သကသကကိစ္စေ မဇ္ဈတ္တဘာဝေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတီတိ **မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော** ။ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဥပရူပရိ ဥပ္ပာဒနမေဝ ဗျူဟာနံ ဝဍ္ဎနဉ္စာတိ အာဟ – **“ဥပ္ပာဒေတီ”** တိ။

သတိ စ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ စ **သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ,** သတိပဓာနံ ဝါ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ **သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ** ။ တံ သဗ္ဗတ္ထ သတောကာရိဘာဝပဝတ္တာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒာယ ဟောတိ။ ယထာ ပစ္စနီကဓမ္မပ္ပဟာနံ အနုရူပဓမ္မသေဝနာ စ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒာယ ဟောတိ, ဧဝံ သတိရဟိတပုဂ္ဂလဝိဝဇ္ဇနာ, သတောကာရိပုဂ္ဂလသေဝနာ, တတ္ထ စ ယုတ္တတာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒာယ ဟောတီတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ, **“သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂ”** န္တိအာဒိနာ။ **သတ္တသု ဌာနေသူ**တိ “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ, အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ, သမိဉ္ဇိတေ ပသာရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ, သင်္ဃာဋိပတ္တစီဝရဓာရဏေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ,

အသိတေ ပီတေ ခာယိတေ သာယိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ, ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ, ဂတေ ဌိတေ နိသိန္နေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ဘာသိတေ တုဏှီဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၆; မ. နိ. ၁.၁၀၉) ဝေံ ဝုတ္တေသု အဘိက္ကန္တာဒီသု သတ္တသု ဌာနေသု။ **တိဿဒတ္တတ္ထေရော** နာမ ယော ဗောဓိမဏ္ဍေ သုဝဏ္ဏသလာကံ ဂဟေတွာ ''အဋ္ဌာရသသု ဘာသာသု ကတရဘာသာယ ဓမ္မံ ကထေမီ''တိ ပရိသံ ပဝာရေသိ။ **အဘာယတ္ထေရော**တိ ဒတ္တာဘယတ္ထေရမာဟ။ **အဘိနိဝေသန္တိ** ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ။

ပရိပုစ္ဆကတာ တိ ပရိယောဂဟေတွာ ပုစ္ဆကဘာဝေါ။ အာစရိယေ ပယိရုပာသိတွာ ပဉ္စပိ နိကာယေ သဟ အဋ္ဌကထာယ ပရိယောဂဟေတွာ ယံ ယံ တတ္ထ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနဘူတံ, တံ တံ ''ဣဒံ, ဘန္တေ, ကထံ, ဣမဿ ကော အတ္ထော''တိ ခန္ဓာယတနာဒိအတ္ထံ ပုစ္ဆန္တဿ ဟိ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ – **''ခန္ဓဓာတု။ပေ.။ ဗဟုလတာ''**တိ။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတိ ဧတ္ထ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော သရီရံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓာနိ စီဝရာဒီနိ စ ဝတ္ထူနီတိ အဓိပ္ပေတာနိ။ တာနိ ယထာ စိတ္တဿ သုခာဝဟာနိ ဟောန္တိ, တထာ ကရဏံ တေသံ ဝိသဒကိရိယာ။ တေနာဟ – **''အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာန''** န္တိအာဒိ။ **ဥဿန္နဒေါသ** န္တိ တတပိတ္တာဒိဝသေန ဥပစိတဒေါသံ။ **သေဒမလမက္ခိတ** န္တိ သေဒေန စေဝ ဇလ္လိကာသင်္ခာတေန သရီရမလေန စ မက္ခိတံ။ **စ**-သဒ္ဒေန အညမ္ပိ သရီရဿ ပီဠာဝဟံ အစ္စာသနာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ **သေနာသနံ ဝါတိ ဝါ**-သဒ္ဒေန မလဂ္ဂဟိတပတ္တာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပရိဘဏ္ဍကရဏာဒီဟီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပတ္တပစနာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဝိသဒေ**တိ ဝတ္ထုမှိ အဝိသဒေ သတိ, ဝိသယဘူတေ တာ။ ကထံ ဘာဝနမနုယုတ္တဿ တာနိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝတ္ထူနိ ဝိသယော? အန္တရန္တရာ ပဝတ္တနကစိတ္တုပ္ပာဒဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ တေ ဟိ စိတ္တုပ္ပာဒာ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ အပရိသုဒ္ဓဘာဝတာယ သံဝတ္တန္တိ။ **စိတ္တစေတသိကေသူ**တိ နိဿယာဒိပစ္စယဘူတေသု စိတ္တစေတသိကေသု။ **ဉာဏမ္ပိ** တိ **အပိ**-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ တေန ''န ကေဝလံ ဝတ္ထုယေဝ, အထ ခေါ တသ္မိံ အပရိသုဒ္ဓေ ဉာဏမ္ပိ အပရိသုဒ္ဓံ ဟောတီ''တိ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ တံနိဿိတာ ပရိသုဒ္ဓိ ဝိယ ဝိသယဿ အပရိသုဒ္ဓတာယ ဝိသယိနော အပရိသုဒ္ဓိံ ဒဿေတိ။

သမဘာဝကရဏန္တိ ကိစ္စတော အနူနာဓိကဘာဝကရဏံ။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဟောတိ,** သဒ္ဓေယျဝတ္ထုသ္မိံ ပစ္စယဝသေန အဓိမောက္ခကိစ္စဿ ပဋုတရဘာဝေန ပညာယ အဝိသဒတာယ ဝီရိယာဒီနဉ္စ သိထိလတာဒိနာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဟောတိ။ တေနာဟ – **''ဣတရာနိ မန္ဒာနီ''** တိ။ **တတော**တိ တသ္မာ, သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝတော ဣတရေသဉ္စ မန္ဒတ္တာတိ အတ္ထော။ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဂ္ဂဏှနံ အနုဗလပ္ပဒာနံ ပဂ္ဂဟော။ ပဂ္ဂဟောဝ ကိစ္စံ **ပဂ္ဂဟကိစ္စံ** ။ ကာတုံ န သက္ကောတီတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌာနံ, အနိဿဇ္ဇနံ ဝါ **ဥပဋ္ဌာနံ** ။ ဝိက္ခေပပဋိပက္ခော, ယေန ဝါ သမ္ပယုတ္တာ အဝိက္ခိတ္တာ ဟောန္တိ, သော **အဝိက္ခေပေါ** ။ ရူပဂတံ ဝိယ စက္ခုနာ ယေန ယာထာဝတော ဝိသယသဘာဝံ ပဿတိ, တံ **ဒဿနကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတိ** ဗလဝတာ သဒ္ဓိန္ဒြိယေန အဘိဘူတတ္တာ။ သဟဇာတဓမ္မေသု ဟိ ဣန္ဒြိယ ကာရေန္တာနံ သဟပဝတ္တမာနာနံ ဓမ္မာနံ ဧကဒေသတာဝသေနေဝ အတ္ထသိဒ္ဓိ, န အညထာ။ **တသ္မာ** တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ကာရဏဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **တန္တိ** သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။ **ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေနာ** တိ ယဿ သဒ္ဓေယျဿ ဝတ္ထုနော ဥဠာရတာဒိဂုဏေ အဓိမုစ္စနဿ သာတိသယပ္ပဝတ္တိယာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တဿ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နတာဒိဝိဘာဂတော ယာထာဝတော ဝီမံသနေန။ ဝေဥ္ဟိ ဇဝံမမ္မတာနယေန ယာထာဝသရသတော ပရိဂ္ဂယှမာနေ သဝိပ္ဖာရော အဓိမောက္ခော န ဟောတိ ''အယံ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝေ''တိ ပရိဇာနနဝသေန ပညာဗျာပာရဿ သာတိသယတ္တာ။ ဓုရိယဓမ္မေသု ဟိ ယထာ သဒ္ဓာယ ဗလဝဘာဝေ ပညာယ မန္ဒဘာဝေါ ဟောတိ, ဧဝံ ပညာယ ဗလဝဘာဝေ သဒ္ဓာယ မန္ဒဘာဝေါ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – **''တံ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန ဟာပေတဗ္ဗ''** န္တိ။

တထာ အမနသိကာရေနာတိ ယေနာကာရေန ဘာဝနမနုယုဉ္ဇန္တဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တေနာကာရေန ဘာဝနာယ အနနုယုဉ္ဇနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣဓ ဒုဝိဓေန သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝေ အတ္ထနော တ ပစ္စယဝိသေသေန ကိစ္စုတ္တရိယတော ဝီရိယာဒီနံ တ မန္ဒကိစ္စတာယ။ တတ္ထ ပဌမဝိကပ္ပေ ဟာပနဝိဓိ ဒဿိတော, ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ယထာ မနသိကရောတော ဝီရိယာဒီနံ မန္ဒကိစ္စတာယ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တထာ အမနသိကာရေန ဝီရိ

ယာဒီနံ ပဋ္ဌုက်စ္စဘာတဝဟေန မနသိကာရေန သဒ္ဓိန္ဒြိယံ တေဟိ သမရသံ ကရောန္တေန ဟာပေတဗ္ဗံ။ ဣမိနာ နယေန
သေသိန္ဒြိယေသုပိ ဟာပနဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု တိ သော ဟိ အာယသ္မာ သဒ္ဓါဓိမုတ္တတာယ ကတာဓိကာရော သတ္ထု ရူပဒဿနပ္ပသု
တော ဧဝ ဟုတွာ ဝိဟရန္တော သတ္ထာရာ ''ကိံ တေ, ဝက္ကလိ, ဣမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန, ယော ခေါ, ဝက္ကလိ,
ဓမ္မံ ပဿတိ, သော မံ ပဿတီ''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၈၇) နယေန ဩဝဒိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇိတောပိ တံ အနနု
ယုဉ္ဇန္တော ပဏာမိတော အတ္တာနံ ဝိနိပါတေတုံ ပပါတဋ္ဌာနံ အဘိရုဟိ။ အထ နံ သတ္ထာ ယထာနိသိန္နောဝ ဩဘာ
သဝိဿဇ္ဇနေန အတ္တာနံ ဒဿေတွာ –

''ပါမောဇ္ဇဗဟုလော ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။
အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တံ၊ သင်္ခါရူပသမံ သုခ''န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၈၁) –

ကထံ ဝတွာ ''ဧဟိ, ဝက္ကလီ''တိ အာဟ။ သော တေနေဝ အမတေန အဘိသိတ္တော ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဟုတွာ ဝိပဿနံ
ပဋ္ဌပေသိ, သဒ္ဓါယ ပန ဗလဝဘာဝေန ဝိပဿနာဝီထိံ န ဩတရိ။ တံ ဉတွာ ဘဂဝါ တဿ ဣန္ဒြိယသမတ္တပ္ပဋိ
ပါဒနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ အဒါသိ။ သော သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေ ဌတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂ
ပ္ပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ – **''ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု စေတ္ထ နိဒဿန''** န္တိ။ **ထွော** တိ သဒ္ဓိ
န္ဒြိယဿ အဓိမတ္တဘာဝေ သေသိန္ဒြိယာနံ သကိစ္စာကရဏေ။ **ဣတရကိစ္စဘေဒ**န္တိ ဥပဋ္ဌာနာဒိကိစ္စဝိသေသံ။ **ပဿ
ဒ္ဓါဒီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သင်္ဂဟော။ **ဟာပေတဗ္ဗ** န္တိ ယထာ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝ
ဘာဝေ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန ဟာယတိ, ဧဝံ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတာ ပဿဒ္ဓိအာဒိဘာဝနာယ ဟာယတိ
သမာဓိပက္ခိယတ္တာ တဿာ။ တထာ ဟိ သမာဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတံ ကောသဇ္ဇပါတတော ရက္ခန္တီ ဝီရိယာဒိ
ဘာဝနာ ဝိယ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတံ ဥဒ္ဓစ္စပါတတော ရက္ခန္တီ ပဿဒ္ဓါဒိဘာဝနာ ဧကံသတော ဟာပေတိ။
တေန ဝုတ္တံ – **''ပဿဒ္ဓါဒိဘာဝနာယ ဟာပေတဗ္ဗ''** န္တိ။

သောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု တိ သုခုမာလသောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု။ သော ဟိ အာယသ္မာ သတ္ထု သန္တိကေ
ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သီတဝနေ ဝိဟရန္တော ''မမ သရီရံ သုခုမာလံ, န စ သက္ကာ သုခေနေဝ သုခံ အဓိဂန္တုံ, ကိလမေ
တွာပိ သမဏဓမ္မော ကာတဗ္ဗော''တိ ဌာနစင်္ကမမေဝ အဓိဋ္ဌာယ ပဓာနမနုယုဉ္ဇန္တော ပါဒတလေသု ဖောဋေသု ဥဋ္ဌိ
တေသုပိ ဝေဒနံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ ဒဠှဝီရိယံ ကရောန္တော အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာယ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္
ခိ။ သတ္ထာ တတ္ထ ဂန္တွာ ဝီဏူပမောဝါဒေန ဩဝဒိတွာ ဝီရိယသမတာယောဇနဝိဓိံ ဒဿေန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိ
သောဓေတွာ ဂိဇ္ဈကူဋံ ဂတော။ ထေရောပိ သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေန ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ ဘာဝေန္တော ဝိပဿန
မ္ပိ ဉဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ – **''သောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ဒဿေတဗ္ဗ''** န္
တိ။ **သေသေသုပီ**တိ သတိသမာဓိပညိန္ဒြိယေသုပိ။

သမတန္တိ သဒ္ဓါပညာနံ အညမညံ အနူနာဓိကဘာဝံ, တထာ သမာဓိဝီရိယာနံ။ ယထာ ဟိ သဒ္ဓါပညာနံ ဝိသုံ ခုရိယ
ဓမ္မဘူတာနံ ကိစ္စတော အညမညာနတိဝတ္တနံ ဝိသေသတော ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, ယတော နေသံ သမဓုရတာယ အပ္ပနာ သမ္ပဇ္ဇ
တိ, ဧဝံ သမာဓိဝီရိယာနံ ကောသဇ္ဇုဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ သမရသတာယ သတိ အညမညူပတ္ထမ္ဘနတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ
မာနံ အန္တဒွယပါတာဘာဝေန သမ္မဒေဝ အပ္ပနာ ဣဇ္ဈတိ။ **ဗလဝသဒ္ဓေါ** တိအာဒိ ဗျတိရေကမုခေန ဝုတ္တဿေဝ
တ္ထဿ သမတ္ထနံ။ တဿတ္ထော – ယော ဗလဝတိယာ သဒ္ဓါယ သမန္နာဂတော အဝိသဒဉာဏော, သော မုဓပ္ပသ
န္နော ဟောတိ, န အဝေစ္စပ္ပသန္နော။ တထာ ဟိ အဝတ္ထုသ္မိံ ပသီဒတိ သေယျထာပိ တိတ္ထိယသာဝကာ။ **ကေရာဋိက
ပက္ခ**န္တိ သာဌေယျပက္ခံ ဘဇတိ။ သဒ္ဓါဟီနာယ ပညာယ အတိဓာဝန္တော ''ဒေယျဝတ္ထုပရိစ္စာဂေန ဝိနာ စိတ္တုပ္ပါ
ဒမတ္တေနပိ အနမယံ ပုညံ ဟောတီ''တိအာဒီနိ ပရိကပ္ပေတိ ဟေတုပ္ပဋိရူပကေဟိ ဝဉ္စိတော, ဧဝံဘူတော သုက္ခတက္ကဝိ
လုတ္တစိတ္တော ပဏ္ဍိတာနံ ဝစနံ နာဒိယတိ, သညတ္တိံ န ဂစ္ဆတိ။ တေနာဟ – **''ဘေသဇ္ဇသမုဋ္ဌိတော ဝိယ ရော
ကော အတေကိစ္ဆော ဟောတီ''**တိ။ ယထာ စေတ္ထ သဒ္ဓါပညာနံ အညမညံ သမဘာဝေ အတ္ထာဝဟော, အနတ္ထာဝ
ဟော ဝိသမဘာဝေ, ဧဝံ သမာဓိဝီရိယာနံ အညမညံ အဝိက္ခေပါဝဟော သမဘာဝေ, ဣတရော ဝိက္ခေပါဝဟော စာတိ

ကောသဇ္ဇံ အဘိဘဝတိ, တေန အပ္ပနံ န ပါပုဏာတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဥဒ္ဓစ္စံ အဘိဘဝတီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **တံ ဥဘယန္တိ** သဒ္ဓါပညာဒွယံ သမာဓိဝီရိယဒွယဉ္စ။ **သမံ ကတ္တဗ္ဗ** န္တိ သမရသံ ကာတဗ္ဗံ။

သမာဓိကမ္မိကဿာ တိ သမထကမ္မဋ္ဌာနိကဿ။ **ဧဝန္တိ** ဧဝံ သန္တေ, သဒ္ဓါယ ထောကံ ဗလဝဘာဝေ သတီတိ အတ္ထော။ **သဒ္ဒဟန္တော** တိ "ပထဝီ ပထဝီတိ မနသိကရဏမတ္တေန ကထံ ဈာနုပ္ပတ္တီ"တိ အစိန္တေတွာ "အဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တဝိဓိ ဣဇ္ဈိဿတီ"တိ သဒ္ဒဟန္တော သဒ္ဓံ ဇနေန္တော။ **ဩကပ္ပေန္တော** တိ အာရမ္မဏံ အနုပ္ပဝိသိတွာ ဝိယ အဓိမုစ္စနဝသေန အဝကပ္ပေန္တော ပက္ခန္ဒန္တော။ **ဧကဂ္ဂတာ ဗလဝတီ ဝဋ္ဋတိ** သမာဓိပ္ပဓာနတ္တာ ဈာနဿ။ **ဥဘိန္န** န္တိ သမာဓိပညာနံ။ သမာဓိကမ္မိကဿ သမာဓိနော အဓိမတ္တတာ ဝိယ ပညာယ အဓိမတ္တတာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ အာဟ – **"သမတာယပိ"**တိ, သမဘာဝေနပီတိ အတ္ထော။ **အပ္ပနာ**တိ လောကိယအပ္ပနာ။ တထာ ဟိ **"ဟောတိယေဝ"**တိ သာသင်္ကံ ဝဒတိ။ လောကုတ္တရပ္ပနာ ပန တေသံ သမဘာဝေနေဝ ဣစ္ဆိတာ။ ယထာဟ – "သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတီ"တိ (အ. နိ. ၄.၁၇၀; ပဋိ. မ. ၂.၅)။

ယဒိ ဝိသေသတော သဒ္ဓါပညာနံ သမာဓိဝီရိယာနဉ္စ သမတာဝ ဣစ္ဆိတာ, ကထံ သတီတိ အာဟ – **"သတိ ပန သဗ္ဗတ္ထ ဗလဝတီ ဝဋ္ဋတီ"**တိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကေသု ပဉ္စသု ဣန္ဒြိယေသု။ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကေ ဂဏှန္တော **"သဒ္ဓါဝီရိယပညာန"** န္တိ အာဟ။ အညထာပီတိ စ ဂဟေတဗ္ဗာ သိယာ။ တထာ ဟိ **ကောသဇ္ဇပက္ခိကေန စ သမာဓိနာ**ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, န "ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာဟီ"တိ။ **သာ**တိ သတိ။ သဗ္ဗေသု ရာဇကမ္မေသု နိယုတ္တော **သဗ္ဗကမ္မိကော။ တေနာ** တိ တေန သဗ္ဗတ္ထ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တေန ကာရဏေန။ **အာဟ** အဋ္ဌကထာယံ။ သဗ္ဗတ္ထ နိယုတ္တာ **သဗ္ဗတ္ထိကာ** သဗ္ဗတ္ထ လီနေ ဥဒ္ဓတေ စ စိတ္တေ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ, သဗ္ဗေန ဝါ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိယေန ဗောဇ္ဈင်္ဂဂဏေန အတ္ထေတဗ္ဗာတိ သဗ္ဗတ္ထာ, သာဝ **သဗ္ဗတ္ထိကာ။ စိတ္တ** န္တိ ကုသလစိတ္တံ။ တဿ ဟိ **သတိပဋိသရဏံ** ပရာယဏံ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိဂတဿ အဓိဂမာယ။ တေနာဟ – **"အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ"**တိအာဒိ။

ခန္ဓာဒိဘေဒေသု အနောကဍ္ဎပညာနန္တိ ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စဝသေနပိ ခန္ဓာယတနာဒီသု အပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓီနံ။ ဗဟုဿုတသေဝနာ ဟိ သုတမယဉာဏာဝဟာ။ တရုဏဝိပဿနာသမင်္ဂီပိ ဘာဝနာမယဉာဏေ ဌိတတ္တာ ဧကံသတော ပညဝါ ဧဝ နာမ ဟောတီတိ အာဟ – **"သမပညာသ။ပေ။ ပုဂ္ဂလသေဝနာ"** တိ။ ဉေယျဓမ္မဿ ဂမ္ဘီရဘာဝဝသေန တပ္ပရိစ္ဆေဒကဉာဏဿ ဂမ္ဘီရဘာဝဂ္ဂဟဏန္တိ အာဟ – **"ဂမ္ဘီရေသု ခန္ဓာဒီသု ပဝတ္တာယ ဂမ္ဘီရပညာယာ"** တိ။ တဉှိ ဉေယျံ တာဒိသာယ ပညာယ စရိတဗ္ဗတော ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယံ။ တဿာ ဝါ ပညာယ တတ္ထ ပဘေဒတော ပဝတ္တိ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယာ, တဿာ ပစ္စဝေက္ခဏာတိ အာဟ – **"ဂမ္ဘီရပညာယ ပဘေဒပစ္စဝေက္ခဏာ"** တိ။

ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏံ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တသတ္တဿ ယေဘုယျေန သဗ္ဗပဌမံ ကရောန္တီတိ ဒေဝဒူတသုတ္တာဒီသု အာဒိတော ဝုတ္တတ္တာ စ အာဟ – **"ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏတော ပဋ္ဌာယာ"** တိ။ **သကဋဝဟနာဒိကာလေတိ အာဒိ**-သဒ္ဒေန တဒညံ မနုဿေဟိ တိရစ္ဆာနေဟိ စ ဝိဗာဓိတဗ္ဗကာလံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရ** န္တိ ဣဒံ အပရာပရေသု ပေတေသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တဝသေန ဝုတ္တံ, ဧကစ္စာနံ တ ပေတာနံ ဧကစ္စတိရစ္ဆာနာနံ ဝိယ ဒီဃာယုကတာ သိယာတိ တထာ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ကာဠော နာဂရာဇာ စတုန္နံ ဗုဒ္ဓါနံ သမ္မုခီဘာဝံ လဘိတွာ ဌိတောပိ မေတ္တေယျဿပိ ဘဂဝတော သမ္မုခီဘာဝံ လဘိဿတီတိ ဝဒန္တိ, ယတဿ ကပ္ပာယုကတာ ဝုတ္တာ။

ဧဝံ အာနိသံသဒဿာဝိနော တိ ဝီရိယာယတ္တော ဧဝ သဗ္ဗော လောကိယော လောကုတ္တရော စ ဝိသေသာဓိဂမောတိ ဧဝံ ဝီရိယေ အာနိသံသဒဿနသီလဿ။ **ဂမနဝီထိ**န္တိ သပုဗ္ဗဘာဂံ နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒံ, သဟ ဝိပဿနာယ အရိယမဂ္ဂပ္ပဋိပါဟိ, သတ္တဝိသုဒ္ဓိပရမ္ပရာ တ။ သာ ဟိ "ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋနိယျာနာယ ဂန္တဗ္ဗာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ပဋိပဒါ"တိ ကတွာ ဂမနဝီထိ နာမ။

ကာယဒဠှီဗဟုလောတိ ယထာ တထာ ကာယဿ ဒဠှီကမ္မပ္ပသုတော။ **ပိဏ္ဍပါတ** န္တိ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ။ ပစ္စယဒါယကာနံ အတ္တနိ ကာရဿ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိယာ မဟပ္ဖလဘာဝဿ ကရဏေန ပိဏ္ဍဿ ဘိက္ခာယ ပဋိပူဇနာ **ပိဏ္ဍပါတာပစာယနံ** ။

နီဟာရန္တော တိ ပတ္တတ္ထဝိကတော နီဟာရန္တော။ **တံ သဒ္ဒံ သုတွာ** တိ တံ ဥဟာသိကာယ ဝစနံ ပဏ္ဏသာလာဒွါရေ ဌိတော ပဥ္စာဘိညတာယ ဒိဗ္ဗသောတေန သုတွာ။ မနုဿသမ္ပတ္တိ, ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ, နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တီတိ ဣမာ **တိဿော သမ္ပတ္တိယော။ အတုံ သကိ္ခဿသီ**တိ တယိ ကတေန အနမယေန ဝေယျာဝစ္စမယေန စ ပုညကမ္မေန ခေတ္တဝိသေသဘာဝူပဂမနေန အပရာပရံ ဒေဝမနုဿာနံ သမ္ပတ္တိယော အန္တေ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိဥ္စ အတုံ သကိ္ခဿသီတိ ထေရော အတ္တာနံ ပုစ္ဆတိ။ **သိတံ ကရောန္တော** တိ ''အကိစ္ဆေနေဝ မယာ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ သမတိက္ကန္တ''န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသာနေ သဉ္ဇာတဟာမောဇ္ဇဝသေန သိတံ ကရောန္တော။

နိပ္ပရိဿယကာလော တိ နိရုပဒ္ဒဝကာလော, တအာ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ သုလဘာ ပစ္စယာ ဟောန္တီတိ ပစ္စယဟေတုကာ စိတ္တပီဠာ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပဿန္တာနံယေဝ** တိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ။ **ခီရဓေနုန္တိ** ခီရဒာယိကံ ဓေနုံ ။ **ကိဥ္စိဒေဝ ကတွာ**တိ ကိဥ္စိဒေဝ ဘတိကမ္မံ ကတွာ။ **ဥစ္ဆုယန္တကမ္မ** န္တိ ဥစ္ဆုယန္တသာလာယ ကာတဗ္ဗံ ကိစ္စံ။ **တမေဝ မဂ္ဂ**န္တိ ဥဟာသကေန ပဋိပန္နမဂ္ဂံ။ **ဥပကဍ္ဎာယာ** တိ အာသန္နာယ။ **ဝိပ္ပဋိပန္န** န္တိ ဇာတိဓမ္မကုလဓမ္မာဒိလင်္ဃနေန အသမ္မာပဋိပန္နံ။ **ဧဝန္တိ** ယထာ အသမ္မာပဋိပန္နော ပုတ္တော တာယ ဧဝ အသမ္မာပဋိပတ္တိယာ ကုလသန္တာနတော ဗာဟိရော ဟုတွာ ပိတု သန္တကာ အယဇ္ဇဿ န ဘာဂီ, ဧဝံ **ကုသီတောပိ** တေနေဝ ကုသီတဘာဝေန န သမ္မာပဋိပန္နော သတ္ထု သန္တကာ လဒ္ဓဗ္ဗအရိယဓနအယဇ္ဇဿ န ဘာဂီ။ **အာရဒ္ဓဝီရိယောဝ လဘတိ** သမ္မာပဋိပဇ္ဇနတော။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ယောဇနာ, ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

မဟာတိ သီလာဒိဂုဏေဟိ မဟန္တော ဝိပုလော အနညသာဓာရဏော။ တံ ပနဿ ဂုဏမဟတ္တံ ဒသသဟဿိ လောကဓာတုကမ္ပနေန လောကေ ပာကဋန္တိ ဒဿေန္တော **''သတ္ထုနော ဟိ''** တိအာဒိမာဟ။

ယသ္မာ သတ္ထုသာသနေ ပဗ္ဗဇိတဿ ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂမနေန သက္ယပုတ္တိယဘာဝေ သဉ္ဇာယတိ, တသ္မာ ဗုဒ္ဓပုတ္တဘာဝံ ဒဿေန္တော **''အသမ္ဘိန္နာယာ''** တိအာဒိမာဟ။

အလသာနံ ဘာဝနာယ နာမမတ္တမ္ပိ အဇာနန္တာနံ ကာယဒဠ္ဟီဗဟုလာနံ ယာဝဒတ္ထံ ဘုဥ္ဇိတွာ သေယျသုခာဒိအနုယုဥ္ဇနကာနံ တိရစ္ဆာနဂတိကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ ဒူရတော ဝဇ္ဇနာ **ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ** တိ အာဟ – **''ကုသီတံ ပူရေတွာ ဌိတအဇဂရသဒိသေ''**တိအာဒိ။ ''ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေဿာမာ''တိအာဒိနာ ဘာဝနာရမ္ဘဝသေန အာရဒ္ဓဝီရိယာနံ ဒဠ္ဟပရက္ကမာနံ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမနာ **အာရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ**တိ အာဟ – **''အာရဒ္ဓဝီရိယေ''** တိအာဒိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၆၄-၆၅) ပန ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ သဗ္ရဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာတိ ဣဒံ ဒွယံ န ဂဟိတံ, ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနတာ သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏတာတိ ဣဒံ ဒွယံ ဂဟိတံ။ တတ္ထ အာနိသံသဒဿာဝိတာယ ဧဝ သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏာ ဂဟိတာ ဟောတိ လောကိယလောကုတ္တရဝိသေသာဓိဂမဿ ဝီရိယာယတ္တတာဒဿနဘာဝတော, ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ ပန တဒဓိမုတ္တတာယ ဧဝ ဂဟိတံ ဟောတိ။ ဝီရိယုပ္ပာဒနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ အတ္ထသိဒ္ဓမေဝါတိ။ တတ္ထ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနအာရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလသေဝနတဒဓိ- မုတ္တတာပဋိပက္ခဝိဓမနပစ္စယူပသံဟာရဝသေန အဟာယဘာယပစ္စဝေက္ခဏာဒယော သမုတ္တေဇနဝသေန ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒကာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဗုဒ္ဓာနုဿတိယာ ဥပစာရသမာဓိနိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ – **''ယာဝ ဥပစာရာ''**တိ။ **သကလသရီရံ ဖရမာနော**တိ ပီတိသမုဋ္ဌာနေဟိ ပဏီတရူပေဟိ သကလသရီရံ ဖရမာနော, ဓမ္မသင်္ဃဂုဏေ အနုဿရန္တဿပိ ယာဝ ဥပစာရာ သကလသရီရံ ဖရမာနော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဧဝံ သေသအနုဿတီသု, ပသာဒနီယသုတ္တန္တပစ္စဝေက္ခဏာယ စ ယောဇေတဗ္ဗံ တဿာပိ ဝိမုတ္တာယတနဘာဝေန တဂ္ဂတိကတ္တာ။ **ဧဝရူပေ ကာလေ**တိ ''ဒုဗ္ဘိက္ခဘယာဒီသူ''တိ ဝုတ္တကာလေ။ **သမာပတ္တိ။ပေ။ န သမုအာစရန္တီ** တိ ဣဒံ ဥပသမာနုဿတိယာ ဝသေန ဝုတ္တံ။ သင်္ခါရာနဉ္ဟိ ဝသေန သပ္ပဒေသဝူပသမေပိ နိပ္ပဒေသဝူပသမေ ဝိယ တထာ သညာယ ပဝတ္တိတော ဘာဝနာမနသိကာရော ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထော ဟုတွာ ဥပစာရသမာဓိံ အာဝဟန္တော တထာရူပပီတိသောမနဿသမန္နာဂတော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပဟာအယ ဟောတီတိ။ တတ္ထ ''ဝိက္ခမ္ဘိတာ ကိလေသာ''တိ ဟဒ္ဓော။ **န သမုအာစရန္တီ** တိ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ကာရဏတ္ထော။ ယသ္မာ န သမုအာစရန္တိ, တသ္မာ တံ နေသံ အသမုအာစာရံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿာတိ ယောဇနာ။ န ဟိ ကိလေသေပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပ္ပတ္တိ ယုတ္တာ, ပသာဒနီယေသု ဌာနေသု ပသာဒသိနေဟာဘာဝေန လူခဟဒယတာယ

လူခတာ။ သာ တတ္ထ အာဒရကရတာကရဏေန ဝိညာယတီတိ အာဟ – **“အသက္ကစ္စကိရိယာယ သံသူစိတလူခဘာဝေ”**တိ။

ပဏီတဘောဇနသေဝနတာတိ ပဏီတသပ္ပာယဘောဇနသေဝနတာ။ **ဥတုဣရိယာပထသုခ**ဂ္ဂဟဏေန သပ္ပာယဥတုဣရိယာပထဂ္ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တဉှိ တိဝိဓမ္ပိ သပ္ပာယံ သေဝိယမာနံ ကာယဿ ကလ္လတာဟာဒနဝသေန စိတ္တဿ ကလ္လတံ အာဝဟန္တံ ဒုဝိဓာယပိ ပဿဒ္ဓိယာ ကာရဏံ ဟောတိ။ အဟေတုကသတ္တေသု လဗ္ဘမာနံ သုခဒုက္ခန္တိ အယမေကော အန္တော, ကုသလာဒိဝိသမဟေတုကန္တိ ပန အယံ ဒုတိယော။ ဧတေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ ယထာသကံ ကမ္မုနာ ဟောတီတိ အယံ မဇ္ဈိမာ ပဋိပတ္တိ။ မဇ္ဈတ္တော ပယောဂေ ယဿ သော မဇ္ဈတ္တပယောဂေ, တဿ ဘာဝေ **မဇ္ဈတ္တပယောဂတာ**။ အယဉှိ သဘာဝတာသာရဒ္ဓကာယတာယ တံပဿဒ္ဓကာယတာယ ကာရဏံ ဟောတိ, ပဿဒ္ဓိဒ္ဝယံ အာဝဟတိ။ ဧတေနေဝ သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနပဿဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလသေဝနာန တဒာဝဟနတာ သံဝဏ္ဏိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ စ ပညာဝဟာ ဝုတ္တာ, သမာဓာနာဝဟာပိ တာ ဟောန္တိ။ သမာဓာနာဝဟဘာဝေနေဝ ပညာဝဟဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ – **“ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ”** တိ။

ကာရဏကောသလ္လဘာဝနာကောသလ္လာနံ နာနန္တရိယဘာဝတော ရက္ခနာကောသလ္လဿ စ တံမူလကတ္တာ **“နိမိတ္တကုသလတာ နာမ ကသိဏနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟကုသလတာ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **ကသိဏနိမိတ္တဿာ**တိ စ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အသုဘနိမိတ္တာဒိကဿပိ ဟိ ယဿ ကဿစိ ဈာနုပ္ပတ္တိနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လံ နိမိတ္တကုသလတာ ဧတတိ။ **အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပညာပယောဂမန္ဒတံ ပယောဂဝေကလ္လဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **တဿ ပဂ္ဂဏှန**န္တိ တဿ လီနဿ စိတ္တဿ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒိသမုဋ္ဌာပနေန လယာပတ္တိတော သမုဒ္ဓရဏံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

> “ယသ္မိဉ္စ ခော, ဘိက္ခဝေ, သမယေ လီနံ စိတ္တံ ဟောတိ, ကာလော တသ္မိံ သမယေ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ။ တံ ကိဿ ဟေတု? လီနံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တံ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ သုသမုဋ္ဌာပယံ ဟောတိ။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုကာမော အဿ။ သော တတ္ထ သုက္ခာနိ စေဝ တိဏာနိ ပက္ခိပေယျ, သုက္ခာနိ စ ဂောမယာနိ ပက္ခိပေယျ, သုက္ခာနိ စ ကဋ္ဌာနိ ပက္ခိပေယျ, မုခဝါတဉ္စ ဒဒေယျ, န စ ပံသုကေန ဩကိရေယျ, ဘဗ္ဗော နု ခော သော ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုန္တိ? ဧဝံ, ဘန္တေ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။
>
> ဧတ္ထ စ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီနံ ဘာဝနာ သမုဋ္ဌာပနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, သာ အနန္တရံ ဝိဘာဝိတာ ဧဝ။

အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟီတိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပညာပယောဂဗလဝတံ ပမောဒုပ္ပိလာပနဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **တဿ နိဂ္ဂဏှန**န္တိ တဿ ဥဒ္ဓတဿ စိတ္တဿ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒိသမုဋ္ဌာပနေန ဥဒ္ဓတာပတ္တိတော နိသေဓနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဘဂဝတာ –

> “ယသ္မိဉ္စ ခော, ဘိက္ခဝေ, သမယေ ဥဒ္ဓတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ကာလော တသ္မိံ သမယေ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ။ တံ ကိဿ ဟေတု? ဥဒ္ဓတံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တံ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ သုဝူပသမံ ဟောတိ။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုကာမော အဿ, သော တတ္ထ အလ္လာနိ စေဝ တိဏာနိ ပက္ခိပေယျ, အလ္လာနိ စ ဂောမယာနိ နိက္ခိပေယျ, အလ္လာနိ စ ကဋ္ဌာနိ ပက္ခိပေယျ, မုခဝါတဉ္စ န ဒဒေယျ, ပံသုကေန စ ဩကိရေယျ, ဘဗ္ဗော နု ခော သော ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုန္တိ? ဧဝံ, ဘန္တေ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။

ဧတ္တာပိ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီနံ ဘာဝနာ သမုဒ္ဒါပနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာ ဝုတ္တာ ဧဝ, သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဝုစ္စမာနာ, ဣတရဿ အနန္တရံ ဝက္ခတိ။

ပညာပယောဂမန္ဒတာယာ တိ ပညာဗ္ယာပာရဿ အပ္ပကဘာဝေန။ ယထာ ဟိ အနံ အလောဘပ္ပဓာနံ, သီလံ အဒေါသပ္ပဓာနံ, ဧဝံ ဘာဝနာ အမောဟပ္ပဓာနာ။ တတ္ထ ယဒါ ပညာ န ဗလဝတီ ဟောတိ, တဒါ ဘာဝနာ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသာဝဟာ န ဟောတိ။ အနဘိသင်္ခတော ဝိယ အာဟာရော ပုရိသဿ, ယောဂိနော စိတ္တဿ အဘိရုစိံ န ဇနေတိ, တေန တံ နိရဿာဒံ ဟောတိ။ တထာ ဘာဝနာယ သမ္မဒေဝ အဝီထိပဋိပတ္တိယာ ဥပသမသုခံ န ဝိန္ဒတိ, တေနပိ စိတ္တံ နိရဿာဒံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – **“ပညာပယောဂမန္ဒတာယာ။ပေ။ နိရဿာဒံ ဟောတီ”** တိ။ တဿ သံဝေဂုပ္ပာဒနံ ပသာဒုပ္ပာဒနဉ္စ တိကိစ္ဆနန္တိ တံ ဒဿေန္တော, **“အဋ္ဌ သံဝေဂဝတ္ထူနီ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏာနိ ယထာရဟံ သုဂတိယံ ဒုဂ္ဂတိယဉ္စ ဟောန္တီတိ တဒညမေဝ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနာဒိခုပ္ပိပါသာဒိအညမညဝိဟေဌနာဒိ ဟေတုကံ အပာယဒုက္ခံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တယိဒံ သဗ္ဗံ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝနိဿိတံ ဂဟိတန္တိ အတီတေ အနာဂတေ စ ကာလေ ဝဋ္ဋမူလကဒုက္ခာနိ ဝိသုံ ဂဟိတာနိ ။ ယေ ပန သတ္တာ အာဟာရူပဇီဝိနော, တတ္ထ စ ဥဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိနော, တေသံ အညေဟိ အသာဓာရဏဇီဝိတဒုက္ခံ အဋ္ဌမံ သံဝေဂဝတ္ထု ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ သမ္ပဟံသနတာ**တိ အယံ ဘာဝနာစိတ္တဿ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗသမယေ ဝုတ္တနယေနေဝ သံဝေဇနနဝသေန ဧဝ ပသာဒုပ္ပာဒနဝသေန စ သမ္မဒေဝ ပဟံသနာ, သံဝေဇနနပုဗ္ဗကပသာဒုပ္ပာဒနေန တောသနာတိ အတ္ထော။

သမ္မာပဋိပတ္တိံ အာဂမ္မာ တိ လီနုဒ္ဓစ္စဝိရဟေန သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ စ သမ္မာ အဝိသမံ သမ္မဒေဝ ဘာဝနာပဋိပတ္တိံ အာဂမ္မ။ **အလီနန္တိ**အာဒီသု ကောသဇ္ဇပက္ခိယာနံ ဓမ္မာနံ အနဓိမတ္တတာယ **အလီနံ,** ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ အနဓိမတ္တတာယ **အနုဒ္ဓတံ,** ပညာပယောဂသမ္ပတ္တိယာ ဥပသမသုခါဓိဂမေန စ **အနိရဿာဒံ,** တတော ဧဝ အာရမ္မဏေ **သမပ္ပဝတ္တံ သမထဝီထိပဋိပန္နံ**။ အလီနာနုဒ္ဓတာဟိ တ အာရမ္မဏေ **သမပ္ပဝတ္တံ,** အနိရဿာဒတာယ **သမထဝီထိပဋိပန္နံ** ။ သမပ္ပဝတ္တိယာ တ **အလီနံ အနုဒ္ဓတံ,** သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ **အနိရဿာဒ** န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တတ္ထ အလီနတာယ **ပဂ္ဂဟေ,** အနုဒ္ဓတတာယ **နိဂ္ဂဟေ,** အနိရဿာဒတာယ **သမ္ပဟံသနေ** န ဗျာပာရံ အာပဇ္ဇတိ။ **အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ အဇ္ဈုပေက္ခနတာ**တိ အယံ အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗသမယေ ဘာဝနာစိတ္တဿ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု ဗျာဝဋတာသင်္ခါတံ ပဋိပက္ခံ အဘိဘုယျ အဇ္ဈုပေက္ခနာ ဝုစ္စတိ။ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနတော ဝိပဿနာယ အဓိဋ္ဌာနဘာဝူပဂမနတော စ ဥပစာရဇ္ဈာနမ္ပိ သမာဓာနကိစ္စနိပ္ဖတ္တိယာ ပုဂ္ဂလဿ သမာဟိတဘာဝသာဓနမေဝါတိ တတ္ထ သမဓုရဘာဝေနာဟ – **“ဥပစာရံ တ အပ္ပနံ တ”**တိ။ **သေ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ သေ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ အနုပ္ပန္နော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

အနုရောဓဝိရောဓပ္ပဟာနဝသေန မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ကာရဏံ တသ္မိံ သတိ သိဇ္ဈနတော, အသတိ စ အသိဇ္ဈနတော, သော စ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဝိသယဝသေန ဒုဝိဓောတိ အာဟ – **“သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ သင်္ခါရမဇ္ဈတ္တတာ”**တိ။ တဒုဘယေန စ ဝိရုဇ္ဈနံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ဧဝ ဒူရီကတန္တိ အနုရုဇ္ဈနဿ ဧဝ ပဟာနဝိဓိံ ဒဿေတုံ – **“သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ – **“သတ္တသင်္ခါရကေလာယနပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ”**တိ။ ဥပေက္ခာယ ဟိ ဝိသေသတော ရာဂေ ပဋိပက္ခော။ တထာ စာဟ – ‘‘ဥပေက္ခာ ရာဂဗဟုလဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ’’တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၆၉)။ **ဒွဝီဟာကာရေဟီ**တိ ကမ္မဿကတာပစ္စဝေက္ခဏံ, အတ္တသုညတာပစ္စဝေက္ခဏန္တိ, ဣမေဟိ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ။ **ဒွီဟေတ**တိ အဝဓာရဏံ သင်္ကာသမာနတာဒဿနတ္ထံ။ သင်္ကာ ဧဝ ဟေတ္ထ သမာနာ, န သင်္ကေယျံ သဗ္ဗထာ သမာနန္တိ။ **အဿာမိကဘာဝေ** အနတ္တနိယတာ။ သတိ ဟိ အတ္တနိ တဿ ကိဉ္စနဘာဝေန စီဝရံ အညံ တ ကိဉ္စိ အတ္တနိယံ နာမ သိယာ, သော ပန ကောစိ နတ္ထေတတိ အဓိပ္ပာယော။ **အနဒ္ဓနိယ** န္တိ န အဒ္ဓါနက္ခမံ, န စိရဋ္ဌာယီ ဣတ္တရံ အနိစ္စန္တိ အတ္ထော။ **တာဝကာလိက**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။

မမာယတီတိ မမတ္တံ ကရောတိ, မမာတိ တဏှာယ ပရိဂ္ဂယှ တိဋ္ဌတိ။ **ခနာယန္တာ** တိ ခနံ ဒဗ္ဗံ ကရောန္တာ။

၄၁၉. **သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ** တိ သမ္မာ အဝိပရီတံ အနိစ္စာဒိဝသေန ဒဿနသဘာဝာ။ **သမ္မာအဘိနိရောပနလက္ခဏော**တိ သမ္မဒေဝ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနသဘာဝေါ။ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတာ တဇာ ဇနံ သင်္ဂဏှာတီ တိ တဗ္ဗိပက္ခဝိရတိသဘာဝါ သမ္မာဝါစာ ဘေဒကရမိစ္ဆာဝါစာပဟာနေန ဇနေ သမ္ပယုတ္တေ စ ပရိဂ္ဂဏှာနကိစ္စဝတီ

ဟောတီတိ **“ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ”** တိ ဝုတ္တာ။ ဝိသံတဒနာဒိကိစ္စတာယ ဟိ လူခါနံ အပရိဂ္ဂဟကာနံ မုသာတအဒီနံ ပဋိပက္ခဘူတာ သိနိဒ္ဓဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟဏသဘာတ သမ္မာဇပေနကိစ္စာ သမ္မာတစာ တပ္ပစ္စယသုဘာသိတသမ္ပဋိဂ္ဂဟကေ ဇနေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ပရိဂ္ဂဏှတ္တိ ပဝတ္တတီတိ **ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ** ။ ယထာ စီဝရကမ္မာဒိပ္ပယောဂသင့်ခါတော ကမ္မန္တော ကာတဗ္ဗံ စီဝရရဇနာဒိကံ သမုဋ္ဌာပေတိ နိပ္ဖာဒေတိ, တံတံကိရိယာနိပ္ဖာဒကော တ စေတနာသင်္ခါတော ကမ္မန္တော ဟတ္ထစလနာဒိကံ ကိရိယံ သမုဋ္ဌာပေတိ, ဧဝံ သာဝဇ္ဇကတ္တဗ္ဗကိရိယာသမုဋ္ဌာပကမိစ္ဆာကမ္မန္တပပ္ပဟာနေန သမ္မာကမ္မန္တော နိရဝဇ္ဇဿ ကတ္တဗ္ဗဿ နိရဝဇ္ဇာကာရေန သမုဋ္ဌာပနကိစ္စတ ဟောတီတိ အာဟ – **“သမ္မာသမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော”** တိ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ တ ဥက္ခိပနံ **သမုဋ္ဌာပနံ** ကာယိကကိရိယာယ ဘာရုက္ခိပနံ ဝိယ။ **သမ္မာတေအာပနလက္ခဏော** တိ ဇီဝမာနဿ ပုဂ္ဂလဿ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ တ ဇီဝိတိန္ဒြိယဝုတ္တိယာ, အာဇီဝဿေဝ တ သမ္မဒေဝ သောဓနံ တေအာပနံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ သမ္မာတေအာပနလက္ခဏော။ အထ တ ကာယတစာနံ ခန္ဓသန္တာနဿ စ သံကိလေသဘူတမိစ္ဆာအာဇီဝပ္ပဟာနေန သမ္မာအာဇီဝေ **“တေအာပနလက္ခဏော”** တိ ဝုတ္တော။ သမ္မာတယာမသတိသမာဓီသု ဝတ္တဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။

ပညာယ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝတော သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ တဿာ ပဋိပက္ခာတတိ ဝုတ္တံ – **“အညေဟိပိ အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသေဟိ သဒ္ဓိ”** န္တိ။ အထ တ **အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသာ** ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာ အဝိဇ္ဇာဒယော ပညာယ ဥဇုပစ္စနီကဘာဝတော။ **ပဿတီ** တိ ပဿန္တိ ဝိယ ဟောတိ ဝိဗန္ဓာဘာဝတော။ တေနာဟ – **“တပ္ပဋိစ္ဆာဒက။ပေ။ အသမ္မောဟတော”** တိ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနံ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒယော ဥဇုဝိပစ္စနီကာတိ အာဟ – **“သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယော။ပေ။ ပဇဟန္တီ”** တိ။ **တထေဝတ**တိ ဣမိနာ အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသေဟိ သဒ္ဓိန္တိ ဣမမတ္ထံ အနုကမုတိ။ **ဝိသေသတော**တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝုတ္တကိစ္စတော ဝိသေသေန။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတေသု သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီသု။

သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ နာမာ တိ လောကိယံ လောကုတ္တရဉ္စ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ ဝဒတိ မိဿကတာဘာဝတော ။ တေနာဟ – **“ပုဗ္ဗဘာဂေ”**တိအာဒိ။ **ဧကာရမ္မဏာ** နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတ္တာ။ **ကိစ္စတော**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒုက္ခာဒီဟိ ဉာဏေဟိ ကာတဗ္ဗကိစ္စဿ ဣဓ နိပ္ဖတ္တိတော, ဣမဿေဝ တ ဉာဏဿ ဒုက္ခာဒိပ္ပကာသနကိစ္စတော။ **စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ** ဒုက္ခပရိညာဒိစတုကိစ္စသာဓနတော။ **တီဏိ နာမာနိ လဘတိ** ကာမသင်္ကပ္ပာဒိပ္ပဟာနကိစ္စနိပ္ဖတ္တိတော။ **သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၇၀၃ အာဒယော) ‘‘ဝိရတိစေတနာ တံသမ္ပယုတ္တာ စ ဓမ္မာ သိက္ခာပဒါနီ’’တိ ဝုတ္တာနိ, တတ္ထ ပဓာနာနံ ဝိရတိစေတနာနံ ဝသေန **“ဝိရတိယောပိ ဟောန္တိ စေတနာဒယောပီ”** တိ အာဟ။ ‘‘သမ္မာ ဝဒတိ ဧတာယာ’’တိအာဒိနာ အတ္ထသမ္ဘဝတော **သမ္မာတစာဒယော တယော ဝိရတိယောပိ ဟောန္တိ စေတနာဒယောပိ** ။ မုသာတအာဒီဟိ ဝိရမဏကာလေ ဝိရတိယော, သုဘာသိတာဒိတစာဘာသနာဒိကာလေ စေတနာဒယော ယောဇေတဗ္ဗာ။ **မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဝိရတိယောဝ** မဂ္ဂလက္ခဏပ္ပတ္တိတော။ န ဟိ စေတနာ နိယျာနသဘာတ။ အထ တ ဧကဿ ဉာဏဿ ဒုက္ခာဒိဉာဏတာ ဝိယ ဧကာယ ဝိရတိယာ မုသာတအာဒိဝိရတိဘာတေ ဝိယ စ ဧကာယ စေတနာယ သမ္မာတစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာတ သမ္မာတစာဒိဘာတသိဒ္ဓိတော **“မဂ္ဂက္ခဏေ ဝိရတိယောတ”** တိ ဝုတ္တံ။

စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတီ တိ စတုသမ္မပ္ပဓာနစတုသတိပဋ္ဌာနဝသေန လဘတိ။ မဂ္ဂက္ခဏေတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **ပုဗ္ဗဘာဂေပိ မဂ္ဂက္ခဏေပိ သမ္မာသမာဓိ တေ** တိ ယဒိပိ သမာဓိဥပကာရကာနံ အဘိနိရောပနာနုမဇ္ဇနသမ္ပိယာယနဗျူဟနသန္တသုခါနံ ဝိတက္ကာဒီနံ ဝသေန စတူဟိ ဈာနေဟိ သမ္မာသမာဓိ ဝိဘတ္တော, တထာပိ တယာမော ဝိယ အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပာဒနာဒိစတုတယာမကိစ္စံ, သတိ ဝိယ စ အသုဘာသုခါနိစ္စာနတ္တေသု ကာယာဒီသု သုဘာဒိသညာပဟာနလက္ခဏံ စတုသတိကိစ္စံ, ဧကော သမာဓိ စတုဇ္ဈာနသမာဓိကိစ္စံ န သာဓေတီတိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ, ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ ဧဝ မဂ္ဂက္ခဏေပိ, တထာ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ, စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ ဧဝ မဂ္ဂက္ခဏေပီတိ အတ္ထော။

‘‘ကိံ ပနာယံ မဂ္ဂဓမ္မာနံ ဒေသနာနုက္ကမော, ကေဝလံ တစာယ ကမဝတ္တိနိဘာဝတော, ဥဒါဟု ကဉ္စိ ဝိသေသံ ဥပာဒါယာ’’တိ ဝိစာရဏာယံ ကဉ္စိ ဝိသေသံ ဥပာဒါယာတိ ဒဿေန္တော အာဟ – **“ဣမေသူ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ ဘာဝနာနုဘာတ ဟိတဖလာယ သာတိသယံ တိက္ခဝိသဒဘာဝပ္ပတ္တိယာ အစ္စန္တိယဗဟုပ္ပကာရတာယ သဗ္ဗသော

ပဋိပက္ခဝိဓမနေန ယာထာဝတော ဓမ္မသဘာဝဗောဓနေန စ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဗဟုကာရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ – **"အယံ ဟိ"**တိအာဒိ။

တသ္မာ တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ **ဗဟုကာရောတိ** ဓမ္မသမ္ပဋိဝေဓေ ဗဟူပကာရော။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ, **"ယထာ ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဝစီဘေဒဿ ကာရဏော ဝိတက္ကော သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇဝစီဘေဒနိဝတ္တနပ္ပဝတ္တနာကာရာယ သမ္မာဝါစာယပိ ဥပကာရကော ဧတတိ အာဟ – **"သ္ဝတယံ။ပေ။ သမ္မာဝါစာယပိ ဥပကာရကော"** တိ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပော ဟိ သစ္စဝါစာယ ဝိရတိဝါစာယပိ ဝိသေသပစ္စယော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဝါဒေကဌကိလေသပ္ပဟာနတော။

သံဝိဒဟိတ္ဝာတိအာဒီသု သမ္မာ ဝိဒဟနံ ကမ္မန္တပ္ပယောဇနဉ္စ ကေန္တာနဝဇ္ဇဝစီကာယကမ္မဝသေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ဝိရတိဝါစာဝသေန သံဝိဒဟနံ ဝိရတိကမ္မန္တဿေဝ ပယောဇနဉ္စ နိဒဿိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဟိဿ သမ္မာဝါစာယ သမ္မာကမ္မန္တဿာပိ ဗဟုကာရတာ ဇောတိတာ သိယာ။ ဝစီဘေဒနိယာမိကာ ဟိ ဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိ ကာယိကကိရိယနိယာမိကာယ ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိယာ ဥပကာရိကာ။ တထာ ဟိ ဝိသံဝါဒနာဒိမိစ္ဆာဝါစတော အဝိရတော မိစ္ဆာကမ္မန္တတောပိ န ဝိရမတေဝ။ ယထာဟ – "ဧကံ ဓမ္မံ အတီတဿ။ပေ။ နတ္ထိ ပာပံ အကာရိယ"န္တိ။ တသ္မာ အဝိသံဝါဒနာဒိသမ္မာဝါစာယ ဌိတော သမ္မာကမ္မန္တမ္ပိ ပူရေတိယေဝါတိ ဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိ ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိယာ ဥပကာရိကာ။

ယသ္မာ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ နာမ ဒုဿီလျပ္ပဟာနပုဗ္ဗိကာ, တသ္မာ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာနန္တရံ သမ္မာအာဇီဝေ ဒေသိတောတိ ဒဿေတုံ – **"စတုဗ္ဗိဓံ ပနာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဧတ္တာဝတာ** တိ ပရိသုဒ္ဓသီလာဇီဝိကာမတ္တေန။ **ဣဒံ ဝီရိယန္တိ** စတုသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယံ။

ဝီရိယာရမ္ဘောပိ သမ္မာသတိပရိဂ္ဂဟိတော ဧဝ နိဗ္ဗာနာဝဟော, န ကေဝလောတိ ဒဿေတုံ – **"တတော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သူပဋ္ဌိတာ** တိ ဗဟိဒ္ဓါဝိက္ခေပံ ပဟာယ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတာ ကာတဗ္ဗာ။ **သမာဓိဿ ဥပကာရဓမ္မာ** နာမ ယထာဝုတ္တဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာဒယော။ တပ္ပဋိပက္ခတော **အနုပကာရဓမ္မာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဂတိယောတိ** နိပ္ဖတ္တိယော။ **သမန္နေသိတွာတိ** သမ္မာ ပရိယေသိတ္ဝာ။

၄၂၇. ယထာ ဣတ္ထီသု ကထာ ပဝတ္တာ အဓိတ္ထီတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ **အဇ္ဈတ္တံ** ။ "ဧဝံ ပဝတ္တမာနာ မယံ 'အတ္တာ'တိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာ"တိ ဣမိနာ ဝိယ အဓိပ္ပာယေန အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဒိဿ ပဝတ္တာ သတ္တသန္တတိပရိယာပန္နာ အဇ္ဈတ္တံ။ တသ္မိံ **အဇ္ဈတ္တရူပေ,** အတ္တနော ကေသာဒိဝတ္ထုကေ ကသိဏရူပေတိ အတ္ထော။ **ပရိကမ္မဝသေန အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ**တိ ပရိကမ္မကရဏဝသေန အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ, န အပ္ပနာဝသေန။ န ဟိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တာရမ္မဏာ အပ္ပနာ အဇ္ဈတ္တဝိသယာ သမ္ဘဝတိ။ တံ ပန အဇ္ဈတ္တံ ပရိကမ္မဝသေန လဒ္ဓံ ကသိဏနိမိတ္တံ အဝိသုဒ္ဓမေဝ ဟောတိ, န ဗဟိဒ္ဓါ ပရိကမ္မဝသေန လဒ္ဓံ ဝိယ ဝိသုဒ္ဓံ။ တေနာဟ – **"တံ ပနာ"**တိအာဒိ။

ယဿေဝံ ပရိကမ္မံ အဇ္ဈတ္တံ ဥပ္ပန္န န္တိ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပကာရေန အဇ္ဈတ္တံ ပရိကမ္မံ ဇာတံ။ **နိမိတ္တံ ပန ဗဟိဒ္ဓါ** တိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ သသန္တတိပရိယာပန္နံ န ဟောတီတိ ဗဟိဒ္ဓါ။ **ပရိတ္တာနိ** တိ ယထာလဒ္ဓါနိ သုပ္ပသရာဝမတ္တာနိ။ တေနာဟ – **"အဝဍ္ဎိတာနိ"** တိ။ **ပရိတ္တဝသေနေဝ** တိ ဝဏ္ဏဝသေန အာဘောဂေ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ပရိတ္တဝသေနေဝ ဣဒံ အဘိဘာယတနံ ဝုတ္တံ ပရိတ္တတာ ဟေတ္ထ အဘိဘဝနဿ ကာရဏံ။ ဝဏ္ဏာဘောဂေ သတိပိ အသတိပိ အဘိဘဝတီတိ အဘိဘု, ပရိကမ္မံ, ဉာဏံ ဝါ။ အဘိဘု အာယတနံ ဧတဿာတိ **အဘိဘာယတနံ,** ဈာနံ။ အဘိဘဝိတဗ္ဗံ ဝါ အာရမ္မဏသင်္ခါတံ အာယတနံ ဧတဿာတိ **အဘိဘာယတနံ**။ အထ ဝါ အာရမ္မဏာဘိဘဝန တော အဘိဘု စ တံ အာယတနဉ္စ ယောဂိနော သုခဝိသေသာနံ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော မနာယတနဓမ္မာယတနဘာဝတော စာ တိ သသမ္ပယုတ္တဈာနံ **အဘိဘာယတနံ**။ အဘိဘာယတနဘာဝနာ နာမ တိက္ခပညဿေဝ သမ္ဘဝတိ, န ဣတရဿ ာတိ အာဟ – **"ဉာဏုတ္တရိကော ပုဂ္ဂလော"** တိ။ **အဘိဘဝိတွာ သမာပဇ္ဇတီ** တိ ဧတ္ထ အဘိဘဝနံ သမာပဇ္ဇနဉ္စ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမနသမနန္တရမေဝ အပ္ပနာဈာနုပ္ပာဒနန္တိ အာဟ – **"သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပာပေတီ"**တိ။ **သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနာ** တိ စ အပ္ပနာပရိဝါသာဘာဝဿ လက္ခဏဝစနမေတံ။ ယော ခိပ္ပာဘိညောတိ ဝုစ္စတိ,

တတောပိ ဉာဏုတ္တရသ္သေဝ အဘိဘာယတနဘာဝနာ။ **ဌ္တော** တိ တေသံ့ နိမိတ္တေ။ **အပ္ပနံ ပာပေတီ**တိ ဘာဝနာအပ္ပနံ နေတိ။

ဌ္တေ စ ကေစိ ''ဥပ္ပန္နေ ဥပစာရဇ္ဈာနေ တံ အာရုဠှ ယေ ပဟေဠဗ္ဗန္တေန ဒ္ဒေဝ တယော ဇဝနတရာ ပဝတ္တန္တိ, တေ ဥပစာရဇ္ဈာနပက္ခိကာ ဇဝ, တဒနန္တရံ ဘဝင်္ဂပရိတသေန ဥပစာရသေဝနာယ စ ဝိနာ အပ္ပနာ ဟောတိ, သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝ အပ္ပနံ ပာပေတီ''တိ ဝဒန္တိ, တံ တေသံ မတိမတ္တံ။ န ဟိ ပာရိတသိကပရိကမ္မေန အပ္ပနာတရော ဣစ္ဆိတော, နာပိ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဇ္ဈာနေသု ဝိယ ဥပစာရဇ္ဈာနေ ကေန္တော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တသ္မာ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမတော ပရံ ကတိပယဘဝင်္ဂစိတ္တာဝသာနေ အပ္ပနံ ပာပုဏန္တော **''သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပာပေတီ''**တိ ဝုတ္တော။ **သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနာ** တိ စ အဓိပ္ပာယိကမိဒံ ဝစနံ, န နီတတ္ထံ, တတ္ထ အဓိပ္ပာယော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **န အန္တောသမာပတ္တိယံ** တဒာ တထာရူပဿ အာဘောဂဿ အသမ္ဘဝတော။ **သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတဿ အာဘောဂေ** ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာဝသေန ဈာနက္ခဏေ ပဝတ္တံ အဘိဘဝနာကာရံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ ပန ''ဣမိနာဿ ပုဗ္ဗာဘောဂေ ကထိတော''တိ ဝုတ္တံ။ အန္တောသမာပတ္တိယံ တဒာ တထာ အာဘောဂဘာဝေ ကသ္မာ ဈာနသညာယပီတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **''အဘိဘဝသညာ ဟိဿ အန္တောသမာပတ္တိယမ္ပိ အတ္ထီ''**တိ။

ဝမိုတပ္ပမာဏာနိ တိ ဝိပုလပ္ပမာဏာနိတိ အတ္ထော, န ဧကင်္ဂုလဒွင်္ဂုလာဒိဝမိုံ ပာပိတာနိ တထာ ဝမုနဿေ ဝေတ္ထ အသမ္ဘဝတော။ တေနာဟ – **''မဟန္တာနီ''** တိ။ **ဘတ္တဝမိုတက** န္တိ ဘုဥ္ဇနဘာဇနေ ဝမေတွာ ဒိန္နံ ဘတ္တံ, ဧကောသနေ ပုရိသေန ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗဘတ္တတော ဥပမုဘတ္တန္တိ အတ္ထော။

ရူပေ သညာ ရူပသညာ, သာ အဿ အတ္ထီတိ ရူပသညီ, န ရူပသညီ **အရူပသညီ**။ သညာသီသေန ဈာနံ ဝဒတိ။ ရူပသညာယ အနုပ္ပာဒနမေဝေတ္ထ **အလာဘိတာ။ ဗဟိဒ္ဓါဝ ဥပ္ပန္န** န္တိ ဗဟိဒ္ဓါဝတ္ထုသ္မိံယေဝ ဥပ္ပန္နံ။ ဌ္တေ စ –

> ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ။ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနိ ပဿတိ အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ ။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနိ ပဿတိ အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၃၈, ၃၅၈; အ. နိ. ၈.၆၅; ၁၀.၂၉) –

ဧဝမိဓ စတ္တာရိ အဘိဘာယတနာနိ အာဂတာနိ။ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. ၂၀၄-၂၀၅) ပန ''အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ''တိ ဧဝမာဂတာနိ။ တတ္ထ စ ကာရဏံ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တမေဝ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ အဋ္ဌသာလိနိယံ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၂၀၄) –

> ''ကသ္မာ ပန ယထာ သုတ္တန္တေ 'အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနီ'တိ အာဒိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ အဝတွာ ဣဓ စတူသုပိ အဘိဘာယတနေသု အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိတာဝ ဝုတ္တာတိ။ အဇ္ဈတ္တ ရူပာနံ အနဘိဘဝနီယတော။ တတ္ထ ဝါ ဟိ ဣဓ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပာနေဝ အဘိဘဝိတဗ္ဗာနိ, တသ္မာ တာနိ နိယမတော ဝတ္တဗ္ဗာနီ''တိ။

တတြာပိ ဣဓပိ ဝုတ္တာနိ ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီတိ ဣဒံ ပန သတ္ထု ဒေသနာဝိလာသမတ္တမေဝ''တိ။ အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပာယော – ဣဓ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတာနိ သဟိတာနိ စ သဗ္ဗာနိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ အဘိဘုယျာတိ။ ပရိယာယကထာ ဟိ သုတ္တန္တဒေသနာတိ။ အဘိဓမ္မေ ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတာနိ ဝိသုံ ဝုတ္တာနိ, တထာ သဟိတာနိ။ အတ္ထိ ဟိ ဥဘယတ္ထ အဘိဘဝနဝိသေသောတိ။ တထာ ဣဓ ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝိမောက္ခာနမ္ပိ အဘိဘဝနပရိယာယော အတ္ထီတိ ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ''တိအာဒိနာ ပဌမဒုတိယအဘိဘာယတနေသု ပဌမဝိမောက္ခော, တတိယစတုတ္ထအဘိဘာယတနေသု ဒုတိယဝိမောက္ခော, ဝဏ္ဏာဘိဘာယတနေသု တတိယဝိမောက္ခော စ အဘိဘဝနပဝတ္တိတော သင်္ဂဟိတော။ အဘိဓမ္မေ ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝိမောက္ခာဘိဘာယတနာနိ အသင်္ကရတော ဒေသေတုံ ဝိမောက္ခေ ဝဇ္ဇေတွာ အဘိဘာယတနာနိ ကထိတာနိ။ သဗ္ဗာနိ စ ဝိမောက္ခကိစ္စာနိ ဈာနာနိ ဝိမောက္ခဒေသနာယံ ဝုတ္တာနိ။ တဒေတံ ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ''တိ အာဂတဿ အဘိဘာယ

တနုဒ္ဒဝယသ္မွ အဘိဓမ္မေ အဘိဘာယတနေသု အဝစနတော ''ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ''တိအာဒီနဥ္စ သဗ္ဗဝိမောက္ခာကိစ္စသာ ဓာရဏာဝစနဘာဝတော ဝဝတ္ထာနံ ကတန္တိ ဝိညာယတိ။

အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတောတိ ဣဒံ အဘိဓမ္မေ ကတ္ထစိပိ ''အဇ္ဈတ္တရူပါနိ ပဿတီ''တိ အဝတွာ သဗ္ဗ တ္ထ ယံ ဝုတ္တံ – ''ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတီ''တိ, တဿ ကာရဏဝစနံ။ တေန ယံ အညဟေတုကံ သုတ္တန္တေ ''ဗဟိ ဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတီ''တိ ဝစနံ, တံ တေန ဟေတုနာ ဝုတ္တံ။ ယံ ပန ဒေသနာဝိလာသဟေတုကံ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိ တာယ ဧဝ အဘိဓမ္မေ ဝစနံ, န တဿ အညံ ကာရဏံ မဂ္ဂိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတာ စ တေသံ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနံ ဝိယ အဝိဘူတတ္တာ။ ဒေသနာဝိလာသော စ ယထာဝုတ္တဝဝတ္ထာနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော ဝေနေ ယျဇ္ဈာသယဝသေန ဝိဇ္ဇမာနပရိယာယကထနဘာဝတော။ ဒေသနာဝိလာသော ဟိ နာမ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဝိဇ္ဇ ဇမာနဿ စ ပရိယာယဿ ဝိဘာဝနံ, န ယဿ ကဿစိ, တသ္မာ ''ဣဓ ပရိယာယဒေသနတ္တာ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တ ပ္ပကာရံ ဝဝတ္ထာနံ ဒေသနာဝိလာသနိဗန္ဓနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ တိ ဧတေနေဝ သိဒ္ဓတ္တာ န နီလာဒိအဘိဘာယတနာနိ ဝတ္တဗ္ဗာနီတိ စေ? န နီလာဒီသု ကတာ ဓိကာရာနံ နီလာဒိဘာဝဿေဝ အဘိဘဝနကာရဏတ္တာ။ န ဟိ တေသံ ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနံ ပရိတ္တတာ အပ္ပမာ ဏတာ ဝ အဘိဘဝနကာရဏံ, အထ ခေါ နီလာဒိဘာဝေ ဧဝေတိ။ ဧတေသု စ ပရိတ္တာဒိကသိဏရူပေသု ယံယံစရိတဿ သ ဣမာနိ အဘိဘာယတနာနိ ဣဇ္ဈန္တိ, တံ ဒဿေတုံ – **''ဣမေသု ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေနာ တိ နီလဝဏ္ဏနီလနိဒဿနနီလနိဘာသာနံ သာဓာရဏဝသေန။ **ဝဏ္ဏဝသေနာ**တိ သဘာဝဝဏ္ဏ ဝသေန။ **နိဒဿနဝသေနာ** တိ ပဿိတဗ္ဗတာဝသေန, စက္ခုဝိညာဏဝီထိယာ ဂဟေတဗ္ဗတာဝသေန ။ **ဩဘာသဝသေနာ** တိ သပ္ပဘာသတာယ အဝဘာသနဝသေန။ **ဝဏ္ဏဓာတုယာ ဝါ**တိ အဥ္ဇနရဇတဝတ္ထာဒိဝဏ္ဏဓာတုယာ။ **လောကိယာနေဝ** ရူပါဝစရဇ္ဈာနဘာဝတော။

၄၃၅. **ရူပီ**တိ ဧတ္ထ ယေနာယံ သသန္တတိပရိယာပန္နေန ရူပေန သမန္နာဂတော, တံ ယဿ အတ္ထိ ဟေတုဘာ ဝေန ဝိသိဋ္ဌရူပံ ဟောတိ။ ယေန ဝိသိဋ္ဌေန ရူပီတိ ဝုစ္စေယျ, တဒေဝ သသန္တတိပရိယာပန္နရူပနိမိတ္တံ ဈာနံ။ ဣဓ ပန ပရမတ္ထတော ရူပီဘာဝသာဓကန္တိ အာဟ – **''အဇ္ဈတ္တံ ကေသာဒီသု''** တိအာဒိ။ **ရူပဈာနံ ရူပ** န္တိ ဥတ္တရပဒလောပေ န ဝုတ္တံ – ''ရူပူပပတ္တိယာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၆၀-၁၆၁, ၁၈၅-၁၈၀ အာဒယော, ၂၄၄-၂၄၅ အာဒယော; ဝိဘ. ၆၂၅) ဝိယ။

သုဘန္တေဝ **အဓိမုတ္တော ဟောတီ** တိ အယံ တတိယဝိမောက္ခော။ ဣဓ သုပရိသုဒ္ဓနီလာဒိဝဏ္ဏကသိဏဈာနဝ သေန ဝုတ္တောတိ ဒဿေတုံ ဣမာနိ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ ဗြဟ္မဝိဟာရဈာနဝသေန အာဂတဘာဝံ ဒဿေ တုံ – **''ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ ပနာ''** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ဣဓ ပန ဥပရိဟဥ္စယံယေဝ ဗြဟ္မဝိဟာရာနံ အာဂတတ္တာ တံ နယံ ပ ဋိက္ခိပိတွာ ပရိသုဒ္ဓနီလာဒိဝဏ္ဏကသိဏဝသေနေဝ သုဘဝိမောက္ခော အနုညာတော။

၄၄၃. **ပရိကမ္မပထဝီယာပီ**တိ အကတာယ ဝါ ကတာယ ဝါ ဒဋ္ဌဟမဏ္ဍလာဒိသင္ခါတပရိကမ္မပထဝီယာပိ။ ဥဂ္ဂဟနိမိ တ္တာဒီနံ ပထဝီကသိဏန္တိ နာမံ နိဿိတေ နိဿယဝေါဟာရဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ယထာ ''မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီ''တိ။

သီလာနီတိ ပာတိမောက္ခသံဝရာဒီနိ စတ္တာရိ သီလာနိ။ **သောဓေတွာ**တိ အနာပဇ္ဇနေန အာပန္နဝုဋ္ဌာပနေန ကိ လေသေဟိ အပ္ပဋိပီဠနေန စ ဝိသောဓေတွာ။ တိဝိဓေဟိ သီလဿ ဝိသောဓနံ နာမ – အနာပဇ္ဇနံ အာပန္နဝုဋ္ဌာပနံ ကိလေ သေဟိ စ အပ္ပဋိပီဠနန္တိ။ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနံ ပရိဗုန္ဓေတိ ဥပရောဓေတီ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတီတိ **ပလိဗောဓော** ရကာရဿ လ ကာရံ ကတွာ, ပရိဗန္ဓောတိ အတ္ထော။ **ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ သမာပန္နေန သင်္ဂါဟဏေန ဝါ ဥပရုန္ဓိတွာ, အပလိဗောဓံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ကလျာဏမိတ္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ** တိ –

> ''ပိယော ဂရု ဘာဝနီယော၊ ဝတ္တာ စ ဝစနက္ခမော။
> ဂမ္ဘီရဉ္စ ကထံ ကတ္တာ၊ နော စဋ္ဌာနေ နိယောဇကော''တိ။ (အ. နိ. ၇.၃၇) –

ဝေမာဒိဂုဏာသမန္နာဂတံ ကေန္တုဟိတေသိ ဝုဒ္ဓိပက္ခေ ဌိတံ ကလျာဏမိတ္တံ ဥပသင်္ကမိတွာတ။

အနနုရူပံ ဝိဟာရန္တိ အဋ္ဌာရသန္နံ အောသာနံ အညတရေန သမန္နာဂတံ။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ အဋ္ဌကထာသု –

"မဟာတသံ နတတသံ၊ ဇရာတသဥ္စ ပန္တိနိံ။
သောဏ္ဍိံ ပဏ္ဏဥ္စ ပုပ္ဖဥ္စ၊ ဖလံ ပတ္တိတမေဝ စ။

"နဂရံ အရုနာ ခေတ္တံ၊ ဝိသဘာဂေန ပဋ္ဋနံ။
ပစ္စန္တသီမာ သပ္ပာယံ၊ ယတ္ထ မိတ္တော န လဗ္ဘတိ။

"အဋ္ဌာရသေတာနိ ဌာနာနိ၊ ဣတိ ဝိညာယ ပဏ္ဍိတော။
အာရကာ ပရိဝဇ္ဇေယျ၊ မဂ္ဂံ သပ္ပဋိဘယံ ယထာ"တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၅၂)။

အနုရူပေတိ ကေစရကမတော နာတိဒူရနစ္စာသန္နတာဒီဟိ ပဉ္စဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတေ။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

"ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, သေနာသနံ ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတံ ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, သေနာသနံ နာတိဒူရံ ဟောတိ နစ္စာသန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ ဒိဝါ အပ္ပာကိဏ္ဏံ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ အပ္ပဍံသမကသ ဝါတာတပသရီသပသမ္ဖဿံ။ တသ္မိံ ခော ပန သေနာသနေ ဝိဟရန္တဿ အပ္ပကသိရေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာ။ တသ္မိံ ခော ပန သေနာသနေ ထေရာ ဘိက္ခူ ဝိဟရန္တိ ဗဟုဿုတာ အာဂတာဂမာ ဓမ္မဓရာ ဝိနယဓရာ မာတိကာဓရာ။ တေ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပရိပုစ္ဆတိ ပရိပဉှတိ 'ဣဒံ, ဘန္တေ, ကထံ ဣမဿ ကော အတ္ထော'တိ။ တဿ တေ အာယသ္မန္တော အဝိဝဋဉ္စေဝ ဝိဝရန္တိ, အနုတ္တာနီကတဉ္စ ဥတ္တာနိံ ကရောန္တိ, အနေကဝိဟိတေသု စ ကင်္ခာဌာနိယေသု ဓမ္မေသု ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တိ။ ဧဝံ ခော, ဘိက္ခဝေ, သေနာသနံ ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတံ ဟောတီ"တိ (အ. နိ. ၁၀.၁၁)။

ဧတ္ထ စ နာတိဒူရံ နစ္စာသန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နန္တိ ဧကံ အင်္ဂံ, ဒိဝါ အပ္ပာကိဏ္ဏံ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ ဧကံ, အပ္ပဍံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ဖဿန္တိ ဧကံ, တသ္မိံ ခော ပန သေနာသနေ ဝိဟရန္တဿ။ပေ။ ပရိက္ခာရာတိ ဧကံ, တသ္မိံ ခော ပန သေနာသနေ ထေရာ။ပေ။ ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တီတိ ဧကန္တိ ဧဝံ ပဉ္စင်္ဂါနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ခုဒ္ဒကပလိဗောဓံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာတ တိ ဒီဃကေသနခလောမာနံ ဆေဒနေန စီဝရကမ္မစီဝရရဇနပတ္တပစနမဉ္စပီဌာဒိ သောဓနေဝသေန ခုဒ္ဒကပလိဗောဓံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာတ။

၄၅၃. ဥဒ္ဓုမာတကာဒီသူ တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝိနီလကဝိပုဗ္ဗကဝိစ္ဆိဒ္ဒကဝိက္ခာယိတကဟတဝိက္ခိတ္တကလောဟိတကပုဠဝကအဋ္ဌိကာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ ဘသ္တာ ဝိယ တယုနာ ဥဒ္ဓံ ဇီဝိတပရိယာဒါနာ ယထာနုက္ကမံ သမုဂ္ဂတေန သူနဘာဝေန ဓုမာတတ္တာ ဥဒ္ဓုမာတံ, ဥဒ္ဓုမာတမေဝ **ဥဒ္ဓုမာတကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဥဒ္ဓုမာတန္တိ **ဥဒ္ဓုမာတကံ,** တထာရူပဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိနီလံ ဝုစ္စတိ ဝိပရိဘိန္နနီလဝဏ္ဏံ, ဝိနီလမေဝ **ဝိနီလကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဝိနီလန္တိ **ဝိနီလကံ,** မံသုဿဒဋ္ဌာနေသု ရတ္တဝဏ္ဏဿ , ပုဗ္ဗသန္နိစယဋ္ဌာနေသု သေတဝဏ္ဏဿ, ယေဘုယျေန စ နီလဝဏ္ဏဿ နီလဋ္ဌာနေ နီလသာဋကပာရုတဿေဝ ဆဝသရီရဿ သေတံ အဓိဝစနံ။ ပရိဘိန္နဋ္ဌာနေသု ဝိဿန္ဒမာနပုဗ္ဗံ ဝိပုဗ္ဗံ, ဝိပုဗ္ဗမေဝ **ဝိပုဗ္ဗကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဝိပုဗ္ဗန္တိ **ဝိပုဗ္ဗကံ,** တထာရူပဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိစ္ဆိဒ္ဒံ ဝုစ္စတိ ဒွိဓာ ဆိန္နေန အပဓာရိတံ, ဝိစ္ဆိဒ္ဒမေဝ **ဝိစ္ဆိဒ္ဒကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဝိစ္ဆိဒ္ဒန္တိ **ဝိစ္ဆိဒ္ဒကံ,** ဝေမဇ္ဈေ ဆိန္နဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣတော စ ဧတ္တော စ ဝိဝိဓာကာရေန သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ ခာယိတံ ဝိက္ခာယိတံ, ဝိက္ခာယိတမေဝ **ဝိက္ခာယိတကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဝိက္ခာယိတန္တိ **ဝိက္ခာယိတကံ,** တထာရူပဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။

ဝိဝိဓာ ခိတ္တံ ဝိက္ခိတ္တံ, ဝိက္ခိတ္တမေဝ **ဝိက္ခိတ္တကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဝိက္ခိတ္တန္တိ **ဝိက္ခိတ္တကံ,** အညေန ဟတ္ထံ, အညေန ပာဒံ, အညေန သီသန္တိ ဧဝံ တတော တတော ဝိက္ခိတ္တဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဟတဉ္စ တံ ပုရိမနယေနေဝ ဝိက္ခိတ္တကဉ္စာတိ **ဟတဝိက္ခိတ္တကံ,** ကာကပဒာကာရေန အင်္ဂပစ္စင်္ဂေသု သတ္ထေန ဟနိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိက္ခိတ္တဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ လောဟိတံ ကိရတိ ဝိက္ခိပတိ ဣတော စိတော စ ပဂ္ဃရတီတိ **လောဟိတကံ,** ပဂ္ဃရိတလောဟိတမက္ခိတဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပုဠဝါ ဝုစ္စန္တိ ကိမယော, ပုဠဝေ ကိရတီတိ **ပုဠဝကံ,** ကိမိပရိပုဏ္ဏဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ အဋ္ဌိယေဝ **အဋ္ဌိကံ,** ပဋိကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ အဋ္ဌီတိ **အဋ္ဌိကံ,** အဋ္ဌိသင်္ခလိကာယပိ ဧကဋ္ဌိကဿပိ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဣမေသု ဒသသု အသုဘေသု ပဌမဇ္ဈာနမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န ဒုတိယာဒီနိ။ တေနာဟ – ဣဓ **“ပဌမဇ္ဈာနသဟဂတာ သညာ”** တိ။ တထာ ဟိ အပရိသဏ္ဌိတဇလာယ သီဃသောတာယ နဒိယာ အရိတ္တဗလေနေဝ နာဝါ တိဋ္ဌတိ, ဝိနာ အရိတ္တေန န သက္ကာ ဌပေတုံ။ ဧဝမေဝံ ဒုဗ္ဗလတ္တာ အာရမ္မဏဿ ဝိတက္ကဗလေနေဝ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ, ဝိနာ ဝိတက္ကေန န သက္ကာ ဌပေတုံ ။ တသ္မာ ပဌမဇ္ဈာနမေဝေတ္ထ ဟောတိ, န ဒုတိယာဒီနိ။ အာရမ္မဏဿ ဒုဗ္ဗလတာ စေတ္ထ ပဋိကူလဘာဝေန စိတ္တံ ဌပေတုံ အသမတ္ထတာ။

“ရက္ခော မတော, လောဟံ မတ”န္တိအာဒီသု ယံ ခန္ဓပ္ပဗန္ဓံ ဥပာဒါယ ရက္ခာဒိသမညာ, တသ္မိံ အနုပစ္ဆိန္နေပိ အလ္လတာဒိဝိဂမနံ နိဿာယ မတဝေါဟာရော **သမ္မုတိမရဏံ** ။ သင်္ခါရာနံ ခဏဘင်္ဂသင်္ခါတံ **ခဏိကမရဏံ။ သမုစ္ဆေဒမရဏ**န္တိ အရဟတော သန္တာနဿ သဗ္ဗသော ဥစ္ဆေဒဘူတံ မရဏံ။ ဝိပဿနာဘာဝနာဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ မရဏာနုဿတိဘာဝနာယံ ပန တိဝိဓမ္ပေတံ နာဓိပ္ပေတံ အသံဝေဂဝတ္ထုတော အနုပဋ္ဌဟနတော အဗာဟုလ္လတော စ။ မရဏာနုဿတိယဉှိ ဧကေန ဘဝေန ပရိစ္ဆိန္နဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယပ္ပဗန္ဓဿ ဝိစ္ဆေဒော မရဏန္တိ အဓိပ္ပေတော သံဝေဂဝတ္ထုတော ဥပဋ္ဌဟနတော ဗာဟုလ္လတော စ။ ဣဓာပိ ဣမမေဝ မရဏံ သန္ဓာယ ဝိကပ္ပန္တရံ ဒဿေန္တော, **“ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တလက္ခဏာ ဝါ”** တိအာဒိမာဟ။

အသိတပီတာဒိဘေဒေတိ အသိတပီတခာယိတသာယိတပ္ပဘေဒေ, အသိတဗ္ဗခာဒိတဗ္ဗသာယိတဗ္ဗဝိဘာဂေတိ အတ္ထော ကာလဘေဒဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝတော ယထာ “ဒုဒ္ဓ”န္တိ။ ကဗဠံ ကရီယတီတိ ကဗဠီကာရော, အာဟရီယတီတိ အာဟာရော, ကဗဠီကာရော စ သော အာဟာရော စာတိ **ကဗဠီကာရာဟာရော**။ ဝတ္ထုဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ သဝတ္ထုကော ဧဝ ဟိ အာဟာရော ဣဓ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေန အဓိပ္ပေတော။ သြဇာလက္ခဏော ပန အာဟာရော သြဇဋ္ဌမကံ ရူပံ အာဟရတီတိ အာဟာရောတိ ဝုစ္စတိ။ သော ဣဓ နာဓိပ္ပေတော ပဋိကူလာကာရဂ္ဂဟဏဿ အသမ္ဘဝတော။ **နဝ ပဋိကူလာနီ**တိ ဂမနပရိယေသနပရိဘောဂာသယနိဓာနအပရိပက္ကပရိပက္ကဖလနိဿန္ဒပ္ပဋိကူလဝသေန နဝ ပဋိကူလာနိ။ သမက္ခနပ္ပဋိကူလံ ပန ပရိဘောဂါဒီသု လဗ္ဘမာနတ္တာ ဣဓ ဝိသုံ န ဂဟိတံ, အညထာ တေန သဒ္ဓိံ “ဒသ ပဋိကူလာနီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၃-၃၀၄) ပန သမက္ခနံ ပရိဘောဂါဒီသု လဗ္ဘမာနမ္ပိ နိဿန္ဒဝသေန ဝိသေသတော ပဋိကူလန္တိ ဝိသုံ ဂဟေတွာ ဒသဟာကာရေဟိ ပဋိကူလတာ ဝုတ္တာ။

ဥပ္ပဇ္ဇနကသညန္တိ ပဋိကူလာကာရဂ္ဂဟဏဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသညံ။ သညာသဒ္ဒော စာယံ “ရူပသညာ သဒ္ဒသညာ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၅၇) သဉ္ဇာနနလက္ခဏေ ဓမ္မေ အာဂတော, “အနိစ္စသညာ ဒုက္ခသညာ”တိအာဒီသု ဝိပဿနာယ အာဂတော, “ဥဒ္ဓုမာတကသညာတိ ဝါ သောဟကရူပသညာတိ ဝါ ဣမေ ဓမ္မာ ဧကဋ္ဌာ, ဥဒါဟု နာနဋ္ဌာ”တိအာဒီသု သမထေ အာဂတော။ ဣဓ ပန သမထဿ ပရိကမ္မေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အာဟာရေဟိ ပဋိကူလာကာရဂ္ဂဟဏံ, တပ္ပဘာဝိတံ ဝါ ဥပစာရဇ္ဈာနံ ဣဓ “အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ”တိ အဓိပ္ပေတံ။

ဥက္ကဏ္ဌိတသညန္တိ နိဗ္ဗိန္ဒနာကာရေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသညံ။ **အနိစ္စသည**န္တိ ဧတ္ထ အနိစ္စံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တဘာဝတော, ဟုတွာ အဘာဝတော ဝါ, တသ္မိံ အနိစ္စေ ခန္ဓပဉ္စကေ အနိစ္စန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ အနိစ္စလက္ခဏပရိဂ္ဂါဟိကာ သညာ အနိစ္စသညာ။ တေနာဟ – **“ပဉ္စန္နံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာန”**န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဥဒယော** နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ, **ဝယော** ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ, **အညထတ္တံ** ဇရာ။ ဥဒယဗ္ဗယညထတ္တဂ္ဂဟဏေန အနိစ္စလက္ခဏံ ဒဿေတိ။ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တဘာဝတော ဟိ ခန္ဓပဉ္စကံ အနိစ္စန္တိ ဝုစ္စတိ။ ယဿ စ သဘာဝေန ခန္ဓပဉ္စကံ အနိစ္စန္တိ ဝုစ္စတိ, တံ **အနိစ္စလက္ခဏံ** ။ တေန ဟိ တံ အနိစ္စန္တိ လက္ခီယတိ, အနိစ္စလက္ခဏဉ္စ ဥဒယဗ္ဗယာနံ အမနသိကာရာ သန္တတိယာ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ, ဥဒယဗ္ဗယံ ပန ပရိဂ္ဂဟေတွာ သန္တတိယာ ဝိကောပိတာယ အနိစ္စလက္ခဏံ

ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ န ဟိ သမ္မဒေဝ ဥဒယဗ္ဗယံ သလ္လက္ခေန္တဿ ပုဗ္ဗာပရိယေန ပဝတ္တမာနာနံ ဓမ္မာနံ အညောညဘာဝံ သလ္လက္ခဏေန သန္တတိယာ ဥဂ္ဃာဋိတာယ ဓမ္မာ သမ္ဗန္ဓဘာဝေန ဥပဋ္ဌဟန္တိ, အထ ခေါ အယောသလာကာ ဝိယ အသမ္ဗန္ဓဘာဝေနာတိ သုဋ္ဌုတရံ အနိစ္စလက္ခဏံ ပါကဋံ ဟောတိ။

“ယဒနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခ”န္တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅, ၄၅, ၄၆, ၇၆, ၇၇, ၈၅; ၂.၄.၁, ၄) ဝစနတော တဒေဝ ခန္ဓပဉ္စကံ အဘိဏှပ္ပဋိပီဠနတော ဒုက္ခံ, အဘိဏှပ္ပဋိပီဠနာကာရော ပန ဒုက္ခလက္ခဏံ။ တေနေတဟ – **“အနိစ္စေ ခန္ဓပဉ္စကေ။ပေ.။ သညံဘာဝေတီ”**တိ။ တတ္ထ ပဋိပီဠနံ နာမ ယထာပရိဂ္ဂဟိတံ ဥဒယဝယဝသေန သင်္ခါရာနံ နိရန္တရံ ပဋိပီဠိယမာနတာ ဝိဗာဓိယမာနတာ။ ဒုက္ခလက္ခဏဉ္စ အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနဿ အမနသိကာရာ ဣရိယာပထေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ, အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနံ ပန မနသိ ကရိတွာ ဣရိယာပထေ လဒ္ဓမာနဒုက္ခပ္ပဋိစ္ဆာဒကဘာဝေ ဥဂ္ဃာဋိတေ ဒုက္ခလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ တထာ ဟိ ဣရိယာပထေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ ဒုက္ခလက္ခဏံ န ဥပဋ္ဌာတိ, တေ စ ဣရိယာပထာ အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနာမနသိကာရေန ပဋိစ္ဆာဒကာ ဇာတာ။ ကေသ္မိဉ္စိ ဟိ ဣရိယာပထေ ဥပ္ပန္နဿ ဒုက္ခဿ ဝိနောဒကံ ဣရိယာပထန္တရံ တဿ ပဋိစ္ဆာဒကံ ဝိယ ဟောတိ, ဧဝံ သေသာပိ။ ဣရိယာပထာနံ ပန တံတံဒုက္ခပတိကာရဘာဝေ ယာထာဝတော ဉာတေ တေသံ ဒုက္ခပ္ပဋိစ္ဆာဒကဘာဝေ ဥဂ္ဃာဋိတော နာမ ဟောတိ သင်္ခါရာနံ နိရန္တရံ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ ပါကဋဘာဝတော။ တသ္မာ အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနံ မနသိ ကရိတွာ ဣရိယာပထေ လဒ္ဓမာနဒုက္ခပ္ပဋိစ္ဆာဒကဘာဝေ ဥဂ္ဃာဋိတေ ဒုက္ခလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။

“ယံ ဒုက္ခံ, တဒနတ္တာ”တိ ဝစနတော တဒေဝ ခန္ဓပဉ္စကံ အဝသဝတ္တနတော အနတ္တာ, အဝသဝတ္တနာကာရော ပန အနတ္တလက္ခဏံ။ တေနာဟ – **“ပဋိပီဠနဋ္ဌေနာ”** တိအာဒိ ။ အနတ္တလက္ခဏဉ္စ နာနာဓာတုဝိနိဗ္ဘောဂဿ အမနသိကာရာ ဃနေန ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ, နာနာဓာတုယော ပန ဝိနိဗ္ဘုဇိတွာ “အညာ ပထဝီဓာတု, အညာ အာပေါဓာတူ”တိအာဒိနာ, “အညော ဖဿော, အညာ ဝေဒနာ”တိအာဒိနာ စ ဝိသုံ ဝိသုံ ကတွာ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေ ကတေ သမူဟဃနေ ကိစ္စာရမ္မဏဃနေ စ ဘေဒိတေ အနတ္တလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ ယာ ဟေသာ အညမညူပတ္ထမ္ဘေသု သမုဒိတေသု ရူပာရူပဓမ္မေသု ဧကတ္တာဘိနိဝေသဝသေန အပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရေဟိ မမာယမာနာ သမူဟဃနတာ, တထာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ကိစ္စဘေဒဿ သတိပိ ပဋိနိယတဘာဝေ ဧကတော ဂယှမာနာ ကိစ္စဃနတာ, တထာ သာရမ္မဏဓမ္မာနံ သတိပိ အာရမ္မဏကရဏဘေဒေ ဧကတော ဂယှမာနာ အာရမ္မဏဃနတာ။ သာ ဓာတူသု ဉာဏေန ဝိနိဗ္ဘုဇိတွာ ဒိဿမာနာသု ဟတ္ထေန ပရိမဒ္ဒိယမာနော ဖေဏပိဏ္ဍော ဝိယ ဝိလီနံ အာဂစ္ဆတိ, ယထာပစ္စယံ ပဝတ္တမာနာ သုညာ ဧတေ ဓမ္မမတ္တာတိ အဝသဝတ္တနာကာရသင်္ခါတံ အနတ္တလက္ခဏံ ပါကဋတရံ ဟောတိ။

အပရအစ္ဆရာသင်္ဃာတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၉. ကာယဂတာသတိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၅၆၃. **စေတသာ ဖုဋ္ဌောတိ** စိတ္တေန ဖရိတော။ စိတ္တေန ဖရဏဉ္စ သမုဒ္ဒဿ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဒဿနံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"ဒုဝိခံ ဖရဏ"**န္တိအာဒိ။ **ပုရိမေန အတ္ထေနာ**တိ "သမုဒ္ဒံ ဖရိတွာ ဌိတဿ ဝိယ ဝိဇ္ဇာဘာဂိယဖရဏ"န္တိ ဝုတ္တေန အတ္ထေန။ **ပစ္ဆိမေန**ာတိ "ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တန္တီ"တိ ဝုတ္တေန။

၅၆၄. **မဟတော သံဝေဂာယ သံဝတ္တတီ**တိအာဒီသု အယံ ပန အပရော နယော။ ယာထာဝတော ကာယသဘာဝပ္ပဝေဒနတော မဟတော သံဝေဂာယ သံဝတ္တတိ။ **အတ္ထာယာ**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထာယ။ **ယောဂက္ခေမာယာ**တိ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမဘာဝာယ။ **သတိသမ္ပဇညာယာ**တိ သဗ္ဗတ္ထ သတိအဝိပ္ပဝါသာယ သတ္တဋ္ဌာနိယသမ္ပဇညာယ စ။ **ဉာဏဒဿနပ္ပဋိလာဘာယာ**တိ ဝိပဿနာဉာဏာဓိဂမာယ။ **ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယာ**တိ တိဿော ဝိဇ္ဇာ စိတ္တဿ အဓိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနံ စတ္တာရိ သာမညဖလာနီတိ ဧတေသံ ပစ္စက္ခကရဏာယ။

၅၈၄. **ပညာပဋိလာဘာယာ**တိအာဒီသု သောဠသသု ပဒေသု ပညာပဋိလာဘာယ ပညာဝုဒ္ဓိယာ ပညာဝေပုလ္လာယ ပညာဗာဟုလ္လာယာတိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ပညာဝသေန ဘာဝဝစနာနိ, သေသာနိ ဒွါဒသ ပုဂ္ဂလဝသေန ဘာဝဝစနာနိ။ **သပ္ပုရိသသံသေဝေ**တိ သပ္ပုရိသာနံ ဘဇနံ။ **သဒ္ဓမ္မဿဝန**န္တိ တေသံ သပ္ပုရိသာနံ သန္တိကေ သီလာဒိပ္ပဋိပတ္တိဒီပကဿ သဒ္ဓမ္မဝစနဿ သဝနံ။ **ယောနိသော မနသိကာရော**တိ သုတာနံ ဓမ္မာနံ အတ္ထူပပရိက္ခာဝသေန ဥပာယေန မနသိကာရော။ **ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တီ**တိ လောကုတ္တရဓမ္မေ အနုဂတဿ သီလာဒိပ္ပဋိပဒာဓမ္မဿ ပဋိပဇ္ဇနံ။

ဆန္နံ အဘိညာဉာဏာနန္တိ ဣဒ္ဓိဝိဓဒိဗ္ဗသောတစေတောပရိယပုဗ္ဗေနိဝါသဒိဗ္ဗစက္ခုအာသဝက္ခယဉာဏာနံ။ **တေသတ္တတီနံ ဉာဏာန**န္တိ **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** (ပဋိ. မ. ၁.၁-၂ မာတိကာ) "သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတမယေ ဉာဏံ, သုတွာန သံဝရေ ပညာ သီလမယေ ဉာဏ"န္တိအာဒိနာ ဉာဏကထာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ သာဝကသာဓာရဏာသာဓာရဏာနံ ဉာဏာနံ။ ဣမေသုဉှိ တေသတ္တတိဉာဏာနံ သုတမယဉာဏာဒီနိ သတ္တသဋ္ဌိဉာဏာနိ သာဝကသဒ္ဒ သာဓာရဏာနိ, "ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တေ ဉာဏံ, သတ္တာနံ အာသယာနုသယေ ဉာဏံ, ယမကပါဋိဟီရေ ဉာဏံ, မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ ဉာဏံ, သဗ္ဗညုတဉာဏံ, အနာဝရဏဉာဏ"န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၆၈-၇၃ မာတိကာ) ဣမာနိ ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ သာဝကေဟိ။

သတ္တသတ္တတီနံ ဉာဏာနန္တိ ဧတ္ထ –

"ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အသတိ ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ။ အတီတမ္ပိ အဒ္ဓါနံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အသတိ ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ။ အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓါနံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အသတိ ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ။ ယမ္ပိဿ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, တမ္ပိ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိ ဉာဏံ။ ဘဝပစ္စယာ ဇာတီတိ ဉာဏံ။ပေ.။ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝောတိ ဉာဏံ, တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနန္တိ ဉာဏံ, ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာတိ ဉာဏံ, ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာတိ ဉာဏံ, သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿောတိ ဉာဏံ, နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနန္တိ ဉာဏံ, ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဉာဏံ, သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ ဉာဏံ, အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အတီတမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, ယမ္ပိဿ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, တမ္ပိ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိ ဉာဏ"န္တိ –

ဘဂဝတာ **နိဒာနဝဂ္ဂေ** (သံ. နိ. ၂.၃၄-၃၅) ဇရာမရဏာဒီသု ဧကာဒသသု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒင်္ဂေသု ပစ္စေကံ သတ္တ သတ္တ ကတွာ ဝုတ္တာနိ သတ္တသတ္တတိဉာဏာနိ။

တတ္ထ **ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ**န္တိ ပစ္စယာကာရဉာဏံ။ ပစ္စယာကာရော ဟိ ဓမ္မာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌိတိကာရဏတ္တာ ဓမ္မဋ္ဌိတီတိ ဝုစ္စတိ, တတ္ထ ဉာဏံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, "ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏ"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿေဝ

ဆဗ္ဗိဓဿ ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ခယဓမ္မန္တိ** ခယဂမနသဘာဝံ။ **ဝယဓမ္မန္တိ** ဝယဂမနသဘာဝံ။ **ဝိရာဂဓမ္မန္တိ** ဝိရဇ္ဇနသဘာဝံ။ **နိရောဓဓမ္မန္တိ** နိရုဇ္ဈနသဘာဝန္တိ အတ္ထော။

လာဘောတိအာဒီသု လာဘောယေဝ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသေတွာ **"ပဋိလာဘော"**တိ ဝုတ္တော။ ပုန တဿေဝ အတ္ထဝိဝရဏဝသေန **"ပတ္တိ သမ္ပတ္တိ"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဖုသနာ**တိ အဓိဂမနဝသေန ဖုသနာ။ **သစ္ဆိကိရိယာ** တိ ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာ။ **ဥပသမ္ပဒာ** တိ နိပ္ဖာဒနာ။

သတ္တန္နဉ္စ သေက္ခာန န္တိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခန္တီတိ သေက္ခသညိတာနံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာဒီနံ သတ္တန္နံ။ **ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကဿ စာ** တိ နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ ယုတ္တတ္တာ သုန္ဒရဋ္ဌေန ကလျာဏသညိတဿ ပုထုဇ္ဇနဿ။ ဝဍ္ဎိတံ ဝဍ္ဎနံ ဧတာယာတိ **ဝဍ္ဎိတဝဍ္ဎနာ** ။ ယထာဝုတ္တာနံ အဋ္ဌန္နမ္ပိ ပညာနံ ဝသေန ဝိသေသတော ဝ အရဟတော ပညာဝသေန **ပညာဝုဒ္ဓိယာ** ။ တထာ **ပညာဝေပုလ္လာယ** ။

ယဿ ကဿစိပိ ဝိသေသတော အနုရူပဓမ္မဿ မဟန္တံ နာမ ကိစ္စသိဒ္ဓိယာ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ တဒဿ ကိစ္စသိဒ္ဓိယာ ဒဿေန္တော **"မဟန္တေ အတ္ထေ ပရိဂ္ဂဏှာတီ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အတ္ထာဒီနံ မဟန္တဘာဝေ မဟာဝိသယတာယ ဝေဒိတဗ္ဗော, မဟာဝိသယတာ စ တေသံ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သီလက္ခန္ဓဿ ပန ဟေတုမဟန္တတာယ, ပစ္စယမဟန္တတာယ, နိဿယမဟန္တတာယ , ပဘေဒမဟန္တတာယ, ကိစ္စမဟန္တတာယ, ဖလမဟန္တတာယ, အာနိသံသမဟန္တတာယ စ မဟန္တဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **ဟေတု** အလောဘာဒယော။ **ပစ္စယော** ဟိရောတ္တပ္ပသဒ္ဓါသတိဝီရိယာဒယော။ **နိဿယော** သာဝကဗောဓိပစ္စေကဗောဓိနိယတတာ တံသမင်္ဂိနော စ ပုရိသဝိသေသာ။ **ပဘေဒော** စာရိတ္တဝါရိတ္တာဒိဝိဘာဂေါ။ **ကိစ္စံ** တဒင်္ဂါဒိဝသေန ပဋိပက္ခဝိဓမနံ။ **ဖလံ** သဂ္ဂသမ္ပဒါ နိဗ္ဗာနသမ္ပဒါ စ။ **အာနိသံသော** ပိယမနာပတာဒိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၉) **အာကင်္ခေယျသုတ္တာ** ဒီသု (မ. နိ. ၁.၆၄ အာဒယော) စ အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမိနာ နယေန သမာဓိက္ခန္ဓာဒီနမ္ပိ မဟန္တတာ ယထာရဟံ နိဒ္ဓါရေတွာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ ဌာနာဋ္ဌာနာဒီနံ မဟန္တဘာဝေ ပန မဟာဝိသယတာယ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ဌာနာဋ္ဌာနာနံ မဟာဝိသယတာ ဗဟုဓာတုကသုတ္တာဒီသု အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝိဟာရသမာပတ္တီနံ မဟာဝိသယတာ သမာဓိက္ခန္ဓေ မဟာဝိသယတာနိဒ္ဓါရဏနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ, အရိယသစ္စာနံ သကလယာနသင်္ဂါဟကတော **သစ္စဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၁၈၉ အာဒယော) **တံသံဝဏ္ဏနာသု** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၁၈၉ အာဒယော) စ အာဂတနယေန, သတိပဋ္ဌာနာဒီနံ **သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်္ဂ** ဒီသု (ဝိဘ. ၃၅၅ အာဒယော) **တံသံဝဏ္ဏနာ**ဒီသု (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၃၅၅ အာဒယော) စ အာဂတနယေန, သာမညဖလာနံ မဟတော ဟိတဿ မဟတော သုခဿ မဟတော အတ္ထဿ မဟတော ယောဂက္ခေမဿ နိပ္ဖတ္တိဘာဝတော သန္တပဏီတအတက္ကာဝစရပဏ္ဍိတဝေဒနီယဘာဝတော, အဘိညာနံ မဟာသမ္ဘာရတော မဟာဝိသယတော မဟာကိစ္စတော မဟာနုဘာဝတော မဟာနိပ္ဖတ္တိတော, နိဗ္ဗာနဿ မဒနိမ္မဒနာဒိမဟတ္ထသိဒ္ဓိတော စ မဟန္တဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပရိဂ္ဂဏှာတီ** တိ သဘာဝတာဒိတော ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဂဏှာတိ ဇာနာတိ, ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။

ပုထုပညာတိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယာနုသာရေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော – **ပုထု နာနာခန္ဓေသု ဉာဏံ ပဝတ္တတီ**တိ "အယံ ရူပက္ခန္ဓော နာမ။ပေ.။ အယံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော နာမာ"တိ ဧဝံ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ နာနာကရဏံ ပဋိစ္စ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။ တေသုပိ ဧကဝိဓေန ရူပက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဧကာဒသဝိဓေန ရူပက္ခန္ဓော။ ဧကဝိဓေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဗဟုဝိဓေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ ဧကဝိဓေန သညာက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဗဟုဝိဓေန သညာက္ခန္ဓော။ ဧကဝိဓေန သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဗဟုဝိဓေန သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ ဧကဝိဓေန ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဗဟုဝိဓေန ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဧဝံ ဧကေကဿ ခန္ဓဿ ဧကဝိဓာဒိဝသေန အတီတာဒိဝသေနပိ နာနာကရဏံ ပဋိစ္စ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။

ပုထု နာနာဓာတူသူတိ "အယံ စက္ခုဓာတု နာမ။ပေ.။ အယံ မနောဝိညာဏဓာတု နာမ။ တတ္ထ သောဠသ ဓာတုယော ကာမာဝစရာ, ဒွေ စာတုဘူမိကာ"တိ ဧဝံ ဓာတူသု နာနာကရဏံ ပဋိစ္စ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။ တယိဒံ ဥပါဒိန္နဓာတုဝသေန ဝုတ္တံ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနဉှိ ဒွိန္နဉ္စ အဂ္ဂသာဝကာနံ ဥပါဒိန္နဓာတူသု ဧဝ နာနာကရဏံ ပဋိစ္စ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, တဉ္စ ခော ဧကဒေသတောဝ, န နိပ္ပဒေသတော။ ဗဟိဒ္ဓါ အနုပါဒိန္နဓာတူနံ နာနာကရဏံ တေသံ အဝိသယောဝ, သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါနံ

ယေဝ ပန "ဣမာယ ဓာတုယာ ဥဿန္နတ္တာ ဣမဿ ရုက္ခဿ ခန္ဓော သေတော ဟောတိ, ဣမဿ ကာဠော, ဣမဿ မဋ္ဌော, ဣမဿ ခရော, ဣမဿ ဗဟလတစော, ဣမဿ သုက္ခတစော။ ဣမဿ ပတ္တံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိ ဝသေန ဧဝရူပံ။ ဣမဿ ပုပ္ဖံ နီလံ, ပီတံ, လောဟိတံ, ဩဒါတံ, သုဂန္ဓံ, ဒုဂ္ဂန္ဓံ, မိဿကဂန္ဓံ။ ဖလံ ခုဒ္ဒကံ, မဟန္တံ, ဒီဃံ, ဝဋ္ဋံ, သုဝဏ္ဏံ, ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ, မဋ္ဌံ, ဖရုသံ, သုဂန္ဓံ, ဒုဂ္ဂန္ဓံ, မဓုရံ, တိတ္တကံ, အမ္ဗိလံ, ကဋုကံ, ကသာဝံ။ ကဏ္ဋကော တိခိဏော, အတိခိဏော, ဥဇုကော, ကုဋိလော, တမ္ဗော, နီလော, လောဟိတော, ဩဒါတော"တိအာဒိနာ ဓာတုနာနတ္တံ ပဋိစ္စ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။

ပုထု နာနာအာယတနေသူတိ "ဣဒံ စက္ခာယတနံ နာမ။ပေ.။ ဣဒံ ဓမ္မာယတနံ နာမ။ တတ္ထ ဒသာယတနာ ကာမာဝစရာ, ဒွေဝ စာတုဘူမကာ"တိ ဧဝံ အာယတနနာနတ္တံ ပဋိစ္စ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။

ပုထု နာနာပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေသူတိ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာဘေဒတော သန္တာနဘေဒတော စ နာနပ္ပဘေဒေသု ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂေသု။ အဝိဇ္ဇာဒိအင်္ဂါနိ ဟိ ပစ္စေကံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒသညိတာနိ။ တေနာဟ – သင်္ခါရပိဋကေ "ဒွါဒသ ပစ္စယာ ဒွါဒသ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒာ"တိ (သံ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၁.၁၁၀)။

ပုထု နာနာသုညတမနုပလဗ္ဘေသူ တိ နာနာသဘာဝေသု နိစ္စသာရာဒိဝိရဟိတေသု သုညသဘာဝေသု, တတော ဧဝ ဣတ္ထိပုရိသအတ္တတ္တနိယာဒိဝသေန အနုပလဗ္ဘမာနသဘာဝေသု။ **မ**-ကာရော ဟေတ္ထ ပဒသန္ဓိကရော။

ပုထု နာနာအတ္ထေသူ တိ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယေသု ပစ္စယုပ္ပန္နာဒိနာနာအတ္ထေသု။ **ဓမ္မေသူ** တိ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယေသု ပစ္စယာဒိနာနာဓမ္မေသု။ **နိရုတ္တီသူ** တိ တေသံယေဝ အတ္ထဓမ္မာနံ နိဒ္ဒါရဏဝစနသင်္ခါတေသု နာနာနိရုတ္တီသု။ **ပုထု နာနာပဋိဘာနေသူ**တိ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဒိဝိသယေသု ဣမာနိ ဉာဏာနိ ဣဒမတ္ထဇောတကာနီတိ တထာ တထာ ပဋိဘာနတော ဥပတိဋ္ဌနတော ပဋိဘာနာနီတိ လဒ္ဓနာမေသု နာနာဉာဏေသု။

ပုထု နာနာသီလက္ခန္ဓေသူ တိအာဒီသု သီလဿ ပုထုတ္တံ နာနတ္တဉ္စ ဝုတ္တမေဝ, ဣတရေသံ ပန ဝုတ္တနယာနုသာရေန သုဝိညေယျတ္တာ ပာကဋမေဝ။ ယံ ပန အဘိန္နံ ဧကမေဝ နိဗ္ဗာနံ, တတ္ထ ဥပစာရဝသေန ပုထုတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အာဟ – **"ပုထု နာနာဇနသာဓာရဏေ ဓမ္မေ သမတိက္ကမ္မာ"** တိ။ တေနဿ မဒနိမ္မဒနာဒိပရိယာယေန ပုထုတ္တံ ပရိဒီပိတံ ဟောတိ။

ဝိပုလေ အတ္ထေ တိ မဟန္တေ အတ္ထေ။ မဟန္တပရိယာယော ဟိ ဝိပုလသဒ္ဒော။ **ဂမ္ဘီရေသူ** တိ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒော အနုပစိတဉာဏသမ္ဘာရေဟိ အလဗ္ဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌေသု ခန္ဓေသု ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ ဝိသယဿ ဂမ္ဘီရတာယ ဉာဏဿ ဂမ္ဘီရတာ ဝိဘာဝိတာ။

တိက္ခဝိသဒဘာဝတဒိဂုဏေဟိ အသာဓာရဏတ္တာ ပရေသံ ပညာယ န သာမန္တာ, အထ ခော သုဝိဒူရဝိဒူရေတိ **အသာမန္တပညာ** အာကာရဿ ရဿတ္တံ ကတ္ဝာ။ ကေစိ "အသမတ္ထပညာ"တိ ပဌန္တိ, တေသံ ယထာဝုတ္တဂုဏေဟိ အညေဟိ အသာဓာရဏတ္တာ နတ္ထိ ဧတိဿာ ကာယစိ သမတ္ထန္တိ အသမတ္ထာ ပညာတိ ယောဇနာ။ **အတ္ထဝဝတ္ထာနတော**တိ အတ္ထပ္ပဘေဒဿ ယာထာဝတော သန္နိဋ္ဌာနတော။ **န အညော ကောစိ သက္ကောတိ အဘိသမ္ဘဝိတု**န္တိ ဉာဏဂတိယာ သမ္ပာပုဏိတုံ န အညော ကောစိပိ သက္ကောတိ, တသ္မာ အယံ သုဝိဒူရဝိဒူရေတိ အသမန္တပညာ။ ဣဓာပိ ပုဂ္ဂလန္တရဝသေန အသမန္တပညံ ဝိဘာဝေတုံ, **"ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကဿာ"** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။

"ပညာပဘေဒကုသလော အဘိန္နဉာဏော အဓိဂတပ္ပဋိသမ္ဘိဒေါ စတုဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော ဒသဗလဓာရီ ပုရိသာသဘော ပုရိသသီဟော ပုရိသနာဂေါ ပုရိသာဇညော ပုရိသဓောရယှော အနန္တဉာဏော အနန္တတေဇော အနန္တယသော အဍ္ဍော မဟဒ္ဓနော ဗလဝါ နေတာ ဝိနေတာ အနုနေတာ ပညာပေတာ ဝိနိဇ္ဈာပေတာ ပေက္ခတာ ပသာဒေတာ။ သော ဟိ ဘဂဝါ အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒေတာ, အသဉ္ဇာတဿ မဂ္ဂဿ သဉ္ဇနေတာ, အနက္ခာတဿ မဂ္ဂဿ အက္ခာတာ, မဂ္ဂညူ မဂ္ဂဝိဒူ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။ မဂ္ဂါနုဂါမီ စ ပန တေရဟိ သာဝကာ ဝိဟရန္တိ ပစ္ဆာ သမန္နာဂတာ။

“သော ဟိ ဘဂဝါ ဇာနံ ဇာနာတိ, ပဿံ ပဿတိ, စက္ခုဘူတော ဉာဏဘူတော ဓမ္မဘူတော ဗြဟ္မဘူတော ဝတ္တာ ပဝတ္တာ အတ္ထဿ နိန္နေတာ အမတဿ ဒါတာ ဓမ္မဿာမီ တထာဂတော, နတ္ထိ တဿ ဘဂဝတော အညာတံ အဒိဋ္ဌံ အဝိဒိတံ အသစ္ဆိကတံ အဖဿိတံ ပညာယ။ အတီတံ အနာဂတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သဗ္ဗာကာရေန ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏမုခေ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တိ, ယံ ကိဉ္စိ နေယျံ နာမ အတ္ထိ တံ သဗ္ဗံ ဇာနိတဗ္ဗံ, အတ္တတ္ထော ဝါ ပရတ္ထော ဝါ ဥဘယတ္ထော ဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော ဝါ အတ္ထော သမ္ပရာယိကော ဝါ အတ္ထော ဥတ္တာနော ဝါ အတ္ထော ဂမ္ဘီရော ဝါ အတ္ထော ဂူဠှော ဝါ အတ္ထော ပဋိစ္ဆန္နော ဝါ အတ္ထော နေယျော ဝါ အတ္ထော နီတော ဝါ အတ္ထော အနဝဇ္ဇော ဝါ အတ္ထော နိက္ကိလေသော ဝါ အတ္ထော ဝေါဒါနော ဝါ အတ္ထော ပရမတ္ထော ဝါ အတ္ထော, သဗ္ဗံ တံ အန္တောဗုဒ္ဓဉာဏေ ပရိဝတ္တတိ။

“သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ, သဗ္ဗံ ဝစီကမ္မံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ, သဗ္ဗံ မနောကမ္မံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ။ အတီတေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ, အနာဂတေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ, ပစ္စုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ, ယာဝတကံ နေယျံ, တာဝတကံ ဉာဏံ။ ယာဝတကံ ဉာဏံ, တာဝတကံ နေယျံ။ နေယျပရိယန္တိကံ ဉာဏံ, ဉာဏပရိယန္တိကံ နေယျံ, နေယျံ အတိက္ကမိတွာ ဉာဏံ နပ္ပဝတ္တတိ, ဉာဏံ အတိက္ကမိတွာ နေယျပထော နတ္ထိ, အညမညပရိယန္တဋ္ဌာယိနော တေ ဓမ္မာ, ယထာ ဒွိန္နံ သမုဂ္ဂပဋလာနံ သမ္မာ ဖုသိတာနံ ဟေဋ္ဌိမံ သမုဂ္ဂပဋလံ ဥပရိမံ နာတိဝတ္တတိ, ဥပရိမံ သမုဂ္ဂပဋလံ ဟေဋ္ဌိမံ နာတိဝတ္တတိ, အညမညပရိယန္တဋ္ဌာယိနော, ဧဝမေဝံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော နေယျဉ္စ ဉာဏဉ္စ အညမညပရိယန္တဋ္ဌာယိနော။ ယာဝတကံ နေယျံ, တာဝတကံ ဉာဏံ။ ယာဝတကံ ဉာဏံ, တာဝတကံ နေယျံ, နေယျပရိယန္တိကံ ဉာဏံ, ဉာဏပရိယန္တိကံ နေယျံ, နေယျံ အတိက္ကမိတွာ ဉာဏံ နပ္ပဝတ္တတိ, ဉာဏံ အတိက္ကမိတွာ နေယျပထော နတ္ထိ။ အညမညပရိယန္တဋ္ဌာယိနော တေ ဓမ္မာ။ သဗ္ဗဓမ္မေသု ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။

“သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာဝဇ္ဇနပ္ပဋိဗဒ္ဓါ အာကင်္ခပ္ပဋိဗဒ္ဓါ မနသိကာရပ္ပဋိဗဒ္ဓါ စိတ္တုပ္ပာဒပ္ပဋိဗဒ္ဓါ, သဗ္ဗသတ္တေသု ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။ သဗ္ဗေသံ သတ္တာနံ ဗုဒ္ဓေါ အာသယံ ဇာနာတိ, အနုသယံ ဇာနာတိ, စရိတံ ဇာနာတိ, အဓိမုတ္တိံ ဇာနာတိ, အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ တိက္ခိန္ဒြိယေ မုဒိန္ဒြိယေ သွာကာရေ ဒွာကာရေ သုဝိညာပယေ ဒုဝိညာပယေ ဘဗ္ဗာ သဗ္ဗေ သတ္တေ ပဇာနာတိ, သဒေဝကော လောကော သမာရကော သဗြဟ္မကော သဿမဏဗြာဟ္မဏီ ပဇာ သဒေဝမနုဿာ အန္တောဗုဒ္ဓဉာဏေ ပရိဝတ္တတိ။

“ယထာ ယေ ကေစိ မစ္ဆကစ္ဆပါ အန္တမသော တိမိတိမိင်္ဂလံ ဥပါဒါယ အန္တောမဟာသမုဒ္ဒေ ပရိဝတ္တန္တိ, ဧဝမေဝ သဒေဝကော လောကော သမာရကော သဗြဟ္မကော သဿမဏဗြာဟ္မဏီ ပဇာ သဒေဝမနုဿာ အန္တောဗုဒ္ဓဉာဏေ ပရိဝတ္တတိ။ ယထာ ယေ ကေစိ ပက္ခိနော အန္တမသော ဂရုဠံ ဝေနတေယျံ ဥပါဒါယ အာကာသဿ ပဒေသေ ပရိဝတ္တန္တိ, ဧဝမေဝ ယေပိ တေ သာရိပုတ္တသမာ ပညာယ, တေပိ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ ပဒေသေ ပရိဝတ္တန္တိ, ဗုဒ္ဓဉာဏံ ဒေဝမနုဿာနံ ပညံ ဖရိတွာ အတိဃံသိတွာ တိဋ္ဌတိ။ ယေပိ တေ ခတ္တိယပဏ္ဍိတာ ဗြာဟ္မဏပဏ္ဍိတာ ဂဟပတိပဏ္ဍိတာ သမဏပဏ္ဍိတာ နိပုဏာ ကတပရပ္ပဝါဒါ ဝါလဝေဓိရူပါ, ဝေါဘိန္ဒန္တာ မညေ စရန္တိ ပညာဂတေန ဒိဋ္ဌိဂတာနိ, တေ တေ ပဉှံ အဘိသင်္ခရိတွာ အဘိသင်္ခရိတွာ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၅) –

အာဒိနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌပါဠိံ ပေယျာလမုခေန သံခိပိတွာ ဒဿေန္တော **“ပညာပဘေဒကုသလော ပဘိန္နဉာဏော။ပေ.။ တေ ပဉှံ အဘိသင်္ခရိတွာ အဘိသင်္ခရိတွာ”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ပဘိန္နဉာဏော** တိ အတ္ထာဒီသု ပဘေဒဂတဉာဏော။ “ပဘေဒဉာဏော”တိပိ ပဌန္တိ, သောယေဝ အတ္ထော။ **တေ ပဉှာန္တိ** တေ တေ အတ္တနာ အဓိပ္ပေတံ ပဉှံ။ **နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏာ** တိ ဝိဿဇ္ဇိတကာရဏာ။ **ဥပက္ခိတ္တကာ တိ** ဘဂဝတော ပညာဝေယျတ္တိယေန သမီပေ ခိတ္တကာ အန္တေဝါသိကာ သမ္ပဇ္ဇန္တိ။

ဘဝတိ အဘိဘဝတီတိ ဘူရိ။ ကိံ? ရာကဒိံ။ ဥပသဂ္ဂေ သတိပိ တဒေဝ ပဒံ တမတ္ထံ ဝဒတီတိ ဥပသဂ္ဂေန ဝိနာပိ သော အတ္ထော ဝိညေယျော အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနန္တိ ဝုတ္တံ – **"အဘိဘုယျတီ"** တိ။ ကာရကဗျတ္တယေန စေတံ ဝုတ္တံ, တသ္မာ **ရာဂံ အဘိဘုယျတီ** တိ သာ သာ မဂ္ဂပညာ အတ္တနာ အတ္တနာ ဝဇ္ဈံ ရာဂံ အဘိဘုယျတိ အဘိဘဝတိ, မဒတီတိ အတ္ထော။ အဘိဘဝတီတိ သာ သာ ဖလပညာ တံ တံ ရာဂံ ဘဝိ အဘိဘဝိ မဒ္ဒီတိ **ဘူရိပညာ**။ "အဘိဘဝိတာ"တိ တ ဟဌော, "အဘိဘဝိတ္တတ"တိပိ ပဌန္တိ။ အဘိဘဝိတ္တတတိ စ ကိရိယာယ သိဒ္ဓဘာဝဒဿနံ။ ပညာ စေ သိဒ္ဓာ, ရာကဘိဘဝေ စ သိဒ္ဓော ဧဝတိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

ရာကဒီသု ပန ရဉ္ဇနလက္ခဏော **ရာဂေ**။ ဒုဿနလက္ခဏော **ဒေသော**။ မုယှနလက္ခဏော **မောဟော**။ ကုဇ္ဈနလက္ခဏော **ကောဓော,** ဥပနန္ဓနလက္ခဏော **ဥပနာဟော**။ ပုဗ္ဗကာလံ **ကောဓော,** အပရကာလံ **ဥပနာဟော**။ ပရဂုဏမက္ခနလက္ခဏော **မက္ခော,** ယုဂဂ္ဂါဟလက္ခဏော **ပလာသော**။ ပရသမ္ပတ္တိခီယနလက္ခဏာ **ဣဿာ,** အတ္တနော သမ္ပတ္တိနိဂူဟနလက္ခဏံ **မစ္ဆရိယံ** ။ အတ္တနာ ကတပါပပဋိစ္ဆာဒနလက္ခဏာ **မာယာ,** အတ္တနော အဝိဇ္ဇမာနဂုဏပ္ပကာသနလက္ခဏံ **သာဌေယျံ** ။ စိတ္တဿ ဥဒ္ဓုမာတဘာဝလက္ခဏော **ထမ္ဘော,** ကရဏုတ္တရိယလက္ခဏော **သာရမ္ဘော** ။ ဥန္နတိလက္ခဏော **မာနော,** အဗ္ဘုန္နတိလက္ခဏော **အတိမာနော**။ မတ္တဘာဝလက္ခဏော **မဒော,** ပဉ္စကာမဂုဏေသု စိတ္တဝေဿဂ္ဂလက္ခဏော **ပမာဒော**။ ဘဝတိ အဘိဘဝတိ အရိန္တိ **ဘူရိ** အသရူပတော ပရဿ အကာရဿ လောပံ ကတွာ။ တေနာဟ – **"အရိံ မဒ္ဒနိပညာတိ ဘူရိပညာ"** တိ။ ဘဝတိ ဧတ္ထ ထာဝရဇင်္ဂမန္တိ **ဘူရိ ဝုစ္စတိ ပထဝီ** ယထာ "ဘူမီ"တိ ဘူရိ ဝိယာတိ **ဘူရိပညာ** ဝိတ္ထတဝိပုလဋ္ဌေန သဗ္ဗံ သဟတာယ စ။ တေနာဟ – **"တာယာ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ပထဝိသမာယာ**တိ ဝိတ္ထတဝိပုလဋ္ဌေနေဝ ပထဝိသမာယ။ **ဝိတ္ထတာယာ** တိ ပဇာနိတဗ္ဗေ ဝိသယေ ဝိတ္ထတာယ, နဧဒေသေ ဝတ္တမာနာယ။ **ဝိပုလာယာ**တိ ဥဠာရဘူတာယ။ **သမန္နာဂတော** တိ ပုဂ္ဂလော။ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ကာရဏတ္ထေ, ဣမိနာ ကာရဏေန ပုဂ္ဂလဿ ဘူရိပညာယ သမန္နာဂတတ္တာ တဿ ပညာ ဘူရိပညာ နာမာတိ အတ္ထော။ "ဘူရိပညဿ ပညာ ဘူရိပညပညာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဿ ပညာသဒ္ဒဿ လောပံ ကတွာ "ဘူရိပညာ"တိ ဝုတ္တံ။

အပိစာတိ ပညာပရိယာယဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ပညာယမေတန္တိ** ပညာယ ဧတံ။ **အဓိဝစနန္တိ** အဓိကံ ဝစနံ။ **ဘူရီ** တိ ဘူတေ အတ္ထေ ခန္ဓာဒိကေ ရမတိ သစ္စသဘာဝေန, ဒိဋ္ဌိ ဝိယ န အဘူတေတိ ဘူရိ။ **မေဓာ**တိ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတီတိ မေဓာ, ခိပ္ပံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန ဝါ မေဓာ။ **ပရိဏာယိကာ**တိ ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သတ္တံ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ယာထာဝလက္ခဏပဋိဝေဓေ ပရိဏေတီတိ ပရိဏာယိကာ။ ဣမေဟေဝ အညာနိပိ ပညာပရိယာယဝစနာနိ ဟောန္တိ။

ပညာဗာဟုလ္လ န္တိ ပညာ ဗဟုလာ အဿာတိ ပညာဗဟုလော, တဿ ဘာဝေ ပညာဗာဟုလ္လံ။ တဉ္စ ပညာယ ဗာဟုလ္လံ ပဝတ္တိ ဧဝတိ တမတ္ထံ ပညာဂရုကဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝသေန ဒဿေန္တော, **"ဣဓေကစ္စော ပညာဂရုကော ဟောတီ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဣဓေကစ္စော** တိ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကော, အရိယော ဝါ။ ပညာ ဂရု ဧဿာတိ **ပညာဂရုကော**။ ပညာယ စရိတော ပဝတ္တိတော **ပညာစရိတော,** ပညာယ စရိတံ ပဝတ္တံ အဿာတိ ဝါ **ပညာစရိတော**။ အနုလောမိကခန္တိအာဒိဝိဘာဂါ ပညာ အာသယော ဧတဿာတိ **ပညာသယော**။ ပညာယ အဓိမုတ္တော တန္နိန္နောတိ **ပညာဓိမုတ္တော**။ သမုဿိတဋ္ဌေန ပညာ ဓဇော ဧတဿာတိ **ပညာဓဇော။ ပညာကေတူ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ပညာနိမိတ္တံ အာဓိပတေယျံ ဧတဿာတိ **ပညာဓိပတေယျော** ။ ပညာသဘာဝတော ဝိစယော, ဓမ္မသဘာဝဝိစိနနံ ဝါ ဗဟုလံ ဧတဿာတိ **ဝိစယဗဟုလော** ။ နာနပ္ပကာရေန ဓမ္မသဘာဝဝိစိနနံ ဗဟုလံ အဿာတိ **ပဝိစယဗဟုလော**။ ဩက္ခာယနံ ယာထာဝတော ဓမ္မာနံ ဥပဋ္ဌာနံ ဗဟုလံ ဧတဿာတိ **ဩက္ခာယနဗဟုလော** ။ ပညာယ တဿ တဿ ဓမ္မဿ သမ္မာပေက္ခနာ သမ္ပေက္ခာ, သမ္ပေက္ခာယ အယနံ ပဝတ္တနံ သမ္ပေက္ခာယနံ, သမ္ပေက္ခာယနံ ဓမ္မော ပကတိ အဿာတိ **သမ္ပေက္ခာယနဓမ္မော** ။ သမ္ပေက္ခာယနံ တ ယာထာဝတော ဒဿနဓမ္မော သဘာဝေ ဧတဿာတိ **သမ္ပေက္ခာယနဓမ္မော**။ သဗ္ဗံ ဓမ္မဇာတံ ဝိဘူတံ ဝိဘာဝိတံ ကတွာ ဝိဟရဏသီလောတိ **ဝိဘူတဝိဟာရီ**။

တစ္စရိတော တိအာဒီသု **တံ**-သဒ္ဒေန ပညာ ပစ္စာမဋ္ဌာ, တသ္မာ တတ္ထ "ပညာစရိတော"တိအာဒိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာ ပညာ စရိတာ ဂရုကာ ဗဟုလာ အဿာတိ **တစ္စရိတော တဂ္ဂရုကော တဗ္ဗဟုလော** ။ တဿံ ပညာယံ နိန္နော ပေဏော ပဗ္ဘာရော အဓိမုတ္တောတိ **တန္နိန္နော တပ္ပောဏော တပ္ပဗ္ဘာရော တဒဓိမုတ္တော** ။ သာ

ပညာ အဓိပတိ တဒဓိပတိ, တဒဓိပတိတော အာဂတော **တအာဓိပတေယျော။ ပညာဂရုကော** တိအာဒီနိ ''ကာမံ သေဝန္တံ ယေဝ ဇာနာတိ, အယံ ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မဂရုကော''တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၄) ဝိယ ပုရိမဇာတိတော ပဘုတိ ဝုတ္တာနိ။ **တစ္စရိတော** တိအာဒီနိ ဣမိဿာ ဇာတိယာ ဝုတ္တာနိ။ ဣတနိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ နိဒဿနဝသေနပိ ဒဿေတုံ – **''ယထာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဧဝမေဝ**န္တိအာဒီနိ ဒဿိတဗ္ဗနိဂမနံ။

သီဃပညာတိ အတ္တနော ဝိသယေ သီဃပ္ပဝတ္တိကာ ပညာ, ယာ သမာရဒ္ဓာ အတ္တနော ပညာကိစ္စံ အဒန္ဓာယန္တီ အဝိတ္ထာယန္တီ ခိပ္ပမေဝ သမ္ပာပေတိ။ တေနာဟ – **''သီဃံ သီဃံ သီလာနိ ပရိပူရေတီ''**တိအာဒိ။ တတ္ထ **သီဃံ သီဃ**န္တိ ဗဟူနံ သီလာဒီနံ သင်္ဂဟတ္ထံ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ။ **သီလာနီ**တိ စာရိတ္တဝါရိတ္တဝသေန ပညတ္တာနိ ဟတ္ထိမောက္ခသံဝရသီလာနိ, ၎ပေတ္တ တ ဣန္ဒြိယသံဝရံ တဿ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ ဣတရာနိ တိဝိဓသီလာနိ။ **ဣန္ဒြိယသံဝရ**န္တိ စက္ခာဒီနံ ဆန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ရာဂပ္ပဋိဃပ္ပဝေသံ အကတ္တ သတိကတဒွေန နိတရဏံ ထကနံ။ **ဘောဇနေ မတ္တညုတ**န္တိ ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂဝသေန ဘောဇနေ ပမာဏညုဘာဝံ။ **ဇာဂရိယာနုယောဂ**န္တိ ဒိဝသဿ တီသု ကောဋ္ဌာသေသု ရတ္တိယာ ပဌမပစ္ဆိမကောဋ္ဌာသေသု စ ဇာဂရတိ န နိဒ္ဒာယတိ, သမဏဓမ္မမေဝ ကရောတီတိ ဇာဂရော, ဇာဂရဿ ဘာဝေါ, ကမ္မံ ဝါ ဇာဂရိယံ, ဇာဂရိယဿ အနုယောဂေါ ဇာဂရိယာနုယောဂေါ, တံ ဇာဂရိယာနုယောဂံ။ **သီလက္ခန္ဓ**န္တိ သေက္ခံ ဝါ အသေက္ခံ ဝါ သီလက္ခန္ဓံ။ ဧဝမိတရေပိ ခန္ဓာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပညာက္ခန္ဓ**န္တိ မဂ္ဂပညာ စ သေက္ခာသေက္ခာနံ လောကိယပညာ စ။ **ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓ**န္တိ ဖလဝိမုတ္တိံ။ **ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓ**န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ သီဃပညာနိဒ္ဒေသသဒိသောယေဝ လဟုပညာနိဒ္ဒေသော, တထာ ဟာသပညာနိဒ္ဒေသော။ ဇဝနပညာနိဒ္ဒေသော ပန ကလာပသမ္မသနနယေန ပဝတ္တော။ တိက္ခပညာနိဒ္ဒေသော ဝီရိယဿ ဥဿုက္ကာပနဝသေန, နိဗ္ဗေဓိကပညာနိဒ္ဒေသော သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာဝသေန ပဝတ္တော။ တတ္ထ တုရိတကိရိယာ **သီဃတာ**။ အဒန္ဓတာ **လဟုတာ**။ ဝေဂါယိတတ္တံ **ခိပ္ပတာ** ။

ဟာသဗဟုလောတိ ပီတိဗဟုလော။ သေသပဒါနိ တဿေဝ ဝေဝစနာနိ။ အထ ဝါ **ဟာသဗဟုလော**တိ မူလပဒံ။ **ဝေဒဗဟုလော**တိ တဿာ ဧဝ ပီတိယာ သမ္ပယုတ္တသောမနဿဝေဒနာဝသေန နိဒ္ဒေသပဒံ။ **တုဋ္ဌိဗဟုလော** တိ နာတိဗလဝပီတိယာ တုဋ္ဌာကာရဝသေန။ **ပါမောဇ္ဇဗဟုလော** တိ ဗလဝပီတိယာ ပမုဒိတဘာဝဝသေန။ **သီလာနိ ပရိပူရေတီ**တိ ဟဋ္ဌပ္ပဟဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂုဒဂ္ဂေါ သမ္ပိယာယမာနော သီလာနိ သမ္ပာဒေတိ။ ပီတိသောမနဿသဟဂတာ ဟိ ပညာ အဘိရတိဝသေန အာရမ္မဏေ ဖုလ္လိတာ ဝိကသိတာ ဝိယ ပဝတ္တတိ, န ဧဝံ ဥပေက္ခာသဟဂတာတိ။

အနိစ္စတော ခိပ္ပံ ဇဝတီ တိ ''ခန္ဓပဉ္စကံ အနိစ္စ''န္တိ ဝေဂါယိတေန ပဝတ္တတိ, ပဋိပက္ခဒူရီဘာဝေန ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ သာတိသယတ္တာ ဣန္ဒွေန ဝိဿဋ္ဌဝဇိရံ ဝိယ လက္ခဏံ အဝိရဇ္ဈန္တီ အဒန္ဓာယန္တီ အနိစ္စလက္ခဏံ ဝေဂသာ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, တသ္မာ သာ ဇဝနပညာ နာမာတိ အတ္ထော။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာဝသေန ဇဝနပညံ ဒဿေတွာ ဗလဝဝိပဿနာဝသေန ဒဿေတုံ – **''ရူပ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ခယဋ္ဌေနာ**တိ ယတ္ထ ယတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တတ္ထ တတ္ထေဝ ဘိဇ္ဇနတော ခယသဘာဝတ္တာ။ **ဘယဋ္ဌေနာ** တိ ဘယာနကဘာဝတော။ **အသာရကဋ္ဌေနာ** တိ အတ္တသာရဝိရဟတော နိစ္စသာရာဒိဝိရဟတော စ။ **တုလယိတွာ**တိ တုလာဘူတာယ ဝိပဿနာပညာယ တုလေတွာ။ **တီရယိတွာ**တိ တာယ ဧဝ တီရဏဘူတာယ တီရေတွာ။ **ဝိဘာဝယိတွာ**တိ ယာထာဝတော ပကာသေတွာ ပါကဋံ ကတွာ။ အထ ဝါ **တုလယိတွာ**တိ ကလာပသမ္မသနဝသေန တုလယိတွာ။ **တီရယိတွာ**တိ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဝသေန တီရေတွာ။ **ဝိဘာဝယိတွာ**တိ ဘင်္ဂါနုပဿနာဒိဝသေန ပါကဋံ ကတွာ။ **ဝိဘူတံ ကတွာ** တိ သင်္ခါရုပေက္ခာနုလောမဝသေန ဖုဋံ ကတွာ။ **ရူပနိရောဓေ**တိ ရူပက္ခန္ဓဿ နိရောဓဘူတေ နိဗ္ဗာနေ။ **ခိပ္ပံ ဇဝတီ** တိ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရဝသေန ဇဝတိ ပဝတ္တတိ။ ဣတနိ သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာဝသေန ဇဝနပညံ ဒဿေတုံ, ပုန **''ရူပ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဉာဏဿ တိက္ခဘာဝေ နာမ သဝိသေသံ ပဋိပက္ခသမုစ္ဆိန္ဒနေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ **''ခိပ္ပံ ကိလေသေ ဆိန္ဒတီတိ တိက္ခပညာ''**တိ ဝတွာ တေ ပန ကိလေသေ ဝိဘာဂေန ဒဿေန္တော, **''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္က''** န္တိအာဒိမာဟ။ သမထဝိပဿနာဟိ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂဝသေန ပဟီနမ္ပိ အရိယမဂ္ဂေန အသမူဟတတ္တာ ဥပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အနတီတတာယ အသမူဟတုပ္ပန္နန္တိ ဝုစ္စတိ, တံ ဣဓ **''ဥပ္ပန္န''** န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ **နာဓိဝါသေတီ**တိ သန္တာနံ အာရောပေတွာ န ဝါသေတိ။ **ပဇဟတီ**တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဇဟတိ။ **ဝိနောဒေတီ**တိ ခိပတိ။ **ဗျန္တိံ ကရောတီ** တိ ဝိဂတန္တံ ကရောတိ။ **အနဘာဝံ ဂ**

မေတီတိ အနု အဘာဝံ ဂမေတိ, ဝိပဿနာက္ကမေန အရိယမဂ္ဂံ ပတ္တော သမုစ္ဆေဒဝသေနေဝ အဘာဝံ ဂမယတီတိ အတ္ထော။ ဣတ္ထေ စ ကာမပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ကာမဝိတက္ကော** ။ ''ဣမေ သတ္တာ မရန္တူ''တိ ပရေသံ မရဏပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ဗျာပါဒဝိတက္ကော** ။ ''ဣမေ သတ္တာ ဝိဟိံသိယန္တူ''တိ ပရေသံ ဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ဝိဟိံသာဝိတက္ကော။ ပါပကေ** တိ လာမကေ။ **အကုသလေ ဓမ္မေ** တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတေ ဓမ္မေ။ တိက္ခပညော နာမ ခိပ္ပာဘိညော ဟောတိ, ပဋိပဒါ စဿ န စလတီတိ အာဟ – **''ကောမ္ပိ အာသနေ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂ''**တိအာဒိ။

''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ သင်္ခတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ခယဓမ္မာ ဝယဓမ္မာ ဝိရာဂဓမ္မာ နိရောဓဓမ္မာ''တိ ယာထာဝတော ဒဿနေန သစ္စပဋိဝေဓော ဣဇ္ဈတိ, န အညထာတိ ကာရဏမုခေန နိဗ္ဗေဓိကပညံ ဒဿေတုံ – **''သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဥဗ္ဗေဂဗဟုလော ဟောတီ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥဗ္ဗေဂဗဟုလော** တိ ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ''တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၂၇၇) နယေန သဗ္ဗသင်္ခါရေသု အဘိဏှပဝတ္တသံဝေဂေါ။ **ဥတ္တာသဗဟုလော** တိ ဉာဏဘယဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဗဟုသော ဥတြသ္တမာနသော။ တေန အာဒီနဝါနုပဿနမာဟ။ **ဥက္ကဏ္ဌနဗဟုလော**တိ သင်္ခါရတော ဥဒ္ဓံ ဝိသင်္ခါရာဘိမုခတာယ ဥက္ကဏ္ဌနဗဟုလော။ ဣမိနာ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနမာဟ။ **အရတိဗဟုလော**တိအာဒိနာ တဿာ ဧဝ အပရာပရုပ္ပတ္တိံ။ **ဗဟိမုခော**တိ သဗ္ဗသင်္ခါရတော ဗဟိဘူတံ နိဗ္ဗာနံ ဥဒ္ဒိဿ ပဝတ္တဉာဏမုခော။ တထာ ပဝတ္တိတဝိမောက္ခမုခော။ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ ပဋိဝိဇ္ဈနံ နိဗ္ဗေဓော, သော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ နိဗ္ဗေဓိကာ, နိဗ္ဗိဇ္ဈတီတိ ဝါ နိဗ္ဗေဓိကာ, သာ ဧဝ ပညာ **နိဗ္ဗေဓိကပညာ။ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗ** န္တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ။ **အပ္ပဒာလိတပုဗ္ဗ** န္တိ တဿေဝ အတ္ထဝစနံ, အန္တကရဏေနေဝ အပ္ပဒာလိတပုဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **လောဘက္ခန္ဓ** န္တိ လောဘရာသိံ, လောဘကောဋ္ဌာသံ ဝါ။

ကာယဂတာသတိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၀. အမတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၆၀၀-၆၁၁. နတ္ထိ ဧတ္ထ မတံ မရဏံ ဝိနာသောတိ **အမတံ,** နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ – **“မရဏဝိရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ ပရိဘုဉ္ဇန္တီ”**တိ။ အမတဿ တ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂမဟေတုတာယ အမတသဒိသအတပ္ပကသုခပတိတတာယ စ ကာယဂတာ သတိ **“အမတ”**န္တိ ဝုတ္တာ။ **ပရိဘုဉ္ဇန္တီ**တိ ဈာနသမာပဇ္ဇနေန ဝဠဉ္ဇန္တိ။ **ဝိရဒ္ဓ**န္တိ အနဓိဂမေန ဝိရဇ္ဈိတံ။ တေနာဟ – **“ဝိရာဓိတံ နာဓိဂတ”**န္တိ။ **အာရဒ္ဓ**န္တိ သာဓိတံ နိပ္ဖာဒိတံ။ တဉ္စ ပရိပုဏ္ဏံ နာမ ဟောတီတိ အာဟ – **“အာရဒ္ဓန္တိ ပရိပုဏ္ဏ”**န္တိ။ **ပမာဒိံသူ**တိ ကာလဗျတ္တယေနေဒံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **“ပမဇ္ဇန္တီ”**တိ။

အမတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ကေကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

ပဌမော ဘာဂေ နိဋ္ဌိတော။